NICOLAE COJOCARU

FILMUL UNEI EXISTENTE

NICOLAE COJOCARU
FILMUL UNEI EXISTENTE

CUVÂNT ÎNAINTE

De la bun început ţin să previn pe cei ce vor avea curiozitatea să citească prezentele rânduri – mulţi, puţini, câţi vor fi -, că gândul meu nu este a face o prezentare cu pretenţia de a fi încadrată într-un gen literar, ci mă voi strădui ca, respectând cu stricteţe şi obiectivitate adevărul, să scot la lumină de sub pulberea vremii şi a uitării : oameni, fapte sau întâmplări trăite personal – singur, sau alături de alţii -, aşa cum s-au născut şi consumat pe parcursul anilor la care mă voi referi.

Şi totodată mă voi strădui ca prin modestele mele instrumente de lucru – memoria mea şi mult încercatele mele puteri sufleteşti -, să vă fac cunoştinţă cu acel "Mare Necunoscut", purtător al acelui permanent şi nelipsit semn de întrebare, cu atât de sinuoasa şi frânta linie a destinului meu, pe care am străbătut-o fără altă călăuză decât licărul de lumină alimentat de puţinul undelemn rămas în candela sufletului : **Credinţa în Dumnezeu, în Duhul Strămoşilor mei, în Ţara mea şi Neamul meu.**

În ele, în aceste virtuţi, singurul şi marele, unicul bun pe care nu mi-l dăruise nimeni din lumea aceasta, ci numai marele Stăpân al tuturora, şi deci nimeni nu mi-l putea fura.

În aceste valori ale spiritului m-am cultivat până la fanatizare, făcând din ele crez de luptă împotriva răului şi platoşă de apărare împotriva oricăror suferinţe.

Capitolul I

GENEZA

M-am născut într-o comună – Vulturul – aşezată geografic aproape de micul port dunărean Hârşova, vechiul castru roman Carsium, situată într-unul din cele patru judeţe ale Dobrogei, Constanţa.

Am urmat cursurile şcolii primare în comuna mea natală, după care am absolvit clasele secundare ale Liceului "Mircea cel Bătrân" din oraşul reşedinţă de judeţ, Constanţa, iar în continuare am absolvit cursurile universitare ale Facultăţii de Drept din Bucureşti, ca licenţiat în drept.

Am satisfăcut serviciul militar de un an de zile în Şcoala militară de ofiţeri de artilerie din Craiova, pe care am absolvit-o cu gradul de sublocotenent de artilerie de rezervă.

La terminarea facultăţii m-am înscris ca tânăr avocat stagiar în Baroul avocaţilor de Ilfov, în Bucureşti, unde am profesat avocatura, ca avocat definitiv mai târziu, până la începutul războiului (1941) şi după aceea, sporadic, în intervalele dintre campaniile de pe front, până la căderea mea în captivitate ca ofiţer al Armatei Române, prizonier de război la ruşi.

Fac parte din a treia generaţie de români ardeleni, coborâţi din Câmpia Bârsei şi Ţara Făgăraşului, aici unde m-am născut eu, în Dobrogea eliberată de sub jugul otoman după războiul de independenţă din 1877.

CONTACTUL, ORIENTAREA ŞI ÎNCADRAREA MEA ÎN "MARŞUL TINEREŢII"

Ţin să menţionez cinstit şi corect că ceea ce m-a atras pentru început la un prim contact cu Mişcarea Legionară, au fost acele organizaţii paramilitare de tineret legionar, denumite Frăţiile de Cruce, organizaţiile de tineret ale Mişcării Legionare.

A fost suflul puternic naţionalist cu care am venit în contact şi care, atunci, imediat după primul război mondial, făcea să mai pătrundă până la inima generaţiei mele acel ecou patriotic care însufleţeşte marşul eroilor noştri de la Mărăşeşti, Mărăşti şi Oituz.

Şi de ce să nu o spun, spiritul de ordine şi disciplină, cântecele naţional-patriotice, instrucţia civică şi morală ca şi acea structură cvasi-militară care exprima forma acestei mişcări cu caracter naţionalist, alături de orientarea ei netă contra curentelor de stânga şi în special pentru noi, românii, contra curentului bolşevic de dincolo de Nistru, au constituit tot atâtea cauze fascinante care m-au determinat să iau un prim contact şi să mă încadrez spiritual în această mişcare naţionalistă.

Din broşurile şi manifestele pe care le citeam, ca şi din discuţiile care se purtau între noi, ceea ce m-a atras în mod special a fost caracterul educativ în spirit naţional şi patriotic, creştin şi românesc şi toate normele de conduită recomandate erau postulatele morale care trebuie să caracterizeze omul nou în devenire.

Îi spun ***nou*** acestui curent, pentru că niciodată până atunci nu am trăit conştiinţa apartenenţei mele la o ideologie sau partid politic, ci dimpotrivă am trăit sentimentul intrării mele într-o şcoală de educaţie naţională şi creştină, în care urma să ne formăm în spiritul binelui, adevărului, frumosului, împotriva a tot ceea ce este urât şi rău în lume.

OAMENI, IDEI, ATITUDINI

Am intitulat astfel paragraful ce va urma, pentru că într-adevăr anii ce au venit vor fi ani grei, încărcaţi de necazuri şi nevoi pentru greu încercata soartă a ţării şi neamului nostru, perioadă în care dictatura nefastului monarh Carol al II-lea s-a întins ca o umbră a morţii peste viaţa şi destinele noastre.

Germania naţional-socialistă, călcând în picioare ca pe nişte petice de hârtie tratatele de la Versailles şi Trianon, şi-a realipit prin forţă Renania, după care şi-a alipit Austria, regiunea Sudeţilor din Cehoslovacia, etc., etc.

În aceste vremuri tulburi, când pe plan extern alianţele noastre erau în vânt şi când situaţia internă a ţării era un haos de nedescris, au avut loc cu repeziciune uluitoare seria cedărilor din trupul ţării noastre.

Am trăit personal adâncul acestui doliu naţional, care a înfăşurat ca într-o mantie neagră întreg trupul şi sufletul ţării şi neamului nostru.

Am trăit în toată adâncimea lui acest doliu, pentru că pe la jumătatea lunii iunie 1940, chemat la unitate, m-am prezentat la divizionul de artilerie care se afla în spatele trupelor de acoperire de pe Nistru. Am trăit acest doliu, pentru că am luat şi eu parte la acea ruşinoasă părăsire a pământului dintre Prut şi Nistru ; pentru că şi eu, alături de soldaţii mei, am vărsat lacrimi amare când citeam în ochii moldovenilor din Basarabia deznădejdea şi lipsa de apărare pe care o trăiau, găsindu-se descoperiţi în faţa ocupaţiei străine care îi ameninţa.

Am trecut Prutul şi am rămas în cantonament în diferite comune până în luna septembrie, când o altă lovitură s-a abătut asupra trupului ţării noastre : Dictatul de la Viena smulgea ţării 2/3 din Ardeal şi cadrilaterul Dobrogei.

Cu ochii în lacrimi şi pumnii strânşi, sub cerul unei jumătăţi de ţară care ne mai rămânea, în curând armata ţării va jura credinţă noului monarh, Mihai I.

Ne întrebam cu toţii, ce blestem oare ajunsese ţara şi neamul românesc şi ale cui fărădelegi trebuia să le plătească acest neam cu preţul unor provincii întregi rupte din trupul ţării lui ?

Sub ruşinoasa domnie a nefastului monarh Carol al II-lea, ca un blestem pentru toate fărădelegile practicate de el în numele acestei ţări pe care a acoperit-o de ruşine, duşmanii de totdeauna ai neamului nostru au muşcat din cele patru puncte cardinale trupul ţării.

DESTINUL UNEI EXISTENŢE
SAU "FAŢA NEVĂZUTĂ A LUMII"

-Este ora H, din noaptea de 21 spre 22 iunie 1941, oră la care pe calea undelor nevăzute toţi românii au putut auzi în miez de noapte, la aparatele de radio din căminele lor, ceea ce am putut auzi şi noi la aparatele de campanie, acolo unde ne aflam pe linia frontului de pe Prut, cu o lună înainte.

-"SOLDAŢI, VĂ ORDON, TRECEŢI PRUTUL !"

Primul ordin de zi – "Ordinul nr, 1" – pe armată, dat de acela ce avea să-i fie comandant de front pe toţi cei patru ani cât va dura încleştarea care se vestea începută : generalul Ion Antonescu.

Ca tânăr ofiţer da artilerie, am fost însărcinat cu organizarea şi conducerea observatorului P.C. (Postului de comandă al Regimentului 24 Artilerie) ce îşi avea garnizoana în Iaşi, pe dealul Copoului, vis-à-vis de bătrâna grădină cu acelaşi nume, în care veghea încă treaz bătrânul tei al lui Eminescu.

Este 1 iulie 1941 şi au trecut exact 10 zile de nelinişti şi nerăbdare, în aşteptarea clipei pentru care ne aflam aici.

În sfârşit, în seara acestei zile de 1 iulie primim ordinul de deplasare şi acoperiţi de întunericul nopţii, ne-am apropiat

de comuna Golăneşti, situată pe lunca Jijiei, la cca. 300 m distanţă de Prut.

Sub protecţia focului artileriei, artileriei noastre, pontonierii Diviziei a 14-a, în numai o jumătate de oră au montat podul de vase peste Prut şi primele elemente ale Batalionului I/R 13 D., au trecut dincolo unde au dat peste cap rezistenţa inamică şi înaintând au format primul cap de pod peste Prut în Basarabia.

Zilele care au urmat nu au fost altceva decât o permanentă urmărire a unui inamic care se retrăgea în derută, căruia, scos din dispozitivul său de apărare, nu-i mai rămânea altceva decât să se retragă în fugă, pentru ca din loc în loc să se mai cramponeze de teren, pentru a-şi crea timp să evacueze spatele de trupe şi materiale.

Aşa se face că de joi 3 iulie până duminică 6 iulie nu a fost altceva decât un "marş" de urmărire a inamicului care se retrăgea în derută spre târgul Făleşti, spre Bălţi.

Trupele noastre, în coloană divizionară cu grup de cercetare de cavalerie şi avangardă puternică, au mărşăluit paralel peste câmpii până în apropierea apei Nistrului.

Am trecut pe lângă aeroportul Singurei (lângă Bălţi) unde se aflau distruse la teren toate avioanele ruşilor, surprinse la sol de atacul aviaţiei germano-române, în noaptea de 21-22 iunie, care întâmplător era şi sâmbătă spre duminică, iar ruşii erau plecaţi la "guleai" în oraş.

Iată-ne deci pe 21 iulie 1941, adică exact la o lună de la declanşarea ostilităţilor, în faţa Nistrului, în spatele nostru aflându-se pământul Basarabiei dezrobit de stăpânirea străină.

Trecerea Nistrului a fost o operaţiune militară de mare surprindere pentru inamic. Ruşii aveau dincolo de Nistru, la firul apei, o serie de căsuţe cochete, cu muşcate la ferestre, cu perdeluţe albe, dar în care nu se zărea nici o mişcare . . . Zile întregi le-am supravegheat cu luneta prin care vedeam aproape şi interiorul lor, doar-doar voi surprinde o mişcare. Ele nu erau altceva decât cazemate camuflate în acest stil de căsuţe

ţărăneşti văruite în alb, cu grădiniţe în faţă, păstrând sub crenelele cazematelor de dedesubt ţevile tunurilor şi mitralierelor care erau gata oricând să scuipe moarte.

O unitate specială de geniu, însoţită de un pluton de infanterişti, purtaţi în bărci de cauciuc, s-au lansat la apă, în "amonte" şi au căzut prin surprindere în toiul nopţii spre dimineaţă, când somnul e mai dulce, pe cochetele căsuţe ţărăneşti care adăposteau cazematele inamicului.

A fost o luptă scurtă, câteva cazemate au sărit în aer, inamicul (cei care au supravieţuit) le-a părăsit în panică şi astfel pontonierii noştri, sub barajul artileriei unui corp de armată, au aruncat podul de pontoane peste apa Nistrului.

Trec primele unităţi de infanterie, urmate de artilerie de însoţire şi primul cap de pod, având în centru localitatea Râbniţa, primeşte şi trupele noastre care în mai puţin de o oră a pus piciorul dincolo de Nistru.

De-acum încolo nemaiîntâlnind nici o rezistenţă, mărşăluim în coloană divizionară, paralel cu Nistrul, pe malul lui stâng, cu halte din loc în loc.

Forţele inamicului s-au retras umplând câmpiile cu lanurile de grâne şi porumb, predându-se sau căutând satele şi posturile de comandă ale unităţilor noastre ca să depună armele.

. . . . .

Şi, în sfârşit, pe 17 octombrie 1941, la orele 10 dimineaţa a avut loc vizita la Odesa.

În oraş au intrat numai o parte din trupele de ordine ale Diviziei a X-a, divizie care urma să rămână cu paza litoralului şi care sub comanda generalului Glogojeanu avea să cunoască groaznica tragedie trăită de întregul efectiv al ofiţerilor şi personalului ajutător din comandamentul de ocupaţie a Odesei, când pe data de 11 noiembrie clădirea în care îşi avea sediul comandamentul diviziei a fost în întregime aruncată în aer, nescăpând nimeni cu viaţă.

Spuneam că în dimineaţa zilei de 17 octombrie 1941, un grup de ofiţeri însoţit de o gardă călare, am intrat în Odesa şi am traversat întreg oraşul, de la bariera şoselei Tiraspol până la cele ce coboară în port, din dreapta palatului Voronţov.

Şi astfel am pus capăt ultimelor lupte purtate peste Nistru în prima parte a unei campanii care era doar începutul unui război pe care ştiam cum şi de ce l-am început, fără să bănuim însă cât va dura şi mai ales cum se va termina.

EPILOGUL PRIMEI PĂRŢI

Penuria de bunuri de consum însă nu s-a simţit nici la sate, nici la oraşe, cu toate că ţara avea de onorat la vremea aceea şi nişte contracte economice cu Germania, cu care era aliată, şi onora în continuare chiar contractele preexistente cu ţări din Occident, ţări cu care era acum formal în stare de război.

CONSIDERAŢIUNI GENERALE

Demobilizat temporar, mi-am reluat viaţa mea profesională de acolo de unde o lăsasem în primăvara anului 1941, nu fără a urmări cu toată atenţia desfăşurarea evenimentelor politice interne şi internaţionale, cât mai ales mersul operaţiunilor militare pe toate fronturile de luptă.

*

. . . .

Am fost din nou mobilizat şi mi-am făcut prezenţa la regiment cu câteva zile înainte de 10 mai, sărbătoare naţională pe atunci, zi în care apăruse un decret de avansări în armată, în

care a apărut şi subsemnatul, avansat la gradul de locotenent de artilerie de rezervă, cu vechime din 24 ianuarie 1941.

*

Petşani, sat situat între Calci pe Don – la sud – şi Malaevo şi Voronej – la nord.

Ne aflam în seara zilei de 18 spre 19 noiembrie 1942 în faţa unei căni cu cafea, când la despărţire nici unul dintre cei trei ofiţeri prezenţi în adăpostul observatorului meu n-au mai vorbit de război şi nici unul n-am mai spus ca de obicei înainte de a ne despărţi : "noapte bună şi pe mâine dimineaţă", ci "noapte bună, pe cine ştie când".

Şi, într-adevăr, în dimineaţa zilei de 19 noiembrie nu ne-am mai revăzut în adăpostul meu unde beam împreună cafeaua fierbinte pe care o pregăteam pe o spirtieră improvizată.

Ca un trăznet căzut din cer, când nu se crăpase încă de ziuă, s-a declanşat din mii de guri de foc de toate calibrele pregătirea acelei acţiuni de care va vorbi istoria militară peste ani.

Toată lumea a sărit la posturi şi fără să fi putut da un ordin am constatat că eram cu toţii nişte surdomuţi, în sensul că nu ne puteam auzi unul pe altul.

Covorul de proiectile de toate calibrele, începând de la brandurile de 50 mm, la tunurile de câmp, obuzierele de munte, tunurile grele şi supragrele şi terminând cu acele faimoase, dar controversate katiuşa, pe care ruşii le-au întrebuinţat prima oară împotriva noastră, a îmbrăcat o zonă care cuprindea poziţiile infanteriei laolaltă cu zona artileriei din spatele lor. Aceste katiuşa produceau acel zgomot asurzitor, infernal, făcut de cele 16 proiectile care plecau simultan din gurile lor de foc aşezate în baterie pe platformele maşinilor ce le purtau din loc în loc.

Infernul s-a declanşat la orele 3,30 şi a durat cu intensitate mărită până către orele 8,30, când – tot aşa cum

începuse – a încetat, doar pământul a rămas fumegând după aceea, ca şi când bulgări de foc fuseseră aruncaţi din cer la întâmplare.

Dar o dată terminată această formidabilă pregătire de artilerie, am putut vedea cum automat s-a pus în mişcare o masă de tancuri urmate de maşini purtând pe ele infanteria cu care aveam să facem cunoştinţă în curând.

În acest moment, toate cele trei baterii ale divizionului I au trecut la executarea în cadenţă maximă a unui baraj de oprire în faţa maselor de tancuri care înaintau spre poziţiile infanteriei noastre. Concentrarea focului bateriilor noastre nu a avut darul să oprească infanteria inamică, care la un moment dat în mişcarea ei înainte s-a repliat, o parte spre stânga, acolo unde era centrul batalionului, iar cealaltă s-a dirijat spre nord, unde divizia noastră făcea joncţiunea cu Divizia 9-a.

Oricât de mare era cadenţa de tragere, am observat că un al doilea val de tancuri, urmat şi acesta de infanterie purtată veneau în viteză, apropiindu-se de primul val, cu care contopindu-se, au dat peste cap avanposturile infanteriei noastre, care se aflau la cca. 3-400 de metri în faţa liniei principale de rezistenţă.

Dată fiind lipsa unei apărări antitanc puternice, am văzut scene pe care numai jocul cu moartea le poate imagina. Am văzut ostaşi care cu grenada într-o mână şi cu o sticlă de benzină în alta, imobiliza matahala de oţel prin distrugerea şenilei, pentru ca apoi alţii să se caţere pe turelă pentru a turna benzina în flăcări peste ocupanţii din interior.

Lupta era însă inegală ; inegală ca putere de foc şi mase materiale, inegală ca număr şi ca moral, unităţile ruşilor fiind formate dintr-o trupă proaspătă, odihnită şi la ea acasă ; ale noastre obosite, uzura fizică şi morală de peste două luni la peste 2000 km departe de casă făcându-se simţită.

În aşteptarea rezervelor promise, toţi eram cu ochii când pe creasta din faţă unde cerul se întunecase de pădurea

tancurilor care coborau încet în contrapantă, când în spate pe unde trebuia să sosească ajutorul promis.

Dintr-odată masele de tancuri s-au oprit din mişcarea lor înainte, infanteria care le însoţea s-a aşezat jos şi în această stare de espectativă şi incertitudine, din spatele nostru îşi fac apariţia două maşini germane de comndament, având instalate pe ele antenele aparatelor de radio emisie-recepţie prin care păstrau legătura cu comandamentul care le trimisese în recunoaştere.

Câţiva ofiţeri au coborât în viroaga unde ne aflam noi şi după ce şi-au dat seama care era situaţia la faţa locului, au luat imediat legătura cu un post de comandă al lor, au raportat şi au plecat, nu înainte de a ne spune că rezervele care ar trebui să intervină se găsesc la o distanţă care fac imposibilă sosirea lor în timp util şi în concluzie ne-au spus să fim pregătiţi în vederea părăsirii poziţiilor pe care ne aflam.

Cădea seara şi ruşii s-au pus din nou în mişcare, coborând panta din faţă încet, cu precauţie, ca un tăvălug care urma să strivească totul în calea lui.

Ei nu ştiau ce fel de tunuri aveam noi şi mai ales cu ce muniţie puteam trage în tancurile lor şi de accea, în loc să treacă peste noi, din teamă sau prudenţă, masa de tancuri şi infanterie care o urma s-a desfăcut în două părţi : una a pornit-o spre dreapta, cu intenţia de a executa o învăluire pe flanc, alta spre stânga, unde se afla divizionul I. A urcat undeva în spatele nostru unde se afla divizionul II al maiorului Pantazi şi infiltrându-se printre el şi divizionul I, ne privea ca dintr-un amfiteatru.

Norocul a fost că se înserase bine şi acolo noaptea cădea dintr-odată. Era tocmai ce aşteptam şi noi, noaptea ne rămânea singurul aliat la adăpostul căreia ne puteam desprinde din acest loc blestemat.

Nu ştiam la ora aceea ce s-a putut salva din divizionul I, mai târziu ne-am dat seama că cele mai multe tunuri au fost aruncate în aer, neputând fi scoase din baterii şi angajate pe panta îngheţată pe care caii nu au putut-o urca.

Scăpaţi de ameninţarea prinderii în cercul pe care ruşii au întârziat să-l închidă, oameni pe jos, călări, în căruţe, pe chesoane umpleau în noaptea de iarnă câmpia acoperită de zăpadă ca nişte puncte negre în căutarea trenurilor regimentale, căutându-şi fiecare unitatea căreia îi aparţinuse.

Era ceva sinistru şi înfiorător, ca de sfârşit de veac, un tablou ca acela pe care l-am văzut şi trăit noi în noaptea de groază din ajunul zilei de 20 noiembrie 1942.

. . . . .

Tabloul marei retrageri a lui Napoleon, descris de istoriografia militară sau vizionat în filme, îl retrăiam noi acum în realitate. Tristă şi crudă realitate când vedeai pe aceste drumuri nesfârşite, acoperite de zăpada veşnic îngheţată, marcată prezenţa oamenilor doar prin urmele care au mai rămas pe căile acestei nesfârşite retrageri. Din loc în loc vedeai locuitorii satelor înfometate tăind cu topoarele din carnea îngheţată a cailor căzuţi, bucăţi mari pe care le transportau pe săniile lor în satele troienite de zăpadă.

Dacă soldaţii lui Napoleon, vitejii lui Ney sau Murat, tăiau burţile cailor pentru a intra înăuntru crezând că vor supravieţui încălzindu-se cu măruntaiele lor, noi şi soldaţii noştri arătam ca nişte monştri din cârpe, acoperiţi cu tot ce putea să ne ajute contra viscolului şi gerului.

Cam după 10 ianuarie 1943 am depăşit perioada critică ; scăpasem de pericolul unei noi încercuiri şi ajunşi undeva într-o regiune ce fusese mai ferită de dezastrul frontului, unde aşezările omeneşti erau mai dese şi mai mari.

. . . .

Aici voi pune punct perioadei care a încadrat campania militară din Cotul Donului, peroadă plină de convulsiuni şi de înfrângeri, de pierderi ireparabile în oameni şi materiale de război.

A fost, pot spune, începutul acelui tragic sfârşit cu care s-a terminat această, cea mai mare, încleştare militară din istoria Europei şi a lumii.

Şi acum îmi iau, provizoriu numai, la revedere de la cititorul meu, promiţându-i că-l voi invita să mă însoţească pe alte înguste poteci din drumul care în final avea să se sfârşească pe marginea prăpastiei, de unde până la urmă n-a mai fost decât un pas – acela nefast după care ne-am prăbuşit în străfundurile de unde numai Dumnezeu ştie cum şi când vom mai ieşi la lumină.

. . . .

DIN NOU SPRE SOARE RĂSARE

Abia reuşisem să-mi regăsesc făgaşul normal, că un nou ordin avea să mă cheme la unitate în vederea pregătirilor noastre pentru a o treia campanie militară, de data aceasta pe sectorul sud al frontului de est.

O dată cu sosirea primăverii, ofensiva ruşilor a pătruns pe frontul de centru până către Vijniţa-Vapniarca, cu tendinţa de a atinge graniţa noastră de răsărit, Nistrul.

În aceste condiţii am primit ordin să părăsim poziţiile ocupate şi să ne retragam spre est pe direcţia Odesa-Tiraspol, pe unde să trecem Nistrul pe podul de la Tighina, care era încă în mâinile armatei germane.

De data aceasta trebuia să stăvilim înaintarea inamicului spre sud, pentru a salva de la o nouă ocupaţie Basarabia pe care o eliberasem atunci.

. . . . .

VALEA PLÂNGERII

Începând cu luna august 1944 au început şi grijile noastre hrănite de gândul şi teama unei noi ofensive pentru care inamicului îi fuseseră de-ajuns cele 5-6 luni de pregătire, de când noi îi oprisem pe aliniamentul Tighina-Sculeni.

Ştiam, dar mi-am dat seama mai ales cu această ocazie, cât de mult contează să fii complet şi la timp informat cu ceea ce se întâmplă pe front, în faţa, în stânga şi în dreapta ta, pentru că în funcţie de acest lucru poţi para în timp util surprize neplăcute.

Vreau să spun că este exact ceea ce s-a întâmplat cu noi – cu trupele româno-germane de pe frontul de la Orhei în preajma evenimentelor petrecute în ţara noastră pe 23 august 1944.

Odată cu arestarea mareşalului Ion Antonescu, în după-amiaza zilei de 23 august, şi după diversiunea politică de la Bucureşti şi cea militară de pe frontul Iaşului, ambele aranjate de către ex-regele Mihai împreună cu şefii vechilor partide politice şi în unire cu reprezentanţii partidului comunist, camuflaţi chiar în incinta palatului regal, a urmat proclamaţia lui Mihai, care a ordonat trupelor de pe frontul Iaşului să înceteze ostilităţile, pentru că între noi şi ruşi s-a încheiat un armistiţiu.

Despre aceste maşinaţiuni politico-militare, unităţile din Basarabia n-au avut de unde şti, iar şefii noştri din ţară intenţionat nu ne-au anunţat, pentru ca să poată fi încercuite trupele germane, sacrificându-ne şi pe noi odată cu ele.

Noi stam pe poziţiile de la Orhei cu faţa la inamic, în timp ce frontul de la Iaşi se prăbuşise şi ruşii se aflau în înaintare undeva spre sud, pe dreapta Prutului, cu scopul de a tăia retragerea trupelor din Basarabia, încercuindu-le şi nimicindu-le.

. . . .

Cuvântul de ordine iniţial a fost de a se abandona tot ceea ce constitue impedimente sau nu era necesar pe timpul acestei retrageri.

În consecinţă, se putea vedea pe întreg itinerariul urmat prin păduri, prin văi şi hârtoape, căruţe abandonate, chesoane răsturnate, aprovizionări părăsite, maşini incendiate, cai împuşcaţi etc.

Nici retragerea de la Don nu semăna cu aceasta de acum.

. . . .

Era trecut mult de miezul nopţii, când după multe bâjbâieli pe drumuri desfundate de ploi am ajuns în centrul acestei comune, Ghermăneşti, situată în mijlocul unei păduri nesfârşite. Cum era firesc, am căutat şcoala primară, punct indicat ca fiind postul de comandă al diviziei.

Ajuns în faţa şcolii primare am fost intrigat de liniştea şi lipsa de mişcare ce domnea peste tot, când de-odată, pe o alee ce ducea din drumul principal spre şcoală, întâlnesc un plutonier adjutant pe care-l cunoşteam ca fiind de la divizie, care sta pe o ladă cu arhivă şi, când m-a văzut, a început să plângă.

Nu am apucat bine să-l întreb ceva, că mi-a spus că nu-i nimeni de la divizie acolo, că generalul Voicu cu un grup de ofiţeri i-a căutat pe ruşi şi s-a predat, că regele Mihai a vorbit la radio şi a anunţat încheierea păcii cu ruşii şi că nu mai există unităţi române, ci fiecare caută să se salveze cum poate de teama de a nu cădea prizonieri la ruşi.

Mi-a mai spus că toate acestea s-au petrecut pe data de 23 august, că frontul de la Iaşi a căzut şi că ruşii sunt undeva în drum spre Bucureşti, iar noi cei scăpaţi din Basarabia suntem încercuiţi de puternice forţe sovietice care au închis cercul la Huşi.

Mi-am aprins o ţigară şi m-am lăsat şi eu pe capacul acelei lăzi pe care plutonierul continua să-şi şteargă lacrimile şi să mă întrebe ce e de făcut.

După câteva minute, fără să mai spun un cuvânt, m-am ridicat şi am pornit-o pe alee la vale, către ostaşii care mă aşteptau călări în praful drumului din faţa şcolii.

. . .

Cu ochii în lacrimi, şi toţi într-un glas, m-au implorat să nu-i las singuri şi m-au asigurat că mă vor urma şi ei pe drumul pe care-l socot bun şi că toate, bune sau rele, aşa cum le-am împărţit până acum, le-om duce şi de aici înainte.

Ne-am ridicat cu toţii, am mai privit o dată înapoi peste Prut, până acolo departe spre codrii Orheiului pe care-i lăsasem de izbelişte.

Ajunşi la marginea comunei, pe drumul ce intra în desişul pădurilor, am fost opriţi de un puternic post de ostaşi germani sub comanda unui maior din trupele de "Feldjandarmerie", trupe însărcinate cu ordinea şi dirijarea coloanelor militare, spre teatrul de operaţiuni.

Ofiţerul german, văzând că mai păstram aspectul unei unităţi ordonate, după ce ne-a oprit a dat citire unui ordin semnat de generalul comandant al Corpului german de Armată, din care făcea parte şi divizia noastră, ordin prin care se aducea la cunoştinţă că dată fiind poziţia României, care după 23 august ieşise din alianţa cu Germania, pentru siguranţa trupelor germane şi buna desfăşurare a operaţiunilor întreprinse de ele cu scopul ieşirii din această încercuire, s-a luat hotărârea ca orice ostaş sau ofiţer român, izolat sau în grup, să fie dezarmat şi pus sub pază până la noi dispoziţii.

Este lesne de imaginat sentimentul trăit de mine la perspectiva de a mă vedea prizonier al armatei germane, armată cu care împreună am luptat timp de peste trei ani împotriva ruşilor.

Cum de altfel hotărârea mea fusese luată de când am ieşit pe poarta şcolii primare din Ghermăneşti, am răspuns ofiţerului german că eu şi ostaşii mei nu predăm armele, ci vrem să luptă ca şi până acum alături de trupele române sau germane pentru ca împreună să ieşim din încercuire, după care să ne reluăm libertatea de a ne căuta unitatea noastră în ţară.

În consecinţă am cerut să fiu condus la postul de comandă al unei unităţi germane care se afla prin apropiere.

Maiorul neamţ, impresionat şi contrariat în acelaşi timp de hotărârea mea, mi-a dat totuşi un plutonier care m-a condus pe fundul unei văi adânci, în desişul codrilor, la un post de comandă al unui regiment de "panzerjaeger"(vânători de tancuri).

Aici ne aflam undeva aproape de unul din sectoarele prin care nemţii voiau să facă o breşă în cercul ruşilor, breşă pe care s-o mărească imediat prin intrarea altor unităţi în acţiune care aşteptau în spate, în aşa fel ca prin acest coridor care ar fi trecut pe la nord de Huşi, să se poată trece pe direcţia Bacău, în munţi spre Ardeal.

Dis-de-dimineaţă, la un semnal convenit (o rachetă cu trei stele verzi) pe toată linia trupelor atacatoare, întreaga această maşină de război urma să-şi încerce ultima şansă, pentru că ultime erau şi resursele şi rezervele de combustibil ca şi muniţia pe care le mai aveau.

Eram conştient că-i ultima noastră şansă de care depindea totul : libertatea sau captivitatea, viaţa sau moartea.

Întunericul ce domnea peste întinsul acestor păduri a fost brusc iluminat de rachetele verzi care marcau linia frontului nostru şi însemna în acelaşi timp debuşarea la atac. Ca de dincolo de lume, cu vuiet metalic şi prelung, însoţit de uruitul motoarelor şi de scârţâitul şenilelor, la care se adăuga miile de explozii care aruncau în noapte insule de lumină în întunericul de deasupra ; pământul parcă se căscase să înghită în străfundurile lui nesătule tot ce-a mai rămas din ceea ce a fost odată o armată mândră de victoriile ei.

Puţini au fost cei care, făcând parte din primul val, au reuşit - ca trecând peste cadavre – să scape din acel cerc blestemat. Pentru că, automat, ruşii, care aveau aici masate

forţe extraordinar de mari, au închis imediat spărtura făcută în acel cerc de fier.

Restul, cu pierderi uriaşe au fost aruncaţi înapoi spre Prut, unde ne-am fărâmiţat în mici detaşamente mărşăluind pe fundul diferitelor văi, pândiţi din toate părţile de forţe masive sovietice care aşteptau ca nişte lupi flămânzi să ne înhaţe.

Îmi mai rămâneau puţini din ostaşii cu care am pornit la început pe acest drum de Golgotă şi tot umblând prin aceste păduri împreună cu nemţii cu care scăpasem, am ajuns într-o seară la o comună mare, Arsura, unde am dat peste o parte din ostaşii noştri rătăciţi şi unde l-am reîntâlnit şi pe lt. Ionăşanu Vasile, de care mă lega o veche prietenie.

O zi şi o noapte am stat aici, după care dimineaţa am pornit fără ţintă precisă pe fundul aceloraşi văi pândiţi după creste de ruşii care aşteptau să ne prindă pe toţi concentraţi într-un punct.

Într-o seară – ultima seară care avea să pună punct peregrinărilor noastre – am ajuns în comuna Vutcani, situată la nord de Huşi.

CĂZUT PRIZONIER

Două lovituri de tun trase dintr-un tanc, urmate de explozia câtorva grenade ne-au învăluit într-un nor de fum şi praf şi într-un salt înainte un pluton inamic, condus de un lt. major rus, a căzut în urlete peste noi, strigând să aruncăm armele.

Ofiţerul rus, urmat de doi soldaţi, a sesizat că eu sunt comandantul acestui grup şi, repezindu-se la mine, mi-a pus pistolul în piept, continuând să înşire "pe limba lui Tolstoi" o serie nesfârşită de sudalme.

Eram într-o bluză de vară cu mânecile răsfrânte până din sus de coate şi dintr-o dată s-a calmat când privirea lui a alunecat pe ceasul de la mână (un Doxa cu ramă de aur) şi pe

un fir negru de mătase de care atârna la buzunarul din stânga al bluzei un ceas american de mare precizie, un cronometru din dotarea bateriei, care servea la reglarea tragerilor de artilerie, ca şi un stilou, pe care le-a smuls cu atâta putere că mi s-a desprins buzunarul bluzei. Era vizibil că prada i-a calmat instinctele primare şi strigând încă o dată la mine : “afisir, niet ?”(eşti ofiţer, nu ?), şi după ce m-a devalizat de tot ce a găsit la mine, m-a dat în primire la doi calmuci cu ochi la tâmple, care nu s-au lăsat nici ei mai prejos, dar nemaiavând ce-mi lua din buzunare s-au mulţumit să-mi tragă cizmele din picioare, lăsându-mă cu tălpile goale.

Am văzut, după aceea, cum un grup de prizonieri germani şi români ieşeau încolonaţi prin diferite uliţe ale satului şi se îndreptau spre pădurea care îi înghiţea.

Pe traseul din comună până în pădure se auzea din când în când câte o rafală scurtă de pistol, iar drumul pe care treceam era marcat din loc în loc de cadravele acelora care fuseseră ţinta de moment a acelora care îi escortau.

Din marginea comunei până în interiorul pădurii am parcurs distanţa numai într-o fugă, goniţi de la urmă şi de pe flancuri de escorte de ruşi călări, înarmaţi cu pistoale şi bâte zdravene.

Ca mine desculţi erau şi alţi ostaşi români şi germani, cărora ruşii le-au tras cizmele din picioare, încât când am ajuns acolo unde să ne centralizeze pentru a forma convoaie mai mari, tălpile noastre erau numai o rană.

ORORILE RUŞILOR

După ce ne-a aşezat jos, pe burtă, urechile mele a avut ocazia să înregistreze cu atenţie un discurs “tip” pe care avea să-l mai ascult de mii de ori, de la mii de “Ivani”, cât timp blestemul acestei clipe m-a însoţit pe pământul inospitalier şi rece al acelei şesimi de pământ de pe glob.

În concluzie, ne acuza de trădare, cum că nu ne-am conformat ordinului regelui Mihai şi a guvernului de la Bucureşti care pe 23 august 1944 au încheiat "anda mir" (o pace) cu noi, că am continuat să luptăm împreună cu hitleriştii contra armatei sovietice, eliberatoarea ţării şi poporului nostru de sub jugul fascist.

Şi plin de mânie, ca să ne arate cât e de viteaz şi ce soartă ne aşteaptă, a scos cca. 20-30 de ofiţeri şi soldaţi germani, i-a aşezat în linie pe un rând şi, în faţa noastră, trei ruşi au descărcat automatele ciuruindu-le trupurile care cădeau unul peste altul întocmai ca arborii dărâmaţi de securile tăietorilor de păduri.

A urmat o tăcere adâncă şi grea, întreruptă de acţiunea unei rusoaice-soldat care, cu pistolul pe care-l ţinea în mână, dădea lovitura de graţie vreunui muribund, care avusese ghinionul să nu se grăbească a părăsi lumea aceasta.

Clipa ne-a umplut de groază şi dacă fiecare s-ar fi putut privi ar fi văzut cum sângele i-a fugit din faţă şi ochii stăteau gata să iasă din orbite.

Noi, ofiţerii români, împreună cu ofiţeri germani, am fost încolonaţi şi goniţi din spate cu lovituri de bici de câţiva calmuci călări. Am ajuns după vreo oră de fugă prin pădure într-o vale unde se aflau adunaţi laolaltă nemţi şi români, acolo unde am întâlnit camarazii mei pe care nu-i mai văzusem de când trecusem Prutul.

Aici noi, ofiţerii români, am fost separaţi de ofiţerii germani şi un colonel sovietic din eşalonul politic, cu accent semitic în pronunţie, după ce ne-a făcut bineînţeles toaleta înjurăturilor şi ameninţărilor, ne-a spus că pe noi, românii, ne trimite la Iaşi, unde vom fi judecaţi de un tribunal militar pentru înaltă trădare şi împuşcaţi, pentru că ne-am declarat insubordonaţi dispoziţiilor noului guvern de la Bucureşti.

După ce ni s-a distribuit câte doi pumni de arpacaş boabe, am fost încolonaţi şi a început calvarul unui marş forţat şi istovitor peste dealuri şi văi, evitând pădurile şi satele. Eram

desculţi şi oblojiţi la tălpi cu cămăşile de pe noi pe care le-am rupt ca să ne protejăm picioarele însângerate.

MAREA CĂDERE
LUNGA CĂLĂTORIE A PRIZONIERILOR

Am pornit-o din pădurile situate la nord de Huşi şi am parcurs distanţa de 350 km până la Iaşi, în marşuri neîntrerupte timp de cinci zile, peste dealurile şi văile judeţului Vaslui, desculţi, cu tălpile picioarelor sângerânde, obosiţi şi flămânzi, hrănindu-ne doar cu porumb crud şi fructele culese în treacăt din pomii întâlniţi în lungul drumului nostru.

Când bolnavul nu se mai putea ţine pe picioare, şeful escortei îl scotea din coloană şi pe noi ne lua la goană, iar peste câteva minute auzeam o rafală scurtă care însemna că efectivul coloanei noastre se împuţinase cu încă un suflet. Până la Iaşi vreo 4-5 dintre noi aveau să-şi afle sfârşitul pe acest drum al robilor, în această goană care ni se părea că ne grăbeşte trecerea prin viaţă, apropiindu-ne cu fiecare pas de moarte.

. . . . .

De jurul împrejurul nostru, “ceasovoii” (caraulele) aprinseseră focuri, caii lor păşteau, iar ei de jur împrejurul grupului nostru dădeau ocol ca nişte lupi, gata să sară în stâna cu oi ca să le sfâşie.

Pe scurt, am vorbit cu Vasile Ionăşanu, i-am împărtăşit planul meu, dar el – fire care se aprindea mai încet - , m-a făcut atent că ceea ce gândeam este curată sinucidere, pentru că realmente nu aveam nici o şansă să ne putem furişa fără să nu fim simţiţi.

Atunci i-am împărtăşit lui Vasile al meu alt gând care mă păştea şi anume, că jos în sat am cunoscut pe directorul şcolii primare la care am fost cartiruit 2-3 săptămâni şi bine ar fi ca măcar el să afle că noi suntem aici, în situaţia în care ne găseam.

În timp ce noi discutam aproape unul de altul în liniştea serii, unul dintre paznicii care stătea întins pe pământ, fiind şi suficient de aproape de noi, a auzit ce am vorbit.

Că ar fi auzit nu ar fi fost nimic, dar că a şi înţeles ce vorbisem, nu ne-ar fi putut trece prin minte.

Da ! A ascultat şi a înţeles tot pentru că era moldovean dintr-unul din satele de dincolo de Nistru.

S-a apropiat încet şi târâş de noi şi ne-a întrebat pe limba noastră dacă vreau să dau o veste în sat, că el se schimbă şi revine dimineaţă.

La început m-am temut pentru viaţa unor oameni peste care nu ştiam pe cine trimit, dar curiozitatea a învins şi i-am dat câteva rânduri scrise pe o bucată de hârtie cu creionul pe care el mi-l dase. I-am transmis omului din sat cine sunt şi situaţia în care mă aflam, rugându-l să-mi răspundă cine mai este din familia lor în Scânteia şi să-i anunţe şi pe ai mei că trăiesc, că sunt prizonier şi mă îndrept spre Iaşi.

Mare mi-a fost surpriza când spre dimineaţă omul nostru ne-a adus vestea pe care am citit-o şi care mă anunţa că în sat e foarte puţină lume şi că ai lui toţi sunt evacuaţi în Oltenia, se află singur şi mi-a urat din suflet sănătate, promiţându-mi că îmi va respecta rugămintea. Dar ceea ce m-a impresionat până la lacrimi a fost faptul că totodată şi pe furiş sentinela rusă mi-a strecurat un pacheţel în care bătrânul îmi trimitea ce a avut şi el la îndemână, nişte turte din făină coapte pe plită.

Înainte de a se lumina bine de ziuă ne-am pus în mişcare, am coborât panta prin stânga satului spre calea ferată şi ne-am angajat în marş pe valea ce conduce spre Bârnova, şi mai departe, spre Iaşi.

INIMA MILOSTIVĂ A FRAŢILOR

Deodată, la o răspântie de poteci care legau Scânteia de Grajduri (două sate aproape lipite unul de altul), în faţa coloanei noastre au apărut nişte femei şi copii care împingeau cu mâinile o căruţă încărcată cu tot felul de bunătăţi, tot ce au putut aduna în fugă de prin gospodăriile lor : pâini coapte în ţesturi, ouă fierte, brânză, lapte, fructe şi câte şi mai câte, la vestea care le fusese dată că trece o coloană de prizonieri români.

Ceasovoii, care se aşteptau la aşa ceva, când au văzut spectacolul acesta puţin obişnuit – mai ales că femeile începuseră să plângă şi să strige – de teamă ca nu cumva aceasta să însemne o diversiune la adăpostul căreia se pune la cale un atac asupra lor pentru a ni se înlesni evadarea, au intrat într-o agitaţie vecină cu panica.

Au început să urle, să trăznească din bice şi să tragă cu pistoalele, încât lumea îngrozită a fugit părăsind căruţa cu tot ce se afla în ea.

Ne-au ţinut apoi tot într-o fugă prin valea îngustă pe care şerpuieşte calea ferată până sus deasupra Bârnovei, unde după două ore de goană ne-am oprit.

AMĂGIRE MOSCOVITĂ

De aici, de sus, de la cota la care se află sanatoriul TBC de la Bârnova, o privelişte unică ni se oferă ochiului.

. . . .

Ne-am apropiat de inima Moldovei cu frunţile plecate a rugă de iertare şi nu ştiu când şi pe unde am tăiat-o pieptiş spre stânga în sus, că ne-am trezit sub zidurile Galatei.

. . . .

Alt tablou ce ni se va înfăţişa venea să mărească nedumerirea în care ne aflam din lipsă de informaţii precise în legătură cu ce s-a întâmplat şi cu ce continua să se întâmple în ţara noastră, de la 23 august încoace.

De jur împrejurul Galatei, prin imensele podgorii şi livezi, cât vedeai cu ochii era numai armată : armata română, care stătea în corturi sau sub cerul liber, fără cai, furgoane sau căruţe şi fără nici un armament asupra lor.

Ne întrebam cu nedumerire ce statut puteau să aibă aceste trupe care stăteau aici în această stare de "nici pace, nici război" (adică nici libertate, nici . . .), în comparaţie cu noi care ştiam cel puţin ce hram purtam.

Când dintr-odată, ruşii care ne escortaeră până aici ne-au îngrămădit într-unul din unghiurile drepte pe care le fac zidurile mânăstirii, iar alţii au şi început să bată parii de lemn pe care în mai puţin de o oră au întins sârma ghimpată (simbolul silniciei), încât un lagăr în miniatură a luat naştere sub zidurile Galatei şi în el ne aflam grupul nostru de ofiţeri români prizonieri veniţi din Basarabia.

În seara aceea, paza noastră a fost schimbată, în locul celor ce ne-au dat în primire au apărut alţi ruşi, odihniţi şi mai fioroşi, care ne-au pus în vedere că la orice încercare de a striga sau de a lua legătura cu trupele române aflate în jurul mânăstirii, se va trage fără somaţie.

Şi într-adevăr, a doua zi unul din ofiţerii aflaţi cu noi, un tânăr slt. din 13 Dorobanţi, apropiindu-se prea mult de sârma ghimpată într-un gest de a întreba pe cineva care era în apropiere, a fost retezat cu o rafală de pistol mitralieră.

Gestul a fost demonstrativ, cu scopul de a băga groaza în noi, însă efectul a fost contrariu, pentru că a doua zi, la vociferările noastre au sosit nişte ruşi mai mari în funcţii decât în grad – probabil politruci -, care în urma unei sumare anchete a dispus să se schimbe din nou garda care ne păzea.

O tristeţe adâncă şi grea s-a lăsat peste sufletele micului grup de ofiţeri români aruncaţi aici la voia întâmplării, mai ales că nu ne puteam explica care-i rostul atâtor trupe române ce se mişcau încolo şi încoace, nepăziţi de nimeni, dar fără armament.

Profitând de un moment de neatenţie mai îndelungată a santinelei de pe latura secundară a ţarcului nostru, văd şi

recunosc imediat în persoana unui lt. de artilerie pe av. Ion Ceauşu, din Constanţa, care aparţinuse unui regiment de artilerie (13 sau 18) din Constanţa, şi care probabil avusese sector de front în preajma Iaşului.

Îl strig, mă recunoaşte, îl întreb ce-i cu ei, şi îmi spune că în urma armistiţiului încheiat cu ruşii toate unutăţile române din nordul Moldovei – de la Piatra Neamţ până la stânca Roznovanu – sunt concentrate în jurul Iaşului, unde se va proceda la o reorganizare şi reînarmare pentru a fi trimise pe frontul din Ardeal, contra nemţilor.

Şi m-a mai rugat să nu-l mai strig, că nu va mai răspunde, deoarece şeful lor de stat-major – col. Nicolaide – le-a spus că au ordin să evite cu desăvârşire orice contact cu noi, cei care am luptat alături de nemţi în Basarabia după armistiţiul din 23 august.

E drept că nu l-am mai văzut pe Ion – şi chiar dacă-l vedeam nu-l mai strigam -, dar discuţia avută cu el – "chiar aşa, contra cronometru" -, a avut darul să mă pună în clar cu soarta noastră pe care o bănuiam, cât mai ales cu situaţia generală din ţară şi în special cu consecinţele ce decurgeau din acel pretins armistiţiu, despre care fără să fi ştiut ceva precis mi-am dat seama că nu e altceva decât o ruşinoasă capitulare.

Noi trăiam aici sub zidul Galatei cum dădea Dumnezeu : flămânzi, murdari, obosiţi, dezbrăcaţi şi bolnavi, fără ca cineva să se intereseze de soarta noastră, în timp ce camarazii noştri (sau mai bine zis foştii noştri camarazi) se mişcau deocamdată liberi.

Cele câteva baloturi de paie care au fost aruncate peste sârme, constituiau tot confortul nostru, în răcoarea nopţilor, fiind singurul aşternut pe care-l aşezam pe pământul gol, pe care ne odihneam oasele trudite de oboseală şi de frig.

Am continuat să rămânem în această situaţie până când într-o zi, către mijlocul lunii – **îmi amintesc că era 12 septembrie,** dimineaţa - comandantul gărzii, ajutat de câţiva

soldaţi ruşi, a intrat în lagărul nostru aducând cu ei o marmită mare cu ceai, porţii de pâine şi câte o bucată de slănină sărată.

Ni s-a distribuit fiecăruia, în câte o cutie goală de conserve, câte un polonic de apă fierbinte – tradiţionalul şi nelipsitul kipitck în chip de ceai, o porţie de 200 g pâine neagră rusească şi câte aproximativ 50 g slănină sărată.

Mare lucru nu era, dar oricum era ceva pe lângă ce fusese până atunci, însă ceea ce am înţeles şi am reţinut imediat era că acest simulacru de îmbunătăţire constituia barometrul unei schimbări a situaţiei în care ne găseam. Tot atunci, cei care eram desculţi – pentru că ni se furaseră cizmele din picioare de către escortele ruseşti -, am primit câte o pereche de bocanci de trupă.

Şi, ca în situaţii ca aceea în care ne aflam noi, au început interpretările cele mai diverse, comentariile cele mai contradictorii şi concluziile cele mai . . . anapoda.

Ba că o să ne elibereze şi pe noi, pentru ca să ne trimită la părţile sedentare ale unităţilor, în vederea trimiterii pe front în Ardeal contra nemţilor, ba că o să fim vizitaţi de vreo "mărime" care va clarifica situaţia noastră, ba că . . ., ba că . . . însă nimeni nu se gândea că era prima "toaletă" ce ni se făcea în vederea acelui "pohod na Sibir".

Şi în acest climat de incertitudine, către orele 10 dimineaţa, au apărut în lagărul nostru doi ofiţeri superiori români, însoţiţi de doi ofiţeri ruşi, care în prezeţa unui translator rus (care totdeauna de aici înainte va fi un evreu din comisariatele politice ale unităţilor) ne-a comunicat oficial din partea Ministerului Apărării Naţionale, că în urma studierii situaţiei noastre s-a decis să se renunţe la procedura judiciară impusă de actul nostru de insubordonare faţă de armistiţiul din 23 august, pe care guvernul român îl încheiase cu guvernul sovietic. Acest act ar fi impus judecarea noastră conform codului justiţiei militare şi condamnarea la pedeapsa capitală prin împuşcare. Dar, luându-se în considerare – a continuat să ne explice delegaţia respectivă – situaţia specială în care se găsea divizia 14-a din Basarabia şi pentru că am continuat să

luptăm împreună cu armata germană contra armatei eliberatoare sovietice, vom împărtăşi soarta trupelor germane cu care am luptat împreună : captivitatea în Uniunea Sovietică.

Aveam să aflăm mai târziu că în acest **12 septembrie 1944**, ziua în care s-a făcut această comunicare sub zidurile Galatei, o delegaţie guvernamentală română compusă din reprezentanţi ai tuturor partidelor politice, inclusiv partidul comunist şi cel social-democrat, reprezentate de Emil Botnăraş şi de Lucreţiu Pătrăşcanu, se afla la Moscova pentru semnarea armistiţiului **încheiat la 23 august** (dar semnat acum !). Acolo urma să li se comunice condiţiile umilitoare la care fusese supusă ţara şi poporul român, condiţii care aveau să însemne un adevărat dezastru pentru libertatea şi independenţa ţării, pentru politica economică şi naţională a României.

Nu cred să fi trecut 2-3 zile de la această întâmplare din 12 septembrie, pe care noi am întâmpinat-o cu o tăcere de piatră, când într-o dimineaţă (încă nu se iviseră zorile) am observat că în jurul micului nostru lagăr se desfăşurau intense pregătiri.

. . . un grup de ofiţeri români încolonaţi pe câte cinci (încă o boală cronică a ruşilor :"davai pă piat" – aşezaţi-vă pe cinci) ne strecuram ca nişte umbre prin faţa portalului mânăstirii pentru a coborî panta ce dădea în şoseaua Nicolinei.

Deocamdată nu bănuiam care va fi itinerariul pe care-l vom urma traversând Iaşul.

Mai întâi, intenţionat, ne-au dirijat pe str. Nicolinei, pentru că aici era unul din numeroasele cartiere locuite dintotdeauna de evrei. Coloana noastră avea în faţă masaţi ofiţeri români, după care erau încolonaţi un număr mare de ofiţeri germani.

Abia ne-am angajat pe Nicolina, că din toate părţile a început să plouă cu cărămizi şi bolovani, cu apă fiartă, toate acestea însoţite de urlete şi ameninţări. Cu toate exchibiţiile

făcute, mulţi dintre noi au fost loviţi - şi aceasta – în văzul escortelor ruseşti care ne însoţeau fără să intervină.

La protestele noastre, unul din ofiţerii ruşi care ne însoţeau, ne-a spus că asta este răsplata pentru felul cum i-am maltratat şi ucis pe evrei. La un moment dat, de undeva din mulţime, cineva care-l cunoştea pe Petrică Diaconu i-a aruncat o pâine şi atunci s-a petrecut o panică de nedescris, căci "ceasovoii" au început să sloboadă rafale din automatele lor.

Am trecut Podul Roşu, un cartier al Iaşului locuit în majoritate de evrei, care ne-au făcut aceleaşi demonstraţii, cerând ruşilor care ne escortau să ne împuşte.

Mai târziu, în anii mulţi şi grei petrecuţi în captivitatea sovietică, am refăcut în amintire acest traseu şi mi-am spus că nu a fost ales la întâmplare de ruşii care ne însoţeau.

DOSARUL UNEI EXISTENŢE

Veţi vedea şi veţi înţelege, poate, cum este posibil imposibilul, cum operându-se cu mistificări şi minciună, cum dozându-se măsurile de intimidare şi constrângere şi cum . . . dând drumul în lume celor cinci arme de lucru înfăşurate pe cele cinci degete ale mâinii stângi : **minciuna, foamea, teroarea, frigul** şi **bătaia**, diabolica perseverenţă şi constrângere a răului găseşte fisura pe care o exploatează pentru a integra fantasticul în realitate, minciuna în adevăr, în aşa măsură încât punând omul normal să lucreze cu această schemă de valori, reuşeşte să răstoarne complet scara valorilor şi să recunoască, fără să mai fie nevoie de constrângere, că "eu nu sunt eu", sau "unu şi cu unu fac trei".

"Sunteţi aliaţii noştri, **dar predaţi armele,** ca să vă reorganizăm şi să vă înarmăm noi cu mijloacele tehnice de luptă moderne, pentru ca împreună să mergem împotriva hitleriştilor"

"Sunteţi liberi, **dar nu plecaţi nicăieri**, rămâneţi aici pentru reorganizare" (?!?), au spus noii noştri aliaţi.

Dacă urmărim cu atenţie, vom vedea cum pe această miciună a fost brodat un alt mare neadevăr, care a avut darul să pună un văl pe ochii minţii tuturor comandanţilor militari de la Iaşi. Acesta a fost primul **slogan-minciună,** prima armă din cele cinci enunţate mai sus, cu care a înşelat buna-credinţă a unei armate în derută, armată care prima oară a fost înşelată de însuşi Comandantul ei suprem – "majestatea" sa ex-regele Mihai -, care, armatei de pe front, prin posturile de radio, i-a ordonat să înceteze lupta contra armatei sovietice, **care va fi aliată de aici înainte,** contra armatei germane.

. . . .

. . . pentru grupul nostru de prizonieri . . . se va sfârşi şi ultima din chinuitoarele distanţe pe care le-am măsurat cu talpa picioarelor noastre de la Huşi, prin Iaşi şi până la Bălţi.

Începând de la Sculeni, marşul nostru se va desfăşura pe etape de câte 30-35 km pe zi, având ca punct terminus oraşul Bălţi unde ruşii organizaseră mai multe lagăre de prizonieri, precum şi unul de ofiţeri români. Itinerariul nostru a fost Sculeni-Făleşti-Bălţi, în mare cam pe aceeaşi direcţie pe care unitatea mea a operat cu trei ani în urmă, în 1941.

Într-o zi, către seară, când stam grupuri-grupuri depănând amintirile, dar mai ales făcând diverse pronosticuri pentru viitorul atât de tulbure, auzim deodată larmă mare la poarta principală a lagărului.

S-au deschis deodată larg cele două porţi mari şi prin ele şi-a făcut intrarea o enormă coloană de prizioneri români, care ca şi noi erau ofiţeri români şi care nu erau alţii decât ofiţerii unităţilor care aşteptau liniştiţi în jurul Iaşului **reorganizarea şi reînarmarea** promisă de ruşi pentru a merge împreună cu ei contra nemţilor.

În frunte se aflau ofiţerii superiori, care sub greutatea bagajelor personale cu care ruşii i-au amăgit în vederea reorganizării, erau frânţi de oboseală şi leoarcă de transpiraţie.

La vederea noastră chipurile lor s-au lungit a mirare şi ochii şedeau gata să iasă din orbite a dezamăgire, ca şi când noi am fi fost piaza-rea, aceea pe care o întâlniseră acolo la Iaşi între sârmele ghimpate de sub zidurile Galatei.

ÎN SFÂRŞIT, SE DUMIRIRĂ ŞI CEI PĂCĂLIŢI

Pe linia minciunii şi a promisiunilor, ruşii i-au adus cu acel al lor "davai doma", chiar până la Bălţi, unde li s-a spus că au un centru de reorganizare. Dând ochii cu noi şi discutând mai apoi, le-am deschis ochii minţii să vadă clar cum stau problemele şi abia atunci au înţeles şi ei că acel rusesc "damoi" este "acasă" doar la ei – la ruşi – undeva în Siberiile fără fund. Bineînţeles că am fost taxaţi de unii drept fanatici şi defetişti, ei continuând să scrie memorii şi rapoarte în ţară, regelui şi guvernului de la Bucureşti. Pe acestea comisarii politici, evrei, ai lagărului le primeau dându-le expeditorilor speranţe şi sfătuindu-i la calm şi răbdare. Apoi memoriile lor erau aruncate peste gardul lagărului, la gunoi.

Şi în această stare de tensiune, de incertitudine şi de încredere – totuşi - în noii noştri "aliaţi", ne-a găsit şi ziua când balonul lor cu oxigen s-a desumflat definitiv. Abia atunci ne-au dat dreptate, când se făcea repartizarea pe vagoane în vederea plecării din Bălţi.

SPRE NECUNOSCUT

În dimineaţa zilei de 14 octombrie 1944 – sărbătoarea Sf. Parascheva – cu o rapiditate surprinzătoare, am fost strigaţi pe nişte liste şi scoşi pe poarta legărului, grupe cu câte un efectiv de circa 100-120 de ofiţeri, numărul necesar pentru completarea unui vagon.

Noi nu ştiam unde va sfârşi călătoria noastră şi nici cât timp va dura, în schimb am văzut scris cu creta pe vagoane

următorul slogan : “câţi mai puţini la destinaţie !”. Era clar că pentru atingerea acestui scop condiţiile acestei călătorii nu trebuiau să fie decât cele care au fost : într-o promiscuitate materială de neînchipuit, în care nu ştiai ce era mai periculos : păduchii care colcăiau pe noi ca un roi de muşte pe nişte cadavre ambulante, mizeria fecalelor provenite de la cei bolnavi de dizinterie sau lipsa de apă care ne deshidratase organismele !

După câte 24 de ore de mers, trenul se oprea undeva în plin câmp sau pădure. Uşile vagoanelor se deschideau, morţii erau aruncaţi jos, se făcea o nouă numărătoare a efectivului din vagon, se arunca înăuntru un sac de capete de peşte sărat şi altul cu “suhari” – bucăţi de pâine uscată – care era hrana noastră pentru încă 24 de ore, însă totdeauna fără să ni se dea un pic de apă.

-Împreună cu câţiva dintre camarazii mei mai apropiaţi, m-am înghesuit într-un colţ îndepărtat al vagonului, cât mai izolat de ceea ce consideram că poate fi focar de infecţie şi am căutat să-mi impun o voinţă de fier pentru a nu mânca otrava sărată pe care o primeam, mulţumindu-mă cu câţiva suharei uscaţi-.

Nenorocirea cea mai mare provenea de acolo că atunci când garnitura trenului se oprea în vreo staţie secundară, în timp ce mecanicii trăgeau locomotiva sub pompa de apă, suspendată, atunci ruşii coborau din fiecare vagon câţiva prizonieri, care încărcaţi cu gamele existente în vagon aduceau apă celor rămaşi sus.

Ei bine, am văzut scene apocaliptice, când oameni deshidrataţi de căldură, de febra bolii şi a lipsei de apă sorbeau ca animalele câte o gamelă de apă dintr-odată, pentru ca după 24 de ore cadavrele lor să fie aruncate jos din vagoane.

Într-o gară oarecare, către apusul unei zile de toamnă târzie, am făcut şi eu parte dintr-o echipă de trei ofiţeri care trebuia să aducă apă pentru vagonul în care călătoream.

Am coborât şi încolonaţi împreună cu alţii de la vagoanele vecine ne-am îndreptat spre pompa de apă care se afla undeva în spatele gării.

Dintr-odată ne-am văzut înconjuraţi de un grup de bărbaţi şi femei, îmbrăcaţi în acele zdrenţuite pufoaice ruseşti, care înarmaţi cu ciomege şi răngi, urlând din răsputeri, cu ochii ieşiţi din orbite, s-au năpustit asupra noastră, lovindu-ne unde se nimerea.

Scena se petrecea în hazul gărzii care ne însoţea şi a personalului staţiei în care ne aflam. Aşa-şi manifestau ei instinctele. Normal, la vederea acestui spectacol, în care un grup de oameni fără de apărare erau maltrataţi, umiliţi şi insultaţi, ai fi indignat. . . . Încă o dată mi-am dat seama unde ne aflam şi în mâinile cui căzusem, lucru de care – de altfel – nu-mi făcusem nici o iluzie.

După 2-3 ore de aşteptare, aveam să aflăm că ne găseam într-una din staţiile periferice ale Moscovei.

Aici am coborât şi am fost băgaţi într-un hangar enorm, unde echipe speciale de deparazitare ne-au tuns până la piele, iar hainele aşezate pe nişte prăjini speciale au fost introduse în nişte enorme etuve.

Aceasta a fost operaţia preliminară ajungerii noastre în lagărul unde urma să rămânem şi în care nu trebuia să intrăm cu zestrea noastră enormă de păduchi. Cei grav bolnavi sau gata de a închide ochii au fost reţinuţi în acest mare punct sanitar.

. . . . LA DESTINAŢIE

Într-adevăr, a doua zi către seară, trenul s-a pus în mişcare şi după exact 24 de ore s-a oprit. Noi am coborât din vagoane – circa 3000 de ofiţeri români – am rămas sub cerul liber într-o haltă, situată la marginea unei păduri. Această haltă se chema Şomîka şi era amplasată pe o linie secundară de cale ferată, care se lega de linia principală Moscova Gorki.

Şomîka se afla la S-E de Gorki, nu departe de cotul superior al Volgii şi era la 5-6 km distanţă de lagărul central de ofiţeri prizonieri români **– Oranki –** care avea o anexă la câţiva kilometri, numită **MÎNĂSTÎRKA.**

Am rămas în halta Şomîka până către miezul nopţii, când am pornit-o pe jos prin pădure, şi dimineaţa ne aflam într-un loc unde pădurea fusese defrişată şi lăsa să apară –din adâncurile ascunse ale nesfârşitei taigale-, un enorm patrulater mărginit pe cele patru laturi de câte şapte rânduri de sârmă ghimpată, străjuite de "prepeleacurile" de pază în care, zi şi noapte, vegheau santinele înarmate, ajutate de câini poliţişti.

Aceasta era vestita **MÎNĂSTÎRKA**, faimosul lagăr în care au fost robiţi inamicii **iadului.** Marea majoritate erau prizonieri ofiţeri români, puţini fiind aceia care aparţineau altor naţionalităţi. Aici am întâlnit puţinii ofiţeri prizonieri români căzuţi în captivitate în prima parte a campaniei din Basarabia şi Odesa, la care se adăugaseră cei căzuţi la Don, Stalingrad şi acum cei veniţi de la Iaşi şi din Basarabia, prizonieri din 1944.

Pe tot întinsul acestui patrulater se vedeau de la distanţă pe 5-6 rânduri cele peste 40 de bărăci-bordeie, îngropate în pământ, căptuşite cu bârne de lemn, având afară acoperişurile ca nişte căciuli de pământ pe care creştea iarba.

În zorii dimineţii se vedea de la distanţă cum acest enorm lagăr se trezise la viaţă după somnul unei nopţi de toamnă – care aici adusese de mult primele ninsori – şi cum grupuri-grupuri de oameni se mişcau încoace şi încolo, adunându-se spre latura porţii principale, punctul spre care ne îndreptam noi.

La vederea noastră, un vuiet prelung a mirare şi nedumerire a însemnat primul salut de bun venit al acelora

care, de la distanţa anilor şi a miilor de kilometri depărtare de ţară, ni-l adresau nouă, noilor veniţi.

Ţinuţi mai la distanţă de sârmă, la început, am sfârşit a ne apropia din ce în ce mai mult de sârme, până la distanţa de unde se puteau face nişte comunicări prin scurte întrebări şi răspunsuri.

Întrebări pentru cei din interiorul lagărului, care în lipsa oricăror informaţii, nu-şi puteau explica ce se întâmplase în ţară de a ajuns aici un număr aşa de mare de ofiţeri, şi răspunsuri din partea noastră, care nu le puteau explica deocamdată răsturnările de situaţii petrecute în ţară.

La poarta acestui iad s-a început un control, al câtelea nu mai ştiam şi nici ce scop avea nu pricepeam.

Pe măsură ce treceam prin control, grupuri-grupuri de câte 50-60 de ofiţeri intrau pe poarta lagărului de la Mînăstîrka, unde eram luaţi în primire de santinele care ne treceau printr-un coridor de sârmă ghimpată ce conducea spre bărăcile din jumătatea de sud a lagărului, în care am rămas timp de trei săptămâni.

Operaţiunea aceasta a durat toată ziua, când – la un moment dat, către seară – un grup de ofiţeri ruşi care făceau parte din efectivul de pază al lagărului, în frunte cu un colonel N.K.V.D.-ist, Grisciuk, şeful acestui lagăr, au trecut împreună prin toate barăcile şi ajutaţi de doi translatori (ofiţeri români) au dat citire regulamentului de funcţionare a lagărului, subliniind în mod special **carecterul represiv al măsurilor disciplinare pentru abateri de la dispoziţiile regulamentare.**

Către orele după amiezii, la poarta care despărţea cele două zone ale acestui lagăr au apărut câteva echipe de ofiţeri români care lucrau în serviciile administrative ale lagărului, purtând pe nişte păjini hârdaiele cu masa caldă, prima masă caldă ce ne-a fost servită în acest lagăr, - o "balandă" inodoră, incoloră ca o apă de ploaie, în care a fost aruncată o mână de grăunţe – omniprezenta "caşă", hrana de căpetenie a tuturor milioanelor de suflete ce populau nenumăratele lagăre, puşcării

sau zone de deportare de pe întreg cuprinsul acestui ocean de pământ, ce se întindea de la Prut până la Vladivostok.

Era totuşi ceva pentru noi această masă caldă, pentru că nu mai mâncasem nimic cald de când plecasem din Bălţi, dar ceea ce constituia "pitorescul" acestui prânz era faptul că-l primeam în nişte tinichele – cutii de conserve americane – care, după cum aveam să constatăm mai târziu, vor constitui singurul "blid" în al cărui lichid ne vom privi mai mulţi ani de aici înainte feţele bărboase, arse de geruri, de vânturi şi ploi şi ne vom da seama că instinctul de conservare şi supravieţuire este mai puternic decât toate legile din lumea aceasta.

ORANKI, o comună mai răsărită în raionul a cărui capitală era, constituia o centrală a mai multor lagăre din zonă, primul şi cel mai mare fiind MÎNĂSTÎRCA.

Mânăstirea de la Oranki, ridicată iniţial în mijlocul acestei întinderi nesfârşite de păduri de mesteceni, a fost lăcaş de închinăciune şi şcoală teologică, în acelaşi timp. Mai târziu însă ea avea să servească drept lăcaş de suferinţă a celor închişi, şi în prezent ca lagăr de prizonieri de război.

ORANKI este aşezat la cca 50-60 km SE de marele oraş Nijni-Novgorod, actualul Gorki, situat pe cotul superior al Volgăi. Gorki a fost cel mai mare centru de desfacere a blănurilor provenite din nordul Rusiei ţariste. Nijni-Novgorod era cândva punctul unde îşi dădeau întâlnire marii negustori europeni, comercianţi de blănuri rare şi scumpe.

Iniţial mânăstirea Oranki a fost aşezată în mijlocul acestor codrii, pe lângă care trecea un fir de apă, afluent cu totul secundar al Volgăi, departe de neînsemnata aşezare – pe atunci – Oranki-, al cărui nume avea să-l poarte şi ea.

În spatele ei se afla o râpă adâncă de 30-40 m, care o făcea inexpugnabilă la un atac inamic.

Perimetrul ei era un pătrat cu suprafaţa de cca 50 ha, având central corpul mânăstirii propriu-zis, iar alături biserica mânăstirii în care se efectuau slujbele zilnice. De jur-împrejur

erau aşezate, în faţă, în stânga şi dreapta porţii principale pavilioanele administraţiei, continuate cu clădiri pentru săli de clase şi dormitoare pentru seminarişti, iar la jumătatea din spate erau acareturile gospodăreşti : grajduri de cai, de vaci, staule de vite, coteţe etc.,etc..

. . . Dincolo de starea jalnică în care se afla astăzi mânăstirea Oranki, puteai întrezări măreţia şi splendoarea de altă dată a acestei mânăstiri-catedrală, pentru a cărei grandoare mai şedea mărturie şi azi duhul stăpânitor odinioară al hramului Învierii. Acoperişul ei purta între cele patru turle, enorme, cicatricele loviturilor de tun primite în timpul sângeroasei revoluţii din 1917.

Iar dacă intrai înăuntru, rămâneai ţintuit locului în pragul uşii principale, de imensitatea interioară a acestui templu care te strivea parcă sub grandoarea lui, cât de mic şi neînsemnat eşti tu, pământean, în faţa uriaşei picturi a Învierii lui Crist, ce se ridica la ceruri de sub lespedea mormântului.

Loviturile de gloanţe pe care le purta în frunte, erau mărturia demenţei acelora cărora li se injectase otrava nimicitoare a propagandei ateiste. Un vânt nimicitor avea să răpună aici câteva mii de preoţi, călugări şi teologi care, refugiindu-se între zidurile acestei mânăstiri transformată în redută de rezistenţă, aveau să-şi afle tragicul sfârşit în spatele mânăstirii. După ce au fost împuşcaţi au fost acoperiţi cu malurile râpei din spatele mânăstirii, prăvălită peste ei.

De soarta tragică a acestei aşezări creştine, ca şi de a acelor ce şi-au aflat sfârşitul sub zidurile ei, mărturiseau uneori, cu jumătăţi de cuvinte, câte un octogenar mujic martor al acelor vremi de groază.

Corpul propriu-zis al mânăstirii fusese – începând din 1917 – centrul politic de reeducare, club politic, puşcărie, şi mai apoi depozit de alimente (sclad) pentru populaţia întregului raion, ca şi pentru toate lagărele din zonă.

Biserica de serviciu, care fusese şi ea o capodoperă de artă arhitectonică, a împărtăşit şi ea soarta corpului principal al

mânăstirii. În ea încăpeau peste 2000 de suflete (vorbesc de prizonierii de război de toate naţionalităţile), aşezaţi pe aşa-numitele "crăci" (cum am numit noi acele paturi suprapuse sub formă de priciuri) pentru a evoca timpul când omul-maimuţă trăia pe crăci în copaci. Aici însă, dată fiind înălţimea bisericii, priciurile erau aşezate pe 6-7 etaje, aşa încât apelul şi numărătoarea se făcea destul de greu. De multe ori cei de sus, profitând de poziţia lor, păstrau lângă ei morţii câteva zile pentru a primi şi raţia lor de pâine. Ei arătau rusului care făcea numărătoarea doar o pereche de tălpi care ieşeau în afara blatului de scândură de la ultimele priciuri de sus.

Acestei anexe i se spunea "Corpul internaţionalilor", pentru că aici erau cazaţi reprezentanţii tuturor naţiunilor din Europa care au luptat împotriva ruşilor

MINCIUNILE N-K.V.D.-ULUI ŞI CONVENŢIA DE LA HAGA

Undeva în stânga porţii principale se afla pavilionul N.K.V.D.-ului, - aparatul politic al lagărului - unde îşi desfăşurau activitatea comisarii politici, care sub comanda col. Vaţurin, zi şi noapte fabricau formule de învrăjbirea fraţilor de acelaşi sânge, culegând apoi roadele şantajului şi a speculării slăbiciunilor unor oameni care nu-şi puteau stăpâni nici frica ameninţărilor şi nici foamea endemică ce lua proporţii de coşmar, chinuindu-i zi şi noapte.

Voi încerca să redau bucuria trăită împreună cu toţi acei care au înţeles să păstreze neîntinat ataşamentul lor pentru valorile noastre naţionale, revolta lăuntrică împotriva acelora care au aruncat la coş şi au călcat în picioare nu numai principiile naţionale în care s-au format, dar şi normele morale cele mai elementare, în respectul cărora au trăit ei şi familiile lor.

De întreg acest proces psihologic, cu larga lui gamă de suferinţe fizice şi morale prin care au trecut fraţii noştri timp de aproape doi ani de captivitate, noi am luat cunoştinţă în timp de trei săptămâni de carantină. Când ne-am contopit cu masa prizonieilor vechi, am înţeles clar că nu existau decât două alternative : **da** sau **nu !** Sau te duceai la comisarul politic al lagărului şi te înscriai în mişcarea antifascistă, sau respingeai cu hotărâre şi de la început oferta ce ţi se făcea.

În prima postură, însemna să accepţi divorţul de identitatea ta personală ca om, ca român şi ofiţer, punându-te astfel în conflict cu conştiinţa ta, acceptând oprobiul celor mulţi şi purtând stigmatul trădării.

În a doua ipoteză, conform sloganului la modă : "Cine nu este cu noi, este contra noastră", însemna să te pregăteşti a înfrunta prigoana aparatului politic, care, folosindu-se de răzbunarea "vopsiţilor", declanşa împotriva ta tot felul de suferinţe fizice şi morale, sub cele mai variate pretexte şi invective ca : fascist, reacţionar, anticomunist, bandit, contrarevoluţionar, etc., etc.

De la început trebuie să vă spun că în Uniunea Sovietică lagărele de prizonieri de război nu erau subordonate Ministerului Apărării Naţionale – aşa cum este uzanţa pretutindeni în lume – ci Ministerului de Interne, adică N.K.V.D-ului în scopul principal de politizare. Viaţa lagărului era organizată în conformitate cu interesele politice urmărite de comisariatele lagărelor, care aveau grijă să se facă repartiţia pe barăci în aşa fel încât să existe în fiecare baracă un număr de informatori din categoria antifasciştilor.

Paralel cu conducerea oficială a lagărului, care era compusă din ruşi, exista şi o conducere, semioficială, compusă din ofiţeri prizonieri, care nu erau aleşi la întâmplare şi a căror misiune era aceea de a veghea la stricta executare a ordinelor conducerii sovietice de către prizonierii de război.

Comandantul lagărului Oranki-Mînăstîrka, era un colonel N.K.V.D.-ist care se numea GRISCIUC, despre care se

spunea că a servit în unităţile grănicereşti pe Nistru, în faţa Basarabiei şi că aşa se explica ura lui împotriva românilor.

Îmi amintesc – şi redau mai jos – răspunsul pe care i l-am dat cândva acestui colonel enkavedist la unele ameninţări pe care le profera împotriva noastră, spunându-i că "el nu ne urăşte pe noi pentru motivul că el este comunist, iar noi suntem fascişti (cum spunea el), ci ne urăşte pentru faptul că noi suntem români, iar el este rus şi ura lui este expresia de secole a urii panslavismului împotriva latinităţii ţării noastre, în marea lor slavică".

Dat fiind această carte de vizită, mă gândesc că este mai mult ca şi sigur că nu la întâmplare a fost numit comandantul acestui lagăr central, cel mai mare lagăr de ofiţeri, unde pe lângă alte naţionalităţi, românii erau majoritari, cca 4000-4500 de ofiţeri.

Acest aparat administrativ era dublat de un altul politic, condus tot de un colonel (evreu) N.K.V.D.-ist, pe numele lui VAŢURIN, ajutat de o serie de comisari, printre care se aflau şi doi evrei din Basarabia, care au rămas în Uniunea Sovietică.

Ca ei se aflau mulţi evrei din România în lagărele de prizonieri români şi rolul lor principal era acela de a facilita aparatului politic opera de învrăjbire şi duşmănie între fraţii aceluiaşi neam.

Să speri într-un viitor pe care-l hrăneşti cu trecutul, pentru că prezent noi nu avem, aceasta a însemnat pârghia rezistenţei morale şi garanţia succesului nostru împotriva împilărilor de tot felul.

Şi astfel viaţa noastră se desfăşura zi şi noapte în condiţiile unei permanente şi inegale lupte. Împilatorii noştri aveau de partea lor toate armele puterii (abuzul, violenţa, teroarea, foamea, şantajul, etc.), noi doar braţele goale. Dar mai presus de toate armele lor, noi făceam apel la una singură, care făcea cât toate la un loc : CONVENŢIA DE LA HAGA, care reglementa viaţa şi tratamentul prizonierilor de război, pe care le-o puneam sub "nas" ori de câte ori se ivea prilejul.

Ce este cu Convenţia aceasta de la Haga pe care ruşii nu au recunoscut-o niciodată, numind-o o oficină de spionaj şi conspiraţie internaţională contra lor ?

Se ştie că această Convenţie este un tratat internaţional care face parte integrantă din legile ducerii războiului şi că ea a luat fiinţă din motive umanitare, din îngrijorarea privind traiul şi tratamentul prizonierilor de război, fiind semnată şi ratificată de toate statele civilizate ale lumii, în afară de Uniunea Sovietică.

Odată însă cu stabilirea alianţelor cu Anglia şi America, era firesc ca Uniunea Sovietică să-şi facă intrarea în concertul naţiunilor civilizate şi ca atare, primul pas pe care l-a făcut a fost acela de a semna şi ratifica Convenţia de la Haga.

În 1943, când au aderat şi ei la Convenţia de la Haga, volens-nolens, Stalin a trebuit să dea totuşi un răspuns Crucii Roşii internaţionale, în legătură cu numărul prizonierilor de război aflaţi în Uniunea Sovietică.

A fost desigur un răspuns fictiv (mincinos). Totuşi acest lucru a însemnat pe undeva conştiinţa responsabilităţii pentru viitor de soarta prizonierilor de război, pentru că cifra morţilor l-a îngrijorat până şi pe dictatorul din Kremlin. S-a emis un ordin general care avea să schimbe brusc tratamentul prizonierilor, privind mai întâi normele alimentare şi asistenţa medicală.

De unde până atunci moartea prin înfometarea şi lipsa asistenţei sanitare secera cu miile prizonierii de război, dintr-o dată s-a introdus norma de 400 g de pâine, 40 g zahăr, 20 g grăsimi şi trei mese calde pe zi.

Că cele 400 g de pâine erau "hleba" rusească, cu 60% apă, acră şi sărată, când se usca nu mai rămâneau nici 200 de grame ; că cele 40 g zahăr , o zi se dădeau şi 10 nu, este altă poveste, fapt este totuşi că începând de atunci mortalitatea a scăzut şi prizonierii au înţeles că s-a produs o schimbare în viaţa lor, că ruşii – conducerea lagărelor -, trăiau răspunderea pentru tratamentul şi viaţa prizonierilor.

Îi enerva cumplit şi se eschivau de la orice răspuns atunci când noi le aminteam de felul în care au terminat-o cu viaţa conducerile germane din lagărele de concentrare, începând de la comandant şi terminând cu ultimul executant.

Mincinoşi şi dupliciari când sunt puternici, laşi şi gata să cedeze când sunt strânşi în chingile răspunderii : aceştia au fost dintotdeauna slavii din romanele clasicilor ruşi ; linguşitori şi laşi când sunt slabi, răzbunători până la cruzime când fură knutul din mâna stăpânului.

Când auzeau că unii dintre noi suntem avocaţi sau ziarişti în viaţa noastră civilă, turbau de mânie pentru că în mintea lor îngustă şi dopată cu propaganda anti-burgheză, profesiunile acestea erau similare cu spionajul, reacţiunea şi contrarevoluţia.

Luaţi aşa, ca oameni în general, când aveai ocazia să stai în anchete personal de vorbă cu câte unul din ei, erau accesibili şi înţelegători până acolo încât chiar să recunoască tarele sistemului în care trăiesc, dar nu uitau să spună că "şi la voi va fi în curând la fel şi atunci o să înţelegeţi".

Când lucrau însă în colectiv – şi acesta era stilul lor de lucru -, atunci se transformau în fiare gata să te sfâşie. Îţi dădeai seama ce frică le băgase în oase doctrina lor, care îi învăţa să nu discute personal şi separat cu noi. Le era teamă că i-am putea influenţa, într-atât erau de "puternici" în convingerile lor.

. . .

În război sau în timp de pace, omul – după concepţia generală asiatică – nu este un scop ci un mijloc, care după ce te-ai servit de el nu te mai interesează soarta lui, este un simplu număr.

Obişnuiţi să procedeze astfel cu cetăţenii lor, cu atât mai mult abuzau de categoriile acelea formate din străini, pentru care nu dădeau nimănui socoteală de viaţa lor.

. . . .

Unul dintre abuzurile cele mai mari practicate în lagărele de prizonieri cu noi, ofiţerii români, au fost muncile forţate la exploatarea pădurilor, munci supra-grele, cu norme irealizabile, munci care constituiau sursa celor mai multe conflicte dintre noi şi conducerea lagărului, munci care au avut consecinţe grele pentru foarte mulţi dintre noi.

Procesul acesta al muncii forţate, ilegal după legile internaţionale, va constitui în final conflictul cel mai acut şi mai grav. El va conduce la greva foamei împotriva muncii forţate, împoriva acelei aşa-numită de noi "robia neagră", care genera suferinţă – pedepse abuzive – prin carceri, fără hrană, loviţi, insultaţi, umiliţi etc.

Pentru oprirea acestui proces ale cărui premise eram conştienţi că nu sunt piatră de granit, că dreptatea este a noastră şi numai a noastră, că există o justiţie imanentă care la final va face să sară în aer nedreptatea şi abuzul, am organizat o luptă pe viaţă şi pe moarte. Aceasta, la început, era ca un fir timid de apă pornit dintr-un izvor de munte, care avea să se transforme curând într-un torent uriaş ce va mătura în calea lui abuzul, nedreptatea, silnicia, munca forţată etc., etc.

Dar ca să se ajungă aici şi ca toţi ofiţerii români din lagărul de la Oranki-Mînăstîrka să beneficieze de binefacerile dreptăţii, a fost nevoie de un munte de suferinţe din partea unei minorităţi. Aceştia, până la urmă, au reuşit să antreneze întreaga masă de prizonieri ai lagărului şi să schimbe nu numai conducerea administraţiei, dar însuşi traiul şi tratamentul "robilor".

Din nefericire, la ora când avea să se petreacă această transformare în lagărul de la Oranki-Mînăstîrca, noi – un grup de circa 60-80 de ofiţeri -, vom fi dincolo de Volga, undeva departe în pustietatea taigalei ruseşti, într-un lagăr de pedeapsă. Am fost deportaţi de la Oranki în urma raportului colonelului Grisciuk adresat NKVD-ului central. Puterea de înţelegere a acestui mecanism bestial era refractar noţiunilor de justiţie, de adevăr, de dreptate.

Deşi măsura era şi ea un abuz contra Convenţiei de la Haga, a fost aprobată şi noi, câţiva ofiţeri acuzaţi că am fi capii mişcărilor greviste din lagăr am fost smulşi prin violenţă într-o noapte din lagăr, îmbarcaţi într-un vagon-dubă de puşcărie şi deportaţi dincolo de Volga, prin direcţia Kazan.

DESTINUL A VORBIT, TARE ŞI CLAR !

Da ! Prin vocile noastre, ale miilor de ofiţeri români prizonieri destinul a vorbit în cele din urmă atât de clar şi tare, încât şi zidurile Kremlinului au avut urechi de auzit.

Şi au auzit !

Paralel cu diversiunea politică prezentată în lagăr de către Birman şi Terleski, cei doi trepăduşi ai Comisariatului politic condus de col.Vaţurin, erau perioade când, pentru ca să se învingă rezistenţa celor mulţi împotriva intrării în mişcarea antifascistă, eram crunt înfometaţi. Regimul alimentar consta în general din invariabila ciorbă de urzici murate, care erau aruncate din butoaie direct în cazanele în care fierbeau.

Muncile la pădure erau din ce în ce mai împovărătoare, pedepsele – carceră la izolare cu regim greu, cu hrană la trei zile – se ţineau lanţ pentru diferite vini reale sau imaginare.

Erau echipe flotante de “turnători, care mergeau prin diferite barăci şi trăgeau cu urechea la discuţii ; mergeau apoi cu lista la comisariatul politic şi la apelul de seară plecau din front grupuri-grupuri fie în beciurile mânăstirii Oranki, fie jos la Mînăstîrka, pentru câte 7-14 sau 21 zile, în frig, foame şi sete.

În februarie 1945, deşi războiul se apropia de sfârşit, ruşii – ca să ţină mereu trează diversiunea politică – au format un grup de 100-120 de ofiţeri români înscrişi în mişcarea antifascistă pe care l-au numit “completarea diviziei T.V.“ condusă de Cambrea.

Era vizibil că scopul plecării acestui grup era acela de a menţine moralul antifasciştilor care începuse să cam mârâie că

stăpânul nu-i onorează şi pe ei cu promisiunea făcută la înscriere.

Cu atât mai mult, plecarea acestui mic număr mirosea a propagandă ieftină şi depreciată, cu cât şeful grupului era col. Ciobanu, comandantul regimentului 27 Infanterie din Bacău, fost comandant al Şcolii de Ofiţeri rezervă din oraşul cu acelaşi nume.

Acest grup a plecat ca un gest de dublă propagandă : întâi, pentru ţară, unde ruşii aveau interesul să implânte cât mai adânc sistemul lor politic, şi în al doilea rând, pentru lagăr, pentru moralul antifasciştilor care rămâneau.

Vom vedea ce se va întâmpla şi cu ei până la urmă, căci încet-încet morbul neîncrederii începea să sape la temelia speranţelor repatrierii, speranţe care nu erau altceva decât "fata morgana" făurită de propaganda aparatului politic, care în felul acesta îşi justifica atât existenţa lui, păstrând în acelaşi timp şi cadrul agitaţiei permanente, pentru a slăbi rezistenţa reacţiunii.

Efectul a fost însă invers : în timp ce rezistenţa reacţiunii creştea, moralul voluntarilor antifascişti slăbea în aşa măsură că mulţi dintre ei, văzându-se înşelaţi în speranţa repatrierii care li se promisese, se duceau la Biroul politic al lagărului, cereau cererile de înscriere şi le rupeau în faţa întregului lagăr, eliminând prin acest gest remuşcările trăite în urma actului odios al înscrierii.

Am asistat la scene mişcătoare, când unii dintre ei se duceau plângând la camarazii şi prietenii lor care le întorseseră spatele şi le cereau iertare, mărturisind că li se spusese că înscrierea în voluntariat echivala cu cumpărarea biletului de tren pentru repatriere. Când s-au convins că acest imaginar bilet nu compensa nici pe departe moneda plătită pentru el, au "reziliat" contractul încheiat cu Comisariatul politic şi s-au eliberat de acest coşmar care le furase liniştea şi somnul.

Această atmosferă de mare tensiune la care ne adusese traiul şi tratamentul aplicat prizonierilor de război români, dublată fiind de presiunile psihice declanşate şi dirijate de aparatul politic, la care se mai adăuga lipsa unei perspective

într-o apropiată repatriere, au condus la ceea ce se cheamă deznădejde, când omul nu-şi mai pune problema că mai poate pierde ceva deoarece pierduse totul. Numai credinţa în Dumnezeu, încrederea în puterile noastre unite şi speranţa că această credinţă ne va ajuta să învingem necazurile, ne-a oprit să nu alunecăm din marginea prăpastiei în neant.

Acţiuni sporadice de protest, izolate sau în grupuri mici, refuzând mâncarea sau ieşirea la muncă au început să se înfiripe ici-colo pentru a-i obliga pe ruşi să respecte legile internaţionale. Aceste acţiuni făcute rând pe rând de unii dintre noi, nu au avut nici un efect şi nu au condus la nici un rezultat. Atâta vreme cât masa mare a ofiţerilor români nu s-a unit într-un act de voinţă unanimă, aceste acţiuni au fost sortite eşecului.

Era perioada când laşitatea domina curajul. Speranţa unei repatrieri pe care mai ales bătrânii – ofiţerii superiori – o priveau ca pe un act de bunăvoinţă din partea ruşilor, nu ca pe ceva normal şi obligatoriu pentru ei, se estompase total. Trecuse chiar mai bine de un an de zile de la sfârşitul războiului şi guvernul de la Bucureşti nu schiţase nici un gest pentru salvarea noastră

Întorcându-ne în timp, voi aminti că în 1943 a fost creată Divizia T.V, condusă de lt.col. Cambrea Nicolae, pe care Ana Pauker l-a recrutat în acest scop în lagărul de la Suzdal (sud de Moscova), divizie de voluntari în care însă nu s-au înscris decât cca 120 de ofiţeri din masa mare de ofiţeri români de la Oranki, restul până la completarea efectivului în ofiţerii unei divizii (de cca 5-600) au fost recrutaţi şi făcuţi ofiţeri de către puterea sovietică din subofiţerii şi trupa aflaţi în lagărele de prizonieri de război.

Acţiunea de propagendă iniţiată şi condusă de Ana Pauker şi grupul ei, la sugestia lui Stalin, a întâmpinat o opoziţie feroce în lagărul de ofiţeri de la Oranki şi Mînăstîrka.

Felul în care a fost primită Ana Pauker, ca şi scopul cu care venise în lagărele de ofiţeri, a însemnat o pagină de glorie naţională românească împotriva vânzării şi trădării, mai ales că la acea vreme ţara noastră era efectiv în război cu Uniunea Sovietică, şi oricine ştie ce înseamnă şi cum se numeşte actul înrolării într-o unitate de voluntari pregătită de ţara inamică împotriva ţării tale.

Împotriva celor care au avut curajul s-o înfrunte direct pe Ana Pauker şi să-i spună cum se numeşte acţiunea la care se instigă să participe ofiţerii români, au fost luate măsuri severe din partea conducerii lagărului, acuzându-i de atitudine anti-sovietică duşmănoasă.

În asemenea împrejurări şi într-o asemenea atmosferă avea să ia fiinţă în Uniunea Sovietică, în 1943, divizia de voluntari de sub comanda lui Nicolae Cambrea, lt.colonel în armata română, uns de Stalin cu gradul de general, pentru a fi trimisă în 1944 pe frontul din Moldova şi pentru ca după aceea să constituie, la sfârşitul războiului, scheletul armatei democrate române.

Se ştie care a fost soarta acestei unităţi de voluntari formată din sărmanii prizonieri de război din Uniunea Sovietică !

Băgată în foc pe frontul din Ungaria, la Debreţin, când nemţii au aflat că în faţă au o unitate din prizonieri români, voluntari din lagărele din Uniunea Sovietică, au întreprins o acţiune fulger, în care până şi comandantul diviziei – Cambrea – a fost rănit. În urma acestei acţiuni resturile diviziei T.V. au fost trimise în ţară şi puse de-o parte la păstrare, în vederea brodării pe scheletul ei a noii armate populare.

Mai întâi reamintim că divizia “Tudor Vladimirescu”, condusă de generalul Cambrea, nu era altceva decât un lot de prizonieri politizat. În acelaşi scop a fost formată în martie 1945 o altă divizie, denumită “Horia, Cloşca şi Crişan” a cărei comandă a luat-o generalul Mihail Lascăr.

De data aceasta ruşii îl pregătiseră politic din vreme pe generalul Lascăr, iar numele diviziei de "Horia, Cloşca şi Crişan" era, ca şi divizia "Tudor Vladimirescu", nume cu rezonanţe eroic-naţionale, ce contrastau flagrant cu ţelul luptei conduse de aceşti mari eroi ai neamului nostru în momente de răscruce ale istoriei noastre.

Nimic nu se petrecea la întâmplare, totul era bine gândit şi temeinic aplicat în scopul falsificării istoriei noastre naţionale, suprapunând pe numele acestor mari eroi ai luptei de redeşteptare şi independenţă naţională, stigmatul trădării pe care-l reprezenta cele două formaţiuni politice, născute pentru a servi ţelurile Moscovei în ţara noastră.

Şi nici persoana generalului Lascăr nu a fost aleasă la întâmplare : el reprezenta, în noiembrie 1942 (în mod fals însă !) pentru opinia noastră din ţară, ideea rezistenţei eroice a trupelor române din Cotul Donului, când în realitate noi eram primii care ştiam că el se făcea vinovat de faptul că, la oferta ruşilor, a ordonat capitularea trupelor române de pe Don, într-un moment când s-ar fi putut salva de la încercuire majoritatea trupelor aflate în cotul Donului.

DIN GORKI, PRIN KAZAN, SPRE VOLGA . . . SPRE URALI . . . SPRE NICĂIERI

. . .

Deşi tăciunii mocneau sub cenuşa îndoielilor, curând va izbucni vulcanul pentru care ruşii nu vor mai avea suficiente măsuri de represalii ca să înăbuşe vâlvătaia. Bătălia va călca în picioare şi ameninţările şi şantajul şi chiar frica de moarte.

De data asta vor înţelege şi cei hrăniţi cu promisiunea repatrierii, că totul nu-i decât minciună la ruşi. Chiar voluntarii din mişcarea antifascistă ni se vor alătura şi vor face cauză comună cu noi.

În discuţiile purtate cu ruşii, noi ceream să înţeleagă că a sosit de mult timpul să fim repatriaţi, invocând în sprijinul tezei noastre toate motivele care pledau în acest sens.

URSS-ul, Rusia, îşi permitea luxul să ne ţină în continuare în captivitate după doi ani de la sfârşitul războiului, motivând că mijloacele lor de transport au fost distruse de războiul pe care l-am purtat contra lor.

Se înţelege că primul lucru care s-a petrecut pentru atingerea scopului nostru a fost acela că grupuri din ce în ce mai mari am refuzat munca forţată, făcându-i atenţi pe ruşi că acest lucru este în contradicţie cu normele internaţionale la care au subscris şi ei, că armata română nu a fost desfiinţată pe calea dipoziţiilor interaliate, aşa cum s-a întâmplat cu armata germană.

Contramăsurile nu s-au lăsat aşteptate. Însă, acum, cunoscându-i, am ştiut că vor pune în practică – ca întotdeauna – maxima romană : "**divide et impera".** În consecinţă eram pregătiţi. A doua zi un grup de circa 80 de ofiţeri români, socotiţi de ei că ar fi capii mişcărilor din lagăr şi că ar influenţa masa prizonierilor, am fost scoşi din barăci, încolonaţi dincolo de poartă şi trimişi sus în lagărul de la Oranki. Circa 20 dintre noi am fost băgaţi în izolările din fundul beciurilor mânăstirii, cu regim de pedeapsă grea.

Am declarat greva foamei împotriva acestei măsuri abuzive. După noi au făcut acelaşi lucru şi ceilalţi camarazi care fuseseră aduşi la Oranki. În faţa acestei situaţii, numai după trei zile, am fost scoşi din izolare şi cazaţi cu toţii în "corpul internaţionalilor", adică în fosta biserică a mânăstirii – botezată "corpul 7".

A trecut primăvara şi vara anului 1946 fără ca ruşii să ne mai provoace în vreun fel.

Dincolo jos, la Mînăstîrka, de unde plecasem, în urma noastră au avut loc ample mişcări greviste împotriva muncii forţate. Ruşii, aflându-se în faţa unei situaţii neîntâlnite până

atunci, au trecut la măsuri violente cu bătăi, atunci când ofiţerii români s-au opus să iasă la arat pământul colhozului de la Oranki. Adică să tragă, pur şi simplu, plugurile ca animalale, pentru că ciolovecii lor nu mai voiau să iasă la muncă, deoarece nu li se dăduseră normele alimentare la care avuseseră dreptul pe timpul iernii.

Aceasta era atmosfera în cele două lagăre de prizioneri, de la Oranki şi Mînăstîrka, în vara anului 1946.

Prin luna iulie, din cei 80 de ofiţeri români aflaţi la Oranki, cam 70 am fost scoşi din corpul unde locuiam cu ofiţeri prizonieri de alte naţionalităţi (germani, italieni, unguri, spanioli, francezi, norvegieni etc.) şi numai noi, românii, am fost izolaţi în "corpul 4" – un pavilion mai mic – fost grajd de cai sau de vaci pe vremuri.

Ni s-au bătut scânduri în singurul geam pe care-l aveam pentru aer şi lumină şi ni s-a pus santinelă la uşă ca să nu mai putem lua contact cu restul lagărului.

Am înţeles atunci că se pune ceva necurat la cale. Măsura pleda în vederea unei deplasări din acest lagăr.

Aşa a fost !

După cca 2-3 săptămâni, col Grisciuc a primit cuvenita aprobare din partea NKVD-ului de la Moscova în vederea deportării noastre.

Într-o noapte de august, când întreg lagărul era cufundat într-o linişte adâncă, am fost scoşi pe poarta mânăstirii şi, încolonaţi, am plecat spre gara Şomîka – punct obligat prin care trebuia să treacă orice prizonier care venea spre sau care pleca de la Oranki.

Am lăsat în urma noastră legături de prietenie şi camaraderie calde şi puternice. Părăseam familia noastră de români, ţara noastră românească pe care o întipărisem cu tălpile picioarelor noastre în pământul mărginit de cele patru laturi cu sârme ghimpate.

Un nod amar mi s-a urcat în piept şi drumul până la Şomîka – cei 6 km – i-am făcut într-o tăcere atât de adâncă,

încât parcă cei 80 de ofiţeri prizonieri erau unul singur şi . . . şi acela mut şi surd.

La Şomîka ne aştepta pe o linie secundară un vagon-dubă, de puşcărie, în care am urcat – fiecare fiind strigat de către ofiţerul care ne-a însoţit, după dosarul personal-. Am fost daţi în primirea unei gărzi noi căreia i se spusese că suntem criminali de război periculoşi.

Întreg acest grup de prizonieri era format din ofiţeri de diferite grade şi vârste, de la colonei trecuţi de 50 de ani, până la sublocotenenţi sub 25 de ani. Toţi recrutaţi de ruşi după criteriile cu care ei ne catalogaseră **ca reacţionari şi periculoşi.**

Dar, ca în toate ocaziile când se făcea deplasarea unui grup de prizonieri, ruşii aveau grijă să introducă şi câţiva informatori prin care să poată şti oricând care este starea de spirit, ce se discută şi ce se intenţionează a se face etc. . .

Noi ştiam acest lucru şi-i cunoşteam pe aceştia încă de când fusesem izolaţi în "corpul 4" în vederea pregătirii transportului. Erau în total 2 sau 3 "turnători", pe care-i îngrozea gândul că vor pleca cu noi. Teama faptului că vor împărtăşi soarta noastră, că vor cunoaşte moartea, va lua proporţii de coşmar în imaginaţia lor.

În paranteză menţionez, că pe unul dintre ei –slt. Bădina, din Buzău – l-am prins când în miez de noapte, în timp ce noi dormeam, a ieşit printre nişte scânduri, pe furiş, din baracă şi cu voia santinelei ruse s-a dus la biroul politic ca să se roage să fie scos din acest transport. Bineînţeles că ruşii l-au refuzat (maniera lor de lucru era aceea de a-i sacrifica pe cei de care s-au servit), iar noi l-am prins la întoarcere, când un tânăr slt., Şerban Cătuneanu, care fiind treaz l-a observat, a venit la mine, m-a sculat şi, împreună, l-am aşteptat la intrarea prin gaura pe care ieşise. După ce i-am trezit pe toţi ceilalţi ofiţeri, pus în faţa faptului împlinit – şi refuzat de ruşi – el s-a jurat că pe viitor nu-i va mai servi, dându-şi seama cu această ocazie că nu era altceva decât un instrument de care se servea la nevoie conducerea lagărului.

Un apel al celor prezenţi în acest lot-fantomă, care urma să înfrunte necunoscutul, înseamnă un exerciţiu de memorie pentru mine , iar pentru dvs recunoaşterea vreunuia dintre ei, începând cu cei mai mari în grad şi vârstă şi terminând cu cei mai tineri. În acest lot erau următorii : **col**. **Roman cu fiul său care era sublocotenent, col. Cezar Hagiopol, col. Griguţă Rădulescu, col. Ilieşu, col Dumitriu Stelian, col Ivanovici, maior Dumitrescu Costin, maior Constantinescu, comandor Bădulescu, cpt. Buţan, cpt. Ţentea, cpt. Crihan, cpt. Florea, cpt. Bălan, lt. Borcea, lt. Cojocaru, lt. Epuran, lt. Stoicescu, lt. Trăistaru, slt. Clonaru, slt. Cătuneanu, slt. Ispas, slt. Stelian Petrescu** şi alţii pe care dacă aş face un efort de memorie mai mare, mi i-aş aminti.

Vagonul nostru a fost ataşat la o garnitură de tren care mergea spre Gorki, unde a fost reataşat la un alt tren de persoane care venea de la Moscova şi, trecând prin Gorki, ajungea la Kazan, în linia transsiberianului.

Am pornit din Gorki într-o dimineaţă ceţoasă şi am ajuns după 24 de ore în oraşul Kazan, pe Volga, unde am avut ocazia să vedem printre gratiile unui ochi de geam, aşezările hunilor, situate pe nişte insule în apa Volgăi. Imensitatea spaţiilor asiatice care se deschideau în faţa noastră ca o gură nesătulă de balaur, gata să ne înghită, ne înfioră.

Ciudate senzaţii am trăit atunci, când închizând ochii şi dându-mi seama cum alunecam spre hăurile fără fund ale Siberiei, încercam o ameţeală ca atunci, când legat la ochi, cineva îţi dă brânci pe un tobogan pe care aluneci fără să te mai poţi sprijini de ceva ! Ciudată şi plină de fiori este această senzaţie, pe care voi trăi-o şi de aici înainte mulţi ani, ori de câte ori mă voi afla în deplasări de lungă durată, pe acest ocean de pământ fără de sfârşit.

Şi astăzi – uneori – îmi pot reprezenta aidoma senzaţia aceea de ameţeală pe care o încercam numai gândindu-mă că aceste întinderi fără sfârşit ne pot înghiţi pentru totdeauna !

După o şedere de 2 zile pe o linie de garaj secundară, puşcăria noastră pe roate a fost agăţată la garnitura transsiberianului, care brăzda această uriaşă distanţă de la apus la răsărit, până la Vladivostok.

Cu condiţiile de transport eram obişnuiţi, aşa că nu ne mai impresiona nimic afară de gândul : unde ne vor arunca de data aceasta cei care de totdeauna au întrebuinţat spaţiile lor ca pe o armă de distrugere contra celor de care voiau să scape.

Până a nu trece Volga ne hrăneam cu speranţa că poate rămânem în partea europeană a Uniunii Sovietice, ca şi când se putea vorbi de Europa în chiar această parte mai vestică a Asiei. Odată trecuţi Volga, am trăit sentimentul că de aici înainte nimeni nu va mai auzi şi nimeni nu va mai şti vreodată ceva despre urma noastră, de care nici guvernul lui Petru Groza şi al Anei Pauker nu vor mai vrea să audă vreodată.

Dar de undeva din străfundurile fiinţei noastre, simţeam cum se plămădea ca o îndârjire de oţel voinţa noastră de a trece orice obstacole, păstrând nădejdea în Dumnezeu şi speranţa în mântuire.

De aici încolo, rar se mai puteau auzi discuţiile legate între 2-3 laolaltă. Fiecare, închis în el, visând acelaşi lucru : **ţara, pământul natal, mama, familia etc.**

ŞI TOTUŞI, AM AJUNS LA O DESTINAŢIE

Ne-a tras după el acest transsiberian preţ de vreo cinci zile, până când într-o seară, sătul parcă şi el de necazurile noastre, ne-a părăsit undeva, în mijlocul unor păduri de necuprins, unde nu puteai vedea decât pământul de sub tălpile bocancilor şi pata de cer de deasupra crengilor uriaşe. Prin apropiere se afla o cale ferată îngustă, ca acelea care se întrebuinţează la exploatările forestiere.

Am rămas toată noaptea în acest vagon dubă, pe care transsiberianul l-a părăsit la această margine de pădure, până a

doua zi când am coborât din vagonul care ne-a fost şi casă şi puşcărie şi - după ce ni s-a făcut apelul după aceleaşi dosare personale – garda care ne luase în primire în gara Şomîka ne-a încolonat şi ne-am angajat pe un drum plin de noroi şi frunze moarte, mai mult un coridor larg care ducea în inima acestei taigale.

Erau perimetre de exploatare forestiere prin care copacii enormi doborâţi, ajungeau – traşi de tractoare – până la linia transsiberianului, de unde erau transportaţi în diferite direcţii.

Am mers noi, marş de voie, ca infanteristul ros de bocancii noi primiţi de la unitate, până către prânz, fără să întâlnim ţipenie de om. Doar din când în când câte un cârd de elani traversa în fugă acest coridor, tăindu-ne calea, spre a se pierde în noaptea acestor păduri virgine, care parcă dădeau mâna cu norii ce brăzdau cerul toamnei, greu ca de plumb.

După o pauză în care am mâncat şi noi ce mai aveam din hrana rece primită când am coborât din vagon, am pornit iarăşi înainte, ghidaţi de data aceasta de câţiva "ceasovoi", trimişi în întâmpinarea noastră de conducerea lagărului unde trebuia să ajungem.

Într-un târziu, pe înserat, am zărit undeva într-un luminiş de pădure, un soi de aşezare omenească ce semăna mai mult cu nişte colibe primitive din lemn necioplit, aşezate pe piloni din trunchiuri masive de copaci. Aceste locuinţe semănau cu aşezările palustre în care vieţuiseră cu mii de ani în urmă aborigenii, populaţii primitive care locuiau ţinuturile sălbatice din regiunile unde nu pătrunsese lumina civilizaţiei.

Un ciopor de câini gudurându-se s-au apropiat în goană de coloana noastră, crezând probabil că venim să mărim grupul stăpânilor lor ; au tăcut însă imediat, scuturându-şi blănile de umezeala ierburilor şi s-au retras cu coada între picioare văzând că noi ne îndepărtăm.

Se înoptase bine, când deodată am zărit prin întunericul din faţa noastră nişte lumini ca de licurici, care umblau încoace şi încolo agitându-se ; voci omeneşti au răzbătut până la noi în

întunericul care se lăsase dintr-odată peste această împărăţie a tăcerii.

Ajunşi în apropierea unor barăci grosolane, lucrate din trunchiuri de copaci aşezaţi vertical unul lângă altul, şi acoperite cu blaturi de scândură necioplită, ne-am dat seama că ne aflam în faţa unui lagăr aşezat în inima acestei împărăţii a întunericului.

Nu se puteau distinge bine nici unde-i lagărul, nici cine-s cei care agitau nişte felinare apropiindu-se de noi, când deodată, cineva cu o voce dogită ca şi cum prin ea vorbea vârsta de milenii a acestor ancestrale păduri, s-a apropiat de noi şi a întrebat, într-un compromis de limbă slavă cu rezonanţe mongole, cine ştie ruseşte.

SONDEZ ATITUDINEA "NĂCEALNICULUI"

Am omis să vă spun că în lotul nostru se aflau doi ofiţeri de rezervă originari din Basarabia, care ştiau la perfecţie limba rusă ; rusa curată, cea veche şi adevărată, nu cea de astăzi "sovietizată". Era vorba de slt. Vladimir Burgard (de origine neamţ din Basarabia) şi Nicolae Gavalikov, licenţiat al Academiei Comerciale din Bucureşti.

La indicaţiile noastre au fost chemaţi în faţă – şi la lumina aceluiaşi felinar am putut vedea şi faţa omului cu vocea spartă : era un lt.major sovietic, cu faţa lată ca o lopată.

Obosiţi, flămânzi şi pătrunşi de umezeala negurilor prin care trecusem o zi întreagă, am ascultat în tăcere cele traduse de Volodea Burgard, dar imediat după ce s-a terminat introducerea cu care am fost primiţi, subsemnatul l-am rugat pe Volodea să-l întrebe pe "năcealnic"-ul ăsta ce căutăm noi, ofiţerii români prizonieri de război, în septembrie 1946, într-un lagăr de pedeapsă cu regim greu din fundul taigalei şi mi-am exprimat nedumerirea spunând că-i o greşeală din partea celor care vor răspunde cândva de acest abuz.

La acestea, uzbecul cu “chip cioplit” ajutat de intervenţia nelipsită a politrucului de lângă el, îmi răspunde că cei care au luat această măsură ştiu bine de ce au făcut-o, pentru că noi nu suntem altceva decât nişte criminali de război care vor trebui să răspundă pentru violurile, jafurile şi crimele comise pe pământul paşnicii Uniuni Sovietice, împotriva populaţiei civile, în “războiul nedrept dus împotriva blândelor popoare sovietice”(sic !).

Acest incident a fost doar pretextul prin care am sondat atmosfera şi atitudinea celor care aveau să ne chinuiască preţ de cca 9 luni de zile în acest “mic infern”, care pe drept cuvânt îşi merita renumele de lagăr de exterminare, denumit chiar de ruşi cu apelativul “Ciortîia dîrka – Gaura dracului”.

LAGĂR SPECIAL DE EXTERMINARE

Un lagăr mic. În noaptea care căzuse peste el, părea chiar foarte mic.

Până la baraca din fund, unde am fost duşi, abia am numărat 3 sau 4 barăci, în total.

În interior nici o mişcare, ca şi când ar fi fost golit în mod special în vederea aducerii noastre aici.

Intraţi în baraca rezervată nouă, mai bine zis un capăt de baracă, santinelele au tras un zăvor greu şi au încuiat uşa cu un lacăt de “7 ocale”.

Era una din măsurile caracteristice acestui lagăr de regim greu : după 7 seara, toate barăcile se încuiau şi prizonierii rămâneau înlăuntru până la 7 dimineaţa, în bezna şi umezeala barăcii, ca în regimul de celular.

Se vedea (mai mult se simţea) că baraca în care am fost băgaţi fusese proaspăt construită, din trunchiuri de copaci verzi, aşezaţi vertical unul lângă altul (printre ei bătea vântul), iar înlăuntru priciurile erau construite din bucăţi de lemn, curăţate de crengi şi aşezate una lângă alta. Într-un colţ întunecos se afla un morman de pături sparte şi uzate, cu care

trebuia să ne acoperim mădularele pătrunse de frig şi zdrobite de oboseală.

Nu-mi amintesc să mai fi schimbat vreun cuvânt cu cineva şi aşa cum eram îmbrăcaţi şi încălţaţi, înghesuindu-ne unul în altul ca să ne încălzim, am căzut într-un somn ca de plumb, până când santinela de serviciu, însoţită de câţiva prizonieri pe care nu i-am văzut la faţă, ne-a lăsat la uşa pe care au descuiat-o un hârdău cu apă caldă şi câte o raţie de pâine pentru fiecare.

Ceea ce ne interesa pe noi în clipa aceea nu era însă atât hârdăul sau bucata de hlebă, cât faptul că trebuia să vedem chipul oamenilor care locuiau pe această "planetă" pe care aterizasem în timpul nopţii.

Ridicându-ne cu greu oasele trudite de oboseală şi de frig de pe nodurile lemnelor pe care am stat o noapte, am putut vedea printre gratiile de sârmă a unei spărturi făcută în lemn, în chip de fereastră, feţele câtorva prizonieri nemţi, îmbrăcaţi în uniformele lor învechite şi uzate care – ca şi ale noastre – mai constituiau doar aducerea aminte a mândriei cu care au fost îmbrăcate cândva. Ne aflam deci tot într-un lagăr de prizonieri de război şi, ceea ce era mai important pentru noi, era faptul că aceşti prizonieri erau germani.

Dintr-odată inimile noastre au fost inundate iarăşi de căldura speranţei şi încrederii, că şi aici, unde nimeni de pe lume nu ştia unde ne aflăm şi cât vom mai supravieţui, era prezentă ţara noastră şi ţara lor, era prezentă Europa.

Numai acest gând şi era suficient să ne încălzească inimile cu nădejdea izbăvirii şi cu credinţa că oriunde am fi, nu vom fi singuri atâta vreme cât Dumnezeu, pe care-l invocam în rugile noastre, era cu noi.

Am uitat şi de hârdăul cu apă caldă, ca şi de bucata din pâinea noastră cea de toate zilele, pentru că ochii noştri urmăreau grupul celor aproximativ 200 de prizonieri nemţi, care în uniformele lor decolorate de SS-işti, erau încolonaţi, gata de ieşire pe poarta lagătului pentru a pleca la ceea ce se

chema munca forţată în lagărele de exterminare fizică a prizonierilor de război din Uniunea Sovietică.

În cele trei săptămâni cât am stat în această baracă preocuparea noastră de căpetenie a fost aceea de a afla în amănunt toate detaliile ce priveau natura şi regimul acestui lagăr, categoria muncilor, normele alimentare, naţionalitatea puţinilor prizonieri din el etc.

Aceste informaţii le-am căpătat de la prizonierii nemţi care ne aduceau mâncarea şi de la alţii care, când vigilenţa ruşilor a slăbit, au venit pe furiş în baraca noastră auzind că sunt ofiţeri români veniţi dintr-un lagăr unde se aflau foarte mulţi ofiţeri germani ; erau avizi de veşti şi informaţii cu privire la viaţa conaţionalilor lor.

Acesta era lagărul nr.171, denumit "Gaura dracului", situat în Republica Mordvină, regiunea de unde cu multe secole în urmă ungro-finii au pornit în migraţie către Europa. Era lagăr de categoria 0 (zero), cu regim de exterminare prin munci forţate, înfometare şi condiţii de viaţă mai grele ca cele de puşcărie : efectivul lui nu depăşea niciodată 300-350 de prizonieri, efectiv ce era mereu împrospătat, pe măsură ce unii erau aruncaţi la groapa comună din apropiere.

În prezent erau acolo 300 de ofiţeri nemţi, vreo 30 de unguri, iar restul de 80 eram noi, ofiţerii români proaspăt sosiţi.

Regimul de muncă forţată era de 12 ore pe zi, munci grele la defrişări de păduri virgine, munci cu multe accidente mortale, norma altminteri fiind de 300 g pâine şi două mese calde pe zi (dimineaţa şi seara).

Se murea pe capete în acest lagăr, dar pe măsură ce efectivul scădea, era completat cu alt număr trimişi din alte lagăre pentru exterminare.

Ofiţerii germani erau toţi, fără excepţie, din trupele de asalt SS ; erau în general ofiţeri tineri până la 35 de ani, mulţi dintre ei ofiţeri superiori, avansaţi în grad la vârste tinere pentru calităţi remarcabile de militari şi pentru fapte de arme excepţionale pe câmpul de luptă.

Aceasta era de altfel motivul şi finalitatea pe care ruşii o urmăreau cu condiţiile de viaţă excepţional de grele din acest lagăr : exterminarea fizică a ofiţerilor prizonieri germani care făcuseră parte din trupele SS.

Ungurii fuseseră trimişi şi ei disciplinar în acest lagăr, iar noi am fost deportaţi în acest lagăr al morţii în vederea aceluiaşi scop : exterminarea noastră fizică, înainte ca ruşii să fie obligaţi să ne repatrieze.

Muncile forţate pentru prizonierii de război în general a fost arma pe care anglo-americanii au pus-o în mâna ruşilor, prin înţelegerile bilaterale dintre ei, atunci când au desfiinţat statul german, tăindu-l ca pe un măr în patru părţi, desfiinţând în consecinţă şi armata germană, declarând-o în afara legilor internaţionale şi lăsând-o la discreţia abuzurilor şi fărădelegilor practicate de ruşi împotriva ei.

Deci prizonierii germani erau scoşi de sub scutul apărător al Convenţiei de la Hagas, aşa încât reînvierea sclaviei din timpurile antice era readusă în istoria modernă şi plantată pe continentul nostru de forţele "democrate-umanitare", care şi-au dat mâna cu naţiunile civilizate din vestul Europei în vederea desfiinţării unei ţări din centrul Europei şi exterminarea unui popor, poporul german, în numele salvării omenirii de la pericolul pe care l-a reprezentat regimul naţional-socialist.

Dacă noi, ofiţerii români, aveam curajul ca acolo, în ghearele Internaţionalei a III-a, să ne ridicăm la luptă pentru a le impune ruşilor respectarea legilor internaţionale, o făceam pentru că eram sub scutul Convenţiei de la Haga, pentru a cărei nerespectare îi acuzam permanent pe ruşi, armata noastră naţională, armata română, neavând soarta armatei germane.

Poporul german rămăsese însă într-o ţară fără armată.

O SCURTĂ RETROSPECTIVĂ DE LA ORANKI – MÎNĂSTÎRKA

Aş vrea, în câteva cuvinte, să redau atmosfera şi starea de spirit din lagărul de la Oranki-Mînăstîrka când ruşii, după capitularea Germaniei, au anunţat desfiinţarea armatei germane şi au fixat o zi când – în mijlocul lagărului – ofiţerilor germani adunaţi în careu să li se aducă la cunoştinţă acest lucru, să li se rupă epoleţii şi însemnele militare, să li se smulgă decoraţiile şi orice alte semne distinctive, pentru a li se da foc în faţa lagărului întreg.

Ruşii, aşa cum le-a plăcut de totdeauna să fie, îngâmfaţi şi răzbunători, au ţinut morţiş ca şi în lagărele de prizonieri, ofiţerii şi soldaţii germani să simtă înfrângerea armatei şi desfiinţarea ţării lor.

În acest sens, conducerea lagărului în unire cu comisariatul politic a fixat o anumită zi când urma să aibă loc pe platoul central al lagărului momentul care să simbolizeze desfiinţarea armatei germane.

Numai că, în dimineaţa când ofiţerii germani au fost adunaţi (circa 2000) pe platoul din centrul lagărului, ruşii au constatat cu stupoare că nu aveau la ce da foc, pentru că în timpul nopţii, printr-o măsură unitară, toţi nemţii s-au auto-degradat, au strâns toate decoraţiile ce se găseau asupra lor şi toate însemnele militare şi le-au îngropat undeva în pământ, unde probabil se găsesc şi astăzi.

Noi, ofiţerii români, am refuzat să ieşim din barăci pentru a nu participa la această clipă de doliu a prizonierilor germani ; bineînţeles că au fost prezenţi numai ciracii lui Birman şi Tarleski, din mişcarea anti-fascistă.

Ziua de 28 iunie 1945 va rămâne o zi de doliu în memoria acelora care au trăit alături de ofiţerii germani, clipa umilirii unui popor a cărui contribuţie la cultura şi civilizaţia omenirii nimeni nu o poate şi nu o va putea contesta vreodată.

. . . AMENINŢ CU CONVENŢIA DE LA HAGA . . .

Şi acum să ne întoarcem acolo în acel lagăr al morţii din străfundurile taigalei siberiene, când se apropia şi termenul expirării carantinei. Înainte cu 2-3 zile uşa barăcii noastre s-a deschis şi înlăuntru a intrat ofiţerul politic al acelui lagăr, un căpitan evreu cu un nume foarte comun şi de împrumut, Tiganov, însoţit de alţi doi ruşi subalterni în ale "sucirii minţilor".

Eram în general aici ofiţeri cu vechi şi grele dosare din punct de vedere al organelor politice din lagăr, dar între noi – cel puţin acum la început – nu se afla nici unul care să accepte ieşirile la muncile cu regim de exterminare, la care văzusem că erau obligaţi să iasă prizonierii nemţi.

După o scurtă introducere făcută de Tiganov cu privire la felul în care ne simţim în acest lagăr şi după răspunsul plin de acuze pe care l-a primit din partea noastră în legătură cu regimul de exterminare pe care conducerea sovietică ni-l aplică nouă ofiţerilor români şi după invocarea în apărarea poziţiei noastre a Convenţiei de la Haga, după o trecere în revistă a întregii situaţii care a condus la deportarea noastră în acest lagăr cu regim de muncă grea, l-am obligat să ne spună cine se face vinovat şi cine va trebui să răspundă de aceste abuzuri, când după doi ani de zile de la ieşirea României din războiul contra lor, noi, ofiţerii români prizonieri de război, nu numai că nu am fost repatriaţi, dar traiul şi tratamentul care ni se aplică poate constitui capătul principal al unui viitor act de acuzare împotriva Uniunii Sovietice şi anume : acela de crimă împotriva umanităţii, infracţiune pentru care căpeteniile hitleriste au trebuit să răspundă cu viaţa lor în faţa Tribunalului Internaţional de la Nürnberg.

Cum Tiganov nu a putut găsi nici un răspuns în replică la acuzaţiile noastre, a sfârşit prin a da curs stereotipului lor răspuns şi anume acela că atitudinea noastră este aceeaşi atitudine duşmănoasă pe care am avut-o din totdeauna faţă de Uniunea Sovietică. Nu a uitat însă să noteze pe o hârtie numele

nostru, ale celor câţiva dintre noi care am fost obligaţi să ne angajăm în această discuţie.

Vizita lui Tiganov a fost, cum s-ar spune în termeni militari, o recunoaştere a poziţiilor pe care le ocupă cele două părţi combatante pe teatrul viitoarelor operaţiuni.

Carantina s-a terminat şi nouă ne-a fost alocată drept locuinţă acel capăt de baracă umed şi nesănătos. Ieşind ziua următoare în lagăr, prin forţa împrejurărilor am luat contact cu prizonierii nemţi şi unguri, de la care am aflat totul despre tristul istoric al acestui lagăr. Undeva, printre cele 4-5 barăci existente se afla şi una de mult părăsită, căzută într-o parte şi cu acoperişul spart.

Intrând în ea nu mică ne-a fost mirarea când pe bârnele groase care susţineau acoperişul am găsit săpat cu cuţitul numele multor soldaţi prizonieri români din 1941, căzuţi în Basarabia şi la Odesa, care au sfârşit aici în aceste pustiuri, răpuşi de munci, de foame şi de boli.

Printre noi se afla şi un teolog, ofiţer de rezervă, Nicu Popescu, originar din Râmnicu Vâlcea care s-a rugat pentru sufletele acestor anonimi eroi ai neamului nostru, făcând o scurtă rugăciune la care am luat parte cu toţii.

"ATAC LA BAIONETĂ" ÎMPOTRIVA LUI TIGANOV

Deocamdată conducerea lagărului nu s-a legat în nici un fel de noi, nici cea mai mică propunere sau aluzie de ieşire la munci şi astfel a intervenit tacit între noi un armistiţiu, pe care noi eram dispuşi să-l respectăm, nu însă şi ruşii, care chemau în noapte la discuţii pe câte unul din grup pentru a găsi punctul slab în apărarea unităţii noastre. Aşa s-a şi întâmplat, că într-o zi de noiembrie, imediat după 18 noiembrie 1946, data când avuseseră loc alegeri generale în ţară, ne-am pomenit cu Ţiganov, însoţit ca de obicei de cei doi ruşi cu care ne vizitase anterior.

Noi nu aveam de unde şti evenimentul politic petrecut în ţară pe data de 19 noiembrie, deoarece niciodată şi nicăieri nu am avut acces la nici un fel de informaţii cât am stat în Uniunea Sovietică.

Primul lucru pe care ni l-a spus cu un aer triumfător a fost acela că FDP-ul – partidul care unea toate orientările de stânga – a câştigat alegerile şi Petru Groza, preşedintele partidului Frontul Plugarilor a fost numit în continuare prim-ministru. Ne-am dat seama de altfel că omul cel mai potrivit pentru interesele ruşilor nu putea fi decât Petru Groza, pe care Vîşinski l-a impus la, 6 martie 1945, când a bătut cu pumnul în biroul regelui Mihai. Abia de acum încolo Stalin, prin consilierii sovietici, va conduce efectiv ţara noastră, dând astfel răgaz Partidului Muncitoresc Român să se organizeze şi să se mărească pentru a se transforma mai târziu în Partidul Comunist Român.

După ce Tiganov ne-a comunicat această veste, constatând că noi am primit-o cu indiferenţă şi răceală, s-a aşezat vădit indispus pe un buştean care se afla în mijlocul barăcii şi a izbucnit dintr-odată pe un ton foarte ridicat împotriva noastră, acuzându-ne că nu manifestăm nici o umbră de bucurie pentru ţară, pentru popor şi conducerea nouă democratică, acum când şi România şi-a găsit drumul "sănătos" în istorie, alături de marea şi mărinimoasa Uniune Sovietică, care a eliberat-o, o ajută economic şi o apără de ameninţările din afară.

REPLICĂ TĂIOASĂ

Tăcere !

Noi ne uitam unul la altul şi toţi deodată ne-am ridicat de pe locurile pe care ne aflam şi ne-am îndreptat spre fereastra care dădea în curtea lagărului.

Hotărâsem să nu ne lăsăm prinşi în provocările lui, să nu-i răspundem şi să-l tratăm cu indiferenţă şi tăcere.

Da, însă toate au o limită de înţelegere şi nici nu puteam permite să se treacă peste anumite principii de elementară bună cuviinţă.

Şi atunci când el a trecut peste această limită a toleranţei şi răbdării, proferând tot felul de acuzaţii la adresa noastră, am fost obligaţi să rupem tăcerea.

Cum am fi putut oare primi în tăcere acuzaţiile nedrepte împotriva noastră –numindu-ne bandiţi fascişti, criminali de război, care am jefuit, ucis şi violat populaţia civilă şi că în curând vom face cunoştinţă cu justiţia sovietică care ne va trimite în faţa plutoanelor de execuţie?

În această atmosferă de tensiune creată de cinismul şi impertinenţa acestui reprezentant al sistemului de represiune din Gulagul sovietic, personal nu ştiu când am sărit de pe priciul de sus unde mă aflam şi nemaiputând suporta valul insultelor, l-am strigat pe Volodea Burgard şi i-am spus să-i traducă "politrucului ăsta" ceea ce trebuia şi merita să audă, dar l-am rugat insistent să transmită exact şi fără ocolişuri ceea ce aveam să-i spun.

După ce i-am pus în vedere că-i interzic să ne umilească şi să ne insulte, punându-ne în sarcină vini imaginare pe care dacă le-am fi avut, de mult timp organele sovietice s-ar fi răzbunat aşa cum le este felul : că de felul cum ne-am purtat noi, armata română, cu populaţia sovietică, nu ne este teamă şi nici ruşine, în schimb cei care s-au acoperit cu asemenea fărădelegi au fost trupele sovietice care în ţările pe unde au trecut au lăsat în urma lor jalea şi amarul.

Când i-am spus că un comisar politic la Oranki, a făcut greşeala să ne citească un articol din Pravda, în care guvernul sovietic acuza presa vestică de "clevetiri duşmănoase" la adresa lui, în sensul că publicase un articol referitor la comportarea ostaşilor sovietici în ţările Europei, dând exemplul comportării trupelor sovietice, care, când au intrat în Viena, au comis 12.000 de violuri.

Rusul care ne-a citit articolul, nu ştia că noi avem darul de a citi printre rânduri şi a înţelege adevărul neexprimat de presa lor.

În final l-am avertizat să nu încerce să ne intimideze sau să întrebuinţeze forţa pentru a ne impune regimul acestui lagăr în care noi ofiţerii români nu aveam ce căuta, că se va izbi de rezistenţa noastră, care suntem conştienţi de drepturile poziţiei de prizonieri de război, ocrotiţi de legea internaţională şi că dacă trebuie să răspundă cineva pentru crime împotriva umanităţii, apoi primii vor fi ei, ruşii, printre care va figura cu siguranţă şi el.

Se lăsase o linişte adâncă peste frunţile tuturor celor prezenţi şi nu ştiu ce figură voi fi avut, dar îndrăzneala şi tonul întrebuinţat l-a determinat pe Tiganov să se ridice imediat de pe buşteanul pe care se aşezase la intrarea în baracă.

Nu am terminat bine rechizitoriul îndreptat împotriva lui Tiganov că deodată apare lângă mine şi camaradul şi prietenul meu slt. Stelică Petrescu, de profesiune profesor, originar din Dâmboviţa, care a continuat pe acelaşi ton împotriva lui Tiganov, încât acesta s-a răsucit în grabă şi îndreptându-se spre uşă nu a uitat să ne mai strige o dată: fascişti fanatici.

LA IZOLARE

Uşa s-a închis în urma lui Tiganov, iar noi am rămas în aşteptarea urmărilor acestui incident.

La scurt timp după această neplăcută vizită, a sosit de la poarta întâia, ofiţerul de serviciu al lagărului însoţit de o gardă de corp, care a strigat o listă ce conţinea numele meu, al lui Petrescu, al lui Ispas şi a încă 2 sau 3 ofiţeri români.

Ne-a condus într-un colţ al lagărului, unde am fost băgaţi într-un bordei săpat în pământ, în care se aflau câteva izolări mici, sistem carcere cca. 4 mp., despărţite între ele prin bucăţi subţiri de lemn, printre care noi puteam comunica.

Această izolare era construcţie de dată recentă şi a fost făcută după sosirea noastră aici, pentru că până atunci conducerea acestui lagăr nu a fost niciodată confruntată cu probleme ca acelea pe care le ridicam noi.

Ceilalţi ofiţeri români au fost chemaţi la poarta lagărului pentru a fi scoşi la muncă, dar la refuzul lor categoric, ruşii au renunţat la insistenţe şi s-au întors la baracă.

În dupăamiaza acelei zile de iarnă, când stratul de zăpadă acoperise taigaua, iar în lagăr se depusese la peste un metru grosime, ruşii pregăteau hotărârea pe care, către seară aveau s-o pună în practică.

Acest lagăr mic, pierdut în pustietatea taigalei şi nefiind niciodată confruntat cu refuzul prizonierilor de război de a se supune regimului sever şi abuziv dictat de "capii" de la Kremlin, nu avea posibilităţi de constrângere fizică ca: izolări, carceri, beciuri etc., pentru a înfrânge opoziţia noastră şi atunci singura posibilitate de intimidare era străvechea baracă de care am vorbit mai înainte, construită prin 1941 de primii prizonieri români şi germani, baracă care acum era de mult părăsită, având acoperişul spart, fără geamuri şi fără cea mai umilă umbră de confort.

Acolo a fost obligat grupul nostru de ofiţeri români să se mute şi acolo ne-a adus pe noi cei care ne aflam în izolare, în urma grevei foamei declarate.

Reţineţi că acest lagăr nu avea nici cea mai rudimentară organizare sanitară, aici nu se putea vorbi de o cât de simplă asistenţă sanitară, dar mi-te să se poată interveni într-o acţiune de grevă a foamei din partea noastră.

Totuşi, pe undeva, conducerea lagărului trăia conştiinţa răspunderii pentru viaţa noastră şi când s-au lovit de voinţa şi hotărârea noastră, a acelora care ne aflam în izolare, de a declara o grevă a foamei nelimitată, acţiunea i-a depăşit şi ne-au scos imediat de la izolare, băgându-ne şi pe noi peste ceilalţi în "grota" de la baraca fără număr.

Stelică Petrescu, unul din camaarazii noştri şi prieten al meu apropiat, era atât de slăbit încât cred că nu avea mai mult de 45 kg. şi prin pielea obrajilor şi a urechilor care devenise transparentă se puteau vedea cu ochiul liber reţeaua de sânge prin care abia mai circula viaţa.

Zi şi noapte la un frig de –35grade, nemâncaţi, nedormiţi, obosiţi, îl frecţionam şi îl băteam cu palmele pe tot corpul ca să-l menţin în viaţă. Vă veţi întreba cum a fost cu putinţă să rezistăm acelor condiţii barbare de viaţă în care am fost obligaţi să trăim şi în care un om normal nu-şi poate imagina cum poate supravieţui organismul uman!

Ei bine, să ferească Dumnezeu pe oricine dintre oamenii existenţi pe planeta noastră să trăiască asemenea condiţii, că numai atunci va rămâne uimit de rezervele morale şi fizice de rezistenţă pe care le poate pune în valoare sufletul omului, acel dinam lăuntric de voinţă şi speranţă care ordonă şi biologicului să reziste şi să meargă înainte, în credinţa fermă că nu există început fără sfârşit şi cu cât începutul este mai greu, cu atât sfârşitul este mai aproape.

NE SCOT DE LA IZOLARE

Nu spun că nu au fost şi situaţii când ambele rezistenţe au cedat şi că de dincolo, din eternitate, sufletele celor rămaşi în pământul acela inospitalier şi veşnic îngheţat, vor ridica din lumea lor un deget acuzator împotriva împilatorilor noştri, sau a copiilor-copiilor lor.

Regăsindu-ne cu camarazii noştri izolaţi în baraca fără foc, dar şi fără acoperiş, am intrat în rânduri şi încet-încet ne-am pus pe picioare.

Ne retrăsesem cu toţii într-unul din capetele acelei barăci, care mai păstra deasupra un rest din vechiul acoperiş şi toată ziua ne mişcam, iar noaptea ne strângeam unul lângă altul

ca să ne apărăm de frig, întocmai unei turme de oi care se adună unele lângă altele pentru a păstra căldura animală.

Dimineaţa ne trezeam cu stratul de zăpadă depus peste resturile noastre de uniforme militare pe care le mai păstram.

Poziţia noastră sfântă şi dreaptă de prizonieri de război, apăraţi de scutul legilor internaţionale, nu putea fi abandonată.

Dacă ruşii speculau slăbiciunile caracteristice firilor slabe, fricoase şi gata oricând să cedeze, apoi nu este mai puţin adevărat că şi noi speculam slăbiciunile ruşilor, acelea în faţa răspunderilor de care ne-am dat seama că se tem până la urmă.

Lupta pe tărâmul ideilor şi a atitudinilor este şi lupta de pe front cu arma în mână : cine nu are voinţă, încredere în puterile lui şi speranţă într-un sfârşit victorios, cine poate şi ştie cum să reziste un pas în plus în încleştarea cu suferinţa, a aceluia va fi biruinţa.

Intrasem în 1947 şi în pofida totalei lipse de informaţii în legătură cu ce se întâmpla în lume, noi intuiam pe baza bunului simţ şi al dreptei judecăţi, că totuşi un sfârşit va trebui să aibe şi problema noastră şi că acest sfârşit trebuia să fie pe aproape. Moralul nostru, în ciuda condiţiilor criminale în care trăiam, era pe departe mai tare decât al acelora care ne asupreau.

Toate bune, dar deşi noi suportam cu stoicism condiţiile în care trăiam, nu ne puteam împăca însă cu ideea de a rămâne cu braţele încrucişate în faţa fărădelegii ce se practica cu noi şi ne-am gândit că dacă zilele şi săptămânile treceau şi noi suportam totuşi de bine de rău această tentativă de genocid a ruşilor, va veni o vreme când n-o să mai putem lua o decizie pe care să o ducem până la capăt împotriva acestei stări de lucruri, din cauze imprevizibile nouă.

Şi aşa cum picătură cu picătură se face lacul mare, tot aşa a rodit şi a copt în mintea şi sufletul fiecăruia hotărârea de a face ceva, un act de forţă, chiar disperat, prin care să ieşim, vii sau morţi, din situaţia gravă în care în mod deliberat am fost aruncaţi.

DIN NOU GREVA FOAMEI

Şi aşa, nu mai ţin minte precis data, dar era cu puţin înaintea Sfintelor Sărbători ale Crăciunului, într-o dimineaţă, după ce am invocat ajutorul lui Dumnezeu în sprijinul nostru, ne-am hotărât! Am chemat comandantul lagărului căruia i-am adus la cunoştinţă decizia noastră de a intra în greva foamei nelimitată, cu preţul vieţii noastre şi de nu o părăsi până nu vom sta de vorbă cu un delegat al Ministerului de Interne, care să aibă împuterniciri din partea guvernului sovietic să trateze cu noi şi să rezolve, odată pentru totdeauna, problema ofiţerilor români aflaţi în acest lagăr de exterminare.

Rusul s-a speriat de-a binelea, ştiind că în lipsa unui personal sanitar nu va putea face faţă unei situaţii pe care nu a bănuit-o şi care nu s-a întâmplat niciodată în acest lagăr şi a încercat să ne ofere o situaţie de compromis pe calea discuţiilor pe care să le purtăm cu conducerea lagărului.

S-a lovit de refuzul nostru categoric de a trata cu autoritatea locală. I-am adus la cunoştinţă că începând din acea clipă înţelegem să nu mai discutăm niciodată şi nimic cu conducerea locală a lagărului. La acestea, rusul surprins şi nemaigăsind un răspuns pe care să ni-l dea, a trecut la ameninţări spunându-ne că aici nu va veni niciodată cineva ca să discute cu câţiva ofiţeri români, pe care el îi poate scădea oricând printr-un proces verbal înainte de a fi aruncaţi la groapa comună.

I-am spus că din cauza acestei hotărâri nu ne va abate cu ameninţările lui şi să ia act de faptul că hotărârea noastră este de a merge lucizi în moarte, ca ultimă măsură de protest împotriva crimei pentru care va răspunde cu capul cândva. Din acel moment nu am mai vorbit cu nimeni din conducerea lagărului, până în seara zilei a şasea a grevei foamei, când uşa barăcii s-a deschis şi au intrat pe ea câteva figuri noi, însoţite de comandantul lagărului şi de Tiganov.

Nu ştiam ce grad aveau, cine erau şi cu ce scop veniseră la noi; erau îmbrăcaţi în cojoace albe lungi şi călduroase, purtau căciuli mari de blană, în picioare obişnuiţii valenki şi în mâini mănuşi de blană.

Ne-am hotărât să nu discutăm nimic cu ei decât atunci când ne vom convinge că sunt cineva de sus, cu mandat să rezolve într-un fel problema noastră.

Nu am spus până acum că noi, din cauza gerului începusem să devastăm celălalt capăt al barăcii, pentru a face focul din când în când cu lemnele pe care le scoteam de la priciuri şi din pereţi. Compartimentasem un capăt al barăcii în care ne-am retras pe un spaţiu mai mic şi pe care l-am mai amenajat cu lemne luate din alte părţi ale barăcii.

Când au intrat în baraca noastră aceşti doi ruşi străini de lagăr, însoţiţi de cpt. Tiganov, noi stăteam strânşi în jurul unui foc care fumega în întunericul barăcii, prin care umblam din când în când cu câte o bucată de şindrilă aprinsă, ca primitivii din cine ştie ce junglă africană.

Pe moment au fost impresionaţi şi s-au oprit locului, totuşi la un moment dat Tiganov cu tupeul şi impertinenţa caracteristică politrucului ni se adresează pe un ton de observaţie, întrebându-ne cum ne putem permite să stăm jos când nişte ofiţeri ale victorioasei armate sovietice au intrat în baraca noastră.

REPLICA LUI TIGANOV : IZOLAREA

Împotriva hotărârii noastre de a nu lega nici o discuţie cu nimeni, intervenţia lui Tiganov a avut darul chibritului aruncat în butoiul cu pulbere.

Cum se afla lângă mine, am sărit în picioare şi într-o replică foarte violentă le-am reproşat "mosafirilor" spunându-le cum de nişte ofiţeri ale "victorioasei armate sovietice" au neruşinarea să ne viziteze în condiţiile în care ne aflam şi cum mai pot pretinde ca nişte ofiţeri români prizonieri în ţara lor,

găsiţi în condiţiile în care ne ţin mai au obrazul să pretindă a ne ridica spre a le adresa salutul nostru de bun venit ca unor oameni civilizaţi?

I-am întrebat dacă în lagărele de prizonieri de război din Germania, **ofiţerii francezi pe care victorioasa armată sovietică i-a "eliberat" şi pe care i-au adus la noi la Oranki să-i politizeze,** trăiau în condiţiile în care ne-au găsit ei?

Ca la o comandă, în completarea spuselor mele au sărit şi alţii, şi ca de obicei când ruşii nu pot răspunde acuzelor întemeiate ce li se aduc, recurg la măsura lor clasică : trimit garda ca să ne conducă la locul supliciului, la izolarea cu carcerele ei, în care mureau oamenii îngheţaţi de frig la –40 grade, de foame şi de sete.

Exact aşa s-au petrecut lucrurile şi la cca. un sfert de oră soseşte ofiţerul de serviciu cu o gardă care a smuls patru dintre noi cu violenţă şi ne-a condus la izolarea lagărului.

A fost o noapte de groază, că dacă în baraca desfundată şi fără foc în care zăpada se cernea prin acoperişul spart ne încălzeam la flacăra unităţii şi camaraderiei ce ne unea, aici erau numai doi câte doi într-un spaţiu foarte mic, în care abia te puteai mişca.

A fost o noapte de iad, când tot timpul a trebuit să facem mişcări şi să ne frecţionăm unul pe altul pentru ca să păstrăm firul de viaţă care sta gata să se oprească.

Dimineaţa, care pentru noi era anunţată de bătăile ruşilor în nişte şine metalice, a fost ca mângâierea aducătoare de mântuire în speranţa că poate ziua care începe va aduce ceva nou şi pentru noi. La un moment dat zăvorul uşii din izolarea în care ne aflam, a fost tras la o parte, uşa s-a deschis şi ce ne-a fost dat să vedem ochilor, nu ne-a venit să credem.

Ofiţerul de serviciu rus, însoţit de doi ostaşi purtau pe braţe o tavă de lemn pe care se aflau două gamele metalice pline cu apă fierbinte care încălzeau cu aburul lor spaţiul celulei, câteva bucăţi cu zahăr (nu mai văzusem din ţară aşa ceva!) şi două raţii mari de pâine.

Ofiţerul de serviciu, poate într-o sinceră pornire, văzând starea în care ne aflam, sau poate ştiind ceea ce noi nu ştiam încă, dar vom afla foarte curând, ştiind ceva, ne-a îmbiat pe limba lui –şi noi am înţeles- să luăm şi să mâncăm că nu este bine să murim aici, ci trebuie să ajungem în ţara noastră.

Noi însă, de bună credinţă şi conform stării noastre sufleteşti, neştiind ce se ascunde dincolo de bunătatea acestui rus, am aruncat cănile cu apă fiartă şi ce se mai găsea pe tava de lemn şi pe un ton foarte violent l-am împins afară din "spaţiul nostru vital" şi i-am spus să se ducă să i le ofere lui Stalin la Kremlin.

Rusul a rămas perplex, a încercat o scuză pe limba lui, spunând doar atât "ea nevinovat" (eu nu sunt vinovat) şi s-a făcut nevăzut spre poarta întâia, unde i-a raportat lui Tiganov şi comandantului lagărului.

Comandantul de lagăr, înţelegând că s-a mers prea departe cu măsura luată de aparatul politic şi dându-şi seama că el va răspunde în final de consecinţe, a venit personal la noi, însoţit de Volodea Burgard, care să traducă şi s-a rugat de noi să mergem la ceilalţi camarazi, pentru că în lagăr a sosit un general rus care a venit special să stea de vorbă cu noi. În cele din urmă am plecat toţi patru, la baraca unde se aflau ceilalţi camarazi, deoarece ne-am dat seama că se întâmplase tocmai ceea ce doream şi cerusem noi.

La fumul unui foc de vreascuri făcut în mijlocul barăcii de camarazii noştri, ne-am încălzit şi ciolanele îngheţate şi inimile îndurerate de adversitatea criminală a unor oameni, care orbiţi de ura ce ne-o purtau, uitaseră că războiul se terminase de doi ani şi că noi, ofiţerii români prizonieri, trebuia să fim de mult în ţara noastră.

AM ÎNVINS

Ne aflam în a şasea zi de grevă a foamei, dusă în condiţiile pe care vi le-am descris şi oricând se putea ca unii

din noi să nu mai poată supravieţui, dar hotărârea noastră era stâncă de granit.

În acea dimineaţă de ianuarie, pe un ger de trosneau copacii în pădure, noi am văzut un grup de ofiţeri germani făcând cărări cu lopeţile prin zăpadă, spre poarta lagărului.

Către orele 10, comandantul lagărului însoţit de ofiţerul de serviciu, a venit şi ne-a anunţat că o delegaţie de trei ofiţeri români este aşteptată la administraţia lagărului de către un ofiţer general rus, venit să stea de vorbă cu noi.

Ne-am dat seama că toate atuurile erau în mâna noastră şi că felul cum vom conduce această acţiune în următoarele ore, va depinde biruinţa noastră în această bătălie şi deci viaţa noastră.

Personal, i-am spus că dacă într-adevăr un ofiţer de rang aşa de mare a fost împuternicit de sus să vină să stea de vorbă cu noi şi se află acum dincolo de poarta lagărului, noi îl rugăm stăruitor să poftească în lagăr, în baraca noastră, unde să-i oferim salutul nostru de bun sosit, iar el să ia act de condiţiile în care ne aflăm. Dacă nu-l lasă indiferent viaţa celor 60 de ofiţeri români prizonieri în ţara sovietelor, va înţelege cererea noastră şi va veni, mai ales pentru că noi în starea fizică în care ne aflăm, după şase zile de greva foamei, nu ne putem deplasa în afara lagărului.

Comandantul lagărului a plecat, nu am ştiut ce s-a mai întâmplat, dar după o aşteptare de vreo jumătate de oră a apărut în uşa barăcii noastre un general rus, înalt, solid, cu părul aproape albit, cu o expresie de bonom, însoţit de o poteră de ofiţeri printre care se aflau şi cei doi ruşi din seara precedentă, care ordonaseră trimiterea noastră la izolare.

Noi convenisem ca la venirea generalului, câţiva numai să ne ridicăm în picioare, restul –mai ales bătrânii- să rămână jos, pe de o parte pentru a nu interpreta atitudinea noastră ca necivilizată -mai ales că era o persoană străină de lagăr- , iar pe de altă parte să ia act de starea fiziologică în care ne aflam.

Într-adevăr generalul rus a păşit în interiorul barăcii, şi când a văzut aspectul ei de hangar spart şi părăsit a rămas

ţintuit locului în uşa căzută într-o parte care parcă îl înghiţise ca o gură de balaur şi pe el. Uimirea care i se putea citi pe faţă, s-a transmis imediat într-o încruntare a revoltă.

A înaintat spre aceste mici grupuri de oameni, bărboşi, zdrenţuroşi, nespălaţi şi slăbiţi şi prin fumul care se ridica dintre vreascuri aprinse, s-a adresat în cea mai curată limbă rusă cu salutul caracteristic ofiţerilor lor de odinioară: "draiu jelaiu vam gaspadari ofiţeri" –(am onoarea, sau vă doresc sănătate, domnilor ofiţeri, aşa a tradus Volodea, tălmaciul nostru).

Un asemenea salut, chiar dacă nu pornea din inimă curată şi bune intenţii, era un gest care ne obliga şi bineînţeles că şi noi am răspuns salutului lui.

După ce ne-a privit îndelung şi după ce a făcut câţiva paşi prin vastul nostru "salon" în care l-am primit, ne-a întrebat cine ne-a băgat aici şi de când locuiam în aceste condiţii. După ce i-am spus că acest act aparţine cpt. Tiganov, ofiţer politic al lagărului, şi comandantului de lagăr, i-am mai spus că stăm aici de aproape două luni. Atunci, el s-a întors către comandantul lagărului şi i-a spus că în asemenea condiţii el nu înţelege să stea de vorbă cu ofiţerii români prizonieri şi întorcându-se spre noi ne-a adresat rugămintea să ieşim din grevă, să mâncăm ceva cald şi să poftim o delegaţie de trei ofiţeri afară din lagăr, pentru că el are mandat să stea de vorbă cu noi, să cunoască cauzele care ne-au determinat să ajungem în această situaţie, să ia măsurile cuvenite şi să raporteze superiorilor.

Prin Volodea Burgard i-am transmis că răspundem invitaţiei făcute şi vom trimite o delegaţie de trei ofiţeri la convorbiri, dar fără supărare, de ieşit din greva foamei înainte de a cunoaşte rezultatul discuţiilor, noi nu o vom face şi că, în definitiv, ce înseamnă 2-3 ore pe lângă cele şapte zile de grevă şi două luni de chin în condiţiile în care a văzut că am trăit.

Nu a spus nimic, ne-a ascultat, a acceptat şi i-a spus comandantului de lagăr ca într-o jumătate de oră să ne conducă personal la locul discuţiilor.

Uşa s-a închis, noi am rămas ca trăzniţi de această întorsătură şi –cu experienţa pe care o aveam - am înţeles că de felul în care se vor purta discuţiile cu acest rus, depinde plecarea noastră din acest lagăr şi de ce nu, chiar din Uniunea Sovietică spre ţară.

Delegaţia a fost formată din trei persoane: col. Stelian Dumitriu, eu şi prietenul şi camaradul meu Clonaru, trei "memorandişti" aleşi pe sprânceană : doi intransigenţi şi ofensivi, altul ("tăticul"), cum îi spuneam noi col. Dumitriu, înţelept, modest, tăcut, cu mult tact, dar neclintit în hotărâri, plus Volodea Burgard, translatorul.

Mai repede decât ne-am aşteptat, comandantul lagărului, care bânguia pe limba lui un fel de scuze pentru noi, a intrat în baracă şi ne-a rugat să poftim la administraţia lagărului. Era pentru prima oară când ieşeam din acest lagăr şi această mică circomferinţă de pădure defrişată, pe care fusese instalat lagărul. Ni se părea asemenea unei insule izolată într-un ocean alb de zăpadă.

Însoţiţi de comandantul lagărului, am pătruns într-un capăt de baracă, unde se aflau locuinţele organelor lagărului, iar separat, la celălalt capăt, 2-3 încăperi mici, birourile administraţiei.

Într-una din aceste încăperi mici, care era chiar biroul comandantului, am fost primiţi de generalul rus.

O încăpere era de 4/4 m, o masă de scândură, 2-3 tamburete şi alte două laviţe lungi pe care se putea şedea.

Generalul s-a ridicat, ne-a întâmpinat, ne-a dat mâna, ne-a oferit loc şi după ce comandantul lagărului s-a retras la un gest al lui, au început discuţiile.

Era pentru prima dată când un organ superior, venit din afara lagărului, stătea de vorbă cu noi fără să fie flancat de aparatul politic şi tot pentru prima dată când, fără să-l întrebăm noi s-a ridicat şi-a declinat competenţa şi ne-a arătat "zapisul", înscrisul în baza căruia el avea latitudinea să se deplaseze aici, să stea de vorbă cu noi şi să dea o soluţie situaţiei în care ne aflam.

Acest general era chiar şeful politic al regiunii în care ne aflam.

După ce ne-a întrebat cum s-a ajuns la situaţia în care ne aflăm a aflat de la noi că vinovaţii de faptul că ne aflăm în acest lagăr de exterminare cu regim special sunt autorităţile superioare din Ministerul de Interne, care nesocotind Convenţia de la Haga au călcat în picioare normele de drept internaţional privind traiul şi tratamentul prizonierilor de război.

I-am spus că noi suntem ofiţeri români şi că nu există nici o înţelegere internaţională privind desfiinţarea armatei noastre şi că deci ceea ce se întâmplă cu noi în acest lagăr de exterminare este o crimă strigătoare la cer de care vor răspunde toţi acei care cunosc această situaţie şi nu iau nici o măsură (deci, se putea simţi vizat şi el!).

În concluzie, după ce i-am explicat cum am fost primiţi aici la sosire şi tot ce ni s-a întâmplat până în clipa de faţă, l-am rugat următoarele:

-Să dea ordin conducerii lagărului să fim scoşi deîndată din situaţia în care ne-a găsit.

-Să dea ordin să se înceteze orice presiuni sau şantaje asupra noastră în legătură cu efectuarea muncilor fizice.

-Să dea ordin să fie respectate normele alimentare prevăzute pentru ofiţeri în Convenţia de la Haga.

-Să fim cazaţi în condiţii de viaţă cât mai normale, ţinând sema de condiţiile generale ale acestui lagăr cu regim special.

-Să ni se respecte dreptul de a avea legături cu ţara, prin corespondenţă cu familiile noastre.

-Şi mai ales, să dispună trimiterea noastră deîndată înapoi în lagărul de la Oranki, unde se află masa mare a ofiţerilor români, împreună cu care să fim repatriaţi…

Ne-a ascultat cu multă răbdare şi ne-a promis solemn că va da dispoziţii ca imediat, toate doleanţele noastre să fie satisfăcute, inclusiv plecarea noastră din acest lagăr, pentru care va interveni imediat, dar nu ne poate spune cu precizie dacă acest lucru se va petrece într-o lună sau două, date fiind

condiţiile de deplasare impuse de iarna grea din această regiune. Ne-a rugat stăruitor să ieşim din greva foamei pentru că organele de conducere ale lagărului vor primi dispoziţii să satisfacă toate doleanţele noastre.

I-am mulţumit pentru înţelegerea pe care ne-a acordat-o dar l-am întrebat în acelaşi timp cine ne garantează nouă că după plecarea lui din acest lagăr, dispoziţiile verbale date de el vor fi respectate de conducerea lagărului.

Contrariat, rusul a răspuns că acest lucru îl garantează el cu cuvântul lui de onoare de general-locotenent sovietic. Noi, i-am spus că nu punem la îndoială buna lui credinţă, dar odată plecat de aici conducerea lagărului va lua-o de la capăt după ce ieşim din greva foamei şi noi nu vrem să se petreacă acest lucru.

Ne-a întrebat uimit de unde avem această tărie a hotărârii noastre şi cum de nu vrem să trăim, să ajungem în ţară, să ne vedem familiile, la care noi am răspuns că vrem să trăim şi să ajungem în ţară însă nu oricum şi că în ceea ce priveşte puterea hotărârii şi unităţii noastre, ea stă în ura cu care ei au hrănit întreaga istorie a poporului nostru, popor latin, aşezat geografic într-o mare slavă, la hotarele Asiei.

În concluzie, i-am spus că noi suntem în consensul întregului grup de ofiţeri români, de a nu ieşi din greva foamei până când el nu dă ordin scris în sensul celor convenite, ordin care să fie citit la apelul de seară al lagărului, în prezenţa tuturor prizonierilor de război din acest lagăr.

Hotărât lucru că nu i-a convenit la început propunerea noastră, care semăna a dictat, dar s-a lovit de decizia noastră de a nu ieşi din greva foamei până când el nu dă un asemenea ordin scris. În clipa când ne-a văzut că ne ridicăm să plecăm în lagăr ne-a rugat din nou să luăm loc.

Hotărât să pună capăt situaţiei în care ne-a găsit, conştient de dreptatea noastră şi de faptul că nu comite nimic ilegal, ba dimpotrivă ordonă intrarea în legalitate prin acest act, a dat ordin să se formuleze un document scris şi semnat de el care avea împuternicirea Ministerului de Interne, în care să fie

formulate toate doleanţele noastre satisfăcute. S-a convenit în acelaşi timp ca acest ordin să fie citit în seara acelei zile la apelul general al lagărului.

Noi, după ce am revenit la baraca unde ne aşteptau, plini de curiozitate şi emoţie, ceilalţi camarazi şi după ce le-am povestit în detaliu cele petrecute, ne-am continuat greva până la ora 6 seara, când toaca lagărului a bătut apelul general.

Cred că va rămâne cea mai importantă zi din robia noastră în captivitatea sovietică, când, în prezenţa tuturor celor 3-400 de ofiţeri prizonieri români, nemţi şi unguri, s-a dat citire în prezenţa comandantului lagărului (în toate cele trei limbi) ordinului dat de acest general sovietic prin care erau recunoscute în întregime drepturile solicitate de noi pentru a fi respectate conform Convenţiei de la Haga.

A fost prima dată când ruşii au trebuit să recunoască oficial, iar prizonierii acestui lagăr să audă, că ofiţerii români, prizonieri de război în Uniunea Sovietică, nu sunt obligaţi la munci fizice, că se bucură de norma alimentară prevăzută în Convenţia de la Haga, că au dreptul la o soldă în ruble conform gradului, de asemenea că odată cu sosirea primăverii, noi vom fi scoşi din acest lagăr şi transportaţi înapoi în lagărul de unde am venit pentru ca împreună cu toţi ofiţerii români să fim repatriaţi.

A fost cel mai solemn moment din viaţa noastră de prizonieri, pe care l-am trăit în acest lagăr de exterminare, cu atât mai mult cu cât victoria noastră a fost câştigată cu preţul vieţilor noastre şi ruşinea cea mai profundă au trăit-o cei vreo 20 de ofiţeri români care acceptaseră în continuare jugul sclaviei şi în acest lagăr, ieşind din rândurile unităţii noastre.

După apelul de seară am fost chemaţi la comandantul lagărului, unde acest general a vrut să audă din gura noastră dacă soluţia dată ne-a satisfăcut şi mai ales –ceea ce îl interesa în mod deosebit- dacă vom ieşi din greva foamei.

A fost parcă mai mulţumit ca noi când i-am răspuns pozitiv şi ne-a strâns mâinile bucuros, urându-ne drum bun spre patrie.

Să auzi şi să nu-ţi vină să crezi o asemenea minune în ţara unde toate minunile muriseră odată cu naşterea abuzului şi nedreptăţii. Pe scurt, ceea ce s-a petrecut a fost egal cu o fază nouă pentru viaţa noastră cât vom mai sta în acest lagăr.

Am fost mutaţi în capătul celei mai bune barăci, separaţi bineînţeles de ceilalţi prizonieri, ni s-a distribuit imediat câte o saltea şi câte un cerşaf (ceea ce nu văzusem niciodată până atunci), a început să ni se dea raţia alimentară pentru ofiţeri, prevăzută de norma internaţională, şi anume 600 gr. pâine, 40 gr. zahăr, 30 gr. grăsime, câte 10 ţigări pe zi şi solda în ruble (10 ruble pentru ofiţerii subalterni, până la gradul de căpitan inclusiv şi câte 15 pentru ofiţerii superiori, de la maior în sus), retroactiv, adică pe toate lunile de când ne aflam aici.

Nimeni nu s-a mai legat de noi să ieşim la muncile fizice şi am început să facem "numărătoarea inversă" până la plecarea noastră din acest lagăr, plecare care pe drept cuvânt depindea de trecerea iernii şi sosirea timpului călduros.

În această regiune excesiv continentală, unde verile sunt foarte calde iar iernile foarte geroase, nu existau decât două anotimpuri: vară şi iarnă.

Pe la sfârşitul lunii aprilie brusc soseau căldurile şi în două săptămâni pomii erau înfrunziţi şi natura toată înverzită şi gata să dea în floare. Păsări de toate speciile, printre care se distingea cântecul privighetorii care ne amintea de luncile noastre, umpleau necuprinsul taigalei cu armonia cântecelor lor, de când mijeau zorile până cădea noaptea. Nu se mai auzea corul lupilor morţi de foame, care se strângeau în jurul lagărului şi ne adormeau în urletele lor fioroase.

…

Am omis să vă spun că la 10 februarie 1947, la Paris a fost semnată pacea cu România, discuţiile păcii fiind începute încă din 1946. Nu-mi amintesc prin ce împrejurare am aflat de acest lucru dar, aflându-l, imediat am cerut ruşilor să ni se citească şi nouă cuprinsul acestui document (aveam acest drept după legile internaţionale) şi la insistenţele noastre, într-un

târziu comandantul lagărului ne-a adus un exemplar din ziarul Pravda (numai pagina pe care era publicat integral textul tratatului de pace cu România) şi Vladimir Burgard ni l-a citit în prezenţa lui.

Nu mică ne-a fost decepţia când, la Capitolul "Repatrierea prizonierilor de război români", sta scris foarte lapidar că ea, această repatriere se va face, citez: "Kak mojna scărei" – cât mai repede posibil.

Era o exprimare care se preta la interpretări şi care constituia în mâna ruşilor o formulă elastică de care ei puteau . . . să tragă la infinit.

Cunoscându-i pe ruşi, ne-a revoltat faptul că din comisia de redactare făcuse parte şi juristul american Wandenberg, o somitate în materie de drept internaţional şi nu puteam gândi cum a fost posibil ca el să fie de acord cu un asemenea termen scadent, atât de vag.

Ne-am consolat la ideea că totuşi era ceva de care ne vom putea prevala pe viitor, chiar dacă guvernul sovietic, cu acordul guvernului marionetă a lui Groza, va face în continuare un şantaj din problema repatrierii noastre. Începând de atunci, noi nu făceam altceva –în special juriştii aflaţi în lagăr- decât să discutăm, să interpretăm şi iar să discutăm şi… să le dorim americanilor soarta noastră.

ÎNCĂ O DIVERSIUNE

În această atmosferă de generală încordare în care ne aflam, într-o dimineaţă intră în baraca noastră cpt. Ţiganov, şeful politic, care se prezentă cu o listă şi spune că toţi cei strigaţi pe această listă, vor da în primire cazarmamentul pe care îl au de la lagăr (salteaua, pătura şi cearşaful, eventual pufoaica şi căciula), şi vor veni la poarta întâia pentru că urmează a pleca din acest lagăr în ţară.

Ca de obicei aparatul politic a recurs şi de această dată la o mică diversiune: i-a scos pe cei "cuminţi" (pe cei ce

acceptaseră în această iarnă, regimul lagărului), plus încă vreo 20 dintre ofiţerii superiori bătrâni şi suferinzi, pentru rest spunând că va trebui să aşteptăm noi instrucţiuni.

"Băşica cu oxigen" a început să se desumfle, însă am avut noi grijă să nu plesnească, pentru că ne-am dat imediat seama de manevra aparatului politic al lagărului (era ultima pe care putea să ne-o mai facă) şi eram convinşi că peste puţin timp vom pleca şi noi. Într-adevăr, cei ce plecau, deşi se simţeau ruşinaţi faţă de noi, mişcaţi totuşi de faptul că noi vom rămâne în continuare în acest lagăr, au venit şi şi-au luat rămas bun şi ne-am îmbrăţişat cu toţii, că totuşi eram români şi îndurasem atâtea împreună.

După plecarea lor a început să se strecoare un pic de îndoială în sufletele noastre, spunându-ne că chiar dacă ruşii încep repatrierile, cine îi poate obliga pe ei să trimită bob numărat, absolut toţi prizonierii în ţară. De ce nu ar putea să reţină un număr, pe care îi socotesc nedoriţi de guvernul Anei Pauker şi a lui Groza; cine-i verifică şi cine le poate impune să nu facă acest lucru? Americanii, care ne-au vândut şi ţara şi poporul?

A început iarăşi aşteptarea cu ghimpii îndoielilor şi gândul că iată, chiar formula generalului n-a fost respectată de conducerea lagărului.

NOUĂ MANEVRĂ A POLITRUCULUI

La vreo săptămână după aceea, tot într-o dimineaţă, intră în baraca noastră cu o listă în mână, de data aceasta ofiţerul de serviciu, nu Tiganov, şi ne anunţă că toţi care mai suntem în acest lagăr, ofiţerii români de pe această listă vor merge şi ei la poarta întâia pentru că urmează să plece din lagăr.

Iată-ne pe punctul de a părăsi şi acest lagăr blestemat, un loc de supliciu şi moarte pentru cine ştie câte zeci de mii de prizonieri care şi-au aflat sfârşitul în el.

Părăseam acest lagăr trăind sentimentul unei desprinderi grele, ca aceea pe care o încerci într-un coşmar urât în care vrei să te rupi de ceva şi altceva, ca nişte ghiare care te prind, te trage mereu înapoi.

Dar dacă este adevărat că în acest lagăr de exterminare, am trăit clipe de adâncă deznădejde şi suferinţă, tot atât de adevărat este şi faptul că tot aici, în acest lagăr, ne-am verificat voinţa, unitatea şi puterea noastră de rezistenţă în suferinţă, ca şi slăbiciunea şi laşitatea acelora care îşi întemeiau măsurile lor represive faţă de noi, pe abuzuri şi fărădelegi din care-şi făcuseră de totdeauna o normă de comportare, conformă structurii regimului politic pe care-l serveau chiar contra convingerilor lor personale.

Cu toate că am fi avut toate motivele să nu ne mai uităm înapoi şi să înălţăm cerului blestemele pe care urmaşii biblici ai lui Abraham, le-au ridicat cândva contra Sodomei şi Gomorei, cu toate acestea, noi cei care deşi am plătit un atât de greu tribut de suferinţă acestui lagăr, am fost învăţaţi de înaintaşii noştri să purtăm un cult suferinţelor pentru că în ele ne-am regăsit unitatea, ne-am călit curajul, voinţa şi încrederea, care ne-au condus întotdeauna la victorie.

Nu am uitat niciodată acel imn de slavă închinat de marele nostru Vasile Pârvan, urii cu care ne-au hrănit din totdeauna duşmanii noştri, ură căreia neamul nostru i-a înălţat o odă, ea constituind unitatea şi puterea noastră de rezistenţă în faţa duşmanilor.

Părăseam deci pentru totdeauna această palmă de pământ, care pentru noi a reprezentat şi ea ţara, patria noastră România, în care fiecare din noi lăsase ceva din sufletul lui.

În mai puţin de o jumătate de oră am fost afară din lagăr şi mângâiam cu privirile şi palmele noastre verdele crud al ierbii pe care ne aşezasem în aşteptarea deplasării.

Dar, undeva, acolo la comandamentul lagărului se petrecea ceva ce noi nu aveam de unde şti şi nici nu bănuiam că ar mai interveni vreo piedică pe care destinul s-o pună în calea desprinderii noastre de aceste locuri blestemate.

Deodată apare Ţiganov, însoţit de alţi doi ofiţeri ruşi şi vreo trei soldaţi şi strigă peste capetele celor 60 de ofiţeri români: "-unde este lt. Cojocaru şi slt. Ispas?"

La auzul acestei întrebări am tresărit ca atunci când cineva te bruschează dintr-un somn adânc. Noi, cei doi strigaţi, am răspuns că suntem aici. Ne-a invitat să luăm ce aveam la noi şi să intrăm înapoi în lagăr.

UNITATEA NOASTRĂ A ÎNVINS

Toţi am rămas descumpăniţi. Neaşteptându-ne la o asemenea lovitură, nimeni nu s-a gândit momentan să protesteze. Noi, cei doi, ca nişte somnambuli, ne-am ridicat şi am intrat înapoi în lagăr pe aceeaşi poartă pe care cu o oră înainte ieşeam cu speranţa că-i primul pas pe care-l făceam spre ţară.

Intraţi în lagăr, am fost conduşi de ofiţerul de serviciu direct la izolarea de sub pământ, aflat într-un colţ al lagărului, exact sub "prepeleacul" de pază al unei sentinele.

Ne-a introdus pe fiecare separat în câte o despărţitură prin care noi însă puteam comunica prin voce în mod normal.

Pentru moment tăcere, pe care a rupt-o Nicolae Ispas, care m-a întrebat ce cred despre manevra aceasta a ruşilor. I-am răspuns că deocamdată cred că o manevră care face parte din arsenalul de diversiune a lui Tiganov, care a ţinut foarte mult pe de o parte să intimideze în continuare masa prizonierilor de afară, iar pe de altă parte să ne pună pe noi într-o situaţie extrem de critică, pentru ca să ne punem problema că ei au împotriva noastră suficiente elemente de acuzare în vederea unui proces, de care nu s-a servit până acum.

Dar nu cred că a trecut mai mult de jumătate de oră, când deodată a pătruns până la noi un vacarm de voci, strigăte şi fluierături care se întrerupeau şi reîncepeau după aceea cu mai multă putere, venind de dincolo de gardul lagărului.

Cum nu eram departe de poartă, în liniştea desăvârşită a acelei zile de început de vară, puteam distinge după voce pe unii din camarazii noştri care le strigau ruşilor să-i întoarcă şi pe ei în lagăr, că nu vor pleca de aici fără cei doi camarazi pe care i-au băgat înapoi în lagăr.

Vacarmul acesta a ţinut cam o jumătate de oră, cu întreruperi provocate de discuţiile lor cu ruşii. Am aflat numai după ce am ieşit iarăşi din lagăr, că toţi camarazii noştri, s-au aşezat jos sub posturile de pază ale sentinelelor de la poarta principală şi i-au spus comandantului de lagăr că ei nu vor pleca fără noi, cu riscul de a fi seceraţi de pistoalele mitralieră ale gărzii, aici în faţa porţii lagărului.

A urmat după aceea o tăcere ceva mai lungă, după care noi am auzit zgomotul produs de paşii în fugă ai cuiva care se îndrepta spre izolarea în care ne aflam şi imediat am auzit zăvorul de la uşa izolării tras cu nerăbdare de nişte mâini nevăzute şi în faţa carcerelor noastre s-a prezentat gâfâind şi parcă mai bucuros ca noi, acelaşi ofiţer de serviciu care din ordinul lui Tiganov ne condusese aici.

Atâta a reuşit acest ofiţer rus să ne spună pe limba lui: "cfatit" (s-a terminat), şi după ce i-a adresat lui Tiganov o înjurătură rusească, însoţită de apelativul "jîd", ne-a spus să mergem cu el afară din lagăr.

Ieşiţi din nou afară din lagăr, la ceilalţi camarazi ai noştri, l-am întrebat atât eu, cât şi Nicolae Ispas, pe comandantul de lagăr ce a însemnat trucul întrebuinţat de Tiganov, la care el mi-a spus că a fost un ordin superior asupra căruia s-a revenit când el a raportat situaţia creată, dar să nu ne mirăm că unii dintre noi vom face mai târziu cunoştinţă cu justiţia sovietică.

A fost ultima neplăcere trăită în acest lagăr, care parcă ne trăgea înapoi prin nişte fire invizibile ale răului de care nu ne vom putea desprinde.

PLECAREA ŞI . . . SURPRIZA

În clipa plecării, comandantul lagărului ne-a spus că dat fiind faptul că plecăm într-un punct unde se adună prizonierii de război români în vederea repatrierii nu găseşte necesar să afecteze o gardă mai numeroasă care să ne însoţească pentru a împiedica evadarea vreunuia dintre noi şi de aceea vor fi doar doi militari, un subofiţer şi un sergent, care vor purta cu ei dosarele noastre personale. Dar, ceea ce a constituit pentru mine –şi acest lucru nu l-am uitat nici până acum- **elementul surpriză la desprinderea de acest lagăr, a fost faptul că Tiganov, care era şi el prezent, mi s-a adresat -spre uimirea noastră a tuturora- în limba română, spunându-mi că nu mă va uita niciodată şi, când va vizita iarăşi România, unde a stat doi ani de zile, va căuta să mă întâlnească.** Eu i-am răspuns atunci, dacă într-adevăr mă voi repatria, nu voi uita şi îi voi trimite o fotografie cu dedicaţie specială pe care să o aşeze la capătul patului în care doarme.

Dar pentru că îl auzeam vorbind româneşte prima oară, l-am întrebat de unde şi de când cunoaşte limba noastră, întrebare la care el mi-a răspuns că a lucrat aproape doi ani de zile în Siguranţa statului în Bucureşti şi abia atunci ne-am dat noi seama că limba română a cunoscut-o cândva în familie şi mai ales, gândindu-ne la originea lui etnică, am presupus că era un evreu din România.

DIN NOU LA DRUM

Cu hrana rece pe două zile am plecat pe jos, dar pe altă direcţie decât aceea pe care venisem la sosirea noastră aici.

Era un soare puternic şi vaporii de apă eliminaţi pe întinderile taigalei, pluteau pe deasupra pădurilor ca o pânză de

nori transparenţi prin care se zărea şi vârful uriaşilor arbori şi albastrul ca de smalţ al cerului siberian.

Către seară am ajuns la marginea unui perimetru defrişat, enorm de întins, în care din loc în loc rămăseseră destui copaci uriaşi în picioare şi unde se vedeau de la distanţă existenţa unor baracamente şi construcţii mai mari sau mai mici, unele etajate, aşezate grupat la un loc sau cu distanţe care le separau.

Pătrunzând în acest perimetru am văzut săpate organizaţii de teren, lăcaşuri pentru arme automate, pentru piese de artilerie, cai de frizã din sârmă ghimpată, resturi de cabluri telefonice rămase întinse printre copaci, grămezi enorme de cutii de conserve, încât aveai impresia că aici a fost cândva o enorm de mare tabără militară.

Întrebându-i pe cei doi ruşi care ne însoţeau –după ce ne-au anunţat că peste noapte vom rămâne aici- ne-au spus că în această regiune care se întinde pe mulţi zeci de kilometri pătraţi, a fost zona în care s-a concentrat, dotat şi instruit cu material de război american şi englez, sosit prin Iran, Irak şi Afganistan, armata marei contraofensive de la Stalingrad şi Don.

De aici a pornit în vara şi toamna anului 1942 spre Volga, acea mare armată de contraofensivă.

Noi am rămas peste noapte acolo, grupaţi în nişte baracamente pe care le-am curăţit de frunzişul putred şi toată noaptea am discutat în jurul focurilor pe care le-am aprins în mijlocul taigalei.

Dimineaţa, devreme, am pornit la drum părăsind prin partea de sud această uriaşă suprafaţă de păduri, de unde pornise spre centrul Europei armatele generalilor Jukov, Rokosowschi şi Conev, milioanele de Ivani anonimi, dintre care mulţi îşi dorm şi astăzi somnul de veci prin locuri necunoscute, în efortul lor comun de a ajunge la Berlin.

MÂNA NEMŢEASCĂ . . .

Am tăiat de-a curmezişul pădurile ce ne despărţeau de linia de lizieră care conducea spre transsiberian şi după alte 3-4 ore de mers am ieşit în locuri defrişate şi am ajuns la calea ferată îngustă, de unde o locomotivă "liliputană", urma să ne transporte pe nişte platforme pe care se încărcau buştenii, spre sud, spre linia transsiberianului. Dar ajunşi la un moment dat într-un luminiş de pădure, un perimetru destul de mare în care se aflau aliniate ca într-o staţiune montană de turism, case cochet construite din lemn, având împrejurul lor garduri frumos vopsite, şi grădini cu culturi de zarzavaturi, am fost de-a dreptul uimiţi.

Aici am luat contact cu un grup de civili germani, bătrâni, femei şi copii, transportaţi în aceste pustiuri din satele lor din Germania de est, în trenuri cu vagoane de marfă şi aruncaţi definitiv în aceste locuri. Li s-a spus să-şi construiască case şi să lucreze pământul. Nu am să uit niciodată dialogul purtat cu ei, surpriza şi emoţia nestăpânită pe care am trăit-o, lacrimile vărsate printre povestea pe care ne-au depănat-o a ajungerii lor aici. Dar, mai ales, nu voi uita nicicând răspunsul pe care l-am primit de la o fetiţă de 11 ani pe care întrebând-o ce-şi doreşte ea mai mult pentru viaţa ei, ne-a răspuns, cu ochii în lacrimi, că cel mai mult şi mai mult îşi doreşte să trăiască până când va vedea din nou cerul patriei sale.

Această întâmplare ne-a obligat la reflexii profunde, şi ne-am gândit; oare ce se petrece în lumea aceasta! Că dacă împotriva noastră s-au luat măsurile pe care le-au îndurat până acum, noi cel puţin am luptat contra lor, dar cu ce sunt vinovaţi aceşti civili bătrâni, femei şi copii, aduşi din centrul Europei şi aruncaţi în fundurile taigalelor siberiene? Odată mai mult, ne-am dat acelaşi răspuns la aceeaşi stereotipă întrebare! Aşa trebuia să arate mărinimia marelui "democrat", pe care preşedintele Americii i l-a recomandat d-lui Churchill, atunci când au pus bazele organizării lumii noi în Europa şi în lume.

Noi am plecat pe drumul destinului nostru, iar ei au rămas să împlinească vrerea destinului lor şi cine ştie dacă până astăzi istoria şi-a spus în vreun fel cuvântul şi pentru aceste populaţii prigonite numai pentru faptul că au aparţinut unei armate şi unui popor atât de mare, care trebuia însă definitiv şters de pe harta lumii.

Către seară am ajuns la linia transsiberianului, unde sub acoperişul de şindrilă a unei gări-vagon construită din buşteni, am rămas până dimineaţa când era aşteptat să sosească de la Vladivostok, trenul care unea Extremul Orient cu Centrul Europei, la Berlin.

Toată noaptea n-am dat geană pe geană, somnul nu se lipea de noi, căci trăiam când un vis frumos la gândul plecării în ţară, când o teamă adâncă şi descurajatoare că s-ar putea ca şi de astă dată ruşii să întrebuinţeze aceeaşi şiretenie şi minciună asiatică, caracteristică lor, spunându-ne că ne vor repatria numai pentru a nu avea neplăceri cu noi pe parcursul transportului.

Singurul şi cel mai plauzibil element care pleda pentru teza repatrierii noastre, era doar faptul că ne deplasam spre vest, ceea ce ne îndreptăţea să credem că este probabil o repatriere, uitând însă că până în ţară mai erau vreo 4.000 km, pe parcursul cărora puteam fi oricând înghiţiţi de sârmele ghimpate ale altor lagăre.

UN PLAN DE EVADARE

Am omis să vă spun –dar fac acest lucru acum-, că după reuşita acţiunii noastre asupra abuzurilor din lagăr, atunci când ruşii ne-au pus în drepturile alimentare aferente ofiţerilor prizonieri de război, în mintea mea s-a născut ideea ca, în ipoteza că ruşii nu ne vor ridica din acest lagăr, să evadez, dar cum singur nu-i posibil să înfrunţi primejdiile unei asemenea întreprinderi, care dat fiind situaţia şi punctul geografic unde ne

aflam putea fi calificată drept nebunie-, am discutat problema cu cel mai apropiat dintre camarazii mei, care la ora aceea mi s-a părut în stare să fie de acord cu propunerea mea, slt. Clonaru. El mi-a mărturisit că la fel gândea la o asemenea ipoteză şi ne-am hotărât să ne pregătim în timp pentru ceea ce ne-ar fi imediat necesar.

În îndelungatele plimbări prin interiorul acestui mic lagăr –noi care nu mai trăiam decât cu acest gând- am depistat punctul care s-ar fi pretat cel mai bine evadării noastre într-o noapte ploioasă, când nu se vedea la doi paşi distanţă. Ne-am strâns o rezervă de pâine uscată şi o cantitate oarecare de zahăr, prin contribuţia şi a altor 2-3 camarazi cărora le împărtăşisem acest plan, printre care primul era col. Stelian Dumitriu.

Rugasem un ofiţer ungur care lucra la fierăria lagărului să ne confecţioneze câte un cuţit stil baionetă cu două tăişuri, consultasem un simulacru de hartă al regiunii, pe care am găsit-o aruncată de vreun rus care împachetase în ea bucata lui de pâine şi ne-am propus ca după ce reuşim să ne desprindem de lagăr într-un marş continuu prin aceste păduri spre sud, să ajungem să interceptăm calea ferată care traversa Taşkentul spre graniţa Iranului sau Afganistanului, (care consideram că erau slab supravegheate) în care să ne refugiem şi de unde să ajungem, nu acasă, în ţară, de unde am fi fost predaţi ruşilor, ci undeva în vestul Europei.

Cam aşa gândeam noi să procedăm când va începe vara, dar intervenţia acestui ordin de deplasare cu promisiunea repatrierii ne-a dat peste cap planul cu care ne-am hrănit câteva luni de zile.

Cel care era mai la curent cu tot ce plănuisem când ne aflam în lagăr, era iubitul nostru col. Dumitriu, căruia, acum când ne aflam în tren cu destinaţia spre vest, îi spusesem că totuşi noi gândeam să dispărem undeva în nordul Caucazului şi s-o pornim de acolo spre graniţa cu Turcia. El, care credea că renunţasem definitiv la acest plan, ne-a spus că nu mai este de actualitate, că este o intreprindere de-a dreptul nebunească, acum când s-ar putea ca ruşii să ne trimită în ţară, sau, Doamne

fereşte, dacă am evada şi ne-ar prinde, abia ar aştepta un pretext ca acesta ca să se descotorosească de noi, punându-ne în sarcină cine ştie ce intenţii de spionaj, şi să ne lichideze imediat. Hotărârea noastră nu mai era ca atunci la început şi argumentul cel mai tare cu care am fost daţi gata a fost invocarea tezei repatrierii; dacă de data aceasta cu adevărat ruşii vor să scape de noi şi să ne trimită în ţară, unde domneşte Ana Pauker, deci tot regimul lui Stalin, nu-i oare acelaşi lucru pentru noi –îi replicam noi colonelului Dumitriu!?

-De ce, tocmai acum la sfârşit, să vă rămână oasele pe pământul acesta blestemat, când putem ajunge în ţară, unde vom vedea ce vom avea de făcut, ne răspunde el în replică.

Jumătate convinşi, jumătate nu, până la urmă am renunţat la gândul nostru, înţelegând să mergem mai departe pe drumul aceluiaşi destin care ne-a legat de grupul acestor camarazi şi care, deocamdată, ei ne sunt şi fraţi şi familie şi ţară.

CU TRANSSIBERIANUL

Urcaţi în transiberian, într-un vagon la un loc cu "ciolovecii" ruşi am mers împreună până la Kazan (pe Volga), drum de două zile şi trei nopţi.

Trenul acesta, care pleca din Vladivostok şi mergea până la Moscova –trecând prin Kazan-, parcurgea această distanţă în aproape două săptămâni, de aceea în totalitatea lor vagoanele erau special amenajate ca pentru o asemenea distanţă.

Compartimentele erau mai largi decât cele obişnuite şi înăuntru, sus aveau două priciuri pe care la nevoie încăpeau 10 sau 12 persoane, fiecare călătorind cu plăpumi sau pături pentru dormit.

Vă închipuiţi cum arată un asemenea tren! Semăna mai mult cu unul care transporta sinistraţii scăpaţi în urma unui cataclism petrecut undeva într-o regiune îndepărtată. La un loc

cu ruşii şi rusoaicele care se uitau la noi ca la altă minune, am călătorit într-o jumătate de vagon pe care ne-a rezervat-o garda ce ne însoţea.

PRIMA VESTE DIN ŢARĂ

La un moment dat, zarvă mare! Un căpitan rus care abia se mai ţinea pe picioare de fericirea cine ştie cărei cantităţi de votcă, a intrat între noi şi, în puţina românească pe care o cunoştea, ne-a spus că el a stat un an şi jumătate cu trupele de ocupaţie în România.

Ne-a povestit cu mult haz cum s-au desfăşurat alegerile din toamna trecută (1946), când el se afla cu o unitate de tancuri în garnizoana Caracal.

Ne-a mărturisit că reacţiunea, la noi în România, era foarte puternică şi că dacă nu erau trupele sovietice, blocul partidelor democrate cădea în alegeri, dar ei au primit ordin să scoată demonstrativ pe străzi tancurile pentru a impresiona şi intimida populaţia civilă, iar rezultatul a fost măsluit. Ne-a povestit de inflaţia extraordinar de mare din ţară, dar că la noi lumea trăieşte mai bine, pentru că fiecare mai are colhozul lui – adică gospodăria sa personală, dar în curând, fiţi siguri, ne-a spus el, că şi la voi va fi ca la ruşi. Unitatea lui a fost trimisă în ţară, că nu aveau voie să stea mai mult de un an, un an şi jumătate, ca trupe de ocupaţie peste graniţă.

DE LA KAZAN LA PENZA

Peste două zile am ajuns în oraşul Kazan, oraş mare, aşezat pe Volga, fosta capitală a hanatului tătărăsc despre care v-am vorbit şi cu ocazia trecerii noastre peste Volga spre Siberia.

Aici trebuia să stăm 2-3 zile în aşteptarea unui tren care venea de la Moscova pe direcţia Gorki-Caucaz şi trecea mai departe spre vest, în Ucraina.

Cei doi ruşi care ne însoţeau ne-au făcut atenţi să rămânem grupaţi pentru că la ei în ţară sunt foarte mulţi hoţi care chiar numai pentru a te dezbrăca nu se dădeau la o parte de la nimic, deci să nu fim atraşi de ei în locuri necunoscute nouă. Ei s-au dus la un comandament de unde ne-au adus hrană rece pentru încă 4 zile, timp insuficient, judecam noi, pentru a ajunge în ţară, deci ar fi însemnat să fie plauzibilă afirmaţia ruşilor că mergem spre vest într-un punct de centralizare a prizonierilor români în vederea repatrierii.

Am putut deci pleca liberi oriunde în acest oraş mare şi murdar, oraş cu un amestec de arhitectură tătărască şi ceva importat din Europa pe timpul ţarilor, la care se adăugau în prezent nişte blocuri stil hangare, linia construcţiilor prezente oriunde.

Noi ne-am organizat de aşa manieră plecarea din gară, încât unii plecau, iar alţii rămâneau să ne păzească bruma noastră de bagaje, dintre care ceea ce era mai de valoare era hrana noastră rece.

Eu, împreună cu col. Dumitriu, Victor Clonaru, Stelică Petrescu, Nicolae Ispas şi alţi câţiva, am plecat să vedem Volga şi cetăţile hanilor.

Gara era o construcţie enormă, ridicată în timpul ţarilor. Aşa de mare era această clădire că te pierdeai prin ea. În interiorul ei, dar mai ales în preajma ei se afla o mare de lume care forfotea încolo şi încoace, sau îşi făcea câte un culcuş, dormind cu capul pe câte un pietroi sub cerul liber, în aşteptarea unui tren care sosea peste câteva zile.

Un amestec de naţii diferite, de la tătarii cu faţa lată, ochii mici, mustăţi sau bărbi nespălate, în şalvarii caracteristici şi lor şi tătăroaicelor, la mongolii cu ten galben, cu ochii oblici, raşi pe cap, până la uzbecii, cirkizii sau slavii contopiţi toţi într-un popor exprimat printr-un cuvânt atotcuprinzător: poporul sovietic.

Aveam şi noi fiecare câte o sută-două de ruble din soldele pe care le primisem în lagăr, dar nu pentru ca să cumpărăm ceva am plecat în acest oraş, pentru că nu găseam nimic de cumpărat, ci mai mult să vedem şi să rămânem pentru viitor cu amintirea a ceea ce vom înregistra pe pelicula memoriei.

Kazan, nume predestinat parcă pentru a contopi într-un imens amestec al istoriei, naţii şi popoare dispărute în fundul inexorabil al mileniilor, cu Dumnezeii, cu legile, cu tradiţiile şi obiceiurile lor, cu tot.

Te cutremurai şi parcă încercai un soi de ameţeală, ca atunci când priveşti în străfundurile unei prăpastii din care ajung la suprafaţă doar vaporii adâncurilor fără de margini.

Fără de margini ni se păreau nouă celor aflaţi pe marginea acestei prăpastii şi popoarele şi imperiile şi istoria lor scufundată în fundul mileniilor trecute.

Parcă un vânt asiatic aducea cu el de departe ecoul strigătelor sălbatice ale valurilor de năvăliri pe care burta mereu nesătulă a Asiei le împingea după jaf şi silnicii spre strălucirea şi bogăţia Europei.

După câteva ore de mers încolo şi încoace prin acest oraş, am văzut apa râului pe care stă aşezat şi împarte lumea republicilor sovietice în două jumătăţi de lumi diferite. Ne-am întors după aceea în gară cu un gust amar şi fără cheful de a mai vedea ceva.

De atunci ca şi de mai înainte de altfel, şi după aceea chiar mai târziu, când era vorba de Uniunea Sovietică şi de sovietici spuneam totdeauna fără teama de a greşi: “ca şi când am văzut”, “ca şi când am citit”, “ca şi când am auzit” etc. şi nu greşeam niciodată, cu nimic.

Peste cele două zile petrecute în gara oraşului Kazan, trenul care avea să ne ducă spre vest trecea pe deasupra Caucazului şi peste alte două zile de mers am ajuns într-un mare nod de cale ferată, Penza, de unde la nord se mergea spre Gorki-Moscova, la sud spre Stalingrad şi în jos prin Caucaz,

spre graniţa cu Siria şi Turcia, iar spre vest, prin Donbas, spre Dnipropetrovsk-Kiev etc.

Ajunşi în Penza, am coborât din acest tren şi am rămas în această gară în aşteptarea formării unui tren care mergea spre vest.

Şi aici, la Penza, gara era o construcţie mare, tot din acelea ridicate în perioada ţarilor. Urmând ca şi aici să aşteptăm 2-3 zile formarea unui tren care mergea spre vest, am fost cazaţi la etajul 1 al gării, într-o sală mare în care se ţineau conferinţe sau aniversări ocazionate de diferite evenimente politico-sociale.

Am văzut o parte din acest oraş, locuit pe vremuri în majoritate de descendenţii foştilor cazaci de pe Don, despre a căror existenţă se mai vorbea acum doar ca despre o amintire a vremurilor când satele lor făceau faima regiunii.

În dimineaţa zilei în care noi urma să plecăm, s-a petrecut aici, în această sală, un fapt semnificativ ca întâmplare şi simbol, cu consecinţe şi ecouri pe care le-am auzit după aceea în lunile şi anii care au urmat.

TABLOURILE CELOR TREI MAREŞALI

Era încă devreme şi lumina dimineţii nu risipise umbrele nopţii, când în sala aceea mare în care noi dormeam pe duşumeaua de scândură, au apărut doi ruşi –muncitori după vorbă şi port- purtând cu ei o scară dublă, ca acelea întrebuinţate de zugravi.

În sala dreptunghiulară, pe cei doi pereţi ai laturilor lungi se aflau atârnate tablourile conducerii politice a URSS, în centru aflându-se Stalin şi cele ale conducerii militare, în jur aflându-se mareşalul Jukov, Rokosovski şi Konev.

Ne-au rugat să le facem loc şi am văzut sub ochii noştri cum cei doi ruşi s-au îndreptat spre peretele pe care erau aşezate tablourile conducerii militare şi au coborât de pe el portretele lui Jukov, Rokosovski şi Konev.

Uimiţi, noi i-am întrebat de ce au făcut acest lucru şi drept răspuns ei au dus degetul arătător la gură şi au spus în şoaptă: “La noi, când se întâmplă aşa ceva înseamnă că nu este bine de cel care cade de pe perete!”

Ştiam şi noi că aceşti trei mareşali erau cei care au organizat şi condus marea contraofensivă din iarna anului 1942 şi mai ştiam că tot ei au condus efectiv masele tăvălugului de milioane de ruşi care s-au rostogolit peste Europa, până la Elba.

Şi mai ştiam că erau eroi naţionali, că fiecare rus avea un cult deosebit pentru ei şi că se bucurau chiar de favorurile lui Stalin.

Mai mult nu ştiam, dar ceea ce s-a petrecut în acea dimineaţă sub ochii noştri cu tablourile lor ne-a impresionat şi ne-a determinat să credem că ceea ce s-a întâmplat cu “căderea tablourilor de pe perete” nu era doar preludiul, ci urmarea a ceea ce s-a petrecut mai înainte cu persoanele lor.

Aşa a şi fost, dar acest lucru l-am aflat mai târziu într-o puşcărie sovietică, povestit chiar de unul din ofiţerii superiori care făcuse parte din comandamentul trupelor sovietice de ocupaţie din Germania de Est, comandament al cărui şef era mareşalul Jukov.

PORNIM MAI DEPARTE

Întâmplarea rămâne aici, în această gară din sudul URSS-ului iar noi urmam să plecăm mai departe. În cursul acelei dimineţi, pe o vreme frumoasă de sfârşit de iunie, când dimineţile acestui început de vară semănau aidoma cu dimineţile din ţara noastră, am pornit mai departe, cu hrană rece pe încă două zile.

Trenul în care am călătorit era un tren de persoane care mergea spre oraşul Marşank, situat la sud de Moscova (cca. 500 km), în podişul Rusiei centrale.

Acest lucru ni l-a dezvăluit în cele din urmă cei doi ruşi însoţitori ai noştri, spunându-ne că acolo este lagărul unde

urma să se centralizeze un mare număr de prizonieri români în vederea plecării în ţară.

Am mai călătorit două zile, până când într-o seară, înainte de apusul soarelui, am ajuns în gara acestui oraş din inima Rusiei. Pentru că era destul de departe lagărul unde trebuia să ajungem, ruşii ne-au cazat într-o sală goală din gară, până în dimineaţa următoare.

Dimineaţa ne-am trezit cu un sentiment nou, acela prevestitor de noutatea pe care o aşteptam de atâta amar de vreme, repatrierea.

Ce putea fi mai natural, mai firesc, mai normal ca în 1947, la peste doi ani de zile de la sfârşitul războiului, la aproape un an de când a avut loc Conferinţa de la Paris pentru pacea cu România şi de la jumătate de an de la semnarea tratatului cu ţara noastră, ce putea fi mai firesc decât repatrierea noastră!

Dar…, dar mă opresc aici cu înşiruirea tuturor acestor evenimente care ar fi pledat în favoarea acestei teze, pentru a vă arăta ce a urmat acestor deşarte speranţe, iluzii spulberate de vânturile stepelor ruseşti.

UN LAGĂR CÂT UN ORAŞ

Am ajuns în cele din urmă în faţa porţii principale a unui lagăr aşezat departe în afara oraşului, un lagăr enorm de mare, care putea fi comparat cu suprafaţa unui orăşel de provincie.

După îndeplinirea formalităţilor de rigoare, ca: dosare, număr, nume etc., am intrat în interior, conduşi fiind de unul din ofiţerii de serviciu (căci erau doi sau trei) şi ne-am îndreptat spre un capăt de baracă destinat nouă. Abia am lăsat jos bagajele ce le aveam că am şi pornit în recunoaştere prin toată întinderea acestui imens lagăr, unde pentru început nu am întâlnit nici picior de prizonier român.

La un moment dat însă ne auzim strigaţi pe nume de mai multe voci deodată.

Stupoare! Erau camarazii noştri care plecaseră din lagărul unde fusesem împreună. Ei terminaseră carantina şi conform atitudinii lor de "băieţi cuminţi", formaseră o brigadă cu care ieşeau la muncă, numai că sosirea noastră aici i-a cam indispus, considerând-o de rău augur, noi fiind priviţi de ei ca o piază rea.

Unii s-au bucurat sincer că ne-am întâlnit şi ne-au spus deschis că la sosirea lor în acest lagăr nu au întâlnit nici un prizonier român, ceea ce înseamnă că ruşii ne-au minţit şi de data aceasta.

JAPONEZII

În acest vast lagăr existau două zone: zona orientală în care se aflau cca. 12.000 de prizonieri japonezi, ofiţeri şi soldaţi făcuţi prizonieri de ruşi în Manciuria, după capitularea lor faţă de americani, atunci când ruşii nesocotind tratatul de neagresiune pe care l-au avut cu japonezii, au dat buzna şi găsindu-i dezarmaţi i-au constituit prizonieri. Se aflau cu ei şi doi generali-samurai. În zona europeană se aflau prizonierii de război germani, austrieci, italieni şi noi românii care sosisem de curând, în total cam 6.000 de prizonieri.

Noi, cei din grupul proaspăt sosit, ne-am aşternut nişte paie pe care le-am găsit într-un colţ al lagărului şi dormeam afară sub cerul înstelat al nopţilor de vară.

Îmi stăruie şi astăzi în auz muzica acelei trompete militare cu care un soldat german ne adormea în fiecare seară sunând stingerea. Era muzica aceea care ne purta pe notele ei în cazarma unităţilor noastre militare. La fel, la orele 5 dimineaţa ne trezeam în sunetul aceleaşi trompete care suna deşteptarea.

Atunci am văzut şi noi, am luat contact şi am cunoscut spiritul de ordine şi disciplină desăvârşită în care trăiau prizonierii de război japonezi. Ei erau organizaţi pe unităţi de la

batalion în jos până la grupa din pluton şi ultimele note ale deşteptării îi găseau adunaţi în faţa barăcilor în care locuiau, unde sub comanda ofiţerilor se făcea apelul şi rugăciunea de dimineaţa.

Îndeplineau cu sfinţenie ritualul pe care-l practicau în ţară, în casele, în familiile lor. La rugăciunea de seară coborau în bernă drapelul naţional, în cinstea cultului pe care-l aveau pentru eroii neamului.

I-am cunoscut după aceea îndeaproape, am legat unele prietenii, ne făceam vizite în timpul liber, ba chiar o delegaţie dintre noi ne-am prezentat într-o vizită de curtoazie celor doi generali cărora li se lăsase armele albe şi aveau dreptul la câte un soldat de ordonanţă. Au fost încântaţi de vizita noastră şi ne-au spus că ei cunosc România din cărţile scrise de contraamiralul Bădulescu care a fost nenumăraţi ani ataşat militar în Japonia.

După câteva săptămâni a mai sosit în lagăr un grup de cca. 200 de soldaţi români, aduşi de prin nişte lagăre în care muriseră cu miile, de munci şi de foame.

Era pentru prima oară când aceşti soldaţi se întâlneau cu ofiţerii lor, pe care-i considerau ca pe nişte părinţi ocrotitori şi de la care aşteptau de aici înainte un sprijin real.

DESCOPERIM CĂ REPATRIEREA E NOUA MINCIUNĂ RUSEASCĂ

După perioada de carantină am considerat că este normal să-i întrebăm pe ruşi cât urma să mai rămânem în acest lagăr până la repatrierea noastră şi am cerut în acest sens raportul comandantului pentru a-l întreba dacă şi ce dispoziţie are lagărul în legătură cu repatrierea noastră.

Rusul, un colonel colos, s-a uitat la noi surprins de o asemenea întrebare şi ne-a spus că nu a existat şi nu există nici o dispoziţie în legătură cu repatrierea prizonierilor români. În continuarea discuţiei pe această temă, rusul ne-a spus că el nu

ştie altceva decât că începând cu ziua de mâine trebuie să ieşim şi noi la muncă şi pentru a fi mai convingător, ni l-a citat pe cine credeţi?… pe cel care a spus că "cine nu munceşte…"! (ştiţi dvs. pe cine!)

Era deci clar cu pretinsa repatriere de care ne vorbise generalul rus care ne-a scos din greva foamei în lagărul de pedeapsă.

Nu ne rămânea altceva de făcut decât să reconsiderăm poziţia noastră faţă de problema muncii forţate cu care eram din nou ameninţaţi şi să hotărâm ce avem de făcut.

Şi am hotărât ceea ce de altfel pentru noi, "grupul mic", era de mult hotărât. NU !

DIN NOU LA DRUM

A doua zi de dimineaţă ruşii au venit să ne scoată cu forţa la muncă, în afara lagărului. A urmat o scurtă busculadă, după care noi am cerut încă o dată raportul comandantului de lagăr, lucru care ne-a fost refuzat.

La muncă am refuzat categoric să ieşim şi în sprijinul problemei principale care se punea la ordinea zilei –repatrierea- am declarat greva foamei până la primirea unui răspuns satisfăcător.

Poziţia noastră nu convenea deloc conducerii lagărului, de teamă că ea ar putea contamina marea masă a prizonierilor din acest lagăr, care până acum nu au refuzat niciodată munca forţată.

În a cincea zi de greva foamei, timp în care lagărul raportase eşalonului superior şi primise instrucţiuni cum să procedeze, ne-am pomenit cu ofiţerul politic însoţit de alţi doi NKVD-işti, care au dat citire unei liste, spunându-ne celor strigaţi să ne luăm bagajele şi să mergem la poarta întâia. Pe această listă figuram numai un număr de 12 ofiţeri, din totalul existent de aproape 60.

Am ieşit la poarta întâia a lagărului, unde ni s-a făcut un control până la piele, am fost loviţi cu paturile pistoalelor mitralieră de o ceată de ceasovoi, sub directa supraveghere a conducerii, ne-au aruncat apoi într-un camion acoperit şi am plecat într-o direcţie necunoscută nouă.

După o jumătate de oră, am coborât în gara unde debarcasem cu o lună înainte. Ne-au urcat într-un vagon, la un loc cu civilii care se aflau în trenul ce mergea spre Moscova.

Într-adevăr spre Moscova mergea acest tren, dar noi trebuia să plecăm mai departe şi să ajungem în nord la Arhanghelsk (după cum am aflat mai târziu).

Ofiţerul rus, delegat de lagăr să ne însoţească, văzând că unii dintre cei bătrâni, mă refer la coloneii: Griguţă Rădulescu, Cezar Hagiopol, Stelian Dumitriu, căzuseră de slăbiciune şi oboseală –eram în a şaptea zi de greva foamei- ne-a coborât într-o gară din Moscova, ne-a lăsat sub pază, iar după o oră s-a întors cu un camion militar acoperit.

Raportase situaţia în care ne aflam, la Ministerul de Interne şi i s-a ordonat să ne transporte în lagărul de prizonieri aflat la una din periferiile Moscovei, în lagărul de la Krasnîigorsks (Dealul Roşu).

UN LAGĂR "ANTIFASCIST"

Am ajuns noaptea în acest lagăr, unde am fost cazaţi fiecare separat în diferite puncte ale lagărului, unii prin barăci izolate şi compartimentate special în acest sens, alţii pe la diferite izolări, pentru ca să nu putem comunica unii cu alţii.

Krasnîigorsks-ul era un lagăr de prizonieri, aşezat undeva în afara Moscovei, pe înălţimile unui deal de unde se vedea Moscova cu centrul ei, cu Kremlinul.

Până aici ajunseseră în septembrie 1941 sondele de tancuri ale mareşalului Guderian, atunci când "generalul iarnă" venind şi de data aceasta, ca şi atunci în 1812, în ajutorul ruşilor cu un ger năpraznic, i-a obligat pe nemţi să se retragă cu

200-300 km. înapoi. Existenţa organizărilor de teren găsite pe acest deal confirmau acest lucru.

Aici, în acest lagăr, se afla înfiinţat din 1943, un lagăr şcoală antifascistă, pentru toate naţiile prizonierilor de război. Aici trimisese şi lagărul de la Oranski, grupul lui de ofiţeri anti-fascişti care au înfiinţat şi editat o foaie intitulată "Drum nou" pe care o difuzau într-un număr restrâns de exemplare în toate lagărele de români. Era o gazetă de agitaţie şi propagandă comunistă, unde erau răstălmăcite ştirile de pe front, ca şi din toată lumea, dar mai ales din ţara noastră. Aici se pregăteau şi se puneau teoretic bazele acţiunilor ce urmau să fie traduse în practică în lagărele de prizonieri români.

De aici a plecat Ana Pauker cu Mîţă (un basarabean care trecuse Nistrul la sovietici şi care a format, împreună cu Ana Pauker, "cuplul" de propagandă prin lagărele de prizonieri) şi grupul lor să "pescuiască" în lagărele de ofiţeri români, voluntari pentru Divizia "Tudor Vladimirescu". Aici au înfiinţat şi nemţii gazeta lor anti-fascistă "Neues Deutschland", însă divizii de voluntari ei nu au alcătuit.

Se vede treaba că ruşii în mod intenţionat nu au vroit acest lucru, dar după ce au rămas cu trupe de ocupaţie în Germania de Est, şi necesităţile de organizare a armatei democrate germane au cerut-o, l-au scos de la naftalină pe feldmareşalul von Paulus, l-au trimis în Germania de Est pe postul de Ministru al Apărării. Atâta deocamdată despre acest lagăr antifascist, denumit de noi –în glumă bineînţeles-, lagăr de "popi", antifascişti.

Asupra noastră s-au exercitat când presiuni, când promisiuni, când ameninţări pentru a ne scoate din greva foamei, dat fiind însă că ruşii s-au izbit de dârzenia noastră şi pentru că nu le convenea ca la un pas de Kremlin un grup de ofiţeri români prizonieri de război să moară în această măsură de protest contra abuzurilor lor, au căzut în cele din urmă la o înţelegere cu noi.

În cele din urmă, după ce majoritatea dintre noi au fost internaţi în spital –unora făcându-li-se perfuzii, am rămas doar

patru în izolări, încercând să ne opunem hrănirii artificiale cu care ruşii încercau să înfrângă voinţa noastră.

În sfârşit, Ministerul de Interne a trimis la discuţii un general, director-adjunct al Direcţiei generale a prizonierilor de război din Ministerul de Interne, care urma să discute separat cu fiecare dintre noi şi la sfârşit cu toţi laolaltă. Aşa a procedat acest general rus.

TRATATIVE CU GENERALUL ANTONOV – OFIŢER N.K.V.D. –

Antonov era numele generalului trimis să ia contact, să discute şi să rezolve problema noastră.

Generalul lt. Antonov, ofiţer din NKVD (trupele de securitate) era într-adevăr director adjunct în Ministerul de Interne, lucru pe care noi l-am ştiut numai după ce i-am declarat că atâta timp cât nu ştim cu cine discutăm, şi deci nu-şi prezintă identitatea şi funcţia pe care o are, noi refuzăm să purtăm discuţii cu el pentru că în nenumărate ocazii de acest fel am fost induşi în eroare de autorităţile lagărelor.

Acest general encavedist era un rus care se apropia de 60 de ani, s-a dovedit a fi dur şi ameninţător la început –ca orice encavedist-, dar maleabil şi accesibil ca orice rus care este pus în faţa unor situaţii limită.

Înţelegându-ne starea noastră sufletească şi doza de voinţă care ne caracteriza, în cele din urmă ne-a arătat legitimaţia lui, spunându-ne –aproape rugător- că el nu poate pleca din acest lagăr până nu rezolvă într-un fel situaţia noastră, lucru pe care trebuie să-l raporteze superiorilor săi.

Singurul lucru care ne mai interesa pe noi la vremea aceea (eram în septembrie 1947), era problema reîntoarcerii noastre în lagărul de ofiţeri români de la Oranki, de unde cu un an în urmă fusesem deportaţi de col. Grisciuk (pe care el îl cunoştea). În al doilea rând, ne interesa repatrierea noastră, iar

în al treilea rând voiam să se înceteze odată pentru totdeauna orice fel de ingerinţe împotriva noastră până la plecarea în ţară.

Bineînţeles că noi am desfăşurat întregul arsenal al nostru de acuze la adresa celor care ne-au chinuit în lagărele pe unde am trăit şi că indiferent de poziţia actuală a Uniunii Sovietice, ca biruitoare în acest război, va veni vremea când ideea, iminenta idee de justiţie care nu cunoştea frontiere sau apartenenţe politice îşi va spune răspicat cuvântul şi atunci nu se va întâmpla ceea ce se întâmplă azi cu poporul german care răspunde alături de cei care l-au condus; atunci nu va plăti poporul rus pentru aceste abuzuri, ci doar cei care l-au condus şi au comis aceste abuzuri de pe poziţia lor de conducători ai Uniunii Sovietice.

În concluzie, afirm şi acum, ceea ce camarazii ce mai sunt astăzi în viaţă pot confirma, că în cele din urmă generalul Antonov ne-a întrunit pe toţi într-un birou al lagărului şi a spus că dacă nu-l credem pe cuvânt nu aveam decât să facem uz de numele lui şi aici, în Uniunea Sovietică, cât vom mai rămâne, şi peste hotare după plecarea noastră în ţară. În cele din urmă am decis împreună cu el:

1.Scoaterea noastră din situaţia gravă în care ne aflam şi pedepsirea comandantului lagărului de la Marşansk pentru abuzul de care s-a făcut vinovat.(sic!)

2.Trimiterea noastră deîndată, înapoi în lagărul de la Oranki de unde am plecat cu un an în urmă, pentru ca împreună cu camarazii noştri să fim repatriaţi.

3.Să dea dispoziţii, ca nimeni cât vom sta la ei să nu ne mai ameninţe cu muncile forţate, să ni se dea (şi ni s-a dat chiar imediat), prima carte poştală pe care am primit-o vreodată cât am stat în Uniunea Sovietică (va fi de altfel şi ultima), pe care am scris chiar atunci acasă pentru ca şi ai noştri să ştie că eram în viaţă în septembrie 1947.

Ne-a promis că după ce ne punem pe picioare, în urma unui regim alimentar adecvat stării noastre de sănătate, vom urca într-un tren şi însoţiţi de un ofiţer al lagărului vom pleca la

Gorki, de unde vom ajunge apoi înapoi în lagărul de la Oranki-Mînăstîrka.

Într-adevăr, după ce am căzut cu toţii de acord cu soluţiile problemei noastre, generalul Antonov a dat ordin ca toţi să fim cazaţi într-o cameră mare a spitalului şi acolo, sub o atentă îngrijire medicală, ne-am pus pe picioare.

SPRE GORKI

După zece zile am plecat spre Gorki.

La Gorki, de la gară am fost conduşi într-un lagăr mic (o fostă şcoală de meserii pe vremuri) unde acum se aflau cca. 100-150 de ofiţeri germani, tineri aviatori, piloţi în timpul războiului, care trăiau ca într-un internat, îmbrăcaţi curat în nişte salopete albastre, toţi erau piloţi de încercare pe avioanele de vânătoare sovietice care ieşeau dintr-o fabrică de avioane din Gorki.

Comandantul lagărului, un tânăr căpitan sovietic, pilot de vânătoare şi el, ne-a spus că are dispoziţii din partea generalului Antonov să fie gazdă până la plecarea noastră în lagărul de la Oranki, unde ne va trimite în decurs de 10-15 zile. Într-adevăr am stat aici cca. 2 săptămâni, unde am putut merge de două ori, însoţiţi de un ofiţer rus, prin oraş, de unde ne-am cumpărat hârtie şi creioane, lucruri care ne-au fost cu desăvârşire interzise până atunci.

ÎNTOARCEREA "FIILOR RĂTĂCITORI"

Iarna căzuse de mult în această parte nordică a Uniunii Sovietice, sărbătorile Crăciunului se apropiau şi în noi nu mai trăia decât dorinţa reîntoarcerii în lagărul de la Oranki, la camarazii şi prietenii noştri, ca şi când acolo era patria şi familiile noastre.

Şi printr-o stranie coincidenţă, în seara Ajunului de Crăciun, am ajuns la poarta întâia a lagărului de la Mînăstîrka, de unde în urmă cu un an şi patru luni, ura şi răutatea col. Grisciuk ne-a deportat în locuri de silnicie şi supliciu, dincolo de Volga.

Cu un tren local, în două ore am fost la gara Şomîka şi de acolo pe jos încă o jumătate de oră până la poarta lagărului.

Se înnoptase afară, ningea liniştit cu fulgi mari ca în noaptea Ajunului de Crăciun din copilăria de odinioară. Camarazii noştri din lagăr s-au adunat spre poartă şi când au aflat că suntem noi, cei plecaţi anul trecut din acest lagăr, numele nostru a făcut într-o clipă ocolul lagărului.

Am fost daţi în primire de către cei care ne-au condus de la Gorki şi am observat cu uimire că ruşii cu care am luat contact în această seară erau toţi feţe noi, nemaifiind nici unul din ofiţerii de odinioară.

Conducătorul lagărului, un colonel rus având o invaliditate la un picior, ne-a primit cu o privire de om care parcă ne spunea : “am cunoscut şi eu greutăţile războiului şi nu vă pot duşmăni doar pentru că mi-aţi fost inamici acolo pe front”.

Ne-am pierdut imediat în mulţimea camarazilor noştri români, nemţi sau italieni şi am aflat imediat că întreaga conducere a lagărului a fost schimbată după plecarea noastră de aici, pentru că şi ei, prizonierii români rămaşi aici, au continuat acţiunile noastre de protest contra măsurilor luate de col. Grisciuk, care în urma unor anchete a fost schimbat.

Atmosfera generală în lagăr era total schimbată faţă de aceea pe care o lăsasem cu un an în urmă, la plecarea noastră de aici.

Sosirea noastră la Mînăstîrka a fost parcă echivalentă cu ajungerea acasă, în ţară, atât de mult ne legau suferinţele trăite pe această palmă de pământ înconjurată de sârme ghimpate.

A venit apoi Crăciunul şi ofiţerii din lagăr s-au pregătit de primirea sărbătorilor – ca de altfel în fiecare an -, îmbinând

într-un tot armonic datinile şi obiceiurilor din toate provinciile româneşti : colinde, urări, coruri şi câte altele.

În primele două nopţi am rămas fiecare prin câte o baracă unde aveam câte un prieten sau camarad mai apropiat, dar în a treia zi am fost anunţaţi să trecem într-un capăt de baracă amenajat pentru carantina de trei săptămâni, carantină care era obligatorie pentru orice nou sosit : o formalitate care trebuia respectată de autorităţile lagărului.

Dar în acest răstimp de trei săptămâni, pe care le vom sta în carantină, aveau să se întâmple în ţară evenimente triste, care dacă au umbrit acolo departe viaţa ţării, a întunecat şi aici în lagăr visurile noastre.

Ecoul schimbărilor politice din ţară ajungeau imediat în lagărul nostru şi comisariatul politic trebuia negreşit să ne tulbure viaţa cu diversiunile şi agitaţia lui.

Ce se întâmplase ?

În ţară, regele fusese silit să semneze actul abdicării şi pe data de 30 decembrie a fost declarată abolirea monarhiei şi instaurarea Republicii Populare Române.

Comisariatul politic a înţeles să facă din evenimentul petrecut în ţară, subiect de adevărate teste pentru atitudinile noastre.

Acum, ruşii intrau în lagăr cu o problemă politică care se petrecuse în ţară şi voiau ca pe cale de plebiscit să cunoască şi conducerea oficială a ţării ce “hram” poartă cei ce se întorc din lagărele de prizonieri din Uniunea Sovietică, respectiv miile de ofiţeri din lagărul de la Oranki-Mînăstîrka.

Şi politrucii de aici s-au gândit ca fiecare ofiţer să răspundă, pe calea unui referendum, dacă este pentru republică sau pentru monarhie.

De la distanţa miilor de kilometri ce ne despărţeau de ţară, noi bănuiam zvârcolirile prin care trecea neamul românesc, intuiam cu precizie soarta care i se pregăteşte, pentru că soarta pe care a avut-o Kerenski în 1917 (guvernul de tranziţie), vor avea-o şi la noi cei ce netezesc acum drumul pentru persoana aceluia care va fi în graţiile lui Stalin.

Ceea ce se petrecea în ţară era urmarea firească a situaţiilor pregătite de însuşi regele ţării, care când a fost vorba să aleagă între mareşalul Antonescu şi vechile partide, el a ales pe comunişti, împreună cu care a pregătit arestarea lui Antonescu. Dar trădându-l pe Antonescu a trădat ţara şi neamul căruia îi jurase credinţă, trădând astfel monarhia ca instituţie constituţională şi dinastia căreia îi aparţinea.

-Bine, bine, va spune un observator atent care urmărea soarta ce li se pregătea celor care au făcut jocul Moscovei, dar ce rol au jucat ofiţerii români prizonieri de război în Uniunea Sovietică, în pregătirea acelui act de la 23 august 1944 ?

Au ştiut ei vreodată că se pregătea o asemenea lovitură, au avut ei vreo contingenţă cu acest act, au fost ei întrebaţi de cineva dacă sunt de acord cu el sau împotriva lui ?

Nu, niciodată, în nici o măsură şi în nici o manieră !

Şi dacă nu, cine şi cu ce drept le cerea acum părerea asupra unui eveniment pe care nu l-au cunoscut şi la care n-au participat ?

Dar mai presus de orice, noi am fost şi am rămas în continuare, şi după acel 23 august, ofiţeri români prizonieri de război şi conform legilor internaţionale, puterea care ne deţinea nu avea dreptul să intre în lagăr cu probleme politice care se petreceau departe de ţară şi de care noi eram total străini, evaluarea lor urmând să o facem acolo în ţară, după repatrierea noastră !

Aceasta trebuia să fie şi în fapt şi în drept poziţia noastră faţă de abolirea monarhiei şi instaurarea republicii populare ca formă de guvernământ : neutralitatea !

De fapt noi ştiam foarte bine ce urmăreau ruşii. Voiau să facă din acest eveniment politic impus ţării o altă “sită” de cernere a părerilor, atitudinilor şi sentimentelor noastre faţă de ei, de ruşi în primul rând şi apoi faţă de noul regim pe care se pregăteau să-l exporte şi dincolo de Prut.

Afirm şi astăzi, ceea ce de altfel am fost convins de pe atunci fără teamă de a greşi, că după primul export de revoluţie bolşevică pe care ruşii l-au făcut pe calea rezultatului impus al

alegerilor din 1946 şi după ce au forţat abdicarea regelui pentru abolirea monarhiei şi instaurarea republicii populare, au vrut să vadă cum primesc acest act ofiţerii români de la Oranski, al căror comandant suprem era însuşi Regele.

Ei bine, nici că se putea mai diabolic plan cu ajutorul căruia ruşii să-şi poată da seama de partea cui este această insulă de rezistenţă naţională (lagărul ofiţerilor români de la Oranki), pe care Groza şi Ana Pauker o puteau oricând abandona ca pe ceva nedorit de regimul din ţară, la acea vreme.

În această atmosferă de frământări, de haos şi incertitudini am picat noi, cei alungaţi cu un an şi jumătate în urmă din acest lagăr.

Este uşor de imaginat drama pe care am trăit-o în faţa perspectivei impuse de ruşi: monarhia sau republica populară, regele sau Groza !

Pentru că în conştiinţele noastre **persoana aceluia care a fost monarhul ţării româneşti era egal cu noţiunea de sperjur şi trădare,** se înţelege că, conştiinţele noastre ne obligau să nu mai fim alături de el. În acelaşi timp şi cu atât mai mult, nu puteam fi alături de persoana acelui anonim pentru noi, preşedinte al Consiliului de Miniştri, Groza !

Dat fiind această dilemă în care trăiam, hotărârea noastră a fiecăruia a fost a respingerii obligaţiei pe care ruşii căutau să ne-o impună pentru a afla atitudinea noastră.

PLEBISCIT ÎN LAGĂR

Lt. major Vîlcov, care lucra la biroul politic şi era ajutorul col. Vaturin, împreună cu Birman şi Terleski au format câteva echipe din ofiţeri antifascişti, care aveau misiunea să umble prin barăci pentru pregătirea pretinsului plebiscit. Această măsură politică prin care ruşii au înţeles să intre în sufletul şi conştiinţa ofiţerului român prizonier, a avut darul să tulbure adânc atmosfera şi aşa destul de încărcată din lagăr,

acum în ianuarie 1948, când singura problemă ce ne preocupa pe toţi, era numai repatrierea.

Au avut loc incidente chiar înainte de ziua hotărâtă, iar atunci în acea zi au fost sparte urnele improvizate din nişte cutii de carton, cu care antifasciştii umblau de la o baracă la alta.

Acum, când rememorez această fază din captivitatea noastră, încerc un gust amar, dublat de un sentiment de revoltă şi dispreţ la adresa conducătorilor unui popor pe care, prin actele lor, l-au acoperit de ruşine în faţa posterităţii.

Tupeul, cinismul şi neruşinarea nu-şi află corespondent în nici unul din sistemele excesiv centraliste şi dictatoriale, bazate pe minciună şi teroare, care să fi acoperit istoria multimilenară a celor şapte imperii ale lumii.

Din acest vast laborator satanic, în care se practica la întuneric cele mai aberante experienţe pe viaţa şi sufletul oamenilor, după calculul Kremlinului făceam parte şi noi acum, această mână de români intelectuali, care în mic reprezentam aici, ceea ce în mare, ca popor, reprezenta acolo ţara noastră, pentru scopurile lor.

Şi ceea ce este mai trist, este faptul că pentru atingerea obiectivelor urmărite –şi aici în captivitate, ca şi acolo în ţară-, ruşii se serveau de cozile de topor, care în schimbul unor promisiuni deşarte sau avantaje trecătoare, treceau în fapt ceea ce îi îndemnau prin gând, stăpânii lor.

Şi dacă acolo în ţară metoda nu da greş, apele tulburi lăsând liber pescuitul, cu atât mai mult trebuia să prindă această metodă în lagăr, la această distanţă enormă de ţară şi în lipsa oricărei perspective !

Cu toate acestea balanţa a înclinat totdeauna în favoarea aşa numitei "reacţiuni", vânduţii fiind o mică minoritate, care dacă scoteau ghiarele uneori o făceau pentru că se aflau sub protecţia acelora care îi hrăneau cu "blidul de linte", obţinut în schimbul vânzării conştiinţelor lor de oameni şi români.

Aşa se face că, acum mai mult ca oricând, ruşii i-au pornit contra noastră în ideea că repatrierea este foarte aproape

şi că de ea se vor bucura numai cei care acceptă să plece "formaţi" în ţară.

Aşa se explica tupeul lor bazat pe falsul curaj cu care îndrăzneau să frecventeze barăcile, uzând de nişte formule stereotipe, fabricate în arsenalul comisariatului politic şi care nu se ridicau deasupra nivelului gazetei de perete, la care îşi făceau pe rând ucenicia de ciraci ai celor doi "români de sâmbăta", Birman şi Terleski.

În cele ce urmează, voi reda în cuvinte pline de revoltă şi amărăciune întâmplarea consumată în acel capăt de baracă, unde grupul nostru, al celor sosiţi în ajun de Crăciun, ne aflam în carantină.

O zi de iarnă aspră, într-o baracă-bordei din lagărul de la Mînăstîrka. În frigul şi semiîntunericul în care îşi torceau firul nădejdilor un mic grup de ofiţeri –printre care mă număram şi eu-, stăteam pe unul din priciurile comune, făurind vise din ipotezele pe care le discutam în legătură cu nenumăratele decepţii a mult aşteptatei repatrieri.

Deodată, cineva se apropie pe nesimţite de mine şi îmi şopteşte că în baraca noastră de carantină au pătruns doi "irozi" (doi antifascişti care umblau cu pregătirea referendumului), din aceia ce umblau în acest scop din baracă în baracă. Prin vrajba pe care în mod premeditat şi susţinut ruşii au întreţinut-o între noi, au reuşit să ridice aversiunea ce ne-o nutream reciproc, la nivel de ură şi răzbunare.

Ceea ce s-a petrecut sub acest aspect între noi, acolo în nordul îndepărtat de la Gorki, a fost un elementar proces de psihologie pe care îl trăiau zi şi noapte cei ce părăsiseră poziţia de prizonieri ofiţeri români şi, furaţi de promisiunile deşarte ale propagandei din lagăr, au pactizat cu inamicul împotriva noastră a celorlalţi, care erau majoritari.

Ei ar fi fost în stare de orice împotriva noastră, încât dacă ar fi putut sau ne-ar fi exterminat pe toţi, sau ne-ar fi făcut să trecem alături de ei, pentru ca mâine, atunci când ne vom întoarce în ţară, să se spună că n-au existat decât două alternative : moartea sau vânzarea !

Acest gând ascuns pe care ni-l nutreau ei, era uneori mărturisit de unii în momente de adâncă încrâncenare şi acest lucru a determinat şi din partea noastră o atitudine exclusivistă faţă de ei, chiar violentă uneori, încât atunci când am auzit de vizita acestor doi intruşi, am sărit ca un resort de pe locul pe care mă aflam şi i-am găsit sub un prici, făcându-şi munca lor de cârtiţă pe linia trasată de politrucii lagărului.

Pentru moment am simţit o senzaţie de greaţă şi de ameţeală ca atunci când o veste cumplită cade pe neaşteptate şi te găseşte nepregătit, însă imediat mi-am revenit şi nu ştiu când, dar în câteva secunde m-am aflat lângă ei.

Ce figură oi fi avut atunci este lesne de înţeles, căci văzându-mă, cei doi s-au ridicat ca şi când s-ar fi pregătit să preîntâmpine un atac, dar nu au mai avut timp să schiţeze un gest de apărare că eu, văzând cine erau, fără să-i mai întreb ceva, cu o putere pe care nu am bănuit niciodată că o pot avea, l-am luat pe fiecare de gât cu câte o mână şi i-am împins cu atâta violenţă spre uşă, încât nu ştiu când am ajuns cu ei afară din baracă.

Cei câţiva din camarazii care se aflau cu mine în această carantină au venit în ajutorul meu direct, printre aceştia primii fiind cpt. Bălan Alexandru şi slt. Ion Teodorescu, cu care împreună i-am lovit cu atâta violenţă încât i-am aruncat în sârmele ghimpate care înconjurau baraca noastră de carantină.

Ceea ce a venit să mărească starea mea de revoltă, a fost faptul că unul din ei era un lt. de rezervă, magistrat de carieră şi fost coleg de facultate cu mine, pe numele lui Chivu Gheorghe, înscris în mişcarea antifascistă, turnător notoriu şi martor de meserie al acuzării, întrebuinţat de ruşi în câteva procese făcute unor camarazi ai lui din Regimentul 3 Artilerie Franţa, din Brăila.

Celălalt, Ionescu Gheorghe, slt. de rezervă, de profesie comisar prin Oltenia, şi el cu state vechi în meseria de informator, de care ruşii s-a servit pentru a lovi în alţii, ca până la urmă să-l judece şi pe el pentru crime de război.

Desigur că incidentele petrecute în lagăr cu ocazia evenimentului politic pe care ruşii îl dirijau din umbră, au avut darul să scadă considerabil moralul antifasciştilor, care până la urmă s-a transformat într-un lamentabil eşec.

Aceste întâmplări au constituit însă un argument în plus pentru ruşii care de mult intenţionau să nu repatrieze dintre noi pe acei pe care îi considerau indezirabili şi periculoşi pentru regimul nou marxist abia instalat la Bucureşti, unde Ana Pauker era vioara întâia în quartetul (Pauker-Botnăraş-Luca-Chişinevski) proaspăt instalat de Stalin chiar dacă, aparent, preferinţele lui fuseseră pentru Gheorghiu Dej.

Desigur că administraţia lagărului a reacţionat imediat în faţa acestui act de forţă împotriva celor pe care îi cultiva şi proteja şi ca urmare toţi trei am fost transportaţi de îndată sus la Oranki şi băgaţi în carcerile beciurilor mănăstirii.

Atmosfera devenise însă apăsătoare şi ceva, ca nişte nori grei prevestitori de furtună acoperiseră cu umbra lor ameninţătoare viaţa acestor câteva mii de ofiţeri români, pentru care singura problemă ce-i mai interesa la ora aceea, era doar aceea a repatrierii.

FORŢELE OFIŢERILOR ROMÂNI SE UNESC

În această atmosferă s-a plămădit acea stare de spirit, rod al atâtor ani de amărăciune, care a condus treptat, dar sigur şi foarte curând, la ceea ce avea să însemne pentru istoria captivităţii noastre în Uniunea Sovietică, **data de 6 februarie 1948.**

Este data până la care procesul suferinţelor noastre a copt îndeajuns, pentru ca actul care avea să însemne sfârşitul acestui proces, să unească într-un tot de gândire şi voinţă aproape în totalitatea ei întreaga masă a ofiţerilor români, indiferent de poziţia pe care vremurile le-o impuseseră unora sau altora.

O străfulgerare ca venită din adâncul conştiinţelor, avea să-i determine şi pe antifascişti de astă dată să ni se alăture în efortul comun pe care trebuia să-l facem pentru a-i obliga pe ruşi să rupă tăcerea şi să ne facă în mod oficial cunoscut termenul limită al şederii noastre în captivitate.

Nu ştiu în ce măsură, relatările noastre în legătură cu lupta pe care am dus-o împotriva abuzurilor conducerii lagărelor în care fusesem exilaţi, au influenţat hotărârea camarazilor noştri, dar ceea ce au reţinut în principal de la noi a fost faptul că numai datorită acţiunilor noastre tari, dar legale, i-am determinat pe ruşi să intre în legalitate, să respecte poziţia noastră de ofiţeri prizonieri conform Convenţiei de la Haga şi ceva mai mult chiar să ne trimită înapoi în masa ofiţerilor români de la Oranki, cu promisiunea că de aici vom fi repatriaţi cu toţii.

Marea mişcare grevistă declanşată pe data de 6 februarie 1948, de qvasitotalitatea ofiţerilor români prizonieri aflaţi la Oranki şi Mînăstîrka, a fost generată pe de o parte de lungul cortegiu al abuzurilor şi ilegalităţilor comise de ruşi împotriva noastră, iar pe de altă parte a fost corolarul întregului lanţ de reacţii pe care noi le-am întreprins într-un fel sau altul, izolaţi sau în grupuri mai mari sau mai mici, pe calea protestelor verbale, al refuzului muncii forţate, al grevelor de foame contra nedreptăţilor practicate etc. etc.

Toate laolaltă, aceste proteste au avut darul să însemne semnalul de alarmă pus la dispoziţia noastră de legile internaţionale, semnal prin care pe parcursul anilor i-a avertizat pe ruşi că va veni o vreme (care de altfel a şi sosit acum), când vor trebui să intre în legalitate şi mai ales să răspundă odată pentru totdeauna, întrebării fireşti şi legitime pe care le-o puneam la trei ani şi jumătate de la 23 august 1944 şi anume: PÂNĂ CÂND?

Până când Kremlinul, cu asentimentul guvernului de la Bucureşti, va mai pune la încercare răbdarea celor câteva mii de ofiţeri prizonieri şi a nenumăratelor zeci de mii de soldaţi români, care se mai aflau în viaţă, răspândiţi

în diferite lagăre şi care trebuiau să fie repatriaţi de cel puţin trei ani în urmă; a căror repatriere trebuia să constituie un punct principal în textul armistiţiului de la 23 august 1944 (dacă într-adevăr acest act a fost un armistiţiu real şi nu o capitulare necondiţionată!?

Până când conducerile politice ale lagărelor aveau să hrănească cu promisiuni deşarte buna credinţă a celor slabi pe care i-a ademenit cu iluzia repatrierii dacă se angajează în jocul murdar al trădării valorilor în care au trăit şi al acceptării pornirii lor împotriva noastră, a celorlalţi rămaşi pe poziţiile pe care ei le-au părăsit?

Dacă până mai ieri, cei captaţi de propaganda politică condusă de comisariatul politic al lagărului, au crezut în promisiunile ce li s-au făcut fără să pună la îndoială "mărinimia" Uniunii Sovietice, acum sosise vremea când şi ei –antifasciştii-, în marea lor majortate, aveau să se întrebe cum de s-au lăsat păcăliţi şi înşelaţi în buna lor credinţă atâţia amar de ani, timp în care li s-a spus că înscrierea în mişcarea antifascistă echivalează cu biletul de tren pentru repatriere?

Şi dacă noi, cei ce ne pregăteam sufleteşte să ne angajăm cu toate puterile noastre în această acţiune eram liniştiţi, senini şi ponderaţi, ca unii care nu ne aflam la prima încercare de acest fel, ei însă erau mai nerăbdători decât noi şi gata să ni se alăture trup şi suflet în acest mare examen pe care îl dădeau pentru prima oară.

A IZBUCNIT GREVA FOAMEI !

Aşa ne-a aflat dimineaţa zilei de 6 februarie 1948, când după o pregătire morală minuţioasă pe care fiecare şi-a făcut-o, conştient că de felul în care va rezista, în această luptă, depinde nu numai onoarea şi demnitatea noastră ca oameni şi ofiţeri români în faţa celorlalte naţionalităţi prizonieri aici –şi chiar în

faţa ruşilor-, dar însăşi obiectivul principal pe care aceste mii de ofiţeri şi-au propus să-l obţină: **repatrierea!**

Această zi de 6 februarie 1948, va rămâne în memoria istoriei captivităţii noastre la ruşi, ca o dată cu o valoare de simbol pentru că atunci au înţeles pentru prima oară şi cei ce s-au lăsat porniţi împotriva noastră, că unitatea este singura forţă capabilă să conducă la victorie şi că pentru realizarea ei –a unităţii- se impune să trăim unii cu alţii aşa cum ne-au învăţat înaintaşii noştri, şi nu unii împotriva celorlalţi, aşa cum interesele inamicului o cereau.

Noi am pornit această acţiune a grevei foamei, ca o măsură de protest legal pe care ne-o punea la dispoziţie legea internaţională care ocroteşte viaţa prizonierului de război şi nu ca pe o acţiune "criminală", îndreptată împotriva conducerii sovietice –aşa cum au etichetat-o oamenii Kremlinului, în intenţia lor de a o prezenta ca pe o armă duşmănoasă contra Uniunii Sovietice.

Acţiunea grevei foamei, aşa cum s-a desfăşurat urma să cuprindă trei faze: în prima zi începeau cei mai rezistenţi din punct de vedere fizic, mai sănătoşi şi cu moralul cel mai ridicat –aceştia constituind 2/3 din cei aproximativ 3500 de ofiţeri, adică 2200 de inşi-, urmând ca jumătate din cei rămaşi să intre în grevă în a treia zi, iar restul a cincea zi.

În felul acesta se intenţiona ca această acţiune să dureze atâta timp cât ruşii să nu poată rezista efectelor ei şi să vină la discuţii trimişii Moscovei. Pe de altă parte, eşalonând intrarea în acţiune pe loturi, aveam garanţia că şi cei mai slabi şi bolnavi vor putea rezista până la sfârşit.

Pregătirile s-au desfăşurat într-un desăvârşit secret, lucru care explică faptul că ruşii, care dacă ar fi aflat ar fi intervenit cu măsurile lor de dispersare pentru a o zădărnici, au fost surprinşi de începutul ei şi nu au putut lua nici o măsură ca să o împiedice.

VICLENIILE RUŞILOR

Numai după ce a început greva generală, conducerea lagărului de la Mînăstîrka a primit dispoziţii să ia obişnuitele măsuri de frânare a ei.

În acest scop, conform sistemului aplicat totdeauna de ei, au scos din masa prizonierilor cam 60 de ofiţeri (printre care mă aflam şi eu) pe care ne-a dus în lagărul de sus de la Oranki şi ne-a băgat în izolările din beciurile mănăstirii.

Au început imediat anchetele NKVD-ului, echipa col. Vaţurin acuzându-ne că am fi căpeteniile acestei "răzmeriţe criminale" şi că vom răspunde cu viaţa pentru faptul că am organizat-o şi am antrenat masa celor mulţi şi nevinovaţi, care au fost induşi în eroare de noi.

În concluzie, el vroia ca noi să încetăm greva foamei, căci cei de la Mînăstîrka, dându-şi seama de greşeala comisă, vor intra în viaţa normală a lagărului.

Ruşii vor fi ei versaţi în măsuri de disimulare, violenţe, de exterminare, când este vorba de ciolovecii lor, însă de câte ori erau în situaţia de a face faţă unor împrejurări tari privind viaţa prizonierilor de război, uzau de argumente puerile şi neconvingătoare pentru noi, care le cunoşteam, de acum, toate tertipurile.

În concluzie ei vroiau să încetăm greva, pentru ca astfel să acţioneze separat şi cu efect asupra celor mulţi rămaşi la Mînăstîrka şi în felul acesta să rămânem descoperiţi în faţa acuzelor lor, pentru ca după aceea să se răzbune pe noi, pe calea unor procese pe care intenţionau să ni le facă.

Noi, cei din izolările beciurilor mânăstirii eram, din nefericire pentru ei, prea încercaţi şi trecuţi prin atâtea furtuni, ca să ne lăsăm intimidaţi de ameninţările lor. Poziţia noastră era concisă şi clară şi, de altfel, aidoma cu a acelora de Mînăstîrka, ea se rezuma în concluzie la un singur punct pe lista doleanţelor noastre şi anume: termenul de fund al şederii noastre în captivitatea sovietică.

De data aceasta nu ne mai interesa nimic altceva din ceea ce a constituit altădată traiul şi tratamentul nostru, în afara datei de fund a şederii noastre în captivitate.

În ziua a treia, când efectivul celor intraţi în grevă se mărise cu 5-600 de inşi, condiţiile de anchetă s-au înăsprit şi dacă ruşii au trecut de la promisiuni la ameninţări, nu a mai rămas decât un pas până la "dialogul înjurăturilor", domeniul în care, fără voia noastră, a trebuit să luăm lecţii de la ei ca să facem faţă situaţiei.

Viaţa lagărului era total dezorganizată!

Imaginaţi-vă ce înseamnă ca în fiecare zi –de trei ori pe zi- mâncarea pregătită din raţiile de alimente pentru 3500 de oameni să fie de fiecare dată aruncată la groapa de gunoi, **pentru că prizonierii celorlalte naţionalităţi, nemţi, italieni şi unguri, în semn simbolic de solidaritate cu cauza noastră, au refuzat să primească ceva din raţiile noastre de alimente.**

Începând cu ziua a patra, când şi restul ofiţerilor români, bătrânii şi bolnavii, au declarat şi ei greva foamei, ruşii neputând face faţă situaţiei prin hrănirea artificială (de altfel era o imposibilitate de fapt să hrăneşti cu forţa atâtea mii de oameni), confruntaţi cu o situaţie care le-a scăpat de sub control, au raportat imediat eşalonului superior.

Jos, în lagărul de la Mînăstîrka, singura baracă spital era neîncăpătoare pentru cei bolnavi şi slăbiţi, însă nimeni nu a ieşit din grevă, chiar cu preţul vieţii.

În grupul de cca. 60 de ofiţeri, ruşii începuseră să ne hrănească artificial, însă în ziua a şasea s-a produs un element nou.

PREGĂTIRI PENTRU O VIZITĂ

Col. Vaţurin şi politrucii lui a trimis dis de dimineaţă ofiţerul de serviciu însoţit de personalul spitalului să ne scoată din izolare şi să ne aşeze într-un corp mai mic al unei clădiri

din mânăstire, unde se făcuse curăţenie şi unde ni se aduseseră pături şi apă pentru spălat.

Ne-am dat seama imediat că această schimbare era preludiul unei vizite de sus, care nu că nu ar fi fost de acord cu măsurile de constrângere luate contra noastră, dar era în a.b.c-ul NKVD-ului această schimbare de tactică, pentru ipoteza când ar fi trebuit totuşi să răspundă în cazul unui accident (mortal).

Noi am refuzat în continuare să mâncăm şi la invitaţia lor de a ne lăsa bărbieriţi de un ofiţer neamţ care făcea pe frizerul, noi am refuzat categoric, ba ceva mai mult, am cerut să fim duşi înapoi în izolările de unde ne-au scos, în ideea că cei care vor veni la discuţii să ne găsească în situaţia grea de izolare, pentru a avea un argument în plus în defavoarea conducerii lagărului.

Bineînţeles că ruşii au sesizat intenţia noastră şi nu numai că au refuzat, dar au dat dispoziţii să ni se aducă saltele, câte o pernă şi câte un cerşaf, pe care bineînţeles că noi le-am aşezat, făcute teanc, undeva într-un loc la vedere, fără să ne folosim de ele.

În condiţiile acestea se sfârşea a şasea zi de grevă a lagărului, care ne-a făcut atenţi că a doua zi de dimineaţă va veni în lagăr o comisie compusă din "personalităţi importante", care vor vrea să stea de vorbă cu noi.

Noi, conform hotărârii de a nu mai discuta nimic cu autoritatea locală a lagărului, am primit această comunicare într-o totală tăcere. Bineînţeles, el nu a uitat să ne comunice că ofiţerii de la Mînăstîrka au încetat de ieri greva foamei, aşa încât situaţia noastră se agravează, dacă ne menţinem în continuare pe poziţia de protest.

El nu avea de unde să ştie că noi eram la curent zi de zi cu situaţia camarazilor noştri de la Mînăstîrka, prin legătura pe care ne-o făceau ofiţerii nemţi aflaţi aici la Oranki, care urmăreau cu simpatie şi admiraţie acţiunea în care ne angajasem, acţiune pe care generalul locotenent Schmidt (şeful de Stat Major al Armatei a VI-a germană,

comandată de feldmareşalul von Paulus), a caracterizat-o drept "lupta elitei curajului românesc".

Noi, grupul mic al ofiţerilor de la Oranki, în pragul celei de a 7-a zi a grevei de foame, dusă în condiţii grele în carcerile izolării din beciurile mânăstirii, eram totuşi în "formă" şi ne simţeam în stare să mergem până acolo până unde ruşii vor epuiza stocul lor de viclenie şi vor veni în sfârşit la discuţii.

Era prima noapte când ne-am întins şi noi ciolanele obosite, amorţite de frig şi foame şi am adormit, strânşi unul lângă altul într-un tot, care se vroia a fi parcă puterea unităţii neamului nostru a cărui mândrie naţională se afla în mâinile noastre, aici.

Afară era iarnă grea, zăpadă mare şi ger năpraznic, ca la paralela 66, a emisferei nordice, dar după un somn binefăcător ne simţeam mai bine decât soldatul rus, pus sentinelă la uşa noastră pentru a împiedica să comunicăm cu restul lagărului.

Cu toată vigilenţa lor, noi, când ne-am aflat în situaţii grele, am ştiut a căuta şi găsi posibilitatea unei legături cu cei cu care ne era interzis să comunicăm.

După ce ne-am spălat fiecare cu câte o cană de apă şi după ce fiecare şi-a făcut, în taină, rugăciunea dimineţii, ne-am aşezat pe burtă, întinşi pe priciul de sus în aşa fel încât privind pe singura fereastră pe care o aveam, să putem vedea poteca troienită care conducea direct spre poarta mânăstirii, lângă care se afla pavilionul administraţiei şi cel al NKVD-ului.

VIZITA

Către ora 8, uşa s-a descuiat şi ofiţerul de serviciu, însoţit de doi soldaţi ne-a pus obişnuita întrebare dacă astăzi dorim să primim masa. La refuzul nostru, formalitatea fiind îndeplinită, rusul s-a retras, uşa s-a încuiat.

Era ziua când, conform comunicării făcută de comandantul lagărului, urma să se producă vizita aşteptată.

Dis-de-dimineaţă un grup de ofiţeri nemţi aruncau de zor cu lopeţile într-o parte şi alta zăpada care troienise până la brâu poteca ce conducea spre birourile administraţiei.

Privirile noastre scrutau fără încetare acest drum de acces, ca atunci odinioară în nopţile de iarnă pe front, când posturile noastre de pândă şi observare sfredeleau cu privirile orice mişcare a inamicului, spre a nu fi surprinşi nepregătiţi.

Nepregătiţi nu puteam fi surprinşi noi, acum, în această bătălie cu un inamic căruia trebuia să-i impunem intrarea în legalitate şi respectarea obligaţiilor la care a subscris.

Către orele 14, am putut vedea venind pe această potecă un grup de ofiţeri ruşi, în fruntea lor aflându-se unul care se distingea prin ţinută, încadrat de comandantul de lagăr şi de translatoarea oficială, Tamara, o evreică din Basarabia, care tânjea permanent de dorul cerului patriei pe care şi-o părăsise.

Noi, aşteptam în linişte şi calm această întâlnire pe care eram pregătiţi să o înfruntăm cu întregul arsenal al nostru, de argumente şi dovezi, în sprijinul acţiunii de protest în care ne aflam de 7 zile.

Uşa s-a deschis brusc şi înlăuntru au pătruns doar cei ce au încăput din marele grup care sosise.

Odată cu gerul şi viscolul de afară, înăuntru a pătruns ca o vijelie un general rus, însoţit de comandantul lagărului, col. Vaţurin, şi de Tamara.

Ca într-o scenă mută, dintr-o piesă jucată într-un teatru liber, o tăcere adâncă s-a lăsat peste această scenă, peste care privirea musafirului nepoftit s-a plimbat preţ de vreo două minute, de la un capăt la celălalt al priciului pe care ne aflam şi de pe care noi nu am schiţat nici un gest de surpriză sau nerăbdare.

Ca din senin, dintr-odată vocea acestui înalt şi bine hrănit general rus a izbucnit ca într-un urlet, însoţit de ameninţări şi acuze la adresa noastră, pe care noi le-am primit cu un calm, care l-a scos şi mai mult din sărite; întreaga suită cu care venise a rămas în spatele lui, fără răsuflare.

Se afla chiar în faţa priciului pe care mă găseam şi eu şi parcă-l văd şi acum în faţa ochilor (imaginea lui o reţin şi acum de la distanţa celor 38 de ani care s-au scurs), gras, masiv şi roşu de tunetele mâniei pe care nu o mai putea stăpâni.

V-am spus că ajunsesem să nu ne mai impresioneze nimeni şi nimic din manifestările acelora cu care veneam în contact şi cărora situaţia şi prezenţa noastră ajunsese să le facă nopţi albe şi gânduri negre.

Profitând de o clipă de acalmie, am întrebat-o pe Tamara –care se afla în faţa mea-, cine este persoana care ne vizitează şi ce l-a supărat de este aşa iritat?

Tamara, care se făcuse mică de emoţie şi de frică, mi-a răspuns că este generalul din NKVD Vladimirov, comandantul regiunii Gorki (regiune care este cam cât ţara noastră de mare şi că a venit să stea de vorbă cu noi, iar dacă este supărat, este supărat de felul în care l-am primit, prin faptul că nu ne-am ridicat în picioare şi nu l-am salutat.

Am rugat-o pe Tamara să-i comunice generalului Vladimirov că noi am fi fost cei în drept să ne simţim jigniţi de faptul că un ofiţer general al "victorioasei armate sovietice", vizitază un grup de ofiţeri români prizonieri la ei, cu care a venit să discute situaţia excepţională în care află şi nu respectă nici cea mai elementară regulă de civilizaţie şi comportament, care, cred că este valabilă până şi în Uniunea Sovietică şi anume aceea de a spune bună ziua când trece pragul cuiva, pe care-l vizitează.

Tamara, oarecum încurcată de situaţia în care se afla, a ezitat o clipă să traducă spusele mele, dar la stăruinţa mea şi mai ales la insistenţele rusului care vrea să ştie ce am spus, i-a comunicat exact ceea ce am rugat-o.

Parcă un butoi de pulbere a făcut explozie din neglijenţa cuiva care a aruncat un singur băţ de chibrit aprins, aşa a explodat şi generalul rus într-o replică din care am înţeles doar că intervenţia mea a ratat scopul vizitei pe care o aşteptam şi a plecat val vârtej de la noi.

Un amănunt însă nu ne-a scăpat, când Tamara ne-a spus cine-i generalul Vladimirov, ea –fără să-şi dea seama că astfel calcă un secret- ne-a spus că generalul Vladimirov vine de jos de la Mînăstîrka, unde a luat contact cu ofiţerii români. Acest lucru l-am reţinut ca fiind extrem de important pentru noi, explicând într-un fel atitudinea şi comportarea lui violentă şi ameninţătoare.

Nu-i mersese prea bine la Mînăstîrka. Da, aşa a şi fost !

Generalul Vladimirov, conform practicii lor de totdeauna, a luat mai întâi contact cu masa mare a ofiţerilor de la Mînăstîrka, cărora le spusese (acest lucru l-am aflat la sfârşit), că noi, grupul celor aduşi la Oranki, în urma discuţiilor cu el am ieşit din greva foamei şi că nu are nici un rost ca ei să rămână în continuare pe această poziţie, atâta vreme cât capii, ce au organizat acestă acţiune, au încetat greva foamei.

Bineînţeles că cei de la Mînăstîrka, care ne cunoşteau prea bine pe fiecare dintre noi, au înţeles de la început că este o tactică "ieftină" metoda folosită de Vladimirov şi au răspuns că pe ei nu-i interesează poziţia noastră, că atitudinea noastră nu-i obligă cu nimic şi că nu recunosc în noi pe cei care ar fi organizat această acţiune, care de altfel nu are la bază ideea de organizare, ci este acţiunea spontană care a cuprins miile de ofiţeri români prizonieri, sătui de minciunile cu care au fost hrăniţi până acum.

Deci generalul Vladimirov venise la noi, după ce în prealabil se izbise de refuzul categoric al ofiţerilor de la Mînăstîrka de a ieşi din greva foamei şi acest lucru explica comportarea lui.

Eram siguri că –aşa cum îi cunoşteam noi pe ruşi şi în baza experienţei pe care o aveam-, eram siguri zic, că generalul Vladimirov va reveni.

VICLENIA N-A ŢINUT !

Şi a revenit!

Nu a trecut mai mult de o oră şi pe aceeaşi potecă, de data aceasta însoţit numai de comandantul lagărului şi de Tamara, generalul Vladimirov revenea la noi.

Ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic cu o oră înainte, un cu totul alt rus ne-a spus pe limba lui Tolstoi, salutul obişnuit între ofiţeri. Noi ne-am ridicat, i-am răspuns pe limba noastră, salutului său.

După obişnuitele cuvinte de introducere, prin care ne-a spus că el este împuternicitul guvernului, ca reprezentant al Ministerului de Interne, să ia contact cu noi şi să discute cauzele care au determinat atitudinea noastră de protest.

Nu a uitat să strecoare, aşa ca în treacăt, că ceea ce am făcut noi este ceva foarte grav, pentru că am dezorganizat viaţa întregului lagăr şi că unii care ne-au urmat ar putea chiar s-o sfârşească cu viaţa.

Noi, foarte calmi, nu am răspuns încercărilor lui de intimidare, ci am trecut direct la expunerea cauzelor care ne-au determinat să adoptăm această atitudine, care chiar dacă ar fi să ne coste viaţa am făcut-o pentru că este singura poziţie în care ne-au împins –ruşii-, care sunt singurii vinovaţi de ceea ce se petrece azi în lagărul de la Oranki-Mînăstîrka. Şi după ce am trecut în revistă întreaga odisee trăită în lagărele lor, i-am spus că de data aceasta nu ne mai interesează nimic în legătură cu traiul şi tratamentul nostru aici la ei. Nu mai aveam nici o doleanţă alta decât una şi singura, pe care de data aceasta –acum în februarie 1948-, le pretindeam să ne-o respecte, pentru că erau obligaţi de mult timp să o respecte şi anume: REPATRIEREA NOASTRĂ!

Şi dacă el, generalul Vladimirov nu ne poate repatria, ceea ce poate însă generalul Vladimirov este ca, în virtutea împuternicirilor pe care le are şi în numele guvernului sovietic, să ne comunice data de fund a şederii noastre în captivitate la

ei, adică data calendaristică –luna şi anul, până când vom mai rămâne, noi, prizonierii români, în Uniunea Sovietică.

Dar ceea ce este important pentru noi –i-am spus lui-, este ca acest lucru să ne fie garantat, nu prin simpla promisiune făcută de persoana celui împuternicit să discute cu noi, ci acest lucru să fie publicat într-unul din ziarele oficiale, Pravda sau Izvestia.

La auzul acestor pretenţii, generalul Vladimirov –fără să-şi piardă calmul impus de gravitatea situaţiei-, a început prin a ne demonstra cum de ne putem închipui că noi, nişte prizonieri de război, chiar ofiţeri români, putem forţa mâna guvernului sovietic, impunându-i condiţii care sunt imposibil de admis?

Noi am replicat că nu vedem nimic dezonorant în faptul că guvernul sovietic anunţă oficial data repatrierii noastre, lucru pe care ar fi fost obligat să-l facă de mult timp, ba dimpotrivă este ceva ce face cinste şi onoare unei ţări să-şi respecte obligaţiile internaţionale, mai ales când este vorba faţă de o ţară ca România.

I-am mai replicat în continuare că dacă el nu are puteri depline din partea guvernului sovietic, aşa cum a afirmat, să trateze cu noi această problemă, noi avem suficientă răbdare să aşteptăm pe altcineva trimis de Moscova care să aibă aceste puteri.

Izbindu-se de refuzul nostru categoric de a abdica de la poziţia noastră, a cerut răgaz să ia contact cu Ministerul de Interne, ca să primească noi dispoziţiuni.

VICTORIA SE APROPIE ÎNCET

A doua zi de dimineaţă, generalul Vladimirov s-a prezentat din nou la discuţii, de data aceasta într-o altă stare de spirit decât în ziua precedentă.

Noi l-am întâmpinat încă de la început cu un foc concentric al intervenţiilor, unul lăsându-l, celălalt luându-l, încât iniţiativa discuţiilor a fost permanent de partea noastră.

De data aceasta ne-a rugat să înţelegem că este ilogic să insistăm în cererea noastră ca guvernul sovietic să dea publicităţii în presa de partid sau guvernamentală, data de fund a şederii prizonierilor români în captivitate, însă el are dezlegare ca în numele guvernului, ca împuternicit al Ministerului de Interne, să redacteze, să scrie, să semneze şi să publice în câteva locuri din lagăr o dispoziţie prin care să ni se aducă la cunoştinţă, nouă românilor, că data de fund a şederii noastre în captivitate va fi 30 iunie 1948; că această comunicare este, în fond, egală cu ceea ce noi ceream, dar că în loc să fie publicată în presa sovietică, este adusă la cunoştinţa noastră, a ofiţerilor români, şi a celorlalţi ofiţeri aparţinând naţionalităţilor (germană, italiană şi maghiară) din lagăr, care pot oricând şi oriunde să facă caz la nevoie de ea.

A sosit clipa când noi –fiecare gândind pentru el- ne-am dat seama că acest general ne oferea două lucruri deodată; întâi, primul răspuns oficial dat vreodată de ruşi problemei noastre şi al doilea rând, o ieşire total onorabilă din situaţia gravă în care, începând de pe acum, se găseau unii din camarazii noştri, pentru că o atare situaţie, prelungită în timp până dincolo de limitele puterilor, s-ar fi soldat, poate, chiar cu preţul multor vieţi omeneşti.

L-am rugat să ne dea o jumătate de oră timp de gândire, după care răspunsul nostru îi va fi comunicat.

După mai puţin de jumătate de oră, discuţiile au continuat, dar numai pe marginea comunicatului pe care el urma să-l dea în numele şi din împuternicirea Ministerului de Interne. Am căzut de acord ca afişarea comunicatului semnat de el să se facă în câteva puncte din lagăr, atât aici la Oranki, cât şi jos la Mînăstîrka, iar noi să ieşim din greva foamei şi să luăm prima masă caldă, după ce vor fi afişate aceste comunicate.

Către prânz, în ziua a opta a grevei foamei, am declarat că încetăm acţiunea şi, drept urmare, am primit prima masă caldă, iar după o jumătate de oră, îmbarcaţi în două camioane, am fost transportaţi jos, în lagărul de Mînăstîrka.

Ajunşi la Mînăstîrka, am fost întâmpinaţi de dragostea camaraderească a acelora cu care împreună am parcurs capătul ultimului drum al lungului calvar pe care-l puteam socoti încheiat în viitoarele 3-4 luni ce vor urma.

Undeva însă, în adâncul sufletelor noastre, continua să persiste o umbră de îndoială privind respectarea cuvântului dat şi scris chiar până şi de cel mai autorizat reprezentant al guvernului sovietic, pentru că minciuna, "sfânta" minciună cu care ne-au hrănit ani îndelungaţi, făgăduielile deşarte, ne obligau să punem sub semnul întrebării chiar adevărurile cele mai evidente.

Oricum, de data aceasta era însă prima minciună oficială care s-a bucurat de un început de publicitate, fie el măcar sub forma acelui comunicat semnat de un împuternicit al guvernului şi publicat în câteva puncte din lagăr.

Vreau să spun că a fost prima şi ultima dată în istoria captivităţii în Uniunea Sovietică, când ofiţerii români aflaţi în lagărul de la Oranki-Mînăstîrka, au obligat guvernul sovietic să anunţe pe calea unui comunicat scris şi semnat în numele lui, al autorităţii centrale de la Moscova, de un împuternicit al său, termenul limită al şederii noastre în captivitate.

Şi acest lucru a fost posibil numai printr-un efort de voinţă, dublat de un act de forţă constând în protestul nostru pe calea unei greve a foamei, generală, prin care am obligat conducerea de la Kremlin să facă public acest lucru, pe calea acelui act oficial de care au luat cunoştinţă şi prizonierii de război ai altor naţiuni aflaţi împreună cu noi.

De acum încolo, capătul speranţelor noastre era egal cu cele patru luni de zile ce ne mai despărţeau de data de 30 iunie, când urma să aibă loc repatrierea noastră.

În sfârşit, de data aceasta, după cum vom vedea mai târziu, promisiunea făcută de conducerea de la Moscova va fi o

realitate, dar felul în care ea va fi tradusă în fapt, va fi o altă… "căciulă".

Spun astfel pentru că, aşa cum era şi firesc să se întâmple, dacă ţinem seama că ne aflăm într-un sistem care politizează orice act sau fapt în viaţa oamenilor, la fel s-a întâmplat şi cu actul repatrierii noastre. nu a scăpat nici el (tocmai atunci în 1948) de cenzura foarfecelui politizării, pentru ca nu cumva să se strecoare în masa celor mulţi, acei care, pentru ruşi, trebuiau să-şi poarte încă calvarul pe alte paralele ale pământului acesta blestemat.

Dar felul în care s-a consumat acel ultim act al "înmormântării" captivităţii noastre –REPATRIEREA- îl veţi cunoaşte ceva mai târziu şi anume, atunci când cel care deapănă firul acestor triste amintiri va lua şi el cunoştinţă despre eveniment, undeva departe, dincolo de cercul polar, prin unii din camarazii lui care au fost martorii consumării acelui act, dar care nu au scăpat nici ei de procesele ce ni s-au făcut nouă imediat după februarie 1948.

MARIONETELE DE LA BUCUREŞTI SUNT AJUTATE DE KREMLIN

Deocamdată să ne întoarcem la zilele ce au urmat imediat după sfârşitul grevei din 6 februarie 1948, pentru ca să vedem cum au înţeles ruşii să pregătească, din timp, iminenta noastră repatriere.

Guvernul sovietic, prin consilierii săi de la Bucureşti, cunoştea perfect de bine starea de spirit atât din ţară, cât şi din lagărul nostru şi Moscova îşi da perfect de bine seama că guvernul Groza, ca orice guvern marionetă, impus din afară, nu este dorit de poporul român şi, ca atare, este total contraindicat să-i mai trimită pe cap o serie de opozanţi, care să îngroaşe rândurile reacţiunii din ţară şi aşa destul de numeroasă şi puternică, la acel început de an 1948.

Pe unii din noi, cărora ruşii de mult timp le pregătiseră dosarele gata de a ne deschide porţile puşcăriilor, la ce bun ne-ar mai trimite în ţară, pe capul lui Dej, a Anei Pauker şi Teohari Georgescu, când foarte bine ne puteau reţine acolo în puşcăriile mărinimoasei prietene de la răsărit, al cărui Gulag se bucura de o bogată şi îndelungată experienţă şi în problema exploatării forţei de muncă impusă şi gratuită şi în aceea a exterminării fizice, a acelora de care era mai bine să se descotorosească!

Aşa s-a şi întâmplat şi totul s-a petrecut ca într-o "într-ajutorare tovărăşească", când "fratele cel mare", cunoscând neajunsurile "fratelui mai mic" îl scuteşte de unele dureri de cap şi preia asupra sa o parte din necazurile de care acesta nu se poate descurca, în lipsa lui de experienţă.

În vederea punerii în practică a acestei tacite înţelegeri, Moscova a dat ordin să se execute planul pe care NKVD-ul (Ministerul de Interne) îl avea în evidenţă şi în săptămânile premergătoare acestei operaţiuni, o atmosferă grea, de incertitudine şi nesiguranţă, plutea în lagărul de la Mînăstîrca, ca ceva ce prevestea parcă pregătirea mormântului în care unii din noi vom fi aruncaţi pe încă cine ştie cât timp. Şi aceasta trebuia să se termine înainte de a sosi data lichidării lagărului.

Aşa s-a şi întâmplat, când într-o seară primii care au fost strigaţi pe o listă ce conţinea mai multe nume, am fost doar trei la început, în ordinea următoare: lt. Cojocaru, cpt. Bălan şi slt. Teodorescu.

ÎNSCENAREA PROCESULUI

Ne-am luat în spinare cazarmamentul (salteaua şi pătura) şi am urcat în pantă spre poarta mânăstirii de la Oranki.

Ajunşi acolo, am fost conduşi de ofiţerul de serviciu – din ordinul col. Vaţurin- direct în beciurile mânăstirii, unde am fost izolaţi fiecare în câte o celulă. Erau aceleaşi celule în care, de atâtea ori, în bezna şi umezeala lor am ţesut, din speranţă şi

deznădejde, visuri de-o viaţă, pe care realităţile de a doua zi le-au spulberat ca pe o ceaţă în bătaia vântului.

Alte dăţi ştiam că stagiul nostru în celulele suferinţei se limita la 7, 14 sau 21 de zile, după care ne revedeam iarăşi camarazii noştri din lagăr, împreună cu care pavam mai departe drumul speranţelor cu iluzii deşarte, iluzii care erau însă oxigenul necesar respiraţiei noastre pentru ziua de mâine, atât de incertă.

Acum însă, după primele chemări în noapte la birourile NKVD-ului pentru anchete, ne-am dat seama că se pune la cale cea mai mârşavă din înscenările cu care de atâtea ori am fost ameninţaţi în decursul anilor.

Însă discuţiile nu se mai purtau în legătură cu atitudinea noastră "reacţionară" faţă de foştii noştri camarazi transformaţi în unelte docile ale comisariatului politic, sau de protestele noastre contra abuzurilor, ci de această dată discuţiile se purtau pe cu totul altă linie şi anume, pe aceea a "criticării şi discutării defavorabile a principiilor marxiste, a sistemului social-politic sovietic şi chiar pe acela instaurat în ţară la noi".

Eram acuzaţi că am luat atitudine "duşmănoasă", concretă şi pe faţă la adresa orânduirii comuniste din Uniunea Sovietică, prin refuzul şi organizarea refuzului muncii în lagăr, prin greve şi organizarea de greve împotriva ordinei din lagărele de prizonieri, instigarea altora la aceste activităţi şi organizarea, împreună cu alţii, de greve ale foamei, activităţi care după legile sovietice sunt calificate ca atitudini duşmănoase la adresa orânduirii sovietice şi încadrate în texte de lege care se pedepsesc sever.

Ni se spunea deschis, fără nici o jenă, că elemente ca noi nu sunt dorite de guvernul de la Bucureşti şi că guvernul Groza i-a rugat chiar pe ei, să găsească pentru noi vreo insulă rătăcită prin nordul îndepărtat, unde să ne petrecem restul zilelor noastre.

În faţa unor asemenea acuzaţii, era clar că de data aceasta se intenţiona a se pune la cale o mare mişelie contra noastră şi că la acest lucru guvernul Groza nu se opunea, ca şi

când ţara şi poporul nostru era una cu ţara şi poporul sovietic, iar noi eram asimilaţi cetăţenilor sovietici şi supuşi jurisdicţiei lor naţionale.

La toate argumentele sau ironiile noastre în legătură cu faptul că ceea ce vor să însceneze organele politice ale lagărului este o comedie de prost gust, pe care până şi ultimul om al legii chiar de la ei o respinge, ne răspundeau, cu tupeul şi cinismul caracteristic celui ce nu crede decât într-o singură lege şi într-un singur drept, dreptul forţei asupra legii.

Au trecut zile şi nopţi de discuţii, în care s-a mers până acolo încât ni s-a spus că se vor servi contra noastră de însăşi mărturia camarazilor noştri din lagăr, care vor depune ca martori ai acuzării în procesele ce ni le pregătesc nouă şi altora care vor veni după noi, implicaţi şi ei în aceleaşi "crime"

Tamara, translatoarea oficială a lagărului, care le cunoştea adevăratele intenţii şi ştia că ei le vor pune în practică, era pe drept cuvânt înspăimântată, mai ales de atitudinea noastră de sfidare a acestei "mascarade".

Într-una din zile, pe la sfârşitul lunii februarie, am fost toţi trei chemaţi în biroul col. Vaţurin, care ne-a adus la cunoştinţă că suntem puşi sub acuzare, că împotriva noastră Procuratura regiunii Gorki a deschis acţiune publică şi că a emis mandate de arestare, pe care într-adevăr ni le-a arătat şi ne-a spus că suntem obligaţi să le semnăm înainte de a pleca de la Oranki.

Cum este lesne de înţeles, am refuzat categoric semnarea acestor mandate de arestare, fără ca în prealabil să ni se fi dat posibilitatea să luăm cunoştinţă de conţinutul dosarelor.

Personal, ca jurist, am rugat-o pe Tamara să-i spună col. Vaţurin că există o elementară formalitate procedurală, valabilă în toate legislaţiile din lume, după care orice acuzat are dreptul să facă cunoştinţă cu dosarul, să-şi dea seama de ceea ce este acuzat şi să-şi rezerve dreptul de apărare ca şi dreptul la administrarea unor probatorii.

La refuzul nostru de a semna mandatele de arestare, am fost conduşi înapoi în celulele beciului şi am simţit de a doua zi că regimul alimentar ni s-a înrăutăţit şi mai mult.

Afară era un ger de –40 de grade, în aceste celule era foarte frig, dormeam pe câte un blat format din trei bucăţi de scândură, fără să ne acoperim cu ceva. Este adevărat că ofiţerii tineri germani, care se aflau la Oranki, pătrundeau cu chei potrivite în toiul nopţii, până în carcerele noastre, unde ne aduceau câte ceva de ale gurii şi mai ales, din colectă publică, ne aprovizionau cu mahorcă rusească, pe care o fumam în hârtie de ziare.

Printr-un ofiţer neamţ, care pătrundea noaptea în carcerele din fundul beciurilor, ne-am confecţionat o "cheie ţigănească", adică o cheie confecţionată dintr-o bucată de metal alungit şi în aşa fel îndoit, încât puteam să-mi deschid singur celula şi după aceea să descui şi celulele lui Bălan şi Teodorescu.

Astfel, toţi trei stăteam împreună uneori până în zori, consfătuindu-ne în legătură cu situaţia noastră, căutând să desluşim intenţiile lor şi să vedem care este cea mai bună atitudine de adoptat. Înţelesesem că transferul nostru la Procuratură sau închisoarea din Gorki era condiţionat de semnarea mandatelor de arestare, iar noi condiţionam semnarea lor de cunoaşterea dosarelor.

CONTRAOFNSIVA NOASTRĂ

În gândurile care mă frământau, într-una din nopţi, după ce am deschis uşa celulei cu "cheia fermecată" şi după ce le-am deschis şi pe celelalte două, preocupat permanent de curiozitatea de a cunoaşte conţinutul filelor acelui dosar în care bătea cu palma col. Vaţurin amenințându-ne cu acuzaţiile grave pe care le conţine, m-am gândit la următoarea stratagemă pe care am împărtăşit-o şi celorlalţi doi. Am discutat şi cu ceilalţi doi camarazi ai mei şi le-am spus că m-am gândit ca în plină

noapte să batem în uşa celulelor şi când va veni ofiţerul de serviciu să ne întrebe ce vrem, noi să-i spunem că avem de făcut comunicări importante col. Vaţurin, pentru ca în felul acesta el să ne conducă la birourile comisariatului politic, iar acolo să-i spunem lui Vaţurin că ne-am gândit că este spre binele tuturor să semnăm acum mandatele de arestare şi după aceea vom vedea noi cum ne descurcăm, dar să înţeleagă că nu le vom semna niciodată până nu ne va pune la dispoziţie, măcar în parte, conţinutul dosarelor.

Am procedat întocmai şi când la bătăile noastre în uşă a sosit în goană ofiţerul de serviciu, după ce i-am spus ce dorim, el care avea ordin expres din partea lui Vaţurin ca atunci când ne exprimăm dorinţa să luăm contact cu el, să fim conduşi de îndată în biroul lui, s-a executat imediat.

Aşa s-a şi întâmplat; am fost duşi în biroul lui Vaţurin, unde era prezentă şi Tamara, care i-a comunicat lui Vaţurin dorinţa noastră, iar acesta ascultând-o şi-a frecat mâinile, aşa cum face orice evreu după o afacere bine încheiată, şi-a dat asentimentul şi i-a spus Tamarei că ne lasă o jumătate de oră să consultăm dosarul.

Am cerut o coală de hârtie şi un creion, pentru a-mi lua unele însemnări de care să mă servesc la nevoie.

Ce mi-a fost dat să văd în acest dosar, nu mi-am putut închipui nici în ipoteza celei mai fanteziste măsluiri şi contrafaceri puse la cale vreodată de mintea diabolică a acelora care erau maeştri în manevrarea minciunii. Ajutaţi bineînţeles de declaraţiile date contra noastră de cozile de topor ale antifasciştilor din lagăr, dar ce era mai trist şi de declaraţiile unora care făceau jocul ruşilor după poziţia falsă a reacţionarilor, Vaţurin şi oamenii lui ne-au încropit acest dosar plin de inepţiile acelora care scontau pe ajungerea lor în ţară, trecând chiar peste trupurile noastre.

Începând cu declaraţia maiorului Popescu-Porcu, “uns” de ruşi ca şef al prizonierilor români, continuând cu acelea ale col. Budiş –fost şef de stat major al Diviziei I-a de Gardă, şi Drăgănescu, fost comandant al Regimentului de Gardă VI

Mihai Viteazul şi terminând cu acelea ale celor mai zeloşi dintre antifasciştii care îşi aflaseră vocaţia de ziarişti ai gazetei de perete, toţi ca unul şi unul ca toţi repetau în declaraţiile lor lecţia pe care i-a învăţat Vaţurin şi Vîlcov, zugrăvindu-ne în cele mai întunecate culori.

Mai conţinea acest dosar şi o adresă telegrafică, a Siguranţei de la Bucureşti, care mă privea personal şi din care reieşea că în arhivele Ministerului de Interne (Siguranţa Statului) s-a găsit fişa mea care confirma faptul că am făcut parte dintr-o mişcare fascisto-reacţionară –Garda de Fier-, lucru care, conform actului de acuzare confirma cu prisosinţă cele afirmate despre mine în capetele de acuzare de la dosar.

…Când mă gândesc şi acum la ce mi-a fost dat să văd şi să trăiesc în acea noapte de sfârşit de februarie, în acel birou îmbâcsit de fumul nesuferit de mahorcă, trăiesc şi acum aidoma senzaţia pe care am încercat-o atunci : ne aflam parcă aruncaţi într-un fund de lume, neştiuţi de nimeni, rupţi de tară şi de neam, părăsiţi de cei ce erau în drept să ne apere şi abandonaţi în braţele haosului care se deschidea în faţa noastră, gata să ne înghită pentru totdeauna.

AM FĂCUT ŞI EU PE “RUSUL”

După ce am luat cunoştinţă de întreg conţinutul acestui dosar, dându-mi perfect de bine seama că de data aceasta ameninţările col. Vaţurin nu erau decât reflexul intenţiilor şefilor lui mai mari, **în sensul că în această ţară în care totul este posibil când este vorba să fie distrus un om,** am pus creionul pe masă, am băgat hârtia cu însemnările luate în buzunar şi după ce i-am spus Tamarei că “e finita comedia”, am rugat-o să-l cheme pe col. Vaţurin.

A intrat col. Vaţurin cu un aer mulţumit, ţinând în mână cele trei mandate de arestare pe care ni le-a întins să le semnăm.

Când i-am spus că mai ales acum, după ce am cunoscut conţinutul dosarului care nu este altceva decât o insultă adusă ideii de justiţie, refuzăm categoric să ne punem semnătura pe acest fals juridic.

Refuzăm să semnăm un act de acuzare care-i făcut după chipul şi asemănarea acelora pentru care minciuna se suprapune exact peste felul în care ei înţeleg conceptul noţiunii de adevăr şi dreptate.

Întrebat fiind de ce am recurs la acest truc, inducându-l în eroare, i-am spus şi eu, de data aceasta, am răspuns cu măsura cu care ei ne-au măsurat totdeauna şi anume, că am vrut şi eu să fac odată pe rusul în viaţa mea, adică să mint aşa cum le este lor felul de la origini şi până azi !

La aceste spuse l-am văzut pe Vaţurin mai roşu de mânie decât guşa curcanului când se irită şi gratulându-ne cu un buchet de înjurături şi blesteme, a chemat ofiţerul de serviciu căruia i-a dat ordin să ne conducă în celule.

Ajunşi în celulele noastre din beci, ofiţerul rus de serviciu care cunoştea jocul murdar ce se făcea cu viaţa noastră, ne-a lăsat liberi, fără să ne mai încuie în carcere.

PLECAREA LA PUŞCĂRIE

În continuare însă, Vaţurin, cu încuviinţarea Procuraturii militare de la Gorki, ca să scape odată de noi, de aici de la Oranki, s-a hotărât să ne trimită la închisoarea din Gorki şi fără să mai fi semnat mandatele de arestare.

Aşa s-a făcut că în noaptea de 29 februarie spre 1 martie (îmi amintesc că anul 1948 a fost un an bisect), către miezul nopţii, am auzit cum uşa principală a beciului în care se aflau carcerele noastre a fost descuiată şi ofiţerul de serviciu însoţit de o gardă înarmată (un ofiţer şi un plutonier) ne-a comunicat ca într-o jumătate de oră să fim gata de plecare, fără să ne spună încotro.

Ne-am ridicat de pe blatul de scândură pe care odihneam mădularele amorţite de frig, am primit fiecare câte o bucată de pâine, hrană rece pe o zi, şi am părăsit pentru totdeauna celulele din acel beci al mânăstirii, care, doar ele singure, cunoşteau toate deznădejdile şi speranţele noastre şi care sunt convins că servesc şi astăzi ca "gazde" altor năpăstuiţi ai soartei.

Însoţiţi de garda care ne escorta, am păşit în miez de noapte pragul porţii principale a mânăstirii, nu înainte însă de a-i adresa ofiţerului de serviciu (care ne dovedise un pic de omenie), acel obişnuit "dasvidania" –la revedere, la care el (privindu-ne ca şi când ne-ar fi întrebat, la revedere pe când?), ne-a întins mâna plin de emoţie pentru faptul că ştia unde suntem trimişi.

Iar noi, trei ofiţeri români pierduţi în noaptea uitării, asemeni celor trei magi din povestea biblică, urcam drumul în pantă care trebuia să ne conducă paşii pe potecile îngheţate ale pădurii, până la gara aceea –Şomîka- care îşi legase şi ea numele de destinul lagărului de unde veneam.

Ajunşi la 200 m, pe panta ce urca spre marginea pădurii, acolo de unde drumul făcea un cot spre dreapta, ne-am oprit o clipă paşii şi ne-am întors privirile înapoi spre crucile ce străjuiau cele patru turle ale mânăstirii.

Ca într-o simţire cu noi, cele două escorte s-au oprit şi ele şi ca la o comandă au făcut stânga împrejur, întorcându-se cu faţa înapoi, spre mânăstire.

Ajunşi în mica staţie de cale ferată, pierdută în imensitatea pădurii, împreună cu escortele noastre, am urcat într-unul din vagoanele acestui tren de persoane care transporta la uzinele şi fabricile marelui oraş de pe Volga, sutele de femei şi bărbaţi care făceau naveta aceasta de când se ştiau.

Somnoroşi şi obosiţi, îmbrăcaţi în obişnuitele lor pufoaice lăbărţate şi murdare, prezenţa noastră le-a atras atenţia şi curiozitatea i-a împins să ia contact cu noi, pentru că şi-au dat seama că suntem ofiţeri români din lagărul pe lângă care fiecare din ei trecuseră de atâtea ori.

Escortele noastre, ofiţerul şi plutonierul rus, nu au făcut nici o obiecţie atunci când ei ne-au umplut buzunarele cu ţigări şi mahorca pe care o fumau în nişte cornete mari făcute din bucăţi de ziare.

Când am ajuns într-una din staţiile periferice ale oraşului Gorki mijea de ziuă şi pe străzile slab luminate am putut vedea grupuri compacte de oameni grăbind spre staţiile de tramvaie, care trebuia să-i ducă spre locurile de muncă.

Am urcat şi noi într-un tramvai, amestecaţi laolaltă cu muncitorii care se grăbeau spre truda zilnică şi care emanau un miros greu de samahoncă şi mahorcă stătută prin izbele din periferiile industriale ale oraşului; am coborât într-un punct ceva mai central, în faţa unei clădiri enorme, care ocupa ea singură un întreg cvartal (loc delimitat de laturile a patru străzi care se întretaie), vopsită într-o culoare gri-murdar, cu porţi metalice enorme, placate pe dinlăuntru cu tablă groasă, în faţa cărora escortele noastre ne-au oprit.

Nu mai era nevoie ca cineva să ne spună ce era şi ce reprezintă această enormă clădire cu patru etaje. Cartea ei de vizită ne-o prezenta aspectul respingător şi greu, culoarea zidurilor şi mai ales platformele de pază a străjilor înarmate, simbol al penitenţei şi suferinţei; era marea închisoare din Gorki, care făcea casă bună cu sediul central al NKVD-ului, situat alături de ea.

ÎN ÎNCHISOAARE

După o aşteptare de cca. 10 minute, o poartă mică în corpul porţii mari s-a deschis şi în cadrul ei a apărut figura unui gardian, care a făcut semn escortelor noastre că putem intra.

Păşind pragul uriaşei porţi metalice care s-a deschis în spatele nostru, am simţit cum parcă toate podurile care ne-au legat de viaţă şi de lume au fost tăiate, iar noi am fost înghiţiţi de fălcile unui nesătul malaxor care macină, în colţii de monstru , speranţe şi iluzii, amintiri, trecut, prezent şi viitor.

Am trecut apoi prin mai multe porţi mici, străjuite fiecare de oamenii puterii, porţi ca ale vămilor din mitologia antică, când sufletul trebuia să treacă după moarte apa Styxului, pentru ca, numai după aceea să se odihnească în linişte.

În sfârşit, după ce am parcurs un întreg itinerar trecând printre străji care în semiîntunericul acestui labirint rece se înţelegeau doar prin semne şi priviri, am fost luaţi în primire de un ofiţer de serviciu, un maior rus, care după ce s-a uitat în cele trei dosare, confruntându-le cu noi, ne-a condus într-o celulă lungă, întunecoasă şi rece, situată la parterul închisorii, trăgând cu zgomot zăvorul care încuia pe dinafară uşa metalică.

Un bec anemic prins şi el între gratii deasupra uşii, arunca o dâră de lumină gălbuie spre un prici de ciment, la capătul căruia se afla o putină cu apă, pe al cărei capac murdar se odihnea un căuş de lemn.

De undeva, din colţul opus aceluia unde ne oprisem noi, unul din cei câţiva civili ruşi care dumicau dintr-o bucată de pâine, s-a apropiat de noi şi uimit de ţinuta noastră deosebită de a lor, ne-a întrebat ce naţie suntem. Aflând că suntem ofiţeri români prizonieri de război, s-au apropiat şi ceilalţi şi după ce ne-au examinat cu un aer de compătimire, ne-au cerut de fumat.

Am aflat de la ei că această închisoare este una dintre cele mai mari închisori din Uniunea Sovietică şi că ei sunt numai în tranzit prin ea, venind dintr-o altă închisoare, urmând să fie trimişi sau spre cercul polar, sau înspre Kolima.

Erau toţi ucrainieni, oameni trecuţi de 60 de ani, judecaţi şi condamnaţi pentru înaltă trădare la muncă silnică pe viaţă, pentru că în perioada ocupaţiei ei au trăit şi au muncit în colhozurile pe care munciseră şi înainte de război, acest lucru fiind calificat de stăpânire ca înaltă trădare.

Unul dintre ei era chiar din Transnistria, adică din regiunea cuprinsă între Nistru şi Bug, dintr-o comună din apropierea oraşului Tiraspol, teritoriu de sub administraţie românească între anii 1941-1944.

Erau toţi M.S.V.-işti –adică condamnaţi la muncă silnică pe viaţă, **vieţaşi,** cum sunt denumiţi la noi cei condamnaţi pe viaţă, sau **katarjani**, denumire pe care o purtau la ei.

Katarjnicii se deosebeau de masa celorlalţi deţinuţi, prin aceea că purtau un semn distinctiv, reprezentat de un număr imprimat cu tuş negru pe o bucată de cârpă, cusută pe spatele pufoaicelor cu care erau îmbrăcaţi.

Nu am avut prea mult timp de discutat cu ei, că deodată uşa s-a deschis şi gardianul de serviciu cu un maldăr de chei la centură, însoţit de un civil cu o listă în mână, ne-a strigat pe toţi trei pe nume şi ne-a condus pe un coridor lung, într-un birou în care se aflau şi alţi civili, bărbaţi şi femei, funcţionari ai închisorii.

NE MENŢINEM PE POZIŢIA DE FRONDĂ

Ne aflam la grefa închisorii şi fusesem aduşi acolo să ni se formeze dosarele personale de încarceraţi, adică să ni se ia datele personale, să ni se facă fotografiile de cazier, să ni se ia amprentele digitale şi să fim tunşi.

Acestea erau primele formalităţi la care trebuia să se supună cel arestat pentru a i se completa fişa personală de cazier, după care el abia atunci răspundea la apelativul de "zaklucioni", adică arestat, sau (tradus mot-a-mot) "sub cheie" (kluci=cheie şi za=Sub).

Se înţelege că în starea de spirit în care noi sosisem aici de pe poziţiile de frondă permanentă, din lagărele de prizonieri, am refuzat categoric să ne supunem acestor formalităţi, pe care le-am considerat barbare şi demne doar de cetăţenii lor cu care puteau face orice, dar nu cu noi care ne socoteam încă prizonieri de război ocrotiţi de legea internaţională şi deci purtători ai statutului de străini în Uniunea Sovietică.

Refuzul nostru de a ne supune acestei "toalete", însoţit de protestele violente rostite tare într-o limbă jumătate rusească

şi jumătate românească, a avut darul să atragă atenţia funcţionarilor civili aflaţi în acel birou, care şi-au întrerupt activitatea privind la noi ca la ceva cu care ei nu erau obişnuiţi în ţara lor, unde nimeni nu crâcnea.

Şeful lor, un rus civil mai în vârstă, vorbindu-ne pe un ton liniştit, a căutat să ne explice că este o simplă formalitate căreia oricine este adus aici trebuie să i se supună şi că ei sunt doar nişte funcţionari, simpli executanţi. Dar în zadar, că nu s-au putut înţelege cu noi. Cum erau obligaţi să-şi facă meseria, au apelat la ofiţerul de serviciu, care a venit la faţa locului şi care a căutat să ne explice că sunt obligaţi să ne supună acestei formalităţi. La refuzul nostru categoric, au fost aduşi doi gardieni care au întrebuinţat forţa, imobilizându-ne pe fiecare pentru a fi tunşi. Până la urmă ni s-au luat amprentele, am fost fotografiaţi cu câte un număr scris pe o plăcuţă atârnată de gât şi în final, întreaga procedură preliminară obţinerii "diplomei" de zaklucioni a fost consumată, după care am fost luaţi în primire de ofiţerul de serviciu, un rus care impresionat oarecum de ceea ce văzuse, ne-a promis că ne va aşeza împreună pe toţi trei în aceeaşi celulă.

IATĂ-NE ÎN CORPUL ÎNCHISORII

Am pătruns, însoţiţi de el, în corpul propriu-zis al închisorii şi am avut senzaţia, privind în sus, că suntem striviţi de masivitatea acestui blestemat loc de penitenţă care era închisoarea din Gorki.

De jos, de la parterul în formă de dreptunghi pe ale cărui patru laturi enorme se aflau aliniate de jur împrejur, una lângă alta, celule cu uşi blindate în lacăte şi zăvoare, şi cât priveai cu ochii în sus cele patru etaje spre care te urcai pe nişte scări metalice ce se înălţau ca nişte pasarele de la un etaj la altul, o pădure de celule, iar în acest mare patrulater nu se auzea nimic altceva decât fâşâitul paşilor gardienilor ale căror

cizme erau introduse în nişte botfori de pâslă care amortizau orice zgomot.

Am urcat treptele acestor pasarele, una câte una, până la etajul trei, unde gardianul de serviciu a deschis în prezenţa ofiţerului uşa celulei cu nr. 398 (o ţin minte, pentru faptul că era 400 – 2 !).

Ca străini, ofiţerul a căutat să ne explice care este regimul celular al închisorii.

Aveam dreptul la trei mese calde pe zi: dimineaţa, "kipitocul" (apa caldă, un polonic) şi cele 200 gr. de pâine, la prânz o ciorbă, invariabil din varză şi arpacaş, iar seara un polonic de "caşa" de arpacaş.

Noaptea la ora 10 (ora stingerii), cele trei paturi suspendate pe perete, le lăsam în jos; pe pat nu era altceva decât somiera de sârmă şi o pătură cu care te acopereai.

Dimineaţa la ora 5 (ora deşteptării), ridicam paturile pe pereţi, iar noi stăteam în picioare, pe loc sau mişcându-ne în celulă, până la orele 10 noaptea.

Dimineaţa după deşteptare şi seara după ora apelului (ora 19), se făcea programul, când la un lavabou, instalat într-un capăt al etajului, deţinuţii mergeau pe rând, pe celule, pentru a deşerta tinetele cu murdărie şi pentru a lua apă de spălat şi băut, într-o tinetă de lemn.

De două ori pe săptămână, celulele erau programate pe rând pentru cele 20 de minute de plimbare la aer, într-un ţarc în care se pătrundea printr-o uşă lăturalnică de la parter. Ţarcurile erau supravegheate de un gardian care se plimba sus pe o platformă, de unde dirija deţinuţii dinspre, sau spre celular.

Nu era voie să vezi şi nici să vorbeşti cu cineva, orice abatere fiind sever sancţionată. În mare, aceasta era atmosfera şi regimul celular al închisorii de la Gorki.

În răstimpul trăit în această celulă până la data procesului nostru am fost transportaţi de două ori pentru un supliment de anchetă la sediul N.K.V.D.-ului şi al Procuraturii, care se aflau în apropierea închisorii. În continuarea anchetelor, noi ne-am menţinut pe poziţia de a nu ne recunoaşte vinovaţi şi

permanent ne-am prevalat de poziţia noastră de prizonieri de război, deci de străini pentru care nu este competentă jurisdicţia lor naţională. Alte presiuni nu s-au făcut asupra noastră, decât doar că toţi reprezentanţii puterii sovietice cu care am luat contact nu se sfiau să afirme că ţara noastră este socotită de ei ca orice republică a lor, iar noi, din punct de vedere politic, administrativ şi juridic suntem asimilaţi cetăţenilor lor, încât în concluzie spuneau ei, vom vedea că până la urmă dosarul pregătit de ei va fi promovat în justiţie şi justiţia lor ne va judeca şi ne va condamna.

LA PROCESUL ÎNSCENAT

Pe data de 25 martie (sărbătoarea Bunei Vestiri pentru noi creştinii), la orele 5 dimineaţa am fost scoşi din celulă şi coborâţi la parter într-o încăpere mare unde se aflau toţi arestaţii care în ziua respectivă mergeau la tribunal, având fiecare termen de proces.

Aici am întâlnit oameni de toate vârstele, de toate profesiile, din toate părţile Uniunii Sovietice, deţinuţi politici ucrainieni foarte mulţi, din ţările baltice la fel, amestecaţi laolaltă cu zgura infractorilor de drept comun, pentru că în penitenciarele sau lagărele de la ei erau amestecaţi deţinuţii de drept politic cu cei de drept comun, din care cauză –după cum vom vedea mai târziu- se petreceau atâtea orori în aceste pepiniere de crime şi fărădelegi.

După ce am primit raţia de pâine pe ziua respectivă, am fost îmbarcaţi în nişte dube enorme, negre şi murdare, care ne-au transportat la Tribunalul militar al regiunii Gorki, unde am fost băgaţi în arestul tribunalului şi de unde pe la orele 10 dimineaţa am fost urcaţi într-o încăpere cam de 3/4 m., situată undeva la etajul 6 al acestei clădiri enorme, încăpere care se chema “sală de şedinţe”.

În partea stângă a acestei mici încăperi se afla, improvizată din câteva scânduri grosolane, o aşa-zisă boxă a

acuzaţilor, unde am luat loc pe o banchetă în aşteptarea a ceea ce urma să vadă ochii noştri şi să audă urechile noastre.

După câteva minute şi-a făcut intrarea –pe aceeaşi uşă pe unde intrasem şi noi- completul de judecată, format dintr-un maior asistat de un lt. major, un plutonier pe post de grefier şi nelipsita noastră Tamara, translatoarea lagărului.

Am privit plini de uimire acest complet de judecată "fantomă", alcătuit după un clişeu sui-generis, în care persoana procurorului era suplinită de maiorul care prezida completul şi care şi-a dezvoltat în câteva cuvinte rechizitoriul, după ce plutonierul grefier făcuse în prealabil apelul părţilor şi dase citire actului de acuzare.

Tamara, pe care eu o rugasem înainte de începerea dezbaterilor să-mi traducă fidel şi complet tot ceea ce avea să se rostească acolo, s-a achitat cu prisosinţă de rolul ei.

Tot ceea ce am auzit rostindu-se, nu era altceva decât acuzaţiile pe care le auzisem şi le citisem în noaptea când l-am păcălit pe col. Vaţurin de ne-a pus la dispoziţie dosarul cauzei.

De altfel, acel maior rus care cumula funcţia preşedintelui cu aceea a procurorului în cadrul aceluiaşi complet de judecată, nu a făcut altceva decât să dea citire din dosar tuturor capetelor de acuzare pe care le formulaseră organele politice de anchetă ale lagărului împotriva noastră.

În 20 de minute, întreagă această înscenare judiciară s-a terminat, după care maiorul rus i-a spus Tamarei să ne întrebe dacă avem vreo întrebare de pus.

Desigur că eu, în tot acest răstimp, considerând că este vorba de un proces în cadrul căruia vor fi respectate formalităţile proceduraale ca şi dreptul nostru de apărare, îmi formulasem şi aveam clar în minte concluziile pe care să le pun, nu în apărarea noastră, ci în acuzarea lor.

Acum mai ales, când am văzut că se caută a se da aparenţa unui proces acestei neruşinate măsluiri a ideii de justiţie, mi-am dat seama că în faţa acestei samavolnicii nu-mi rămân decât două alternative:

-sau tac şi primesc ca orice sclav al lor, fără cârtire, lanţul pe care îl pui animalului de gât înainte de a-l duce la abator;

-sau spun pe numele lor adevărat tot ceea ce aud şi văd că se pune la cale contra noastră, pentru ca astfel să ia act şi aceşti orbi executanţi că nu primim cu capul plecat mişelia lor, că respingem şi sfidăm lipsa lor de omenie şi de ruşine, atunci când caută să demonstreze că aplicarea celei mai umaniste idei de justiţie nu este altceva în final decât intenţia exterminării unor oameni.

Era posibil să confirm prin tăcerea mea ideea avansată încă din timpul anchetei, cum că noi, prin atitudinea noastră refractară dispoziţiilor lagărelor prin care am trecut, -adică prin respingerea muncii forţate şi prin grevele făcute contra ei, ca şi împotriva altor abuzuri; prin grevele de foame la care am participat (se spunea în dosar că le-am organizat !), împotriva ingerinţelor conducerii lagărelor, am fi dezvoltat o activitate politică îndreptată împotriva sistemului marxist sovietic, am fi avut atitudini duşmănoase contra orânduirii lor sociale şi implicit împotriva noii orânduiri democratice din ţara noastră !

Cum era oare posibil să organizez sau să particip la o activitate potrivnică orânduirii comuniste de la ei, atâta vreme cât eu, ca prizonier de război, străin de ţara lor, nu am părăsit niciodată acel perimetru de pământ înconjurat de şapte rânduri de sârmă ghimpată, care se numeşte lagăr al prizonierilor de război, şi care, potrivit dreptului internaţional este asimilat pământului patriei mele, purtând caracterul de extrateritorialitate ?

Cum era posibil să fiu asimilat cetăţenilor lor, calificând şi încadrând atitudinea mea refractară şi protestele mele contra abuzurilor din lagăr, drept agitaţie şi instigaţie îndreptată contra orânduirii de la ei, asimilând aceste atitudini ale mele infracţiunii politice cenzurate de art. 193 al legii lor penale, în care pot fi încadraţi doar cetăţenii statului sovietic ?

Avut-am eu vreodată vreun contact cu ceea ce se afla dincolo de sârmele ghimpate ale lagărelor, cu sistemul lor

social şi politic, sau cu cetăţenii lor cu care încearcă să fiu asimilat ca să mi se aplice mie, străin în ţara lor, jurisdicţia lor naţională?

Acest tribunal fantomă, ad-hoc alcătuit, având doar componenţă limitată ca obiect, el însuşi suferea de vicii de procedură privind componenţa lui stranie.

În încercarea mea de autoapărare (care se referea bineînţeles şi la camarazii mei ce se aflau alături de mine în aceeaşi boxă a acuzării), am căutat, în primul rând să subliniez că acest complet de judecată nu este competent în a judeca atitudinile noastre din lagărele de prizonieri de război şi că justiţia lor naţională, justiţia sovietică, este competentă şi se aplică doar cetăţenilor sovietici şi străinilor numai atunci când aceştia, în stare de libertate fiind în Uniunea Sovietică, lezează interesele societăţii sau ale cetăţenilor lor.

Că, deci, din punct de vedere al dreptului internaţional, viaţa noastră cu întâmplările ei din lagărele de prizonieri, nu poate cădea sub incidenţa legilor sovietice, noi păstrându-ne statutul de cetăţeni străini, atâta timp cât ne aflam sub scutul legilor internaţionale.

Şi că deci, în mod intenţionat eronat şi numai abuziv, se încearcă a ne plasa pe noi, prizonieri de război, cetăţeni străini, sub jurisdicţia legislaţiei lor naţionale, ceeace este nu numai o eroare, ci de-a dreptul o oroare din punct de vedere juridic. Singura lege competentă să ne judece pe noi, chiar pentru acte şi fapte petrecute în perioada de captivitate, este numai legea noastră naţională română şi numai după ce am fost repatriaţi.

Orice încercare de a escamonta acest principiu de drept internaţional, nu este altceva decât un abuz din partea autorităţilor sovietice, abuz pe care istoria îl va consemna, iar cei ce le-au făcut vor răspunde de el.

Am mers până acolo încât am afirmat că şi aşa sunt chiar prea multe abuzurile pe care autorităţile sovietice ni le-au pricinuit în lagărele de prizonieri de război, pentru ca cei vinovaţi să răspundă mâine în faţa unui tribunal constituit după

modelul celui de la Nürnberg, unde au răspuns solidari şi comandant şi executat, pentru abuzurile săvârşite.

La aceasta, maiorul rus care începuse să dea semne de nervozitate ascultând ceea ce Tamara îi traducea, a sărit în sus vociferând că am calomniat guvernul sovietic, interzicându-mi să mai vorbesc şi ordonându-mi să stau jos.

Surprins şi revoltat de faptul că mi se interzicea şi cel mai elementar drept –dreptul la autoapărare-, în starea de iritare în care mă aflam am tras un pumn atât de puternic în scândura barei de la boxa în care mă aflam, încât aceasta a plesnit în două.

Sentinela rusă, care se afla alături, a pus mâna pe mine imaginându-şi poate că încerc să atac tribunalul. Se înţelege că am protestat şi i-am arătat maiorului rus că se serveşte de forţă până şi în incinta acestui pretins tribunal, după care el a ordonat soldatului să se retragă doi paşi înapoi.

Tribunalul a suspendat şedinţa pentru 10 minute, iar noi am rămas singuri între cele patru ziduri ale acestei încăperi, unde destinul aruncase zarurile pentru viaţa noastră, care ne aflam într-o luptă inegală cu dreptul forţei asupra forţei dreptului.

După zece minute uşa se deschide, intră cei trei componenţi ai completului plus Tamara şi după ei… ni s-a părut că e un vis, deşi era însăşi realitatea!

Erau patru prizonieri de război aduşi din lagărul de la Mînăstîrka. Doi dintre ei ne erau cunoscuţi şi declaraţiile lor se aflau la dosar ca martori ai acuzării –Chivu şi Ionescu-, dar pe ceilalţi doi de care se serveau ruşii ca martori ai acuzării nu-i văzusem niciodată în viaţa noastră, erau slt. Cojan şi alt slt. originar din Bucovina, pe numele lui Beiluseac.

Toţi patru, cu faţa către completul de judecată şi către noi.

Chivu şi Ionescu au răspuns că îşi menţin declaraţiile de la dosar date în faţa organelor politice ale lagărului de la Mînăstîrka, dar vor să le completeze printr-un supliment, aici

în faţa completului de judecată. Pentru noi nu era ceva nou lecţia repetată probabil de atâtea ori de ei în faţa lui Vaţurin.

Ceilalţi doi au răspuns la întrebările puse de maiorul rus, întrebări pe care le avea formulate pe o bucată de hârtie şi al căror răspuns era răspunsul tipic trasat de comisariatul politic al lagărului.

Răspunsul meu în replică la cele declarate la interogatoriul de şedinţă de către martorii acuzării, a constituit în acelaşi timp şi o declaraţie publică faţă de poziţia completului de judecată, de a fi unul şi acelaşi lucru cu organele politice de anchetă din lagăr.

După ce am făcut atent tribunalul că o atitudine imparţială l-ar obliga să aplice formula tratamentului egal, adică după ce a ascultat depoziţiile martorilor acuzării să asculte în continuare şi depoziţiile martorilor apărării, apărare la care însă, după concepţia lor, noi nu aveam dreptul.

Am afirmat că atâta vreme cât tribunalul nu ne dă posibilitatea să ne organizăm apărarea, acest lucru confirmă faptul că el, tribunalul, nu este altceva decât o prelungire a organelor de anchetă şi nu un exponent al ideii de justiţie.

M-am adresat după aceea –într-o filipică acerbă- celor patru sperjuri şi trădători, făcând-o atentă pe Tamara să traducă corect pentru ca şi completul de judecată să înţeleagă ceea ce le voi spune.

După ce le-am amintit că ceea ce au făcut ei acum şi aici, este un lucru care îi acoperă de ruşine în faţa oamenilor şi a lui Dumnezeu şi că va veni o vreme când pentru fapta lor vor primi răsplata ce li se cuvine şi aceasta nu va fi alta decât, întâi propriul lor oprobiu şi apoi al acelora care s-au servit de fapta lor, adică al ruşilor, care pe bună dreptate respectă perceptul roman : “iubesc trădarea, dar urăsc pe trădători !”

I-am blestemat ca, ajunşi în ţară, să nu-şi afle liniştea şi tihna nicăieri, iar în momentele lor de bucurie să le apară în ochii memoriei tabloul de acum : noi, cei trei foşti camarazi ai lor, vânduţi de ei duşmanului pentru ca, peste cadavrele noastre, să poată ajunge în ţară, acasă.

Tot timpul cât au stat în faţa noastră, au rămas cu capetele plecate, cu privirile în pământ şi nici unul nu ne-a privit până când uşa încăperii a fost deschisă de soldatul de gardă, care i-a scos din încăpere.

Au ieşit imediat după ei şi ruşii, care ca oameni au fost martori la o scenă ce poate le-a amintit şi lor de ceea ce, în orele de educaţie patriotică şi cetăţenească, le spuseseră cândva şefii lor.

Am rămas noi trei, gardianul ce ne păzea şi Tamara, care impresionată de cele ce văzuse şi auzise, m-a întrebat doar atât: "-Ce să transmit camarazilor dvs. în lagăr?"

I-am răspuns să le transmită tot ce a văzut şi a auzit că s-a petrecut aici, iar pe deasupra să le spună că suntem ferm convinşi că ne vom revedea în curând în mijlocul marei noastre familii, neamul românesc şi ţara noastră.

SENTINŢĂ BOLŞEVICĂ

După câteva minute, completul a reintrat şi maiorul rus a dat citire sentinţei, care mă condamna pe mine la 12 ani muncă silnică în lagărele îndepărtate, pe cpt. Bălan la 8 ani şi pe slt. Teodorescu la 5 ani. Formula în ruseşte suna astfel: "silnîi trudovoi, dalnîi lagherea." (muncă silnică în lagărele îndepărtate).

Totodată ne-a fost înmânată câte o coală de hârtie, spunându-ne că avem dreptul să facem recurs în termen legal împotriva sentinţei de condamnare.

Răspunsul nostru a fost acela că pe loc am rupt cele trei coale de hârtie, spunând că în felul acesta ar însemna că ne-am recunoscut vinovaţi şi că am luat în serios acest joc de-a justiţia în Uniunea Sovietică.

E drept că recursul l-au făcut tot ei şi anume, procuratura care s-a declarat nemulţumită şi m-am pomenit la câteva luni, după ce am ajuns dincolo de Cercul Polar –la

Vorcuta- cu comunicarea sentinţei de recurs, în care eram condamnat la 25 de ani “sîlnîi trudovoi dalnîi lagherea”.

Am fost scoşi din “istorica” sală de şedinţe a Tribunalului din Gorki, coborâţi în arestul tribunalului, unde am rămas până după orele 17, când am fost îmbarcaţi împreună cu cei cu care veniserăm de dimineaţă şi am pornit spre închisoare.

Căzuse de mult întunericul nopţii aici la această paralelă nordică, afară ningea cu fulgi mari viscoliţi şi duba neagră gonea pe străzile pe care, la acea oră din zi, deşi era întuneric, -oamenii umblau încă prin acest mare oraş de pe Volga.

Noi priveam afară prin împletitura metalică a plasei de sârmă care oblonea cele două ferestre mici ale dubei. Pătrundea până la noi forfota străzii şi glasul oamenilor care treceau pe lângă noi, când duba staţiona la culoarea roşie a semafoarelor.

În tristeţea adâncă pe care o trăiam, glasul trecătorilor îl asemuiam vieţii care curgea pe lângă noi, ca o apă care nu se lasă oprită în loc de tragedia întâmplată nouă.

Privind fulgii mari de zăpadă cu care viscolul îmbrăcase oameni şi clădiri în albul imaculat al iernii, în viteza cu care această dubă de puşcărie gonea spre celula care ne era pentru moment casă, trăiam senzaţia dureroasă a ruperii de lume şi de viaţă şi, ca într-o străfulgerare, am simţit în inimă durerea acestei clipe, ca pe o alunecare într-o prăpastie fără fund.

Trăiam, fără să visez, coşmarul tragediei pe care o intuiam fără puterea desprinderii din plasa ei.

Eram asemenea unor fire de praf cosmic, rătăcite în oceanul planetar, dar eram totuşi trei suflete, trei vieţi de oameni desprinse din trunchiul neamului care ne-a dat viaţă, de soarta cărora, astăzi, nimeni nu ştia nici unde ne aflăm şi nici dacă mai existăm.

Am trăit în acele clipe un început de deznădejde care încerca să mă cuprindă în braţele ei, dar de care m-am desprins imediat, trimiţând-o la acei a căror credinţă şi speranţă i-a părăsit ca pe un pustiu fără de viaţă şi fără de soare.

Ajunşi sus, în celula noastră de la etajul trei, noi cei trei părăsiţi de lume, am trăit adânc şi mai acut ca niciodată până atunci, acea nevoie lăuntrică de a restabili echilibrul sufletesc ameninţat de intervenţia unei forţe din afara noastră.

Dacă în lumea din afară nu puteam afla nici un punct de sprijin în pragul tragediei ce se deschidea în faţa noastră, unde alt undeva mai putea să aflăm încurajare şi putere, credinţă şi speranţă, ajutor şi mântuire, decât în noi înşine, în sufletele noastre, în care să-L căutăm pe Dumnezeu Atotputernicul, căruia să-I implorăm ajutor la nevoie, curaj la greu, credinţă tare şi speranţă vie în izbăvirea noastră?

ÎN CELULA ÎNCHISORII GORKI

Toţi trei ca unul, am căzut în genunchi pe asfaltul rece al celulei şi rugăciunea noastră comună înălţată Tatălui ceresc, a avut darul să creeze acel climat de comuniune sufletească, capabilă să risipească orice urmă de slăbiciune morală şi să ne încălzească inimile în credinţa şi speranţa că vom învinge toate greutăţile ce ne vor sta în cale.

A fost cea mai dureroasă, dar şi cea mai înălţătoare clipă (clipa acelei nopţi din 25 spre 26 martie 1948, trăită în celula închisorii de la Gorki) din viaţa noastră, dusă până atunci pe acel pământ străin şi duşman nouă.

Ne-am legat atunci într-o frăţie de cruce la bine şi la greu, încât indiferent unde soarta va mâna pe fiecare dintre noi ne-am legat să trăim permanent clipa acestei comuniuni şi să ne simţim totdeauna împreună toţi trei.

În ceea ce mă priveşte, indiferent ce a urmat atunci când soarta a trasat fiecăruia drumul său, n-am uitat niciodată simbolul acelei clipe şi totdeauna am simţit alături căldura frăţească a celor doi camazi ai mei, pe care-i voi simţi, în continuare, alături şi astăzi, chiar dacă suntem departe unul de altul.

Ne simţeam atât de bine, de tari şi încrezători într-un sfârşit bun al necazului nostru, încât nu ei, ci noi eram acei care trăiam parcă bucuria unei victorii repurtată cu o zi înainte asupra răului.

Ne dădeam însă seama că poziţia noastră juridică s-a schimbat de acum înainte şi că prin sentinţa de condamnare pronunţată ieri împotriva noastră am fost scoşi de sub scutul legilor internaţionale ca prizonieri de război şi că ne aflăm sub tutela legilor interne sovietice, asimilaţi în drepturi şi obligaţii cetăţenilor sovietici condamnaţi.

Cu toate că viaţa noastră în lagărele de prizonieri de război a fost aceea pe care v-am descris-o, un sentiment de nostalgie totuşi ne chema înapoi la timpul când ne aflam între camarazii noştri, dar ne propusesem să nu mai privim înapoi, să nu uităm niciodată ce a fost şi să privim permanent înainte, la ceea ce ne aşteaptă, să fim înarmaţi sufleteşte pentru a învinge greutăţile ce ne vor sta în cale.

La drept vorbind, numai după câteva zile de la proces, începusem să trăim nerăbdarea plecării de aici. Aflasem de la unii că după condamnare deţinuţii sunt repede trimişi în regiunile cu lagăre de muncă forţată, pentru că la ei puşcăriile propriu-zise nu-s locuri de execuţie a condamnării, ci puncte de tranzit spre aceste regiuni.

Cât am stat în celula de la etajul 3, viaţa noastră a cunoscut un ritm pe care noi i l-am imprimat, pentru ca să avem permanent o preocupare.

Şi, preocuparea permanentă pe care ne-am făcut-o, a fost aceea de a ne însuşi, într-o măsură mai mare sau mai mică, limba lui Tolstoi, adică limba rusă de care ştiam că vom avea mare nevoie acolo unde vom fi aruncaţi, laolaltă cu masele lor de deţinuţi.

În consecinţă, într-o dimineaţă am cerut raportul ofiţerului de serviciu pe care l-am rugat să ne aducă nişte cărţi în limba rusă şi el care ştia că suntem străini, a venit cu câteva broşuri de literatură politică din scrierile lui Lenin şi Stalin. I le-am dat înapoi şi l-am rugat să ne aducă două cărţi de

literatură rusă veche şi într-adevăr ne-a adus romanul "Război şi pace" al lui Lev Tolstoi. Pe noi ne interesa doar să ne îmbogăţim vocabularul limbei ruse pentru ca mai pe dibuite, mai pe cale de intuiţie să pricepem sensul şi înţelesul acestei limbi.

Evenimente importante cât am mai rămas în regimul de celular la Gorki, nu s-au produs, în afara unui incident pe care personal l-am avut cu unul din gardienii care ne conducea jos pentru cele 20 de minute de plimbare în ţarcul din curtea interioară a închisorii şi care cu forţa a vrut să-mi scoată cizmele din picioare. A avut loc o busculadă între mine şi gardianul rus, după care eu am intrat înapoi în celulă, am cerut raportul ofiţerului de serviciu, care în urma celor întâmplate l-a schimbat pe gardian de pe etajul nostru.

În dimineaţa zilei de 23 aprilie 1948 (sărbătoarea Sfântului Gheorghe la noi creştinii), deci cam la o lună după proces, am fost scoşi din celulă şi conduşi jos în curtea interioară a închisorii, într-o încăpere comună în care se aflau peste 200 de deţinuţi, printre care ne găseam şi noi trei ofiţeri români şi câţiva prizonieri nemţi.

Aici am trăit o clipă de groază, când din mijlocul unui grup de deţinuţi de drept comun ruşi s-a desprins unul cu chip şi asemănare de "homo lombroso", care venind drept la noi, s-a repezit asupra mea să-mi scoată cu forţa cizmele din picioare şi să-mi ia mantaua din spate. S-a încins o luptă între mine şi el, la care a sărit şi Bălan cu Teodorescu în ajutorul meu, iar un neamţ a început să bată cu picioarele şi pumnii în uşă.

Uşa s-a deschis şi în pragul ei a apărut un ofiţer rus însoţit de doi gardieni, care auzind ce s-a întâmplat şi obişnuit cu asemenea scene, ne-a scos pe noi, pe toţi prizonierii de război care ne aflam acolo şi ne-a băgat într-o încăpere alăturată, unde am stat liniştiţi până a doua zi.

Aici am întâlnit foarte mulţi cetăţeni din ţările baltice (Estonia, Letonia şi Lituania) şi ucrainieni care, spre deosebire de ruşi, erau oameni liniştiţi, oameni cu care se putea sta de vorbă şi de la ei am aflat că a doua zi vom pleca în "etapă" (aşa

numeau ei plecările loturilor de deţinuţi spre zonele îndepărtate cu lagăre de muncă).

ÎN TRANZIT LA ÎNCHISOAREA KIROW

Într-adevăr a doua zi dubele închisorii au început să care grupuri-grupuri de deţinuţi, până la un triaj periferic al oraşului, unde garnituri de câte 80 de vagoane, trase de câte două locomotive puternice, aşteptau să ne înghită pentru a ne arunca în cine ştie care din cele patru puncte cardinale, unde peste tot GULAG-ul sovietic era prezent cu lagărele lui de muncă forţată.

După o zi şi o noapte de iarnă, petrecută în vagoanele în care eram înghesuiţi ca animalele duse pentru sacrificare, două garnituri de tren s-au pus în mişcare cu destinaţia, deocamdată, Kirow, unde se afla o închisoare –dispecerat al NKVD-ului-, care programa transporturile de forţă de muncă spre diferite zone, în funcţie de necesităţile şi priorităţile respective.

Condiţiile transportului erau îngrozitoare din toate punctele de vedere ; mai întâi, era gerul care ne chinuia cumplit, apoi condiţiile de higienă într-o asemenea înghesuială în care, câte 120 de oameni în vagon, abia puteau să se mai întoarcă de pe o parte pe alta.

Necazul cel mai mare îl constituia însă faptul că această masă de oameni era un amestec dintre cele mai nenorocite. **Condamnaţi de drept comun, infractori de drept comun şi criminali notorii** gata ori când să te taie cu cuţitul pentru raţia de pâine pe care o primeai, pentru o ţigară de mahorcă sau pentru haina cu care te acopereai, apărându-te de frig.

A fost un calvar cele trei zile cât a durat transportul până la Kirow unde, de la triajul în care s-a oprit garnitura, am fost încolonaţi şi sub o pază puternică am plecat pe jos spre închisoare.

Închisoarea de la Kirow era, spre deosebire de tot ce văzusem până acum, cea mai groaznică, ca loc de penitenţă.

Ca stil de construcţie, era o enormă cazemată practicată sub pământ, aş putea spune că era ceva asemănător închisorii noastre de la Jilava, dar de proporţii înspăimântător mai mari, putând caza peste 60.000 de deţinuţi în tranzit.

Era punctul de tranzit, unde erau concentrate mase mari de deţinuţi aduse din toate părţile Uniunii Sovietice, pentru a fi pulsaţi spre regiunile îndepărtate cu lagăre de muncă.

De aici, trei erau direcţiile spre care se dirijau aceste mase mari de oameni şi anume: nordul îndepărtat, dincolo de Cercul Polar, acolo unde pe harta fizică a Uniunii Sovietice este marcat numele Vorkuta, dincolo de paralela 67; spre Polostrov (peninsula) Ciorkotka, sau Kolima şi spre Karaganda, lângă graniţa cu China.

Acestea erau cele trei regiuni pentru care eram candidaţi a fi trimişi, fiecare din ele fiind una mai îngrozitoare decât alta.

Subterana acestei înspăimântătoare puşcării de la Kirow era asemenea burţii unui balaur cu şapte capete, care înghiţea zi şi noapte mii şi mii de anonimi amestecaţi ca într-un cazan, pentru a-i arunca apoi în bezna minelor îndepărtate, unde aveau să-şi scuipe plămânii şi să dispară ca şi când nu ar fi existat niciodată.

GULAG-ul sovietic era ca o moară de carne vie, care funcţiona zi şi noapte pe întreg întinsul acestei şesimi din globul pământesc, unde trona umbra atotstăpânitoare a marelui Belzebut (Stalin).

Aici la Kirow, unde am stat trei săptămâni, am fost mutaţi dintr-o celulă în alta, până când într-o zi, un deţinut care organiza muncile la suprafaţă, văzându-ne pe toţi trei laolaltă şi întrebându-ne ce naţie suntem, ne-a luat din celulă şi ne-a scos la suprafaţă.

Acest deţinut politic era ucrainian şi făcuse parte din primii supravieţuitori ai acelei divizii mult controversate, a generalului Vlasov (o divizie de ucrainieni voluntari, care sub comanda acestui general a luptat alături de nemţi în timpul războiului).

Ucrainianului nostru, condamnat la moarte, i s-a comutat pedeapsa în muncă silnică pe viaţă şi se afla în închisoarea din Kirow, unde administraţia închisorii, pentru calităţile lui de bun organizator, îl întrebuinţa la muncile interioare ale puşcăriei.

Trei săptămâni cât am rămas în această închisoare, el ne scotea dimineaţa din celula subterană, ieşeam afară la suprafaţă, la aer şi lumină, unde făceam diferite treburi uşoare în curtea închisorii, în schimbul unor raţii de pâine pe care nu le puteam consuma, dar le aduceam seara în celulă şi le dam celorlalţi camarazi nemţi, prizonieri de război condamnaţi ca şi noi.

Tot el, acest ucrainian, mi-a spus că pentru a scăpa de necazul cu cizmele şi mantaua care-i tenta pe puşcăriaşii ruşi de drept comun să le schimb cu bocanci şi pufoaică, că în felul acesta trec drept rus de-al lor după îmbrăcăminte şi voi avea linişte. Aşa am şi procedat şi atât eu, cât şi Sandu Bălan şi Nelu Teodorescu au făcut la fel.

SPRE VORKUTA

În dimineaţa zilei de 10 mai 1948 (sărbătoarea noastră naţională), după ce cu o zi înainte fusesem pregătiţi pentru plecare, am fost scoşi din celule şi grupuri-grupuri am plecat spre triajul de cale ferată unde sosisem când am venit aici şi de unde la fiecare trei zile, pleca o garnitură cu deţinuţi spre una din cele trei destinaţii de care am vorbit mai înainte.

Garnitura în care am fost îmbarcaţi şi noi era sorocită pentru Vorkuta, adică pentru nordul îndepărtat şi era formată din 70 de vagoane de câte 20 de tone fiecare, în fiecare vagon fiind băgaţi câte 120-140 de oameni.

Un transport de 7-8.000 de deţinuţi, era aruncat în fundul minelor de cărbuni şi de plumb, situate în capătul cel mai de nord al Uralilor, acolo unde pământul se întâlneşte cu gheţurile veşnice ale Oceanului de nord.

Zi şi noapte, garnituri de vagoane încărcate cu "carne vie" se întretăiau pe linia dublă de cale ferată construită până în nordul îndepărtat, cu garnituri încărcate cu cărbuni sau alte minereuri, care coborau spre sud, spre regiunile unde se aflau instalate uzinele şi fabricile lor de armament.

Această regiune din extremul nordic –Vorkuta-, este un bazin enorm de mare, bogat în minereu şi în special în cărbune de calitate superioară (cocsificabil), care este dirijat spre regiunile cu siderurgie grea, unde se aflau amplasate cele mai mari fabrici de armament sovietice.

Exploatată şi investigată ca fiind foarte bogată, această regiune poartă numele unui mare om de ştiinţă al ruşilor, din timpul ţarilor, Vorkutov, care după ce a exploatat regiunea împreună cu o misiune ştiinţifică, a raportat că deşi este foarte bogată, trebuie să se renunţe la a fi exploatată pentru că acolo unde nu este posibilă viaţa, ar fi total inuman să obligi omul să trăiască.

A venit însă o vreme când conducerea prezentă care guvernează viaţa aceloraşi ruşi nu se încurcă cu asemenea "mofturi burgheze" şi începând din timpul războiului a continuat să oblige o anumită categorie de oameni să trăiască şi mai ales să extragă cu preţul libertăţii şi vieţii lor, materia primă de care avea nevoie uriaşa maşină de război, de care Uniunea Sovietică se folosea pentru a impune întregii lumi "umanismul celei mai avansate concepţii despre lume şi viaţă".

Numai în această regiune de izolare şi deportare, către care ne îndreptam şi noi acum, trăiau (sau mai exact erau obligaţi să trăiască) şi executau munci de sclavi, un milion şi jumătate de oameni rupţi de lume şi obligaţi să accepte acel "contract liber cu statul" de care vorbea prin anii 1950 la Naţiunile Unite, fostul procuror general al Republicilor Sovietice, în calitate de şef al delegaţiei lor la ONU, Vîşinski.

Dar să ne îndreptăm împreună paşii spre regiunea urşilor albi, cu care în copilărie ne speriau mamele noastre, când făceam câte o boacănă.

STEAUA NORDULUI

Dacă cei trei magi din povestea biblică au călătorit pe drumul luminat de steaua care s-a oprit deasupra staulului din Betlehem, noi cei trei fraţi de cruce, uitaţi de lumea care ne-a trădat, eram împinşi de mânia oarbă a acelora care ne vroiau pieirea, spre iadul veşnic alb şi rece al Cercului Polar, acolo de unde nici speranţa nu mai poate răzbate distanţe şi dureri.

Strânşi uniţi unul lângă altul, am urcat în acelaşi vagon în care figuram pe o listă comună şi în care numele noastre împrumutaseră parcă ceva din fonetica acelor nume străine cu care soarta ne aduseseră împreună.

Vagoane amenajate special pentru un transport de lungă distanţă, în care locurile, pe care trebuia să stea omul trei săptămâni de zile şi nopţi, era măsurat cu latul unei palme.

Priciuri duble de jur-împrejur în ambele jumătăţi ale vagonului, mijlocul –cca. 2 mp.- era liber pentru diferite servicii pe timpul transportului.

Erau amestecaţi laolaltă condamnaţi de drept comun cu deţinuţi de drept politic, ceea ce era un adevărat calvar, pentru că distribuirea raţiilor de alimente (cele 300 gr. de pâine şi un polonic de caşa de orz), erau la aprecierea acelora care dispuneau cui şi cât să i se dea fiecăruia.

-Voi întrerupe pentru moment descrierea acestei călătorii de groază, pentru a reda în câteva cuvinte calitatea oamenilor şi atmosfera în care am fost obligaţi să trăim în acest timp.

Trebuie să vă spun că nu era nevoie să fii psiholog, jurist, sociolog sau criminalist pentru a-ţi putea da seama că, deşi această categorie generală a infractorilor înnăscuţi, de profesie sau de ocazie au trăsături somatice sau psihice comune peste tot globul, drojdia criminalităţii pe care am întâlnit-o în puşcăriile şi lagărele GULAG-ului sovietic prezintă trăsături

distincte, accentuând până la denaturare tarele comune ce definesc această categorie universală de răufăcători.

Mai întâi, din cauza unei proliferări la scară naţională a acestei categorii de infractori de toate felurile care există în Uniunea Sovietică, ei au simţit la un moment dat nevoia unei ierarhizări a nonvalorilor în sânul comunităţii lor, conform criteriului după care se promovează această selecţie şi în cadrul mafiilor prezente astăzi în lumea întreagă.

Adică : ferocitatea, setea de sânge, sadismul şi toată gama de atrocităţi care conduce la dezumanizarea individului, constituia criteriul de selecţie pe scara ierarhiei nonvalorilor, în sânul aşa-numitele organizaţii de "blatnoi", din care făceau parte numai "elitele" acestei categorii de criminali.

Pentru interesele josnice şi imediate, privind supravieţuirea lui cu orice preţ, un blatnoi nu sta prea mult la gânduri când era vorba să te înjughie cu cuţitul pentru bucata ta de pâine, sau pentru haina din spate.

Trădarea, în cadrul castei lor, fie că era vorba de trădarea anumitor secrete, fie că era vorba de trecerea de partea autorităţilor, se pedepsea cu moartea, iar cel înjunghiat era pur şi simplu aruncat în timpul nopţii polare, peste sârmele ghimpate, sub ghiaţa tundrei.

Cei care trădau, într-un fel sau altul, erau denumiţi în limbajul lor de castă "suchi" (căţele) şi chiar dacă plecau în alte lagăre erau urmăriţi şi până la urmă exterminaţi de alţi blatnoi.

În cei trei ani şi jumătate cât am stat în acest iad al nordului, am fost –fără voia mea-, martor la nenumărate atrocităţi petrecute în lagărele pe care le-am călcat.

-Şi acum, după ce aţi înţeles care era calitatea "societăţii" în care avea să se desfăşoare "voiajul" nostru în urmărirea stelei nordului, mă voi reîntoarce la punctul în care am întrerupt naraţiunea mea.

Alexandru Bălan, Ion Teodorescu (mezinul nostru) şi cu mine, nedespărţiţi ca cele trei degete de la mâna dreaptă cu care închipuim semnul sfintei cruci, strânşi unul lângă altul,

ne-am găsit un loc, jos pe duşumeaua vagonului, sector ocupat de plebea acestei pestriţe adunături.

Statornic hotărârii mele, mă vroiam un fidel observator a tot ceea ce se desfăşura sub privirile mele şi a tot ceea ce înregistrau urechile mele. I-am atras şi pe ei lângă colţul de jos al priciului din stânga vagonului, jos pe duşumeaua rece, într-un punct de unde tot timpul transportului, am privit ca la scenă deschisă, întreaga reprezentaţie a acestui "circ pe patru osii".

Până să se aleagă şeful blatnoilor şi statul său major, au avut loc discuţii violente şi încăierări între două tabere care-şi disputau întâietatea, până când, la un moment dat, un rus cu faţa brăzdată de cicactice şi cu privire de câine turbat, a scos de la bocanc un şiş cu două tăişuri, l-a prins în dinţi şi când a urlat odată ca un tigru în junglă, toţi au aplecat capetele în semn de acceptare şi supunere. Aşa s-a autointitulat acesta drept şef al vagonului. În jurul său au apărut, dintr-odată, alţi patru ruşi care formau statul său major.

Am avut atunci, sub ochii mei, viziunea înţelesului şi practicii dictaturii asiatice.

Nu interesează că este vorba de Ivan cel Groaznic sau de Stalin cel roşu, ceea ce interesează este faptul că şi unul şi altul au fost doi tirani, care ca şi blatnoiul din vagonul nostru, au stăpânit milioanele de oameni prin tirania dictaturii.

Aici, în acest vagon, unde fiecare nu avea decât pufoaica din spate, doar raţia de pâine zilnică putea constitui nada care atrăgea năravul acestor răufăcători.

Şeful blatnoilor care, de la 14 ani îşi petrecea viaţa numai prin puşcării şi lagăre (avea acum vârsta de 40 de ani trecuţi), povestea celorlalţi palmaresul crimelor sale, iar subalternii săi scoteau chiote de admiraţie şi aprobare, încât te credeai în mijlocul unui trib din junglă.

Stilul de viaţă în această puşcărie pe roate nu se deosebea prea mult de acela al închisorii de unde plecasem, cu singura diferenţă –care însemna extraordinar de mult- că frigul era mai groaznic ca cel din celulă şi te anchizola total lipsa de

mişcare. Masa ni se dădea o dată pe zi, pe la orele 10 dimineaţa când se făcea apelul (numărătoarea) şi când primeam raţia de 300 gr. de pâine, un polonic de ciorbă –denumită în limbajul lor "balanda", invariabil din varză sau arpacaş. Tot atunci se aruncau jos din vagoane cadavrele acelora care din motive lesne de înţeles "au dat în primire", adică au trecut în eternitate şi care erau pur şi simplu aruncaţi lângă rambleul căii ferate, după care o echipă special destinată acestui scop, îi arunca într-o groapă comună, săpată la marginea pădurii, în pământul îngheţat. În vagonul în care ne aflam noi am avut trei decese pe parcursul a 17 zile de transport.

Sandu Bălan, Nelu Teodorescu şi cu mine (ei mă ţineau pe mine la mijloc), toţi trei stăteam şi dormeam într-o dungă, adică numai pe o parte, că de întors, ne întorceam la comandă, odată toţi trei.

Pe noi nu ne preocupau atât mizeriile materiale şi suferinţele morale generate de condiţiile inumane de transport, pentru că urmăream, cu sufletul la gură, transformările pe care le înregistrau, pe măsură ce înaintam spre nord, atât climatul care se răcea din ce în ce mai tare, cât şi vegetaţia care murea sub ochii noştri.

Vedeam, cu fiecare zi cu care urcam spre nord, cum frigul creşte şi cum viaţa arborilor scade din ce în ce, până la dispariţie.

Priveam printre crăpăturile pereţilor vagonului, topind pojghiţa de gheaţă cu aburii răsuflării noastre şi vedeam, cu fiecare zi sau noapte care trecea, cum pădurile de mesteceni şi conifere –singurele esenţe care rezistau la temperaturi scăzute şi constituiau mândria peisajului nordic, scădeau ca înălţime, până deveneau pitice, pentru ca, într-o bună zi, să dispară complet, peisajul arătând ca un ţinut fără de viaţă, asemenea din descrierile exploratorilor nordici.

La un moment dat nu am mai văzut decât o nesfârşită întindere albă, de sub al cărei pod de ghiaţă scoteau capul, ici colo, insule din tundra polară, acele taigale ale nordului,

singurele păduri pitice, formate din esenţe care rezistă acelor temperaturi de sub –45 de grade, sub care creşte pătura muşchiului polar, hrana de căpetenie a turmelor de reni.

În ultima zi a acestei călătorii prin ţara frigului veşnic, am ajuns undeva, unde câţiva din ruşii care mai fuseseră pe aici au strigat deodată: "cfatit zdesi Vorkuta!" (s-a sfârşit! Aici e Vorkuta).

Da, ajunsesem la capătul acestui calvar pe care l-am trecut, şi de unde va începe un altul despre care nu ştiam cum va arăta.

Întrebări fără răspuns goneau prin mintea noastră şi fără să schiţăm vreun gest care să exprime stările noastre sufleteşti, după ce am coborât din vagoane, priveam în jurul nostru şi ni se părea că trăim un vis urât. Dar acest vis, era coşmarul pe care-l vom trăi şi de aici înainte toţi anii cât vom rămâne în acest blestemat ţinut. Atunci am auzit pentru prima dată cum era cântată în ironie această regiune: "Vorkuta, Vorkuta dvnaţit mesiţi zima i astalnîi leta!" (Vorkuta, Vorkuta, douăsprezece luni iarnă şi restul vară!).

"LA ÎNCEPUT A FOST CUVÂNTUL, ŞI CUVÂNTUL A FOST DUMNEZEU"

Dacă în urmărirea firului Ariadnei, eroul antic a reuşit să se descurce prin întortochiatele galerii ale palatului din Micene şi să iasă biruitor, să vedem însă cum se vor descurca cei trei magi, în urzeala pânzei pe care destinul le va ţese-o în cei trei ani şi jumătate cât vor rămâne pe coasta Oceanului Îngheţat.

…Când am coborât din vagon, aerul vibra de o lumină stranie cu care soarele învăluia în strălucirea lui ireală, întreg acest peisaj nordic, asemenea unui nesfârşit ocean de ghiaţă.

Ne aflam parcă sub cupola unei uriaşe catedrale, care-şi sprijinea măreţia ei pe nesfârşite coloane de lumini, unind

infinitul timpului cu acel al spaţiului în care încremenise parcă totul, aşa cum va fi fost la facerea lumii.

Intrasem în măreţul templu al naturii, în care totul părea ireal. Ireale erau crestele Uralilor, privite în această lumină ireal de strălucitoare, cu care astrul zilei îmbrăca în razele lui de argint acest relief de basm, fascinant în splendoarea lui, dar inospitalier în climatul lui ucigător.

Şi, dacă la început a fost cuvântul lui Dumnezeu acela care a aşezat primii oameni pe pământul pe care L-a binecuvântat spre bunăstarea şi fericirea lor, de data aceasta ura oamenilor s-a ridicat împotriva lui Dumnezeu, tranformând recunoştinţa lor în prigoana cu care au urmărit pe cei ce se mărturiseau Lui.

Coloanele acestor dezmoşteniţi ai soartei, sunt sufletele împotriva cărora s-a dezlănţuit furia oarbă a acelora care în nebunia lor, au împins lumea lui Hristos la marginea planetei, urmărind cu perseverenţă şi tenacitate exterminarea ei.

În mijlocul acestor coloane de sclavi, ne târam şi noi puterile împuţinate spre punctul cel mai apropiat, unde urma să ajungem acei care supravieţuiseră calvarului unui transport ca acela pe care vi l-am descris.

Prin furtunile de zăpadă dezlănţuite de hula Oceanului de Nord am răzbit şi noi până sub porţile unei filiale a marelui GULAG al nordului, un lagăr în care erau centralizate miile de deţinuţi care soseau continuu şi de unde erau triaţi, după criterii străine nouă, pentru a fi împinşi în diferite lagăre de muncă forţată.

Era aşa-zisa “perisilcă” (perisilenie=adunare, adică lagăr de concentrare al acestei regiuni), unde strigaţi de pe liste alcătuite după dosarele noastre personale, am intrat şi noi.

Luaţi în primire de exponenţii politbiroului, am fost repartizaţi într-o baracă enormă, în care după ce ne-am găsit toţi trei un loc pe unul din priciurile mai puţin aglomerate, cu bocancii drept pernă sub cap, am căzut într-un somn de plumb.

Erau orele 6 seara, când un rus ne-a spus că intră schimbul doi în mina de cărbuni alăturată şi atunci am înţeles

că noi am dormit până a doua zi către seară, dar când ne-am trezit era tot ziuă şi soarele lumina cu aceeaşi strălucire pe cerul nordic, fără putere însă.

Atunci am înţeles că ne aflăm în perioada zilei polare, care începea prin luna mai şi se sfârşea în octombie, când începea noaptea polară.

Din loc în loc, pe nesfârşita întindere albă de zăpadă se distingeau nişte puncte negre, amprentele activităţii omeneşti, care erau perimetrele minelor de cărbuni, de unde, din movilele de steril încinse se înălţau în văzduhul rece, coloane de gaze şi fum.

Cât vedeai cu ochii peste întinderea tundrei acoperită de gheaţă, se zăreau la distanţe de câte 3-4 km. una de alta asemenea mine, lângă care se aflau lagărele în care îşi împrospătau forţele miile de animale de povară, care nu erau altceva decât condamnaţii ce soseau în acest bazin carbonifer al nordului îndepărtat.

Aici, în acest lagăr perisilcă, n-am stat mai mult de 5-6 zile, pentru că la perioade egale de timp soseau noi transporturi de deţinuţi care erau repartizaţi la minele din regiune. La 5-6 zile după sosire, am fost repartizaţi şi noi la întâmplare şi strigaţi pe liste comune pentru a pleca în diferite lagăre. De data aceasta însă zarurile ne-au despărţit, eu fiind repartizat pentru început într-un lagăr situat în apropierea acestei perisilci, iar de Sandu Bălan şi Nelu Teodorescu, n-am mai putut afla nimic timp de aproape trei ani.

În acest nesfârşit cazan, în al cărui amestec eram asemenea unei picături de apă, doar întâmplarea decidea de viaţa sau de reîntâlnirea noastră.

Lagărul în care eu am fost repartizat se afla la cca. 2 km distanţă şi deţinuţii din el (vre-o 4-5.000), deserveau cu munca lor o fabrică mecanică în care se turnau vagonete şi diferite alte piese de schimb pentru rudimentarele utilaje necesare acestor mine de cărbuni.

Am fost schimbat în multe mine, în aceşti trei ani şi jumătate, dar nu a existat lagăr în care să nu întâlnesc fraţi

români din Basarabia şi Bucovina, condamnaţi şi deportaţi în această ucigătoare regiune.

De la ei am aflat că majoritatea populaţiei româneşti din Basarabia şi Bucovina a fost deportată, bărbaţii fiind trimişi în regiunile nordice, aici la Vorkuta, sau dincolo la Karaganda, iar femeile şi copii în regiunea marilor fluvii din Siberia centrală : Obi, Lena, Ienisei.

Singur român într-un lot de câteva sute de ruşi, am ajuns în acest prim lagăr care purta numărul 88. De cum am ajuns, prima mea grijă a fost să mă interesez dacă există vreun român sau european acolo. Am aflat că existau câţiva basarabeni pe care, căutându-i prin barăci, i-am găsit şi, de cum ne-am întâlnit, am rămas împreună până la plecarea mea din acel lagăr.

Printre ei erau doi tineri, Vasile Cartăleanu şi Atanasie Mocanu. Primul originar din judeţul Ismail, un băiat de 30-33 de ani, fost sergent în Regimentul 33 Infanterie-Tulcea, decorat cu Virtutea militară, pe care ai noştri l-au predat ruşilor după 23 august 1944, iar aceştia l-au judecat şi l-au condamnat la 25 ani muncă silnică pentru înaltă trădare.

Culmea paradoxului : el român din Basarabia, în calitate de cetăţean român a fost mobilizat şi a luptat contra Uniunii Sovietice, în aceeaşi calitate pe care o avea un cetăţean şi supus al statului român. Al doilea, Atanasie Mocanu, un tânăr de 19 ani din aceeaşi comună cu primul, după ce tatăl său murise, întreaga familie a fost deportată din Basarabia, fără ca el să ştie ceva de mama şi fraţii lui mai mici.

Aceşti băieţi au văzut în mine un trimis al lui Dumnezeu şi cât am stat în acel lagăr am fost nedespărţiţi, lucram în acelaşi schimb şi deci plecam şi veneam împreună de la muncă.

Eu, datorită unui inginer neamţ (Wiebbe), originar din Volga Deutsche Gebite (aşezările germane de pe Volga), am fost ajutat să lucrez pe un loc de muncă singur, în fabrica de care v-am vorbit. Spărgeam piatră, care în amestec cu cocsul constituia un filtru prin care curgea fonta topită din cuptoarele

în care se introducea amestecul de minereuri şi cocs şi din care se realiza fonta necesară diferitelor piese necesare utilajelor de la mină.

Prin zăpada şi ghiaţa până la brâu prin care-mi croiam o pârtie, căram cu sania într-un şopron, cam cca. 6-700 de kg. de piatră, pe care cu nişte ciocane de diferite dimensiuni o spărgeam bucăţi aproape egale, de cca. 30-50 gr. fiecare.

Executam singur această muncă silnică, care deşi era extrem de anevoioasă şi plină de riscurile accidentării, nu am părăsit-o cât am stat acolo, pentru că eram singur pe acest loc de muncă, neavând nici un contact cu deţinuţii ruşi de care m-am ferit totdeauna.

Vasilică şi Atanasie împărţeau cu mine ultima bucată de pâine şi sorbeau cuvintele mele de încurajare ca pe o ploaie binecuvântată de Dumnezeu pentru sufletele lor pustiite de arşiţa dorului de familie şi de ţară.

Regimul vieţii materiale în acest lagăr, adică hrana şi cazarea, erau pe măsura intenţiilor pentru care eram aduşi aici: exterminarea lentă dar sigură.

Barăcile în care dormeam aveau capacitatea de cca. 300 de oameni, în ele dormeam pe nişte priciuri goale, acoperindu-ne doar cu o bucată de pătură roasă şi găurită, iar hrana consta din cele 300 gr. de pâine şi o masă caldă pe zi, formată dintr-o balandă de varză murată şi un polonic de arpacaş de orz.

În calitate de cetăţeni sovietici, ei aveau dreptul să scrie şi să primească veşti de la familie de 2-3 ori pe an, bineînţeles că acest lucru era şi el în funcţie de realizările normei de muncă şi de purtarea în lagăr.

Citeam împreună cu ei rândurile sosite de la mii de kilometri distanţă (lui Atanasie nu mai avea cine să-i scrie), scrise în limba română dar cu caractere slavone, pe care le udam cu lacrimile suferinţei şi dorului de patrie.

Aici, în acest lagăr, unde am stat cam 5-6 luni de zile, treceam în drumul nostru pe lângă lagărul de perisilcă din care venisem, ducându-ne la locul nostru de muncă, fabrica de care v-am vorbit.

Într-una din zile, -eram în perioada nopţii polare-, în învălmăşeala ce se creea la sosirea schimbului, în întunericul în care nu puteai distinge figura oamenilor, am auzit vorbă românească, rostită de glasul unor femei care se aflau la câţiva metri de noi.

Într-adevăr, lângă noi se aflau câteva femei, care păzite de o gardiană, veniseră la vizita medicală în lagărul nostru, unde se afla un staţionar medical (dispensar).

Atunci am întâlnit-o pe Valerica Bărbulescu, tânăra avocată din Bucureşti, originară din Constanţa, care fusese răpită într-o seară de organele siguranţei noastre împreună cu agenţii NKVD-ului, din staţia de tramvai, în faţa Liceului "Lazăr", dispărând astfel fără urmă şi fără ca familia ei să ştie ceva de ea până în Săptămâna Mare a Sfintelor Paşti ale anului 1952, prin mine, care fusesem repatriat.

(Acest episod îl voi încadra ca timp şi spaţiu, acolo când voi ajunge cu mărturisirile mele în anul 1952).

Valerica era împreună cu câteva fete din Ţările Baltice şi din Germania de Est, împreună cu care se mai afla şi soţia unui căpitan din marina de război, originară din Brăila, d-na Rusu.

Cu îngăduinţa gardianei care le însoţea, am stat de vorbă în staţionarul medical al lagărului, unde lucra ca medic un doctor din Lituania, cu care stabilisem legături de prietenie. Nu am putut sta prea mult de vorbă atunci, dar stabilisem un consemn prin care eu să pot intra în posesia a ceea ce ea avea să-mi scrie şi să-mi transmită din lagărul în care se afla.

În coloana de deţinuţi, când treceam pe lângă lagărul lor, ea având pregătită o scrisoare în care îmi scria ce s-a întâmplat în ţară între 23 august 1944 şi iunie 1945, data când ea a fost răpită, o introducea într-o bucată de cârpă în care băga o piatră sau o bucată de ghiaţă şi mi-o arunca mie în coloană.

Mă impresionase puternic această neaşteptată apariţie a unor femei din România, aduse de NKVD-ul sovietic dincolo de Cercul Polar. Cel puţin, pentru aceşti tineri basarabeni

întâmplarea aceasta a fost ca efectul unei lovituri morale din care şi-au revenit destul de greu. Citind rândurile scrise, mi-am făcut o imagine clară, despre întreg procesul răsturnărilor petrecute în ţară odată cu pregătirea actului de la 23 august.

Am mai primit 2 sau 3 scrisori în acelaşi sens de la Valerica Bărbulescu, dar la un moment dat o prietenă a ei din Lituania m-a anunţat într-o dimineaţă, pe aceeaşi cale, că ea plecase împreună cu un întreg lot de femei într-un lagăr necunoscut mie la acea dată.

De atunci nu am mai putut afla nimic de la ea, până în 1964 când am fost eliberat din închisoarea de la Aiud şi interesându-mă la adresa familiei ei am reîntâlnit-o. Venită în ţară în 1955 –după 10 ani de detenţie la ruşi- s-a căsătorit încă din Uniunea Sovietică cu Sergiu Glavce, (unul din fiii adoptivi ai generalului Petrovicescu), care se afla şi el deportat şi condamnat în Uniunea Sovietică, fost căpitan în armatele de munte ale generalului Avramescu, a cărei tristă poveste voi aminti-o în decursul acestei naraţiuni.

Peste aceste evenimente, care au avut darul să tulbure pentru o clipă echilibrul pe care ni-l regăsisem, a căzut noaptea polară cu vestitele ei purgale, furtunile de zăpadă ale nordului, când puteau fi smulşi oamenii şi aruncaţi fără de urmă de pustiul viscolului care i-a acoperit pentru totdeauna în tundra polară.

PULSUL VIEŢII LA VORKUTA

Viaţa se scurgea monoton în acest cadru cenuşiu, fără alte evenimente reconfortante sufleteşti decât doar spectacolul rar şi unic la care asistam, uneori, acela al aureolelor boreale, spectacol care avea să recompenseze într-un fel tristeţea noastră şi lipsa de perspectivă în care trăiam.

În acest lagăr erau foarte mulţi cetăţeni din Ţările Baltice şi din Germania de Est, în general ingineri şi tehnicieni cu înaltă calificare, pe care după sfârşitul războiului, Stalin i-a

adus în Uniunea Sovietică odată cu miile de fabrici şi uzine pe care le-a demontat şi le-a cărat la ei pentru a moderniza industria lor înapoiată.

Se înţelege că eram în permanent contact cu ei, exista un cuvânt de ordine privind lumea Europei cărată de ruşi în străfundurile acestei sălbăticii, acela de a ne căuta unii pe alţii, de a constitui adevărate comunităţi de trăire morală şi spirituală, ajutându-ne unii pe alţii în scopul încurajării pentru a câştiga orice clipă care ne putea împinge spre libertate.

Exista între noi dictonul acela conform căruia o zi în plus trecută cu bine, era un pas înainte spre lumină, spre libertate, spre ţară.

Tot aici am întâlnit şi pe av. Iosif Sauer, din Timişoara, de origine etnică neamţ (şvab), ridicat şi deportat pentru acest motiv. Internat fiind la un moment dat în staţionarul medical al lagărului, bolnav în urma unei răceli grave, am întâlnit acolo doi muribunzi bătrâni, într-un stadiu avansat de Parkinson.

Erau, profesorul de matematici şi directorul liceului din Bolgrad, Nikiforovici, împreună cu fostul primar al oraşului, Badianski, amândoi ridicaţi în iulie 1940, imediat după ocuparea Basarabiei în iunie 1940 de către sovietici.

La început au fost duşi într-un lagăr din regiunea Karaganda, de unde, după război, au fost aduşi aici, unde au şi murit la câtva timp după ce i-am întâlnit. Mi-au povestit întreg calvarul prin care au trecut după ridicarea lor din Basarabia, iar de familii nu au mai ştiut nimic, niciodată.

Tot aici a fost adus şi şi-a găsit sfârşitul, Andreas Schmith, şeful comunităţii germane din România, al cărui avion cu care reuşise să scape din ţară prin noiembrie-decembrie 1944, a fost doborât de antiaeriana sovietică deasupra lacului Balaton în Ungaria şi, după ce a ieşit din spital, fiind bineînţeles recunoscut printr-un sanitar german din spitalul unde a fost internat, a fost adus la Moscova, judecat, condamnat şi deportat la Vorkuta, unde a murit.

Odată cu sfârşitul zilei polare, care începuse prin aprilie, am fost transferat şi din acest lagăr.

Reuşisem să mă obişnuiesc cu viaţa şi atmosfera acestui lagăr, reuşisem să-mi creez relaţii cu oamenii cu care mă simţeam bine, când aşa, deodată, un lot de cca. 2-300 de deţinuţi –marea majoritate străini (nemţi, estonieni, lituanieni, letoni, câţiva ucrainieni şi eu), am fost strigaţi pe o listă comună şi fiecare cu dosarul după el, am trecut pe ghiaţă firul de apă Vorkuta (care taie în două acest bazin carbonifer şi se varsă undeva în Oceanul de Nord), pentru a ajunge într-un lagăr cu nr. 25, la cca. 12 km. distanţă de cel de unde plecasem.

Şi aşa cum se întâmpla de obicei cu fiecare mutare dintr-un lagăr într-altul, luam viaţa de la capăt : alte munci, alţi oameni, alte relaţii, alt neprevăzut… mai ales neprevăzutul!

Ajuns în acest lagăr, prima mea grijă a fost aceea de a mă interesa ce europeni se aflau acolo, pentru ca să stabilesc un prim contact cu ei, şi prin ei să mă orientez în necunoscutul ce-mi sta în faţă.

Bineînţeles că am întâlnit şi aici câţiva basarabeni şi bucovineni, dar nu mică mi-a fost bucuria când aceştia mi-au spus că în acel lagăr erau trei ofiţeri români, foşti prizonieri de război şi chiar mai mulţi soldaţi români, judecaţi şi condamnaţi de ruşi pentru pretinse crime de război, jafuri şi distrugeri pe pământul sovietic.

În felul acesta l-am întâlnit pe cpt. Ion Pârvulescu, din artilerie, pe cpt. Velicu, căzut cu trupele de munte din Crimea, împreună cu slt. Mitică Iacobeanu, toţi aceştia fuseseră cu mine în lagărul de la Oranki.

Toţi au fost condamnaţi de ruşi pentru crime de război, conform înţelegerii internaţionale dintre ruşi şi anglo-americani, înţelegere prin care ruşii au aplicat concepţia lor conform intereselor pe care le aveau de a reţine câţi mai mulţi prizonieri de război, pentru ca să le muncească fără plată.

Dacă ruşii nu vroiau să trimită pe cineva în ţară, repatriindu-l, îl acuza de crime de război, sau de jafuri şi distrugeri şi găseau ei doi inşi care să declare în acest sens,

pentru ca respectivul să fie condamnat şi deportat în regiunile de muncă forţată.

Un exemplu în acest sens îl constituia cazul cpt. Ion Pârvulescu, care a fost condamnat pentru jaf şi distrugeri în Uniunea Sovietică, pentru că "a cosit fân la cai de pe pământurile colhozurilor sovietice"! Mostre de procese, pe care chiar ruşii –după moartea lui Stalin- le-au revizuit şi i-a trimis în ţară pe cei condamnaţi, dar până atunci au stat dincolo de Cercul Polar câţiva ani de zile !

De la aceşti foşti camarazi ai mei de suferinţă, am aflat ce s-a întâmplat în lagărul de la Mînăstîrka-Oranki după plecarea mea de acolo, în februarie 1948.

Într-adevăr, termenul de fund al şederii prizonierilor români în captivitate fusese respectat de data aceasta şi chiar înainte de 30 iunie 1948 (aşa cum ne-a comunicat generalul Vladimirov în timpul acelei faimoase greve ale foamei), pe data de 1 mai 1948 au plecat ofiţerii români de la Mînăstîrka în ţară. Coincidenţa sau altceva, a făcut ca această dată de 1 mai a anului 1948 să fie şi ziua întâia a sărbătorilor de Paşti !

Înaintea acestei date însă, ruşii au avut grijă să scoată din masa prizonierilor un număr de 2-300 de ofiţeri, să-i izoleze sus la Oranki şi să le facă diferite procese, pentru ca până la urmă treptat, treptat să-i aducă în această regiune.

În acest lagăr, cât am stat împreună cu Pârvulescu şi ceilalţi nu am lucrat în mină, pentru că toţi patru am fost clasificaţi la vizita medicală drept inapţi pentru muncă în mină, fiind foarte slăbiţi fiziceşte.

Am întâlnit aici, ca doctor al lagărului, un evreu din Basarabia care se numea Perper şi care la reocuparea Basarabiei de către trupele române în 1941, a plecat cu ruşii, care bineînţeles că l-au ţinut în diverse lagăre tot timpul războiului, iar acum se afla împreună cu familia sa deportat în această regiune, ca "volnîi peresilenie", adică la libera sa voinţă şi-a ales acest loc în care să trăiască. O altă culme a cinismului !

Să auzi, să vezi şi să nu crezi aşa ceva ! Dar era adevărat, pentru că orice-i posibil acolo unde cinismul întrece orice măsură, iar cel care-l aplică nu roşeşte niciodată!

El locuia cu soţia şi doi copii într-un capăt de baracă, afară din lagăr, în barăcile administraţiei lagărului. El ne-a oprit la muncile din interiorul lagărului şi ne ţinea pe rând internaţi în baraca staţionar-medicală, unde ne-am mai întremat şi noi din punct de vedere fizic. Tot de la el, cu care discutam deseori când ne aflam numai singuri, aflam câte ceva ce se întâmpla în lume, că avea şi el un aparat de radio cu ajutorul căruia mai ţinea contactul cu viaţa din alte părţi.

Cu Ionică Pârvulescu şi cu ceilalţi doi (care fuseseră înscrişi în mişcarea antifascistă din lagăr, dar care acum tunau şi fulgerau împotriva ruşilor), ne organizasem şi muncile interioare pe care le efectuam noi şi viaţa noastră de grup, încât nu am ştiut când au trecut cele 4-5 luni de zile, cât am rămas în acest lagăr.

Dar,… (că întotdeauna există un "dar"), într-o bună zi mă aud din nou strigat pe o listă pentru transfer în alt lagăr.

Oricât ai fi fost de obişnuit cu aceste necazuri, nu se putea să nu te afecteze câte o asemenea lovitură. Oricât a intervenit Ionică Pârvulescu pe lângă dr. Perper, nu s-a putut face nimic pentru că el nu avea nici o putere politică şi pe deasupra era şi riscant să pună o vorbă bună pentru mine la politbiroul lagărului (ofiţerul politic al lagărului).

Şi aşa s-a făcut că într-o dimineaţă a zilei polare, prin luna aprilie 1949, am plecat peste podul de ghiaţă şi zăpadă să trecem în sens opus aceeaşi apă a Vorkutei, spre lagărul 129, până unde erau de parcurs vreo 15 km.

Mă obişnuisem şi cu iarna polară şi cu atmosfera lagărului, căpătasem şi eu o experienţă de viaţă în lumea nordului, încât nu mă mai impresiona nimic din tot ceea ce vedeam, sau din ceea ce mi se întâmpla.

Cât priveşte componenţa lotului cu care plecam, ea era ca de obicei aceeaşi împestriţeală de oameni, din care era greu

să tragi vreo concluzie, privind criteriul după care se făceau aceste permanente "pritoceli" dintr-un lagăr într-altul.

Renunţasem de mult să mai încerc a înţelege logica care sta la baza acestor acţiuni, precum şi criteriile după care ei alcătuiau aceste loturi. Şi în acest lot cei mai mulţi erau cetăţeni baltici sau ucrainieni, eu fiind singurul român rătăcit printre ei.

Am ajuns într-un lagăr în care erau foarte mulţi nemţi prizonieri de război condamnaţi de ruşi fără nici o noimă, decât doar interesul pe care-l aveau ca să le muncească gratuit şi cei mai mulţi să rămână de-a pururi sub gheaţa care acoperea tundra polară; din pornirea sadică de a nu-i mai lăsa să se întoarcă nici unul din ei în vreuna din cele două jumătăţi ale Germaniei !

Am întâlnit aici câţiva ofiţeri nemţi cu care mă cunoşteam din lagărul de la Oranki şi am stabilit legături de prietenie în suferinţa comună ce ne apăsa şi cu mulţi cetăţeni din Ţările Baltice, despre care am rămas şi până azi cu amintiri frumoase privind gradul lor de civilizaţie şi educaţie civică.

După cuvenita vizită medicală, care se făcea cu fiecare schimbare dintr-un lagăr într-altul, fiind doar o simplă formalitate, am fost clasificat, împreună cu alţii care se aflau în situaţia mea fizică, pentru munci de suprafaţă în lagăr sau în mină.

Drept urmare am fost cooptat de o brigadă de nemţi distrofici (adică foarte slabi fiziceşte), brigadă botezată de ei în ironie **"Fuks brigade", adică brigada vulpilor, a şireţilor, a acelora care se făceau doar că muncesc, executând munci uşoare de suprafaţă la mină,** adică făcutul potecilor de dezăpezire, sau diferite operaţiuni pentru descongestionarea căilor de acces din şi spre mină etc.

Acest lagăr deservea o mină foarte importantă ca volum de extracţie şi de aceea avea un efectiv de aproximativ 15.000 de deţinuţi, dintre care cca. 8.000 lucrau efectiv în subteran, la extracţia cărbunelui, în două schimburi.

În lagăr existau două zone, după cum cei care locuiau într-un sector sau altul al lagărului făceau parte din schimbul unu sau doi în mină.

Pe scurt, viaţa de lagăr din regiunea Vorkuta se desfăşura după următorul program :

-Schimbul unu, pleca la muncă la orele 5 dimineaţa şi se înapoia la orele 5 seara, iar schimbul doi pleca la 5 seara şi venea la 5 dimineaţa.

La plecarea din lagăr deţinutul primea 400 gr. pâine şi o ciorbă care era invariabil dintr-un ameste de varză cu arpacaş, iar la întoarcere mai primea un polonic de caşa din grăunţe decorticate. Se dormea pe priciuri suprapuse, în pufoaicele cu care intrau în mină, acoperindu-se cu o pătură de reformă, uzată şi găurită.

De spălat, cum da Dumnezeu… cu apa din zăpada topită în câte o gamelă, iar cât priveşte baia, ea era prevăzută să se facă o dată pe lună, dar când se întâmpla aceasta era mai mult un chin, de care mai bine te lipseai.

Ploşniţele erau nelipsite în orice baracă din orice lagăr, păduchii putând să-i combatem doar graţie acelei descoperiri americane cu praf DDT, care mai târziu după război pătrunsese şi în Uniunea Sovietică.

În lagărul 129, am rămas până în toamna anului 1949, adică până la căderea nopţii polare, prin luna octombrie. Aici mi-a murit un bun amic neamţ, un căpitan austriac, Lorentz, originar din Gatz, de lângă Viena.

Cât am stat în acest lagăr am avut nefericita ocazie să cunosc un aşa-zis lagăr staţionar-medical, unul din aşa-zisele lagăre ale “îngerilor”, denumite astfel din cauza scurtului popas pe care-l mai aveau de făcut cei ajunşi aici, până să treacă în lumea umbrelor, în care plecau numai cu amintirea vagă a trecerii lor prin această etapă pe care o numim cu toţii pe pământ şi pe care am căzut de acord s-o numim convenţional, viaţă.

Am ajuns în acest lagăr al “îngerilor”, într-o zi din noaptea polară, când afară sufla hula nordului cu viteza

nebunelor purgale (furtuni de zăpadă) şi când temperatura scădea sub –48,-50 de grade.

Împreună cu alţi 20-30 de deţinuţi, înhămaţi la câteva sănii, am transportat acolo 60 de muribunzi, oameni care ca de obicei când ajungeau în ultima fază a bolii, erau aduşi aici, în acest lagăr, căruia i se mai spunea şi antecamera cimitirului nordic, sau lagărul îngerilor.

Ce am putut vedea acolo, ochii memoriei mele nu vor putea uita niciodată şi imaginea acelui loc îmi stăruie şi azi în minte cu puterea unui coşmar din care nu mă voi putea smulge niciodată.

Care era capacitatea acelui lagăr nu mi-am putut da seama, pentru că odată ajunşi acolo nu am avut voie să intrăm decât într-o baracă situată în imediata apropiere a porţii, unde i-am predat pe muribunzii noştri unui ofiţer rus, căruia toţi îi spuneau "tovarăşe vraci" şi care cred că era medicul şef al acestui infern.

Aşezaţi pe priciuri comune etajate, se aflau întinşi, numai în ismene şi cămaşă, unul lângă altul, asemenea viermilor de mătase, oameni în agonie, care-şi trăiau ultimile zile, părăsiţi şi uitaţi de lumea din care făcuseră şi ei parte cândva.

Majoritatea lor erau străini, în special nemţi, cetăţeni din ţările baltice sau din ţări din Europa aflate sub ocupaţie sovietică, care în ultimul grad de distrofie, sau în faza finală a bolilor de inimă şi TBC, erau aduşi aici, pentru că lagărele minelor în care robiseră nu aveau dispensare sau barăci-spital.

Pe lângă alte multiple cauze care secerau vieţile oamenilor aici în extremul nord, TBC-ul şi bolile de inimă erau cele care făceau cele mai mari ravagii.

În condiţiile fizice în care soseam aici în acest climat sălbatic, era o minune să poţi rezista prea mult şi totuşi nu am putut şti niciodată unde am găsit acele rezerve de rezistenţă fizică care m-au împins trei ani şi jumătate înainte pe calea vieţii, acolo la talpa iadului nordic.

Începând de prin 1950 s-a simţit o oarecare îmbunătăţire a alimentaţiei, în sensul că de două ori pe săptămână primeam odată cu raţia de pâine şi cca. 150-200 gr. carne de ren fiartă, sau de peşte.

La marile "praznice politice", ca 1 Mai, 7 Noiembrie, aniversarea zilei de naştere a lui Stalin sau Lenin etc., se primeau raţii duble din alimentaţia obişnuită.

Noaptea polară 1949-1950 (octombrie-aprilie), a fost noaptea cu cerul cel mai puţin bântuit de furtuni, atunci când sunt întrunite condiţiile optime de apariţia acelui extraordinar fenomen specific zonei polare, aurora boreală.

Ştiinţific vorbind, el se explică prin aceea că particulele de praf cosmic existente în atmosferă descompun razele soarelui tangente la orizontul planetei, în tot atâtea culori din care e formată lumina. Razele soarelui care se află sub orizontul geografic, sunt reflectate pe bolta cerească, unde iau diferite forme geometrice, executând acolo sus un dans de lumini multicolore, împreunându-se în căderea lor spre marginile bolţii cereşti, ca o ploaie de foc şi lumină.

Era magnific acest spectacol care cuprindea la un moment dat întreaga boltă cerească, angajându-se într-un dans de raze formate din cele 7 culori ale curcubeului.

Acest fenomen ceresc, aurora boreală, erea un unicat natural, ca şi iluzia optică a celor 7 sori care răsăreau la începutul sau sfârşitul zilei polare, când razele soarelui erau tangente la orizontul pământului.

Sunt singurele şi adevăratele imagini de neuitat pe care le păstrez din acei ani de tristă aducere aminte, trăiţi dincolo de Cercul Polar.

Lângă această imagine, o alta care merită să fie amintită pentru că întregeşte tabloul exotic al permanentelor ierni polare, este aceea a coloniilor de eschimoşi nomazi, care în săniile lor trase de atelajele de reni străbăteau întreg nordul polar, din Kamciatka, la Arhanghelsk şi mai departe peste crestele nordice ale Suediei şi Norvegiei.

Se opreau din loc în loc, acolo unde aveau vadul lor de pescuit şi vânătoare, pentru a pleca mai departe pe săniile lor lungi trase de câte 15-20 de reni, în care se afla aşezat tot avutul lor, cu întreaga familie nomadă, care din tată în fiu trăiau nevoia acestei ancestrale peregrinări, ca pe o chemare ce venea de departe, din străfundul existenţei lor în aceste zone geografice.

Se opreau şi în acest bazin al Vorkutei şi de câte ori nu au trecut coloanele deţinuţilor pe lângă aşezările lor vremelnice!

Corturi înjghebate la iuţeală din prelate duble făcute din pieile renilor, peste care aşezau lespezi mari din zăpada tăiată pe măsură, cu ajutorul unor cuţite de dimensiuni uriaşe, armele lor de vânătoare din totdeauna.

Mici de statură, dar bine legaţi, cu feţele lor spâne, plini de zbârcituri în care luceau doi ochi mici ca de viezure, iuţi în mişcări şi gata oricând să facă faţă pericolelor, ei constituiau singura populaţie din toate cele existente pe întinsul Uniunii Sovietice, care nu a putut fi obligată să trăiască altfel, decât sub forma triburilor veşnic nomade, mişcându-se peste cele două zone ale nordului, despărţite de veşnic îngheţatele creste ale Uralilor.

Singura lor avuţie era renul, fiind în măsură egală animal de povară şi mijloc de existenţă precum şi câinii, o rasă de câini în stare să lupte alături de stăpân pentru apărarea vieţii lui, împotriva fiarelor sălbatice, ceea ce în sezonul de vânătoare constituia ocupaţia lor de căpetenie.

Singurii oameni cu care veneau şi ei sporadic în contact erau acei "volnîi peresilenie", foşti deţinuţi cărora după ce le expirase termenul de executarea pedepsei nu li se dădea voie să părăsească regiunea aceasta şi trăiau în acel aşa-numit sistem de "obşijitîi" –adică de trai împreună, laolaltă în barăcile primelor lagăre construite aici, care acum erau despresurate de sârmele ghimpate.

Lângă aceste barăci se mai ridicaseră cu timpul şi cu munca deţinuţilor câteva clădiri mai mari, botezate magazine,

sau club, această colonie astfel născută vroindu-se cea mai modernă aşezare sovietică din nordul îndepărtat, botezată după numele zonei în care se afla: Vorkuta.

Cu umilele mele puteri, m-am străduit, dar nu ştiu dacă voi fi şi reuşit în încercarea mea de a vă prezenta, cât de fidel, tabloul acestei regiuni polare cu climatul, cu oamenii ei, cu viaţa lor de toate zilele, cu acea claustrare materială, dar mai ales morală în care erau condamnaţi să rămână şi să trăiască aici până la sfârşitul zilelor lor.

TOT MAI ADÂNC ÎN IMPERIUL IADULUI !

Pe întortochiatele cărări ale vieţii pe care mi-am purtat paşii prin locuri îndepărtate şi printre oameni străini, am verificat că peste tot şi de către toţi aceia pe care i-am întâlnit, erau cunoscute cele patru versuri ale aceleaşi strofe, căreia nu am ştiut niciodată cine i-a dat viaţă, dar care a reflectat totdeauna realitatea morală şi starea de spirit a omului lipsit de libertate şi de apărare, indifernt că s-a aflat acolo în lagărele de prizonieri de război de la Oranki şi Mînăstîrka, în temniţele şi lagărele GULAG-ului sovietic, sau în ţară mai târziu, în puşcăriile lui Gheoghiu-Dej şi Anei Pauker. Aceste patru versuri au oglindit totdeauna viziunea odânditului, fatalismul lui, împăcat cu soarta pe care el n-o putea influenţa în nici un fel, atunci când spunea:

“Vom pleca cu toţii, vom pleca curând,
Nu se ştie unde, nu se ştie când !
-Ba se ştie unde, se ştie şi când,
Acolo de unde nu te întorci nicicând !”

Cu toţii, dar pe rând, nu odată împreună, vom pleca ca pulberea de stele pe calea robilor osândiţi din lumea întreagă, unul după altul, spre sfârşitul acestui drum de Golgotă, care este întoarcerea în necunoscutul eternităţii : moartea !

Nicăieri n-am aflat mai plastic redat fatalismul cu care osânditul se supune implacabilei legi a destinului, conştient că odată lipsit de libertate nu se poate, cu puterile lui, opune acestei rostogoliri permanente spre abisuri.

Dacă nu azi, mâine sigur se va împlini destinul fiecăruia, pentru că nicăieri mai mult ca în temniţă nu se poate spune că fiecare moare singur.

Cu aceste versuri în minte, repetându-le de fiecare dată când paşii mei luptau cu nămeţii de zăpadă, iată-mă pentru a patra oară strigat într-o nouă "etapă", într-un alt lagăr, unde totul trebuia luat iarăşi de la capăt. De data aceasta lotul în care mă aflam şi eu număra cam 3-400 de deţinuţi, format din toate neamurile Europei : nemţi, unguri, estonieni, letoni, lituanieni, italieni, etc.

Un număr mai mare, pentru că vom ajunge într-o mină cu dublă exploatare, adică 2 mine gemene, aşezate una lângă alta, la cca. 200 m. distanţă, servite de munca deţinuţilor aceluiaşi lagăr.

Pe jos, în semiîntunericul nopţii polare, pe un ger de –48 de grade, câteva sute de oameni înaintau prin viscol sprijinindu-se unii pe alţii, ca nişte umbre ce se proiectau pe clar-obscurul tundrei polare.

Gardienii ce ne însoţeau nu se distingeau de grupul deţinuţilor în care-şi căutau şi ei un adăpost, menirea lor fiind doar o simplă formalitate de însoţire, că de evadat nu putea fi vorba din acest iad, în care, dacă te-ai fi rătăcit, erai chiar fericit să fi primit în primul lagăr la poarta căruia băteai.

Deodată ne-au apărut în faţă movilele uriaşe de cărbune şi steril şi, traversând o linie de cale ferată, ne-am pomenit în faţa lagărului unde trebuia să ajungem.

După terminarea formalităţilor de predare-primire, am pătruns în acest lagăr şi am intrat cu toţii în două barăci enorme, unde am fost de-a dreptul fericiţi că am scăpat de urgia viscolului de afară. Aici se făcea repartizarea pe brigăzi şi pe schimburile în care fiecare avea să muncească.

A fost lagărul care m-a impresionat cel mai mult din câte am văzut până aici şi amintirea lui îmi evocă şi astăzi cea mai tristă şi dureroasă fază din viaţa trăită acolo.

Mai întâi, am aflat că efectivul acestui lagăr era de 35.000 de deţinuţi, care serveau cele două mine de cărbuni, plus alte două, care erau în faza de escavare în vederea pregătirii lor pentru a fi date în exploatare peste câteva luni.

Pentru a-ţi face o cât de palidă idee de organizare în vederea păstrării unei ordini pe calea evidenţei acestei mulţimi, acest lagăr era împărţit în patru sectoare (otreade), fiecare sector având organizate separat atât serviciile interioare (bucătării, spălătorii, ateliere etc.), cât şi brigăzile pe schimburile în care intrau şi ieşeau din mină.

Administraţia lagărului era şi ea împărţită pe sectoare, existând un colonel NKVD-ist comandant al întregului lagăr, pentru fiecare sector fiind câte un ofiţer subaltern (maior sau căpitan), şef de sector.

Administraţia acestui lagăr enorm era încadrată de un efectiv mare de funcţionari care aparţineau toţi trupelor de securitate, dar se ajutau de un număr şi mai mare de deţinuţi, prin intermediul cărora făceau să fie executate ordinile primite, în schimbul unor avantaje de ordin material.

Aceşti auxiliari ai administraţiei (în realitate toţi deţinuţi) locuiau în barăci special amenajate, călduroase, având lenjerie de pat şi îmbrăcăminte de cea mai bună calitate, masa fiindu-le pregătită separat şi pe deasupra aveau dreptul la corespondenţă şi pachete, bineînţeles acei care aveau de la cine să primească.

În interiorul lagărului, ei erau şefii seviciilor interioare peste tot, iar în afară ei erau dispeceri, brigadieri, şefi de coloană, etc.

În schimbul acestor avantaje ei erau neîndurători cu cei care nu se puteau încadra în regimul de munci normate, munci care erau peste puterile nenorociţilor lipsiţi de forţa fizică necesară realizării acestor norme.

Această categorie de deţinuţi –denumiţi de către acei blatnoi, drept suki –erau obligaţi să facă un joc dublu pentru a-şi păstra avantajele de care se bucurau: pe de o parte trebuia să fie neîndurători cu deţinuţii pe care îi aveau sub ordine, iar pe de altă parte să se pună bine cu acei aşa-zişi blatnoi, cărora trebuia să le asigure locuri de muncă pe bunul lor plac, sau nici să nu-i scoată din lagăr, să le ofere îmbrăcăminte şi mâncare după pofta lor, că altfel viaţa le era pe muchie de cuţit.

Era aşa de simplu ca la numărătoarea de seară să se constate că sunt câţiva mai puţini deţinuţi, pentru că ei cu ajutorul "vraciului" lagărului îi scădeau cu un proces verbal, în realitate aceştia fiind aruncaţi peste sârme în tundra polară, cu un cuţit în inimă sau cu beregata tăiată.

Cu alte cuvinte aici teroarea era subdivizată de sus în jos, de la comandamentul lagărului la "sukii" şi "blatnoii" care, tăiau şi spânzurau, după bunul lor plac.

Amare zile am avut de întâmpinat aici în acest lagăr şi martor la multe scene de barbarie am asistat, atunci când criminali notorii de drept comun se spintecau între ei cu cuţitele, pentru nimica toată. Dintr-un punct de vedere acest număr enorm de mare de deţinuţi era şi în avantajul tău la un moment dat, pentru că te puteai strecura neobservat, rămânând un simplu anonim camuflat în masa atâtor indivizi. Niciodată însă nu puteai fi sigur de ceea ce ţi se putea întâmpla peste zi.

La început am fost repartizat într-o brigadă de invalizi şi distrofici, inapţi pentru munca în mină, executând doar munci interioare dintre cele mai diferite ca: deszăpezitul barăcilor acoperite de furtunile de zăpadă, desfundatul aleilor şi intrărilor în barăci, la spălătorii, la topitul zăpezii şi căratul apei la barăci şi bucătărie etc., şi tot felul de alte munci care, toate luate la un loc, erau chiar mai grele decât intratul în mină.

Într-un timp m-am îmbolnăvit şi vreo 2-3 luni am stat într-un staţionar medical, în care altceva decât faptul că nu ieşeam la mină nu primeam nimic, iar hrana era chiar mai proastă decât cea de la brigăzi.

Se murea pe capete şi văzând acest lucru am ieşit din staţionar şi am fost repartizat din nou la o brigadă de interior, unde am rămas cam trei luni de zile la o brigadă al cărei şef era un ucrainian originar din Transnistria. Acesta fusese primar într-o comună în timpul ocupaţiei noastre acolo; ştia şi ceva româneşte şi când a dat cu ochii de mine m-a luat în baraca lui, unde stam şi eu la căldură, ieşeam la muncă numai atunci când el era inspectat de şeful de sector, aveam mâncare suficientă, încât în acest scurt răstimp m-am pus pe picioare. Aici, în brigada aceasta am întâlnit câţiva ruşi interesanţi, prin aceea că de la ei am aflat multe lucruri petrecute sub domnia Ţarului roşu –Stalin.

Am cunoscut un octogenar venerabil, profesor doctor în medicină, pe nume Beilaev, judecat şi condamnat la muncă silnică pe viaţă căci făcuse parte din lotul care a încercat asasinarea lui Lenin. Era un bătrân interesant, cunoştea limbi străine, locuia într-o cămăruţă dintr-un capăt de baracă unde dădea consultaţii familiilor NKVD-iştilor, fiind privit de toţi cu mult respect.

Tot aici am mai întâlnit trei ofiţeri superiori din aviaţie, dintre care unul era colonel decorat cu Ordinul Erou al Uniunii Sovietice şi fusese şeful Statului major al Aerului în trupele sovietice de ocupaţie din Germania de Est. Au fost arestaţi toţi trei, împreună cu întreg comandamentul mareşalului Jukov, când acesta, cu trei ani în urmă, căzuse în dizgraţia lui Stalin, împreună cu Rokosowski şi Konev.

Şi aşa, viaţa mea se aşezase pe linia de plutire, dar… iarăşi intervine un dar, care schimbă din temelii viaţa abia înfiripată.

Se puseră în exploatare şi celelalte două mine de care am vorbit mai înainte şi o mare parte din efectivele brigăzilor de interior au fost scoase la mină, printre aceştia aflându-mă şi eu.

Era prima oară când coboram în subterană, acolo unde, cu mijloacele lor de exploatare primitive accidentele se ţineau

lanţ, mai ales din pricina exploziilor provocate de acumulările de gaze pentru care ei nu aveau aparatură specială de depistare.

M-am aranjat într-un schimb în care erau şi câţiva nemţi, care veniseră în acest lagăr împreună cu mine şi ne ajutam reciproc în nevoile muncii forţate pe care o executam. Condiţiile de exploatare erau groaznice, neexistând nici cele mai elementare utilaje de coborâre, sau ieşire din mină în siguranţă. Intrarea în subteran se făcea cu ajutorul unor platforme descoperite, legate cu frânghii de sârmă şi rulate pe un scripete, care oricând se putea rupe, sau pe nişte scări din lemn, ale căror trepte puteau ceda uşor şi cel care cădea, în rostogolirea lui putea lua cu el pe toţi cei de dedesupt.

Imaginaţi-vă cât timp se pierdea cu intrarea şi ieşitul din mină, pentru ca să vă daţi seama cât timp practic mai rămânea pentru extracţie. Desprinderea rocilor de cărbune se făcea cu răngi de fier ascuţite la un capăt, sau târnăcoape, aşa că vă puteţi închipui ce randament dădea efortul fizic al acestor oameni şi cât timp şi forţă de muncă se iroseau de pomană. Dar totul era să se cheme că erau puse în exploatare în acest lagăr patru mine de cărbune.

La câteva zile numai un prim şi grav accident avea să se întâmple, accident care a costat viaţa a 7 deţinuţi, care în căderea lor cu platforma de coborâre căreia i s-a rupt cablul, s-au făcut praf.

DIN NOU UN PLAN DE RĂZVRĂTIRE

Condiţiile de muncă incomparabil de grele, riscurile accidentelor care te pândeau în orice clipă, foamea endemică de care sufeream şi frigul cumplit, dar mai ales lipsa oricărei perspective de viitor, toate acestea au pus stăpânire pe mine şi încet, încet am ajuns la concluzia că situaţia în care mă aflam era fără ieşire.

Am început să mă autoacuz şi să consider că este o trădare la adresa libertăţii spre care tânjeam, să scot din fundul

pământului puterea care va mări şi mai mult pericolul care pândeşte soarta fraţilor mei din lumea liberă.

De aici nu a fost decât un pas până ca hotărârea mea să fie luată şi să mă autoconving de necesitatea traducerii ei în fapt.

Singurul căruia i-am împărtăşit gândul meu a fost maiorul neamţ Herman, acela de care întâmplarea a făcut să nu mă despart de el din primul lagăr în care am ajuns aici la nord. El mi-a spus că hotărârea mea îl înspăimântă, dar nu vrea să influenţeze în nici un fel asupra ei şi că sufleteşte este alături de mine, dar personal nu are curajul unui asemenea gest.

A doua zi când schimbul meu era la poarta principală a lagărului pentru a pleca la mină, şeful brigăzii mele văzând că nu sunt prezent s-a repezit în grabă la baraca în care mă aflam şi luând act de hotărârea mea de a nu mai intra în mină, a raportat dispecerului rus, un ofiţer din administraţia lagărului care răspundea de prezenţa oamenilor ce trebuiau să iasă pe poartă.

Ofiţerul rus, auzind că un român a refuzat să mai iasă la muncă, după ce şi-a terminat problemele lui de dispecerat a venit la baraca mea, însoţit de ofiţerul de serviciu şi întrebându-mă de ce am refuzat să ies la muncă, eu le-am răspuns că motivul pentru care nu înţeleg să mai intru în mină nu-l voi spune decât comandantului de sector (un căpitan rus, şeful unuia din cele patru sectoare ale lagărului), la al cărui raport vreau să fiu scos.

Ei au rămas surprinşi de hotărârea mea, pentru că aşa ceva nu se pomenise în lagărele Vorkutei şi au căutat să mă convingă să revin asupra hotărârii mele pentru că altfel voi suporta consecinţe grave, însă lovindu-se de refuzul meu categoric au plecat, crezând poate că trec printr-o criză din care voi ieşi.

S-a raportat mai departe şi ofiţerul politic al sectorului respectiv a dat ordin ofiţerului de serviciu să mă bage la izolare. Într-adevăr am fost scos din baracă şi dus într-o altă

baracă în care se aflau izolările, celule cam de 2/2 mp., înşirate de o parte şi de alta a acelei barăci.

Eu am insistat ca să fiu scos la raportul comandantului de sector, căruia intenţionam să-i spun că nu refuz să lucrez, dar că solicit să lucrez oriunde la suprafaţă, însă în minele lor de cărbuni nu voi mai intra cu preţul vieţii mele.

RECURG DIN NOU LA GREVA FOAMEI

A doua zi am primit raţia de mâncare care se dădea la izolare, dar văzând că nici a treia zi nu sunt scos la raport am declarat greva foamei, gest calificat de sovietici ca un pericol de contaminare şi pentru alţii. Hotărârea mea a avut efectul scontat, pentru că în a patra zi de izolare ofiţerul de serviciu m-a condus la un căpitan rus, comandantul sectorului în care eram eu cazat.

Ofiţerul de serviciu aflând de la mine că sunt ofiţer român, prizonier de război la ei, a raportat imediat căpitanului rus, care la rândul său curios să mă cunoască şi să afle de la mine ce m-a determinat să iau o hotărâre atât de gravă, a dat ordin să mă ducă la el.

Biroul lui se afla într-un compartiment al barăcii administraţiei, o cameră mică în care se afla o masă, două taburete şi două laviţe din scândură.

Eu, care mă puteam descurca destul de bine pe atunci în limba rusă, i-am spus că ceea ce vreau să-i aduc la cunoştinţă sunt lucruri strict confidenţiale şi l-am rugat să rămânem amândoi. A făcut semn ofiţerului de serviciu să aştepte alături şi a început prin a-mi cunoaşte datele personale.

Era un rus voinic şi destul de trecut ca vârstă pentru gradul de căpitan, avea o figură de om cumsecade şi nu vorbea aspru, ceea ce m-a determinat să fiu deschis în tot ceea ce aveam de spus, convins fiind că cel mai grav lucru care mi se putea întâmpla era să fiu trimis cu forţa în mină.

După ce a aflat întreaga mea odisee şi oarecum impresionat de ceea ce auzise, mi-a spus că sunt primul român pe care l-a întâlnit în viaţa lui şi m-a întrebat ce m-a determinat să iau hotărârea de a nu mai intra în mină.

MÂNA LUI DUMNEZEU M-A APĂRAT

Când i-am spus sincer că am convingerea cum că fiecare bulgăre de cărbune scos de mâna mea din minele lor, înseamnă un glonte în plus făcut de ei pentru fraţii mei din lumea liberă de la care eu aştept eliberarea mea, a aşezat coatele pe masă, şi-a sprijinit bărbia pe palme şi privindu-mă ca pe un om care nu-i conştient de pericolul care îl paşte, mi-a spus pe un ton jos, ca şi cum s-ar fi temut să nu fie auzit : "Aşa ceva să nu mai spui niciodată şi nimănui cât te vei mai afla în lagărele în care ai fost trimis, dar pentru că eşti străin şi mai ales pentru că eşti român, nu te mai trimit în mină, ci vei lucra într-o brigadă de suprafaţă în interiorul lagărului". La auzul acestui răspuns am avut senzaţia că mâna lui Dumnezeu stă deasupra creştetului meu. După ce am primit o ţigară pe care mi-a aprins-o, a chemat ofiţerul de serviciu şi i-a spus să cheme pe cineva, al cărui nume şi funcţie nu am înţeles-o.

Şi-a făcut apariţia imediat un deţinut rus, care după îmbrăcămintea călduroasă şi după rotunjimea obrajilor mi-am dat seama că este auxiliar al administraţiei. Aşa şi era! Era şeful a două brigăzi de interior.

Căpitanul rus i-a spus în prezenţa ofiţerului de serviciu următoarele : "Kasputin, i-a omul ista că-i străin, mai întâi îl hrăneşti, apoi îl aranjezi într-o baracă de a ta şi îl repartizezi la munci potrivite cu puterile lui, după ce îl laşi să se odihnească o săptămână. Să nu i se întâmple ceva din partea cuiva, că tu vei fi răspunzător". Şi adresându-mi-se mie mi-a spus că orice nemulţumire voi avea să vin direct la raportul lui, dar asemenea hotărâri să nu mai iau.

I-am mulţumit acestui om în care am simţit că s-a mişcat ceva în faţa dramei pe care a auzit că o trăieşte un alt om al planetei şi pe care dacă a putut s-o înlăture, a făcut-o şi l-a ajutat.

Am plecat cu Kasputin spre baraca unde trebuia să mă instalez, cu acest Kasputin care era de trei ori cât mine, avea o faţă lată ciupită de vărsat şi când vorbea aerul vibra în jurul lui, întreaga-i făptură exprimând o forţă herculeană.

Când a aflat că sunt român şi mai ales ofiţer prizonier la ruşi, m-a dus direct în baraca în care dormea el, mi-a arătat un loc pe priciul de jos. A chemat un deţinut de serviciu, i-a spus să se ducă la bucătărie şi m-a întrebat ce vreau să mănânc, ca şi cum m-aş fi aflat la Capşa. Când a auzit că vreau doar o gamelă de ceai şi o felie de pâine a rămas trăznit, dar a înţeles imediat după ce i-am explicat că nu mâncasem de patru zile şi când a auzit că am făcut "golodovka" (greva foamei) a arătat cu degetul la cap spunând: "Tî durnoi" (Tu eşti nebun), că trebuie să trăiesc şi să ajung acasă. Cuvântul acela rostit de un rus, acolo sus la Cercul Polar, suna atât de straniu încât era parcă ceva golit total de conţinut, un cuvânt pe care mi se părea că-l aud pentru prima oară în viaţa mea.

Pe scurt vă voi spune că acest Karputin, în brigada căruia am rămas tot timpul cât am stat în acest lagăr, era un infractor de drept comun, un criminal din aceia care în 1942 s-a înrolat în unităţile special formate de ruşi, de deţinuţi de drept comun. Mi-a povestit cu lux de amănunte cum a ieşit din lagăr, cum s-a înrolat într-o unitate formată numai din deţinuţi de drept comun cărora li s-a promis că la sfârşitul războiului vor fi puşi în libertate şi răsplătiţi ca cetăţeni liberi şi cinstiţi pentru patriotismul lor. El a început-o de la Stalingrad –Don, a trecut şi prin ţara noastră, căreia îi lăuda votca românească (ţuica) şi mai ales l-a mirat faptul că la noi fiecare om de la ţară avea colhozul lui, cum auzise că fusese odinioară şi în Rusia de altădată.

La sfârşitul războiului însă, Stalin a uitat promisiunea făcută şi i-a adunat pe toţi din nou în lagărele din care fuseseră scoşi pentru front.

Aici, în această brigadă de interior, m-a prins începutul războiului dintre cele două Coree, respectiv dintre Coreea de Sud ajutată de americani şi Coreea de Nord ajutată de chinezi.

Îmi amintesc ce val de optimism a străbătut ca un vânt prevestitor de liberate acest conflict armat din Extremul Orient, dar ştim cu toţii cum s-a stins după doi ani, printr-un compromis care durează de 35 de ani.

De câte ori nu am văzut aparatele americane venind din bazele lor arctice, survolând cerul Vorkutei şi pe ruşi aruncând cu căciuli în sus şi strigând: "Idi Dedea Truman!" (Vino nene Truman).

Dar Truman nu avea de unde şti că numai din milionul de exilaţi ai acestei regiuni ar fi putut ridica o întreagă armată, iar cei de aici nu aveau de unde şti cât de neputincios era acest preşedinte al Americii care, când a fost vorba să arunce cele două bombe asupra Japoniei nu a stat prea mult pe gânduri, dar care acum îşi făcea griji că asemenea "ouă ucigătoare", au şi ruşii şi că n-ar fi bine să-i aţâţe.

ERAM BINE INFORMAŢI . . .

În această stare de spirit eram când războiul din Coreea îmbrăcase forme dintre cele mai crâncene. Vă veţi întreba poate cum se face că deşi ne aflam în această regiune de izolare, unde nu aveam contacte nici măcar cu păsările cerului (care nu existau acolo) cum se face zic, că am aflat de izbucnirea conflictului militar dintre cele două Coree?

Toate sunt relative în viaţa oamenilor şi lumea aceasta este prea mică ca să nu pătrundă chiar până acolo în izolarea nordului îndepărtat neprevăzutele unde ce se propagă prin eterul Universului, purtând pe lungimile lor, care nu se

măsoară cu pasul, întâmplările petrecute în cine ştie ce îndepărtate colţuri ale pământului.

-"Da, veţi zice pe bună dreptate Dvs., dar cum se face că puteţi păstra contactul cu aceste "nevăzute unde", care vântură întâmplările lumii cu viteza luminii de la un capăt la altul al universului?"

-"Da, puteam păstra acest contact, indirect însă, şi am să vă spun şi cum, dar să nu vă închipuiţi cumva că purtam cu noi niscai minuscule aparate suprasofisticate, cu ajutorul cărora intram în contact cu lumea din care ne-am desprins. Nu! Puteam face acest lucru numai indirect, şi iată cum:

Şeful unei brigăzi pe numele lui Serghei Todirenco, care lucra în mină, ucrainian, originar din Kiev, deţinut politic, fost profesor de limbă germană, un om care se ataşase mult de mine, mă ţinea la curent cu ceea ce se întâmpla în lumea întreagă şi iată cum:

El reuşise să capaciteze un lt. major ucrainian ca şi el, care era şeful regimului (de muncă bineînţeles) din schimbul în care lucra ucrainianul meu. Am omis să vă spun că mulţi ofiţeri din unităţile de securitate însărcinate cu paza acestei regiuni erau trimişi aici disciplinar şi ei, pentru diferite abateri de care s-au făcut vinovaţi, situaţie în care se afla şi acest lt. major.

Acesta îl ţinea la curent pe Todirenco cu tot ceea ce transmite BBC-ul şi în felul acesta am aflat chiar de pe atunci de faptul că generalul McArthur, şeful zonei Pacificului, vorbind în faţa Congresului american a fost pentru ipoteza războiului imediat, total şi direct contra Moscovei, spunând cuvintele "să dăm şarpelui la cap", înţelegându-se ca SUA să declanşeze un război fulger contra ruşilor.

Această atitudine agresivă a determinat Congresul american să-l înlăture din postul de comandant suprem al zonei Pacificului şi Extremul Orient, SUA considerând că nu-i pregătită pentru un conflict militar cu Uniunea Sovietică.

Iată pe ce cale mai puteam afla şi noi câte ceva din cele câte se petreceau în lumea întreagă.

Ceea ce am aflat însă într-o zi de la Serghei Todirenco în legătură cu soarta noastră, a prizonierilor de război condamnaţi de ruşi, a fost peste puterile mele de înţelegere la vremea acea, mai ales că eu nu puteam discuta despre acest lucru cu nimeni din lumea prizonierilor de război, din motive de securitate pentru cei în cauză.

Venind într-o zi de la mină, Todirenco m-a chemat afară din baracă şi în timpul unei scurte plimbări prin lagăr mi-a spus plin de bucurie, cu o voce schimbată.

"-Colea ot şti! Vî, voienîi plenii, paiedite scărei damoi" (Niculae iată ce! Voi, prizonierii de război, veţi pleca curând acasă).

Ca să-ţi spună cineva acest lucru atunci şi acolo în mai-iunie 1951, însemna să crezi că e ceva de domeniul basmului, dar iată ce mi-a spus în continuare Todirenco, după ce şi-a mai răsucit o ţigară mahorcă:

Că în Comitetul social al ONU a fost ţinută o şedinţă cu participarea tuturor statelor membre în Organizaţia Internaţională la acea oră, în cadrul căreia problema principală pe ordinea de zi a fost discutarea tuturor aspectelor legate de situaţia deţinuţilor de conştiinţă, adică a deţinuţilor din motive de convingeri politice, religioase sau de apartenenţă la diferite curente spirituale, culturale, artistice etc.

Au luat cuvântul pe rând şefii tuturor delegaţiilor, expunând în detaliu, pe bază de cifre şi statistici, situaţia în fiecare ţară, în scopul găsirii mijloacelor şi căilor cele mai adecvate întâi pentru combaterea cauzelor care au generat apariţia diferitelor curente după sfârşitul războiului şi în al doilea rând, pentru îmbunătăţirea situaţiei acestor oameni, privind condiţiile materiale, morale şi spirituale în care ei îşi execută pedepsele, îmbunătăţirea cuprinsului statutului lor de conştiinţă, care-i deosebea fundamental de infractorii de drept comun.

Din partea Uniunii Sovietice s-a urcat la tribună Vîşinski, fostul procuror general al Republicilor, şef al delegaţiei sovietice care a spus că el nu prezintă nici cifre, nici

statistici pentru că în Uniunea Sovietică nu există o asemenea categorie de deţinuţi de conştiinţă, continuând cu stereotipa lor propagandă la adresa statelor capitaliste, spunând că numai într-o lume plină de haos şi contradicţii, ca lumea capitalistă, poate genera o asemenea categorie de deţinuţi şi încheind cu minciuna tipică propagandei bolşevice, că partidul bolşevic a abolit de mult sistemul deportărilor în regiunile îndepărtate, că la ei nu mai există închisori şi lagăre, ci doar câteva centre de reeducare, unde cetăţenii sovietici conştienţi de unele lipsuri în educaţia lor, se prezintă singuri pentru a şi le completa pe calea educaţiei politice şi a instruirii civice.

VÎŞINSKI E PRINS CU MINCIUNA

Desigur că aici au vrut ceilalţi delegaţi să-l aducă pe Vîşinski, pentru ca în continuarea discuţiilor să se ridice delegatul unei ţări mici din Africa Centrală, care să-l felicite pentru performanţa atinsă de conducerea sovietică.

Dar -aşa ca şi cum ar vrea să cunoască mai în amănunt sistemul existent la sovietici-, l-a întrebat direct pe Vîşinski, ce categorie de oameni trăieşte în nordul îndepărtat, dincolo de Cercul Polar, la Vorkuta şi care este statutul lor de cetăţeni.

Mai mult decât surprins, chiar şocat de această intervenţie, pentru că nu se aştepta la o asemenea întrebare, Vîşinski, după ce îşi recapătă tupeul caracteristic propagandei de partid, răspunde că, da, da..., aşa este, acolo sus la Vorkuta trăiesc oameni, trăiesc şi muncesc oameni liberi, care în virtutea unui contract cu statul, au ales în mod voluntar această regiune aspră, în care dacă muncesc câţiva ani, după aceea toată viaţa nu mai au nevoie să mai muncească, atât de bine sunt renumeraţi pentru munca lor.

În continuare, a fost întrebat Vîşinski ce categorie de oameni trăiesc la Kolima, în Polostrov Ciukotka, la Magadan, la Karaganda, etc. etc.

Deşi a fost prins cu mâţa în sac –cum se spune-, Vîşinski a continuat să peroreze pe aceeaşi temă şi pentru aceste regiuni, ca şi pentru Vorkuta.

Numai că lumea vestică avea la data aceea, dosarul complet, cu date şi fapte, cu numere de lagăre, cu categoria celor ce trăiau în ele şi în ce condiţii de viaţă, încât la sfârşit s-a adoptat o Moţiune care a fost pusă la vot.

Moţiunea obliga Uniunea Sovietică să procedeze deîndată la scoaterea lumii din Europa din aceste regiuni ucigătoare, unde a fost deportată în scopul exterminării ei prin munci forţate şi condiţii de trai neînchipuit de grele, să o transporte în zonele calde din sud, să procedeze la trierea ei pe naţionalităţi şi să o repatrieze în ţările de origine în termen de doi ani de zile.

Singurele ţări care au votat împotriva acestei rezoluţii, au fost Uniunea Sovietică cu ţările satelite, restul delegaţiilor au votat traducerea ei în fapt.

VEŞTILE MĂ RĂSCOLESC

Deşi aparent sovieticii nu au dat semne că i-ar fi afectat cu ceva cele discutate atunci în 1951, la ONU, ei au fost totuşi sensibili când s-au văzut descoperiţi într-unul din aspectele pe care-l ştiau păstrat în secret şi după multă întârziere ei au căutat să elimine în parte răul descoperit, căutând să păstreze în continuare pentru viitor rădăcina lui.

Acestea toate, aflate atunci în pragul verii anului 1951 au avut darul să mă răscolească profund, să-mi fure somnul şi liniştea, pentru că în neputinţă de a le discuta cu cineva găseam că sunt suficiente argumente care să mă facă să cred aceste relatări, după cum la fel găseam că sunt şi suficiente contraargumente, care să mă facă să le înlătur.

Ce-i drept, precumpănea în judecata mea ipoteza primă, pe motivul că recunoaşteam în sovietici pe slavii dintotdeauna pe care Petru cel Mare îi invita în faţa porţilor Europei

(testamentul lui Petru cel Mare) şi este adevărat că datorită Angliei şi Austriei ajunseseră mai târziu chiar în plină Europă, la Paris, numai că atunci a debarcat de pe Elba "căpcăunul" (Napoleon Bonaparte) şi-au uitat şi bagajele în graba lor de a ajunge cât mai repede acasă.

Deci, ziceam eu, surprinşi în "flagrant delict de genocid" s-ar putea ca sovieticii să şteargă cu buretele, peste noapte, întreaga tragedie pe care am trăit-o în această regiune, ei rămânând să subziste însă, cu palmele curate, pentru întreaga istorie a umanităţii.

Dar, tot eu spuneam, că s-ar putea ca sovieticii, pe care tot Anglia, -cu America de data aceasta- i-a adus în faţa porţilor Europei, să nu cedeze problema noastră, o problemă care rezolvată pozitiv pentru noi le-ar fi dat bătaie de cap pentru mult timp după aceea.

Şi iată aşa mă zbăteam ca peştele pe uscat între două ape fără să am curajul să sar în nici una, când deodată, într-o seară din faza zilei polare, Todirenco, vine direct la mine şi-mi spune că toţi străinii sunt adunaţi de prin lagărele Vorkutei şi sunt concentraţi într-un lagăr central, lângă care se formează garnituri de trenuri pentru a-i repatria.

Aş fi crezut că trăiesc un vis, dacă tot atunci nu m-aş fi pomenit cu maiorul Hermann, care cu o expresie de bucurie întipărită pe faţă mi-a spus că s-a dat ordin ca toţi prizonierii de război să se prezinte pentru a preda cazarmamentul primit în acest lagăr.

Într-adevăr visul era realitate, însă cine cunoştea adevărul care sta la baza acestei realităţi ? De ce şi unde plecăm ?

Tot felul de întrebări goneau cu viteze cosmice prin capul meu, când deodată aflu că în lagărul acesta vor sosi şi alţi prizonieri de război, cu care împreună vom pleca peste două zile spre Vorkuta, într-un lagăr central, unde vor fi adunaţi toţi prizonierii de război aflaţi în această regiune şi de unde vom pleca spre sud.

ÎNTÂLNIREA CU CEI DOI CAMARAZI

În chiar seara acelei zile am trăit o bucurie mai mare decât vestea plecării din Vorkuta şi anume, pe poarta lagărului, împreună cu foarte mulţi prizonieri nemţi au intrat şi fraţii şi camarazii mei, Sandu Bălan şi Nelu Teodorescu. Ei se aflaseră într-un lagăr la cca. 15 km. depărtare de mine, dar cred că dacă aş fi ajuns atunci în ţară n-aş fi trăit o bucurie mai mare ca aceea pe care am trăit-o regăsindu-ne iarăşi toţi trei, după exact trei ani şi trei luni petrecuţi dincolo de Cercul Polar.

Am stat împreună în aceeaşi baracă şi timpul era prea scurt pentru a ne ajunge să depănăm întâmplările prin care am trecut, ei doi într-o parte, eu singur în alta, deşi distanţele care ne despărţeau nu erau prea mari. Ne-am întâlnit aici cu ofiţeri nemţi din lagărul de la Oranki, cu un grup mare de soldaţi români, care au împărtăşit şi ei soarta ofiţerilor lor.

A doua zi, după ce mi-am luat rămas bun de la cetăţenii ţărilor baltice cu care legasem reale prietenii în suferinţa comună ce ne-a unit, am părăsit pentru totdeauna acest lagăr cumplit prin suferinţele ce mi le evocă şi acum.

Îmbarcaţi în nişte vagoane de cărbuni, goale, trase pe o linie alături de lagăr, am coborât în faţa altui lagăr, golit special pentru a aduna în el toţi străinii din Europa, care urmau să fie scoşi din această zonă.

Aici am întâlnit vechii noştri camarazi de la Mînăstîrka şi Oranki, col. Stelică Dumitriu, col. Hagiopol, Niculae Ispas, Stoenescu, Clonaru ş.a.

PLECAREA SPRE SUD

Bucuria trăită nu mai trebuia mărturisită că ea se citea în privirile şi pe feţele noastre. Am stat aici trei zile, timp în care am fost organizaţi pe garnituri şi vagoane.

-O garnitură de 80 de vagoane, în care nu mai călătoream înghesuiţi ca atunci când am venit şi în care se aflau aşezate priciuri suprapuse; am pornit spre o destinaţie necunoscută, dar am pornit spre sud.

Supoziţii diverse: că ar fi început ceva în lume şi că ruşii ne scot de aici pe noi străinii, că această regiune care este în apropierea bazelor artice îi obliga pe ruşi să ne transporte în alte puncte ale Uniunii Sovietice.

Eu am venit cu ştirile mele, care au avut darul să liniştească oarecum atmosfera suspiciunilor şi chiar să se bucure de încredere până la urmă, pentru că toate argumentele pledau în favoarea admiterii lor.

Ştiam un singur lucru deocamdată şi anume acela că mergem spre sud şi, atâta vreme cât ne depărtam de Vorkuta nu putea fi decât bine. Hrana era incomparabil îmbunătăţită, puteam comunica între vagoane, iar ruşii care însoţeau transportul erau din cale afară de binevoitori.

Călătoream direct spre sud cu viteză mare şi cu opriri foarte rare, încât în trei zile am ajuns la Vologda, care se află în centrul marilor păduri la est de lacurile Lagoda şi Omega, cam la 1.000 km. est de Leningrad. De data aceasta am urmărit fenomenul invers al aceluia care se petrecea cu flora ţinuturilor prin care am trecut şi anume, de la tundra polară acoperită de veşnicele gheţuri, trecând prin zona pădurilor pitice, am intrat în inima nepătrunsei taigale.

Am înţeles că mergeam direct spre sud, spre Moscova şi că în curând am trecut chiar pe linia de centură a Moscovei, îndreptându-ne spre Kolomna, prin Tula, Oriol, Kursk, Harcov, Poltava cu punct terminus Dnipropetrovsk.

Am călătorit în plină vară, trecând din zonele cu iarnă permanentă în centrul Ucrainei, de pe paralela 67-68, la paralela 47, unde climatul este asemănător cu cel din ţara noastră.

AJUNŞI ÎN UCRAINA

Pe tot parcursul acestei călătorii, mă gândeam la ceea ce-mi spusese Todirenco şi povestindu-le şi celorlalţi, ne-am dat seama că ucrainianul meu a fost bine informat.

Garnitura noastră a oprit într-un triaj din nordul oraşului Dnipropetrovsk, triaj aflat în mijlocul unui cartier de locuinţe.

Când s-au deschis uşile vagoanelor şi soarele ne-a cuprins în braţele lui calde şi moi, un spectacol unic au putut vedea acei ucrainieni care veniseră să privească uimiţi ca pe a opta minune a lumii.

Români, nemţi, unguri, italieni, toţi căzuţi în genunchi sărutând pământul ca şi când ar fi fost al patriei lor şi mângâind iarba verde pe care se fereau s-o calce în picioare, socotind că ar fi un păcat. De la zăpezile veşnice, pe pajiştile înverzite ale câmpiei ucrainiene şi acestea numai în şapte zile.

Când au auzit ucrainienii de unde veneam îşi făceau semnul crucii şi pronunţau cuvântul Vorkuta, amenințând cu pumnul ridicat, pe cine numai ei ştiau, ca şi când acest nume le inspira un sentiment de teamă şi răzbunare.

Am căzut cu toţii pe covorul de iarbă sub razele binecuvântate ale unui soare de august, când dintr-odată garnitura noastră de tren a fost înconjurată de sentinele înarmate, care au făcut semn civililor să se îndepărteze.

Patru camioane militare au oprit în dreptul vagoanelor şi rând pe rând, până către seară am fost cu toţii duşi într-un lagăr de prizonieri, care se afla în direcţia opusă a oraşului, în apropierea marei hidrocentrale de pe Nipru.

Repartizaţi în barăci pe naţionalităţi, noi, românii sosiţi de la Vorkuta, am fost repartizaţi în prima baracă de la poartă, unde am găsit sosiţi acolo de cca. un an în urmă, veniţi de la Oranki, un număr de 60-70 ofiţeri români, camarazi de-ai noştri, de care ne despărţisem în anul 1948.

Ei făceau parte dintre cei care după plecarea ofiţerilor români de la Oranki în ţară, au fost opriţi pentru a fi judecaţi şi

trimişi ca şi noi sus, la Vorkuta. Ei nu ştiau cum şi de ce au fost sistate procesele lor şi scoşi din lagărul de la Oranki şi aduşi aici, să lucreze pe nişte şantiere de construcţii, obiective industriale şi economice; aici erau numai brigăzi de nemţi aflaţi în alte lagăre, sub conducerea inginerilor şi tehnicienilor din captivitate sau chiar aduşi din Germania de Est.

Noi, cei proaspăt sosiţi de la Vorkuta, după câteva zile de repaus şi aclimatizare, în urma unei vizite medicale am fost găsiţi apţi pentru muncă, cum era şi firesc din punctul lor de vedere.

Regimul alimentar era acela al ofiţerilor prizonieri de război şi aici am primit de altfel şi o carte poştală pentru a scrie în ţară.

Am căzut de acord cu toţi ca pentru început să ieşim şi noi la muncă, urmând să vedem ce vom face mai târziu, când vom înţelege mai precis ce aveau în plan cu noi, ruşii.

Dimineaţa, îmbarcaţi în nişte camioane eram transportaţi pe un şantier situat în apropierea Niprului, unde se construia o mare fabrică de cauciuc sintetic. Şantierul era enorm. Cu munca nu prea ne omoram, timpul trecea şi ne aflam către sfârşitul lui octombrie, când ploi mărunte şi dese îmbrăcau apele Niprului în faldurile de neguri ale toamnei.

Era în ajunul Sf. Dumitru, 26 octombrie, când după prealabile şi îndelungate discuţii care s-au purtat între noi, grupul celor sosiţi de la nord şi a celor pe care-i găsisem acolo, am hotărât ca începând de a doua zi să nu mai ieşim la muncă şi să începem în mod metodic şi pe etape, discuţii cu conducerea lagărului în legătură cu situaţia noastră, cu statutul nostru de ofiţeri prizonieri de război şi mai ales cu problema repatrierii noastre, pentru că observasem să din tot comportamentul ruşilor ca şi din starea de fapt, poziţia noastră, în mod tacit recunoscută de ruşi, nu mai era aceea de condamnaţi, ci aceea de prizonieri de război.

DIN NOU LA LUPTĂ

Am stat de vorbă şi cu subofiţerii şi ostaşii români cu care veniserăm de la nord, sau pe care-i găsisem acolo şi le-am spus că hotărârea noastră nu-i obligă şi pe ei. Că fiecare este liber să decidă cum socoate.

A doua zi dimineaţă, noi am refuzat să mai ieşim la muncă şi fiecare din noi am înmânat ofiţerului de serviciu un raport conţinând mai multe puncte cu doleanţele noastre, doleanţe care erau chiar cauzele pentru care refuzam să mai acceptăm munca pe care o socoteam forţată şi pentru înţelegerea atitudinii noastre, solicitam să fim scoşi la raportul comandantului de lagăr.

I-am luat prin surprindere pe ruşi, încât la început s-au "bâlbâit" neştiind ce atitudine să adopte, însă către orele 10 dimineaţa, ofiţerul de serviciu a intrat în baraca noastră şi ne-a poftit la poarta I-a, unde –spunea el- comandantul lagărului ne aşteaptă la raportul solicitat.

Noi trecusem prin atâtea încercări, cunoşteam bine metodele lor de lucru în asemenea situaţii şi ne-am dat seama că raportul la poarta I-a a lagărului era egal cu invitaţia de a ieşi la muncă.

Ne-am strâns cu toţii şi am plecat spre poarta I-a, unde ne-am aşezat în ordine, în linie pe două rânduri, un front de cca. 90-100 de oameni. În atari situaţii, tonul nu-l dă ultimul vorbitor ca la şedinţele în care toţi trebuia să fie de acord cu ce s-a discutat, aplaudă şi acceptă propunerea aceluia care vorbeşte ultimul.

Aici, deşi toţi gândeam la fel şi hotărâsem la fel, pentru atmosferă era necesar ca tonul să-l dea –la ceea ce avea să se discute- cel care se afla la început, adică la greu cei mai grei!

În flancul stâng al acestui front mă aşezasem eu şi lângă mine erau ca de obicei Sandu Bălan, Nelu Teodorescu şi lt. Adam Râmneamţu, originar din Timişoara. La scurt timp după

noi a sosit şi comandantul lagărului, însoţit de ofiţerul politic şi ofiţerul de serviciu.

De la distanţă am observat că ruşii erau foarte iritaţi şi cum au ajuns în dreptul meu m-a întrebat de ce nu vreau să ies la muncă. I-am spus că motivele pentru care refuz munca forţată se află în raportul scris înmânat ofiţerului de serviciu şi că începând de azi, atâta timp cât mă voi afla în Uniunea Sovietică ca ofiţer român prizonier de război, voi refuza munca forţată.

La fel ca mine au răspuns şi cei care urmau şi atunci colonelul rus a dat ordin ofiţerului de serviciu să mă bage la izolare, împreună cu Teodorescu, Bălan şi Râmneamţu. Era metoda tipică de a impresiona restul, pentru a-i determina să se desolidarizeze de noi. Ceilalţi însă au început să vocifereze, cerând să meargă şi ei cu noi la izolări. Însă noi i-am rugat să înţeleagă că cel mai bun lucru este ca noi să ne ducem la izolare, iar ei să rămână afară pe poziţia pentru care noi suntem băgaţi la izolare.

Izolarea acestui lagăr era o baracă dreptunghiulară din scândură, având în cele două capete câte două carcere, ca două gherete de sentinelă. Aici ajunşi am fost introduşi fiecare în câte o carceră. La prânz, acelaşi ofiţer de serviciu, însoţit de doi prizonieri nemţi, care au rămas la uşa de la intrare, a venit să ne aducă mâncarea la care aveam dreptul la izolare.

Noi am refuzat să primim masa şi l-am rugat să ducă dreptul nostru de alimente comandantului de lagăr şi să-i spună că pentru ceea ce a făcut el astăzi cu noi îşi pregăteşte de pe acum un loc la Vorkuta, de unde noi abia am sosit.

Când ruşii auzeau de Vorkuta, un fior rece le trecea prin şira spinării şi graiul le dispărea, iar noi speculând această teamă a lor făceam abuz pronunţând acel nume fatidic.

A trecut o zi, două… şi în a treia zi ne-am pomenit la izolare cu doctorul lagărului, un maior medic evreu din Basarabia, care vorbindu-ne româneşte, venise să ne sfătuiască

să renunţăm la greva foamei şi să ieşim la muncă, să nu luăm în glumă ce ni se poate întâmpla ca urmare a protestului nostru.

Când l-am făcut atent că ceea ce am văzut şi suferit noi acolo unde am fost trimişi de şefii lui, nici coreligionarii lui evrei n-au pătimit în lagărele hitleriste şi să nu uite că medicii lagărelor de exterminare din Germania nazistă au împărţit soarta acelora care conduceau acele lagăre.

Noi aveam legătură cu cei de afară prin câte unul de-ai noştri, care venea şi sta de vorbă cu noi prin uşa încuiată a izolării, încât am aflat că şi ei au intrat în greva foamei, ca gest de solidaritate pentru cauza comună ce-i lega de noi.

În a patra zi de grevă serviciul medical al lagărului a început operaţia hrănirii artificiale pe cale forţată. A venit şeful medic al lagărului, maiorul evreu, însoţit de doi sanitari care însă nu au reuşit să ne hrănească cu toată forţa pe care au întrebuinţat-o, noi aflându-ne, în a nu ştiu câta oară, în această situaţie de hrănire artificială.

MOARTEA UNUI CAMARAD

În ziua următoare avea să se întâmple marea nenorocire care s-a petrecut în acest lagăr cu unul din camarazii noştri, ofiţer român, **Adam Râmneamţu.**

Cei doi sanitari au venit însoţiţi de doi gardieni, care întrebuinţând forţa brută, n-au reuşit totuşi să mă hrănească artificial, nici pe mine şi nici pe Ion Teodorescu. Utilizând aceeaşi forţă în continuare, a introdus furtunul prin care turna lichidul cu care ne hrănea, direct în plămânii lt. Râmneamţu. Am auzit un horcăit puternic, bubuitura unei căderi, spaima ruşilor, strigăte, zgomot de cizme şi pe ofiţerul de serviciu, care le-a strigat ruşilor “na bolniţa” –la spital.

Am aflat a doua zi că Adam Râmneamţu a murit într-un spital civil aflat în apropierea lagărului, asfixiat de lichidul care i-a fost introdus cu violenţă în plămâni.

A doua zi de dimineaţă, fără să ne comunice ceva, ofiţerul de serviciu ne-a scos din izolare şi ne-a spus să mergem la camarazii noştri în baracă.

Un nor de doliu s-a lăsat peste întreg lagărul, prizonierii celorlalte naţionalităţi, care aflaseră, s-au prezentat în grupuri la noi să-şi exprime regretul şi revolta, împărtăşindu-ne durerea noastră.

Prin câte furtuni şi primejdii trecusem, niciodată nu am trăit clipe ca acelea cu care moartea lui Adam Râmneamţu ne-a lovit. Am făcut un raport către comandantul lagărului, pe care l-am acuzat de asasinarea cu premeditare, prin tortură împotriva unui prizonier de război, lipsit de apărare. Am cerut ca procurorul sectorului de care aparţinea lagărul să deschidă o anchetă şi să ne permită ca o delegaţie compusă din câţiva ofiţeri români să ia parte la înmormântare.

Desigur că ne-a fost refuzată cererea şi atunci noi am cerul ca lagărul să ne dea voie ca în baraca noastră să facem slujba înmormântării lui Râmneamţu, sub forma unei rugăciuni, pe care a ţinut-o teologul Nicu Popescu, după datina noastră creştină şi românească.

Într-adevăr, am improvizat într-un capăt de baracă ceva asemenea unei capele, am făcut rost de nişte lumânări prin nemţii care ieşeau la lucru şi ne-am rugat în tăcerea surghiunului nostru pentru sufletul aceluia care a fost lt. Adam Râmneamţu.

De atunci, ca şi când un armistiţiu tacit ar fi fost încheiat între noi şi ruşi, niciodată nu s-au mai legat de noi, de altfel n-ar mai fi avut nici timp, pentru că la cca. două săptămâni a sosit ordinul de la Moscova pentru plecarea noastră din acest lagăr.

Vom pleca toţi cei aflaţi aici spre ţară în curând, dar niciodată nu vom uita că la temelia acestei plecări stă jertfa **lt. Râmneamţu,** pentru care noi am depus jurământ că vom fi mărturia ei.

SPRE KIEV

Toţi prizonierii de război aflaţi acolo, indiferent de grade sau naţionalitate au fost pregătiţi în vederea plecării. Ca de obicei nu am ştiut, nici de data aceasta, încotro urma să plecăm şi unde vom ajunge, deşi se zvonea că mergem spre ţară. În 48 de ore am fost plecaţi din acest lagăr spre gară şi în tren am aflat că vom merge la Kiev.

Ne aflam aproximativ 300 prizonieri de război români, ofiţeri şi trupă, toţi foşti judecaţi şi condamnaţi în Uniunea Sovietică, laolaltă cu încă 50-60 de unguri, ocupând separat două vagoane într-o garnitură de călători. Călătoria a durat două zile şi o noapte, trecând prin Poltava şi Grebenka, direct la Kiev.

Am ajuns astfel şi în oraşul celor 600 de biserici, aşa cum era cunoscut Kievul odinioară, ca oraşul cu cele mai multe biserici din lume. Încolonaţi, am parcurs pe jos distanţa care separa gara de lagărul în care urma să intrăm. Ni se spusese, şi s-a adeverit –că în acest lagăr vom întâlni un grup mai mare de prizonieri români împreună cu care vom pleca în ţară.

Noi, care mai fusesem păcăliţi cu povestea plecării în ţară, am primit cu neîncredere comunicarea făcută chiar la plecarea noastră din Dnipropetrovsk.

După aproximativ o oră de mers pe jos printr-o periferie a Kievului, în afara liniei de centură, am ajuns în faţa unor clădiri împrejmuite de un zid înalt, pe care se aflau gheretele sentinelelor.

Toţi am crezut că ne aflăm în faţa unei închisori în care din nou ne-au trimis aceiaşi ruşi, care repetau cu cinism formula “paiedite damoi” –plecaţi acasă-

După ce am pătruns înăuntru, abia atunci am constatat că nu era vorba de o închisoare, ci de un lagăr de prizonieri, instalat cu mulţi ani în urmă, într-o fostă întreprindere sovietică, bombardată în timpul războiului şi refăcută de prizonierii nemţi, care munceau la reconstrucţia oraşului.

Acum se aflau acolo tot prizonieri de război nemţi, care ocupau o zonă despărţită de zona în care se aflau aproximativ 6-700 de prizonieri români, subofiţeri şi trupă, care lucraseră şi ei pe şantierele de construcţii până cu o săptămână în urmă când nu au mai fost scoşi la muncă, în vederea pregătirii pentru repatriere. Am fost şi noi cazaţi într-unul din corpurile de clădiri existente acolo, ocupând parterul şi etajul acesteia.

Aici, am fost înconjuraţi cu toată căldura, de ostaşii români care căzuseră în captivitate cu diferite unităţi şi în diferite locuri, unii întâlnind printre noi pe foştii lor ofiţeri de pe front.

LA POMANA PORCULUI

Exista aici o brigadă de soldaţi şi câţiva subofiţeri români care lucrau la un abator şi când se întorceau seara în lagăr şi puneau în funcţie grătarele şi tigăile lor, ne credeam la "Ignat", de "pomana porcului".

Cele două săptămâni cât am rămas în acest lagăr până am plecat în ţară, au fost pentru noi două săptămâni de întremare, de reconfortare. Masa care ni se servea în lagăr era de formă doar, căci principalul îl constituia "subzistenţa" pe care ne-o oferea această brigadă de ostaşi, care pentru prima oară, în anii lor lungi şi grei de captivitate, întâlneau nişte ofiţeri români.

Pentru ca să ne facă să simţim şi mai mult căldura şi dragostea cu care ne înconjurau, au aranjat în taină un mic spectacol folcloric românesc.

Câţiva dintre ei făcuseră parte înainte şi în timpul războiului, din formaţiile de cântece şi dansuri populare de prin părţile Argeşului, acolo unde este patria "căluşarilor".

În seara reprezentaţiei, mica sală în care a avut loc acest spectacol era împodobită sărbătoreşte, în cele trei culori naţionale, iar ei reuşiseră să improvizeze, din diverse deşeuri,

câteva costume apropiate ca formă şi culoare cu portul din regiunea lor de baştină.

Am putut constata cu această ocazie că până şi aici departe de patrie, în condiţiile în care trăiseră, ei au păstrat nealterat şi proaspăt gustul românului pentru frumos, pentru tot ceea ce este naţional şi autentic românesc.

Cântecele şi dansurile populare, acel joc vioi al căluşarilor, executat de ei într-un ritm viu şi plin de farmecul poeziei, ne-a evocat în seara aceea de neuitat icoana patriei, iar reuşita acestei reprezentaţii improvizate ad-hoc ne-a smuls lacrimi de bucurie şi durere.

Menţionez că alături de noi, veniseră şi ruşii din administraţia lagărului, toţi ucrainieni, care mai luaseră parte la asemenea manifestări, pe care le gustau cu aceeaşi intensitate ca şi noi.

În această atmosferă de bună dispoziţie, dublată de bucuria pe care o trăiam, la gândul că de data aceasta repatrierea noastră –aşa cum se făcea-, avea să fie o realitate; ne gândeam că poate apropiatele sărbători ale Crăciunului, de care ne mai despărţeau doar 2-3 săptămâni s-ar putea să le petrecem în ţara noastră, în mijlocul familiilor noastre. Nu aveam cum şi de unde şti atunci că dorinţa noastră mare-i una, iar ceea ce avea să urmeze, realitatea, este cu totul altceva.

Şi astfel, în această stare sufletească de bună dispoziţie, când zilele erau şi pentru noi pline de întâmplări frumoase şi ferite de surprize neplăcute, nu am ştiut când au zburat cele aproape 2-3 săptămâni trăite în acest lagăr, care va fi de altfel şi ultimul cu care se va încheia numărătoarea celor prin care am trecut în anii de neuitat trăiţi pe acel pământ, în care suferinţa şi necazurile ne-au fost singurii tovarăşi de viaţă.

INSPECŢIA

Un singur eveniment avea să tulbure cu umbra lui bunăstarea noastră sufletească şi anume, inspecţia unei mari

comisii, aşa cum aveau obiceiul ruşii să boteze unele delegaţii care inspectau din când în când –dar foarte rar- unele lagăre. Era vorba de o delegaţie de ruşi trimisă de la centru, care urma să ia contact cu noi înainte de a pleca spre ţară.

Într-adevăr, într-o dimineaţă am fost anunţaţi că pentru ora 10 să ne pregătim cu toţii pentru a fi prezenţi într-o încăpere mai mare, care servea ca sală de mese, pentru că vine o "balşaia comisia", condusă de un general rus.

Aşa s-a şi întâmplat, când această delegaţie într-adevăr a venit să ne anunţe că a sosit timpul când şi noi, ultimii prizonieri de război români –ziceau ei atunci- din Uniunea Sovietică, vom fi repatriaţi, pentru că guvernul sovietic respectă cu sfinţenie angajamentele internaţionale luate etc. etc…, o întreagă peltea de laude şi minciuni de care eram sătui cu toţii.

Şi ca de obicei, conform "umanismului" caracteristic democraţiei sovietice, la sfârşit tipica întrebare:

-Vapros iest? (Întrebări sunt?)

Câţiva ostaşi au vrut şi ei să ştie dacă este adevărat că de data aceasta plecăm acasă, pentru că li se mai spusese acest lucru de nenumărate ori.

Pe noi, ofiţerii români judecaţi şi condamnaţi de ruşi ne interesa însă alt aspect al acelei plecări şi anume :

L-am întrebat pe acest general rus să ne spună care va fi statutul nostru juridic, al celor judecaţi şi condamnaţi de ei, când vom ajunge în ţara noastră, deoarece în sarcina noastră continuă să existe condamnarea pronunţată de instanţele lor, întrucât nimeni nu ne-a spus că ar fi intervenit o măsură care să anuleze aceste condamnări.

La acest lucru, rusul fără să gândească prea mult ne-a spus că pentru guvernul sovietic noi suntem doar prizonieri de război şi că el nu cunoaşte prizonieri de război condamnaţi şi judecaţi la ei.

Am înţeles atunci, ceea ce trebuia să înţeleg şi sunt convins că şi dvs. aţi fi înţeles exact acelaşi lucru, pentru că din călătoria pe care aţi făcut-o alături de mine prin ţara guvernată

de aceşti “umanişti conducători”, nu se poate să nu vă fi dat seama de figura struţului pe care o fac ruşii, ori de câte ori sunt prinşi cu ocaua mică. “Nu ştiu, nu am văzut, nici pe-acolo n-am trecut”, -este răspunsul tipic pe care-l dau ori de câte ori vor să se eschiveze de răspundere, având în acelaşi timp grijă să se acopere de semnături obţinute de la aceia de a căror delaţiune s-au servit pentru ca să poată lovi în alţii.

Am înţeles atunci, zic, că ruşii care au recurs la orice mijloace pentru a ne ţine acolo atâta timp cât puterea lor de suportare le-o permitea, acum, pe cei care supravieţuiserăm, ne aruncau în ţară, unde la ora aceea exista un regim tot atât de represiv ca şi al lor –dacă nu mai sălbatec chiar-. Ştiau ei ruşii că Ana, Luca şi cu Dej aveau loc şi pentru noi în lagărele şi puşcăriile care gemeau de suferinţa prigoanei declanşate împotriva acelora care –aşa cum suna sloganul importat-, “cine nu e cu noi, este împotriva noastră!”

DIN KIEV LA SIGHETU-MARMAŢIEI

La două zile după plecarea acestei inspecţii, într-o febrilă pregătire am plecat pe jos până undeva, într-o gară periferică a Kievului, unde am urcat în cele câteva vagoane ale unui tren de persoane, despre care nu ştiam pe ce rută va ajunge la graniţa noastră şi dacă va ajunge acolo vreodată, gândindu-ne că ne-am mai fript noi de atâtea ori cu “ciorba rusească”.

După încă aproximativ 2.000 km., în plină iarnă, în condiţii de transport stil bou-vagon, după patru zile şi trei nopţi de mers cu trenul, am străbătut distanţa Kiev-Vinniţa-Tarnopol-Lwov… Sighetul Marmaţiei !

Bineînţeles că noi nu am ştiut că nu am fost aduşi prin Basarabia, cum ar fi fost normal să procedeze, ci am traversat sudul Poloniei şi am intrat, prin ceea ce se cheamă astăzi Rusia Subcarpatică, în ţara noastră, prin punctul de frontieră Sighetul Marmaţiei.

Cu două zile înaintea Crăciunului, trenul nostru se oprise undeva în noapte, într-o staţie de unde nu s-a mai urnit din loc, iar noi, ocupanţii vagonului în care mă aflam şi eu, căzusem într-un somn adânc, culcuşiţi unul în altul pe podeaua rece a vagonului.

Ne-am trezit cu toţii la cuvintele pe care unul din noi, care se urcase la ochiul de geam al vagonului, le-a strigat cât l-au ţinut puterile: "Fraţilor, Sighetul Marmaţiei!".

Am sărit cu toţii în picioare şi căţăraţi unul peste altul, privind afară ne-am convins că pe placa de tablă ce stătea spânzurată deasupra peronului gării, scria cu litere de-o şchioapă, negru pe alb, Sighetul Marmaţiei.

Noi, care ne credeam tot în Uniunea Sovietică am considerat o clipă că vor fi având şi ei ruşii o staţie de cale ferată, care în "înfrăţirea" de după "eliberare", va fi purtând numele Sighetului nostru.

Bineînţeles că ceea ce am văzut scris deasupra peronului acestei gări nu era altceva decât Sighetul Maramureşului nostru, Ţara lui Dragoş şi Bogdan, de unde, în zorii istoriei noastre, au trecut peste munte şi peste apa Moldovei, făurind primul descălecat dintre Siret şi Prut – Moldova.

Şi astfel, în scârţâitul osiilor unui vagon rusesc, în muzica grea şi apăsătoare a acestui scârţâit de vagon, se sfârşea odiseea începută acum 10 ani la Prut, în noaptea de 21 spre 22 iunie 1941, terminată peste 10 ani şi jumătate, în noaptea ajunului de Crăciun, aici în gara din Sighet.

Aproape 11 ani din cea mai frumoasă parte a vieţii unui om, ani aureolaţi de amintirea acelor întâmplări care ne-au purtat pe aripile chemărilor lor, la frontiera de răsărit a patriei şi dincolo de ea, hăt departe peste zările răsăritului.

Sfârşindu-se aici, în noaptea ajunului de Crăciun odiseea începută acum 10 ani, totodată se sfârşeau peregrinările şi suferinţele îndurate acolo, pe pământul acela care a cunoscut cea mai cumplită baie de sânge din istoria modernă a omenirii:

sângeroasa revoluţie din octombrie 1917, care a rămas şi până astăzi coşmarul întregului glob pământesc.

Dar dacă despre odiseea celor zece ani consumaţi acolo în Uniunea Sovietică am vorbit până acum la timpul trecut, voi vorbi de acum încolo la timpul viitor, despre o altă odisee care începea în acea dimineaţă de ajun al Crăciunului, la zece ani de zile după plecarea noastră din patrie, spre care au gonit toate gândurile noastre pe întreg parcursul acestui deceniu de suferinţe.

Şi dacă mă aflam acum pe graniţa ce mă despărţea de doi timpi, de două lumi, de două concepţii, ea, această graniţă, este şi graniţa ce mă va separa de un al treilea timp, acela ce mă aştepta aici acasă, unde eram conştient că drumul Golgotei început acolo, va continua în temniţele cu care noul regim al Republicii Populare ne aştepta la Bucureşti…

Mă voi despărţi aici, de cititorul meu, unde m-am despărţit de soviete şi de sovietici, în gara de la poarta de nord a ţării, pentru a-i da întâlnire peste alţi 12 ani (în 1964), de data aceasta în gara de nord din capitala ţării, unde –după cum veţi vedea, răsăritul unui soare de august mă va întâmpina aici, după o noapte în care călătoream împreună cu alte zeci de foşti deţinuţi politici, ieşiţi cu o seară înainte din celulele faimoasei închisori de la Aiud.

Îmi iau rămas bun de la cititorul meu, nu înainte însă de a-l preveni că drumul pe care-l va bate împreună cu mine pe distanţa următorilor 12 ani, va fi un drum presărat cu dureri şi deziluzii chiar mai mari decât acelea trăite la sovietici, dat fiind faptul că de data aceasta le suportam în ţara mea, pe pământul pe care-l dorisem atât de mult şi venea din partea unei stăpâniri româneşti, înstrăinată însă de neamul şi ţara mea, pe care o vânduseră odată cu conştiinţele lor, acelora de la care venisem noi.

Capitolul II

DE LA ELBA LA VLADIVOSTOK

În dimineaţa acelui ajun de Crăciun, la ora 7 şi jumătate, uşa vagonului în care mă aflam s-a deschis şi jos, în faţa ei, se afla un grup de 5-6 ofiţeri, toţi în uniformă sovietică.

Unul dintre ei, maiorul sovietic care însoţise transportul nostru, striga după dosare numele fiecărui ofiţer român prizonier.

Cel strigat cobora din vagon şi când toţi am fost jos, un alt ofiţer, un căpitan îmbrăcat în aceeaşi uniformă sovietică, a început să ne numere, tot în limba rusă: adin, dva, tri etc.

Pentru noi a fost un moment de confuzie şi derută, pentru că şi cel care ne predase, ca şi cel care ne prelua ne număra tot în limba rusă, ca şi când ne-am fi aflat încă în Uniunea Sovietică.

O clipă numai, pentru că imediat ne-am dat seama de teatrul (mai precis circul) pe care îl făceau cei doi ofiţeri, pentru ca să creeze derută în mintea noastră.

Şi atunci unul dintre noi spuse, adresându-se căpitanului care ne prelua şi ne număra în limba rusă: "Măi căpitan de irozi, până într-atât te-ai pervertit că ai uitat limba lui tătucu Traian şi ne numeri în limba rusă, crezând că noi nu ştim că am ajuns în sfârşit pe pământul ţării noastre?!"

La care el nu a răspuns nimic, ca şi când nu ar fi auzit şi a continuat să-şi joace teatrul lui.

Coborâţi jos din vagon, spre stupoarea noastră am văzut o grupă de ostaşi aşezaţi în poziţie de tragere la o puşcă mitralieră, lângă ei aflându-se alţii cu câini de poliţie în lesă, care se uitau la noi ca la cine ştie ce "marţieni" căzuţi pe pământ.

Mai târziu am aflat că li se spusese cum că noi eram nişte spioni "titoişti", prinşi în munţi, care am complotat cu anglo-americanii, contra regimului popular.

Într-adevăr, arătam ca nişte oameni căzuţi de pe altă planetă, pe acest pământ. Dar deodată, ca la o comandă, aceşti "extratereştrii" au căzut în genunchi pe pământul îngheţat şi plin de zăpadă, pe care l-au sărutat cu toţii într-un gest fierbinte, ameţitor.

Şi după ce ne-am ridicat, unul dintre noi a rostit în clarul acelei dimineţi de iarnă cuvintele rugăciunei din Predica de pe Munte: Tatăl Nostru!

În tăcerea grea care se aşternuse ca o mustrare peste garda care aştepta să ne ia în primire, peste lumea ca şi peste natura din prejur, am văzut feţele şi ochii acestor ostaşi mărindu-se de mirare.

Şi când ne-am mai adresat şi le-am spus că noi suntem părinţii şi fraţii lor care am plecat acum zece ani să întregim hotarul de răsărit, răpit de o stăpânire străină şi să le asigurăm liniştea lor şi familiilor lor, am văzut cum feţele lor s-au acoperit ca de o lumină care a alungat negura minciunii cu care fuseseră acoperiţi ochii inimilor lor.

În aceeaşi tăcere, încolonaţi ca într-un cortegiu funebru am străbătut cu paşi osteniţi distanţa de la gară până la poarta unei cazărmi mari, în care urma să rămânem.

Era fosta cazarmă a regimentului de grăniceri de la frontiera noastră cu Cehoslovacia, astăzi graniţă artificială dincolo de care afla acum un surogat geografic, creat de pofta nesătulă a sovietelor, Republica Rusiei Subcarpatice.

Intraţi în această cazarmă, noi ofiţerii, am fost cazaţi într-un corp separat al acesteia. Am stat aici cam două săptămâni de zile în subzistenţa şi sub paza trupelor securităţii din Ministerul de Interne de la Bucureşti.

Alături de noi se afla lagărul foştilor miniştri, în care, prin intermediul unor bileţele aruncate peste gardul înalt, am aflat că la ora aceea erau acolo Maniu, Mihalache, George Brătianu, Roşculeţ şi alţii.

După două săptămâni, adică după sărbătorile Anului Nou şi Bobotezei, fără să ne fi întrebat cineva ceva, într-o dimineaţă am fost anunţaţi că peste jumătate de oră plecăm la gară. Într-adevăr, am ajuns iarăşi în gara Sighet, unde se afla deja o garnitură pregătită pentru transportul nostru.

Aceleaşi bou-vagoane, în afară de unul singur care era un vagon tip puşcărie, cu gratii, rezervat nouă, ofiţerilor condamnaţi în Uniunea Sovietică.

Urcaţi în vagoane, până la plecarea trenului am avut suficient timp să privim împrejurul acestui triaj în care am văzut trenuri de marfă sovietice, care cărau zi şi noapte tot felul de mărfuri şi materii prime, jefuite de la noi, liniile lor cu ecartament mai larg intrau pe teritoriul ţării noastre, unde după ce făceau transbordarea mărfurilor plecau în Uniunea Sovietică. În noaptea aceea am plecat spre sud, neştiind cu certitudine care era locul destinat, unde vom ajunge.

Am străbătut în zorii unei dimineţi senine de iarnă ţinutul Maramureşului, ţara zimbrilor lui Dragoş şi răsăritul soarelui ne trimitea de dincolo de crestele Dochiei de pe Ceahlău, suliţele lui de-un roşu aprins ca focul ce ardea în inimile noastre pline de nerăbdare.

Am coborât pe perpendiculara geografică a ţării, de la nord la sud, străbătând Ardealul din poarta Sighetului, în ţara Făgăraşului. Sorbeam cu ochii în lacrimi de bucurie, frumuseţile pământului binecuvântat de Dumnezeu, pământ după care inimile noastre au tânjit atâta amar de zile.

Fără incidente, într-o totală tăcere s-a desfăşurat călătoria noastră timp de 24 de ore, până am ajuns în inima ţării Bârsei, în gara cetăţii Braşovului.

Aici, în Braşov, am văzut printre gratiile ferestrelor de la vagoane că deasupra staţiei stătea scris cu litere mari “Gara I.V.Stalin”. Un urlet prelung de revoltă, ca venit din menajeria unui circ cu animale sălbatice, s-a ridicat în văzduh din toate vagoanele, adunând pe peron călătorii aflaţi în aşteptarea cine ştie cărui tren. Abia atunci conducerea gării şi-a dat seama că nu trebuia să dirijeze acest tren pe linia principală şi a

intervenit pentru plecarea trenului din staţie. Târziu, căci lumea care se aflase acolo a luat cunoştinţă că în acel tren straniu, erau prizonierii de război care veneau tocmai în acel an din Uniunea Sovietică.

Am străbătut traseul Văii Prahovei, cu nestematele ei frumuseţi carpatine, coborând în câmpia ţării de jos spre aşezarea Bucureştilor.

A fost pentru noi o adevărată baie sufletească această călătorie. Ne-a ostoit dorul nostru aprins după fermecătoarele comori de frumuseţi naturale pe care ţara le-a aşezat acum în faţa noastră ca pe un covor, întru întâmpinarea dorurilor noastre.

Ajunşi într-o dimineaţă de iarnă într-un triaj pe care nu l-am putut identifica, dar care nu era altul decât al staţiei Progresul, am fost transportaţi cu nişte camioane închise într-un lagăr de la marginea Bucureştiului. Acest lagăr, -lagărul de la Ghencea- era instalat în fostele barăci ale unei unităţi germane şi era un lagăr de concentrare şi depozit de deţinuţi la dispoziţia Ministerului de Interne.

Această fostă cazarmă germană, din barăci foarte solide, era mare ca întindere, încât fusese despărţită în două sectoare. Cel de lângă noi era ocupat atunci de arestaţi preventiv, bărbaţi şi femei, despărţit de noi printr-un gard de scândură, peste care însă biletele noastre de "ştiri necenzurate" nu cunoşteau nici o vamă.

Aici, în acest lagăr am dat peste un alt transport de prizonieri de război, ofiţeri şi trupă, sosiţi înaintea noastră.

Am rămas uluiţi când am reîntâlnit aici pe aceia care au fost cu noi la Oranki şi Mînăstîrka, dar cărora nedându-le drumul în ţară, i-au ţinut până acum într-un lagăr de lângă Odessa. Alţii, erau din cei care fuseseră cu noi în lagărul de la "Gaura Dracului", sau de la Elabuga, în general socotiţi toţi ca făcând parte din categoria reacţiunii.

Am rămas surprinşi şi în acelaşi timp mâhniţi şi revoltaţi, când am întâlnit aici ofiţeri superiori, bătrânii colonei

din lagărele pe unde am stat împreună, dar pe care noi îi credeam de mult în ţară.

Ne-a impresionat însă cu totul deosebit, când printre ei am întâlnit pe fostul camarad de la Mînăstîrka, Vasile Cota, care acum nu mai avea un picior din coapsă, operat în urma unei boli grave, arterită, căreia însă îi supravieţuise.

Ne-am întâlnit cu toţii în acest lagăr, aceste câteva sute de prizonieri de război, lagăr al cărui şef era un analfabet (el singur recunoştea acest lucru în discuţiile cu noi), pe numele lui Spirea, fost soldat în nu ştiu care regiment cu care a căzut prizonier la ruşi şi venit în ţară cu Divizia lui Cambrea, care l-a făcut căpitan.

El, acest Spirache, care ne spunea să nu luăm legătura cu "alimentele" de peste gard, că "este nişte alimente stricate", iar noi suntem oameni "dăştepţi", acest Spirache, zic, îşi blestema zilele că el, fost prizonier la ruşi, trebuia să păzească în lagăr foştii prizonieri ca şi el. Ne spunea că el nu face nimic cu de la sine putere, că noi suntem aici în depozitul securităţii din Ministerul de Interne. Regimul de detenţie, ca şi cel alimentar era acelaşi ca al tuturor lagărelor şi puşcăriilor existente la acea oră în ţară.

Nimeni nu venea să ne întrebe ceva şi am continuat să stăm luni de zile înfometaţi aici, în pragul familiilor noastre, la un pas de capitala ţării. Privind peste câmpul de instrucţie de odinioară de la Ghencea, Bucureştiul, cetatea unde au fost puse temeliile atâtor prefaceri istorice, dar unde la 23 august 1944 avea să se petreacă cea mai odioasă dintre trădările care a vândut vreodată trup din trupul ţării, însăşi istoria fiinţei neamului nostru românesc.

Nu am putut afla niciodată ce s-a întâmplat şi cine a dispus ca un număr dintre noi să fie scoşi într-o dimineaţă din lagăr, băgaţi în două dube sub pază severă şi transportaţi… unde credeţi? La Jilava!

Acolo, în temniţa aceasta de sub pământ domnea pe atunci faimosul criminal Maromete. El era şeful închisorii,

acela de numele căruia se leagă cea mai neagră pagină din istoria acestei funeste puşcării.

Am mâncat pentru prima oară terciul din închisoarea Jilava, acel terci cu urme de cărbuni, pe care-l voi mânca din nou, doi ani de zile mai târziu, până la plecarea mea de aici la Aiud.

Spre sfârşitul verii, am trecut toţi prin faţa unei comisii de verificare condusă de un general de securitate, Dulgheru – alias Dulbergher- evreu de origină.

Rostul acestei verificări era stabilirea identităţii personale, a gradului avut în armată, a unităţii cu care şi unde ai căzut prizonier şi, bineînţeles, şi date privind apartenenţa la unul sau altul din partidele politice ale trecutului. Acest lucru îl interesa în special pe Dulbergher, adică securitatea statului.

După aceste verificări au început să plece grupuri-grupuri spre localitatea şi adresa pe care o dădea fiecare. Într-o dimineaţă am fost chemat şi eu în faţa acestei comisii al cărei şef –Dulbergher-, mi-a spus textual: "Să nu credeţi dvs. cumva că vă mai merge ca în Uniunea Sovietică, unde ofiţerii români ne-aţi făcut de ruşine prin atitudinea duşmănoasă pe care aţi avut-o tot timpul împotriva aliatei noastre de nădejde, care ne-a eliberat şi ne ajută în continuare.

M-am uitat la el, într-un fel în care a fost obligat să mă întrebe de ce mă uit aşa, iar eu i-am răspuns doar aşa:

-"Numai cineva care a satisfăcut un stagiu militar, a depus jurământ de credinţă, a luptat când ţara l-a chemat şi a căzut prizonier, poate înţelege procesul captivităţii noastre în Uniunea Sovietică."

A înţeles evreul nostru la ce fac aluzie, a schimbat vorba şi mi-a spus că voi fi pus în libertate ca să cunosc legile actuale ale Republicii Populare, ca să devin cetăţean al Republicii, dar că altfel, plec de acolo cu "o tinichea de coadă", aşa că se va auzi "pe unde umblaţi şi tot ce vorbiţi sau faceţi!"

Către seară, conform practicii care se repeta zilnic, am fost urcaţi într-o dubă închisă şi am fost coborâţi toţi 25 de ofiţeri, în spatele Gării de Nord, mai precis pe laterala străzii

Dinicu Golescu, ca să nu ne vadă lumea, iar ei au şters-o imediat înapoi.

Oamenii care veneau seară de seară acolo, pentru câte cineva din ai familiei, aşteptau în acel punct de fiecare dată pe cineva care poate nu va mai sosi nicicând.

Am omis să vă spun că, în timp ce mă aflam în lagărul de la Ghencea, am reuşit să capacitez încrederea unui gardian din paza lagărului, prin care am trimis câteva bilete în Bucureşti unui vechi şi bun amic al meu, av. C. Chioveanu, de la care am primit câteva veşti, printre care şi pe aceea de a mă duce direct acasă la el în cazul când voi fi scos din lagăr.

Conform acestei înţelegeri m-am dus mai întâi la prietenul meu Chioveanu, unde eram aşteptat de întreaga lui familie, ca şi când m-ar fi aşteptat ai mei. Bucuria revederii a fost mărită de faptul că l-am găsit cu trei copii, toţi băieţi, care se uitau la mine ca la cineva despre care li se spusese doar că vine de foarte departe. Cu mult suflet şi căldură prietenească, mi-a oferit una din camerele lui libere, drept domiciliu până voi vedea ce voi face. Zile şi nopţi, nopţi şi zile am stat de vorbă până am ajuns să acoperim cu evenimentele trăite reciproc, întreg spaţiul timpului celor 10 ani care trecuseră peste noi.

De la el am avut şi primele veşti despre ai mei din Dobrogea, iar eu am anunţat acasă, printr-o telegramă sosirea mea în ţară şi că în curând mă voi duce şi personal acasă. Aflasem că tatăl meu murise în 1949, mama era grav bolnavă, fraţii mei se aflau încă acolo în gospodăriile lor. Ardeam de nerăbdare de a ajunge acasă, de a o vedea pe mama în viaţă şi de a-mi reîntâlni meleagurile copilăriei.

Îmi trebuia un act de identitate şi de aceea –conform indicaţiilor ce mi se dase- m-am prezentat la secţia de miliţie de care aparţinea noua mea locuinţă, unde în schimbul unei adeverinţe emisă de lagărul de la Ghencea, mi s-a eliberat o dovadă care să-mi servească drept act de identitate până la eliberarea Buletinului de populaţie.

Mi s-a pus în vedere că sunt obligat să mă prezint o dată pe săptămână pentru a semna într-un registru de evidenţă, şi că

nu am voie să părăsesc Capitala decât cu aprobare şi să evit oraşele Constanţa şi Timişoara, care erau pe atunci zone interzise.

Peste 4-5 zile m-am prezentat la miliţie să anunţ plecarea mea în Dobrogea pentru a-mi vedea familia. Mi s-a dat o dovadă în acest sens, cu menţiunea să nu cobor în Constanţa, ci în Medgidia şi de acolo cu orice mijloc de transport să ajung în comuna Vulturul, pe direcţia Hârşova.

Ai mei, care se aflau în Vulturul, erau toţi în viaţă, tata murise, iar mama bătrână şi bolnavă, abia dacă mă recunoştea din când în când.

Satul meu natal, o comună centrală, cu gospodari unul şi unul odinioară, trăia acum agonia sfârşitului pe care i-l pregătea colectivizarea.

Oameni timoraţi, purtaţi pe drumuri, arestaţi, înspăimântaţi de spectrul Canalului care-i ameninţa în libertatea şi viaţa lor.

Vestea sosirii mele s-a răspândit ca fulgerul, atât în comună cât şi în satele învecinate, această veste însemnând pentru ei atunci o gură de oxigen, ca atunci când cauţi să afli un sens ascuns al întâmplărilor pe măsura dorinţei tale, de la cineva care ar fi putut, după judecata lor, să dea un răspuns frământărilor pe care le trăiau.

Pe atunci, la începutul colectivizării, în comună nu s-au găsit oameni care să se înhame la carul colhozului şi atunci ei au adus străini din alte părţi care au pus bazele acestui început. Primul străin adus de ei în comună, a fost numit primar acolo, unde, de altfel şi-a găsit şi moartea, ucis fiind chiar de locuitorii comunei, când el a încercat să le siluiască voinţa, băgându-i în beciuri sau coteţele porcilor.

Oamenii care mă cunoşteau, de teama de a nu fi văzuţi de miliţie şi mai ales de informatorii securităţii, se furişau unul câte unul în noapte, pe ascuns, în casa fratelui meu. Şi casa se umplea de fiecare dată de către aceia ce vroiau să se convingă că am sosit de la ruşi, dar mai ales să înţeleagă de la mine ce se

petrece în lume şi cât mai au de îndurat necazurile căzute pe capetele lor.

Era perioada de început, când pentru a-i determina pe unii să dea toată averea statului şi să intre în colhoz, erau supuşi la tot felul de cazne; pe alţii îi înspăimânta perspectiva suferinţelor de la Canal. Veneau în pelerinaj numai noaptea, bătrâni, gospodari de frunte care erau fala judeţului, pe care acum conducerea nouă a comunei, îi bătea, îi înfometa pentru a-i determina să accepte intrarea în colhoz.

Eu mă uitam la ei, îi ascultam, le împărtăşeam durerea însă nu puteam să-i mint, hrănindu-le speranţele cu iluzia falsă a venirii americanilor. Nu puteam să le spun acest lucru chiar eu, care ştiam că tocmai americanii au fost cei care au pregătit mormântul în care se zbate neamul şi ţara toată; eu care, ca şi ei, eram victima pe care anglo-americanii au făcut-o cu bună ştiinţă, vânzându-ne ruşilor.

Îndemnul meu era acela de a aştepta, cu răbdare şi încredere salvarea noastră de la acea putere pe care Dumnezeu o va trimite cândva să mântuiască lumea de urmările felului în care s-a sfârşit acest război.

Îmi dădeam seama de starea lor sufletească şi comparam starea lor cu starea acelor ruşi care şi-au aflat sfârşitul tragic în deceniul 1930, în epoca cruntei prigoane deslănţuită de Stalin contra ţăranilor ruşi pentru a-i colectiviza. Dar sincer să fiu, nu am crezut niciodată pe atunci că cei care sunt răspunzători de marea trădare pe care au făcut-o, la adresa vieţii atâtor popoare, vor ajunge să-şi trădeze azi până şi propriile lor interese, iar mâine –cine ştie?- propria lor viaţă chiar.

Fraţii mei care fuseseră printre frunţaşii comunei erau primii pe lista autorităţilor, mai ales din pricina mea, dar nu se înscriseseră în colhoz.

Venirea mea în comună nu a fost bine privită de organele de securitate, dat fiind trecutul meu şi mai ales că sosisem din Uniunea Sovietică, aşa încât m-am pomenit într-o bună zi vizitat de un lt. major se securitate, şeful sectorului

Hârşova, care a căutat pe departe să-mi spună că este mai bine ca în interesul meu să-mi scurtez şederea acolo.

Bineînţeles că nu mă gândeam nici eu să rămân definitiv acolo, unde eram ca un ghimpe în ochii partidului şi securităţii.

Aşa încât, după ce am adus doctorul dispensarului să o consulte pe mama şi după ce am trimis prin cineva la Constanţa să facă o reţetă dată de el (care îmi spusese că starea mamei este ireversibilă şi că sfârşitul ei este aproximat la o lună, două de zile), am plecat înapoi la Bucureşti.

Am plecat, nu înainte însă de a vorbi cu toţi ai mei să mă anunţe când se va produce sfârşitul aşteptat, am plecat cu sufletul apăsat de o tristeţe grea fără de margini.

VIAŢA DE PARIA
sau
TRAIUL ÎN UMBRA PERIFERIEI NOII SOCIETĂŢI

Ajuns la Bucureşti, prima grijă a fost aceea de a-mi procura buletin de populaţie, fără de care nu puteam să mă angajez nicăieri la lucru, dar pentru aceasta îmi erau necesare o serie de acte, în special, certificatul de naştere.

M-am dus la Tribunal să mă interesez unde se află arhiva fostului barou al avocaţilor, pentru a-mi lua din dosarul personal, certificatul meu de naştere. Din barou fusesem radiat din oficiu încă de la primele radieri din 1946. La Colegiul avocaţilor (noua organizare a avocaţilor), am găsit dosarul meu din care –fără să mi se dea voie să mă uit în el- mi s-a eliberat, la cerere, certificatul de naştere.

În baza lui, după alte cercetări făcute de miliţie, am obţinut buletinul de identitate, având domiciliul stabilit la adresa unde am debarcat când am ieşit din lagărul de la Ghencea, adică în str. România Muncitoare (fostă G.ral Magheru) nr. 75, raionl Griviţa Roşie.

Odată obţinut buletinul de populaţie am încercat să fiu primit la diferite instituţii publice, fără însă, nici un succes.

De fiecare dată când mă prezentam undeva, cei care auzeau că am sosit din prizonierat, după ce îmi citeau autobiografia, îmi spuneau că nu au un loc potrivit pentru mine.

Când mă prezentam la miliţie pentru a semna de prezenţă, eram permanent întrebat dacă şi de ce nu m-am angajat nicăieri. Într-o zi, şeful secţiei de miliţie mi-a spus deschis şi sincer că zadarnic voi căuta să fiu primit undeva ca funcţionar pentru că voi fi refuzat. Cel mai bun lucru este să mă angajez undeva într-o fabrică sau uzină din Bucureşti, pe orice post de muncitor necalificat şi că este bine să-mi fac o calificare, până voi vedea ce se mai întâmplă în lume, dar să mă încadrez undeva că altfel se nasc interpretări!?

În felul acesta am ajuns să fiu primit printr-un inginer cunoscut, pe şantierul Velodrom, din Şos. Ştefan cel Mare, unde se construia stadionul de azi al clubului Dinamo, dar eram detaşat la un şantier de construcţii pe şoseaua Colentina, pe lângă fostul "Talcioc", existent atunci în Bucureşti. Aici, pe şantier, am întâlnit foarte mulţi din intelectualii care îşi aflaseră un refugiu în munca necalificată. Am lucrat acolo până într-o zi când cineva mi-a spus că a vorbit el la uzina Dinamo, lângă Fabrica de Confecţii Bucureşti, unde mă pot încadra, pentru calificare, la cursuri care se fac la locul de muncă, în specializarea pentru instalaţii de ascensoare. M-am prezentat la această uzină şi am fost încadrat într-o secţie condusă de un ministru vechi, Nae Cruceru, fost proprietar al unei firme de ascensoare, care-i fusese, bineînţeles, etatizată, înainte de a-i fi expirat lui o pedeapsă administrativă la Canal.

Uzinele, fabricile, dar mai ales şantierele, erau locul de refugiu al tuturor acelora care purtând calificativul de reacţionar sau "fost", veneau aici, unde permanent se simţea o acută nevoie de braţe de muncă prost plătite.

Era în acelaşi timp, pentru această categorie de oameni din care făceam parte şi eu, un refugiu şi un adăpost în aşteptarea altor timpuri.

Am ajuns în ţară în perioada cea mai critică sub aspectul securităţii personale, adică atunci când, în 1951-1952 era perioada cea mai de vârf a prigoanei dezlănţuite împotriva vechilor clase sociale, mai ales a intelectualilor. Era teroarea ridicată la rang de dogmă, când Canalul şi puşcăriile lui Gheorghiu Dej deveniseră neîncăpătoare pentru sutele de mii de arestaţi.

Fuseseră importate din Uniunea Sovietică metodele cele mai crunte aplicate de Stalin pentru colectivizarea agriculturii şi pentru ridicarea marilor construcţii faraonice, al căror obiectiv ultim nu era altul decât exterminarea clasei intelectuale şi a oricărei rezistenţe.

Era vizibil, la tot pasul, felul în care fuseseră importate în formă şi fond toate instituţiile de stat şi organizaţiile de partid, începând bineînţeles cu Securitatea. Sovietizate au fost şi toate organizaţiile economice şi comerciale, titulatura fiind chiar sub forma şi numele cu care au fost importate de la sovietici.

Într-atât de mult m-au izbit tot ceea ce am găsit la venirea mea în ţară, încât de multe ori mă credeam că mă aflu tot în Uniunea Sovietică. Pentru ca să poată obţine asemenea performanţe în transpunerea întocmai a întregii organizări statale după modelul sovietic, a fost desigur nevoie ca o întreagă masă de membri de partid să plece şi să stea în Uniunea Sovietică pentru a fi instruiţi în sensul cel mai strict al "dresajului", spre a se putea îndoctrina, gândi, vorbi, şi acţiona aidoma activiştilor sovietici. Şi au avut suficient timp pentru aşa ceva, dacă ne gândim că unii erau îndoctrinaţi "la faţa locului", adică în ţară, de către miile de consilieri şi activişti sovietici care aveau al doilea domiciliu pentru ei şi familiile lor, în ţară la noi.

Revenind la uzina Dinamo unde mă angajasem, am avut ocazia să ascult un activist rus, care vizitând hala unde se montau ascensoarele a afirmat că va veni o zi când Republica Populară Română va fi a 18-a republică sovietică. Aici, în uzină, am întâlnit o serie de intelectuali, care pentru a se pune

la adăpostul neplăcerilor, au acceptat munca necalificată, adăpostindu-se aici ca naufragiatul care aşteaptă trecerea valului.

Erau acolo fostul secretar al ambasadei române din Egipt, fostul avocat şi profesor la Facultatea de Drept, Al.Vălimărescu, fostul profesor de drept internaţional Radu Meitani, avocatul Dinu Ghica şi alţii. Fiecare, în felul lui, se ţinea la curent cu ce se mai petrecea în lume şi la ora când ne întâlneam în pauza de prânz se făceau comentariile informaţiilor la zi. În pauza de la ora 12 când fiecare desfăcea modestul pacheţel în care avea dejunul zilei, se comentau ştirile pe care fiecare le ascultase cu o seară înainte.

Pentru neîncrederea şi atitudinea mea ostilă faţă de americani, eram poreclit, în glumă bineînţeles, drept Toma necredinciosul.

Pentru aceşti desmoşteniţi ai soartei care nu prevăzuseră timpuri ca acestea şi care nu erau pregătiţi pentru muncile fizice, era extrem de greu să se acomodeze, pentru o perioadă de durată, acestei situaţii.

Nu ştiau să ia munca în aşa fel încât să nu fie pentru ei o povară de nesuportat. Aveau degetele zdrobite de loviturile de ciocan, mâinile zgâriate şi feţele murdare de fumul şi praful ce se combina cu transpiraţia efortului fizic care-i solicita peste măsura puterilor lor. Singurul dintre ei care se descurca mai bine era Radu Meitani, care mic şi slab, cum era de totdeauna, şi oarecum obişnuit de tânăr cu unele munci pe care le făcea şi el uneori împreună cu ţăranii lui din Dâmboviţa, era cel mai descurcăreţ şi mai rezistent.

În ce mă priveşte, eu cunoscusem toată gama muncilor de care suferinţa anilor petrecuţi în lagărele sovietice nu mă cruţase.

În hala unde se confecţionau cabinele de ascensoare, şinele glisante pe care alunecau şi întreg complexul unui sistem, se lucra numai cu fiare pe care le dimensionam prin tăieri cu bomfaierul, prin bătăi cu ciocanele şi manevrări cu

cleştele etc. Tăiam tabla dimensionată de şeful de atelier Cruceru, pe lungimile şi lăţimile însemnate de el.

Seara plecam împreună pe jos şi trecând prin faţa statuii Leul, coboram pe lângă Grădina Botanică spre centru, fiecare urmându-şi drumul până acasă, pentru ca, a doua zi, să ne regăsim şi să reluăm totul de la capăt.

Şi toate acestea în schimbul unui salariu de mizerie de cca. 450 lei, cu care nu puteai să achiţi nici cartela pentru masă sau chiria pentru patul pe care dormeai.

Ca fond şi formă, ca stil şi metodă, viaţa se desfăşura în general pe aceleaşi coordonate ca aceea din lagărele pe unde trecusem, cu diferenţa că trăiam acum într-un lagăr mai mare, care cuprindea ţara toată şi care se chema după emfaza cu care era pronunţat, Republica Populară Română.

Ceea ce constituia însă greul cel mai mare al acelor vremi, nu era atât viaţa de zi cu zi pe care erai obligat să o trăieşti în condiţiile descrise mai sus, cât nesiguranţa acestei vieţi trăită în atmosfera de atunci; era perioada cea mai critică sub aspectul securităţii individului, mai precis al insecurităţii, al libertăţii şi vieţii individului. Nu ştiai niciodată dacă dimineaţa te vei trezi în patul în care te-ai culcat cu o seară înainte.

Arestările se ţineau lanţ, ele fiind organizate de aşa manieră să aibă loc toate în acelaşi timp şi dacă scăpai de valul care trecuse ieri, trăiai permanent cu teama că-ţi va veni rândul mâine.

În general lumea ştia, şi cei vizaţi se interesau îndeaproape, când a avut loc ultimul val de arestări, încât cei ce se considerau vizaţi erau permanent pregătiţi. Cei care scăpau prima dată, prin cine ştie ce întâmplare salvatosre şi nu se lăsau la voia întâmplării, dispăreau, schimbându-şi domiciliul şi chiar locul unde au trăit, intrând în ilegalitate şi fiind puşi sub urmărire de organele de securitate.

PROBLEMA “L”

Mi-am dat seama că nu voi scăpa nici eu de primejdia arestării, dar cum nu ştiam când, am căutat să fiu cât mai bine informat în mod permanent. Ştiam când a avut loc ultimul val de arestări şi, în general, ce categorie i-a căzut victimă. Ştiam că securitatea avea planificate arestările pe probleme, cum se zicea în limbaj secret: problema L (Legionari), problema Ţ (Ţărănişti), problema SD (Social democraţi) etc.

Se ştia de către toţi că problema L fusese şi continua să rămână în atenţia securităţii, pentru că mulţi reuşiseră să scape valului mare de arestări din 1948 şi trăiau în ilegalitate în diferite regiuni ale ţării, cu nume schimbate, cu acte de identitate false, muncind pe diferite şantiere, sau constituind aşa-numitele grupuri de partizani, din munţi.

La fel procedau şi cei din celelalte categorii, până, bineînţeles, venea scadenţa fiecăruia.

Era un fel de cursă cu timpul, cu acest timp de care trăgea fiecare în speranţa că poate-poate se va întâmpla ceva care să vină în salvarea lor. Propriu-zis nimeni nu ştia pe ce miza, ce era acel “ceva” care ar putea surveni. E inutil să reamintesc ce euforie generală cuprinsese toată lumea odată cu venirea la preşedinţia Statelor Unite a generalului Eisenhauer.

Ascultam şi eu, ca de altfel toţi cei din categoria mea, posturile de radio străine şi la început am crezut că, în sfârşit, lumea vestică poate, conştientă de crima săvârşită la adresa unei jumătăţi din Europa, va căuta să repare răul făcut. Am încercat să cred acest lucru, mai ales după ce numai la două luni de la instalarea lui la Casa Albă, murise Stalin la Moscova.

Imediat însă după întâlnirea lui Eisenhauer cu sovieticii, mi-am dat seama că nu se va schimba nimic, pentru că nimic nu se putea întâmpla atâta timp cât americanii se vor lăsa încurcaţi în sistemul sovietic de interminabile conferinţe.

În mijlocul acestei lumi total debusolată, în lipsa unei perspective de viitor, eu am rămas fidel vechii mele poziţii de totală neîncredere faţă de reprezentanţii democraţiilor vestice.

Această neîncredere va continua să rămână neschimbată atâta vreme cât ele nu-şi vor schimba total poziţia faţă de problemele cu care-s confruntate, rezumându-se doar în a urmări creşterea volumului schimburilor comerciale şi a cifrei de afaceri în relaţiile cu blocul ţărilor sovietizate, fără să-şi dea seama că acest lucru nu face altceva decât să contribuie direct la creşterea şi consolidarea puterii militare a adversarului. Democraţiile vestice nu vor fi niciodată în stare să garanteze apărarea libertăţilor lor democratice şi să le restabilească acolo unde ele au fost abolite de fostul lor mare aliat. Această transformare nu se poate înfăptui într-o lume în care libertatea este sinonimă cu haosul, ea urmând să fie luată în consideraţie pe termen lung.

De aceea nu am fost niciodată partizanul stărilor de euforie nejustificată, cu înclinaţia aceea bolnăvicioasă a unora de a încerca să pună de acord realităţile crude cu dorinţa lor de a vedea înfăptuindu-se dimineaţa, ceea ce visaseră în timpul nopţii.

În această atmosferă de totală incertitudine şi nesiguranţă a trebuit să-mi trăiesc puţinele zile până la arestarea mea. Trăiam senzaţia că mă aflu suspendat undeva sus, pe o platformă în permanentă mişcare, şi marele gol ce-l simţeam în jurul meu, mă obliga să caut un contact, un punct de sprijin, un echilibru greu de aflat în lumea de atunci.

Acest lucru, mi-am dat seama că nu-l puteam afla decât la acei cu care, -puţini la număr care mai existau în libertate- la aceia zic, cu care puteam stabili contacte sigure, pe baza acelor puncte comune care ne legase şi în trecut, atmosfera pe care o respiram în mijlocul celor de care v-am vorbit mai sus, sufocându-mă.

Singurul punct comun care mă unea de această lume era doar starea de fapt izvorâtă din obligaţia de a trăi împreună sub acoperişul aceluiaşi cer, în rest mă deosebeam fundamental de

ei, care parcă abia acum aflaseră că ţara aceasta a trecut printr-un război la care ei nu au participat cu nimic, decât doar cu dorinţa de a se termina cât mai repede, indiferent cum, în speranţa că-i vor întâlni din nou pe americani, pe care-i aşteptau şi acum, cu toate că aceştia le spuseseră clar să discute cu ruşii, care-s lângă ei.

STABILESC LEGĂTURI CU CEI URMĂRIŢI

Aşa se face că trăiam nevoia acută de a descoperi şi o altă lume în lumea obişnuită în care eram obligat să trăiesc, lucru care nu a fost prea greu pentru mine pentru a o descoperi până la urmă.

Astfel, am stabilit o serie de contacte cu un număr de persoane, unele asemănătoare mie ca orientare politico-socială şi pe care le cunoşteam dinainte de război, altele deosebite, sub acest aspect, de mine în trecut, toate însă unite acum prin poziţia lor anticomunistă şi antirusă.

Marea majoritate a acestor persoane trăiau în ilegalitate, urmărite de organele de securitate, lucru care mă obliga pe mine la un plus de prudenţă, privind securitatea mea şi a lor. Ziua mergeam la uzină, seara sau mai târziu ne întâlneam, de fiecare dată însă în altă parte, legătura dintre noi făcându-se după o schemă pe care o schimbam în fiecare săptămână.

În sarcina multora dintre ei exista o sentinţă de condamnare în contumacie, numele lor fiind în buletinul miliţiei, unde erau daţi spre urmărire, lucru care ne obliga să fim foarte prudenţi.

La arestarea unuia dintre ei se întrerupea contactul nostru, legătura urmând să fie restabilită, după un oarecare timp, de către o persoană dinainte desemnată, conform unei scheme care era valabilă numai în situaţii excepţionale, schemă pe care nu o cunoştea decât unul singur. Legătura în cadrul unui grup mai mare, era compartimentată pe echipe de câte 5 persoane, dintre care numai una ţinea contactul cu echipa

imediat următoare, pentru ca, astfel, în caz că ar fi căzut deodată întreaga echipă de cinci inşi, pericolul să fie localizat la această echipă.

Asemenea grupuri existau atunci pe întreg cuprinsul ţării, legătura lor funcţionând în mod ireproşabil după un sistem de curierat care lucra pe bază de cifru.

Ţara era împărţită atunci pe regiuni, organizarea rezistenţei făcându-se şi ea după acelaşi sistem administrativ, comandamentul întregii organizaţii (legionare), afându-se în capitala ţării.

Singurele rezistenţe interne care îşi aveau o organizare proprie, erau grupurile din munţi, sau din alte regiuni ca sudul Moldovei, nordul Dobrogei, sau cea din părţile Argeşului.

Aceasta era situaţia în care am trăit şi am activat în puţinul timp de libertate pe care l-am avut, niciodată sigur de libertatea şi viaţa mea, totdeauna supus pericolului ce mă pândea.

Reuşisem până la urmă ca în cadrul valului permanent de arestări ce se ţineau lanţ, să descifrăm metoda şi timpul cel mai potrivit pe care şi-l alegeau organele de securitate pentru arestarea victimelor pe care le filau.

Pe cei încadraţi în muncă, îi aresta la locul de muncă, prin serviciul de cadre existent în orice unitate, sau erau trimişi în vreo delegaţie, din care nu se mai întorceau acasă.

Pe ceilalţi, urmăriţi de securitate sau vânduţi de către delatori, îi aresta de obicei noaptea, la ore târzii, când nimeni nu ştia ce se întâmplă în curtea vecinului, sau în apartamentul alăturat. O întreagă psihoză ca de coşmar trăia omul, indiferent că se afla acasă, pe stradă, la serviciu, sau în vizită la vreun prieten.

ARESTĂRI . . . ARESTĂRI . . .
SE APROPIE CEASUL!

Intrasem de mult în iarnă, o iarnă cu zile întunecate în care norii spânzurau ca nişte zdrenţe murdare deasupra cetăţii lui Bucur.

În această stare sufletească de nesiguranţă şi risc mă aflam când, într-o dimineaţă, intrând în uzină nu l-am mai găsit pe Radu Meitani şi nici pe Dinu Ghica. Am stat ca pe jăratec în ziua aceea, aşteptând ora când trebuia să plec pentru ca, în noaptea următoare, să aflu precis ce s-a întâmplat cu ei.

Înainte de ora prânzului însă, un muncitor, vechi meseriaş şi imediat, ca încadrare, după şeful atelierului, m-a chemat undeva, într-o hală goală unde nu era nimeni, ca să-mi comunice ceva.

Pe acest tânăr, care era şeful celulei de partid din hala ascensoarelor şi care făcea parte din biroul organizaţiei de bază al uzinei, îl racolase securitatea în vederea trimiterii lui la o şcoală de ofiţeri de securitate. El era unul din cei şase copii ai unui gospodar dintr-o comună de prin Vrancea. Se ataşase sufleteşte de mine şi de la el am aflat multe lucruri discutate în şedinţele restrânse de partid ale organizaţiei pe uzină. Vigilenţa, în anii aceia era ridicată la rang de dogmă, în fiecare om din afara partidului exista un potenţial inamic. Chiar dacă nu existau inamici sau spioni, ei trebuiau inventaţi de imaginaţia fecundă a partidului, pentru menţinerea mereu trează a vigilenţii membrilor săi.

De la el am aflat că cei doi au fost arestaţi în noaptea trecută, după ce cu câteva zile înainte nişte "tovarăşi" veniseră în uzină şi ceruseră de la serviciul de cadre date şi lămuriri în legătură cu ei. Cu această ocazie m-a făcut atent şi pe mine, spunându-mi că cineva, venit "de sus" l-a chemat pe el la cadrele uzinei şi i-a cerut relaţii despre mine, privind comportarea mea, dacă discut negativ regimul politic, cu cine păstrez relaţii mai strânse etc., făcându-mă atent că, dată fiind situaţia de fapt, să fiu atent ce fac şi cu cine vorbesc.

La sfârşitul programului am plecat din uzină şi nu m-am odihnit până nu am aflat când şi în ce împrejurări fuseseră arestaţi cei doi.

M-am dus târziu acasă, făcându-mi tot timpul siguranţa spatelui, până am ajuns pe strada pe care locuiam, care era o stradă rar frecventată de vreo maşină, o stradă pe care domnea o linişte şi un întuneric ca de provincie. Începând din ziua aceea am hotărât ca hainele pe care le îmbrăcam să le am pe un scaun aşezat lângă pat, pentru ca din câteva mişcări să fiu îmbrăcat şi gata să sar pe geamul camerei care dădea spre stradă. Nu voiam cu nici un chip să mă las arestat atunci, urmând să văd ce voi mai avea de făcut după aceea, cu toate că trecerea graniţei pe atunci era extrem de greu de conceput, nu însă chiar imposibilă, pe uscat, prin sudul Dobrogei, prin Bulgaria, spre Grecia cu ajutorul macedonenilor din grupul de rezistenţă Babadag.

Dar nu atât plecarea din ţară era pe primul plan al preocupărilor mele, cât faptul de a reuşi să mă sustrag arestării care am înţeles că devenise iminentă, într-o perioadă când toţi potenţialii adversari ai regimului trebuiau izolaţi şi exterminaţi prin regimul ce li se aplica în puşcării. Excludeam ideea arestării mele ca pe ceva ce trebuia evitat, întrebuinţând orice căi şi mijloace.

Cum însă nu aveam alte mijloace în autoapărarea libertăţii mele, trebuia să iau orice măsură de precauţie care să mă ajute.

Într-una din zile, omul de încredere de la uzină mă aştepta în staţia tranvaiului 13 (care pe atunci trecea pe Bd. Elisabeta, legând Gara de est cu cartierul Militari), mă aştepta să-mi spună să nu vin la uzină şi să dispar imediat că voi fi arestat chiar în ziua aceea.

Într-o secundă numai, pericolul arestării luase proporţii de coşmar în mintea mea şi vedeam în orice persoană din staţia de tramvai, un agent al securităţii.

După ce am convenit cu el să ne întâlnim într-o anumită zi după ora ieşirii lui din uzină, la o bodegă mică (Bufetul

Brădet de astăzi din str. Carol Davilla), unde de obicei era totdeauna o aglomeraţie în care te puteai strecura cu uşurinţă printre grupurile de muncitori, care făceau aici popas în drum spre casă, ne-am despărţit. Ne-am despărţit acolo în staţie, el mergând la uzină, iar eu coborând prin Grădina Botanică, am ajuns în centrul oraşului.

Mersul pe jos în aerul tare al acelei dimineţi de iarnă, a avut darul să potolească furtuna deslănţuită în sufletul meu, să mă liniştească pentru ca să pot pune ordine în gândurile mele răvăşite. Toată ziua am umblat prin oraş căutând să stabilesc o legătură utilă pentru mine, în sensul aflării unui acoperiş deasupra capului, unde să mă pot odihni câtva timp până voi lua o hotărâre definitivă.

La căderea serii, cu riscul de a fi prins, m-am îndreptat spre fosta mea locuinţă pentru a-mi lua câte ceva din lucrurile de îmbrăcăminte. M-am apropiat, mergând pe străzi întortochiate departe de strada pe care locuiam, venind din direcţia opusă aceleia pe care mergeam de obicei spre casă. M-am fofilat prin întunericul străzii neluminată şi tăcută, pe care parcă şi casele dormeau la ora aceea din noapte odată cu oamenii care le locuiau. Doar silueta bătrânilor castani se desprindea în noapte din întunericul străzii, făcând ca fiorii pe care mi-i transmitea liniştea să mi se pară că după fiecare copac mă aştepta umbra presupuşilor mei urmăritori.

Când m-am apropiat la câţiva paşi de portiţa pe care trebuia s-o deschid cu cheia care se afla agăţată pe partea interioară a stâlpului din partea dreaptă, cu respiraţia reţinută auzeam bătăile inimii zvâcnindu-mi în tâmple ca nişte ciocane care cădeau cu putere pe nicovala timpanelor mele. Cu mare precauţie am descuiat şi închis portiţa şi până la uşa a cărei cheie o aveam în mână, distanţa celor 15-20 de metri i-am parcurs în vârful picioarelor, cu respiraţia oprită ca şi când doar ea ar fi putut fi auzită de urechea cine ştie cărui intrus.

Nici un zgomot în încremenirea mută, doar mişcarea cheii în broasca uşii care s-a deschis şi totul s-a sfârşit ca după o luptă surdă şi grea dusă cu necunoscutul în care pătrundeam.

În interiorul camerei în care am păşit, desluşeam vag silueta lucrurilor care o mobilau.

Sfârşit de oboseală, am căzut într-un fotoliu şi un ţiuit prelung de timpane anunţa destinderea care a urmat puternicei concentrări nervoase prin care trecusem. O linişte binefăcătoare m-a învăluit în căldura siguranţei pe care mi-o transmitea protecţia celor patru ziduri între care mă aflam.

Încet-încet am pus ordine în gândurile răvăşite şi prima impulsie a fost aceea de a împacheta în grabă ceva din lucrurile de îmbrăcăminte. Între timp însă ideea de a rămâne peste noapte acasă şi-a făcut loc în gândirea mea şi am rămas la ea, în intenţia de a veghea îmbrăcat până către dimineaţă, înainte de a se risipi umbrele nopţii.

Pe marginea patului, îmbrăcat, cu ochii la fereastra uşor întredeschisă, supravegheam din când în când strada pentru ca la cel mai mic pericol să deschid geamul şi să sar peste gardul de la stradă. Urechea mea pândea undeva departe, afară, pentru a prinde mişcarea străzii şi nu mult după miezul nopţii am putut auzi zgomotul unui motor ; prin perdeaua trasă la o parte, am observat o maşină care s-a oprit undeva vis-à-vis la câteva case mai departe.

Cu toate simţurile prezente am auzit motorul oprindu-se, o portieră deschizându-se pe întuneric spre portiţa de la stradă, pe care găsind-o încuiată au escaladat-o fără zgomot, înaintând spre fundul curţii. Am calculat precis momentul când cei doi se aflau deja la uşa din spatele casei şi cu o mişcare scurtă dar sigură am împins geamul întredeschis şi dintr-o săritură, peste gardul de la stradă, am fost afară, alergând cu viteză spre micuţul parc numit odinioară Parcul Regina Maria, în care se află şi biserica cu acelaşi nume.

Zgomotul produs de contactul meu cu asfaltul a alertat şoferul din maşină care strigându-i pe ceilalţi doi, aceştia au început urmărirea mea. Însă până ca cei doi să iasă în stradă eu aveam deja un avans destul de mare faţă de ei. Ropotul paşilor pe asfaltul străzii, două focuri de pistol în noapte şi m-a înghiţit întunericul parcului, în care am intrat, am schimbat brusc

direcţia spre stânga, pe ei auzindu-i cum s-au angajat spre Calea Griviţei, unde credeau că m-am îndreptat.

Prin capătul străzii Cluj, am intrat în strada Petru Maior şi de acolo pe str. Banu Manta, spre locuinţa bunului meu prieten Ionică Vârtosu, situată în str. Arh. Ioan Manta. La ora când relatez această întâmplare Ion Vârtosu –fost director adjunct la Arhivele Statului până în 1946, când a fost epurat-, nu mai este de mult printre cei vii, aşa încât mărturia mea de astăzi nu i-ar mai putea trage vreo neplăcere, căci organele Securităţii bănuind legătura mea veche cu el, m-au pisat mult în timpul anchetei ca şi mai târziu la închisoarea din Aiud, vrând să cunoască natura politică a relaţiilor noastre.

În felul acesta s-a încheiat în mod fericit –dacă se poate spune aşa- greşeala făcută de mine de a mai trece o dată pe acasă, greşeală care ar fi putut să mă coste arestarea din chiar prima noapte de ilegalitate, dacă –spre norocul meu-, nu m-ar fi ajutat îndrăzneala –dublată de curajul pe care l-am avut de a înfrunta riscul care ar fi putut implica nu numai libertatea, dar chiar viaţa mea.

În ziua convenită să mă întâlnesc cu omul din uzină, m-am dus într-adevăr la punctul fixat unde am aflat de la el ce s-a întâmplat după dispariţia mea şi am rămas plăcut surprins atunci când el mi-a spus că a ridicat pentru mine drepturile băneşti ce mi se cuveneau pe chenzina trecută, o sumă mică de bani care pentru mine însă era de folos.

Nu l-am văzut nici până în ziua de astăzi pe acest om de bine, dar amintirea curăţeniei lui sufleteşti, dublată de curajul cu care mi-a întins o mână înţelegătoare ce-l putea costa viaţa pe atunci, i-am păstrat-o ca pe ceva scump la care m-am gândit cu multă şi nespus de mare căldură şi recunoştinţă în anii grei care au urmat pentru mine. Era suficientă o scăpare, din partea mea, în timpul durităţilor din anchete, ca să-l coste, şi pe el, libertatea sau poate chiar viaţa.

DE ACUM ÎN ILEGALITATE, PE ŞANTIER

Cel mai apropiat de mine, în toată această perioadă grea, a fost şi a rămas Miron Mihăilescu, care făcea parte, pe vremea aceea, din grupul meu şi cu care am împărţit suferinţa prigoanei în ilegalitate până la căderea noastră. Locuiam împreună în comuna suburbană Progresul, într-un loc sigur la un prieten al lui, care era bine cunoscut în acel sector şi care era în afara oricăror bănuieli din partea autorităţilor.

Primul lucru pe care a trebuit să-l facem, a fost să ne confecţionăm buletine de populaţie false, pe alt nume, bineînţeles (niciodată nu am întrebat şi nu am aflat prin cine au fost procurate buletinele în alb), ca muncitori pe un şantier din afara Bucureştiului, undeva spre Titu, la Bâldana.

Sub noua mea identitate, împreună cu el şi cu încă doi condamnaţi ca şi el, în contumacie, ne-am încadrat pe acel şantier, de unde veneam sâmbăta şi duminica în Bucureşti, pentru a păstra legăturile vechi.

Cum securitatea ştia că la vremea aceea şantierele erau locuri unde-şi găseau un refugiu mulţi din cei urmăriţi pentru a fi arestaţi, din timp în timp, prin serviciul de cadre al şantierului, se făceau controale de către securitate, când fiecare muncitor nu avea voie să părăsească şantierul. Omul care ne acoperea pe noi, era inginerul şef al şantierului, care ne anunţa de fiecare dată când trebuia să aibă loc câte un asemenea control, el ştiind dinainte acest lucru. În felul acesta noi trimiteam la şantier câte un certificat medical pentru 2-5 zile.

Rămâneam 2-3 zile în Bucureşti, după care plecam iarăşi la şantier.

Eram angajaţi ca zilieri pe acest şantier, eu pontator la unul din punctele de lucru, iar Mihăilescu la protecţia muncii.

Aşa a trecut timpul, până când într-o zi, în urma unui denunţ anonim, inginerul şef este chemat la centrală în Bucureşti şi învinuit de serviciul de cadre că ţine camuflaţi pe şantier bandiţi şi duşmani ai poporului, căutaţi de securitate şi i

se pune în vedere ca peste 3 zile, în colaborare cu securitatea, să imobilizeze în perimetrul şantierului toţi muncitorii şi să procedeze la identificarea lor.

Au fost ultimile noastre zile pe care le-am trăit pe acel şantier, pentru că nevrând să punem în situaţie neplăcută pe acela care ne-a întins o mână de ajutor, a trebuit să dispărem definitiv de pe şantier.

Veniţi în Bucureşti pe la începutul lui februarie, am trăit zile şi nopţi de groază. Capitala era toată, zi şi noapte, împânzită de securitate şi miliţie; se făceau razii permanente în diferite cartiere sau străzi, în autobuze sau tramvaie etc.

Erai obligat să stai toată ziua în casă, noaptea să circuli cu riscuri mari, contactele cu grupurile făcându-se destul de greu şi simţeam cum ceva ca un laţ se strângea în jurul nostru, ca un pericol gata să ameninţe.

Am plecat de câteva ori din Bucureşti, după anumite indicaţii, considerând că poate fi găsită o altă soluţie a supravieţuirii noastre în marea nesiguranţă în care trăiam, dar am venit înapoi pentru că Bucureştiul, de bine de rău, prezenta mai multe posibilităţi de camuflaj şi scăpare.

Toate, până când într-o zi, însă, pentru că până la urmă ne obişnuisem cu gândul la ipoteza pe care nu o mai găseam exclusă, aceea a căderii noastre, şi această zi a fost… într-o noapte!

CĂDEREA

Sosisem în Bucureşti, venind dintr-o călătorie făcută undeva în ţară, o călătorie plină de pericole, ca atunci când te ştii urmărit ca să fii arestat cu toată identitatea ta falsă, ca şi cu înfăţişarea ta camuflată de o mustaţă intenţionat neglijată pentru a-ţi da aerul unui "tovarăş" preocupat mai puţin de ţinută, decât de grija partidului.

În aşteptarea lui Mihăilescu şi a altor doi camarazi, citeam o carte la lumina unei veioze mici, când deodată –fără

ca în prealabil să se fi auzit cea mai mică mişcare-, uşa este puternic şi cu zgomot trântită de perete şi, pe ea, îşi fac apariţia atâţia inşi deodată, încât camera devenise neîncăpătoare. Doi dintre ei s-au aşezat unul într-o parte şi altul în cealaltă parte a mea, cu ţevile pistoalelor în coaste. Printre ei am putut să văd, prin uşa rămasă deschisă, pe alţii care se foiau în holul clădirii.

Totul s-a petrecut atât de fulger, încât nu am avut timp să-mi dau seama dacă ceea ce se întâmplă este adevărat, sau era doar proiecţia unei iluzii creată de prea îndelungata mea tensiune sub care trăiam.

Totul a fost însă adevărat ca şi ceea ce a urmat imediat după aceea, într-o totală tăcere, ca într-un film mut: prinderea mâinilor la spate în cătuşe, scoaterea mea din cameră, prin hol, în faţa casei, de unde, înainte de a mi se fixa ochelarii orbi, am putut vedea în stradă două sau trei maşini, lângă care se aflau alte persoane.

Încadrat între cei doi care nu-mi slăbeau pistoalele puse în coaste, am urcat în spatele unei maşini ce a demarat cu viteză, urmată de celelalte două.

Urmărind cu ochii gândului traseul pe care mergeam, mi-am dat seama că am pornit spre centru şi peste cca. 10-15 minute maşina s-a oprit în faţa unor porţi care, deschise cu zgomot, ne-a primit într-o curte interioară, ce nu putea fi alta decât aceea a Ministerului de Interne, cu intrarea prin Bd. Brătianu (Bălcescu de azi).

Coborât din maşină, am fost condus de cei doi cu care am venit printr-o uşă pe care am coborât câteva scări, după care am fost izbit în obrazul rece de căldura unui coridor pe care am pornit până în faţa altei uşi care s-a deschis: era un lift cu care am coborât la al treilea subsol, unde am fost introdus într-o nişă practicată în zid, ca o carceră mică.

Cu mâinile în cătuşe la spate, cu ochelari negri la ochi. Cătuşele îmi intraseră în carne, ochelarii mă strângeau de simţeam că pleznesc. Nu vedeam nimic, iar de auzit auzeam doar tropote de cizme şi cuvinte şoptite întrerupt, care semănau cu fâsâitul şerpilor.

Nu mă aflam doar într-o şerpărie, unde am fost strâns în inelele lor viclene cu care mă pândiseră de atâta vreme?

Am fost scos de aici şi introdus într-o încăpere mai mare, unde mi s-au scos cătuşele de la mâini şi ochelarii de pe faţă. În încăpere se aflau două birouri, o maşină de scris şi tot necesarul pentru îndeplinirea procedurii arestării: fotografierea din faţă şi profil, amprentele digitale şi toate datele personale care completau fişa de încarcerare.

A urmat apoi controlul personal; mi s-a luat ceasul de la mână, tocul rezervor de la buzunar, buletinul de populaţie (fals), un portmoneu cu ceva mărunţiş în el, şireturile de la pantofi, cureaua de la pantaloni şi… în clipa când să fiu dat în primire unuia care urma să mă depună în celulă, cel care făcuse inventarul lucrurilor personale a observat că în întunericul coridorului strălucea ceva la gâtul meu: era o cruciuliţă cu lănţuc de aur, care mi-a fost luată şi ea şi depusă împreună cu celelalte obiecte într-un săculeţ, după care am semnat un proces-verbal ; bineînţeles că nu am mai văzut din ele niciodată nimic!

ŞI A FOST ZIUA ÎNTÂIA !

Urmând ordinea inversă a Genezei divine, când Dumnezeu a zis : “Să se facă lumină şi lumină s-a făcut”, aici, unde mă aflam eu, la talpa iadului, în împărăţia întunericului, Belzebut a dispus “Să se facă întuneric şi întuneric s-a făcut”!

Începând din această clipă un nou întuneric se va lăsa peste viaţa mea, altul decât cel din care ieşisem pentru scurt timp, după sosirea mea în ţară.

Spaţiul şi timpul sunt abstracţiuni pe care oamenii au căzut de acord să le măsoare cu unităţi de mărimi convenţionale.

Lumina şi întunericul, aceşti doi poli ai aceleeaşi abstracţiuni – timpul – se măsoară în mărimi convenţionale botezate convenţional secunde, minute, ore, zile etc., spre

deosebire de distanţele materiale care separă lucrurile între ele şi pe care le măsurăm în unităţi convenţionale ca mm., cm., m., km. etc.

Timpul va măsura de acum înainte întunericul în care am pătruns din nou, iar lungimea drumului pe care-l voi străbate se va întinde pe parcursul a 12 ani fără cinci luni.

Existenţele pe care le voi întâlni şi cu care împreună voi împărţi binele şi greul anilor pe care-i vom străbate împreună, erau toţi membrii marei familii a neamului românesc, asemănându-se prin vina comună pe care o purtam, aceea de a rămâne pietre în faţa apei care trecea peste noi şi deosebindu-se doar prin aceea că veneam din diferite părţi ale aceluiaşi pământ românesc.

Dar să revin la ceea ce am anunţat la început, şi anume, la acea "Ziua întâia", pentru că în proxima noapte care urmase acelei zile şi care trecuse peste mine ca o furtună, nu cred să fi avut timp de filozofat, altele fiind gândurile ce se ciocneau atunci în capul meu.

Cele 3-4 ore pe care le-am stat singur în celula în care am fost aruncat, fără să fi închis vreun ochi înainte de a fi dus la primul contact cu anchetatorii, am căutat să pun ordine în gândurile mele, învolburate ca o apă agitată peste care trecuse în galop o herghelie gonită de o haită de lupi înfometaţi.

Dacă cititorul acestor rânduri nu a trecut niciodată prin furcile caudine, nu a avut cum şi de unde cunoaşte psihologia arestatului, nu a cunoscut deci acea stare de spirit specifică omului care se trezeşte brusc în mijlocul unui vid moral, pe care ca să-l poată suporta fără să se sufoce, trebuie să şi-l fi anticipat ca pe un rol pe care să-l fi ştiut bine stăpâni, pentru a se menţine pe linia de plutire.

În insomniile lungilor nopţi de iarnă în care îmi trăiam viaţa mai mult prin simţuri, încât ajunsesem să disting fără greş zgomotele străzii, m-am gândit, deseori, la perspectiva imanentei arestări, la acel joc contra cronometru în care eram angajat cu timpul şi în care neprevăzutul putea surveni oricând.

Mi-am dat seama că timpul lucrează în favoarea adversarului meu, el având în mână toate armele şi – pe deasupra – capătul acelui fir din ghemul vieţii mele, pe care-l deşira clipă de clipă, minut de minut, zi de zi fără să se grăbească, conştient fiind că timpul e de partea lui şi împotriva mea.

În calculul ipotezelor pe care le puneam, nu lipsea – mai ales – aceea a căderii mele, mai devreme sau mai târziu, în mâinile prigonitorilor mei, fără să cunosc însă împrejurarea de fapt în care se va petrece acest lucru.

De aceea procedasem din timp la o triere, pe baza importanţei lor, a problemelor ce l-ar fi interesat pe adversar, pornind de la cele mai grave pentru el, şi terminând cu cele mai puţin importante pentru mine, având pregătită pentru fiecare alibiul stabilit cu mult timp înainte.

Din practica profesională, dar mai ales din experienţa personală în materie de anchetă, la jocul anchetatorului trebuie să păstrezi totdeauna pentru tine esenţialul, aspectul important al problemei care-l interesează pe el, cedând doar în părţile secundare, creându-i astfel ilizia succesului său, pentru a-i întări convingerea capitulării tale. Adică să procedezi exact cum ai proceda cu un lup flămând care te urmăreşte în plină iarnă ca să te sfâşie undeva într-o pădure şi de care ca să scapi cu viaţă, îi arunci unul câte unul din obiectele pe care le ai la îndemână, potolindu-i astfel senzaţia foamei, până reuşeşti să ieşi din codru.

De obicei – şi aceasta o ştiam din propria experienţă – întotdeauna anchetatorii, fie că erau enkavediştii sovietici sau securiştii români, îţi puneau de la început în sarcină fapte şi acte al căror grad de periculozitate nu ţi-au trecut niciodată prin gând, pentru a realiza astfel lovitura psihologică scontată, spre a-l deconcerta pe anchetat, scoţându-l din echilibrul pe care şi-l impusese, pentru ca, după aceea, să treacă prin surprindere, la atacul frontal dinainte pregătit, venind cu problema principală care făcea obiectul anchetei lui.

Dar, în timp ce puneam ordine în alibiurile mele la ipoteticele întrebări ce mi s-ar pune, deodată uşa se deschide cu zgomot şi în faţa celulei mele apar doi temniceri, dintre care unul îmi îndeasă, cu violenţă, peste frunte elasticul ochelarilor negri a căror tablă mi-a pătruns arcadele ca în strânsoarea unui cerc de fier.

Celălalt m-a apucat puternic de braţ, fără să uite însă a mă lovi de pereţii coridorului pe care mergeam până la liftul care m-a urcat la etajul 4, într-unul din birourile de anchetă de la Ministerul de Interne din Piaţa Palatului, în care voi face cunoştinţă cu colectivul anchetatorilor mei, stăpâni pe viaţa mea de acum înainte.

Acolo, în liniştea care stăpânea încăperea în care fusesem împins nu se auzea nici respiraţia, încât aveam impresia că am fost abandonat şi lăsat singur pe o planetă nelocuită.

După câteva minute grele şi lungi cât o veşnicie, cineva care se afla în spatele meu mi-a smuls brusc ochelarii de pe frunte şi în ochi m-a lovit lumina puternică a unui bec de câteva sute de waţi, încât am simţit o durere ca de cuţit care mi s-a înfipt în pupile.

Deodată, un hohot de râs a izbucnit din gâtlejurile satisfăcute ale celor trei anchetatori care se aflau la biroul din faţa mea, în spatele căruia, de pe perete zâmbeau chipurile marilor conducători I. V. Stalin şi a ciracului său Gheorghiu-Dej, din ramele a două tablouri de dimensiuni apreciabile.

Au urmat câteva minute de tăcere, timp în care cele trei perechi de ochi mă măsurau cu privirile lor încruntate pentru ca în final cel din mijloc, despre care mi-am dat seama că era şeful anchetei, mi-a spus să iau loc pe scaunul care se afla în spatele unei măsuţe, aşezată la 3-4 metri în faţa biroului lor (era masa anchetatului).

Din clipa aceea a început ancheta propriu-zisă când, pe o perioadă de multe luni de zile, lucrătorii Ministerului de Interne din Departamentul Securităţii Statului, pentru a mă determina să afirm sau să recunosc lucruri de-a dreptul

inventate de ei, au recurs la întreg arsenalul metodelor şi la întreaga gamă de măsuri punitive dintre cele mai barbare.

În pauzele pe care le făceau, deschideau dosarul captivităţii, intitulat dosarul ORANKI, un dosar gros, cu coperte negre, pe care-l aveau pe birou şi din care colonelul, şeful anchetei, citea diverse capitole din care, spunea el, reieşea atitudinea mea duşmănoasă la adresa regimului din ţară, încă de pe vremea când nu ajunsesem aici, sau atitudinea mea antirusă, anticomunistă, antidemocratică etc.

Ceea ce îi îndârjea mai mult ca orice, era necazul lor că le-am scăpat la prima tentativă de a mă aresta.

ZIUA A DOUA ŞI CELELALTE . . .

Au urmat zile şi nopţi, în special nopţi, de anchetă neîntreruptă. Ei lucrau în tură de câte 8 ore şi pe anchetat îl pasau de la o tură la alta 24, 48 sau chiar 72 de ore, timp în care nu te mai trimiteau jos, nu ţi se servea nimic de mâncare sau de băut.

Se sconta pe suferinţa bătăilor "în haită" combinată cu foamea, cu oboseala şi surmenarea până la epuizare, când organismul nu mai era stăpân pe reacţiile sale, când voinţa şi autocontrolul erau anihilate şi . . . dacă îţi mai administrau şi ceva droguri, aveau răspunsurile scontate la întrebările ce erau strigate cu voce tare în urechea anchetetului.

Dar dacă nu obţineau rezultatele dorite – fie că întâlneau un organism cu voinţă ieşită din comun, fie că "subiectul" (anchetatul) nu avea înregistrată în memorie situaţia respectivă -, atunci se trecea la represalii şi mai tari. Cum însă prin structura mea psihofiziologică eram înzestrat cu o putere de voinţă puţin obişnuită şi cu un control sever al reacţiilor, metodele scontate de ei nu au dat rezultatele aşteptate. Acest lucru atrăgea asupra mea un volum enorm de mare de suferinţe, de pe urma bătăilor şi chiurilor la care eram supus în aşa-numita cameră de tortură.

În sarcina mea anchetatorii puneau mai multe capete de acuzare, care de care mai grav prin gradul de periculozitate pe care-l prezenta pentru regimul din ţară, începând cu apartenenţa mea la crezul generaţiei mele, cu atitudinea mea din lagărele de prizonieri de război din Uniunea Sovietică, cu faptul că în virtutea poziţiei mele antisovietice şi anticomuniste am stabilit legături cu oameni căutaţi de securitate, sau condamnaţi în contumacie, dar mai ales . . ., mai ales – faptul cel mai grav, dar din nefericire pentru ei, neputându-l proba -, acela că aş fi avut legături cu grupurile de rezistenţă din Munţii Făgăraş şi totodată – inexplicabil pentru ei – faptul că am reuşit să le scap la prima tentativă de arestare.

Toate acestea i-au determinat să mă treacă prin întreaga gamă de suferinţe fizice şi morale pe care le-am suportat până la pierderea cunoştinţei când, după ce mă aruncau îmbrăcat în cada unei băi cu apă rece, o porneau de la capăt.

Începând cu aşa-numita "bătaie în haită", când de jur împrejur cei 5 sau 6 torţionari te trimiteau cu lovituri directe, unde se nimerea, de la unul la altul până cădeai jos, după care te loveau cu picioarele şi terminau cu aruncarea ta în apa rece din cada de alături.

Îmi amintesc că într-o noapte ancheta a fost întreruptă 2-3 ore, toţi fiind chemaţi la o şedinţă de instruire şi de evaluarea rezultatelor la care se ajunsese cu ancheta grupului nostru.

Într-una din nopţile de anchetă am rămas singur (într-o asemenea situaţie) cu unul din anchetatori – un căpitan de securitate pe care l-am surprins de multe ori făcând anumite lucruri fără convingere. Acesta m-a prevenit să renunţ la atitudinea mea, să recunosc măcar unele din acuzaţii pentru a da satisfacţie anchetei şi pentru ca astfel să scap cu viaţă de acolo, că apoi voi vedea eu ce voi face în faţa Tribunalului, că doar sunt avocat.

Cine din cei care au trecut prin iadul nopţilor de anchetă din birourile Securităţii Statului de pe calea Victoriei (la un pas de fostul palat regal, clădire ridicată de Armand Călinescu,

chiar în pragul reşedinţei ex-regelui Carol al II-lea (alţi doi torţionari ai neamului românesc), cine dintre aceştia, zic, nu a cunoscut figura sinistrului personaj de tristă aducere aminte, a maiorului Brânzaru, a cărui statură colosală, alcătuită din muşchi şi osânză, sfida gerul iernii, umblând doar într-o cămaşă cu mânecă scurtă, peste care îmbrăca mai mult de formă un pulovăr fără mâneci ?

Cine nu l-a văzut şi nu l-a auzit trecând de la un birou de anchetă la altul, băgându-şi capul pe uşa întredeschisă şi adresându-se colectivului de anchetă cu întrebarea : -Aveţi nevoie de mine ?, şi dacă i se spunea că da, sosea imediat cu "băieţii lui".

Din echipa lui de bătăuşi făceau parte pe atunci şi unii din sportivii clubului Dinamo, încadraţi ca ofiţeri de securitate pe postul de "auxiliari în anchete".

Sunt clipe care marchează omul pe toată viaţa, aşa cum s-a petrecut cu mine într-una din acele de neuitat nopţi de anchetă.

După ce s-a trecut peste o serie întreagă de aspecte ale anchetei, punctul central – acela care avea să-mi aducă cel mai mare volum de suferinţe -, era acuzaţia că am stabilit legături cu grupurile de rezistenţă din munţi, ba ceva mai mult, chiar că aş fi luat parte la o acţiune în care un grup de "auxiliari" (bărbaţi şi femei din cadrele de securitate) au fost izolaţi undeva în munte şi supuşi la diferite "cazne".

Era desigur o acuzaţie foarte periculoasă prin însăşi formularea ei şi te umplea de groază gândul consecinţelor pe care le comporta. La auzul acestei învinuiri mi-am dat seama că sunt în imposibilitate de a mă apăra decât doar prin simpla negare, căci argumente în sprijinul meu nu puteam găsi decât dând anumite nume de inşi cu care să dovedesc că la vremea când se pretindea că s-a petrecut acest lucru eu mă aflam în altă parte. Acest lucru însă nu-l puteam face, pentru că ar fi însemnat să implic în anchetă şi să fie arestaţi şi alţi oameni, alături de mine.

De aici o întreagă serie de bătăi administrate în reprize, care au culminat cu acea lovitură ce mi-a lăsat urme pentru tot restul vieţii : unul din bătăuşii de meserie ai securităţii, despre care mai târziu am aflat că fusese campion naţional de box la nu ştiu ce categorie în acea vreme, mi-a aplicat o lovitură cu pumnul atât de puternică, încât m-a trimis în nesimţire pe parchet.

Forţa de şoc a loviturii a fost atât de puternică, încât mi-a prins buzele între dinţii din faţă. Am simţit atunci o ameţeală, care ca ceva cald şi plăcut m-a aruncat într-un somn adânc prin care am auzit doar atât : "Măi, Linca, ce-ai făcut, puteai să-l omori"!

Deci Linca era numele aceluia care m-a lovit şi despre care am auzit apoi, în închisoarea Jilava, că era campion naţional. Când mi-am revenit în simţiri, deasupra mea se afla un om în halat alb care mi-a dat primul ajutor.

CONFRUNTAREA

În urma acestei întâmplări ancheta a fost întreruptă câteva zile, pentru ca la un moment dat să fiu supus la o nouă confruntare, care era – de data aceasta – cu totul inedită, o confruntare cu scop de recunoaştere reciprocă.

Scos din biroul de anchetă, după ce în prealabil mi s-au pus ochelarii orbi, am fost dezbrăcat până la brâu şi introdus într-o încăpere goală, dreptunghiulară, în care erau depozitate diferite obiecte ridicate de la cei arestaţi.

Prin exerciţii repetate timp îndelungat, printr-o mişcare discretă a muşchilor de pe arcade, ajunsesem să pot zări în jos sau în sus pe sub rama de tablă a acelor ochelari chinuitori, suficient pentru a putea să-mi dau seama dacă în faţa mea am un bărbat sau o femeie, cum e încălţat sau ce poartă pe cap.

Astfel, prins de braţ de unul din anchetatori am început să parcurg metru cu metru lungimea acestei încăperi, oprindu-mă după fiecare 2-3 metri şi întorcându-mă cu faţa într-o

anumită direcţie. Îmi dădeam seama şi simţeam chiar că la fiecare oprire mă aflam în faţa cuiva, care mă examina atent şi cu amănunţime timp de 2-3 minute, făcând din cap un gest afirmativ sau negativ, după care treceam mai departe.

În liniştea desăvârşită ce domnea în jurul meu, îmi ajungea la ureche doar frânturi de şoapte strecurate prin buzele întredeschise ale celor ce mă conduceau sau ale celor ce mă examinau cu privirile, iar eu – graţie sistemului de care v-am vorbit – puteam privi în jos pe sub rama inferioară a ochelarilor la picioarele încălţate în cizme sau în pantofi cu şireturi (deci erau persoane nearestate) sau chiar pantofi de damă, ceea ce însemna că grupul era format din bărbaţi şi femei.

Pe deasupra ramelor superioare ale ochelarilor nu puteam distinge decât vag partea superioară a capului, fruntea şi părul de pe cap.

La un moment dat am fost oprit mai mult timp în faţa cuiva care se afla cam pe la mijlocul acestui şir de oameni şi am simţit că sunt examinat cu mai multă atenţie, un deget aşezându-se pe pieptul meu, ca şi cum ar fi vrut să însemne că acolo se afla un amănunt, un semn particular pe care eu nu-l aveam.

Am fost purtat astfel, în tăcerea acestei încăperi, prin faţa unui grup de oameni aşezaţi în linie pe un rând, de două ori, la stânga şi la dreapta, după care uşa s-a deschis, am auzit cum au părăsit unul câte unul încăperea în care se consumase această stranie confruntare, iar eu am fost purtat de braţ până într-un punct al camerei în care se afla un scaun pe care am fost împins să mă aşez.

După aproximativ 5 minute, am auzit deschizându-se uşa, anchetatorul care mă însoţea mi-a scos ochelarii şi de mine s-au apropiat trei inşi tineri, îmbrăcaţi în ţinută de munte, fiind însoţiţi de doi dintre anchetatorii mei.

Nu au scos un cuvânt, decât doar unul din anchetatori m-a întrebat dacă rcunosc de undeva pe vreunul din cele trei persoane, sau dacă îmbrăcămintea lor îmi spune ceva.

Am înţeles jocul în care eram angajat. Era un moment psihologic, special creat, pentru a observa reacţiile mele. Pe bună dreptate, nu văzusem în viaţa mea persoanele respective, iar costumele lor de alpinişti însemna tot ce putea fi mai normal pentru mine spre a-mi da seama de scenariul aranjat de securitate.

Şi astfel s-a consumat această enigmatică confruntare peste care s-a aşternut tăcerea, nu însă şi uitarea, pentru că târziu, după sfârşitul anchetelor de la securitate, aflându-mă la Jilava, unde trebuia să aştept desfăşurarea procesului, am dezlegat misterul enigmaticei confruntări.

Printre miile de deţinuţi ce se aflau arestaţi din toate regiunile, unii fiind acuzaţi de legături cu grupurile de rezistenţă (partizani) din Argeş (grupul col. Arsenescu), sau din Munţii Făgăraş (grupul Găvrilă), de la unii am aflat întâmplări petrecute pe întreg cuprinsul ţării.

Unii mi-au povestit cum, în toamna anului 1952, un grup de "excursionişti" (cadre de securitate), bărbaţi şi femei, urcând spre cabana de la Bâlea în Făgăraş, au fost întâmpinaţi de câţiva inşi aflaţi în munţi, care sub ţeava armelor automate, după ce i-a legat la ochi, i-a condus într-un loc necunoscut, unde alţii care se aflau acolo i-au supus unui interogatoriu amănunţit.

Grupul "excursioniştilor" erau oamenii securităţii, care la adăpostul formulei de excursionişti aveau misiunea să depisteze ascunzătorile celor căutaţi de securitate.

După 45 de ore au fost lăsaţi liberi, nu înainte însă ca unii dintre ei "mai slabi de înger" să divulge adevăratul scop al excursiei lor.

Povestindu-le şi eu întâmplarea cu enigmatica mea confruntare de la securitate, am observat că unii din ei m-au privit într-un fel care părea a fi vrut să spună :"Nu cumva ai fost şi dumneata printre cei din munţi?".

Reîntorcându-mă la punctul la care am întrerupt şirul celor relatate în legătură cu anchetele de la securitate, voi spune că tot timpul am stat singur într-o celulă şi că viaţa mea se scurgea, oră de oră, între birourile de anchetă şi celula din arestul securităţii, unde – de altfel – eram mai mult musafir, fără ca vreo întâmplare deosebită să întrerupă firul acestei monotonii.

OMUL SIONULUI

O întâmplare neobişnuită avea să tulbure totuşi monotonia acestei lungi perioade.

Într-o noapte uşa celulei se deschise cu putere, acoperind cu zgomotul ei permanenta uruială a motorului care împingea, acolo dedesubt, pentru celulele arestului, aerul de afară şi gardianul de pe coridor împinse înăuntru un om.

Uşa s-a închis imediat şi lipit de ea sta un om, care se uita la mine fără să spună un cuvânt. M-am ridicat cu destulă greutate de pe scheletul metalic al somierei pe care şedeam, m-am apropiat de el şi l-am invitat să se aşeze.

Dintr-o privire mi-am dat seama că era proaspăt arestat, după felul în care era îmbrăcat (dunga pantalonului şi gulerul cămăşii) şi după condiţia fizică în care se prezenta.

Într-adevăr, mi-a spus că era arestat de numai 48 de ore, că este inginer chimist, locuieşte în Bucureşti, se numeşte Olteanu şi fusese arestat cu un grup de sionişti care cereau plecarea în Israel. Abia atunci am realizat că este evreu, pentru că altfel nu numai după nume, dar înşişi trăsăturile somatice nu-i trădau apartenenţa la "poporul ales" al lui Iehova.

Nu am apucat a-i spune (cum era şi firesc) cine sunt şi de ce mă aflu acolo, că dintr-odată, cu un deget la gură, mi-a făcut semn să tac, că ştie cine sunt şi ce-i cu mine.

Mi-a mărturisit în chiar noaptea aceea ceea ce îi interesa pe "cei de sus" să afle de la mine prin el.

Puţinele zile câte le-am stat împreună au fost nu numai interesante, dar chiar revelatoare prin dezvăluirile

pe care mi le-a făcut acest evreu, unul din simpatizanţii şi sprijinitorii Centralei evreieşti mondiale şi deci, ai regimului comunist instaurat cu ajutorul ruşilor în ţara noastră. De la el am aflat cum, în calitatea pe care o avea în vremea războiului civil din Spania, ca reprezentant al unei firme petroliere engleze, el, personal, cu tancurile petroliere, a aprovizionat guvernul comunist al lui Largo Cabalero de la Madrid în acele vremuri când Uniunea Sovietică sprijinea militariceşte guvernul comunist spaniol.

Spunându-i că dincolo de Cercul Polar, la Vorkuta, am întâlnit mii de evrei sionoşti arestaţi de Stalin, după ce noul stat Israel – prin reprezentantul său Ben-Gurion – a rupt relaţiile cu Uniunea Sovietică şi a trecut de partea americanilor.

La nedumerirea mea (formală numai) că nu înţeleg de ce regimurile comuniste au dezlănţuit această prigoană antisemită – sub forma anti-sionismului – împotriva lor, el mi-a spus lucruri pe care de altfel le ştiam, dar acum le auzeam din gura unuia care direct a instrumentat în această problemă. Mi-a vorbit de ajutorul pe care evreii din lumea întreagă l-au acordat totdeauna victoriei Internaţionalei a III-a, comunismului, a cărei paternitate le aparţinea lor, evreilor, din care ei îşi făcuseră chiar un titlu de mândrie şi prin care ţinteau la instaurarea imperiului mondial talmudic, visat de mesianismul cu care au fost unşi.

Îl acuza pe Stalin că, după ce a fost ajutat de evreimea mondială şi învăţat să facă politica stângii, s-a ridicat contra mesianismului lor pentru a-l înlocui cu acela al Testamentului lui Petru cel Mare, care, ca şi conducătorii "poporului ales" investise poporul rus cu acea chemare mesianică, care să-l facă stăpânul întregei lumi.

Am întâlnit în persoana acestui evreu pe omul care, după poziţia ce o avusese înainte de război în organizaţia mondială a finanţei internaţionale, mi-a făcut dezvăluiri revelatoare privind paternitatea şi sprijinul internaţional de care

s-a bucurat comunismul în lume, înainte şi după revoluţia bolşevică din 1917, din partea evreilor din lumea întreagă.

Nu a existat – spunea el – vreun evreu, în nici cel mai îndepărtat colţ al lumii, care să nu-şi fi dat obolul său la creşterea puterii Internaţionalei a III-a, încât şi cel mai prăpădit negustor de dugheană din cine ştie ce târg uitat din Moldova sau Basarabia, a contribuit după puterile lui la întărirea şi expansiunea comunismului în lume.

Evreii noştri, spunea el, au fost aceia care în timpul tragediei pe care a trăit-o armata română în zilele de tristă amintire ale retragerii din Basarabia, în 1940, ei au fost aceia care au dezbrăcat şi dezarmat soldaţii români pe care i-au găsit izolaţi, pentru a se prezenta cu trofee în faţa armatei roşii spre a-şi demonstra astfel zelul şi ataşamentul lor la cauza triumfului Moscovei, pe care o considerau cauza lor pe atunci. Abia după ce regimul marxist moscovit s-a aşezat cu toată greutatea în părţile noastre şi după ce, la început, s-a servit de evrei pentru a-şi consolida stăpânirea, abia după aceea şi-a arătat adevărata lui faţă: aceea a antisemitismului declanşat de Moscova împotriva lor.

Cam acesta era părerea şi limbajul în care un evreu sprijinitor direct al cauzei marxismului îmi vorbea mie, reprezentantul concepţiei diametral opusă stângii, într-o celulă din arestul Ministerului de Interne din Bucureştii anului 1953.

Culmea paradoxului pentru mine era faptul că mi-a fost dat să aud de la acest semit, reprezentant al Sionului, ceea ce nu-mi venea să-mi cred urechilor şi anume că, dacă pe bună dreptate antisemitismul nostru românesc, ca atitudine naţională şi creştină era legitimat de tendinţele veşnic acaparatoare ale acestei rase arghirofile şi anticreştine, antisemitismul moscovit de tip stalinist era de neînţeles, pentru că ei, evreii, au promovat, au ajutat şi au întărit sistemul marxist cu a cărui paternitate s-au mândrit totdeauna.

Ca un blestem de la Dumnezeu, arma cu care ei au vrut să desfiinţeze statele lumii creştine şi să instaureze

visul lor talmudic, imperiul universal pe cele 5 continente ale Terrei (steaua roşie cu cinci colţuri), arma aceasta, zic, s-a întors contra lor, a acelora care o pregătiseră pentru noi.

Trăiau şi ei acum – evreii din marele imperiu roşu sovietic – sub sângeroasa dictatură stalinistă, alături de noi, trăiau, zic, soarta pe care ei o pregătiseră în taină, cu migală şi cu sârg, întregei omeniri.

Şi cum să nu văd eu în acesta şi să nu cred că i-a ajuns şi pe ei blestemul nefericitelor victime care au sfârşit sub odioasa dictatură a celei mai sfruntate minciuni: dictatura marxistă, cu funestul ei corolar, dictatura proletariatului roşu.

Am introdus în acest capitol – al perioadelor din Ministerul de Interne – şi întâlnirea cu acest evreu (un om şi el ca toţi cei cărora destinul le-a plătit pentru faptele lor), pe care destinul l-a adus acolo, lângă mine, pentru a extirpa prin suferinţă contribuţia rasei lui la blestemata operă de aruncare a întregei omeniri în veşnicul întuneric sovietic.

Amintirea lui îmi sugera imaginea samariteanului din pilda Mântuitorului, sau pe aceea a necredinciosului care în ultima clipă a vieţii se căieşte sincer pentru păcatele lui, convertindu-se la dreapta credinţă.

Spun acest lucru, pentru că **atunci când, după zile şi nopţi de anchetă, eram adus jos în celula arestului, plin de vânătăi, cu carnea zdrobită de lovituri, când trupul îmi zvâcnea de durere ca o lavă încinsă, el îmi domolea chinul care mă ardea ca un foc, rupându-mi bucăţi din cămaşă pentru a mă răcori cu compresele reci pe care mi le aplica.**

Într-o bună zi însă, m-am despărţit de el . . . propriu-zis nu m-am despărţit în sensul în care doi oameni ce s-au întâlnit şi cunoscut îşi spun la revedere, ci pur şi simplu nu l-am mai găsit în celula mea, când într-o dimineaţă, după o zi şi două nopţi de anchete, am coborât din birourile de la etajul 4, jos în arest.

Fără să ne fi spus prea multe, ne-am înţeles şi în legătură cu "misiunea" ce-i fusese încredinţată în noaptea când a fost introdus în spaţiul locativ al celulei mele.

Mai târziu, în 1954, l-am reîntâlnit pe ing. Olteanu în duba închisorii Jilava, care, într-una din dimineţile groaznicei ierni din 1954, transporta loturi de deţinuţi la termenele de judecată ale proceselor de la Tribunal, procese în care unii – noi românii – trebuia aă răspundem pentru că ne-am născut şi am rămas aici în ţara noastră, iar alţii – ei, sioniştii – pentru că au venit cândva aici (ubi bene . . .) şi acum voiau să plece în noua lor patrie, în Israel.

Îmi amintesc că după ce evreii sionişti în frunte cu rabinul lor, au fost judecaţi şi condamnaţi de Tribunalul M.A.I. al regiunii Bucureşti – tribunal al cărui preşedinte era generalul magistrat de tristă faimă, Petrescu, au fost rejudecaţi, li s-au anulat sentinţele de condamnare de către acelaşi tribunal şi li s-a dat liberă plecare în Israel.

Nu am uitat niciodată că ceea ce îmi spusese cu multă emfază ing. Olteanu se adevereşte acum, şi anume că – spunea el -: "pentru noi, evreii din lumea întreagă, se mişcă undeva o forţă, noi vom pleca în Israel, dar dvs., românii, va trebui să rămâneţi sub călcâiul stăpânirii moscovite a dictaturii comuniste pentru o perioadă de timp nedefinită, pe care înţelegerea dintre "cei trei"– spre ghinionul dvs. – n-a definit-o.

Am trăit atunci, ca într-o străfulgerare, acolo, în duba aceea ce ne transporta în "abatorul libertăţii noastre", am trăit, zic, în toată tragedia prăpastia care se căscase şi ameninţa să înghită ţara şi neamul nostru şi totodată şi pe noi, cei care nu am renunţat să-i urmăm chemarea istoriei lui.

De câte ori în zilele şi nopţile anilor trăiţi în bezna celulelor nu mi-am amintit de spusele acestui evreu, ca de ceva ce parcă ar fi vrut să însemne o profeţie de rău augur pentru soarta noastră !

N-a fost vorba însă de profeţia lui, ci de patima cu care rasa lui, iudeo-masoneria a lucrat pentru pieirea lumii lui

Christ, pe ale cărei ruine să ridice un nou templu al lui Solomon : Imperiul talmudic al Sionului.

. . . .

. . . Dacă am insistat cam mult poate asupra acestui aspect, am făcut-o pentru a demonstra chiar prin afirmaţiile unui reprezentant notoriu al Sionului, adevăratele origini şi tendinţe ale concepţiei marxiste, a cărei paternitate au revendicat-o ei, concepţie pe care este bine să o cunoască măcar acum, în ceasul al 12-lea, acei care, de patru decenii, stau de vorbă în jurul aceleeaşi mese rotunde cu cei pe care, dacă nu i-am lăsat să piară, nu-i lasă să trăiască.

În treacăt fie zis, nu aş putea afirma că plecarea acestui evreu din celula mea mi-a fost chiar indiferentă, în condiţiile de strictă şi îndelungată izolare în care mă aflam. Ştiam că odată la 24 sau 48 de ore, când coboram din birourile de anchetă, găseam totuşi un suflet de om care, în singurătatea celulei, constituia pentru mine unica legătură cu viaţa.

În continuare viaţa mea se scurgea după acelaşi program, cu diferenţa că ancheta personală fiind ca şi terminată, se terminaseră şi suferinţele fizice prin care trecusem, urmând să fiu transferat la închisoarea Jilava, care era închisoarea depozit a Ministerului de Interne, la dispoziţia Tribunalului M.A.I. unde să fie judecate procesele noastre.

Dar pentru că eram ţinut sub un permanent semn de întrebare, în mintea anchetatorilor subzistând bănuiala că poate am avut legături cu diferite loturi de arestaţi, am continuat a rămâne la dispoziţia securităţii, în vederea eliminării îndoielilor lor.

SCHIMBARE DE DOMICILIU

Aşa se face că într-o noapte am fost coborât din biroul de anchetă, dar în loc să fiu condus în celula arestului, am

simţit că sunt scos în curtea interioară din spatele Ministerului de Interne (ieşirea spre bd. Brătianu).

Cu ochelarii de tablă la ochi, cu mâinile la spate puse în cătuşe, am fost împins într-un jeep al securităţii. Încadrat între doi securişti, aceştia m-au făcut atent să nu cumva să încerc să fac vreo mişcare sau să strig şi – pentru a fi mai convingători – şi-au fixat ţevile pistoalelor, unul în dreapta şi altul în stânga coastelor mele.

Motorul porneşte, maşina se pune în mişcare părăsind curtea securităţii şi se angajează în dreapta pe bulevard, în direcţia Universităţii.

Era o oră târzie din noapte, când totuşi străzile erau circulate şi zgomotul lor pătrundea din toate direcţiile până la mine, invitându-mă parcă să cobor, să mă amestec cu lumea care le popula, lume în care aş fi aflat, poate, şi eu pe cineva cunoscut care să-mi ofere un pat într-o cameră departe de stihiile nopţilor de la securitate.

Şi ca o dorinţă nemărturisită pe care mi-aş fi vrut-o împlinită, fără să o pot determina personal însă, maşina se opreşte brusc din goana ei în faţa stopului de la Universitate, exact acolo, sub ceasul acela pe sub care trecusem şi eu de atâtea ori, ca într-o altă viaţă trăită cândva pe altă planetă, departe de această clipă.

Şi clipa aceasta mi-a reamintit de o alta asemenea ei, trăită altcândva, altundeva, acolo departe spre nordul îndepărtat, într-o dubă a securităţii sovietice, care mă transporta tot într-o noapte de iarnă (1948), spre o închisoare din marele oraş de pe cotul superior al Volgii, Gorki – vechiul Nijnîi-Novgorod.

Foşnetul paşilor şi vocile trecătorilor se scurgeau ca o apă pe lângă pereţii maşinii în care eram ferit de privirile lor şi ar fi fost deajuns să întind mâna pentru a le-o întâlni pe a lor, într-atât de aproape se aflau cele două lumi, cărora le aparţineam fiecare.

Cât a ţinut această stare de trăire în afara mea, nu aş putea spune, dar un lucru îl pot afirma cu siguranţă şi anume,

acela că sunt momente în viaţa unui om în care poate concentra ca în străfulgerarea unei clipe, atât cât poate încăpea într-o viaţă întreagă.

. . . Dar deodată, aşa cum brusc se oprise cu câteva clipe mai înainte, maşina se puse în mişcare şi gonea în noapte, străbătând bulevardul, în jos, spre Piaţa Naţiunii, pentru ca – undeva – fără să-mi fi putut da seama unde, s-a oprit şi, la un anumit semn al clacsonului, am auzit scârţâitul metalic al unor porţi grele care s-au deschis şi maşina a pătruns într-o curte interioară, în care puteam distinge doar zgomot de paşi şi scurte comenzi monosilabice, amestecându-se cu scrâşnetul cizmelor pe pietrişul unei alei.

Dar ochii minţii mele şi celelalte simţuri prin care trăiam şi de care mă ajutam pentru a mă orienta, mi-au condus paşii însoţiţi de cele două umbre ale paznicilor mei, pe scările unui coridor ce cobora undeva într-un subsol.

Fără să-mi fi spus cineva – şi înainte de a-mi scoate ochelarii de pe frunte -, mi-am dat seama că mă aflam pe Calea Rahovei, la sediul Securităţii Regiunii Bucureşti. Eram sigur de acest lucru, însă nu puteam înţelege care era scopul acestei transferări.

După o aşteptare de câteva minute petrecute într-o nişă, stil carceră, practicată într-unul din pereţii acestui subsol, am fost introdus într-o încăpere, unde ţăcănitul unei maşini de scris s-a oprit în momentul când am păşit pragul.

Dintr-odată s-a făcut o tăcere atât de adâncă în jurul meu, încât doar tic-tacul unui ceas deşteptător sta mărturie că visul pe care-l trăiam era realitate şi că mă aflam într-unul din birourile acelea ale securităţii, al căror miros specific reuşisem să-l definesc oriunde.

Mai trecusem prin situaţii similare, când asemenea scene erau premeditat regizate de anchetatori, pentru obţinerea acelui efect psihologic care aveau darul să timoreze, să slăbească şi să dezagregheze puterea de voinţă şi stăpânire, pentru a se insinua pe nesimţite frica, care se instala în locul lucidităţii, ce trebuia să ţi-o păstrezi.

Şi în mijlocul acestei tăceri, în care îmi puteam asculta şi bătăile inimii în timpane, o mână nevăzută mi-a smuls de pe frunte, printr-o mişcare bruscă, ochelarii a căror tablă îmi pătrunsese în strânsoarea ei orbitele ochilor, pe care se fixaseră ca două lipitori.

"BOZAMBO"

Instinctiv, am vrut să-mi acopăr privirile cu mâinile, care însă îmi erau prinse în cătuşe şi atunci am închis automat ochii spre a-i feri de puterea luminii unui bec electric, care se afla la câteva lungimi de palmă în faţa mea. Cineva a dat ordin să-mi fie scoase cătuşele de la mîini şi după ce lumina becului a fost îndepărtată, am constatat că, aşezat pe un scaun, vis-à-vis de scaunul meu, şedea o namilă, jumătate om, jumătate monstru, într-atât era de diform ca spect fizic.

Îmbrăcat numai într-o cămaşă cu mânecă scurtă, cu faţa mare şi buzele groase, cu părul scurt şi pielea de culoare îndoielnică, proptit în mâinile aşezate cu palmele desfăcute pe genunchi, mă privea fix, fără să scoată un cuvânt.

Deodată ridică brusc braţele lui de uriaş, aşează palmele late pe umerii mei şi cu o voce dogită, mi se adresă într-un fel parcă prietenos, întrebându-mă dacă ştiu unde mă aflu – spunându-mi, bineînţeles, pe nume.

La răspunsul meu spontan că mă aflu la securitatea din Calea Rahovei, a ridicat mâinile în sus şi, surprins de răspunsul meu sigur şi precis, s-a lovit cu palmele pe frunte, întrebându-mă nedumerit cum de mi-am dat seama de acest lucru.

I-am spus că am reconstituit în minte drumul parcurs ca distanţă şi timp şi că – deşi nu vedeam nimic – mi-am dat perfect de bine seama că din Piaţa Naţiunii am trecut pe lângă Tribunal şi am oprit la scurt timp în curtea fostei Primării a sectorului III Albastru.

În ciuda primei impresii pe care ţi-o făcea acest lt. major de securitate, cam "copt" ca vârstă pentru gradul pe care-l avea, s-a dovedit până la urmă a fi corect în felul de a

aplica regulamentul după care conducea arestul securităţii din Rahova.

Bozambo, acesta era numele cu care-l botezaseră deţinuţii politici, mi-a completat acolo, în biroul său, fişa de încarcerare, după care mi-a ţinut o predică în calitatea pe care o avea, fără a uita să-mi spună că voi fi aşezat singur într-o celulă, unde, atâta timp cât voi fi "musafirul" lui, mi se vor respecta drepturile de deţinut politic (era prima dată când auzeam acest limbaj în Securitate), după cum şi eu sunt obligat să respect obligaţiile pe care le am şi pe care el a început să mi le înşire, subliniind în final, că motivele pentru care am fost adus aici, cât şi timpul pe care-l voi sta, îi priveşte pe cei "de sus", adică pe anchetatori.

Am fost dus, personal de el, într-una din acele celule mici ale securităţii din Rahova, aşezată pe latura sudică a arestului, care fusese amenajat în subsolul fostei primării a sectorului III Albastru, exact acolo unde se aflase cândva arhiva acelei primării, care în acest scop a fost compartimentată în celule mai mari sau mai mici, în funcţie de topografia locului.

După o săptămână de zile, timp în care în fiecare noapte eram dus sus la etajul I în birourile de anchetă, într-una din zile Bozambo a adus în celula mea un tânăr de 19 ani, student în anul I la filozofie, care venea tot din arestul Ministerului de Interne şi care făcea parte din lotul lui Nina Dombrovschi. Fuseseră arestaţi în zilele ce au urmat Anului Nou din 1952, lot de a cărei amintire se leagă trista poveste a exploziei produsă într-un magazin Ferometal de la Obor, ale cărei urmări a costat, zadarnic, viaţa câtorva inşi.

Îmi reamintesc în legătură cu tânărul student de care vorbeam şi care se numea Butui Vladimir – văr al Ninei Dombrovschi, deci nepot al generalului Dombrovschi -, Bozambo a ţinut să-mi demonstreze cunoştinţele lui din mitologia antică, spunând de Valdimir care avea părul tăiat, că Nina Dombrovschi i-a tăiat părul, ca odinioară Dalila lui Samson, pentru a-i fura puterea. Sesizând că am rămas

oarecum surprins de comparaţia făcută de el, mi-a spus că dacă nu are diplome universitare, în schimb este autodidact, pentru că însăşi meseria pe care a avut-o l-a obligat la acest lucru. Am auzit ulterior că fusese tipograf cu vechi state în tipografia Casei Scânteii.

Personal cunosc o întâmplare reală legată de numele său, petrecută în arestul de la Rahova în timpul cât am fost şi eu acolo, întâmplare la care pot spune că am fost martor, auzind discuţiile purtate pe coridorul arestului, când acest lt. major protesta cu voce foarte tare împotriva aducerii în arest, de sus din birourile de anchetă, a unui arestat politic care se afla în comă, din cauza celor îndurate în timpul anchetelor.

Acest lt. major s-a opus, nu a vrut să primească în arestul său un muribund pe care anchetatorii îl timiteau jos ca să scape de răspundere, spunându-le că el nu primeşte un om pe moarte înapoi în arest, care a plecat teafăr şi sănătos sus la etajul I şi că anchetatorii nu au decât să-l trimită, dată fiind starea în care se afla, la spitalul de la Văcăreşti. În felul acesta vreau să subliniez că Bozambo s-a dovedit a fi un om corect şi de inimă, cum se spune, adică cu răspundere.

În ceea ce mă priveşte, fusesem trimis de la Interne în vederea stabilirii unor date în legătură cu vechea mea activitate dinainte de război în Capitală şi mai ales pentru a stabili dacă, după sosirea mea din Uniunea Sovietică am avut legături şi am desfăşurat vreo activitate în cadrul unor loturi de arestaţi politici, dintre care pe unii îi cunoscusem în trecut şi care erau acum în ancheta securităţii de la Rahova.

ÎNAPOI LA MINISTERUL DE INTERNE

Dar am fost transferat mai ales pentru a verifica dacă recunosc pe cineva, care se afla împreună cu alţii într-o fotografie, despre care securitatea afirma că posedă mărturii cum l-am cunoscut şi care în prezent era ofiţer de securitate la Rahova.

După mai multe confruntări, în grup şi personale, la negaţiile mele categorice, securitatea a renunţat a mai insista. Am auzit mai târziu că respectivul ar fi fost scos din cadrele securităţii, fără să ştiu ce s-a mai petrecut.

Am stat la securitatea din Rahova cam trei săptămâni, după care am fost trimis înapoi la Ministerul de Interne.

Aici, deşi ancheta în care eram implicat se terminase, am continuat să fiu reţinut, în ideea că poate mai apar surprize pe firul arestărilor care continuau să se facă.

În scurtul răstimp pe care l-am mai stat în arestul Ministerului de Interne, am avut surpriza ca într-una din zile în loc să fiu urcat la etajul IV, unde de obicei erau birourile de anchetă, am fost condus pe jos, pe scări, la etajul I, în cabinetul consilierului sovietic, care era asistat de un înalt funcţionar al securităţii, despre care mai târziu am aflat că era generalul Nicolski. Un alt securist în civil, probabil tot un grad superior în ierarhia securităţii, avea rolul de translator pentru situaţiile în care consilierul sovietic, un rus care vorbea cu aproximaţie româneşte, s-ar fi poticnit.

Consilierul sovietic, un rus cam la 50 de ani etate, auzind probabil că am fost prizonier în Uniunea Sovietică, cele relatate de Nicolski i-au trezit curiozitatea de a mă cunoaşte şi a dat ordin să fiu adus în biroul lui. Desigur că discuţiile s-au mărginit strict la perioada captivităţii mele în Uniunea Sovietică, la lagărele şi regiunile prin care am umblat şi la ceea ce ”dosarul negru” – intitulat dosarul Oranki – cuprindea între coperţile lui. Nu s-a făcut nici o aluzie la motivele arestării mele, ca şi când aş fi fost invitat la Ministerul de Interne ca simplu cetăţean român să cunosc un cetăţean rus cu care să povestesc din trecutul meu.

În paranteză amintesc însă că de câteva ori a intervenit în discuţie Nicolski, care m-a întrebat de numele multora care fuseseră cu mine la Oranki şi care în prezent erau arestaţi.

Îl mai văzusem pe acest personaj, eminenţă cenuşie în Securitatea Statului, apărând şi dispărând după scurt timp prin birourile de anchetă de la etajul IV. Mai târziu am aflat că el

era generalul de securitate Nicolski, “factotum” în Ministerul de Interne, pe vremea lui Gheorghiu-Dej şi a lui Drăghici.

SPRE JILAVA

Acest aspect, aş putea spune epilogul dramei trăite la în Ministerul de Interne, a fost sfârşitul întâmplărilor trăite la securitate, după sosirea mea în ţară, din Uniunea Sovietică.

Într-una din serile lunii lui Cireşar, am părăsit celula mea din arestul Securităţii Ministerului de Interne, după aproape un an şi trei luni, îngropând acolo, în subsolul acelei sinistre clădiri din Piaţa Palatului, o perioadă grea şi neagră din viaţa mea. Ea va însemna pentru mine un alt termen de referinţă, o altă za din lanţul încercărilor prin care am trecut şi prin care –cine ştie?-, voi mai trece şi de aici înainte. Scos împreună cu încă 5-6 arestaţi din celule, am fost aruncaţi în duba penitenciarului Jilava, care aştepta în curtea din spatele Ministerului de Interne.

Sub o pază puternică, excortată de un jeep al Securităţii, duba a ieşit pe poarta ce dădea în Bd. Brătianu şi s-a angajat spre dreapta în lungul lui, spre ieşirea din Bucureşti, care conducea către închisoarea Jilava.

FORTUL JILAVA

Jilava, cuvânt fatidic şi loc evocator de tristă aducere aminte, temniţă nemiloasă prin care au trecut nenumărate cohorte de arestaţi în anii post-belici, temniţă, -mormânt în care nenumărate mii de nefericiţi şi-au aflat sfârşitul zilelor, într-un regim de detenţie pentru care nu se poate găsi corespondent în nici unul din sistemele inumane de penitenţă la care a fost sortit să fie supus omul epocii moderne, români din toate categoriile sociale.

Ştiam unde se află, o văzusem şi chiar am vizitat-o (numai la birourile administraţiei - la grefă), unde în 1940, cu ordinul Parchetului militar al Curţii Marţiale al Capitalei, am fost să iau contact şi să vorbesc cu un militar în termen acuzat de dezertare, pe care trebuia să-l apăr în proces.

A doua oară am văzut-o –tot din exterior-, într-o împrejurare mult mai tristă şi anume cu ocazia deshumării cadavrelor celor 13 fruntaşi legionari şi a şefului Mişcării, Corneliu Codreanu.

De data aceasta însă voi fi aruncat şi eu, şi unde voi rămâne şi, mai ales, voi pătimi destul de multă vreme.

ANTE PORTAS

Am intitulat astfel acest capitol, pentru că dacă din afară porţilor acestui iad –Jilava-, poţi spera să mai vezi libertatea, dinlăuntrul lor însă, doar şansa într-un adevărat şi mare noroc te mai poate ajuta să le străbaţi în sens invers, adică să mai ieşi pe ele la lumină.

Pentru orientarea cititorului neavizat, consider necesar ca în linii mari să prezint un scurt istoric, în câteva cuvinte să descriu această temută temniţă, care printr-o curioasă metamorfozare a ajuns, din ceea ce iniţial urma să fie, loc de supliciu şi expiere a suferinţelor îndurate de mulţi acei ce aveau să-şi ispăşească odată cu osânda, sfârşitul zilelor lor chiar.

Fortul Jilava, construit în veacul trecut, este situat lângă comuna suburbană cu acelaşi nume. Iniţial a fost construit odată cu alte forturi de acelaşi gen, care aveau să încingă ca într-o centură de apărare Capitala ţării, pentru a o feri de o eventuală agresiune armată.

Ca stil arhitehtonic se încadrează în genul construcţiilor militare medievale, al cărui scop era acela de a apăra cetatea împotriva unui atac prin surprindere, rolul lor fiind doar defensiv.

Niciodată însă, aceste forturi din jurul Bucureştiului nu şi-au îndeplinit menirea pentru care au fost construite, ele fiind rapid depăşite de legile strategiei militare după care s-au purtat luptele în cadrul războaielor din epoca modernă.

Şi, dacă scopul final pentru care au fost construite a dispărut, li s-au dat alte întrebuinţări, Jilava rămânând însă singurul fort, căruia i s-a afectat alt scop, pe care niciodată constructorii lui nu l-au putut bănui pe atunci.

În timpul şi imediat după războiul prim mondial fortul Jilava a fost transformat în închisoare militară, unde îşi executau condamnările cei judecaţi pentru infracţiunile săvârşite după codul justiţiei militare : dezertori, trădători, spioni etc. Mai târziu însă, începând de prin anii 1930, şi în special în perioada nefastei domnii a ex-regelui Carol al II-lea, a fost transformat în închisoare de drept politic. Aceeaşi destinaţie a avut-o Jilava şi în timpul celui de-al doilea război mondial, dar niciodată în istoria ei, regimul în care au trăit zecile de mii de nefericiţi nu a fost mai inuman, mai barbar, mai criminal, ca în regimul comunist.

Când coborai drumul în pantă ce se desprinde din şoseaua Bucureşti-Giurgiu, (la cca. 2-3 km de comuna Jilava) şi pătrundeai pe "porţile deznădejdii" în bezna adâncurilor de sub pământul cu care era acoperită închisoarea, te întâmpina atmosfera aceea dezolantă a abatoarelor, cu mirosul acela specific de crimă şi sânge, cu care de atâtea ori au fost stropite zidurile celulelor ei reci şi umede.

Privit de sus, din punctul de unde drumul în pantă coboară spre porţile principale, fortul Jilava se prezintă ochiului ca un cavou subteran, sau ca gura deschisă a unui monstru care, permanent, cere viaţă de om, pentru burdihanul lui veşnic nesătul.

Acoperit cu un strat de pământ de cca. 5-6 m. grosime, sub el se află îngropate cele aproximativ 50 de celule ale celor două secţii frontale, precum şi acelea (12 la număr) ale reduitului (miezul fortului), aflat în spatele curţii interioare, deasupra căruia se găsea, cândva, cupola turnului aşezat la

orizontala pământului şi unde acum se află celulele morţii, celule de pedeapsă cu regim supragreu.

Lungimea frontală a întregului fort măsoară cca 200-250 m., având în centru cadrul larg al fostei porţi de cetate, în faţa căreia se ridica şi se lasă podul glisant sub care curgea odinioară, prin şanţul adânc ce o înconjura, apa peste care atacatorul nu putea trece.

Pe toată lungimea faţadei se află cele două secţii cu celulele lor înşirate din dreapta spre stânga:

-secţia întâia, cu celulele de la 0 (zero) la 24 şi

-secţia a doua, cu celulele de la 25 la 49.

În prelungirea secţiei I-a –dincolo de celula zero, se afla celula-spital şi morga, iar în prelungirea secţiei a II-a se aflau cele 5-6 celule destinate femeilor deţinute.

Dincolo de secţii se afla o curte interioară în formă de semicerc, din care se trecea în miezul reduitului, format din cele 12 celule, 6 în dreapta şi 6 în stânga.

Din miezul reduitului, se urca pe o scară în spirală deasupra fortului, unde se afla, cândva, turela cu tunul de apărare, transformată acum în celulă de executarea pedepselor de izolare şi regim supragreu, acolo sus, sub cerul liber, în ploaie, în vânt, sub soare sau ger.

Izolările obişnuite –"negrele", cele două celule fără lumină-, se aflau între cele două secţii, pentru a fi mereu sub supravegherea directă şi imediată a gardienilor.

De asemenea, mai putea fi folosită ca izolare şi morga închisorii, unde, împreună cu cadavrele nefericiţilor trecători prin iadul Jilavei, împărţeai cei câţiva metri pătraţi din anticamera trecerii în lumea fără întoarcere, din imperiul umbrelor.

Se înţelege că, dată fiind vârsta matusalemică a acestui fort şi lipsa de grijă pentru întreţinerea lui, apele pluviale şi alţi factori exteriori au acţionat în aşa fel asupra stratului de pământ suprapus, încât cu toată grosimea lui, prin fisurile create, apele au pătruns în interior, trecând chiar prin grosimea zidurilor de cărămidă, pe care, cu anii, au macerat-o de aşa manieră încât

din interiorul zidurilor se scurgea din loc în loc, pe betonul celulelor, un amestec lichid de apă, colorată de praful cărămizilor, asemenea materiei unor furuncule infecte, existente în grosimea zidului din care puroia în permanenţă ceva ca o boală de care zăcea bătrâna temniţă, ajunsă parcă de blestemele nefericiţilor care au trecut în lumea tăcerilor, fără să fi simţit mângâierea eliberării.

Şi dacă aşa se înfăţişează aspectul fizic al acestei atât de temute temniţe, se înţelege că pentru cei care au poposit, puţin sau pentru totdeauna, în ea, condiţiile materiale şi morale de detenţie, ele singure numai şi-ar fi fost de ajuns să reteze firul vieţii oricui, fără a mai adăuga la acestea şi celelalte condiţii de regim alimentar, sanitar etc.

Perioada pe care am stat-o în Jilava între 1953-1955, a fost perioada când regimul de detenţie –atât material cât şi moral- a fost dintre cele mai groaznice.

De altfel, în acelaşi regim de exterminare fizică şi morală se trăia în toate puşcăriile şi lagărele arhipline de deţinuţi politici. În acea perioadă, dar cu deosebire aici, în Jilava, unde cuvântul de ordine al călăilor recrutaţi după un anumit criteriu, era acela pe care de altfel nu se sfia să-l afirme temnicierii Jilavei: "câţi mai puţini la fundul sacului", adică să scape câr mai puţini cu viaţă spre puşcăriile sau lagărele de executarea condamnărilor.

În temniţa Jilavei, care era de fapt un depozit al Miniterului de Interne, fiind în acelaşi timp şi închisoare de tranzit spre alte închisori de execuţie din ţară, te aflai permanent la dispoziţia anchetatorilor securităţii. Aceştia, ori de câte ori socoteau utilă prezenţa ta în legătură cu anchetele unor noi arestaţi, erai imediat transferat înapoi la Securitate, - sau anchetat direct la Jilava în baraca Securităţii care se afla undeva în curtea din faţa închisorii.

În tot răstimpul şederii mele în Jilava m-am aflat de câteva ori în asemenea situaţii, ba chiar după judecarea cauzei mele, am fost sortit să rămân permanent la cheremul toanelor sau răzbunării colectivului de anchetă din Ministerul de

Interne. De altfel, chiar mai târziu când m-am aflat în închisoarea de la Aiud, unde am fost depus pentru executarea condamnării, nu am fost, niciodată, scutit de felurite moduri de anchete, făcute de către securiştii anchetatori, care se deplasau de la Bucureşti în acest scop.

Niciodată deci, nu te puteai socoti liniştit, chiar după ce ajungeai în închisoarea de execuţie a condamnării, aşa cum, de altfel nici mai târziu, ba chiar după punerea mea în libertate-, nu m-am socotit niciodată în conştiinţa mea cu adevărat liber, în înţelesul intrinsec al acestei condiţii umane, permanent aflându-mă la discreţia abuzului aceloraşi ingerinţe, care s-au făcut şi se fac încă cu persoana mea, şi a altora, de altfel.

Dar, rămânând în cadrul strict al regimului de viaţă materială şi morală, în care-şi duceau zilele cei sortiţi să îndure acest regim din temniţa Jilavei, voi spune că singura problemă care se punea în acei ani grei, în această temniţă de tristă faimă, era doar supravieţuirea. Spun aceasta, pentru că regimul acestei temniţe-mormânt, era într-atât de sălbatic prin condiţiile de viaţă impuse deţinuţilor şi într-atât de barbară prin repetatele pedepse în lanţuri şi cătuşe, aruncaţi în bezna "negrelor", -celule fără lumină şi aer- cu o bucată de turtoi pe zi şi o gamelă de supă de morcovi o dată la trei zile, încât de oricâtă sănătate şi rezistenţă fizică te-ai fi bucurat, nu se putea ca urmările acestor groaznice încercări să nu-şi spună cuvântul mai devreme sau mai târziu.

Ofiţerii politici, ca şi cei cu regimul închisorilor prin care am trecut, erau selectaţi după criterii care cumulau cu răutatea şi sadismul, barbaria cu setea de sânge şi de moarte în aşa măsură, încât toate acestea puteau fi foarte bine reflectate de inconştienţa, de lipsa de scrupule şi omenie, cu care se exprimau de exemplu, căpitanul de securitate Manea, ajutorul şefului închisorii, maiorul Ceaki, sau ofiţerul politic lt. major Silişteanu, sau ofiţerul cu regimul lt. Manta etc. şi, în ultimă instanţă, acei doi ofiţeri de serviciu, permanent prezenţi lângă poarta întâia sau la vizetele celulelor, lt. Zurbagiu şi Buia, **când, numărând dimineaţa cadavrele celor care peste**

noapte au închis pentru totdeauna ochii, spuneau: "vă vom scădea pe toţi prin aceleaşi procese-verbale cu care scădem obiectele de inventar".

Toţi ca unul şi unul ca toţi, nişte temnicieri hidoşi cu mâinile şi conştiinţele pătate de sângele atâtor nefericiţi care şi-au aflat sfârşitul zilelor sub loviturile ciomegilor, pumnilor şi picioarelor lor, sub strânsoarea de foc a lanţurilor şi cătuşelor. Cu setea caracteristică asasinilor de profesie s-au trimis, dincolo de hotarul vieţii, loturi întregi de osândiţi fără vină şi fără apărare.

Aceşti produşi ai unor întâmplări nefaste, erau tovarăşii de crime şi asasinate în masă, prin violenţă şi tortură, prin inaniţie şi muncă forţată ai colonelului de securitate Albon –şeful politic al Canalului-, sau lt. Borcea –şeful lagărului de exterminare de la Capul Midia, toţi laolaltă subalterni de sub trista domnie a aceluia care era şeful lor suprem Gh.Gheorghiu Dej.

Dar despre toate aceste figuri sinistre, instrumente oarbe în executarea ordinelor date de vârful ierarhiei de partid, mă voi ocupa ceva mai târziu, şi anume, atunci când neiertătoarea justiţie divină îi va trimite şi pe ei la Jilava, unde am avut nefericirea să-i întâlnesc, în aşteptarea procesului în care stăpânii lor i-au condamnat (culmea ipocriziei şi cinismului) pentru excese şi crime împotriva umanităţii, comise în lagărele din Deltă şi de la Canal.

Din nefericire pentru mine, dar spre satisfacţia acestor brute, am trecut şi eu, alături de atâţia care mă cunoşteau atunci, prin întreaga gamă de suferinţe cu care temnicerii acestei predestinate temniţe m-au apăsat, începând cu chinuitoarele zile şi nopţi din iadul "negrelor", de jos sau de pe turelă, în lanţuri şi cătuşe, în beznă şi frig, flămând şi însetat, lovit şi umilit de acei pe care vi i-am prezentat mai sus şi care în pornirea lor oarbă, în beţia cruzimii şi setei de moarte, uitaseră şi de Dumnezeu şi de oameni şi de legea morală şi de conştiinţa răspunderii.

Îmi amintesc foarte bine, deşi au trecut de atunci peste trei decenii, că odată ajuns în Jilava, înainte de a mi se completa obişnuita fişă de încarcerare, am trecut printre bâtele unui grup de temniceri, al căror şef era plt. de securitate Iamandi, un ţigan, fiul potcovarului din comuna Jilava, pe atunci şeful organizaţiei de partid a închisorii.

De trei ori m-au întors înapoi, înainte de a intra la dreapta pe secţia întâia şi tot de trei ori bâtele lor au răpăit cu lovituri în spatele şi mâinile mele, cu care-mi apăram capul.

Şi aceasta, în văzul celor doi ofiţeri de serviciu – Zurbagiu şi Buia-, pentru care acest spectacol făcea parte din satisfacţiile cu care viaţa lor de temniceri le abrutizaseră orice simţire.

PERCHEZIŢIA

Ajuns în spaţiul dintre cele două secţii, am întâlnit acolo încă patru deţinuţi care sosiseră înaintea mea, pe care nu-i cunoşteam, dar care veneau tot de la Interne.

Acolo, între cele două secţii ale închisorii ni s-a ordonat să ne dezbrăcăm la piele, pentru a ni se face obişnuitul "şmont" (control corporal). Dincolo de foamea şi frigul care muşca din organismele noastre vlăguite de suferinţă, chinul provocat de şocul umilinţei şi al degradării morale la care eram supus, depăşea orice suferinţă fizică.

Reconstituiam în gând întreg itinerariul calvarului care m-a purtat pe parcursul celor zece ani trecuţi din clipa aceea fatală a căderii mele în ghiarele marelui imperiu al întunericului.

Am fost însă trezit brusc din această clipă de visare, de intervenţia brutală a unor mâini diforme şi murdare, care apucându-mă de cătuşele de la spate m-a întors cu faţa spre interiorul închisorii. Mi-a descuiat cătuşele pentru a mă putea dezbrăca în vederea percheziţiei care urma şi care trebuia făcută în pielea goală, indiferent de frigul de afară.

Întreaga operaţie trebuia să se petreacă cât mai încet posibil, sub ploaia de suldame şi ameninţări, scopul real al acestei sadice formalităţi fiind acela de a te timora şi a-ţi aminti că acolo te afli la Jilava "mă banditule!", "iar alături se află Valea Piersicilor, cu cimitirul unde vei ajunge şi tu până la urmă!"

Cu recomandarea aceasta, fiul potcovarului din Comuna Jilava, plt. Iamandi îşi încheia discursul pe care-l ţinea fiecărui nou deţinut politic ajuns la Jilava.

Despre câte se putea vedea şi auzi în asemenea împrejurări, o jenă elementară îţi impune tăcere, dar despre ceea ce ochii mei au văzut şi urechile mele au auzit cu ocazia acelei percheziţii, datoria pentru adevăr mă obligă să vorbesc.

Nu aş fi ştiut că printre cei 3-4 inşi sosiţi înaintea mea, dar cărora le-a făcut percheziţie odată cu mine, se afla şi fostul prim ministru, ing. Ion Gigurtu, acela care a condus câteva luni de zile echipa guvernamentală de tehnocraţi, la rugămintea mareşalului Antonescu.

În vremea aceea fusese, probabil, adus la Interne pentru cine ştie ce rest din ancheta prin care trecuse la arestarea lui în 1946, iar acum era depus la Jilava, în tranzit, spre lagărul miniştrilor de la Sighetul Marmaţiei.

Bătrân, slăbit şi bolnav, a fost, în seara aceea cu percheziţia, ţinta principală a tuturor glumelor de prost gust pe care numai o bandă de temniceri ca aceea condusă de ţiganul Iamandi putea s-o facă.

Dar bătaia de joc a culminat cu gestul scandalos de scabros, acela de a-l controla, introducându-i un deget în partea dorsală, pentru ca după aceea să-i deschidă gura pentru a-l controla cu acelaşi deget în cavitatea bucală.

M-a cuprins, atunci, o ameţeală ca aceea când ai conştiinţa neputinţei tale în faţa gâdelui, care cu briciul, pe care i l-a pus în mână o stăpânire iresponsabilă, vine spre tine să-ţi taie beregata.

Trăisem atâtea umilinţe în "imperiul roşu" de unde venisem, dar o asemenea bătaie de joc la adresa a ceea ce

este mai elementar şi caracterizează speţa umană, "omenia", nu mi-a fost dat să întâlnesc până atunci, nici unde şi la nimeni pe lumea aceasta.

Stăpânit de revolta pe care mi-o crease puternica impresie a celor văzute şi auzite, am fost luat de "căpăstru" (expresia întrebuinţată de gardieni) şi introdus într-una din celulele secţiei a I-a (celula cu nr. 13).

Din clipa aceasta începe noua odisee, care va lăsa în urma sa atâtea odisei, trăite în alte părţi, acelea urmând să pălească în faţa acesteia, a acesteia trăită şi îndurată de mine pe pământul patriei mele, aici unde călăii mei aveau să fie fraţii mei români, acei anonimi Gheorghe şi Ioni, care-s la tot pasul pe pământul românesc.

Era în luna iunie 1953, când, în prima celulă în care am fost introdus, am întâlnit un amestec foarte bizar de oameni arestaţi, amestec format din intelectuali, din ţărani şi muncitori, din studenţi, în special din foarte mulţi studenţi.

Stăpânirea nu ţinea socoteală de originea socială când era vorba să intimideze şi să extermine pe acei care se făceau vinovaţi chiar numai pentru un cuvânt spus contra noii orânduiri.

Starea aceasta de lucruri era confirmată de însăşi textul art. 209 cod penal, care glăsuieşte: "Uneltire împotriva ordinei sociale etc., sau al art. 193 cod penal: "Intensă activitate împotriva clasei muncitoare".

LA DISPOZIŢIA TRUBUNALULUI . . .
A SECURITĂŢII . . . ÎN TRANZIT . . .

Odată terminată ancheta de la Securitate, arestatul rămânea la dispoziţia Tribunalului până la judecarea procesului, când urma sau să fie pus în libertate din lipsă de probe (lucru extrem de rar întâlnit pe atunci), sau –şi acest lucru era sigur- să fie condamnat şi expediat într-unul din locurile de execuţie din gulagul lui Gheorghiu-Dej.

Arestatul se afla deci la Jilava, sau în depozit la dispoziţia Tribunalului în vederea judecării procesului, sau în tranzit spre locurile de execuţie a pedepselor, după judecarea şi condamnarea lui.

Personal, aparţineam primei categorii, situaţie în care urma să rămân în Jilava un timp nedefinit în aşteptarea a ceea ce urma să se întâmple, adică în aşteptarea acelui permanent şi mare necunoscut semn de întrebare, exprimat prin stereotipa strofă pe care am mai repetat-o alte dăţi:

"Vom pleca cu toţii, vom pleca curând,
Nu se ştie unde, nu se ştie când!"

Fără să vreau şi fără să fi fost cândva partizan al acelei concepţii fataliste, de abandon în faţa vieţii, al acelui determinism caracteristic concepţiilor slavo-asiatice, fără să vreau zic, mi-am dat seama că mă aflu - ca şi alte dăţi în marele iad al cosmosului polar - dezarmat în faţa a tot ceea ce se petrecea în jurul meu, în afara mea, şi că doar în mine, înlăuntrul meu puteam afla acea forţă capabilă să se opună tendinţei ce venea din afară pentru a strica echilibrul moral pe care va trebui să lupt din răsputeri pentru a mi-l putea păstra.

Din celula 13, de pe secţia I-a a Jilavei, unde nu am stat nici măcar pentru a-i cunoaşte pe ceilalţi confraţi de suferinţă, am fost mutat pe reduit, în acele celule numerotate cu cifra 9-12, unde am aflat mai târziu că a fost ţinut Antonescu după sosirea lui de la Moscova şi de unde a fost scos şi dus după proces, în Valea Piersicilor, unde a fost executat.

Aceste celule, deşi erau patru la număr, erau însă foarte mici şi comunicau între ele prin trei uşi "fără uşi" –adică numai nişte treceri practicate în zidurile despărţitoare.

Singurul avantaj –dacă se poate numi aşa - pe care Jilava l-a prezentat la început pentru mine, a fost bucuria izvorâtă din faptul că aici scăpasem de singurătatea în care trăisem la securitate. Aici pe reduit erau înghesuiţi într-un

spaţiu în care normal ar fi trebuit să şadă 20-30 de deţinuţi, erau obligaţi să trăiască 160-200 de oameni.

Condiţiile de viaţă erau puţin spus inumane; erau de-a dreptul barbare. Locurile erau măsurate cu palma, pe cele trei priciuri era aruncată doar amintirea a ceea ce au fost cândva nişte rogojini. În funcţie de vechimea lor în acest mic colţ de infern, deţinuţii ocupau locurile după timpul sosirii lor în reduit. Cei mai vechi ocupau locurile primului prici de la etaj, după ei urmau cei ce veniseră mai târziu şi se instalaseră pe priciul de jos, sub cele două priciuri –la şerpărie, cum era denumit acest spaţiu- veneau în ordine cei sosiţi mai târziu, iar cei mai proaspeţi ocupau locurile acelei aşa-zise "broscării", spaţiu aflat între priciuri şi intrarea în celulă.

În asemenea condiţii, se înţelege că în timpul nopţii întoarcerile de pe o parte pe alta se făcea la comandă, adică întreg rândul de oameni, ca să poate să-şi destindă mădularele amorţite din cauza aceleaşi poziţii pe ciment, trebuiau să se mişte toţi deodată.

Ferestrele –mai bine zis golul acela din zid în care cândva fuseseră ferestrele celulelor-, era acum astupat cu scânduri bătute în cuie şi numai la partea de sus exista un gol de cca. 20 cm. prin care abia pătrundea puţină lumină şi atâta aer cât să-l poată respira cei bolnavi de astm sau inimă, cărora, printr-o înţelegere tacită, li se rezervase locul de sub fereastră.

În asemenea condiţii este lesne de imaginat cum arătau acele fiinţe care se chemau oameni: slăbiţi de înfometare, epuizaţi de oboseala condiţiilor de cazare şi timoraţi de urletele şi suldamele gardienilor, care descuiau celulele şi loveau cu sete animalică în această lume vlăguită de mizerie şi lipsită de apărare.

În aceste condiţii materiale şi morale, în care foamea endemică, lipsa oricărei asistenţe medicale şi tratamentul inuman, în general aplicat, în aceste condiţii zic, nu este de mirare că mortalitatea în rândul deţinuţilor din Jilava, era la acea vreme impresionant de mare.

Cei care au trăit personal regimul de exterminare aplicat deţinuţilor politici în închisoarea de la Jilava, sunt singurii în măsură să depună mărturie despre întreaga gamă de măsuri şi metode aplicate în vederea atingerii scopului urmărit.

Aplicarea acestor măsuri şi metode a fost încredinţată unei conduceri pe măsura planului de exterminare a păturii intelectuale şi a clasei ţărăneşti, singurele categorii dizidente şi oponente planurilor de rusificare a culturii noastre şi de transformare a ţărănimii într-o pătură de colhoznici, aidoma aceleia pe care o văzusem cum arăta acolo, la ea acasă.

Conducerea închisorii Jilava în anii 1953-55, o avea un maior de securitate de origine etnică maghiară, pe numele lui Ceaki, adjunctul său fiind căpitanul de securitate Manea, originar din Bucureşti, fost cazangiu la Griviţa Roşie, ambii ajutaţi de o serie de ofiţeri de securitate pe care i-am prezentat ceva mai înainte.

FESTIVALUL INTERNAŢIONAL AL TINERETULUI

În atmosfera descrisă mai sus, în care trăiau deţinuţii politici în închisoarea Jilava în anul 1953, când şi eu am ajuns acolo, s-a petrecut o situaţie neobişnuită pentru regimul de teroare în care eram ţinuţi.

Pentru cei care îşi amintesc –dar mai ales pentru cei care au uitat-, vreau să readuc în actualitate un eveniment de tristă aducere aminte şi anume că, în lunile august-septembrie 1953, s-a ţinut la Bucureşti acel Festival Internaţional al Tineretului, pe care tânăra democraţie din ţara noastră, sub titulatura de Republică Populară Română, l-a găzduit.

La noi în închisoare, în Jilava, pătrunseseră destule ştiri sosite prin arestările ce se ţineau lanţ la acea vreme, ştiri în legătură cu desfăşurarea acestei demonstraţii de propagandă comunistă la scară internaţională.

Ceea ce era adevărat însă –şi acest lucru, noi deţinuţii din Jilava l-am simţit pe pielea noastră-, era faptul că Gheorghiu-Dej a ţinut să se vorbească în toată lumea de ospitalitatea şi opulenţa oferită diferitelor delegaţii străine.

Atât de mare a fost risipa făcută cu această ocazie, încât în perioada aceea nici cel puţin invariabila mâncare de arpacaş nu se mai putea vedea în hârdaiele ce poposeau în faţa celulelor, ci doar o fiertură incertă la culoare şi gust, ceva asemănător morcovilor din care era făcută. Pur şi simplu, mai bine de o lună şi jumătate am fost ţinuţi numai pe ciorbă cu morcovi, încât ajunsesem ca privindu-ne unii pe alţii să putem constata culoarea morcovului în pigmentaţia pielii. Deţinuţii ajunseseră într-un aşa hal de slăbire, încât, când se ridicau de jos, mulţi mergeau sprijinindu-se de ziduri şi pe deasupra, din cauza promiscuităţii în care trăiam, se declanşase o epidemie de dezinterie.

În răstimpul şederii mele la reduit, am întâlnit acolo unele cunoştinţe vechi şi am făcut altele noi, mai ales printre tinerii intelectuali şi studenţi, existenţi la tot pasul prin puşcăriile şi lagărele ţării, la acea vreme.

Dintre aceste cunoştinţe aş reaminti pe ing. Jenică Nicolau, pe teologul Alexandru Ionescu, pe ing. Hariton, pe av. Şapcă, pe dr. Encica, pe Puiu Cotruş, **pe Marcel Petrişor** ş.a.

Printre discuţiile ce aveau loc în vremea aceea la reduit era şi –mai ales- situaţia regimului de înfometare la care eram supuşi, pentru ca noul regim de la Bucureşti să prezinte străinătăţii o carte de vizită cât mai pe placul Moscovei.

GREVA FOAMEI

Nu aş putea spune că s-a discutat şi hotărât luarea unei atitudini faţă de această situaţie, fapt este însă că personal am avut grijă ca în discuţiile purtate să scot în evidenţă atitudinea de protest pe care noi prizonierii de război am avut-o faţă de

abuzurile ruşilor, impunându-le intrarea în legalitate, aşa ca şi cum nu ar fi fost nici o legătură între ceea ce le povesteam eu şi situaţia pe care o trăiam atunci în Jilava.

Urmăream însă cu sufletul la gură cum creştea tensiunea sufletească de la o zi la alta, până când într-una din acele zile de vară fierbinte, un grup de aproape 40 de inşi am refuzat să mai primim gamela cu fiertura de morcov şi la sosirea ofiţerului de serviciu, protestele şi acuzele verbale la adresa regimului de exterminare la care eram supuşi, a ajuns imediat la urechile conducerii.

Era –şi este şi astăzi-, ceva caracteristic regimurilor importate şi impuse prin forţă, ceva specific conducerilor politice care-s produsul întâmplării, şi anume acea performantă teamă şi înclinaţie de a vedea în orice gest de respingere a ceea ce numeşte normal să fie, un act contrarevoluţionar, o reacţiune, iar cel ce sesizează şi demască ilegalitatea şi abuzul, un duşman care unelteşte împotriva dezordinei, botezată de ei orânduire socială nouă, un reacţionar.

Gestul a avut darul să umple de furie conducerea închisorii, furia lor fiind cu atât mai mare, cu cât era pentru prima oară când avea loc în Jilava un asemenea act, care ar fi putut fi un exemplu demn de urmat şi de alţi deţinuţi.

Lucrurile s-au precipitat şi evenimentul petrecut în acea amiază de vară din luna lui august 1953, în celulele reduitului din Jilava, a fost comunicat fulger Direcţiei generale a penitenciarelor, subordonată pe atunci Ministerului Securităţii Statului. Maiorului Ceaki, care alertase eşalonul superior, i s-a dat mână liberă să reteze din faşă orice gest de protest, mai ales că era vorba de prima grevă de foame care se petrecea în Jilava, grevă care ameninţa să ia proporţii, contaminând întreg reduitul şi antrenând şi celulele celor două secţii.

REPRESIUNEA

La ora aceea se aflau în Jilava –după o modestă apreciere-, cca. 3.500-4.000 de deţinuţi politici, un adevărat record înregistrat vreodată de această închisoare care devenise neîncăpătoare pentru fluxul arestărilor ce se petreceau la vremea aceea.

Ecoul creat de greva din Jilava a avut darul să determine "un scurt circuit" pe firul Securităţii, aşa încât personal, colonelul de securitate –comandantul Direcţiei Penitenciarelor (fostul oberchelner al restaurantului "Aro" din Braşov) la orele 16 în amiaza aceeaşi zile a şi sosit la Jilava, însoţit de o echipă de anchetatori din securitate. Bineînţeles că până la sosirea lui, maiorul Ceaki, din zel de iniţiativă a şi trecut la acţiune. Căp. Manea, însoţit de lt. Manta, şeful regimului şi lt. major Silişteanu, ofiţer politic, au şi alcătuit lista deţinuţilor care urmau să cadă primii victimele acţiunii lor de reprimare.

Numele celor trecuţi pe aceste liste erau strigate în uşa celulei, iar cel ce se auzea strigat trebuia să iasă imediat afară pe coridorul reduitului, unde era înhăţat de gardienii cei mai verificaţi. Primii strigaţi am fost cei din celulele 9-12, cap de listă fiind subsemnatul, urmat de numele celor pe care acolo i-am cunoscut şi pe care nu-i voi uita niciodată, pentru că ei sunt singurii care pot depune mărturie oricând şi oriunde despre cele petrecute atunci, acolo. Despre ei reţin pe dr. Encica, Puiu Cotruş, ing. Nicolau Jenică, doi muncitori tipografi de la Scânteia, câţiva ţărani din Teleorman ş.a.

Am fost luaţi pe sus şi în lovituri de pumni şi picioare am fost fiecare condus undeva, unde nu am ştiut unul de celălalt până târziu, peste câteva zile, când furtuna s-a liniştit şi când am aflat indirect unul de celălalt, pentru că ne aflăm răspândiţi în masa deţinuţilor prin diferite celule.

Personal, am fost condus cu o pătură pe cap până la intrarea în secţia I-a, unde se afla un loc liber şi unde am fost

aruncat pe ciment. Mi s-au bătut lanţuri la picioare, cătuşe cu tijă la mâini şi însoţit de corul suldamelor şi al loviturilor am fost dus într-unul din birourile de anchetă din baraca securităţii aflată în curtea din faţa închisorii, alături de ţarcurile unde eram scoşi uneori pentru câteva minute, la aer.

Acolo a avut loc primul contact cu anchetatorii care s-au deplasat imediat la Jilava. Ancheta, propriu-zis un "monolog" purtat de ei şi alcătuit din obişnuitele acuzaţii şi ameninţări, injurii şi lovituri pe care le-am primit fără să pot reacţiona în vreun fel, doar cu dispreţul pe care ei l-au citit în privirile mele şi cu satisfacţia pe care o trăiam, văzându-i vineţi de mânie şi spumegând de furia pe care nu şi-o puteau stăpâni, neputându-şi explica în ce rezidă curajul nostru de a-i sfida.

Dacă le-am răspuns că puterea noastră stă în sfidarea morţii cu care ei permanent ne ameninţă, atunci s-au oprit o clipă descumpăniţi pentru că nu-şi puteau explica în ce rezidă puterile noastre. După ce au terminat cu mine, aşteptând rândul altora, m-au dat în primire celor doi temniceri, care după ce mi-au îndesat ochelarii de anchetă pe cap, m-au condus în interiorul Jilavei, însă în altă parte, undeva unde nu ştiam unde mă aflu. În faţa uşii unei celule, după ce mi-au scos ochelarii m-au îmbrâncit în interiorul întunecat al acelei celule, după care i-am auzit îndepărtându-se. Mi-am dat seama că mă aflam undeva într-o extremitate a Jilavei, nu ştiam însă cu precizie la sfârşitul cărei secţii se afla această celulă.

Afară se lăsase înserarea şi în întunericul acestei celule pătrundea oblic o dâră de lumină strecurată pe sub uşa care mă despărţea de coridorul prin care pătrunsesem până aici. Din cauza timpului scurs ca şi stresului nervos prin care am trecut, am simţit atunci în mod acut nevoia să urinez, însă mă aflam în imposibilitate să mă pot descheia la pantaloni din cauza cătuşelor care îmi fuseseră puse la spate.

Am bătut în uşă şi am strigat din răsputeri, dar ori nu m-a auzit nimeni acolo unde mă aflam, ori intenţionat nu a răspuns nimeni la strigătele mele, încât până la urmă din

pricina durerilor cauzate de efortul retenţiei am fost nevoit să urinez îmbrăcat.

După cca. o jumătate de oră, la bătăile mele cu picioarele în uşa celulei, cei doi temniceri care mă aduseră acolo au deschis uşa, m-au scos afară pe coridor şi mi-au deşurubat cătuşele de la mâini, după care m-au împins din nou în celulă, au închis uşa şi au plecat.

Părăsit de puteri, dar cu mulţumirea că am măcar mâinile libere, m-am lăsat jos pe cimentul rece şi cu capul rezemat de scândura uşii am închis ochii şi am căzut într-un somn atât de adânc, încât doar durerile loviturilor cu pumnii şi picioarele primite în coaste m-au readus la realitate.

Eram conştient că în situaţii ca acestea singurul lucru bun pe care-l puteam face era să strâng din dinţi, să rabd şi să aştept, pentru că aveam atâtea termene de comparaţie la care mă puteam referi, situaţii mai puţin sau mai mult grave ca acestea trăite **acolo**, de unde cei de aici împrumutaseră metodele şi practicile abuzive şi brutale.

În continuare, după ce m-am trezit dintr-un somn scurt, dar adânc şi reconfortant, care a readus liniştea echilibrului zdruncinat în urma şocurilor psihice prin care trecusem, m-am ridicat în picioare, continuând să rămân cu urechea lipită de uşa celulei. Nu cunoşteam nici configuraţia şi nici mărimea acestei celule, din interiorul căreia emana însă un miros pestilenţial, pereţii ei, ca şi betonul de jos fiind acoperiţi cu o mâzgă alunecoasă, datorită infiltraţiilor apelor pluviale care pătrunseseră prin grosimea pământului aşternut deasupra cu un secol înapoi.

Nu-mi puteam da seama ce oră din zi era, însă după succesiunea întâmplărilor petrecute în acea după amiază de august, apreciam că ora stingerii este pe aproape.

În această extremitate a Jilavei, zgomotele puşcăriei pătrundeau estompate de distanţa ce ne separa de ele, doar glasul sentinelei din prepeleacul de dincolo de sârmele ghimpate se strecura până în celula mea, repetând la intervale

egale de timp o formulă care anunţa postul următor că totul este în regulă.

În această stare de veghe în care mă cufundasem, aşteptând să văd ce se va întâmpla, mă aud dintr-o dată strigat de vocea cuiva care venea din interiorul celulei, dar totuşi din afara ei.

ERAM ÎN MORGĂ, AVÂND TOVARĂŞI DOUĂ CADAVRE

Undeva în fundul acestei celule era practicată din cine ştie ce motive şi de către cine ştie cine, un spaţiu la înălţimea zidului, pe unde putea pătrunde mâna unui om. Mi s-a părut la început că-i doar o iluzie, dar vocea ce m-a strigat şi-a spus şi numele şi m-a chemat pe nume să mă apropii de fundul celulei.

Era vocea doctorului Cristocea, un medic originar din Ardeal, deţinut politic şi el, care lucra însă din ordin într-una din celulele-spital din Jilava şi care se afla aproape de această celulă în care am fost eu introdus.

El, împreună cu Horia Hulubei (sosit cu mine din Uniunea Sovietică şi internat aici în spital), care şi acesta era arestat şi care mă cunoştea din captivitatea sovietică, se strecuraseră amândoi cu mari riscuri până aici unde mă aflam eu, pentru a-mi aduce cuvântul lor de îmbărbătare şi a-mi strecura o bucată de pâine.

Ei mă văzuseră pe fereastra celulei-spital, Hulubei m-a recunoscut şi au aşteptat cu nerăbdare clipa când să poată lua contact cu mine ca să afle ce s-a petrecut la Jilava şi care-i situaţia mea. După ce i-am pus în temă cu cele petrecute la reduit, i-am întrebat unde mă aflu cu adevărat. De la ei am aflat –bineînţeles prevenindu-mă-, că acolo era celula morgă a închisorii şi să nu-mi fie teamă chiar dacă în fundul ei fuseseră aduse de dimineaţă cadavrele a doi deţinuţi acoperiţi într-o pătură.

Am avut astfel explicaţia acelui miros specific pe care-l puneam pe seama bătrâneţii acestor celule roase de igrasie şi mucegai. După ce m-au asigurat că ei vor veni să-mi ţină cu rândul companie în timpul nopţii şi mai ales să-mi dea veşti în legătură cu ceea ce vor mai afla, au dispărut aşa cum veniseră.

Într-adevăr, suferinţa fizică, dar mai ales starea de spirit în care mă găseam după ce am aflat vestea că sunt în morga Jilavei, în compania a doi confraţi de suferinţă care se eliberaseră din iadul Jilavei, dar mai ales datorită faptului că ştiam că este cineva prezent în apropierea mea, acest lucru m-a reconfortat şi am putut aştepta în linişte desfăşurarea evenimentelor.

În ceea ce mă priveşte, nu pot spune că nu m-am cutremurat la vestea că mă aflam în morga închisorii şi că acolo în bezna acestei celule se găseau două cadavre înfăşurate într-o pătură, dar mă gândeam la atâtea clipe trăite odinioară pe front, când nu rareori mi-a fost să văd căzând lângă mine un camarad cu care am împărţit spaţiul unei gropi de adăpost, pentru a ne feri de ploaia obuzelor care cădeau în jurul nostru.

ANCHETE

Nu am uitat niciodată şi nu voi uita acele clipe în care am simţit alături de mine căldura grijii cu care aceşti doi camarazi de suferinţă –dr. Cârstocea şi Horia Hulubei-, m-au înconjurat tot timpul celor două zile şi două nopţi petrecute acolo în celula morgă a închisorii Jilava.

De la ei aflasem că a doua zi de dimineaţă sosise în Jilava directorul închisorilor, însoţit de o echipă de anchetatori şi că în baraca securităţii au început anchete, în timpul cărora se aud strigătele de durere ale acelora care erau aduşi cu pătura în cap din diferite părţi ale închisorii.

Într-adevăr, după 48 de ore de la punerea mea în lanţuri şi aducerea în această celulă, uşa s-a deschis şi în pragul ei a apărut ofiţerul de serviciu, lt. Zurbagiu, însoţit de cei doi

temniceri care mă aduseseră aici, şi plt. Iamandi, cu dalta şi ciocanul într-o mână şi cu nicovala în cealaltă mână.

M-au scos pe coridor, m-au aşezat pe ciment şi mi-au tăiat niturile lanţurilor de la picioare, după care cu ochelarii de tablă la ochi am fost dus în baraca securităţii unde se afla maiorul Ceaki, însoţit de un colonel de securitate, mic de stat, dar îndesat şi roşu de mânie, care dintr-odată s-a repezit la mine şi a început să mă lovească cu pumnii şi cu picioarele până când obosit s-a aşezat pe un scaun şi luând din mâna unui securist anchetator cu care venise, un toc cu cerneală şi o coală de hârtie, a început să-mi dicteze o declaraţie.

Pentru moment nu mi-am dat seama ce se întâmplă, dar auzind cele ce urma să aştern pe hârtie, m-am oprit şi i-am spus că o asemenea declaraţie nu scriu decât cu condiţia ca la sfârşitul ei să-mi rezerv dreptul să menţionez că am scris-o şi am semnat-o personal, dar formularea ei îi aparţine lui, adică acestui colonel de securitate, lucru care l-a umplut de mânie. S-a repezit din nou la mine, acuzându-mă că am organizat o acţiune criminală prin greva de foame la care i-am împins şi pe alţii, cu scopul de a pune într-o lumină defavorabilă factorii de răspundere ai tinerii republici populare, pentru că greva foamei, ca măsură de protest, este o armă criminală îndreptată împotriva ordinii sociale, a partidului şi guvernului şi că voi da socoteală pentru această acţiune duşmănoasă.

În concluzie, mi-a spus că şi cu şi fără declaraţia pe care refuz să o dau, eu tot aşa o s-o sfârşesc într-o noapte, acolo în spatele fortului Jilava, pe Valea Piersicilor.

PEDEAPSA

A chemat apoi ofiţerul de serviciu, i-a dat ordin să mă pună în lanţuri şi să mă ducă sus la turelă, deasupra fortului, unde odinioară a existat tunul de apărare, iar acum se afla o mică celulă de pedeapsă cu regim sever. Acolo sus la turelă se

ajungea printr-o scară în spirală, care pornea de jos, din centrul reduitului.

Am rămas în "pensiunea" turelei de pe reduit un număr de 7 zile, în lanţuri, odată la trei zile o gamelă de arpacaş şi o bucată de mămăligă rece.

Întrebarea pe care pe bună dreptate şi-ar pune-o cineva care nu a făcut nicodată parte din lumea GULAG-ului acelor ani, ar fi cum a fost posibil să reziste un om lipsit de libertate şi apărare, în condiţiile acelea de-a dreptul barbare de exterminare ? Pe bună dreptate, ar putea pune cineva o asemenea întrebare, pentru că orice minte normală nu poate concepe cum de au putut exista sub soare asemenea aberaţii, în secolul nostru.

Că existau la timpul anilor 1950 oameni care să-şi pună o asemenea întrebare era normal pentru acea vreme, ceea ce este anormal însă, este faptul că sunt şi astăzi oameni, care după 40 de ani îşi pun asemenea întrebări, oameni care nu au învăţat nimic din lecţia acestor cumpliţi ani care au trecut de la sfârşitul celui de-al doilea război mondial.

Noi însă nu ne puneam asemenea întrebări atunci şi nu ne punem nici astăzi, **pentru că am trăit direct sub opresiunea acelui aparat de exterminare care se cheamă Securitate, şi pentru că niciodată în condiţiile date nu am pus problema vieţuirii noastre, ci pe aceea a supravieţuirii; hrana noastră de toate zilele şi puterea noastră fizică şi morală nu se afla în gamela de arpacaş sau în bucata de turtoi (deşi şi acestea îşi avea rostul lor, dar nu primordial), ci hrana sufletească, trăirea trează în spirit, în credinţa în Dumnezeu. Acestea au fost izvoarele la care ne-am adăpat pentru a putea supravieţui acelor crunte vremi de urgie, când nu puteai afla în jurul tău nici un punct de sprijin pentru a-ţi păstra echilibrul de care aveai atâta nevoie, în afara credinţei în Dumnezeu şi speranţei într-un sfârşit bun al acelor vremuri.**

Au trecut şi cele 7 zile trăite sus la turelă şi am ieşit la capătul lor mai călit, mai tare, mai senin şi cu mai mare

încredere în Dumnezeul care m-a ocrotit şi acum ca de atâtea ori în anii trăiţi în Nordul îndepărtat, unde la greu am simţit umărul său ocrotitor, drept sprijin la nevoie şi necaz.

La expirarea acestei pedepse abuzive şi brutale, am fost ţinut singur într-o celulă însă nu prea mult timp, pentru că deşi Jilava gemea de numărul deţinuţilor, continuau să sosească noi loturi de arestaţi, încât până la urmă greva din august aparţinea trecutului, administraţia fiind obligată să facă faţă unor probleme noi de cazare şi aprovizionare. Să nu uităm că la acea vreme se închisese Canalul Dunăre-Marea Neagră, cea mai odioasă operă de exterminare în masă a intelectualităţii româneşti, pusă la cale de Gheorghiu-Dej la sugestia lui Stalin. Şi aceştia toţi veneau pe rând în loturi numeroase pentru a fi cazaţi în temniţa Jilavei.

Scos din situaţia de izolare am fost băgat într-o celulă (celula nr. 1) situată în extremitatea de sud a închisorii, perete în perete cu celula 0, unde îşi aşteptau sorocul execuţiei condamnaţii la moarte.

ASASINAREA LUI LUCREŢIU PĂTRĂŞCANU

Mă voi opri o clipă aici pentru a reda un moment inedit, consumat în primăvara anului 1954 (luna aprilie) şi anume momentul execuţiei lui Lucreţiu Pătrăşcanu.

Arestarea, judecarea şi deţinerea lui Lucreţiu Pătrăşcanu, n-a fost un eveniment cunoscut de opinia publică din ţara noastră, iar cei care pe vremea aceea erau cât de cât la curent cu ceea ce se petrecea în ţară, cunoşteau din emisiunile posturilor de radio străine taina învăluită în mister a arestării lui Lucreţiu Pătrăşcanu. Nimeni nu ştia însă cu adevărat cauzele reale a arestării lui şi nici dacă a fost, când şi de cine judecat şi nici unde era ţinut.

Dar cum nimic nu rămâne perfect şi definiv acoperit de grija făptaşilor şi de cenuşa uitării, nici executarea lui

Pătrăşcanu nu avea să rămână până la urmă o crimă perfectă, un secret necunoscut de nimeni.

Şi acest lucru ne-a fost dat nouă deţinuţilor politici din Jilava, celor din celula nr. 1, să luăm cunoştinţă de el, de faptul că Pătrăşcanu a fost executat într-una din **nopţile lunii aprilie a anului 1954.**

Scurt timp înaintea executării, a fost adus la Jilava şi încarcerat singur în celula 0 (zero), celula condamnaţilor la moarte. De acolo a mai putut Pătrăşcanu comunica ultima oară în viaţa lui cu lumea, cu lumea deţinuţilor politici din celula nr. 1, când într-o dimineaţă a strigat printre gratiile celulei către noi, pentru a ne spune că el este Lucreţiu Pătrăşcanu şi că după ce a fost judecat de un colectiv special al CC din ordinul lui Gheorghiu-Dej, a fost ţinut într-o casă conspirativă până acum.

Într-una din nopţile lunii aprilie, în liniştea ce domnea pe coridorul secţiei a I-a, ne-a trezit în miez de noapte zăngănitul cheilor cu care a fost deschis lacătul celulei 0, am auzit zgomotul făcut de targa pe care a fost urcat şi apoi paşii gardienilor care s-au pierdut în liniştea acelei nopţi. Nu a mai putut nimeni, din cei prezenţi în celula noastră, să mai închidă un ochi până la zgomotul făcut de bătăile metalice ale toacei ce vestea deşteptarea.

Aşa s-a sfârşit Lucreţiu Pătrăşcanu, execuţia lui atât de mult amânată fiind determinată –gândeam noi atunci, ca şi astăzi de altfel - de consideraţiuni de ordin politic, pentru că ne aflam pe vremea aceea în pragul pregătirii "momentului Geneva", moment de la care întreaga lume aştepta o destindere generală şi datorită acestui lucru Gheorghiu-Dej, de teama răspunderii, a avut grijă să închidă pentru totdeauna gura lui Pătrăşcanu, care ar fi avut multe de spus.

Lumea de afară nu a ştiut niciodată când şi cum s-a sfârşit odiseea lui Pătrăşcanu, decât atunci când, prin 1965-1966, Ceauşescu l-a reabilitat post-mortem şi când s-a scris şi s-a discutat în legătură cu data când a fost executat.

În legătură cu arestarea şi anchetarea lui Pătrăşcanu, în legătură cu capetele de acuzare de care a fost făcut vinovat voi reveni într-un alt moment, în cursul acestor expuneri.

TEROAREA "SĂRBĂTORILOR ROŞII"

Era îndeobşte cunoscut faptul că de fiecare dată cu ocazia "sărbătorilor roşii", ca 30 decembrie, 1 mai, 23 august, 7 noiembrie, să fiu scos din celulă - fie că mă aflam singur, fie că eram cu alţi deţinuţi –şi pus în lanţuri, băgat la negrele de pe celular sau sus pe fort, la turelă, unde în condiţii materiale de-a dreptul criminale eram ţinut câte 7 zile în beznă, în frig, pe cimentul rece, cu o bucată de mămăligă şi o gamelă de ciorbă odată la trei zile. Cei doi ani de temniţă petrecuţi la Jilava, au fost permanent marcaţi la datele respective de aceste măsuri. Memoria mea a reţinut şi numele altora care ca şi mine au fost victimile aceloraşi fărădelegi. Dintre ei se aflau pe atunci ca exemplu Sava Dumitrescu, şeful brigăzii A.C. din Prefectura Poliţiei, dr. Encica, ing. Jenică Nicolau, prof. Valeriu Turtureanu şi Andruca, Puiu Cotruş ş.a.

Nu exagerez cu nimic dacă afirm că fără a fi putut ţine o evidenţă strictă a numărului de zile state în izolările "negrelor" din Jilava, în lanţuri sau fără, cu regim de înfometare, numărul lor s-ar ridica fără greş la cel puţin 120-150.

Este adevărat că, victimă a acestui sistem, am fost şi în perioada petrecută în Aiud, ca şi aceea –de un an de zile-, petrecută în închisoarea din Gherla, unde în funduri de beciuri, înfometaţi, dezbrăcaţi, umiliţi şi loviţi era practicată cu tot atâta ferocitate ca şi la Jilava această măsură punitivă aberantă.

Dacă mai puteam admite –din punctul lor de vedere bineînţeles - aplicarea acestor practici bestiale în numele unor zile care simbolizau pentru ei imortalizarea apocalipticelor începuturi, botezate cu nume de sărbători ale regimului popular, nu puteam să înţeleg însă în numele cărui simbol

revendicau şi semnificaţia zilei de 7 noiembrie, introducând-o şi pe ea în calendarul roşu, când este bine ştiut de toată lumea că 7 noiembrie a fost şi este sărbătoarea de pe fila de început a calendarului "Marelui imperiu roşu", aceea care semnifica începutul revoluţiei din octombrie 1917.

Aşa sau altfel, pentru ei important era să păzească ordinea existentă afară, apărând-o de pericolul care s-ar plămădi înlăuntrul puşcăriilor, până într-atât îi persecuta ideea contrarevoluţiei, care s-ar naşte şi numai dintr-o scânteie aprinsă în închisoare.

Astăzi, când uneori îmi revin în minte crâmpeie din zbuciumul acelor ani, la distanţa care mă separă în timp de acele zile întunecate, **nu-mi vine a crede că a fost aevea, că s-a putut petrece aşa ceva cu contemporanii secolului XX, şi mai ales nu-mi vine a crede că a fost posibilă atâta rezistenţă fizică şi morală din partea mea, ca şi a altora ca mine.**

Dar dacă mă gândesc şi mă întreb cum a fost posibil să mi se întâmple toate acestea în Gulagul sovietic, de ce m-aş întreba cum de au fost posibile ele şi aici acasă la noi, după ce am ajuns în ţară !

ATMOSFERA DE LA TRIBUNAL

Singurele împrejurări, când mai puteam lua contact cu viaţa de afară, numai din vedere bineînţeles, era cu ocazia termenelor proceselor noastre la Tribunal, unde eram transportaţi cu duba Jilavei, straşnic păzită de temnicerii şi ofiţerii de securitate existenţi în această închisoare.

De obicei erau cam aceleaşi gărzi de însoţire, gardienii recrutaţi fiind dintre cei mai violenţi şi bătăuşi, comandaţi aproape totdeauna de plt. Roşu, şeful plutonului de execuţie din Jilava.

Transportul la tribunal se făcea de cu noaptea, pentru a nu fi văzuţi de lume. Ajunşi la Tribunal eram băgaţi în arestul

mare şi după orele 8 ne duceau în convoi, sub escortă puternică în arestul Tribunalului MAI, care funcţiona în localul alăturat, Tribunalul mare. Menţionez că pe atunci **Securitatea te urmărea, ea te aresta, ea te ancheta, tot ea te judeca, existând aşa-numitele tribunale regionale MAI.**

Rudele, prietenii sau cunoscuţii noştri stăteau dis-de-dimineţă masaţi în părculeţul acela din spatele Tribunalului, pe Calea Rahovei, orice comunicare sau gest fiind interzise, atât lor cât şi nouă.

Şi aşa, însoţiţi de privirile lor în lacrimi, cât timp ţinea parcurgerea distanţei ce separa cele două corpuri ale Tribunalului, ei rămâneau acolo până după orele 15, când noi făceam calea întoarsă pentru a ne urca în duba care ne transporta înapoi la Jilava.

Pentru mine veneau cu regularitate cei doi fraţi ai mei, Costea şi Drăgan, însoţiţi de unul din nepoţii mei, pe care îi vedeam urmărindu-mă cu privirile lor pline de teamă şi grijă.

Nelipsit de la termenele procesului meu era însă şi inimosul şi mult regretatul meu prieten şi camarad din captivitate, Costin Vălăreanu, care odată - împins de dorinţa de a-mi întinde mâna - în aglomeraţia din holul prin care treceam ca să coborâm scara în arestul Tribunalului, a fost imediat ridicat din mulţime şi condus la şeful Procuraturii militare MAI care l-a apostrofat, ameninţându-l că fapta lui poate foarte bine constitui motivul arestării.

Bineînţeles că incidentul nu a avut darul să-l intimideze pe prietenul şi camaradul meu Costin Vălăreanu, care trecuse şi el, împreună cu noi, dincolo, la ruşi în captivitate, prin situaţii grele.

Aceasta era atmosfera de la Tribunal, cu ocazia repetatelor mele ieşiri la termenele procesului care se amâna mereu pe motivul că lipsea din co-acuzaţii lotului meu, ing. Rică Mihăilescu.

*

Dar cum registrul ororilor pe care zi de zi şi noapte de noapte le-am trăit în temniţa Jilavei au fost nenumărate, voi căuta să marchez doar câteva dintre ele şi anume pe acelea care prin bestialitatea lor au depăşit absurdul, iar prin lipsa de omenie a conducerii au devenit de notorietate publică printre deţinuţii politici aflaţi la ora aceea în ea.

Am afirmat cândva că la anumite date din "calendarul roşu" al proaspetei democraţii de la Bucureşti (ca 1 mai, 23 august, 7 noiembrie, 30 decembrie, ba chiar şi anul nou), unii dintre deţinuţii politici erau din oficiu "abonaţi" la stagiul celor 7, 14 sau 21 de zile , chiar, în "negrele" Jilavei, sau la turelă, sus pe reduitul fortului, în condiţii de regim sever, cu mâncare o dată la 3 zile, în lanţuri şi dezbrăcaţi, indiferent care era anotimpul în care ne aflam.

Aceasta era o măsură oficial luată cu aceste ocazii, ea presupunând în gândirea Securităţii maximă vigilenţă, pentru a preîntâmpina surpriza vreunui puci, pus la cale în închisoare.

Aceasta era doar o simplă justificare, pentru că în realitate această măsură inumană nu era altceva decât provocarea de noi şi noi suferinţe pe lângă cele obişnuite, cu scopul exterminării fizice a unei anumite categorii de deţinuţi politici, care presupunea pentru ei un pericol potenţial, oricând şi oriunde s-ar afla.

Şi nu trebuie uitat mai ales faptul că toate aceste măsuri punitive arbitrare şi barbare, premeditat gândite şi bestial aplicate, **răspundeau acelei sete sadice care caracteriza pe cei ce le ordonau**, în complicitate cu cei care le aplicau.

Mă voi referi în mod special la o măsură de acest fel, consemnată într-o împrejurare care m-a antrenat odată cu ea şi ca răspuns la ea, printr-o reacţie de protest, reacţie al cărei ecou a ajuns până în sala de şedinţe a Tribunalului M.A.I. al regiunii Bucureşti.

“REVELION” LA JILAVA 1955

Era seara Anului Nou 1955 şi mă aflam într-una din celulele secţiei a 2-a, unde după o perioadă de izolare mai îndelungată au sosit cca 30-40 de deţinuţi politici, pe care nemaiavând unde-i caza, conducerea închisorii i-a băgat peste mine. Dintre ei voi cita câţiva: generalul Barbu Vasile, generalul Goiescu, av. Victor Dimitriu - fostul secretar al Baroului avocaţilor de Ilfov -, câţiva studenţi şi alţi deţinuţi sosiţi de la Canalul care se desfiinţase cu un an şi ceva mai înainte.

Afară, iarna acoperise cu mantia-i albă parcă nu numai chipul hidos al temniţei, dar şi suferinţele în care gemeau miile de deţinuţi din celulele fără foc, unde îşi purtau durerea pe plasa rece a paturilor de metal aşezate unul peste altul.

M-am apropiat de gratiile ferestrei fără geamuri, prin care viscolul de afară arunca peste cimentul celulei un strat de cristale albe în care se reflecta minuscula lumină a unui bec prins şi el prizonier într-o plasă de sârmă, deasupra uşii.

În întunericul de afară albul zăpezii parcă văruise cu un strat subţire curtea din interiorul puşcăriei, iar peisajul iernii aşternută peste murdăriile vieţii, te transporta undeva departe, într-o lume de pe alt tărâm.

Cerul parcă se lăsase peste tăcerea închisorii pe care noaptea Anului Nou o învăluise ca într-un mister, iar stelele păreau şi ele aruncate la întâmplare, stând gata să fie culese cu mâna ca într-un pastel din iernile trăite aievea, alte dăţi şi altundeva.

O tăcere adâncă coborâse odată cu noaptea Anului Nou peste sufletele celor din celulă, fiecare fiind prezent acolo doar cu trupul, gândul poposindu-le odată cu sufletul în amintirea nopţilor de Anul Nou, trăit de fiecare, cândva acolo departe, în căldura căminului, unde în această noapte şi pentru ei se aprindea simbolic o lumină pe masa cu ofrande.

Deodată glasul prietenului meu Victor Dimitriu, rupând tăcerea instalată în celulă, mi se adresă cu rugămintea de a le

povesti cum marcam noi românii trecerea în Anul Nou, acolo departe în lagărele de ofiţeri prizonieri la sovietici, sau în puşcăriile şi lagărele din Nordul îndepărtat.

Intervenţia lui, susţinută de toţi într-un glas ca o nevoie lăuntrică pe care fiecare o simţea de a evada din strânsoarea amintirilor care-i chema departe de aici, a sfârşit prin acceptarea mea de a satisface această nevoie sufletească.

După ce mai înainte fiecare povestise cum erau datinile şi tradiţia nopţii Anului Nou în regiunea în care se născuse, mi-a venit mie rândul să le povestesc cum treceam noi pragul noului an, acolo în lagărele de prizonieri sau în puşcăriile nordului îndepărtat.

Celula cu cele 30-40 de suflete care ascultau cu respiraţia oprită, se cufundase parcă în adâncul liniştit al unui fund de lac, până când bătăile ciocanului în toaca de fier a închisorii vestea stingerea, care i-a smuls din reveria în care căzuseră.

Hotărâţi să asculte în continuare filmul care se confunda acum cu propria lor soartă, s-au băgat sub păturile sure, care îi apăra de gerul iernii ce se lăsase peste noaptea Anului Nou.

Nu aveam de unde şti că dincolo de uşa cu lacăte şi zăvoare, urechi viclene şi ochi iscoditori scrutau cu privirea lor de târâtoare, prin vizeta uşii, interiorul celulei.

Deodată, într-o fracţiune de secundă, un zgomot metalic a sfâşiat liniştea celulei. Zăvorul uşii a fost tras cu putere, iar în cadrul ei, împinsă cu putere în perete, s-a oprit un grup de temniceri, asemenea unei haite de lupi. Cuvântul a sărit şi el în ţăndări, ecoul silabelor spânzurând parcă în aerul celulei, peste care plutea o linişte mormântală.

În cadrul uşii, în mijlocul acestei haite de temniceri din conducerea Jilavei, în frunte cu maiorul Ceaki, se aflau doi indivizi cu feţe rumene şi rotunde ca doi purcei de lapte, îmbrăcaţi în nişte cojoace lungi, albe, purtând pe cap căciuli la fel de albe, iar în picioare pâslari care să-i apere de asprimea gerului de afară.

În tăcerea instalată, tabloul ce se înfăţişa privirilor îl puteam asemui aidoma unei haite de lupi flămânzi, care au sărit într-o stână cu oi rămase fără apărare în faţa colţilor rânjiţi, gata să le sfâşie. Dar liniştea ce se lăsase în celulă a fost doar de durata unei clipe, că dintr-odată o explozie de înjurături şi insulte grosolane însoţite de ameninţări, ne-a acoperit ca pe cine ştie ce răufăcători, care ameninţau în această noapte de Nou An temeliile ordinii a cărei pază li se încredinţase lor.

Din experienţele trăite cunoşteam metodele de intimidare a exponenţilor acestei orânduiri care, fie că le aplicau acolo la ei acasă sovieticii, fie că "se purtau" şi aici la noi, de către cei ce le importaseră de acolo, în final ele urmăreau acelaşi scop: realizarea surprizei prin intimidare, întrebuinţând insulte, acuzaţii grele şi ameninţări cu care reduceau la tăcere omul, până acolo încât "ca să-şi uşureze situaţia" acesta accepta recunoaşterea celor mai absurde inepţii ce i se punea în sarcină.

Dar tot din experienţa anilor prin care am trecut şi a "figurilor" de care mă frecasem, cunoşteam şi eu o metodă pe care nu o uitasem, pentru că personal am aplicat-o în situaţii asemănătoare şi anume, aceea de a trece prin surprindere la contraatac, vehiculând un vocabular şi aruncându-le în faţă acuze şi ameninţări în care să se recunoască pe ei exact aşa cum au vroit să ne descrie pe noi.

A fost suficient să-i somez pe cei doi necunoscuţi din mijlocul grupului, să răspundă în ce calitate, din a cui însărcinare şi cu ce drept tulbură ei liniştea unor oameni într-o noapte ca aceasta şi mai ales să răspundă ce îi îndreptăţeşte să uzeze împotriva noastră de întreg arsenalul insultelor, injuriilor şi ameninţărilor în care dacă sunt "cinstiţi" se pot recunoaşte pe ei ca drept lupi îmbrăcaţi în piei de oaie care au sărit în stâna oilor să le sfâşie.

Altercaţia mea a fost arma care a avut darul să-i dezechilibreze, să le închidă gura şi ca atunci, când animalului îi arăţi ciomagul, să se retragă mârâind.

Aşa s-au retras şi ei, târând în urma lor prin uşa întredeschisă ameninţări, care aveau într-adevăr să se facă simţite peste câteva minute.

În sfertul de oră care a trecut până a nu părăsi eu celula, am avut ocazia să constat cu amărăciune, ca şi în alte împrejurări de altfel, lipsa de solidaritate şi curaj a acelora care până cu o clipă mai înainte gândiseră ca mine, pentru ca acum –când umbra suferinţei plutea în aer-, să cadă într-o muţenie egală cu desolidarizarea. Au fost şi unii care şi-au exprimat solidaritatea cu mine şi au cerut să li se aplice şi lor aceeaşi pedeapsă.

Personal ştiam ceea ce va urma şi aşa a şi fost !

Nu a trecut un sfert de oră, timp în care m-am putut îmbrăca bine (câţiva mi-au dat lucruri mai groase şi călduroase), că am şi auzit pe coridorul secţiei ecoul pe care-l făcea în frecarea ei cu cimentul, nicovala pe care o trăgea după el Iamandi.

Însoţit de ofiţerul de serviciu, care mi-a comunicat că din ordinul comandantului voi fi pus în lanţuri şi dus la "neagra", Iamandi s-a executat, aranjând nicovala pentru baterea niturilor la lanţuri.

Ieşit pe coridor, în timp ce mă aflam jos pe ciment, lt. Zurbagiu mi-a spus că are ordin să mă ducă sus la turelă, pentru că aşa a dispus ministrul Drăghici, pe atunci şeful Securităţii Statului – asimilat cu gradul de ministru în cadrul M.A.I.-ului.

Mi-am zis atunci; ce se întâmplă oare în ţara aceasta, dacă şeful securităţii statului – ministrul - vine într-o noapte a Anului Nou în Jilava, pătrunde într-o celulă, înjură, insultă şi ameninţă şi dă ordin să fie puşi în lanţuri oameni lipsiţi de apărare, deţinuţi politici ! Atunci, pe bună dreptate, ce-i pot pretinde maiorului Ceaki sau lui Zurbagiu?

Înseamnă că libertatea şi viaţa românilor era la dispoziţia bunului plac al unor brute cu chip de oameni, care puteau dispune oricând de soarta noastră.

Şi aşa a început pentru mine noaptea Anului Nou 1955, în temniţa fortului Jilava !

Drăghici cu ai săi s-au grăbit să ajungă acasă, în întâmpinarea noului an, iar eu am fost condus pe scara în spirală care ducea deasupra fortului, la turelă.

Nu am uitat şi nu voi putea uita niciodată clipele trăite acolo sus, pe fort, într-o celulă atât de mică încât nici nu puteai să te mişti şi încă cu lanţuri la picioare, în bătaia viscolului care sufla cu putere pe sub uşa îmbătrânită de vreme.

GREVA FOAMEI PENTRU O COALĂ DE HÂRTIE

Am rămas aici două zile, după care probabil în urma raportului făcut de conducerea închisorii care şi-a dat seama că în condiţiile acelea aş putea muri, am fost scos de la turelă şi dus jos între secţii, într-una din "negrele"existente acolo.

A doua zi după ce am fost coborât, în singurătatea şi revolta ce o trăiam, am luat o hotărâre care în condiţiile în care mă aflam mă putea costa viaţa, dar am luat-o. Împotriva acestei fărădelegi a cărei victimă eram, precum şi împotriva condiţiilor de-a dreptul inumane în care eram obligaţi să trăim în închisoarea Jilava, am declanşat greva foamei pentru ca această măsură de protest să fie semnalul de alarmă pe care îl trag în atenţia autorităţilor centrale.

Am refuzat bruma de mâncare care mi se dădea şi am cerut o foaie de hârtie ca să mă adresez Tribunalului pentru a-i aduce la cunoştinţă situaţia în care mă aflu şi a-i cere să dispună o anchetă în sensul celor indicate de mine. Bineînţeles că nu mi s-a dat hârtie, dar venind maiorul Ceaki ca să stea de vorbă cu mine, i-am spus că ceea ce vreau să comunic Tribunalului nu-l priveşte pe el şi în consecinţă a refuzat să-mi dea o coală de hârtie.

Întâmplarea însă a făcut ca pe data de 5 ianuarie să am un termen la Tribunal şi mi-am propus (aşa am şi făcut) să profit de această împrejurare ca să comunic verbal

Tribunalului, în sala de şedinţe, prin surprindere, situaţia în care mă aflu şi restul doleanţelor care constituiau obiectul protestului meu.

PROTESTEZ ÎN PUBLIC LA TRIBUNAL

Nu am crezut însă că gardianul care m-a scos de la "neagra", pentru a mă urca în duba ce urma să mă ducă la Tribunal, mă va transporta cu lanţurile la picioare. Întâmplarea însă m-a servit, pentru că şeful escortei –plt. Roşu-, negăsindu-mă prin celular a trimis un gardian care m-a scos de la "neagra" şi m-a băgat direct în dubă. Mă aflam în a patra zi de greva foamei.

Ajuns la Tribunal, introdus în boxa de acuzare, completul de judecată nu a observat că mă aflu în lanţuri decât atunci când, după ce se comunicase amânarea procesului pentru un termen viitor, eu m-am adresat Tribunalului sesizându-i situiaţia în care mă găseam de şase zile, cu lanţuri la picioare, în greva foamei pentru că am cerut conducerii închisorii o coală de hârtie spre a mă adresa Tribunalului spre a-i aduce la cunoştinţă condiţiile barbare şi de exterminare fizică în care trăiam, în închisoarea Jilava, la doi paşi în Capitala ţării.

După ce am descris în termeni foarte tari condiţiile materiale, fizice şi morale, abuzurile şi maltratările la care deţinuţii politici sunt obligaţi să trăiască, am rugat Tribunalul să ordone o anchetă pentru a constata cele relatate de mine, menţionând că în prezent, aflându-mă la dispoziţia justiţiei, Tribunalul este obligat să răspundă de sănătatea şi viaţa mea.

Toată această întâmplare s-a consumat pe fundalul unei atmosfere foarte încărcată, fiind prima dată când un deţinut politic aflat la Jilava acuza public, într-o sală de şedinţe a Tribunalului, conducerea închisorii, făcând-o răspunzătoare de sănătatea şi viaţa deţinuţilor politici.

Tribunalul a luat act cu vădită nemulţumire de situaţia în care se găsea şi preşedintele completului, vădit încurcat, a comunicat că va ordona o anchetă la faţa locului.

VINE PROCURORUL

Ajuns la Jilava, eu am fost condus la "neagra" din care fusesem scos, însă a doua zi după amiază, uşa celulei s-a deschis şi în pragul ei, însoţit de maiorul Ceaki şi ofiţerul de serviciu, se afla un civil tinerel, care impresionat de ceea ce i se înfăţişa privirilor a cerut lui Ceaki să fiu condus la birourile administraţiei pentru a discuta acolo cu mine.

Eu, dându-mi seama că de clipa de faţă depinde felul în care se va rezolva problema mea, i-am comunicat că nu accept să stau de vorbă cu el decât aici unde m-a găsit şi unde mă aflu de 6 zile. Civilul a fost de acord cu propunerea mea şi cu rugămintea pe care i-am adresat-o de a rămâne numai singuri, lucru care până la urmă l-a admis.

Respectivul –acest lucru l-am aflat numai după ce l-am rugat să se legitimeze, să-mi spună cine l-a trimis şi care este misiunea lui - era un magistrat-procuror, care făcea parte din Procuratura militară a M.A.I.-ului şi se chema Popescu Alexandru.

(Nu aveam să ştiu atunci că peste 13 ani de la această întâmplare îl voi întâlni în sala paşilor pierduţi din Tribunalul mare, în postură de avocat pledant, dar despre aceasta voi relata ceva mai departe).

Discuţia a avut loc în această cutie de ciment care se chema "neagra", într-o atmosferă care vădit l-a impresionat, pe un ger de –15 grade şi pe un ton care l-a mişcat şi l-a umplut de teamă chiar.

Bineînţeles că Procuratura militară era direct subordonată Securităţii, dar profitând de această împrejurare l-am întrebat –cu un fel de reproş în voce-, de ce a ales el, tânăr licenţiat în Drept, tocmai această ingrată profesie de procuror

militar, la care mi-a răspuns că la sfârşitul facultăţii a fost din oficiu repartizat în acest post şi că a fost obligat să accepte această situaţie, neavând altă alternativă.

După ce a notat în întregime şi detaliu discuţia confidenţială care a avut loc între cei patru pereţi ai celulei, unde urechile lui au auzit de la mine lucruri pline de groază petrecută în bezna Jilavei, a plecat, nu înainte însă de a mă asigura că mâine voi fi scos din această situaţie.

Într-adevăr, a doua zi după amiază, în prezenţa procurorului Popescu Alexandru (sosit de data aceasta îmbrăcat în uniformă militară cu grad de lt. major), maiorul Ceaki m-a scos din "neagra" şi la cererea mea m-a condus înapoi în celula din care fusesem scos în noaptea Anului Nou.

În aceste condiţii l-am cunoscut şi m-am despărţit de acest tânăr procuror militar care a rămas vădit impresionat de ceea ce a putut vedea şi auzi cu această ocazie, despre Jilava şi regimul de exterminare în care trăiau deţinuţii politici în Republica Populară Română, în anul de graţie 1955, la un pas numai de guvernul ţării.

Au urmat după aceea pentru mine ca şi pentru toţi deţinuţii politici aflaţi în Jilava, zile şi nopţi la fel de grele, dar la scurt timp după această întâmplare procesul nostru a fost judecat şi am fost trimişi la închisoarea de la Aiud, unde am rămas până la punerea noastră în libertate înainte de termen, în baza unor decrete de graţiere din trista epocă de guvernare a lui Gheorghiu-Dej.

ANTICIPEZ POVESTEA DESPRE PROCURORUL ALEXANDRU POPESCU

…Legat însă de închisoarea Jilava şi mai ales de episodul povestit mai înainte aş vrea să aflaţi de pe acum în ce împrejurări l-am reîntâlnit pe tânărul procuror militar Alexandru Popescu, după anul 1964, adică după eliberarea mea din Aiud.

Mă aflam într-una din zilele verii anului 1965 (la un an după eliberare), în incinta Tribunalului –mai precis în sala paşilor pierduţi - în compania unui vechi prieten care făcea însă avocatură pledantă.

Deodată, prietenul meu (av. Ovidiu Popescu), a strigat pe cineva şi acesta s-a apropiat de noi şi ne-am strâns mâinile şi prietenul meu –care cunoştea întâmplarea de la Jilava din spusele mele-, îl întrebă dacă mă recunoaşte pe mine. Noul sosit, după câteva minute de pauză –timp în care m-a cercetat foarte atent cu privirile-, într-o explozie de surpriză şi bucurie a ridicat mâinile în sus, s-a repezit la mine, m-a îmbrăţişat şi m-a sărutat, strigând : "este dl. Cojocaru!"

Şi discuţia a continuat în trei, în faţa unei ceşti cu cafea, când am rămas pe drept cuvânt uimit de extraordinara memorie vizuală a acestui om, care după atâţia ani m-a recunoscut, deşi el mă văzuse doar timp de cca. o oră, în condiţiile în care mă găseam atunci la Jilava, după 5-6 zile de greva foamei.

Pe scurt, mi-a spus că după expirarea angajamentului pe care şi-l luase a părăsit Procuratura militară şi s-a înscris ca avocat pledant într-unul din colectivele Colegiului. Mi-a mărturisit că împrejurările în care m-a cunoscut, condiţiile în care m-a găsit în acel ianuarie din 1955, în "neagra" de la Jilava, l-a urmărit cu intensitate de coşmar şi că acea întâmplare, adăugată altora de felul ei, a fost determinantă în hotărârea pe care a luat-o, de a nu mai servi opresiunea şi minciuna împotriva libertăţii şi adevărului.

L-am întâlnit după aceea permanent în Tribunal, când treceam pe acolo şi de fiecare dată când mă vedea îşi făcea cruce, că –spunea el- în cultul pe care mi l-a păstrat, considera apariţia mea după atâta vreme ca pe o adevărată minune.

Ultima oară l-am întâlnit tot în Tribunal, în toamna anului 1985, când între două procese pe care le avea am poposit, ca de obicei, în faţa unei ceşti de cafea şi, volubil şi nervos cum îi era firea, nu uita să-mi comunice de fiecare dată bucuria pe care o trăia că fetiţa lui (avea un singur copil), va urma în viaţă profesiunea pe care şi el şi-a ales-o, cu toate

asperităţile pe care ideea de justiţie o întâmpină azi din partea abuzurilor ideii de ordine socială.

A fost ultima oară când l-am întâlnit, pentru că la scurt timp după aceea, rubrica deceselor din ziarul "România liberă" anunţa trecerea lui în lumea umbrelor, ca urmarea unui şoc de cord.

Fie-i ţărâna uşoară şi amintirea numelui lui neştearsă pentru cei care l-au cunoscut.

JUDECAREA PROCESAULUI

…Aş vrea să pun punct mărturisirilor mele care se leagă de numele acestei odioase temniţe -–Jilava-, dar parcă ceva nedefinit, ca o forţă magică atotprezentă mă ţine şi azi prizonierul amintirilor ei, ca atunci când doream cu toată fiinţa mea să scap cât mai repede, să mă desprind din mrejele acestui vis urât.

Şi iată că nu la mult timp după întâmplarea povestită mai înainte, a sosit şi termenul când procesul meu a fost judecat. Până în clipa aceea nu m-am gândit niciodată în mod serios la faptul că voi compare în faţa unui pretins complet de judecată, care şi el reprezenta o pretinsă idee de justiţie ca aceea pe care am întâlnit-o tot într-o zi de iarnă geroasă, undeva într-o cameră mică, rece şi întunecoasă, sus pe colţul superior al Volgăi, în vechiul Nijnîi-Novîigorod (Gorki).

Şi azi aici, ca şi atunci acolo, atât sala cât şi completul şi ideea de justiţie reprezentau o falsă imagine a ceea ce se cheamă justiţie în sensul ei clasic de totdeauna şi de pretutindeni.

Dar iată că a sosit într-adevăr şi dimineaţa ultimului termen, când –aşa cum fusesem anunţaţi- vom fi judecaţi.

Înghesuiţi în duba care în fiecare dimineaţă transporta deţinuţii politici pentru a-i trece prin moara fără de sfârşit a Tribunalului MAI condus de nefastul general de justiţie, Petrescu, care fără încetare trimitea loturi după loturi de

oameni în abatorul de la Canal, în fundul minelor, sau chiar în faţa gloanţelor.

Nu asistasem până atunci la dezbaterile nici unui proces politic, auzisem însă cine erau cei ce judecau şi care era atmosfera în care se desfăşurau dezbaterile unui proces, ca să-mi dau seama cam de ce factură va fi spectacolul ce mă aştepta.

Într-adevăr, după o jumătate de oră de la debarcarea noastră din dubă, am fost scoşi din arestul Tribunalului mare şi, încolonaţi câte doi, am străbătut distanţa ce ne separa de Tribunalul MAI. Introduşi în sala de şedinţe de la parter, unde astăzi se află arhiva secţiei a 3-a civilă a Tribunalului Municipiului Bucureşti, am intrat în boxa de acuzare, în aşteptarea completului de judecată.

Astăzi, când recapitulez în memorie aceste clipe de care mă despart 3 decenii, revăd cu ochii minţii tabloul acela de care parcă mă despart doar 3 zile, atât de adânc şi puternic au fost marcate pentru viaţa mea cele văzute, auzite şi trăite atunci, acolo în sala aceea de şedinţe, spre care astăzi, când uneori mă aflu în holul de la parter, ceva ca un magnet nevăzut mă îndeamnă să-i trec pragul şi să privesc în interior. Dar în loc să văd avocaţii şi justiţiabilii răsfoind astăzi dosarele care îi interesează, eu revăd aidoma fostul complet de judecată, masa procurorului de şedinţă, boxa acuzaţilor, bara apărării, iar în locul publicului, câţiva din foştii noştri anchetatori de la Securitate, împreună cu comandantul gărzii de la Jilava. Acesta a fost tabloul de atunci, care s-a fixat pentru totdeauna în memoria mea.

Nu au trecut nici două minute de la intrarea completului, când –după ce grefierul de şedinţă a dat citire actului de acuzare-, preşedintele a dat cuvântul reprezentantului acuzării.

Un procuror militar MAI (lt. major), al cărui nume deşi îl ştiam atunci, nu-l mai reţin astăzi, dar care suna ca o chemare uralo-altaică coborâtă în pusta panonică. Investit cu puteri depline să ne fure libertatea şi viaţa pentru că ne-am răzvrătit

împotriva unei organizări sociale impusă cu forţa de o putere străină, noi ne apăram viaţa şi libertatea care gemea atunci sub tăvălugul nemilos al unei puteri tiranice instalată cu forţa peste vatra şi glia românească.

Acesta, un evreu ungur –căci aceasta-i era originea etnică - o combinaţie de ură şi vrăjmăşie cum nu se putea mai bine imagina, era pus să judece acuzând nişte români şi creştini pentru că nu vor să-şi vândă sufletul pe-un blid de linte.

Rechizitoriul lui, pronunţat cu un vădit accent străin, era o nesfârşită înşiruire de calomnii, insulte şi injurii la adresa noastră, a acelora din boxa acuzării, o înşiruire de superlative dintre cele mai abjecte.

Mă aşteptam să aud cuvinte pline de acuze grave şi nedrepte la adresa noastră, dar în nici un caz nu credeam să constituim obiectul comparaţiilor cu şerpi veninoşi şi vipere otrăvitoare, criminali notorii şi bandiţi cu mâinile pline de sângele nevinovat al poporului pe care l-am exploatat şi vândut etc. etc.

Toate acestea au fost pentru mine insuportabil de grele.

Am simţit atunci că întreg muntele de suferinţă pe care l-am urcat la chemarea neamului românesc este murdărit de insultele adresate nouă de către un "nimic" şi un "nimenea"; am trăit senzaţia că nu mie ca om, ci a ceea ce reprezint eu ca român îmi sunt adresate aceste calificative obscene.

Am simţit atunci cum aşa, ca o voinţă uriaşă se ridică în mine şi îmi comandă să nu tac ! Să apăr cu ultimile puteri ale omului lipsit de apărare şi libertate, tocmai ceea ce ei vizau acuzându-mă pe mine : credinţa mea în Dumnezeul care m-a însoţit şi apărat pretutindeni, neamul şi pământul ţării pentru care am suferit şi sângerat că le-am vrut unite şi întregi, toate acestea.

În clipa următoare am simţit cum voinţa aceea care mi-a ordonat să nu tac, s-a transformat ca prin farmec într-o forţă capabilă să înfrunte întreg universul, încât nu am ştiut când s-a întâmplat, **dar cu o lovitură aplicată cu toată**

puterea pumnului în scândura boxei de acuzare, am oprit în gâtul acuzatorului ultimul cuvânt, lăsându-l fără glas şi spunându-i că resping cu toată indignarea culorile tabloului în care caută să ne zugrăvească pe noi şi în care se regăseşte aidoma chipul şi înfăţişarea lui.

S-a produs o rumoare generală, securiştii şi garda prezentă ne-a înconjurat, iar preşedintele a căutat să mă cheme la ordine.

În continuare, fără să-i las să-şi revină din şocul primit, m-am adresat pe acelaşi ton tare preşedintelui şi Tribunalului, spunându-le că nu recunosc în ei pe judecătorii mei fireşti, în ei care au îmbrăcat ideea de justiţie în uniformă sovietică din ordinul şi dorinţa lui Stalin.

La incidentul creat de mine s-a raliat şi prietenul meu Rică Mihăilescu şi atunci Tribunalul a ordonat de îndată evacuarea sălii, pe noi coborându-ne jos la subsol, la arest.

Acolo au venit, după aproximativ 5 minute, doi procurori care pe un ton împăciuitor au căutat să ne convingă să urcăm în sala Tribunalului pentru ca să se îndeplinească întreaga procedură de judecare a procesului. Eu, şi la fel cu mine şi Rică Mihăilescu, am refuzat categoric să mai apărem în faţa Tribunalului şi le-am motivat şi pe ce se sprijină refuzul nostru.

Ceilalţi au urcat. Când afară se lăsase întunericul am fost urcaţi în dubă şi transportaţi înapoi la Jilava într-o atmosferă de adâncă consternare, când nici chiar şeful escortei, lt. major Ştefan, recunoscut pentru răutatea lui, nu a mai avut nimic de spus.

Toţi credeau că se vor lua măsuri drastice asupra mea, însă ajuns la Jilava am fost condus la celula din care fusesem scos, ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat.

Rezultatul a fost că mi s-a mai adăugat la pedeapsa principală –conform art. 101 cod procedură penală-, încă 2 ani, pedeapsa maximă prevăzută pentru ultragiu public adus completului de judecată.

Nu am făcut niciodată recurs împotriva sentinţei pronunţate şi foarte rapid, la câteva zile după aceea, am fost transferat la închisoarea Aiud, unde am rămas până la punerea mea în libertate înainte de termen, în baza unor decrete speciale de graţiere ale Consiliului de Stat.

DIN BECIUL SECURITĂŢII, PRIN JILAVA, SPRE AIUD

În ziua plecării din Jilava am fost scoşi dis-de-dimineaţă din celular şi băgaţi în spaţiul liber din faţa reduitului, unde după ce am fost puşi în lanţuri, ni s-a pus în vedere că la cea mai mică încercare de evadare, garda are ordin să tragă fără somaţie.

Şeful maşinii-dubă care trebuia să ne transporte la gară, era acelaşi lt. Ştefan, căruia în glumă i-am spus să se pregătească sufleteşte că până la toamnă voi veni la vorbitor la Jilava, ca să-i aduc pachet şi veşti de acasă.

Ca hrană rece pe două zile ne-au fost date două bucăţi de pâine şi câteva măsline, după care la cca. o jumătate de oră maşina-dubă în care se aflau cca. 25 de deţinuţi politici, încadrată de două Jeep-uri de la Securitate, cu gardieni în civil, înarmaţi, a ocolit Capitala pe la vest, nord-vest pentru a intra în triajul de la Griviţa Roşie, prin Podul Grand.

Acolo aştepta un vagon-dubă, garat pe una din liniile triajului, în care se aflau alţi deţinuţi politici care urmau să fie lăsaţi unii la Făgăraş, alţii la Sibiu şi Cluj, noi urmând să ajungem la Aiud, punctul terminus al călătoriei noastre prin ţară; prin ţara care bineînţeles, nu o puteam vedea prin sita deasă aplicată pe geamul, mat şi el, al dubei.

În gările unde urma să rămânem câte o zi sau două, vagonul-dubă era detaşat de garnitură şi împins undeva într-un triaj, unde rămâneam până la plecarea noastră mai departe. De fiecare dată, garda afectată vagonului-dubă făcea de santinelă, pe schimburi, în jurul vagonului, care vagon era în mic o puşcărie pe roate.

Se călătorea destul de greu în condiţiile în care efectivul "călătorilor" era peste capacitatea normală a compartimentelor, însă oricum ar fi fost nu se putea spune că nu se merita să faci o asemenea călătorie, mai ales că era pe gratis, dar mai presus de toate că scăpasem de iadul blestemat al Jilavei.

Deţinuţii, fiecare, primiseră hrană rece la plecare, dar pe parcursul călătoriei hrana era distribuită de echipa care însoţea vagonul-dubă. Atât hrana rece cât şi apa de care aveam nevoie ne era servită "ca la marele restaurante", de către gardienii însoţitori ai dubei, care erau deci şi pe posturi de "chelneri".

Această mică puşcărie funcţiona după toate regulile unei închisori. Avea un căpitan de de securitate, comandant, ajutat de alţi doi ofiţeri subalterni, doi-trei plutonieri şi o gardă formată din ostaşi în termen la trupele de securitate. Eram scoşi dimineaţa şi seara la toaleta care se afla într-un capăt al vagonului unde se afla şi un rezervor cu apă potabilă.

După şase zile de la plecarea noastră din Jilava, într-o dimineaţă de sfârşit de februarie, geroasă, cu cer senin, am fost transportaţi pe grupuri, cu maşina-dubă a închisorii, direct în închisoarea de la Aiud.

Aiudul, acest mic orăşel din inima Ardealului, încărcat de istorie, această mică aşezare plină de adânci rezonanţe româneşti, îşi deschidea porţile pentru a primi în cetatea sa seculară de suferinţe şi suferinţele noastre de astăzi, precum primit-a odinioară pe acelea ale ortacilor lui Horea şi Avrămuţ, care şi-au purtat şi ei biruinţele şi înfrângerile, bucuriile şi tristeţile pe cele două maluri ale văii Mureşului.

Temniţa de la Aiud era de departe la vremea aceea cea mai mare construcţie din întreg orăşelul şi ceea ce făcea să încerci fiorii neliniştii la vederea acestei cetăţi a suferinţei, era culoarea aceea de-un vânăt greu, erau zidurile acelea exterioare purtând pe spinarea lor platformele pe care străjuiau santinelele înarmate din batalionul de intervenţie ale trupelor de securitate, afectate pazei şi siguranţei închisorii.

Dar ceea ce cu adevărat te făcea să încerci un sentiment neobişnuit de greu, era masivitatea clădirii centrale.

Asemenea unui monstru diform, purtător a sute de ferestre prevăzute cu obloane grele pentru a nu lăsa să pătrundă lumina şi vederea în niciun sens, păstra sub zăvoare grele taina atâtor neimaginabile cazne. Aşa arăta faţa aparentă a acestei mult temute temniţe, care la vremea aceea şi după aceea în continuare a fost închisoarea nr. 1 din ţară şi permanent sub supravegherea directă a Ministerului de Interne.

Despre cum arăta însă cu adevărat ea în interior, vom vorbi ceva mai târziu, şi anume atunci când tainele ei se vor dezvălui ochilor minţii mele, atunci când voi deveni şi eu, asemenea celor pe care-i voi întâlni acolo, un obiect în marele laborator de experienţe pe viaţa şi libertatea, pe sufletele şi trupurile noastre. Până atunci vă voi mărturisi că liniştea cu care am primit întâlnirea cu închisoarea de la Aiud rezida în faptul că aici se mai aflau încă din anul 1941, toţi cei ce supravieţuiseră prigoanei antonesciene, care apoi au fost preluaţi de comunişti ca o zestre a acelei perioade, în loc să fi fost puşi în libertate, ca unii care nu trăiseră nici o clipă sub noua orânduire comunistă. Teama –dar mai ales laşitatea şi sistemul însăşi - a determinat noua orânduire să-i păstreze în continuare sub gratiile închisorii Aiudului. S-ar putea spune că aceasta-i altă problemă, care privea un trecut mai îndepărtat. Da, dar ea se lega tot de Aiud, de această închisoare în care s-au născut atunci amintirile mele de astăzi.

Deocamdată să revenim la problema noastră, la Aiud şi anume la închisoarea din Aiud, care de aici înainte îmi va fi şi casă şi pat şi masă.

Ea va fi, bună sau rea, adăpostul anilor mei de viaţă, aşa cum au fost şi i-am trăit eu atunci cu foamea şi frigul lor, cu întunericul şi oboseala până la exterminare din "negrele" de la beci, sau cele de pe secţii, cu acea senzaţie de beţie rece pe care ţi-o dădea bucata de turtoi şi gamela cu "balanda" primită odată la trei zile în perioadele de pedepse, cu anchetele, nesfârşitele anchete care se vor sfârşi doar odată cu "sfârşitul" –în feluri diferite pentru fiecare- cu puterea de voinţă şi răbdare cu care aşteptam să treacă nu anii –căci ei zburau ca şi clipele-, ci

clipele, care ni se păreau ani lungi ca fără de sfârşit, cu amintirile care mobilau zilele, dar mai ales nopţile, cu speranţele care încălzeau până la incandescenţă visele noastre, cu gândurile noastre la casa părintească, la mamă, la soţie, la copii, la iubită, la prieteni, la sat, la oraş, la deal, la vale, la râu, la munte, la şes, la pădure, la piatră, la firul de iarbă... la ţara toată !

Fiecare în parte şi toate laolaltă aceste gânduri, aceste sentimente, aceste trăiri erau asemenea unei vâlvătăi uriaşe ce se ridica spre cer, purtând cu ea –ca într-o scânteie- câte o părticică din mine care eram asemenea ei.

Aceasta era casa care şi-a deschis uşa, oferindu-mi ospitalitatea ei pentru toţi anii mei de osândă, care dacă ar fi fost să rămână pe gândul celor care mi i-au dat, n-ar fi încăput în numărul celor soroci ţi până la sfârşitul zilelor mele.

Aceasta era casa al cărui prag l-am trecut după un străvechi obicei practicat la noi, cu dreptul, acest gest fiindu-mi –după o credinţă a mea tot atât de străveche-, aducător de bine şi purtător de noroc.

Toţi cei ajunşi odată cu mine în închisoarea de la Aiud, la acel sfârşit de februarie 1955 am fost cazaţi în câteva celule situate pe latura lungă (lunga-sud) de la parter.

Orice ne-ar fi aşteptat de aici înainte, obişnuiţi să trăim numai în trecutul din care ne trăgeam puterea răbdării şi liniştea aşteptării –întocmai copacului care din pământ îşi trage seva rezistenţei - eram pregătiţi să le înfruntăm pe toate cu curajul şi încrederea pe care ne-o da credinţa noastră în Dumnezeu şi speranţa într-un sfârşit sigur al acestor încercări.

Comparativ, eram asemenea unor naufragiaţi rămaşi pe o plută în mijlocul oceanului, care pentru noi nu avea zile, nici săptămâni, nici luni sau ani, ci era aşa ca o apă care curgea necontenit, ducând cu ea şi bietele noastre vieţi, ca pe nişte frunze purtate la întâmplare de torentul ei.

Pierzând contactul cu viaţa, cu lumea, pierdusem şi noţiunea timpului ; pentru noi timpul se înfrăţise într-o veşnică aşteptare cu speranţa care ne împingea mereu înainte ca un

resort ce se extindea permanent peste vreme cu fiecare zi ce trece, către capătul acelui fir al ghemului după care se deşirau zilele noastre.

Pentru noi ziua nu se măsura în ore ci se împărţea în dimineaţă, prânz şi seară, săptămâna nu se număra în zile, ci era Luni, Miercuri şi Duminică –adică începutul, mijlocul şi sfârşitul, lunile la fel, iar anii… anul însemna sfârşitul primei luni, după care urma un alt an pe care-l aşteptam…

Caruselul timpului era pentru noi asemenea acelui perpetuum mobile pe care mintea omului s-a căznit, dar nu l-a putut realiza niciodată. În felul acesta se va desfăşura viaţa noastră dincolo de gratiile închisorii, sub obloanele grele care ne furau şi lumina şi aerul, condiţiile primordiale ale însăşi existenţei vieţii pe pământ. Într-un asemenea cadru, fără nici o perspectivă alta decât aşteptarea, am poposit şi eu într-una din celulele aflate pe partea sudică a laturei lungi a închisorii, împreună cu încă trei confraţi de suferinţă, pe care-i cunoşteam din anii petrecuţi în Jilava.

ÎNCHISOAREA AIUD – DESCRIERE –

După ritualul practicat cu ocazia sosirii în orice închisoare, era obligatorie o carantină de trei săptămâni, care în fond nu era altceva decât o simplă formalitate, pentru că din punct de vedere sanitar nu am fost niciodată vizitaţi de vreun cadru medical. Mai precis, această formalitate servea aparatului politic al închisorii, care în acest timp studia dosarul fiecărui nou sosit pentru a diagnostica gradul de periculozitate al fiecăruia, în vederea aşezării lui într-una din categoriile de celule care răspundea cel mai bine scopului urmărit : exterminarea lentă dar sigură al celui pe care trebuia să-l scadă printr-un simplu proces-verbal din controalele vieţii, pentru ca apoi să ajungă la "cinci plopi", cimitirul închisorii Aiud.

Am spus ceva mai sus că închisoarea de la Aiud era una dintre cele mai mari din ţară –dacă nu chiar prima-, ea găzduind cea mai mare dar şi cea mai periculoasă (după opinia sistemului) categorie de deţinuţi politici şi anume, legionarii.

Ea fusese hărăzită cu mult timp înainte acestei categorii şi adăpostea cel mai mare efectiv de deţinuţi politici, comparativ cu celelalte categorii din alte închisori. Aiudul găzduia exclusiv categoria deţinuţilor politici aparţinând Mişcării Legionare, aşa cum Făgăraşul găzduia poliţiştii şi jandarmii, Oradea - naţional-ţărăniştii, Gherla diferite organizaţii anticomuniste etc.

Închisoarea din Aiud avea anexată o fabrică a Ministerului de Interne, unde au lucrat temporar şi legionarii până în 1953, când în urma unui ordin al Ministerului de Interne au fost scoşi şi de la minele din Maramureş şi din fabrică, pentru motive de securitate, dat fiind (după opinia sistemului) gradul de periculozitate pe care-l reprezenta această categorie de deţinuţi şi evitarea contactului ei cu alte categorii.

Începând din 1954, legionarii au fost scoşi de prin toate închisorile sau lagărele unde s-au aflat, concentraţi toţi fiind în închisoarea de la Aiud, sub regim strict celular, într-un desăvârşit secret şi fără nici un contact cu lumea şi viaţa, nici între celule chiar.

Închisoarea era compusă din două clădiri şi anume: clădirea mare, celularul propriu-zis în forma literei T, cu înălţime de parter + trei etaje, totalizând 413 celule, aşezate pe cele 6 laturi (2 lungi şi 4 scurte) prevăzută cu sistem de securitate la nivel de închisoare de categoria I-a. Clădirea mare –celularul propriu-zis- a fost terminată în 1913 de către austro-maghiari şi aşa am preluat-o noi de la ei după primul război mondial, ca de altfel şi pe toate celelalte închisori din Ardeal.

ZARCA

A doua clădire mai mică, -având doar parter şi etaj şi numai 60 de celule- era străvechea închisoare de la Aiud, aşa-

numita “zarcă” (pe ungureşte) şi se afla undeva în fundul închisorii. Aceasta era închisoarea de regim supragreu, ea avându-şi o curte mică proprie, prevăzută cu o poartă pe care gardianul de serviciu nu o deschidea nimănui, decât în prezenţa ofiţerului de serviciu.

Condiţiile de cazare şi de viaţă în aceste 60 de celule erau cu mult mai grele din celularul mare; igrasia, lipsa aproape totală de lumină, lipsa de contacte şi alte măsuri de securitate excesive ; erau celelule H, de izolare totală.

Aici, la zarcă, am ajuns după expirarea celor trei săptămâni de improprie carantină în care am stat la parterul celularului mare, timp în care, prin mijloace numai de noi cunoscute, am luat legătura cu mulţi dintre vechii prieteni şi camarazi care se aflau aici, unii din 1941, alţii după 1947. Legătura în “morse” funcţiona mai bine ca în orice birou de mişcare din orice gară, încât la 48 de ore după sosirea mea, vestea a fost transmisă orizontal şi vertical cu viteza fulgerului, aşa că toţi deţinuţii au aflat câţi şi cine suntem de la Jilava. Unii erau prieteni şi camarazi de care mă legau amintiri dinainte de război, alţii erau dintre foştii mei camarazi de captivitate la ruşi, repatriaţi în 1948 şi arestaţi la un an-doi după sosirea lor în ţară.

În zarca voi rămâne aproape toţi anii pe care-i voi sta la Aiud până în 1964, în permanentă izolare, cu diferenţa câtorva săptămâni când din calcule de aranjamente făcute de aparatul politic, au fost băgaţi peste mine pentru câte puţin timp, unii din vechii zarchişti. Dintre ei îmi amintesc cu nespusă plăcere şi azi –când nu mai ştiu sigur dacă şi care dintre ei mai sunt în viaţă - şi anume, reamintesc pe av. Nistor Chioreanu de la Sibiu, Aurel Călin, tot din Sibiu (ambii paraşutaţi din Germania în octombrie 1944), pe dr. Dumitru Uţă, pe prof. Mircea Nicolau (care ca şi dr. Uţă se afla din 1941 în Aiud), pe dr. Nae Nicolau, pe institutorul Ion Arghiropol din Constanţa ş.a.

În afara acestei perioade, prin vara anului 1960 am stat –aşa cum spuneam, dintr-o logică pe care niciodată nu am

descifrat-o- am stat zic cca. 4-5 săptămâni cu cei pomeniţi mai sus, dar tot pe zarcă.

În restul anilor, zile şi nopţi, săptămâni şi luni, an după an, am rămas credincios acestor celule fără foc, insalubre şi reci, despre care se vorbea de pe atunci că vor fi dărâmate pe motivul că sunt total improprii vieţii, însă acest lucru nu s-a petrecut nici până azi.

Cele 60 de celule de pe zarca, erau ocupate de două categorii de deţinuţi politici: cele 30 de la parter erau ocupate de generalii antonescieni, miniştri guvernului ţării din timpul războiului, care –cum ştim cu toţii- în cadrul unui proces naţional, acuzaţi de dezastrul ţării, au fost condamnaţi la MSV (muncă silnică pe viaţă) după ce mareşalul Antonescu, Ică Antonescu, Piki Vasiliu, prof. Alexianu şi Niki Ştefănescu au fost executaţi.

Cele 30 de celule de la etaj, erau ocupate de noi, legionarii.

Printre cei pe care i-am găsit acolo, pe zarca, menţionez pe Radu Mironovici, Radu Demetrescu-Gyr, Costică Ganea, George Manu, Iosif Costea, Nistor Chioreanu, Eugen Teodorescu, Ică Spirescu, dr. Uţă, dr. Nicolau, Mitică Monu, Sandu Mazilu ş.a.

REGIMUL LA ZARCA

Pentru ca cineva să-şi facă o idee cât de cât generală despre regimul barbar, de exterminare în care deţinuţii politici din zarca de la Aiud au trăit 18 ani de zile, voi reda în mare numai, condiţiile de viaţă materială şi morală în care regimul comunist ne-a ţinut.

Mai întâi este bine să se ştie punctul de vedere al regimului, exprimat prin însăşi vocea aceluia care conducea destinele tinerei republici –Gheorghiu-Dej- care a spus, citez : “Noi nu vom face greşeala de a transforma puşcăriile în universităţi, aşa cum au făcut-o burghezia în trecut”, cu alte

cuvinte, confirmau regimul în care au trăit câţiva zeci de comunişti aflaţi în trecut în închisoarea de la Caransebeş şi Doftana, sau în lagărul de Tg. Jiu.

Lucreţiu Pătrăşcanu, chiar el care se bucurase de regimul umanitar în lagărul de Tg. Jiu, în calitate de ministru al Justiţiei, a modificat încă din 1946 regulamentul de organizare şi funcţionare al penitenciarelor, tăind legătura deţinuţilor politici cu familiile, desfiinţând vorbitoarele, corespondenţa, cărţile, hârtia şi creionul, pachetele, asistenţa medicală, aruncând astfel lumea deţinuţilor politici în fundul iadului în care au fost ţinuţi permanent sub cheie la celule, într-un desăvârşit secret, fără să poată şti ceva despre familii, sau familiile despre ei, fără să poată primi în tot cursul acestor ani o haină cu care să-şi apere sănătatea, o bucăţică de zahăr, un ac cu care să-şi coase zdrenţele care cădeau de pe ei ; într-un cuvânt, nimic, nici o legătură, nici un ajutor, în nici o măsură şi de nici o manieră, de nicăieri.

Nici o deosebire în formă şi fond, în regimul de exterminare al deţinuţilor politici pe care-l trăisem în închisorile şi lagărele din Uniunea Sovietică.

Şi, acest regim criminal în care am fost condamnaţi să trăim a fost chiar opera lui Lucreţiu Pătrăşcanu, el însuşi produs al vechii burghezii, om de formaţie juridică, avocat şi ministrul Justiţiei !

Există o imanentă justiţie, care-şi spune cuvântul indiferent de om sau sistem şi indiferent unde şi când şi, - după câte ştim - şi l-a spus cu prisosinţă şi la timpul potrivit, privindu-l şi pe Pătrăşcanu.

La toate acestea dacă mai adăugăm şi pedepsele în lanţuri, pe 7-14 sau 21 de zile, cu la 3 zile o bucată de turtoi şi o gamelă de "balandă" (supa vânătă la culoare şi lipsită de gust), pedepse la "neagra" sau la beci, dirijate din umbră de aparatul politic, chiar atunci când neexistând nici o justificare, o făceau pentru că metoda făcea parte din planul privind exterminarea şi moartea "duşmanului de clasă". În numele acestui slogan şi a atâtor alte satisfacţii bestiale, orice gardian

te putea scoate din celulă pentru a te pune în lanţuri şi a te arunca la beci, spre a-şi îmbogăţi palmaresul actelor de vigilenţă şi a fi bine văzut la prime sau înaintări.

Capitalul asistenţei medicale era şi el ca inexistent. Dacă pe celularul mare mai era din când în când scos câte un bolnav la vizita medicală spre a i se da o aspirină şi a fi trecut în registrul de control, la zarca în schimb asistenţa medicală era total inexistentă, lucru afirmat chiar oficial de administraţia închisorii. Atunci, când cineva bolnav fiind solicita asistenţă medicală i se spunea cu cinism şi fără ruşine: "n-ai ştiut că la zarcă nu există asistenţă medicală, ce-ai căutat aici ?"

Cei ce cădeau de pe picioare (şi am uitat să vă spun că în celule nimeni nu avea voie să se aşeze pe pat, începând cu ora 5 dimineaţa până la 22 noaptea), deci în ultimul grad de suferinţă, era transportat la spital pentru ca să se îndeplinească ultima formalitate înainte de a pleca la "cinci plopi" (cimitirul închisorii).

Şi totuşi, s-a întâmplat ca uneori organismul vlăguit de boală să-şi revină ca prin minune, să se încăpăţâneze şi să-şi reia locul în celula de la zarcă, de unde plecase. S-a întâmplat acest lucru de câteva ori chiar cu filozoful prof. Ion Popovici, care cred că era decan de vârstă al deţinuţilor din Aiud.

Când am fost transferat de pe celulă la zarcă, am fost aşezat în celula 31, sus la etaj, deasupra celulei 1 de la parter, unde se aflau în vremea aceea g-ral Dobre şi g-ral Jienescu, g-ral Stoenescu şi g-ral Pantazi.

Celula mea se afla lângă lavabou, unde veneau dimineaţa şi seara deţinuţii din celulele de pe etaj, să ia apă potabilă, cu care ocazie puteam schimba în fugă câteva vorbe. Am fost după aceea, în răstimp de 9 ani pe zarcă, mutat în diferite celule, încât zarca despre care vorbesc acum părea pe atunci casa în care am trăit copilăria.

Jos, la parter, de la dreapta spre stânga era grupul celulelor de la 1 la 15, care se întrerupeau pentru că aici se afla un hol mic din care, pe o scară în spirală, se urca la etaj. În continuare, la parter urmau celulele de la 15 la 29,

continuându-se la etaj în felul acesta de la 31 la 45 şi de la 46 la 60.

Acesta era dispozitivul celulelor de pe zarcă. În faţa ei se afla o curte mică despărţită în două jumătăţi, unde eram scoşi din când în când în ordinea celulelor pentru mişcare, sub supravegherea unui gardian, timp de 10-15 minute, cu capul în jos şi cu mâinile la spate. Se mergea în cerc ca să nu te vadă nimeni, dar oricât erau ele, obloanele, de groase, deţinutul, în setea lui de cunoaştere şi curiozitate, practica câte o gaură în scândura dură a obloanelor, cu ajutorul unui cui scos tot de la obloane, sau chiar de la bocancii cu care era încălţat.

Vorbind de mine, în treacăt voi spune că multe au fost zilele şi nopţile pe care le-am trăit împreună cu alţii în bezna beciurilor, în lanţuri şi la regim sever, dar totdeauna am considerat că dacă sunt cu adevărat drept în faţa lui Dumnezeu şi curat în faţa oamenilor şi dacă am fost şi eu ales să port crucea suferinţelor acestui neam şi al destinului meu, trebuie să mă arăt vrednic de această alegere.

Mi-am stăpânit foamea şi frigul, singurătatea şi întunericul, durerile şi umilinţele cu ultima putere a răbdării, făcând din bezna beciurilor şi balsam mângâietor, din umilinţi şi durere, stăpânire şi aşteptare, **convins că nimic nu este fără de sfârşit şi fără de sens în viaţă şi că de cele mai multe ori adevăratul sens al vieţii îl afli în aspectul necunoscut şi ascuns al ei, în chiar suferinţă şi durere.**

Numai gândul la regimul de exterminare prin degradarea fizică şi morală la care eram supuşi şi numai faptul că întreg acest calvar pe care l-am trăit ne-a fost aplicat aici în **ţara şi pe pământul patriei pentru care am sângerat, întregind-o şi apărând-o**, de către acei care în numele unei puteri străine abdicaseră de la frăţia de sânge şi lege care ne-a unit cândva, numai gândul acesta, zic, ne dădea puteri nebănuite spre a rezista la ori câte încercări eram supuşi.

Nici chiar noi, cei care am supravieţuit vremurilor şi condiţiilor de care am vorbit, nu putem înţelege azi forţa care ne-a ajutat să rezistăm acelor ani, pentru că raţional vorbind a

fost peste puterea de înţelegere omenească, tot ceea ce s-a putut petrece în anii prin care am trecut.

VIAŢA UNEI ZILE ÎN ZARCA AIUDULUI

Nu încerc şi nici nu aş putea să redau în cuvinte întreg calvarul pe care l-am urcat, atunci când în singurătatea izolărilor care ne înghiţise ne puteam considera şterşi definitiv din controalele vieţii, atunci când nimeni nu se gândea c-ar mai exista undeva pe acest pământ o lume părăsită şi uitată de acei care din neputinţă sau laşitate, după ce au trădat-o, au aruncat-o în mormântul fără de fund în care se zbate fără putere de scăpare.

Voi căuta totuşi să încerc să zugrăvesc, pentru cei care ar avea curiozitatea să ridice un colţ al perdelei care ne acoperea atunci viaţa, să zugrăvesc zic imaginea vieţii unei zile, a unei singure zile trăită în iadul zarcei de la Aiud, începând cu ora 5 dimineaţa, şi sfârşind cu ora 22 noaptea, adică intervalul între deşteptare şi stingere.

Ora 5 dimineaţa, era ora deşteptării. De la ora 22 noaptea la 5 dimineaţa, adică 7 ore, fiecare dintre miile de suflete se ghemuia sub pătura sură, roasă şi spartă, care-i adăpostea ciolanele trudite după 18 ore de stat în picioare.

Erau doar 7 ore de evadare în somn, din strânsoarea iadului unei zile lungi cât o veşnicie, când fiecare trăia în vis doar ceea ce visase treaz peste zi, era timpul când coşmarul chinuitor al zilei lua proporţii apocaliptice peste noapte, identificându-se cu setea libertăţii pe care o trăiam clipă de clipă.

Fix la ora 5 dimineaţa, visele unei nopţi coborau în subconştient, acolo unde li se vor adăuga altele, ale tuturor nopţilor din imperiul spaimelor atâtor ani, în care se scurgeau ca un lac fără de fund sărmanele noastre vieţi, tâlhărite de temnicerii ce ni le furaseră cândva.

Când marele Cronos apăsa pe pedala primei secunde cu care începea ora 5 dimineaţa, iadul parcă se căsca gata să înghită tot ceea ce cu migală şi sârg zidiseră peste noapte visele noastre, spulberate de cruda realitate în care deschideam ochii.

Ca la o comandă venită din străfunduri, temnicerii se întreceau în a declanşa cu ciocanele lor zgomotul asurzitor al toacelor lor metalice în care loveau fără încetare, pentru a smulge de sub pături trupurile chinuite de încă o noapte care trecuse peste vieţile noastre.

Într-un vacarm de nedescris, ridicat de goana deţinuţilor spre şi de la lavabouri, însoţiţi de urletele şi suldamele gardienilor, deţinuţii buimăciţi de spaime alergau în galenţi de lemn, sau bocanci desfundaţi pe coridoare şi zgomotul acesta amplificat de ecoul urletelor şi tropăiturilor, făcea din puşcărie un adevărat iad mic, din marele Infern al lui Dante.

Odată terminat programul de dimineaţă, la ora 7, schimbul de noapte da în primire celui de pe zi (serviciul gardienilor era de 12 cu 24 de ore), cu care ocazie ambele schimburi făcea apelul, care şi el trebuia să însemne o altă modalitate de chin şi timorare.

Deţinuţii (unul sau mai mulţi, câţi erau în celulă), ieşeau pe coridor, se aliniau cu faţa la perete şi după ce unul din gardieni îi număra, celălalt intra în celulă şi cu un ciocan de lemn prevăzut cu o coadă lungă lovea puternic în toate gratiile de la geam, pentru a se convinge că în timpul nopţii nici una nu a fost tăiată.

La o jumătate de oră după apel, schimbul care intrase de serviciu distribuia masa de dimineaţă.

Deţinuţii de drept comun, care deserveau puşcăriile cu deţinuţi politici din toată ţara, făceau toate muncile interioare, inclusiv distribuirea hranei la celule, bineînţeles sub stricta supraveghere a gardianului, care personal distribuia cu mâna lui gamelele, fiecărui deţinut.

După terminarea şi a acestui număr din program, se aşternea drumul lung de aşteptare şi chin al unei zile întregi în care viaţa noastră se desfăşura sub obloanele groase ce ne

opreau şi lumina şi aerul de care orice vieţuitoare are nevoie pentru a putea trăi.

În felul acesta arăta o zi, o zi întreagă, de dimineaţă până noaptea târziu, trăită de deţinuţii politici în celulele fără de lumină, fără de aer şi iarna fără de căldură, în puşcăriile în care viaţa celor lipsiţi de libertate s-a desfăşurat în ani mulţi şi grei de sub trista aducere aminte, a celei mai grele perioade prin care a trecut toată ţara.

ANI DE ORGANIZARE, ÎN SINGURĂTATE

Şi-acum, dacă totuşi am tras un colţ al perdelei de fier sub care trăiam, să facem cunoştinţă cu viaţa unei zile, aşa cum se desfăşura de dimineaţa până seara în anii mulţi şi grei în care am trăit sub semnul zodiei mele.

Dacă mă gândesc bine, abia acum îmi dau seama că astăzi nu fac altceva decât să parcurg în sens invers drumul timpului acelor ani petrecuţi în singurătatea celulei, drumul parcurs pe întortochiatele cărări ale vieţii pentru a culege mărturiile amintirilor mele, pe care încerc să le adun acum în aceste chinuite pagini spre a le oferi acelora care vor avea curajul curiozităţii să le cunoască şi cunoscându-le să se întâlnească cu mine cel de atunci, cu mine, cel de azi. Le trăiesc doar în amintire, ca pe ceva care face parte din fiinţa mea, ca pe ceva de care nu mă pot lepăda, - n-am încercat şi nu voi încerca vreodată să fac acest lucru -, pentru că ele se ţin ca umbra după mine, căutându-mă oriunde m-aş ascunde, pentru că eu sunt al lor şi ele-s ale mele.

După schimbul de zi care începea dimineaţa, gardianul făcea programul începutului de zi, care se executa pe celule, de la un capăt la altul al etajului. Era apoi servită masa de dimineaţă, care invariabil se compunea din cele 200 gr. de apă caldă, de o culoare suspectă, care se chema cafea şi 75 gr. de pâine, o feliuţă neagră şi subţire, prin a cărei transparenţă

puteai să priveşti lumina palidă a becului prins în plasa de sârmă de deasupra uşii.

Abia apoi începea lupta cu timpul unei zile pe care, pentru ca să-l faci mai uşor suportabil în monotonia lui, trebuia să-l umpli cu preocupări dintre cele mai variate ca formă şi conţinut. Aici îşi spunea cuvântul fantezia, dar mai ales memoria la care trebuia să faci permanent apel pentru ca orele unei zile întregi să se desfăşoare după un program pe care-l pregăteai cu tine şi pentru tine, ca şi când nu ai fi fost singur în lupta aceasta obositoare cu minutarele vremii.

În intervalul de timp, cuprins între sfârşitul programului de dimineaţă şi masa de care am vorbit, până la începerea apelului-numărătoare care se făcea în fiecare dimineaţă şi seară, deţinuţii păstrau un moment de reculegere în rugăciune, implorând ajutorul lui Dumnezeu în lupta cu răul, suferinţele şi primejdiile care ne pândeau la fiecare pas.

Nicăieri mai mult ca în singurătate şi suferinţă, nicăieri mai mult ca acolo în fundul temniţii, în singurătatea celulei, rupt total de viaţă şi de oameni, omul nu trăia mai mult şi mai adânc nevoia căutării lui Hristos, nevoia mărturisirii credinţei în El, singurul sprijin şi singura evadare din iadul în care ne zbăteam.

Şi slavă Domnului, că erau nelipsite şi pline de pericol încercările la care ne expunea zilnic viaţa de celulă permanentă, începând cu banalele pedepse în izolările din "negrele" cu regim sever, până la glontele ce reteza viaţa unui deţinut care, involuntar sau în disperare a intrat în zona interzisă.

Numai pe portativul unei singure zile, trăită în celulele Aiudului, aveau loc nenumărate evenimente care puteau pune în pericol sănătatea sau viaţa cuiva.

Aici întâlneai oameni care au aparţinut unui domeniu sau altul din spiritualitatea şi cultura românească, intelectuali culţi, sau creatori de cultură, care la rândul lor au cultivat generaţii de tineri, ce acum se aflau laolaltă cu dascălii lor.

De-ar fi să reamintesc doar câteva care-mi vin la întâmplare în minte, aş numi pe prof. filozof Ioan Petrovici, vechi om de cultură, discipol al lui Titu Maiorescu, fost ministru al Instrucţiunii Publice, Vasile Voiculescu, poet şi scriitor, Perpesicius, scriitor şi critic literar, Nichifor Crainic, Radu Demetrescu-Gyr şi mulţi alţii ca ei, care au trecut de mult în lumea umbrelor, unii dormindu-şi somnul de veci în cimitirul de la "cinci plopi", alţii –mai norocoşi- au avut parte de un mormânt creştinesc, la puţin timp după eliberarea lor.

Aşa sau altfel, nu mai are nici o importanţă astăzi când despre ei nu se mai vorbeşte decât la trecut : au fost, au făcut, au zis, au dres etc. Ceea ce este însă important, este faptul că ei au brăzdat cu puterea minţii şi simţirii lor câmpia spiritualităţii româneşti, însămânţând sub ea valenţe purtătoare de valori noi, care vor perpetua flacăra spiritualităţii lor, înscriind-o în cartea de aur nescrisă încă a neamului nostru.

Într-un cuvânt, pot spune că aici –în închisoarea din Aiud- îşi dăduseră parcă întâlnire reprezentanţii de frunte ai gândirii şi simţirii româneşti, oameni de artă şi cultură, filozofi, scriitori şi poeţi, alături de tot atâţia iluştri reprezentanţi ai ştiinţei şi tehnicii (ex. prof. George Manu ş.a.)

Ce folos însă că ei mucegăiau şi se stingeau aici în fundul beznelor, iar acolo afară, în ţară, impostura şi incultura îşi dădeau mâna cu trădarea limbii şi literaturii, a artei şi culturii, creând o incultură de nonvalori de stil sovietic, demnă de a reprezenta o gândire nouă care se ridica doar la nivelul "gazetei de perete".

Aceasta era în vremea aceea cadrul închisorii din Aiud, unde elita spiritualităţii româneşti a fost condamnată la pieire pentru că se făcea vinovată de a respinge şi a nu participa la asasinarea limbii, culturii şi ştiinţei româneşti, adăpată în trecut la izvoarele culturii şi civilizaţiei universale.

Dacă ar fi să-i reamintesc doar numai pe cei ce şi-au sfârşit zilele în temniţa Jilavei şi Aiudului şi ar fi suficient să se

înţeleagă ce şi de ce a trebuit să se întâmple toate acestea –dar vai, era oare nevoie să se întâmple ?

Numai la aceste două temniţe dacă am adăuga vastele cimitire fără cruci de la Canal, de la lagărele din Deltă, de la Gherla şi Sighet, de la Oradea şi Piteşti şi de la atâtea locuri de osândă şi suferinţă unde şi-au aflat sfârşitul atâţia anonimi, confraţi de-ai noştri întru Hristos; dacă am mai adăuga la acestea şi pe cele de la atâtea margini de sate, sau trotuare din oraşe, unde strigătul lor a fost înghiţit de întunericul nopţii, în zgomotul scurt al unei rafale de pistol automat !

Abia atunci am putea avea o imagine mai completă – departe de a fi integrală însă - a tabloului general pe care-l prezenta atunci –ca şi acum-, această mică insulă de latinitate –România-, înghiţită de beznele comunismului, care în numele marelui plan al panslavismului strivea sub tăvălugul asiatic orice aducere aminte despre forma geografică, sau ecoul istoric al unui neam condamnat în întregime la pieire.

Ţara noastră era o vastă reţea de puşcării şi lagăre, toate încadrate în marele Gulag sovietic, care se întindea pe pământul cuprins între Vladivostok şi Elba şi peste care căzuse perdeaua de fier a întunericului.

Fiecare dintre aceste locuri de surghiun şi suferinţă are istoria lui. O istorie nescrisă, dar trăită împreună de cei puţini ce-au supravieţuit, sau de cei mulţi ce-au căzut pretutindeni în viforniţa cea mare care acoperise ţara de la un capăt la altul.

Va veni însă vremea când, depozitată de memoria celor ce au supravieţuit, acestă istorie va apare la suprafaţă întocmai ca lumina care străbate beznele, după ce decenii a trăit în adâncuri, ameninţată să dispară pentru totdeauna sub cenuşa uitării.

Întocmai ca istoria nescrisă a împilărilor sub care a trăit secole de-a rândul poporul nostru, istorie care se află depozitată acolo dedesubt, în subconştientul, în memoria neamului nostru, aidoma acestei istorii va răzbate la lumină ca un triumf al binelui asupra răului şi istoria acestor crunte decenii.

Să nu uităm o clipă însă că acest sistem a ridicat încă de la început lupta contra memoriei, ca depozitar al identităţii noastre naţionale, istorice şi culturale. A declarat război memoriei limbii, prin falsurile fonetice şi gramaticale la care a recurs, contra memoriei originii noastre, prin falsurile istorice la care a recurs un Roller şi ai lui, contra memoriei culturale, artistice, sociale sau politice, asasinând operele marilor noştri clasici, prin excluderi, trunchieri, adăugiri sau tăieri, interpretări sui-generis etc.

Acelaşi sistem încearcă prin oamenii lui şi în prezent să declare război contra memoriei istorice a evenimentelor social-politice postbelice, printr-o întreagă gamă de excese şi orori, pentru a şterge definitiv din memoria contemporanilor poezia, eseurile, romanele şi întreaga memoralistică a acestor decenii.

Oamenii aceluiaşi sistem nu se dădeau în lături nici chiar de la exterminarea sau dispariţia celor ce sunt depozitarii istoriografiei acestei perioade, care pe calea scrierilor de tot felul vor lăsa posterităţii mărturii veridice care să vorbească despre excesele şi ororile acestei perioade.

Este de altfel ceea ce încerc şi eu să fac, scriind cronica acestor mărturii, care chiar dacă din cauze independente de dorinţa şi voinţa mea n-au putut fi scrise concomitent cu perioadele în care s-au consumat, ele au însă forţa probatorie a evenimentelor trăite şi mărturisite personal, sau despre a căror existenţă stă mărturia celor care împreună cu mine au trăit sub imperiul aceluiaşi regim de exterminare.

Dar, în legătură cu cele afirmate mai sus şi ca o dovadă că regimului marxist de la Bucureşti nu-i convine să se spună adevărul nici chiar –şi mai ales-, despre perioada care a urmat morţii lui Gheorghiu-Dej, este campania de intimidare şi ameninţări pe calea anchetelor fără de sfârşit şi chiar a condamnărilor sau dispariţiei unora dintre aceştia.

Legat de această stare de lucruri şi în sprijinul afirmaţiilor mele vor sta mărturie întâmplările prin care personal am trecut - şi nu numai eu -, în a doua perioadă a

anilor 1950 şi în prima perioadă a anilor 1960, întâmplări pe care le voi reda cronologic, încadrate de date şi nume de oameni, în cele ce vor urma.

SPIRITUL "ORANKI", ÎN TEMNIŢELE AIUDULUI

Spiritul lui Oranki a constituit pentru mine un simbol, care permanent m-a urmărit cu puterea obsesiei lui oriunde m-am aflat şi prin oricâte am trecut de atunci, de la 6 februarie 1948, de când unitatea de simţire a făurit unitatea de acţiune prin care am reuşit să înfrângem forţa brutală a Kremlinului pentru a-l obliga, acolo la el acasă, să respecte identitatea noastră naţională şi poziţia de ofiţeri români prizonieri de război, cu toate atributele ei.

De atunci însă, - din lagărul 171, în 1947 şi apoi în cel de la Oranki, în 1948- , niciodată nu au mai fost întrunite pentru noi deţinuţii de conştiinţă, în mod ideal, condiţiile morale care au constituit cauzele determinante ale victoriei unei mase de oameni lipsiţi de libertate, dar pătrunşi de dreptatea cauzei pentru care au fost în stare, spre a o impune, să sfideze chiar moartea.

Permanent m-a însoţit acel spirit, ca un foc nestins care mi-a alimentat speranţa de mai bine, însă nicăieri –nici în lagărele din Nordul îndepărtat şi nici mai târziu în puşcăriile din ţară -, nu am mai întâlnit acele condiţii, care atunci au fost dinamita cu care am urnit din loc muntele de suferinţă sub care destinul ne aşezase.

În ţară, la Jilava, acea încercare de care am vorbit cândva m-a convins că în condiţiile de acolo era cu desăvârşire imposibil să se poată realiza unitatea de simţire şi de acţiune la care permanent am gândit. Am întâlnit atunci, la Jilava, o lume formată dintr-o diversitate de categorii sociale care pentru prima oară se aflau în faţa unor asemenea încercări, fără nici o sudură morală, abia ieşiţi din anchete, timoraţi până la înspăimântare, nefiind deci capabili să înţeleagă finalitatea unei

acţiuni şi nici să se angajeze în ea. Mi-am dat perfect de bine seama de acest lucru şi de aceea aşteptam cu nerăbdare transferul din Jilava, de unde ştiam că voi ajunge numai la Aiud.

Acolo, la Aiud, în masa omogenă a deţinuţilor politici a cărei sudură morală se formase în focul suferinţei îndelungate (unii se aflau acolo încă din 1941-42) şi în frăţia de luptă şi idealuri ce-i unise în trecut; numai acolo gândeam eu se putea realiza acea stare de conştiinţă care să conducă la declanşarea prin surprindere a acelei acţiuni care să reediteze aici, pe pământul ţării mele, lovitura de graţie pe care am aplicat-o ruşilor, acasă la ei, la Oranki.

Dacă timpul scurt pe care l-am stat în carantină pe celularul mare la sosirea mea din Jilava, nu a fost suficient pentru a mă edifica asupra stării de spirit în care se găseau la vremea aceea deţinuţii din Aiud, în schimb am avut prilejul ca prin intermediul legăturilor în morse să înţeleg că deşi se gândea la o asemenea acţiune, se renunţase însă la ea, amânând-o pentru momentul când acest gând va deveni o necesitate şi va ralia marea majoritate a celor din Aiud.

În cele 2-3 ocazii pe care le-am avut pentru a discuta cu câţiva dintre cei cu priză mai mare în masa deţinuţilor (în special cu Ilie Nicolescu) mi–am dat seama că o apatie egală cu renunţarea pusese stăpânire pe spiritul de combativitate, care caracterizase cândva pe aceia care fuseseră calificaţi drept elita curajului românesc.

Punctul meu de vedere la vremea aceea, era acela că nu e nevoie să fie întrunită marea majoritate a acelora care plecau pe acest drum pentru a face să rămână înscrisă în istoria puşcăriilor comuniste protestul nostru contra regimului ilegal şi inuman, sălbatec şi barbar, cinic şi odios în care ne obliga să trăim în ţara noastră conducerea de la Bucureşti, la ordinele conducerii sovietice de la Kremlin.

Cam la atâta s-a rezumat contactul meu cu masa deţinuţilor din celularul mare, după care am fost transferat pe "zarca", fără să fi fost convins că ideea visată de mine atunci va

fi forţa de mâine care va ridica întreg Aiudul contra terorii şi groazei în care eram ţinuţi.

Ajuns la "zarca", sus la etajul I, în celula 31, aici mi-a fost mai uşor să comunic pe orizontală cu toate celelalte 30 de celule în care se aflau cei păstraţi într-un desăvârşit secret, fără de nici o legătură cu lumea, nici chiar cu cei din celularul mare. În cursul dimineţii următoare s-a aflat şi cine a fost adus în celula 31, de unde vine, când a sosit şi toate datele biografice, atât de bine şi perfect funcţiona sistemul de legătură în morse, singura legătură cu viaţa aici pe "zarca". Erau desigur mulţi care mă cunoscuseră înainte de război, alţii mă cunoşteau din spusele celor care au stat cândva cu mine sau au auzit pomenindu-se numele meu. Cert este că, aşa cum se întâmpla de fiecare dată când sosea câte cineva pe "zarcă", pereţii vibrau de muzica alfabetului Morse în care se transmiteau noutăţile pe care fiecare le aştepta.

Acolo la "zarca" te aflai ca pe o insulă în mijlocul oceanului, asemenea unor naufragiaţi care aşteaptă şi ei câte o veste din lumea din care au făcut parte.

Din curiozitate pentru cititor şi dintr-un exerciţiu de memorie pentru mine, voi căuta să redau numele unora din cei ce se aflau atunci pe "zarca", cu care de altfel am rămas împreună până în septembrie 1964, când am fost eliberat de la Aiud.

Reţin dintre aceştia pe aceia de care eram legat prin amintirea comună a aceluiaşi trecut şi de care unii mă despărţiseră de multă vreme. Printre aceştia citez pe : Radu Mironovici, singurul în viaţă dintre cei 7 care iniţial a deschis drum de veac nou cu generaţia de la 1922, prof. Nicolae Pătraşcu, av. Nistor Chioreanu, dr. Victor Biriş, Nae Costică Gane, prof. George Manu, Eugen Teodorescu, prof. Mircea Nicolau, dr. Uţă, Mitică Monu, dr. Nae Nicolau, Sandu Mazilu şi mulţi alţii cărora astăzi se află răspândiţi peste tot prin ţară sau îşi dorm somnul cel de veci sub pământul pe care l-au iubit mai mult decât viaţa lor.

A început după aceea viaţa de rutină, în care se desfăşura fiecare zi după schema arătată mai sus, zilele semănând atât de mult unele cu altele, încât doar intervenţia vreunei întâmplări te mai scotea din monotonia singurătăţii celulei, în care împărţeai cu tine însuţi şi gând şi vis şi pătură şi zeghe vărgată şi… pedepsele cu izolarea la "neagra" cu regim greu şi speranţele încălzite la gândul zilelor din primăvară care puteau fi aducătoare de… de ce ? De viaţa aceloraşi permanente aşteptări şi a aceloraşi continui deziluzii !

Însă ceea ce cu adevărat îmi încălzea inima şi făcea să-mi crească apripi dătătoare de speranţă, era gândul acela tainic pe care vi l-am mărturisit şi pe care-l păstram ca pe ceva sfânt în inima mea, ferit de orice ochi indiscret, care pentru mine era raţiunea mea de a fi şi de a rezista la Aiud, focul lăuntric care mă încălzea ca pe un vis dătător de speranţă şi mântuire. **Vreau să trăiesc, să văd şi aici, la Aiud, ceea ce am văzut şi am trăit, atunci, în 6 septembrie 1948 la Oranki !**

Să nu se spună cândva că n-am încercat un gest măcar pentru a schimba în mai bine regimul barbar în care trăiam.

Spre deosebire de celularul mare, aici pe "zarca", acest gând încălzea şi inimile altora, aşteptând concretizarea lui în faptă. Am stabilit curând un limbaj comun cu cei din "zarca", înţelegând ca data declanşării acţiunii să rămână incertă încă pentru o perioadă de timp imprevizibilă, pentru ca problema să fie pusă de acord –prin legături discrete care existau deja-, cu celularul mare, fără de care nu am fi avut nici o şansă, noi cele câteva zeci de deţinuţi din "zarcă".

Iarna a trecut, a venit primăvara şi a sosit şi vara, vremea cea mai recomandabilă privind proba de rezistenţă în timp a organismelor care urmau să fie solicitate poate peste puterile lor de suportare.

Personal, venisem cu ideea legării zilei "H" de sărbătoarea Sfintei Mării (15 august 1956), ca un simbol care să dea o şi mai mare doză de încredere şi rezistenţă.

Noi, cei din "zarcă" eram totuşi cu urechea la respiraţia celularului, la miile de inşi care constituiau forţa şi garanţia

victoriei, dar cum cei de acolo au invocat un motiv temeinic pentru amânare, data zilei "H" a rămas "sine die".

Şi astfel, săptămânile au trecut, au trecut şi lunile august, septembrie şi a sosit şi luna octombrie.

Iată însă că în octombrie, către sfârşitul acestei luni, într-o frumoasă dimineaţă de toamnă, o tăcere adâncă şi semnificativă, ca acelea care pe front erau socotite prevestitoare de furtună, s-a lăsat peste şi aşa de tăcuta "zarcă", încât parcă dispăruseră şi gardienii, părăsindu-ne fără să-i simţim, ca şi cum ar fi urmat să vină altcineva care să spargă lacătele celulelor pentru a ne scoate la lumină şi liberate.

Au amuţit şi bătăile toacei care anunţa deşteptarea la ora 5, a trecut şi intervalul de timp când de obicei se făcea programul dimineţii şi numărătoarea şi pe coridorul lung de cca. 80 m., nu se auzea nici un zgomot, nu era nici o mişcare. Era, de-a dreptul alarmantă, această inexplicabilă tăcere care se prelungea până către orele 10, când deodată am simţit că cineva se juca parcă cu lacătul de la uşa celulei mele ; l-a demontat încet ca şi cum ar fi vrut să nu mă deranjeze şi în uşă a apărut dintr-o dată sergentul major Biro, care luase în primire de la schimbul de noapte fără să mai facă numărătoarea.

Cu voce şoptită, ca să nu fie auzit de celula alăturată, mi-a spus să pun pătura pe cap şi să-l urmez. M-a apucat de un colţ al păturii prin spărtura căreia am măturat cu privirea lungimea coridorului, fără să văd ţipenie de om, în afara a doi gardieni cu pistoale automate de gât, care erau postaţi în cele două capete ale coridorului.

Am coborât scara în spirală care conducea la parter, unde Biro m-a dat în primire unui alt gardian, acesta conducându-mă spre pavilionul dinspre poarta I-a a închisorii, unde se aflau celulele de anchetă, camera ofiţerului de serviciu şi corpul de gardă al plutonului de securitate care făcea paza exterioară a închisorii pe ziua respectivă.

Am fost închis într-una din celulele mici, unde urma să aştept chemarea la anchetă. După vreo 10 minute sunt condus afară de un alt gardian, pe un coridor lung spre uşa unui birou

mare care nu era altul decât biroul colonelului Coller, comandantul închisorii.

Am dat bună ziua, am intrat înăuntru şi am văzut că în faţa biroului lui Coller se aflau doi civili, elegant îmbrăcaţi, proaspăt bărbieriţi, cu obrajii bucălaţi şi cu ton rozaliu, care trădau o stare de întreţinere excepţională, ca aceea a animalelor de rasă. Coller îmi spuse că cei doi tovarăşi ai lui veniţi de la Interne voiau să stea de vorbă cu mine şi, după ce m-a invitat să iau loc pe un scaun, unul din cei doi, apropiindu-se de mine, m-a apucat zdravăn de gulerul zeghei şi a început să-mi care la pumni unde nimerea. Ferindu-mi faţa cu mâinile, m-am refugiat într-un colţ al biroului, când dintr-odată celălalt i-a spus să mă lase.

Întreaga discuţie care a avut loc cât am stat acolo nu a fost altceva decât o întreagă suită de înjurături, insulte şi ameninţări, presărate de "promisiuni" că vor suspenda democraţia, vor pune mâna pe bâte, ne vor scoate pe malul Mureşului şi ne vor împuşca dacă ne mai ţinem de organizări de acţiuni cu caracter subversiv, ameninţând securitatea închisorii şi formând guverne aici în puşcărie, a căror viitoare activitate anticomunistă vizează în primul rând organele de securitate.

SERGENTUL MAJOR ALEXA E ALĂTURI DE NOI

Nu se mai întâmplase de multă vreme aşa ceva şi nu puteam trage nici o concluzie din cele petrecute, decât aceea că undeva se petrec lucruri tari care nu sunt pe placul conducerii centrale şi care pe această cale caută să înfrângă orice urmă de rezistenţă şi opoziţie.

Voi afla peste maximum o jumătate de oră care a fost adevăratele cauze pentru care, ca nişte turbaţi, aceşti securişti se repeziseră la mine fără să mă lase să înţeleg ce-i durea.

Aruncat afară din birou, am fost luat în primire de un alt gardian, care dat fiind faptul că eram acoperit pe cap cu pătura

nu m-a văzut. Undeva în interiorul curţii închisorii, ridicând un colţ al păturii m-a recunoscut, mi-a spus pe nume şi a completat în felul următor : dumneavoatră sunteţi, domnule ? **Ştiţi de ce aţi fost chemat acolo de jidanul acela de la poarta întâia şi de securiştii de la Interne ?**

Răspunzându-i că nu am înţeles de ce erau atât de porniţi contra mea, sergentul-major Alexa (acesta îi era numele) mi-a spus foarte revoltat :

-"Dvs. nu aveţi de unde şti, dar în Ungaria a început contrarevoluţia, sunt lupte violente în Budapesta, securiştii sunt căutaţi şi ucişi fără judecată, guvernul a fost schimbat, la conducere se află un oarecare Imre Nagy, fost deţinut politic, eliberat dintr-o închisoare de către revoluţionari. De partea contrarevoluţionarilor au trecut şi unităţi militare din Budapesta şi, pentru că luptele se întind spre noi, închisoarea de la Oradea a fost evacuată, iar naţional-ţărăniştii care se aflau acolo sunt acum aici la noi în Aiud, jos pe secţia I-a din faţa celularului mare, o parte dintre ei fiind băgaţi în cele 15 celule de la parterul "zarcăi". Batalionul de intervenţie al trupelor de securitate care se află lângă închisoare, a fost pus în stare de alarmă.

De aceea v-a chemat pe dvs Coller şi securiştii de la Interne, v-a bătut şi v-a înjurat pentru a vă înfricoşa, dar să nu aveţi nici o grijă, domnule Cojocaru, dacă evenimentele ajung până la noi, mai suntem şi noi pe aici, strănepoţii lui Avrămuţ (aluzie la Avram Iancu), care ne cunoaştem datoria".

Auzind toate acestea, abia atunci am avut explicaţia celor întâmplate în această jumătate de zi şi abia atunci am înţeles pornirea sălbatică a securiştilor şi mai ales mi-am explicat aluziile făcute de ei la guverne din închisoare, la contrarevoluţie etc..

În legătură cu acel sergent major, Alexa, voi spune că merită deplina recunoştinţă a deţinuţilor politici din Aiud pentru atitudinea lui de moţ dârz, care şi-a riscat libertatea pentru a întinde o mână de ajutor omenească fraţilor lui aflaţi la nevoi. El mă cunoştea de pe "zarca", unde funcţionase câtva

timp, până a fost filat şi turnat de gardieni. Până la urmă a fost arestat şi condamnat prin '61-'62, pentru "înaltă trădare" şi "pactizare cu inamicul", etc.

Ajuns înapoi în celula de la "zarca" am aflat că, concomitent, au fost chemaţi şi alţii la poarta I-a şi trataţi ca şi mine, din aceleaşi motive pe care securiştii mi le-au spus şi mie, dar din care înţelegeau doar că pe undeva se petrece ceva care-i determină să mărească doza de sălbăticie caracteristică lor.

AMERICANII RESPECTĂ TRATATELE MIŞELEŞTI ÎNCHEIATE CU RUŞII

Curând aveam să aflăm însă că revoluţia din Ungaria, care cuprinsese întreaga ţară şi ameninţa să se întindă şi la noi, a fost zdrobită de intervenţia brutală şi masivă a armatei sovietice, care la început a stat în espectativă, necunoscând poziţia vesticilor şi americanilor faţă de evenimentele din Ungaria. **În clipa când Hrusciov a fost sigur că principiul neintervenţiei în zonele de influenţă este respectat de americani (respectiv generalul Eisenhower), a înăbuşit în sânge revoluţia din Ungaria.**

Amănunte complete în legătură cu această eroică atitudine a unui popor, de a merge la "sinucidere naţională", n-aveam să aflu decât după eliberarea mea din Aiud, adică după 1964.

Într-adevăr, în cele 15 celule din jumătatea de la parter au fost aduşi o serie de naţional-ţărănişti, evacuaţi din închisoarea de la Oradea, printre care erau : Ghiţă Pop, care mai trăia încă, ziaristul Ionel Andrei Mureşanu, ing. Puiu, ing. Viţelaru (foşti şefi ai tineretului naţional-ţărănist), av. Coposu - secretarul lui Maniu - , Ilie Lazăr, Ovidiu Borcea, Cicerone Ioaniţoiu ş.a.

De la ei am putut avea informaţii mai complete în legătură cu evenimentele petrecute în Ungaria şi cu faptul că se

vorbea şi de evacuarea închisoarii de la Aiud (pentru ipoteza când trupele sovietice nu ar fi intervenit) lucru care, bineînţeles, nu s-a petrecut.

A trecut apoi şi luna octombrie şi peste "zarca" de la Aiud, ca şi peste sufletele noastre s-a aşternut iarăşi tăcerea şi deziluzia care de data aceasta era mai grea ca oricând, dată fiind totala lipsă de speranţă în perspectiva unor evenimente imprevizibile.

Dar chiar dacă noaptea aşteptării fără perspective se întindea înaintea noastră ca stepa fără de sfârşit, undeva, acolo în întunericul ei mijea o scânteie care avea să aprindă focul speranţelor noastre înşelate de lumea de la care aşteptam eliberarea, dar care înţelesese de mult să pactizeze cu fostul ei aliat.

ŞURUBUL SE STRÂNGE, NOI PREGĂTIM "ATACUL"

În Aiud, regimul de detenţie s-a înăsprit şi mai mult în urma evenimentelor din Ungaria. Iarna venea şi ea să adauge noi suferinţe la cele existente. În urma unor percheziţii de noapte, ni s-au luat şi resturile de pulovere pe care unii le mai păstrau încă sub zeghiile tocite, încât am rămas într-o cămaşă cazonă peticită şi o zeghe uzată de vremuri, într-o celulă fără de foc, sub gerul iernilor din Ardeal.

Frigul, foamea, întunericul şi oboseala erau tot atâţia inamici care muşcau cu colţi de lup din organismele noastre vlăguite. Nu ştiai la un moment dat ce s-a întâmplat cu vârful urechilor sau al nasului, decât atunci când încercai senzaţia aceea de mâncărime pe care ţi-o provaocă degerăturile, când pielea se exfoliază.

De groaza gerului, mă furişam noaptea în pleava puţinelor paie pisate din salteaua murdară şi tare ca o bucată de tablă ruginită şi stam îmbrăcat cum mă găseam până dimineaţa, când trebuia să mă trezesc chiar înainte de a se da deşteptarea, pentru a-mi scutura pleava de pe mine, pe care o băgam la loc

în saltea, pentru că altfel gardianul abia aştepta pretextul pentru a te băga la izolare.

Şi a fost atunci (1956 spre 1957) o iarnă cum rar mi s-a părut mai aspră, poate şi pentru că ajunsesem într-o stare de uzură fizică egală cu distrofia. Cine cădea, era scos din celulă şi trecut prin anticamera morţii, direct la cimitirul de la "cinci plopi". Acestea au fost condiţiile în care am trecut iarna 1956-1957, dar poate tocmai asprimea ei a făcut să încolţească în inimile noastre speranţa care mocnea de atâta vreme ca focul sub tăciune.

Profitând de faptul că gardienii slăbiseră şi ei vigilenţa supravegherii, datorită aceloraşi condiţii pe care le suportau şi ei, am avut şanse bune a stabili legături mai sigure cu toate celulele de pe "zarca", inclusiv cu naţional-ţărăniştii de la parter. Aveam şi o legătură sigură cu celularul, care funcţiona însă o singura dată pe săptămână, în fiecare joi, printr-unul din deţinuţii de la dreptul comun care lucra la bucătărie şi care în fiecare zi căra hârdaiele cu mâncare la celularul mare. Hotărâsem ca acum, în această primăvară, să pornim acţiunea de protest pentru care adunasem atâtea gânduri şi speranţe şi care încălzise inimile noastre pe tot parcursul anului.

Semnalul începerii trebuia să fie dat aici de la "zarcă" şi cum nu puteam comunica cu celularul oricând am fi vrut noi, am stabilit ca în dimineaţa în care "zarca" va intra în acţiune, din cele 30 de celule ale legionarilor, şi cele câteva celule de la parter ale ţărăniştilor, să se înalţe instantaneu strigăte de protest atât de violente, încât să fie auzite de la celularul mare pentru ca astfel să conjugăm acţiunea noastră cu a lor.

Cine a trăit timpul în care s-a plămădit greva de la Aiud la care a trebuit să fie şi martor şi participant, numai acela poate înţelege acel amestec de gânduri şi sentimente specifice perioadei premergătoare oricărei acţiuni, numai acela poate înţelege starea de nesiguranţă şi îndoială, de nerăbdare şi calm,

de evaluare a şanselor de reuşită sau eşec şi mai ales posibilitatea de apreciere a forţei de şoc care poate fi realizată.

În asemenea situaţii trăieşti acea stare de incertitudine pe care am încercat-o de atâtea ori şi pe front, cu privire la data şi ora exactă când se va declanşa acţiunea pentru care te pregăteai. Acea clipă face parte totdeauna din necunoscutul joc al întrunirii tuturor elementelor optime ce compun acţiunea gândită.

TOATE GÂNDURILE PE LINIA I !

În singurătatea celulei mele făceam o comparaţie între pregătirea şi declanşarea acelei acţiuni de protest, care a zguduit temeliile lagărului de la Oranki în 6 februarie 1948, unde totuşi exista o permanentă legătură de liberă mişcare în interiorul lagărului şi situaţia noastră de aici, de la Aiud, din "zarca", unde totul se mărginea la stabilirea unei legături sporadice şi scurte, prin morse în perete şi foarte rar, dar scurt şi plin de riscuri, direct prin voce, pe fereastră.

Simţeam totuşi cum odată cu apropierea primăverii, pe care ne-o anunţa glasul gureşelor vrăbiuţe de dincolo de obloanele care ne luau vederea, simţeam totuşi cum ceva nou se pregătea să intervină în viaţa mea, în bine sau în mai rău. Să nu se creadă cumva că porneam la acest drum plin de neprevăzut şi riscuri cu certitudinea unei victorii depline pentru cauza în care ne angajam.

Eram conştient de raportul de forţe, eram conştient că toate armele opresiunii sunt de partea lor, de partea noastră nefiind decât legalitatea şi dreptatea pe care o invocam şi pe care le ceream s-o respecte. În evaluarea situaţiei, eram conştient de acest raport de forţe şi mai ales de ura de moarte pe care eram sigur că ne-o poartă, eram conştient, zic, că şansele de reuşită sunt destul de mici.

Dar tot eu mi-o spuneam, că nici Horia, Avram sau Tudor şi alţii, n-au plecat pe drumul luptei, având siguranţa

reuşitei acţiunii lor. Semnalul de alarmă pe care ei l-au dat, chiar dacă s-a soldat cu o înfrângere pe plan local, pe plan istoric însă înfrângerea lor de atunci a fost pentru mai târziu marea biruinţă care a înflorit pentru viaţa românilor cu care împreună au luptat.

La fel am gândit şi noi atunci !

Ar fi greşit să se creadă cumva că am mizat pe victoria cauzei noastre într-un sistem dictatorial şi de teroare care crease aceste condiţii criminale de viaţă deţinuţilor politici tocmai pentru a-i extermina, timpul şi armele toate fiind de partea lor, de partea noastră nici măcar amintirea acelor care după ce – direct sau indirect – au ajutat instalarea puterii sovietice în această jumătate de Europă, au înţeles să cocheteze şi să facă afaceri împreună cu foştii lor aliaţi.

Ne-am spus însă că dacă poporul maghiar a mers la sinucidere, ridicându-se cu armele contra conducerii marxiste de la Budapesta, acţiune care va rămâne înscrisă în istoria umanităţii ca ceva ce va glorifica setea de libertate a unui popor demn şi curajos ; ne-am mai spus că dacă poporul nostru nu se poate ridica la nivelul jertfei pe care l-ar impune răzvrătirea lui contra tiraniei, atunci măcar noi, deţinuţii politici din această fortăreaţă a suferinţei de la Aiud să denunţăm pe calea unui act de curaj tirania şi opresiunea sub care suntem ţinuţi într-un regim de teroare şi exterminare, înfruntând astfel, noi încătuşaţi şi lipsiţi de libertate, monştrii de la Bucureşti şi pe stăpânii lor de la Kremlin. Aceasta era finalitatea luptei noastre la care ne ridicam, iar ca arme nu avea altceva decât lanţurile pe care le purtam şi pe care, în cel mai rău caz, le puteam schimba cu altele mai grele.

Vreau să se ştie însă, şi posteritatea să consemneze, că o mână de români, deţinuţi politici, încarceraţi la Aiud au avut curajul să înfrunte ura puterii oarbe a unei conduceri fără de lege şi fără Dumnezeu, care pentru ca să ne facă şi mai grea viaţa, transformase "zarca" într-un ospiciu de boli nervoase, aducând acolo oameni grav şocaţi în anchetele de la Securitate,

pe care-i chinuia, chinuindu-ne în acelaşi timp şi pe noi, ţinându-i fără nici un fel de asistenţă medicală.

Pe scurt, dar destul de cuprinzător şi sugestiv cred, aceasta era atmosfera în care fitilul amorsat mecanismului de explozie aştepta doar chibritul care să facă să sară în ţăndări liniştea aparentă ce domnea sub greutatea suferinţei acumulată în ani îndelungaţi de temniţă grea.

A descrie în cuvinte momentul psihologic în care s-a produs "marea explozie" din "zarca" de la Aiud, îmi este cu neputinţă astăzi de la această distanţă în timp.

Atunci şi acolo, am trăit cu adevărat în toată adâncimea şi intensitatea lui acest moment, pe care dacă printr-un uriaş efort sufletesc şi de voinţă aş încerca acum să-l redau în cuvinte, nu aş mai putea să o fac ca atunci când l-am trăit în toată splendoarea şi plenitudinea lui, la temperatura şi dimensiunile de atunci.

Reţin doar că ne aflam în prima jumătate a lunii aprilie, când mirosul reavăn de primăvară al pământului era purtat de vânt şi adus de acolo de jos, de pe valea Mureşului, în celulele noastre ferecate cu zăbrele puternice şi obloane groase. Mai reţin sigur că ne aflam în săptămâna mare a Sf. Paşti, în jurul datei de 16-17 aprilie 1957 şi că amintirea serilor de denii din copilărie, ca şi apropierea marei sărbători a Învierii erau pentru noi tot atâtea motive de curaj, putere şi îmbărbătare.

ZIUA CEA MARE : ÎNCEPUTUL

. . . . Şi, aşa de-odată ca din senin, norii grei adunaţi deasupra închisorii din Aiud au început să fiarbă.

Era ziua de miercuri din Săptămâna Mare, când în timp ce gardienii executau programul dimineţii, zidurile celulelor au început să vibreze de muzica bătăilor în morse, anunţând scurt că imediat după terminarea programului vom declanşa brusc acţiunea de protest printr-o izbucnire violentă, însoţită de

strigăte şi îndemnuri la greva foamei, acţiune care să fie însoţită de sfărâmarea şi aruncarea obloanelor de la ferestre, ca simbol al descătuşării şi luminii.

Totul s-a petrecut ca odinioară pe front, când la un semnal convenit printr-un sistem de rachete, linia I-a debuşa brusc la atac împotriva inamicului care trebuia surprins de repeziciunea executării acţiunii. După aceleaşi reguli am lucrat şi la "zarca" în acea dimineaţă, când exact după terminarea programului, ca un trăznet căzut dintr-un cer senin în plină vară, strigăte violente, însoţite de bătăi cu picioarele în obloanele care se lăsau greu convinse să se desprindă din balamalele în care fuseseră fixate, dar care până la urmă au sărit în ţăndări în curtea "zărcii", părţi din ele mai atârnând agăţate de pereţi, ca o mărturie a ceea ce a însemnat opresiunea şi teroarea.

Lumina dimineţii de primăvară a pătruns în celulele mute mângâind cu razele ei zidurile întunecate care se întrebau mirate parcă, ce miracol se petrece.

Gardienii au fugit spre poarta I-a, iar deţinuţii de drept comun de pe la bucătărie şi servicii, priveau în sus la chipurile celor pe care pentru prima oară îi vedeau printre gratiile ferestrelor rămase fără obloane. Strigătele noastre au luat proporţii de vacarm, zgomotul obloanelor sfărâmate şi aruncate se amestecau unele cu altele creând un cadru apocaliptic, al cărui ecou a fost purtat spre celularul mare, care aştepta cu urechea atentă, declanşarea acţiunii de protest de la "zarcă".

Când totul s-a terminat, după cca. un sfert de oră ascultam în liniştea care brusc se lăsase peste "zarcă" vuietul prelung al miilor de voci care se ridicau din tot celularul şi care de la înălţimea celor 3-4 etaje plutea dincolo de zidurile închisorii, peste oraşul ce asculta înmărmurit şi care a început să se apropie timid de închisoare, ca o apă ieşită din matcă, ce înaintează încet.

Vuietul ce se ridica din celular s-a rostogolit mugind ca un uragan peste zidurile exterioare ale clădirii cenuşii a închisorii, de pe care zburau în ţăndări, scoase din ţâţâni,

obloanele sub care putrezeau în frig şi întuneric viaţa atâtor suflete.

Atunci, în acea dimineaţă de primăvară, lumea oraşului Aiud a putut vedea pentru prima oară chipul oamenilor care se arătau la ferestrele celulelor în lumina soarelui de primăvară, iar ei au putut vedea cum locuitorii Aiudului se apropiau cu priviri dilatate şi sufletul la gură, de închisoare, ca de o casă cu stihii. Dar ca la o comandă, s-au făcut auzite comenzi scurte şi ordinul prevestitor al morţii. Şi toţi ca unul, oamenii s-au oprit fără să înţeleagă însă că trebuie să se întoarcă la casele lor, până când o rafală scurtă de armă automată i-a convins să facă cale întoarsă.

Batalionul de intervenţie al trupelor de securitate care îşi avea cazarma lângă închisoare, a fost pus în stare de alarmă, santinelele de pe ziduri au fost dublate şi pe platformele de pază a fost instalat armamentul automat.

Totul a durat cca. o jumătate de oră, după care deţinuţii din celular puteau şi ei privi pentru prima oară după atâţia ani, oraşul şi lumea. După aceea, o altfel de linişte s-a aşternut peste închisoarea din Aiud, altfel decât aceea premergătoare furtunii. Era liniştea de după furtună, o linişte care în realitate şi ea purta în sâmburele ei o nouă furtună, care s-a abătut peste viaţa noastră, mai amarnic decât opresiunea sub care trăisem până atunci.

BĂTRÂNA D-NĂ "ZARKA", ÎŞI RETRĂIEŞTE TINEREŢEA

Concomitent cu demonstraţia de forţă care a cuprins întreaga închisoare, în dimineaţa acelui început de aprilie celulele au aruncat de la ferestre, pentru prima oară de când probabil a fost făcută "zarca", obloanele grele sub care oamenii au stat ca sub nişte siniştri ochelari. Odată cu acest început violent şi brutal al protestului nostru, în chiar dimineaţa acelei zile am declarat şi intrarea în greva foamei.

Deţinuţii din fiecare celulă prin faţa căreia defila hârdăul cu mâncare, însoţit de gardienii care îşi luaseră postul în primire, solicitau hârtie şi creion pentru a formula pe scurt doleanţele pentru care au ridicat această acţiune de protest.

Era pentru prima oară când administraţia închisorii din Aiud demonstra o solicitudine cum nu întâlnisem niciodată în ocazii asemănătoare, când cereai o bucată de hârtie pentru a pune pe ea ilegalităţile şi abuzurile ce te apăsau, cerând să se intre în legalitate.

Acum însă, din dispoziţia Securităţii care trebuia să ştie imediat ce determinase această neaşteptată acţiune şi grevă, umblau gardienii ca furnicile pe la vizetele celulelor, împărţind hârtie, călimări cu cerneală şi tocuri de scris.

Şi astfel au înflorit pe coala albă de hârtie cauzele şi doleanţele ce au determinat atitudinea noastră. Cum toate acestea erau crestate adânc în memoria fiecăruia dintre noi, operaţiunea s-a desfăşurat cu o rapiditate surprinzătoare pentru ofiţerii de la aparatul politic, care adunau cu sârg declaraţiile date de fiecare deţinut în parte.

Erau notate acolo pe foaia de hârtie toate abuzurile, ilegalităţile şi arbitrariul autorităţilor, începând cu aerul şi lumina care ne fuseseră furate de obloanele sub care trăiam, continuând cu condiţii inumane de detenţie şi terminând cu asistenţa medicală, legături cu familia, corespondenţă, pachet etc.

Până la ora prânzului toţi legionarii aflaţi în cele 30 de celule de la etaj, predaseră declaraţiile de protest, încât către ora 11, fiecare stăteam în celulele fără obloane, în bogăţia de lumină ce invadase pentru prima oară de afară, aşteptând calmi şi hotărâţi desfăşurarea evenimentelor ce vor urma.

De data aceasta nu mai era vorba de un caz izolat de protest pe care silnicia Securităţii îl stingea în întunericul unei celule negre, unde cel în cauză era aruncat cu oasele zdrobite de pumnii şi ciomegile bătăuşilor de meserie.

Acum, cazului nu i se mai putea spune nebunie, pentru că de data aceasta nebunia cuprinsese toată închisoarea,

însumând mii de proteste, conştient şi lucid exprimate, cerându-şi într-un singur fel rezolvarea. Ceea ce se petrecea în dimineaţa aceea în închisoarea de la Aiud, depăşea competenţa şi răspunderea locală, cazul fiind de resortul direct al Ministerului de Interne, căci ceea ce se petrecuse în dimineaţa aceea din primăvara lui 1957 la Aiud, se putea petrece prin surprindere în ţara întreagă, ca în cazul Ungariei.

Într-adevăr, surpriza şocului primit de administraţia închisorii se putea citi pe chipurile gardienilor. Atitudinea lor reţinută era însă numai tactul şi aparenţa ce fuseseră recomandate de sus, pentru că ceea ce urma să se petreacă la noi, Gheorghiu-Dej direct avea să ordone.

Strânse toate declaraţiile de către ofiţerul politic, peste "zarca" s-a aşternut iarăşi tăcerea de totdeauna, cu diferenţa că tăcerea de acum prevestea marea furtună ce se va abate asupra noastră.

Bucata de turtoi şi gamela de mâncare s-au întors la bucătărie, unde scăzute printr-un proces verbal, urmau să îngraşe porcii fermei închisorii pe care-i împărţeau între ele cadrele închisorii.

Fiecare dintre noi am rămas tăcuţi între cei patru pereţi de 2/3 metri, doar bătăile în morse tulburau monotonia timpului, în scurgerea lui către necunoscutul spre care mergeam. Nu aveam a ne mai comunica nimic, fiecare ştiind ce are de făcut pentru toate ipotezele pe care ni le pusesem.

A trecut şi prima noapte peste noi în celulele fără de obloane şi în dimineaţa următoare la deşteptarea de la ora 5 parcă nu fusese niciodată o tăcere atât de adâncă pe "zarca", iar noi nu realizasem încă ceea ce s-a petrecut, într-atât nu ne venea să credem că am fost în stare de o atât de perfectă sudură morală şi hotărâre. Nici unul n-am fost scoşi ca de obicei la obişnuitele anchete, ca atunci când era vorba de un caz izolat, pentru că acum era vorba de o atitudine de masă care îşi exprimase şi doleanţele şi hotărârea.

Din lipsă de legături nu ştiam ce se petrece la închisoare, însă către seară şi-au făcut apariţia cadre medicale

în halate albe, care veniseră cu o caravană sanitară, însoţite de aparatură pentru cazul intervenţiei pe calea hrănirii artificiale.

UN VECHI CAMARAD ÎN CARE INTRASE FRICA

La ore destul de târzii, uşa celulei mele se deschide şi gardianul împinge înlăuntru un deţinut care îmi era necunoscut –cel puţin pentru început. Era avocatul Victor Corbuţ, prieten şi camarad cunoscut mie încă dinainte de 1940, care într-atât era de schimbat şi de timorat, că nu l-am recunoscut şi nu înţelegeam ce se petrece cu el. El venise la Aiud odată cu naţional-ţărăniştii evacuaţi de la Oradea, printre care se rătăcise de la începutul arestării şi Securitatea îl uitase printre aceştia. Ajuns aici însă şi aflându-se şi el la parter cu o parte din naţional-ţărăniştii care au intrat în grevă, el a rămas în afara acţiunii şi atunci administraţia închisorii l-a trimis în celula mea, socotind că mă poate influenţa. Lucrurile s-au petrecut însă tocmai pe dos.

Este adevărat că Victor Corbuţ era extrem de fricos şi – aşa cum mi-a declarat - pusese stăpânire pe el o frică de moarte - era convins că vom fi împuşcaţi la noapte. Mi-am dat seama că am de-a face cu un caz psihologic şi nu am mai insistat în a-l face atent că locul lui trebuie să fie numai lângă noi.

I-am spus însă pe un ton tranşant, că dacă se lasă manevrat de comunişti, făcându-i să creadă că îl pot folosi ca spărgător de grevă, atunci înseamnă că el îmi dă libertatea să cred că şi până acum a mai făcut jocul lor şi că – în concluzie - singurul lucru corect din partea lui este să părăsească imediat celula mea. I-am spus că o altă alternativă nu există, decât să bată în uşă şi să ceară să fie scos afară din celula mea, sau să ceară hârtie şi creion şi să se declare alături de noi. Era firesc ca până la urmă bunul simţ să învingă şi să înţeleagă că sfatul meu este singura rezolvare a problemei lui personale.

Ştiam că dacă lucrurile vor avansa în timp, se va acţiona asupra noastră cu hrănire artificială, care este o sabie cu două tăişuri, dacă bineînţeles cei care sunt forţaţi să o primească nu sunt hotărâţi.

Admiţând însă că 50% din cei ce se aflau în greva foamei, vor ceda în zilele următoare, mai rămâneau 50% pe care ei nu ar fi reuşit să-i înspăimânte cu hrănire artificială. Târziu, în anii care au urmat, s-a auzit că Gheorghiu-Dej l-a însărcinat pe Bodnăraş, să lichideze "răzmeriţa" de la Aiud, întrebuinţând toate mijloacele posibile, chiar moartea unora dacă împrejurările o vor cere.

Personal eram obişnuit cu măsura brutală a hrănirii artificiale la care autorităţile recurgeau dacă celelalte mijloace de constrângere nu-şi atingeau scopul. Personal, nu mai ştiam de câte ori am fost hrănit artificial în ocazii asemănătoare în Uniunea Sovietică şi chiar în ţară, la Jilava.

Încă o noapte nedormită, după care dimineaţa a început o forfotă mare pe "zarca". Personal sanitar străin de penitenciar, utilat cu tot necesarul pentru începerea operaţiei de hrănire artificială, trecea însoţit de gardienii de pe "zarca" de la o celulă la alta.

Se auzeau refuzuri violente, proteste, uşi trântite, ţipete şi mi-am dat seama că lucrurile merg foarte greu.

Deodată uşa celulei mele se deschide şi în prag apare căp. Chirilă –ofiţerul cu regimul închisorii - însoţit de un gardian şi 2 sanitari în halate, care purtau cu ei obişnuitele ustensile pentru hrănire artificială : o pâlnie cu furtun de cauciuc, o cană în care se afla combinaţia aceea pe care o cunoşteam, de lapte, griş, glucoză într-o stare destul de fluidă ca să poată aluneca pe furtun. Toţi răsuflau greu şi îşi spărgeau fruntea de transpiraţie. Lui Corbuţ i-am spus să stea sub fereastră, iar eu am început discuţiile cu căp. Chirilă, care mi-a spus că are dispoziţii să procedeze la hrănirea artificială şi că mă roagă să nu-i fac greutăţi.

I-am răspuns calm, pe tonul cel mai simplu, dar şi cel mai hotărât că nu primesc hrană artificială până când nu va

avea loc în primul rând măsura legală care se impune, şi anume aceea a discuţiilor. Chirilă, impresionat şi obosit de greutăţile întâmpinate, a închis uşa şi a plecat mai departe.

Către seară a trecut pe la fiecare celulă câte un grup de civili de la Interne însoţiţi de col. Coller care ne-au comunicat că cei pe care i-am influenţat noi au părăsit greva foamei, dar pe noi, cei care am organizat-o, ne aşteaptă procese şi vremuri grele. Li s-a răspuns printr-o tăcere unanimă, lucru care a avut darul să îi irite şi mai mult.

Am înţeles atunci că suferinţa cu care eram ameninţaţi cuprindea şi promisiunea de uitare, din partea lor, dacă ne renegăm dreptatea pentru care am pornit acţiunea. Acest lucru îmi amintea aceeaşi încercare de ademenire, pe care ne-o făcuse odinioară, acolo la Oranki, g-ralul Vladimirov, în 1948.

". . . DIN MORŢI, CU MOARTEA PRE MOARTE CĂLCÂND…"

Ne aflam în dimineaţa Vinerii Mari, din săptămâna Sfintelor Paşti ale anului 1957.

Îmbătaţi de lumina şi aerul curat al primăverii pe care n-o mai oprea greutatea obloanelor, priveam seninul cerului pe care-l tăia din când în când zborul păsărelelor ce se invitau unele pe altele la împerecherea la care legile firii le chemau în fiecare primăvară. Întâmplările care se consumaseră în ultimile trei zile rămăseseră parcă departe în trecut, dar amintirea lor ne obliga să fim pregătiţi sufleteşte pentru surprizele care eram siguri că vor veni.

Către orele 9 dimineaţa, cei din celulele alăturate, - dr. Uţă, Monu, Jaluba ş.a, m-au făcut atent că se umblă pe la uşi şi coboară câte cineva jos la parter.

Ascultând cu atenţie, am auzit cum gardianul de pe etaj, încălţat în "pisici" (nişte şoşoni de pâslă pe care-i trăgea peste cizme ca să estompeze zgomotul), am auzit zic, cum deschidea

cu atenţie uşile la anumite celule, din care scotea câte un deţinut, pe care în linişte îl cobora la parter.

Mă aflam atunci în celula 47 de la etaj, adică a doua de lângă scara de coborâre spre parter, aşa încât fiind foarte atent, în liniştea ce domnea pe tot etajul auzeam cum de jos veneau nişte sunete ca acelea pe care le face ciocanul pe nicovala metalică. Mi-am dat seama că acolo jos la parter, cei ce coborau erau puşi în lanţuri. Ascultam cu urechea lipită de crăpătura uşii şi la un moment dat am auzit chiar cum paşii gardianului s-au îndreptat spre uşa celulei mele. Un minut, o jumătate… şi i-am auzit cheia introdusă uşor şi cu atenţie în lacătul de la zăvorul uşii. Uşa s-a deschis şi în cadrul ei a apărut plt. Popa, obosit după nopţile nedormite de când toţi gardienii erau consemnaţi în închisoare.

Totdeauna am fost de părere că atunci când unul din deţinuţi era luat şi dus în necunoscut, cel în cauză să vorbească ceva cu glas tare, pentru ca cei ce auzeau să ştie cine a fost şi încotro este dus. Aşa că după ce gardianul mi-a spus pe un ton şoptit să pun zeghea pe cap, eu, cu voce tare şi clară, i-am răspuns: "d-le plt. Popa, dacă Dumnezeu ne va da zile să trăim, va veni o vreme când amândoi ne vom aminti de cele ce se petrec în Aiud, astăzi în Vinerea Mare a Paştelui!" Plt. Popa n-a spus nimic, dar mi-a făcut semn să-l urmez. În urma mea, în celula din care am fost scos a rămas singur bietul Corbuţ, care cu ochii ieşiţi din orbite privea îngrozit la mine, dar eu m-am apropiat de el, l-am îmbrăţişat şi i-am spus să rămână cu Dumnezeu. Gardianul m-a coborât la parter, m-a băgat în camera gardianului de serviciu, care era chiar la baza scării, în faţa uşii de ieşire din "zarca".

Acolo, înlăuntru, stupoare !

Colonelul de securitate Coller, comandantul penitenciarului Aiud, investit cu puteri depline de stăpânii săi, sta pe un scaun, cu şapca ridicată de pe fruntea pe care şiroiau broboane de sudoare şi, cu o listă în mână, asista încruntat şi cu fălcile încleştate la operaţia ce se desfăşura sub ochii săi.

Fiecare deţinut adus acolo, era trântit pe ciment de doi gardieni, i se băteau lanţuri la picioare, cătuşe la mâini şi legătură de lanţ între ele, după care dispărea undeva, afară din "zarca". Cel care cobora scara, nu-l mai afla acolo pe cel care coborâse înaintea lui.

Nu ştiu de ce, dar toată scena aceasta m-a aruncat parcă într-o epocă îndepărtată a istoriei omenirii, în care gâzii răsplătiţi pentru bestialitatea lor, trăiau satisfacţia suferinţelor în care se zvârcoleau cei chinuiţi de ei. Iar colonelul Coller asemenea era unuia dintre cei care aşteaptă răsplata cruzimilor lui, din partea acelora care l-au investit cu puteri depline, de viaţă şi de moarte asupra noastră.

Alături de el se afla căp. Chirilă, care pătruns de răspunderea ce i-o conferea funcţia lui de ofiţer cu regimul închisorii, supraveghea îndeaproape punerea noastră în lanţuri.

În atmosfera aceea de tăcere adâncă, când întreg ritualul se defăşura ca după regulule pe care trebuiau să le respecte actorii unei piese de teatru, fiecare îşi cunoştea rolul pe care-l juca şi cu mişcări mecanice şi-l interpreta acolo, pe scena aceea improvizată, pe ciment, în camera gardianului de la "zarca" Aiudului.

Într-unul din colţurile acelei celule se aflau o grămadă de lanţuri şi cătuşe, aşteptând să muşte din gleznele picioarelor noastre.

Intuind gestul gardienilor care s-au repezit la mine să mă trântească pe ciment, le-am făcut semn să se oprească şi spunându-le că-i scutesc de acest serviciu, m-am aşezat jos pe ciment, cu picioarele întinse spre nicovala pe care se băteau niturile de plumb la lanţurile pe care trebuia să le port.

Privind comedia sinistră care se desfăşura sub ochii mei şi pe cei ce îşi interpretau rolurile, fără voia mea gândul m-a purtat undeva departe în istoria de început a creştinismului şi cercetând atent figura cu trăsături specific semite a lui Coller, am înţeles că nici după 2000 de ani n-a obosit ura ancestrală a acestei rase, împotriva celor ce s-au mărturisit întru Hristos.

Şi tot atunci am repetat în gând, ceea ce de multe ori am spus-o cu glas tare unora şi anume, că nu la întâmplare a fost trimis Coller la Aiud, la această închisoare, unde se aflau osândiţi cei contra cărora el avea un îndoit motiv să-i urască, pentru dubla lor calitate de creştini şi în al doilea rând de legionari.

Conştient că nu mai am nimic de pierdut şi convins că zilele noastre se numără cu orele care vor trece până vom ajunge pe malurile Mureşului, într-o pornire de ură contra a tot ceeace reprezenta pentru mine, în acel moment, acest descendent al "poporului ales" i-am spus că pentru mine nu este o dezonoare să port aceste lanţuri la picioare atâta timp cât un neam întreg, afară acolo în ţară, le poartă în conştiinţă şi în gură.

După ce întreg ritualul a fost terminat, m-am ridicat cu greutate de pe jos pentru că lanţurile de la picioare erau legate printr-un alt lanţ de cătuşele de la mâini.

Dacă ochiul indiscret al vreunui reprezentant al lumii libere care ne-a vândut fără termen de expirare comuniştilor, ar fi privit scena, ar fi crezut că poate mă fac vinovat de cea mai abominabilă crimă petrecută vreodată în istoria omenirii. După ce mi s-au îndesat nişte ochelari de tablă pe cap am fost luat de braţ de unul din gardieni, care după ce m-a scos afară, m-a ajutat să urc într-o dubă, în care se aflau alţii, sosiţi înaintea mea acolo. Deocamdată am fost făcuţi atenţi că nu avem voie să comunicăm între noi. Au mai sosit după mine încă 3-4 deţinuţi din "zarca" şi fără să ne vedem unul pe altul, am fost înghesuiţi pe două bănci, între noi aflându-se doi gardieni care ne opreau să comunicăm.

După duba noastră venea o maşină mică de securitate în care se aflau doi din reprezentanţii Ministerului de Interne, trimişi special pentru anchetarea şi rezolvarea situaţiei în care se afla închisoarea Aiud.

Către orele 13 am simţit că ieşim pe poarta întâia a închisorii şi am plecat în acel total necunoscut, căruia de atâtea ori i-am fost încredinţat de soartă.

La cca. un sfert de oră de la plecare, când maşina rula cu viteză pe una din şoselele Ardealului, toţi într-un gând şi într-un glas, fiecare simţind nevoia să ştie cine este lângă el pe acest drum care poate era ultimul din viaţa noastră, ne-am spus numele, ne-am scos ochelarii de tablă şi ne-am strâns mâinile, în ciuda protestelor celor doi gardieni, care până la urmă au sfârşit prin a ne ruga să vorbim încet, iar când ne vom opri pentru a coborî din dubă să ne punem din nou ochelarii la ochi. La insistenţele noastre, unul din gardieni ne-a spus cu glas scăzut că mergem spre Cluj.

Plecasem din "zarca" Aiudului 13 inşi, al căror nume îl redau în măsura în care memoria mă mai ajută :

-Nistor Chioreanu, Aurel Călin, Mircea Nicolau, dr. Uţă, Sandu Mazilu, Ică Spirescu, Teofil Mija, Nae Stănescu, părintele Grebenea, prof. George Manu, subsemnatul şi alţi 2-3 inşi de care nu îmi reamintesc momentan.

După aproximativ 2 ore, duba s-a oprit, gardienii ne-au rugat să ne punem ochelarii şi să nu mai vorbim. O poartă s-a deschis cu scârţâitul acela metalic al porţilor de puşcărie, după care duba rulând cu viteză mică, s-a oprit într-o curte interioară. Gardienii au deschis uşa dubei şi ajutaţi de alţi gardieni ne-am coborât şi am fost împinşi printr-o uşă, pe nişte scări ce coborau.

Ne-am dat seama că ne aflăm undeva într-un beci cu celule, pentru că am putut vedea pe deasupra ochelarilor uşile celulelor aliniate pe partea dreaptă a unui coridor care lucea de apa ce fusese aruncată pe el. Fiecare am fost băgat în câte o celulă, mai mică decât cea din care plecasem de la Aiud şi în care se avusese grijă să se arunce 2-3 căldări cu apă.

Intrat în celulă, mi-am scos ochelarii şi am văzut la lumina unui bec chior că apa aruncată pe cimentul celulei era egal reprezentată şi se ridica deasupra tălpilor bocancilor. Celula era oarbă, în ea aflându-se un scăunel pe care era aşezată o gamelă cu apă, iar într-un colţ o tinetă pentru murdărie.

Nici o mişcare nu se auzea dincolo de pereţii acestor celule-mormânt în care fusesem aruncaţi, doar zgomotul înfundat al vreunui maşini grele ce trecea prin apropierea acestui beci se transmitea vag de la distanţă pe sub pământ.

Târziu în noapte, când nu aveam de unde şti la ce oră mă aflam, s-au auzit deschizându-se uşi la celulele învecinate cu mine.

După câteva minute uşa se deschide cu putere şi un gardian încruntat îmi îndeasă cu duşmănie pe cap ochelarii de tablă, mă apucă violent de braţ şi porneşte cu mine, izbindu-mă de toţi pereţii pe lângă care treceam. Mi-am impus voinţa, am tăcut, am urcat cu multă greutate scările de ciment până la parterul clădirii, în care se aflau birourile de anchetă. Lanţurile de la picioare şi cătuşele de la mâini, legate cu un lanţ de picioare, făceau un zgomot sinistru pe coridoarele reci şi umede pe care treceau.

Ajuns sus, abia acolo mi-am dat seama că mă aflu în arestul Securităţii din Cluj şi că ne aflăm cu toţii în ancheta ordonată de Ministerul de Interne şi încredinţată Securităţii de la Cluj, în vederea trimiterii noastre în faţa unui tribunal (cel puţin aşa ni s-a comunicat de primul anchetator cu care am luat contact).

Ancheta era condusă de un "grad" superior, trimis de Ministerul de Interne, "grad" care trecea din când în când prin birourile de anchetă, unde un colectiv din câte trei securişti "lucrau" de zor pe anchetaţii care le fuseseră trimişi de la Aiud.

Ne aflam în a 4-a zi de greva foamei, condiţia noastră fizică era satisfăcătoare încă, cea morală fiind excelentă. Cine a trecut prin anchetele Securităţii cunoaşte pornirea acestora contra celor pe care-i anchetează. La ameninţarea lor că de data aceasta vom plăti cu viaţa atitudinea noastră criminală la organizarea şi participarea sabotării regimului închisorii de la Aiud, noi nu am avut nimic de spus, lucru care a scos şi mai mult din sărite pe cei ce ne anchetau.

Ceea ce mi s-a cerut să recunosc era faptul că în mod deliberat şi premeditat am organizat împreună cu cei cu care

mă aflam acum acolo acţiunea criminală de protest şi distrugere a închisorii ca şi greva foamei, care şi ea este o atitudine duşmănoasă şi criminală contra ordinii socialiste. Acuze stil marxist, din acelea pe care şi ruşii mi le aduceau, acolo acasă la ei, în situaţii asemănătoare.

Poziţia mea, încă de la început, a fost că nu mai am nici o declaraţie de dat în afara aceleia pe care am dat-o la Aiud cu ocazia intrării mele în acţiunea de protest pe calea grevei foamei şi în care am recunoscut că am participat deliberat la această acţiune de protest, pentru motivele binecunoscute pe care le-am scris pe hârtie, dar că pregătirea morală şi organizarea ei nu îmi aparţine nici mie şi nici altora din închisoarea Aiud, decât personal lui Gheorghiu-Dej, căci el se face vinovat de condiţiile barbare în care trăim în închisorile din România şi că aceste condiţii au generat protestul şi greva noastră. El este autorul moral, el care cunoaşte starea în care trăiesc deţinuţii politici, el care în puţinii ani pe care i-a trăit în închisori şi lagăre, s-a bucurat de un regim uman şi civilizat. Este lesne de imaginat ce a urmat. Insultat, înjurat şi bătut, am fost trimis la beci, unde se auzeau gemetele celorlalţi camarazi şi unde la un moment dat am început cu toţii să ţipăm, strigând să vină Gheorghiu-Dej, să recunoască că din pricina lui am ajuns aici.

LA ZARCA ÎNCHISORII GHERLA

Gardienii, luaţi pe neaşteptate, zăpăciţi de ceea ce se petrecea acolo, deschideau vizetele şi ne rugau să nu mai strigăm că se aude până dincolo, în străzile oraşului.

După 48 de ore de anchete zi şi noapte, în care am fost ţinta tuturor brutalităţilor, fără să mi se poată lua nici o declaraţie în sensul dorit de ei, într-o dimineaţă am fost scoşi din celule, urcaţi într-o altă dubă şi am pornit-o din nou la drum. N-am uitat niciodată însă, că ultimul cuvânt al

anchetatorilor de la Cluj a fost acela că unii din noi vom plăti cu viaţa această atitudine.

După 2-3 ore de mers cu maşina, am simţit că ne-am oprit în faţa altor porţi de puşcărie cu scârţâitul lor metalic şi că am intrat din nou în curtea altei închisori. Duba a traversat curtea interioară şi s-a oprit undeva în faţa unei porţi mai mici, unde am coborât şi prin care pe rând am pătruns fără ochelari înlăuntrul unei curţi mici interioare. Eram în "zarca" închisorii de la Gherla.

Se vede treaba că toate închisorile împărăţiei austro-ungare, aveau fiecare câte o "zarca", loc de supliciu cu regim mai greu decât închisoarea propriu-zisă. Şi curtea mică, pavată cu piatră de râu, ca şi zidurile "zarcăi", tot de piatră, erau acoperite de un muşchi verde şi murdar, care emana un miros de mucegai bătrân ca şi vârsta temniţei în care vom intra noi.

Totul, de cum am pătruns în curtea acestei închisori, totul mirosea aici a sânge şi a crimă. Gherla, închisoarea din Gherla, era fieful lui Goiciu, acel bulgar din oraşul de pe Dunăre (Galaţi), care nu şi-a dezminţit originea lui "volgară", vestit prin fărădelegile şi crimele cu care s-a făcut demn de acest nume - şi aşa fatidic -, al Gherlei.

Am fost introduşi în curte, poarta s-a închis în spatele nostru separându-ne total de restul închisorii. Câţiva dintre cei ce ne aflam în micul nostru grup mai fuseseră cândva în închisoarea din Gherla, încât au recunoscut "zarca" şi, arătându-ne o celulă ce se afla deasupra scării interioare ce conducea la etaj, ne-au spus că acolo şi-a pus capăt zilelor Crişan, spânzurându-se cu nojiţele de la opinci, pentru a nu fi torturat de tiranii ce i-au tras pe roată pe Horia şi Cloşca.

Privind în sus spre celula lui Crişan, îi vedeam parcă chipul şi-l auzeam parcă întrebându-ne, ce şi al cui blestem ne-a ajuns de pătimim din partea fraţilor noştri în Ardealul care doar acum e al nostru, al românilor !

Un zăngănit de chei ne-a smuls din visare, poarta din spatele nostru s-a deschis şi ne-am trezit înconjuraţi de o "haită" de securişti şi gardieni, care ne priveau încruntaţi ca şi

când sosirea noastră aici le-a furat liniştea. Într-un fel era adevărat, chiar dacă noi nu gândeam la aşa ceva.

În fruntea lor se afla maiorul Goiciu, scund de stat şi îndesat, cu figura pătrată şi căutătura criminală a ucigaşului de meserie, secondat de ofiţerul politic, lt. major Vomir şi de cel cu regimul închisorii, lt. Istrati, urmaţi de o ceată de gardieni, fiecare cu palmaresul lui în schingiuirile aplicate elevilor şi studenţilor ce au trecut prin reeducarea şi demascările care îşi mutaseră mediul, nu şi năravul, de la Piteşti în Gherla.

Ne priveau ca nişte lupi, gata să ne sfâşie în clipa când "şeful" le-ar fi făcut un semn doar. Deocamdată însă, Vomir a dat citire dintr-o listă numele fiecăruia, care când se auzea strigat era imediat înşfăcat de un gardian şi condus în celula ce-i fusese repartizată dinainte.

În lanţuri şi cătuşe, aşa cum plecasem din Aiud, cu gleznele şi mâinile însângerate de contactul cu greutatea brăţărilor metalice, am păşit fiecare în celula lui. În care după ce uşa a fost închisă şi zăvorul prins în lacăt, am răsuflat uşuraţi ca atunci când ajungi acasă după un drum greu şi istovitor.

Ce va urma şi cât vom rămâne aici, aceasta e o treabă care nu depindea cu nimic de noi. Ceea ce depindea cu adevătat de noi era însă ce va trebui să facem acum când datele problemei s-au schimbat radical pentru noi cei ce am fost scoşi de la Aiud şi aruncaţi în "zarca" de la Gherla. Intram în a 6-a zi de greva foamei, pe care noi o începusem la Aiud împotriva administraţiei închisorii din Aiud, cu care noi iniţiasem un dialog pe care trebuia să-l continuăm în vederea doleanţelor noastre.

În prezent nu ne mai aflam la Aiud şi, după ce am trecut şi prin ancheta securităţii de la Cluj, obiectivele acţiunii noastre –chiar dacă vor rămâne aceleaşi pe viitor – acum însă nu mai sunt de actualitate. Pentru ca să preîntâmpinăm o nenorocire care s-ar fi putut petrece cu viaţa vreunuia dintre noi, ne-am gândit în mod serios ca începând de a doua zi să vedem dacă nu cumva se impune să încetăm greva foamei.

În noaptea aceea şi în dimineaţa ce i-a urmat, am luat legăturile prin morse şi ne-am comunicat hotărârea pe care o gândeam, nu înainte însă de a cere ca a doua zi de dimineaţă să chemăm ofiţerul de serviciu şi să-i comunicăm că vrem să stăm de vorbă cu Procuratura locală, căreia avem să-i facem unele comunicări. Ceea ce urmăream noi era să nu ieşim din greva foamei prin organele închisorii de la Gherla, că nu acolo declarasem acţiunea de protest şi nici prin organele securităţii da la Cluj, ci prin organele Procuraturii, autoritate neutră, căreia să-i comunicăm hotărârea noastră.

Chemând ofiţerul de serviciu, pe la orele 11 dimineaţa au venit la noi 2 procurori de la Procuratura judeţului Cluj, cu care am discutat cele ce stabilisem. Le-am spus că între noi şi administraţia închisorii Gherla nu există nici un proces, că greva noastră a fost declarată în închisoarea de la Aiud, de la care aşteptăm în continuare soluţionarea problemei, dar că din moment ce ne aflăm acum în închisoarea din Gherla, înţelegem să comunicăm Procuraturii că începând de astăzi încetăm greva foamei, rezervându-ne dreptul să acţionăm în consecinţă la momentul oportun. Reprezentanţii Procuraturii au luat act de comunicarea făcută de noi, ne-au promis că vor comunica-o şi administraţiei închisorii Gherla şi Securităţii din Cluj, după care au plecat.

Noi am intrat în viaţa normală de celulă, ni s-a trimis la cerere ceai, care a fost distribuit tuturora şi aparent situaţia părea intrată în normal, deşi în intimitatea gândurilor noastre simţeam că lucrurile nu se vor opri aici.

A treia zi după ieşirea noastră din grevă am fost scoşi câte unul afară în curtea interioară, unde ni s-au tăiat lanţurile de la picioare şi ni s-au scos cătuşele de la mâini.

După încă trei zile, când nimeni nu mai luase contact cu noi, într-o dimineaţă ne-am trezit într-un zgomot de voci care invadaseră curtea interioară a “zărcii”. Stupoare !

Erau suta de deţinuţi, camarazi de-ai noştri, aduşi de la Auid, aici în “zarca” din Gherla, aleşi după criteriile lui Coller

şi a aparatuli politic, care împreună cu noi vor împărtăşi aceeaşi soartă timp de un an de zile.

113 SUFLETE ÎN DERIVĂ PE PUNTEA SUSPINELOR . . .

. . . Dacă se putea chema magie transferul celor 100 de suflete pe care Coller le-a "virat" lui Goiciu la Gherla, acest lucru nu aveam de unde să-l ştiu eu, un neiniţiat în ale Cabalei, dar de un lucru pe care-l simţeam sigur era acela că cele 113 suflete, care şi-au dat întâlnire aici, pe puntea suspinelor de la Gherla, mă obliga să mă duc cu gândul la acel joc al hazardului, care de data aceasta ne-a prins şi pe noi în nedesluşitele lui taine.

Alegerea celor 100 de suflete sosite în exil de la Aiud, ca şi alegerea celor 13 care sosiseră mai înaintea lor, nu a fost făcută nici ea la întâmplare, anumite criterii fiind luate în consideraţie de cei care, în frunte cu Coller, au alcătuit şi acest lot.

Cu sosirea celor 100 de inşi, "zarca" de la Gherla se umpluse (parter şi etaj), la subsol fiind celulele de izolare, care cât timp am stat noi aici au fost ocupate pe rând. Fiecare trebuia să treacă măcar de 2-3 ori prin ele, pentru câte 7, 14 sau 21 de zile de izolare cu regim greu.

Cu sosirea "sutaşilor" s-a făcut un nou aranjament pe "zarca". Noi, cei 13, care fusesem izolaţi câte unul, am fost comasaţi, eu având drept parteneri de celulă pe av. Ică Spirescu şi pe Teofil Mija.

Primele 2-3 săptămâni au însemnat perioada de adaptare la noua situaţie creată atât de dispozitivul în care urma să trăim, cât – şi mai ales – de dispoziţiile Ministerului de Interne, care dirija din umbră întreaga operaţie.

Pe noi, cei 13, ne-au transportat de la Aiud imediat după începerea grevei, cu scopul dublu : acela de a ne trece prin ancheta Securităţii din Cluj în vederea depistării

organizatorilor şi aceea de a ne izola de masa deţinuţilor **legionari** de la Aiud.

Pe ei, cei 100, veniţi după noi, i-au adus tot pe motivul izolării de masa deţinuţilor din Aiud, pentru ca astfel să poată manevra cu mai multă uşurinţă în vederea calmării spiritelor şi stagnării protestelor.

Greva de la Aiud, cum am fost informaţi de cei care sosiseră de acolo, a luat sfârşit cu promisiunile că unele din revendicări vor fi satisfăcute, altele nu, pentru ca până la urmă să nu se respecte nimic, ba dimpotrivă, să se instaureze un regim de teroare şi mai teribil ca până atunci.

Aici, în Gherla, după ce lucrurile s-au mai liniştit oarecum, începând de prin luna iunie, securitatea de la Cluj a început să se facă simţită. A iniţiat o serie de anchete care se desfăşurau în birourile administraţiei, de către aşa-zişi procurori, împuterniciţi de Ministerul de Interne cu investigarea cauzelor şi stabilirea răspunderilor privind organizarea protestului şi a grevei foamei de la Aiud.

Mi-am adus aminte de avertismentul securităţii de la Cluj, care ne ameninţase că cele întâmplate la Aiud vor costa viaţa unora dintre noi şi-am simţit atunci cum Securitatea ne urmăreşte în continuare.

Într-adevăr, după 2-3 chemări la anchetă mi-am dat seama că neavând nici un fel de dovezi în sensul dorit de ei, totul era făcut ca să ne piseze nervii, să ne fure liniştea, orice contradicţii sau discuţii mai tari erau pretexte pentru izolarea la care eram trimişi, pentru ca ieşiţi de acolo să o luăm iarăşi de la capăt. Erau puşi să ne provoace cât mai multe suferinţe, pentru exterminarea noastră fizică.

Ne ameninţau permanent că au contra noastră declaraţii de care vor face uz la proces, unde vor veni ca martori ai acuzării camarazi de-ai noştri de la Aiud.

Dacă nu răspundeai cum ar fi dorit ei la întrebările puse, te trimiteau direct la izolare, iar dacă discutai în contradictoriu se petrecea acelaşi lucru, încât pe la începutul

lunii iulie m-am hotărât să nu mai accept să ies la anchete, lucru pe care l-am comunicat şi unora din camarazii mei.

Într-adevăr, când am fost din nou chemat, am trimis vorbă prin gardianul care venise să mă ia că, începând cu data respectivă, nu mai ies din celulă. Desigur că era un refuz de executare a unei dispoziţii de care ei s-au folosit imediat pentru a mă băga 7 zile la izolare, cu scopul nebănuit de mine la ora aceea. Nu ştiam şi nici nu am bănuit vreodată ce plan diabolic şi criminal a ţesut în umbră securitatea de la Cluj, folosindu-se de complicitatea lui Goiciu în mâinile căruia mă aflam şi care era de o cruzime fără pereche.

Dar pentru ca cineva să-şi poată face o imagine cât mai aproape de realitate, voi reda mai jos una din întâlnirile mele cu "satrapul de la Gherla", cum era denumit de deţinuţi maiorul Goiciu, comandantul închisorii Gherla.

Avusesem 2-3 întâlniri cu el, ocazionate de anchetele la care eram chemat de cei de la Securitate şi i-am citit pe faţă, în vorbe şi priviri, pornirea criminală care respira din toată făptura lui.

PORTRETUL FIZIC ŞI MORAL AL LUI GOICIU

Într-una din zile a dat ordin să fiu adus de ofiţerul de serviciu în biroul lui, unde am fost obiectul unei scene care m-a edificat complet asupra intenţiilor lui bestiale.

Păşind în biroul lui, m-am oprit lângă uşă şi am dat bună ziua. Cu un urlet de fiară rănită, însoţit de o pleiadă de înjurături, a strigat la mine să ies afară.

Am ieşit, m-am uitat la ofiţerul de serviciu care înţelesese despre ce este vorba şi mi-a deschis din nou uşa. Eu am intrat din nou şi scena s-a repetat cu mai multă ferocitate.

A treia oară, Goiciu, lângă care se afla ofiţerul politic al închisorii şi un civil, a ieşit de la birou, s-a repezit la mine şi, într-o pornire sălbatică, înjurându-mă, m-a lovit, spunându.mi :

-“Mă, banditule, tu nu ştii să spui “să trăiţi” când intri în biroul comandantului unităţii ?”

Desmeticindu-mă din seria loviturilor primite în cap şi în faţă, i-am răspuns pe tonul cel mai calm, dar hotărât, că în viaţa mea nu am spus “să trăiţi” nimănui, nici chiar fostului meu comandant de divizie, care era general.

După altă serie de insulte şi lovituri, mi-a spus că el îmi va fi naşul, că mormântul meu va fi aici la Gherla şi că “vezi, acolo sus, de lampa aia o să te agăţ **ca să fii mai aproape** de Căpitanul vostru, de Moţa şi Marin”, şi a continuat pe tonul acesta o serie de inepţii, demn de nivelul de gândire al satrapului de la Gherla.

La auzul atâtor invective, mi-am dat o dată în plus seama că am în faţa mea un caz patologic, de criminal lombrozian, care nu are nici o lege şi nici un Dumnezeu.

Acesta era portretul fizic şi moral al aceluia care a patronat holocaustul de la Gherla şi care a mers cu sadismul până acolo, încât atunci când cadavrul avocatului, fostului deputat şi ministru, Aurelian Pană, nu încăpea în cutia în care urma să fie aruncat într-o groapă, a dat ordin să i se taie picioarele.

Am creionat în câteva trăsături portretul lui Goiciu, unul dintre cei mai sadici criminali, recrutat de Gheorghiu-Dej pentru postul de satrap al închisorii de tristă faimă de la Gherla şi am făcut acest lucru pentru ca să vă fac atenţi şi să nu vă surprindă setea criminală cu care şi-a imaginat punerea în practică a uneia dintre cele mai groaznice încercări prin care am trecut în acel an, precum şi sadismul cu care în mod lucid, cu sânge rece şi răbdare, supraveghea şi aştepta sfârşitul meu, sfârşit pe care nu mi l-a vrut aşa, dintr-odată, ci în timp cât mai îndelungat, dar sigur.

O INVENŢIE DIABOLICĂ A LUI GOICIU

Ultima mea pedeapsă cu izolarea în celulele aflate sub parterul "zărcii" a fost doar pretextul care să-i ofere timpul necesar punerii în practică a planului diabolic pe care cu mult timp înainte îl gândise.

Astfel, într-una din zilele începutului de iulie 1957, către orele 10-11 dimineaţa, uşa celulei de la izolarea în care mă aflam s-a deschis şi ofiţerul de serviciu mi-a spus să-mi pun zeghea pe cap, că a venit cineva de la poarta I-a să mă ia la anchetă. I-am comunicat că tocmai acesta era motivul pentru care mă aflu la izolare, pentru că am refuzat să mai particip la anchetele de la poarta I-a. Omul, sau nu ştia sau s-a făcut că nu ştie, dar a plecat să comunice acest lucru celor ce-l trimiseseră.

La un sfert de oră după aceea, uşa celulei se deschide din nou şi de data aceasta apar în prag, alături de ofiţerul de serviciu, ofiţerul politic - lt. major Vomir - însoţit de doi gardieni.

De cum i-am văzut mi-am dat seama că vor să întrebuinţeze forţa şi la invitaţia pe care mi-au făcut-o de a-i urma, le-am răspuns cu refuzul meu.

Discuţia a urmat pe un ton ridicat de o parte şi de alta şi, văzând că vor să intre peste mine, i-**am făcut atenţi că nu garantam de cele ce se vor întâmpla celui ce va îndrăzni să intre în celulă. O clipă de ezitare, după care Vomir, însoţit de ofiţerul de serviciu şi cei doi gardieni dau buzna în celulă şi se reped la mine. Are loc o scurtă busculadă, în care cascheta lui Vomir a sărit jos de pe cap şi mâna pe care a întins-o să-mi astupe gura a făcut cunoştinţă cu dantura mea puternică. Un ţipăt, o lovitură după ceafă aplicată de un gardian, un altul îmi aruncă o pătură pe cap, iar celălalt îmi răsuceşte mâinile la spate şi mi le prinde în cătuşe. Toată scena a fost însoţită de strigăte puternice de ajutor şi cum celulele camarazilor mei se aflau exact deasupra celulei mele de izolare, fereastra acesteia fiind sub fereastra celulelor lor, întreg acest vacarm petrecut aici a**

fost auzit de cei care ştiau că sunt în pericol şi au început toţi să strige, alertând toate celulele.

O sută de voci au zburat printre gratiile ferestrelor oblonite, să se facă auzite de posturile de pază de pe zidurile exterioare şi de lumea civilă ce trecea pe strada care se afla doar la doi paşi de celulele noastre, în spatele închisorii.

S-a repetat şi aici la Gherla scena cu strigătele de ajutor ale deţinuţilor politici din celularul mare al Aiudului, pe care lumea străzilor a auzit-o şi s-a apropiat de puşcărie.

Dar şi aici, la Gherla, ca şi acolo, la Auid, odată consumată scena de proteste, s-a lăsat peste ea greutatea timpului, cu liniştea celulelor în care putrezea mai departe viaţa oamenilor, sub cenuşa uitării care repede avea să acopere amintirea celor petrecute.

Am fost înfăşurat într-o pătură şi luat pe sus, am fost dus în biroul acela al lui Goiciu, în care se consumase scena umilitoare de care am vorbit mai sus.

De faţă erau doi civili, care ne anchetaseră şi mai înainte în calitate de aşa-zişi procurori, Goiciu şi întreg statul său major. Aruncat jos, m-am văzut înconjurat de această ceată de canibali care mai de care urlând şi lovindu-mă unde nimereau.

Doi gardieni s-au aşezat jos, mi-au pus lanţurile la picioare şi cătuşele la mâini.

Ultima secvenţă pe care am reţinut-o – pentru că imediat mi-am pierdut cunoştinţa – a fost figura schimonosită şi plină de ură sălbatică a lui Goiciu, care, aplecându-se asupra mea, mi-a suflat cu putere fumul ţigării în faţă, după care mi-a aplicat o lovitură cu cizma şi alta cu pumnul în plină figură. Simţeam căldura sângelui care-mi curgea din nas, alunecam parcă într-o prăpastie, după care nu am mai văzut şi nu am mai auzit nimic.

Cât a trecut de la secunda aceea fatală când mi-am pierdut cunoştinţa, nu aveam de unde şti atunci când mai târziu am deschis ochii şi m-am trezit undeva în întuneric, pe ciment.

Mă aflam ghemuit pe răceala unui ciment şi lângă mine am găsit o somieră de fier scundă, pe care era aşezată amintirea unei rogojini rupte şi o pătură cazonă, tocită şi spartă din loc în loc. Pe o bucată de scândură era aşezată o gamelă, iar alături o tinetă de murdărie.

Toate acestea le vedeam ca prin ceaţă, la lumina unei raze ce cădea oblic pe ciment, pornind de undeva de sus, ca de la înălţimea unui chepeng. M-am ridicat cu multă greutate, momentan nu simţeam durerea loviturilor primite, prima mea grijă fiind aceea de a-mi putea da seama unde mă aflam şi de a şti ce lungime avea lanţul de la picioare, ca şi cel care făcea legătura între cele două cătuşe de la mâini.

Am constatat oarecum liniştit că ambele lanţuri erau suficient de lungi, încât puteam să fac o jumătate de pas şi să mă servesc de mâini cu oarecare uşurinţă. Ridicat pe picioare, abia atunci am realizat că mă aflu într-o celulă cu totul curioasă în felul ei de a fi.

Mai întâi m-a izbit un miros de mortar proaspăt şi întinzând mâna pe peretele pe care se afla la înălţimea unui om un chepeng, comandat printr-un zăvor care se închidea pe afară, am dat peste cărămizile unui zid proaspăt executat. Mortarul dintre cărămizi era încă umed.

Am înălţat mâinile până la chepengul de scândură practicat în acest zid. Nu puteam privi prin crăpătura prin care pătrundea dâra de lumină, ea fiind mult prea sus.

Năvală de gânduri băteau ca ciocanele în tâmplele mele, căutând să înţeleg ce s-a petrecut şi unde mă aflu.

În intervalul de timp scurs între clipa când mi-am pierdut cunoştinţa şi clipa când mi-am revenit aici, nu ştiam ce s-a întâmplat cu mine. Am căutat să reconstitui traseul acestui fir al timpului, însă nu-mi puteam da nici un răspuns.

Am continuat investigarea celulei-cavou în care mă găseam şi am constatat că lungimea ei era cu ceva mai mare decât lungimea somierei metalice, deci era de cca. 3 m, iar lăţimea era egală cu jumătatea acestei distanţe.

Pentru moment nu-mi puteam da seama decât că această celulă a fost executată rapid şi în taină, concepută de mintea diabolocă a lui Goiciu. Dar pe unde am fost introdus eu aici nu puteam înţelege – şi nu voi şti acest lucru decât atunci când, după 9 luni de zile, la 1 aprilie 1958, puterea lui Dumnezeu care m-a ajutat să supravieţuiesc, m-a redat luminii în împrejurările pe care vi le voi prezenta în continuare.

AMINTIRI DESPRE UN TIMP FĂRĂ DE HOTARE

Voi încerca să rememorez nişte amintiri trăite în cea mai lungă noapte care se lăsase peste viaţa mea. Amintiri despre un timp prin care înotam ca într-o ceaţă pâcloasă, din care încercam să ies, fără putinţă de scăpare.

Durerea despărţirii de ceea ce însemnase până atunci viaţa mea s-a produs pe cât de neaşteptat pe atât de brutal, încât trăiam acut acea rupere bruscă de viaţa din care am fost smuls, pentru a fi aruncat în acea claustrare totală în care îmi voi toarce mult timp firul vieţii, de acum încolo.

Pentru mine timpul se oprise atunci, în secunda aceea buimacă, când s-a produs desprinderea dureroasă de tot ceea ce însemnase până atunci viaţă, în acea secundă în care cunoştinţa mea despre lume a încetat să mai existe şi când eu însumi să mai exist pentru mine, ca şi pentru cei din mijlocul cărora fusesem smuls cu o oră mai înainte.

Când mi-am revenit din şocul prin care am trecut, am realizat dintr-odată că ceea ce se petrecuse cu mine depăşise orice putere de imaginaţie şi nu-şi găsea corespondent în nici una din încercările grele prin care trecusem în viaţa pe care o trăisem până atunci.

O ameţeală ca aceea pe care şi-o dă vertijul înălţimilor, ca aceea pe care o ai când priveşti în fundul unei prăpăstii şi simţi acut nevoia să duci mâinile la ochi, m-a făcut să mă aşez pe cimentul rece şi senzaţia aceea trăită atunci mi-o pot reprezenta în toată intensitatea ei ori de câte ori evoc clipa

trăită atunci şi acolo, în locul acela blestemat care nu ştiu unde se află şi pe care nu-l voi şti cu siguranţă, poate, niciodată.

Am trăit senzaţia că mă rup de viaţă şi că alunec în fundul unui abis care mă înghite şi căruia nu-i pot opune nici o rezistenţă, am simţit parcă disperarea pe care se spune că o trăieşte omul când părăseşte viaţa şi am simţit cum o durere fizică se instalează în inima mea, ca în pragul unei deznădejdi cumplite când nu ai cui îi întinde mâna să te ajute.

M-am ridicat şi am chemat atunci, cu toată puterea pe care o mai aveam, numele mamei, dar m-am cutremurat de greutatea ecourilor care se întorceau împotriva mea să mă strivească. Un frison nervos a început să mă scuture şi am simţit cum un frig ca de moarte pătrunde în mine, făcând să-mi clănţăne dinţii în gură şi să tremur din tot trupul. Era descărcarea nervoasă a şocului suportat de stările prin care trecusem şi conştiinţa neputinţei mele în lupta cu timpul, cu timpul acela care alerga înaintea mea ca o nălucă fără de oprire.

M-am ridicat de jos, am făcut câteva mişcări atât cât îmi permitea lungimea lanţului de la picioare, am luat o înghiţitură de apă din gamela aşezată pe ciment şi încet-încet mi-am revenit. Senzaţia aceea însă, de rupere de viaţă şi de lume, mă făcea să simt un gol imens în jurul meu şi timpul pentru mine nu va mai însemna de aici înainte altceva decât un drum fără jaloane, o apă care va curge neîncetat, spre nicăieri, spre nimenea. Un timp fără limite şi fără conţinut, un timp fără mesaj, a cărui foame megalomanică de suferinţă va devora în colţii lui necruţători sănătatea mea fizică şi viaţa mea chiar. Cât voi fi rămas ghemuit pe cimentul rece nu mi-am putut da seama, însă zgomotul făcut de deschiderea uşiţei de scândură practicată în acel perete proaspăt zidit, m-a făcut să mă ridic pentru a primi din mâna cuiva care mă strigase, o bucată de turtoi şi o gamelă cu un conţinut greu de definit.

Singura calitate a acelui conţinut era căldura care mi s-a transmis prin pereţii gamelei şi care m-a detreminat să-l dau pe gât pentru a potoli frigul acela care mă zguduia din toate încheieturile. Mi-am impus calmul şi voinţa de stăpânire de

care eram conştient că voi avea nevoie de acum înainte pentru a rezista neprevăzutului în care abia pătrunsesem. **În primul rând, am căutat să pricep pe unde am fost băgat în această "gaură de lup", cu care semăna vizuina aceasta care mă înghiţise.**

Studiind îndeaproape amănuntele acestei vizuini, ajutat de dâra de lumină ce cădea oblic pe ciment venind de deasupra chepengului, mi-am dat seama că cei doi pereţi laterali erau ziduri vechi, solide şi groase, care mărgineau un coridor îngust. Coridor al cărui rost – bănuit de mine – era acela de a lega două părţi ale aceleiaşi clădiri, aflate în puncte opuse.

Se vedea cum acest coridor a fost segmentat pe lăţimea lui de doi pereţi de cărămidă, proaspăt lucraţi în scopul totalei mele izolări într-un punct unde şi de unde nu putea pătrunde nici un semnal de legătură cu restul închisorii.

Până la ora când s-a dat stingerea în seara zilei de 5 iulie 1957, am avut timp suficient să pipăi cu palmele mele, centrimetru cu centimetru, întreaga suprafaţă a acestei cutii de beton şi ciment şi să constat cu uimire că pe unul din cei doi pereţi laterali se afla un dreptunghi de cca 80/40 cm care fusese blocat cu cărămidă proaspăt zidită.

Mi-am dat seama că acolo fusese o fereastră practicată în această parte a coridorului, pe unde intra lumina zilei şi că fusese condamnată de un zid proaspăt de cărămidă.

Curând am auzit paşii de cizme a două persoane care se apropiau de vizuina mea. Uşa chepengului s-a deschis, lumina lâncedă de pe coridor pătrunse înăuntru şi cineva a strigat întrebarea care se va repeta mereu de aici înainte de două ori pe zi, dimineaţa şi seara, la ora numărătorii, când schimbul nou lua în primire de la cel vechi : "câţi sunt înăuntru ?", la care eu trebuia să răspund invariabil : "unu' !".

Ordinea zilelor o ţineam cu o deosebită grijă, încât nicodată nu am uitat data calendaristică a lunilor şi zilelor, iar părţile zilelor le apreciam după operaţiunile care se succedau cu regularitate în cele 24 de ore : numărătoarea de dimineaţă (ora 7), masa de prânz (ora 13-14), numărătoarea şi masa de

seară (ora 19) şi stingerea – pe care n-o puteam localiza în timp – la ora 22.

La mine nu pătrundea nici un zgomot de nicăieri şi nici o persoană alta decât ofiţerul de serviciu însoţit de gardianul schimbului respectiv, cu care venea când se făcea numărătoarea, sau când îmi aducea porţia de turtoi sau de mâncare.

Cercetând cu atenţie interiorul acestei izolări, am aflat şi răspunsul la modul cum am pătruns înlăuntru : chepengul (oblonul) practicat în zidul proaspăt care segmenta acest coridor era cam de 80/40 cm mărime, încât mi-am dat seama că pe acolo am fost aruncat înlăuntru, atunci când zdrobit în bătaie îmi pierdusem cunoştinţa şi m-am trezit pe cimentul rece.

În zilele ce au urmat am găsit răspunsuri ipotetice multor întrebări privind locul unde mă aflam şi modul în care am fost aruncat aici, dar numai răspunsuri ipotetice, pentru că adevărul curat nu-l ştiu nici astăzi.

Referitor la timpul pe care-l voi petrece în această spelucă nu puteam găsi nici un răspuns, decât doar făcând aprecieri după numărul zilelor în care de obicei era ţinut cineva la izolare în mod normal : 7, 14 sau 21 de zile.

Nu aveam de unde şti atunci, în primele zile, până unde va merge setea de răzbunare şi ura acelora care prin persoana lui Goiciu spuseseră că unii din noi vor plăti cu viaţa cele ce s-au petrecut la Aiud. Niciodată însă nu am bănuit că voi fi primul sacrificat de destin.

Dacă omul ar fi fost dotat de Dumnezeu şi cu posibilitatea de a pătrunde cu ochii minţii pe întreg firul vieţii care îi este dat de trăit şi ar şti dinainte câte bune – dar mai ales rele – îl aşteaptă în viaţă, acest lucru ar fi fost egal cu cel mai crunt blestem şi, îngrozit de nenorocirile prin care ar trece, şi-ar lua singur zilele.

Dar aşa, fără această posibilitate, cu speranţa că tot răul e spre bine – cum se spune – omul este în stare să urce toţi

munţii de suferinţă din lume, să reziste, să meargă înainte şi să învingă.

Nu ştiam sigur ce se va întâmpla cu mine, dar de un lucru eram sigur şi anume, acela că totdeauna şi oriunde m-am aflat la greu **am fost condus de ideea că nimic nu-i veşnic, toate au un sfârşit şi că – mai ales – acela care rezistă un pas în plus în suferinţă, acela are biruinţa de partea lui. Aşa am gândit, la fel gândesc şi azi şi voi gândi mereu, convins că puterea acelei forţe a binelui, al cărui ajutor îl invocăm la greu, este mai mare decât ura de care-i capabilă întreaga lume a răului.** Dacă este adevărată acea putere de încredere a omului în triumful binelui asupra răului, tot atât de adevărat este însă că şi această putere de suportare prin răbdare şi aşteptare a suferinţei, este şi ea direct proporţională cu volumul şi întinderea suferinţei în timp. Şi că deci, dacă cel implicat în această bătălie în timp în contra suferinţei nu s-ar întemeia pe speranţe imaginare pentru a putea merge înainte, atunci istoria omenirii nu ar mai fi decât un neîntrerupt şir de nenorociri. Dar invers stând lucrurile, biruinţa binelui alungă întotdeauna întunericul abisurilor fără de fund, făcând ca lumea să răzbată în pas cu legile firii spre zorii de lumină ai mântuirii. Conştient de faptul că lupta mea cu suferinţa va dura un timp nedefinit de lung, am căutat să mă pregătesc sufleteşte pentru a rezista şi aştepta cu răbdare până la acel ultim pas de care ştiam sigur că depinde victoria aceluia care l-a făcut ultimul.

Trăirea prin simţuri mă va obliga de aici înainte la supravieţuire, pentru ca să pot astfel distinge în întunericul acelei vizuini degetele mâinii, lingura şi gamela, forma precisă a acelei somiere metalice pe care o ridicam pe perete pentru a-mi mări spaţiul mişcării ; voi distinge precis şi una din zalele lanţului de la mâini pe care trebuia s-o frec permanent până voi ajunge să o rup, spre a-mi elibera mai mult mâinile.

Şi tot bâjbâind cu palmele pe pereţi ca să disting orice amănunt al interiorului acestui mic cavou, am dat cu palma peste ceva ca un cui bătut puternic în perete, în fundul celulei : era un cârlig metalic. Am rămas o clipă locului, neştiind ce să

cred, dar dintr-odată s-a făcut lumină în mintea mea, pentru că mi-am dat seama din ordinul cui şi cu ce gând fusese fixat acolo. Număram zilele în speranţa că totuşi calvarul se va limita la 7, 14 sau 21 de zile, dar trecuseră fiecare din cele trei trepte şi situaţia mea se prelungea, fără să pot întrevedea nici cel mai mic semn că se apropie de sfârşit.

De altfel, însăşi condiţiile materiale ale acestui gen de izolare, care nu se asemăna întru nimic cu cele mai aspre izolări executate de mine până atunci, lăsa să se înţeleagă clar că limita în timp a acestei situaţii era imprevizibilă.

Pe măsură ce săptămânile treceau şi vara se apropia de sfârşit iar toamna îşi făcea simţită prezenţa, o nelinişte începea să se cuibărească în sufletul meu, o nelinişte asemenea unui început de deprimare care încerca să pună stăpânire pe mine. Era începutul acelei lupte pe care o voi da împotriva neîncrederii ce încerca să pună stăpânire pe voinţa mea şi pe încrederea în puterile mele şi în credinţa mea în Dumnezeu.

Este ştiut de oricine –şi fiecare o ştie din propria-i experienţă de viaţă-, că cea mai cumplită bătălie în situaţii limită prin care trece uneori omul, este bătălia cu el însuşi. Trecusem de nenumărate ori în viaţă prin încercări grele pe care le-am trăit în război pe câmpul de luptă, în viaţa din lagărele de prizonieri, sau în puşcăriile şi lagărele Nordului îndepărtat, dincolo de Cercul Polar.

În toate aceste încercări am avut un termen de referinţă la care m-am raportat ca să pot stabili cu aproximaţie măcar, prin comparaţie, genul şi gradul încercării prin care treceam.

De data aceasta însă nu găseam corespondent pe scara încercărilor trăite, nici genului şi nici gradului de periculozitate pe care-l reprezenta situaţia în care mă aflam.

Dezorientat ca punct în spaţiul în care mă găseam, dezorientat şi ca timp previzibil în care s-ar putea prelungi starea de fapt în care eram, mă găseam aidoma unei frunze de toamnă, bătută de ploi şi purtată de vânturi pe suprafaţa neliniştită a unei ape bântuită de furtună.

Închideam ochii şi mă vedeam purtat de amintiri pe cărările altei vieţi, a unei vieţi care părea a nu fi fost a mea niciodată, într-atât nu mă regăseam în amintirile despre viaţa mea de altădată. Parcă pierdusem conştiinţa identităţii mele personale, în acela ce fusesem altădată, ca şi când trăisem într-o altă viaţă, pe altă galaxie, sub alţi sori.

Simţeam cum parcă deznădejdea dădea târcoale curajului şi încrederii în puterile mele, subminând parcă şi speranţa mea în puterea şi ocrotirea lui Dumnezeu, singurul sprijin în pustiul în care mă găseam. Simţeam cum parcă se furişa tiptil în sufletul meu şi încerca să pună stăpânire pe voinţa mea ideea renunţării la orice nădejde salvatoare. Gânduri negre şi calcule străine de mine cel de altădată mă ademeneau cu promisiunea lor de a mă ajuta să-mi scurtez agonia, sfârşitul neputând fi decât unul: moartea mea în cine ştie ce chinuri groaznice.

De aici şi până la abdicarea mea totală de la orice rezistenţă morală şi de la orice speranţă în ceva salvator, nu mai era decât la un pas. Împăcarea cu ideea scurtării suferinţelor fizice, printr-un gest care ar pune punct în mod fulgerător acestui calvar, punea din ce în ce mai mult stăpânire pe mintea mea. Ajunsesem să mă gândesc să arunc 2-3 zile la rând apă pe cimentul rece, pe care apoi să mă culc dezbrăcat pentru ca astfel s-o termin în câteva zile, sau să declar o grevă a foamei nelimitată, singurul lucru salvator.

Aceasta începuse să fie condiţia mea morală şi acestea erau gândurile ce-mi dădeau târcoale, când frigul care se lăsase în vizuina mea mă anunţa că am intrat în luna octombrie.

În acelaşi timp însă respingeam ideea unui asemenea gest, pentru că el ar fi însemnat exact ceea ce îşi doreau şi duşmanii mei, adică ar fi însemnat ajutorul şi complicitatea mea tacită –cu un termen perojativ acest lucru ar fi fost egal cu semnătura mea prin care aş fi întărit procesul-verbal de constatare încheiat de Goiciu, şi anume, sinuciderea mea într-una din celulele închisorii de la Gherla. Dar mai presus de orice, acest gest ar fi însemnat că îmi arogam dreptul de a

stinge scânteia divină, viaţa pe care mi-o dase Dumnezeu şi de care numai El avea dreptul să dispună.

O MELODIE SALVATOARE

În timp ce trăiam această luptă interioară, într-una din zilele sfârşitului de noiembrie s-a petrecut cu mine un fapt neaşteptat, care a avut darul să mă zguduie profund şi să fie pentru viitor o sursă de putere şi îndemn, încredere şi speranţă în puterea lui Dumnezeu. Faptul s-a petrecut într-o dimineaţă, imediat după ce gardianul efectuase numărătoarea şi eu mă aflam cufundat într-un moment de reculegere, pregătindu-mă pentru rugăciunea pe care mi-o făceam în fiecare dimineaţă.

În tăcerea desăvârşită în care îmi puteam auzi şi bătăile inimii în tâmple, s-a făcut auzită dintr-odată o melodie care mi se părea că pluteşte în aerul acelui mic cavou. M-am concentrat din ce în ce mai adânc, oprindu-mi până şi respiraţia pentru a asculta serafica melodie care parcă izvora din pereţi.

Ca un animal urmărit de pericolul morţii, fugeam de la un perete la altul cu urechea lipită de zidul rece, pentru a capta undele acelei melodii, pe care o auzeam pentru prima oară de când mă aflam acolo.

M-am apropiat de zidul gros, am lipit urechea de cărămida aspră şi rece, mi-am oprit respiraţia şi am ascultat; am ascultat îndelung pentru că nu-mi venea să cred că ceea ce se auzea putea fi ceva real şi adevărat. Putea fi numai iluzia auditivă, o muzică asemenea pe care o fac copacii într-un codru frământat de furtună, sau poate… poate –mi-am zis eu-, este urmarea îndelungatei uzuri morale datorită şocurilor prin care am trecut şi intensei lupte interioare dusă cu mine, contra mea şi chiar contra lui Dumnezeu.

Sau mai ştii –gândeam tot eu, continuând să ascult undele acelei muzici care mă vrăjise, sau mai ştii - poate aşa începe… începutul acelei stări care se cheamă…; dar mi-am oprit gândurile, continuând să ascult acea melodie care pentru

mine, aici, constituia prima şi singura legătură cu viaţa din care ieşisem de aproape cinci luni de zile.

Am continuat să rămân cu urechea pe cărămida rece a zidului, ce mă ţinea lipit de el cu puterea de atracţie a unui magnet care îmi transmitea vibraţia acelei melodii serafice.

Realitate sau doar o simplă iluzie, oricum, această melodie însemna pentru mine legătura cu o lume, care chiar dacă ar fi fost doar imaginea transfigurată a unei lumi ireale, ea pentru mine era lumea viselor şi speranţelor mele la care nu am renunţat să mă gândesc şi pe care nu obosisem s-o caut pentru a o regăsi.

Dar în timp ce toate acele stări pe care le încercam erau generate de situaţia pe care o trăiam, între îndemnul la abandonare şi nădejdea care încălzea încă visele mele, am trăit brusc o stare de iluminare ca acelea pe care le încerci când asculţi sfatul unei voci interioare. Am realizat atunci că acea melodie serafică, nu era altceva decât muzica clopotelor de la bisericile oraşului Gherla.

Era acea muzică specifică bisericilor romano-catolice, a căror măreţie o constituie muzica corului de clopote, de toate mărimile şi pe toate tonurile.

Am continuat să rămân lipit cu urechea de zidul prin care se transmitea acel cor al clopotelor, până când, într-o totală stare de slăbiciune şi emoţie, am căzut în genunchi pe cimentul rece, în faţa acelui zid prin care am simţit transmis îndemnul şi puterea lui Dumnezeu. I-am adresat cea mai fierbinte rugă din viaţa mea, cerându-I iertare şi implorându-I sprijinul.

Cât voi fi stat acolo n-aş putea spune, dar ridicându-mă am strigat cu toată puterea ce o mai aveam: “Doamne, Dumnezeul meu, de-acum încolo sunt în stare să rezist până la marginile lumii !”.

Trăiam din plin miracolul clipei, care parcă turnase puteri hieratice în vinele mele. Ridicându-mă, mi-am scos un bocanc din picior şi m-am îndreptat spre cârligul acela de pe peretele din fund, pe care l-am smuls şi l-am aruncat în tineta

cu murdărie. Am simţit atunci, cum parcă odată cu smulgerea lui, a fost alungată din preajma mea şi tentaţia satanică pe care o reprezentase. Trăiam acum o linişte interioară, ca aceea pe care o ai atunci când şti că mergi sigur spre capătul drumului ce îl ai de parcurs.

ALTE MICI VICTORII ÎN SPAŢIUL NIMĂNUI

Ceva mai înainte, într-una din zilele săptămânii ce trecuse, una din zalele pe care patru luni de zile le-am tot frecat, a cedat şi acum mă puteam folosi din plin de ambele mâini.

Continuam să rămân însă în aceeaşi stare de izolare, dar obişnuit cu asemenea situaţii îmi respectam cu sfinţenie programul zilnic, prin care căutam să umplu golul timpului, alungând singurătatea şi făcând un permanent exerciţiu al judecăţii, al memoriei, al vorbirii, aşa încât să nu mă simt niciodată singur. Desigur că nu este deloc uşor să faci acest joc al păstrării unui echilibru în stările psiho-intelectuale, în condiţiile în care nu ai niciodată la îndemână altceva decât volumul cunoştinţelor avute în diverse domenii repetându-le permanent. Din cauza frigului trebuia să mă mişc continuu ore de-a rândul, până când toropit de oboseală mă ghemuiam sub petecul de pătură şi visând la căldura frumoaselor zile de vară, cădeam într-un somn adânc, din care mă trezeam într-un tremur pe care trebuia să-l alung, luând de la capăt mişcarea.

Cu coada lingurii pe care o aveam am scobit zile şi nopţi de-a rândul mortarul dintre cărămizile zidului, ca să pot vedea de-a lungul acelui coridor până departe, la uşa pe care o auzeam că o descuie gardianul când venea la mine. Era şi aceasta o ocupaţie cu care îmi treceam timpul şi o mare satisfacţie când reuşeam să-mi lărgesc orizontul vizual până la uşa din fundul coridorului, pe care vedeam de-acum cine vine până la mine.

UN SEMN BUN : SUNT SCĂPAT DE LANŢURI

Către sfârşitul lunii noiembrie, într-una din zile, la o oră când de obicei nu avea de ce veni cineva la mine, am auzit descuindu-se uşa din fund şi privind prin "obiectivul lunetei" mele am văzut ofiţerul de serviciu şi un gardian care veneau spre mine. Eu vedeam fără să fiu văzut şi ajunşi în dreptul chepeagului, am văzut cum ofiţerul de serviciu scoate din buzunar un obiect metalic şi după ce deschide chepeagul, mă cheamă şi pe un ton aproape familiar îmi arată o cheie tubulară mică ca dimensiuni şi-mi spune că pot să-mi scot piuliţele cu filet de la brăţările cătuşelor de la mâini şi picioare. Mi-a spus cum să procedez, în ce direcţie să învârt cheia tubulară şi au plecat spunându-mi că vor veni să le ia când vor aduce masa de prânz. Am considerat acest lucru ca un semn bun şi m-am aşezat jos pe ciment începând anevoioasa operaţie. Desigur că având mâinile libere, lucru pe care ei nu aveau de unde să-l ştie, puteam să lucrez în voie cu cheia pe care mi-au adus-o, însă lucrul era destul de greu din cauză că odată cu trecerea celor 5 luni de zile, filetul acelor piuliţe ruginise şi opunea rezistenţă. Pe cele de la mâini le-am scos destul de uşor, cele de la picioare însă m-au chinuit ore în şir, până la urmă însă le-am aruncat grămadă lângă baza zidului unde ascultasem corul clopotelor. Cu una din brăţările cătuşelor am săpat adânc în tencuiala zidului, o cruce enormă, dând jos toată tencuiala şi săpând şi jumătate din grosimea cărămizii.

Era crucea –ziceam eu- reper, pe care o voi căuta-o, semn al mărturiei suferinţelor îndurate în locul acela blestemat unde fusesem zidit de viu. Dar şi această dorinţă –ca atâtea altele în trecut- va rămâne şi ea o simplă dorinţă, de care cruzimea realităţilor nu va ţine seama.

Odată scăpat de lanţurile pe care le-am purtat atâta amar de vreme, mă simţeam în stare să suport cu multă putere şi speranţă realitatea pe care o trăiam. Începând din clipa aceea, când corul clopotelor mi-a făurit parcă aripi de vis şi speranţe,

viaţa mea s-a schimbat, încât atunci, în prag de iarnă, trăiam zorii primăverii unui sfârşit bun al acestui calvar.

Clipa aceea am socotit-o de bun augur, am socotit-o ca pe cel mai înalt pisc al muntelui suferinţei pe care l-am urcat, de unde acum trebuia să cobor spre câmpiile dătătoare de speranţă şi viaţă.

A RĂSĂRIT SOARELE ŞI PESTE VIAŢA MEA

În timp ce un început de echilibru interior era pe cale să se restabilească în sufletul meu, un alt fapt deosebit avea să aducă pentru mine un adevărat mesaj de la lumea din care fusesem smuls.

Era ziua de Sf. Nicolae şi mă aflam în clipa rugăciunii de dimineaţă, când ofiţerul de serviciu însoţit de gardianul din tura respectivă mi-au adus bucata de turtoi. La câteva minute după plecarea lor, m-a luat prin surprindere zgomotul unor paşi de bocanci, care se auzeau undeva deasupra plafonului celulei mele, plafon care era foarte înalt şi de unde niciodată nu am auzit vreun zgomot. Şi, ca şi atunci în clipa corului clopotelor, un fior m-a străbătut, inima a început să bată cu putere de parcă ar fi simţit inima altcuiva acolo sus.

Cu respiraţia oprită am ascultat îndelung zgomotul paşilor care se înmulţeau şi la un moment dat pe acela care îl fac paturile de fier trase pe cimentul unei celule. Nu am ştiut niciodată că acolo, deasupra mea, se afla o celulă nelocuită, lăsată goală în mod special ca să nu iau legătura cu cei ce s-ar afla în ea.

N-am mai rezistat şi ceva ca un resort m-a împins spre un perete în care am început să bat din toate puterile.

Am bătut la disperare cu un bocanc scos din picior, făcând semnul în morse al SOS-ului. Umblam ca un leu în cuşcă, transpirasem de efortul făcut şi de teama ca nu cumva să dispară cei de acolo înainte de a fi luat legătura cu ei. Mi-am dat seama că acolo sus, zgomotul era asemănător cu ceea ce se

întâmplă când se aranjează paturile metalice într-o celulă nelocuită şi că oricât aş bate eu de tare nu voi fi auzit de aici de jos, pentru că bătăile mele în perete erau acoperite de zgomotele făcute de ei, acolo sus.

Cu urechea la pândă, am urmărit orice mişcare până când, târziu după masă, s-a făcut linişte, mişcarea s-a potolit şi atunci am încercat din nou să stabilesc o legătură cu sufletele de sus.

Am rezemat de perete somiera metalică, m-am urcat pe ea ca să pot fi mai aproape de tavan şi m-am întins atât de mult încât am ajuns să ating numai cu nodul degetului inelar de la mâna dreaptă, plafonul de deasupra mea. Am bătut în morse litera semnului întrebării, semnul convenţional al necunoscuţilor (semnul întrebării) şi după câteva repetări, mi-a răspuns de acolo de sus, cu aceleaşi bătăi, necunoscutul către care acum se îndrepta gândul şi sufletul meu. Mi-am dat seama imediat că acolo se află un experimentat al alfabetului morse, un deţinut cu stagiu vechi în puşcăriile comuniste.

Pentru că stam într-un echilibru precar acolo la înălţime, am bătut în morse spunându-i că întrerup 2 minute, după care voi relua convorbirea. Am coborât de pe somieră, şi fără nici cea mai mică pauză am reluat convorbirea, spunându-i care a fost cauza întreruperii.

Era un tânăr inginer pe numele lui Aurel Vlaicu, originar din comuna Călăţele, jud. Cluj. Spunându-i cine sunt, mi-a răspuns că a auzit de mine prin alţi deţinuţi pe care i-a întâlnit, dar ştia că sunt la Aiud şi nu înţelegea de ce mă aflu aici. I-am spus că nu ştiu unde mă aflu, dar mă găsesc din luna iulie, explicându-i ce s-a întâmplat la Aiud şi cum am ajuns aici, cei 13 deţinuţi legionari pedepsiţi. I-am mai spus că de când mă aflu în acest loc necunoscut, într-o celulă unde am fost zidit, nu ştie nimeni de mine şi nici eu de cineva. El venise cu un lot de deţinuţi de la mină, trimişi la Gherla pentru a lucra în fabrică. Vorbea atât de curent şi rapid în morse, încât noi puteam să ne comunicăm în mare vieză tot ce gândeam.

Mi-a spus că mai era cu un alt tânăr, arestat în 1948 cu loturile de elevi din Alba Iulia, Nicu Haţeganu şi părintele Constantin Sârbu de la biserica de la Bariera Vergului din Bucureşti, pe care eu îl cunoscusem prin 1953 în Jilava. Aurel era un băiat foarte energic şi curajos şi m-a rugat să-i spun ce s-a petrecut la Aiud, cum de am ajuns la Gherla şi de ce şi de când sunt izolat acolo.

După ce i-am relatat întâmplările în legătură cu greva de foame de la Aiud, i-am comunicat cum am ajuns în zarca de la Gherla, ca şi împrejurările în care într-o bună zi am dispărut din "zarca" şi am fost izolat în acest loc în care nu ştiu unde mă aflu.

M-a asigurat că de acum înainte vor fi prezenţi permanent cu mine, vom vorbi în fiecare zi şi că mă vor informa în legătură cu tot ceea ce vor putea auzi că se întâmplă în "zarca" de la Gherla. Părintele Sîrbu, care mă cunoscuse în Jilava şi care a fost foarte impresionat de situaţia în care mă aflam, mi-a comunicat că el va face în fiecare dimineaţă o rugăciune pentru ajutorul şi pentru ocrotirea mea.

Începând de la Sf. Nicolae –6 XII 1957-, aş putea spune că răsărise soarele şi peste viaţa mea ; pentru că oricât era de greu acolo unde mă aflam, eram în permanentă legătură cu cineva care ştia de existenţa mea şi chiar dacă aş fi dispărut cândva definitiv ar fi putut depune mărturie în legătură cu timpul, locul şi situaţia în care m-am aflat, acolo la Gherla.

Programul meu zilnic era acum aşa plin, încât nu ştiu cum zburau zilele, pentru că Aurel Vlaicu vorbind tot aşa repede ca şi mine în morse, ne puteam întreţine ore întregi, povestindu-ne toate câte ni s-au întâmplat în viaţă. L-am pus la curent cu cele petrecute la Aiud şi cu transferul celor 13 deţinuţi în "zarca" de la Gherla, rugându-l să facă tot ce îi stă în putinţă pentru a afla ceva în legătură cu cei din "zarca", cărora să le transmită că sunt destul de sănătos şi în viaţă.

La un moment dat (prin februarie 1958) m-a făcut atent că vrea să-mi comunice un gând şi o hotărâre pe care au luat-o. Se gândiseră ca ei trei să intre în greva foamei,

anunţându-l pe Goiciu că ştiu de mine şi cunosc situaţia mea, precum şi intenţia lui de a mă extermina, cerându-i să mă scoată din starea de izolare în care mă aflam.

Bineînţeles că m-au mişcat sentimentele lor de solidaritate cu suferinţa mea şi răspunderea riscurilor pe care şi le asumau, dar nu am fost de acord cu hotărârea lor şi i-am rugat să nu facă aşa ceva pentru că mi-ar înrăutăţi şi mai mult situaţia, că Goiciu, în pornirea lui furibundă, ar fi fost în stare să termine cât mai repede cu mine. M-au ascultat şi au renunţat, urmând să aşteptăm împreună desfăşurarea evenimentelor. Pentru eventualitatea mutării lui din celula în care se afla, l-am rugat să-l înveţe morse şi pe tânărul Haţieganu, aşa încât, dacă el ar fi fost scos, acolo să rămână celălalt care să ţină legătura cu mine. Într-o săptămână Nicu Haţieganu a putut vorbi normal în morse cu mine. Totodată noi experimentam şi reuşisem să ne auzim perfect şi în fonie, adică aplicând gamela pe perete şi vorbind pe peretele ei, cu mâna pâlnie la gură, încât gamela respectivă făcea oficiul de receptor şi transmiţător în acelaşi timp. Cu părintele Sîrbu, care nu cunoştea alfabetul morse, aveam o jumătate de oră de convorbire în fonie, după acest sistem.

Lucrurile au continuat să se desfăşoare în limitele normalului, încât nici unul dintre ei nu a fost mutat din celulă şi aş putea spune că începând de atunci, din ziua Sf. Nicolae, trecând peste marile sărbători ale Crăciunului şi Anului Nou, ne-am simţit toţi ca într-o familie regăsită şi închegată aici în infernul de la Gherla.

Ei mă ţineau la curent şi cu starea vremii, încât într-o bună zi mi-au comunicat că zăpada dispăruse definitiv şi că soarele primăverii bătea în obloanele ferestrelor celulelor.

Îmi amintesc că a fost 1 aprilie 1958, când dis-de-dimineaţă am fost chemat urgent la perete de Aurel care mi-a comunicat că din "zarcă" sunt aduşi în curtea interioară a închisorii grupuri de câte 20-30 din deţinuţii care fuseseră aduşi cu mine de la Aiud, şi după un control personal erau urcaţi în maşina dubă a puşcăriei, care dispărea cu ei pe poartă.

Mi-am dat seama că nu putea fi altceva decât reîntoarcerea la Aiud şi că deşi normal ar fi fost să cred că voi pleca şi eu, păstram totuşi o îndoială în suflet gândindu-mă şi cunoscând cât de mare şi adâncă era ura şi răzbunarea celor care mă izolaseră aici.

Ei continuau să mă ţină la curent cu operaţiunea plecării celor din "zarcă", comunicându-mi în cele din urmă că ultima dubă cu 30 de inşi, însuma numărul total al celor care au fost în "zarcă". **După plecarea celei de-a treia dube, după ce îi număraseră pe toţi,** văzând că pe mine nu mă scoate de aici, am simţit cum o tristeţe adâncă se reflecta până şi în felul în care continuau să bată morse, încurajându-mă că până la urmă va trebui să fiu scos şi eu din izolare.

EU AM FOST DECLARAT MORT ÎN SPITALUL VĂCĂREŞTI

Voi întrerupe pentru moment în acest punct relatarea mea pentru a vă reda sentimentele pe care le trăiam în acele clipe, dar mai ales pentru a vă povesti ceea ce nu am ştiut nici eu, nici cei din "zarca" de la Gherla, decât după ce am ajuns înapoi la Aiud, -nu am ştiut, zic, ceea ce s-a petrecut în "zarca" din Gherla după dispariţia mea în condiţiile în care v-am spus.

La o săptămână de zile după dispariţia mea din "zarca" de la Gherla, cei care rămăseseră acolo s-au sesizat de această dispariţie şi pentru ca să oblige Procuratura să le dea un răspuns în legătură cu soarta mea, au declarat greva foamei şi au cerut administraţiei închisorii să stea de vorbă cu un reprezentant al Procuraturii de la Cluj. După câteva zile de discuţii şi tergiversări, într-o dimineaţă s-au prezentat în "zarca" de la Gherla doi procurori în civil, care legitimându-se (pentru ca să dea o cât mai mare aparenţă de adevăr), au spus că sunt însărcinaţi să discute problema grevei în care se aflau cei din "zarca" de la Gherla.

Li s-a comunicat că motivul acţiunii de protest cu greva foamei este faptul dispariţiei mele, care nu le este indiferntă pentru că ceea ce mi s-a întâmplat mie se poate întâmpla mâine fiecăruia dintre ei, încât vor ca să fiu readus în mijlocul lor, acolo de unde am fost răpit. În prima zi cei doi procurori au dat răspunsuri evazive, pentru ca a doua zi, sub pretextul că au trebuit să se informeze îndeaproape, le-au comunicat celor din "zarca" din Gherla că zadarnic vor continua greva foamei pentru că nu mă pot învia pe mine, deoarece, citez: "dl. Nae Cojocaru a decedat în spitalul închisorii de la Văcăreşti, în urma unui TBC galopant pe care l-a făcut". Au plecat, iar cei din "zarca" a doua zi au încetat greva ca fiind fără obiect. Părintele Berghianu şi părintele Grebenea au făcut rugăciuni, unii au ţinut o zi de post în amintirea mea şi cu asta, încă unul s-a adăugat la nenumăratele zeci de mii şi odihneşte fără cruce prin cimitirele fără de număr ale puşcăriilor din ţară.

AM IEŞIT DIN VIZUINĂ

Mă reîntorc la punctul în care am întrerupt relatarea mea, atunci când Aurel Vlaicu mi-a comunicat că ultima maşină-dubă cu cei din "zarcă", a ieşit pe poarta închisorii.

În timp ce îmi făcea această comunicare, am auzit descuindu-se lacătul uşii coridorului, am întrerupt brusc convorbirea, m-am apropiat de gaura făcută de mine şi am văzut cum se apropiau de celula mea doi inşi, unul având în mână un târnăcop.

Ajunşi în faţa dreptunghiului de pe peretele ce dădea în coridor, cel cu târnăcopul a tras câteva lovituri într-un punct de unde au început să cadă cărămizile una după alta şi să se caşte un gol prin care a pătruns înlăuntru la mine lumina de pe coridor. Când a fost smuls şi chepeagul de lemn pe unde primisem apa şi mâncarea timp de 9 luni de zile, cel care rămăsese singur în faţa acestei spărturi, -căci celuilalt îi făcuse

semn să plece-, privind îngrozit la mine m-a întrebat de când mă aflu acolo şi cine m-a băgat.

Spunându-i că mă aflu acolo de 9 luni de zile din ordinul maiorului Goiciu care m-a băgat aici cu gândul criminal de a mă ucide, am spus că şi el este complice la acest act criminal, dar pentru că este omul pe care l-a trimis Dumnezeu să mă scoată la lumină, vreau să nu-l uit niciodată şi l-am rugat să-mi spună numele; era lt. major din cadrele închisorii, ardelean, de origine din ţara moţilor. Mi-a spus în continuare că el a primit astăzi ordin să mă scoată de aici, să mă bărbierească în vederea plecării mele înapoi la Aiud. Abia atunci am fost sigur că surghiunul meu s-a sfârşit şi că voi părăsi definitiv vizuina în care am trăit. Securistul m-a lăsat singur pentru 10 minute, a plecat şi a venit cu o maşină de tuns şi cu un brici. După ce mi-a tuns barba, care nu putea fi bărbierită dintr-odată, m-a tuns şi pe cap şi apoi m-a bărbierit. Bineînţeles că profitând de faptul că era singur şi curios să ştie cine sunt şi ce mi s-a întâmplat, i-am povestit întreaga tragedie din închisorile pe care şi el, împreună cu alţii, le păzeşte şi unde se petrec orori ca aceasta pe care o vedea şi el şi cu ochii.

La sfârşit mi-a spus că are ordin să mă ducă în curtea interioară, într-un beci în care voi aştepta sosirea dubei care vine de la gară şi în care el mă va însoţi până la triajul unde se află vagonul-dubă în care se găsesc ceilalţi, de pe "zarcă".

Într-adevăr, după ce am coborât în curtea interioară a închisorii m-a condus într-un beci unde trebuia să aştept reîntoarcerea dubei de la gară. M-a întrebat ce vreau să îmi aducă de mâncare. I-am cerut doar o gamelă cu ceai şi o bucată de pâine. S-a reîntors imediat cu două pâini, o gamelă cu arpacaş şi una cu ceai. Am băut ceaiul şi am luat cu mine cele două pâini. După sosirea dubei, am fost scos din acel beci, ofiţerul a luat loc în cabina din faţă, iar eu am fost băgat în dubă între doi gardieni. Ajuns în triajul gării, am coborât, am trecut printr-un cordon de miliţieni şi câini de poliţie, spre vagonul dubă. Undeva, într-un punct lateral se afla Goiciu cu statul său major, care supraveghea operaţiunea îmbarcării.

Urcat în vagonul-dubă, comandantul vagonului, un căpitan de Securitate, m-a apucat de braţ şi cu o voce şoptită mi-a spus că rămân aici, într-o cuşetă mică care se afla imediat în dreapta scării vagonului, cu rugămintea să fiu înţelegător că are dispoziţie să nu se ştie că mă aflu şi eu în acest transport, lucru pe care pentru început nu l-am înţeles, deşi bănuiam care era jocul lui Goiciu.

Am intrat în cuşeta aceea în care se aflau bagajele celorlalţi, care bineînţeles nu ştiau de existenţa mea, dar de care vor lua act la numai o jumătate de oră după plecarea vagonului-dubă din gara Gherla spre Aiud.

ÎNTOARCEREA PLĂIEŞILOR

Legendă sau adevăr, însă Cetatea Neamţului stă dreaptă mărturie pentru rezistenţa eroică a acelei mâini de plăieşi moldoveni din Cetatea Neamţului, care asediaţi de o întreagă armată duşmană au rezistat datorită credinţei lor în Dumnezeu şi în dreptatea cauzei sfinte a Moldovei.

Dacă atunci şi acolo, plăieşii din Cetate au înscris o pagină de glorie nepieritoare în istoria Moldovei, îndrăznesc să afirm cu modestie că şi acum aici, în inima Ardealului –la Gherla -, strănepoţii lor au scris şi ei un rând măcar în trista istorie de azi a neamului românesc.

Mi-am permis să fac această comparaţie –păstrând însă proporţiile impuse de obiectivitatea istoriei-, numai pentru a înfăţişa cititorului acestor rânduri adâncimea suferinţei pe care am cunoscut-o în cele 12 luni de zile, în zarca Gherlei.

Şi acum mă reîntorc la vagonul-dubă din triajul gării Gherla, unde cei 113 zarchişti aşteptau semnalul întoarcerii acolo de unde cu 12 luni în urmă, fuseseră alungaţi. Primul lucru pe care l-am făcut a fost acela de a aranja într-o anumită ordine bagajele celorlalţi, găsite acolo, în aşa fel încât să-mi pot face şi eu un culcuş din care să fiu în stare să stabilesc un sistem de legătură cu cei care se aflau în compartimentul vecin.

Cât timp vagonul se afla încă pe o linie de triaj nu puteam să stabilesc nici un fel de legătură cu cei care erau lângă mine, pentru că s-ar fi auzit bătăile în Morse în scândura despărţitoare. Aşteptam deci manevra de cuplare cu garnitura trenului ce trebuia să ne ducă spre Aiud.

Afară se înserase şi peste puţin timp întunericul cu care eram obişnuit, căzuse peste cuşeta în care mă aflam. Cu toate că eram în imediata apropiere a securiştilor care aveau consemn special să împiedice orice legătură dintre mine şi cei care se aflau în vagonul-dubă, puterea şi dorinţa mea de a-i face să ştie că sunt acolo lângă ei m-a făcut să ignor orice pericol. Vocea suferinţei lega cu puteri nebănuite destinele noastre, încât nemaiputând rezista, am făcut semnalul de chemare. Cel cu care am vorbit primul, a fost un vechi zarchist –Nae Stănescu-, care mi-a mărturisit mai târziu când l-am reîntâlnit că a fost atât de şocat de vestea că eu sunt cel care mă aflam alături de ei, încât n-a mai avut nici puterea necesară să comunice celor cu care era vestea de necrezut. După ce însă s-a convins că eu sunt cel cu care vorbea, s-a liniştit şi am putut continua discuţia prin alfabetul morse.

Cât timp însă vagonul nostru se afla pe o linie de triaj, nu puteam discuta în amănunt tot ceea ce ne-ar fi interesat.

Înainte ca trenul să pornească din Gherla, comandantul vagonului-dubă –cpt. de securitate-, a făcut numărătoarea. Îl auzeam trecând pe la fiecare compartiment, deschizând vizeta, numărând cu voce tare. Pe mine m-a lăsat ultimul. Stam cu urechea la pândă, prinzând toate zgomotele gării şi şoaptele din vagon.

Nu mult după aceea, un fluier scurt, o smucitură din legăturile de fier şi trenul s-a pus în mişcare. Sosise momentul să pun în funcţie postul de “emisie-recepţie”. La circa o jumătate de oră după plecarea trenului, comandantul vagonului-dubă a aranjat în spaţiul dintre cele două jumătăţi ale vagonului o măsuţă pe care urma să fie tăiate porţiile de pâine pentru întreg efectivul de deţinuţi. Am auzit cum s-a dus la

compartimentul alăturat mie, a deschis vizeta şi a întrebat cine se oferă să facă acest oficiu.

Nae Stănescu, cel cu care vorbisem ceva mai înainte, s-a oferit să facă el acest serviciu, vorbind cu voce tare ca să fie auzit de toţi şi spunând că el are Academia Comercială, unde a studiat marxismul şi se pricepe mai bine ca oricine la operaţiunile de împărţire a bunurilor materiale. A făcut acest lucru în scopul de a fi auzit de mine. Masa pe care urma să facă această operaţie se afla la 2 metri de uşa cuşetei mele şi în timp ce lucra avea grijă să-i spună şi securistului, istoria nefericitei noastre odisei, din închisoarea de la Gherla.

Eu auzeam totul şi când Stănescu a terminat operaţia pe care a avut-o de îndeplinit, s-a adresat securistului spunându-i că acum are şi el o rugăminte şi anume, acela de a-l lăsa să deschidă vizeta de la cuşeta în care mă aflam eu, pentru a-mi strânge mâna şi a mă săruta, căci ştie că eu mă aflu acolo.

Securistul a căutat să-l convingă că nu-i adevărat, dar l-am auzit pe Stănescu asigurându-l de toată discreţia lui sub rezerva cuvântului de onoare, că nu se va auzi nimic de această întâmplare.

A fost un moment psihologic greu şi complicat, din care comandantul vagonului a ştiut să iasă printr-o lăudabilă măsură de tact. Avea consemn strict să nu se afle de existenţa mea de către ceilalţi, pe timpul acestui parcurs, dar nu şi-a putut închipui că lucrurile vor lua o asemenea întorsătură, încât secretul pe care trebuia să-l păstreze, să devină cunoscut de întreg vagonul-dubă.

În urma asigurărilor care i s-au dat că va fi în afara oricărui pericol până ajungem la Aiud, a înţeles să deschidă vizeta cuşetei mele, să-l lase pe Stănescu să-mi strângă mâna şi să-i comunic scurt, bineînţeles, ce mi se întâmplase în tot acel răstimp de când fusesem răpit din izolarea de la zarcă. Am auzit după aceea cum a trecut pe la toate celelalte compartimente, comunicându-le tuturor reapariţia mea, însoţită însă de rugămintea de a nu fi comentată.

Comandantul vagonului, după ce a distribuit raţiile de pâine, a venit la cuşeta mea rugându-mă să-i spun cine suntem noi cei din acest vagon dubă, de ce suntem trimişi la Aiud şi ce mi s-a întâmplat, că ceilalţi deţinuţi au fost atât de mişcaţi la vestea că exist încă. A rămas îndelung de vorbă cu mine şi desigur că i-am relatat tragismul situaţiei noastre, cu toate urmările lui. M-a ascultat într-o tăcere adâncă, cu ochii mari deschişi, în fundul cărora am putut citi compasiune, neputinţă, dar mai ales jena aceea, pe care mi-a mărturisit-o, că slujeşte un asemenea sistem, dar că el se bucură de faptul că nu are pe conştiinţă sângele sau suferinţa altora.

Eu am continuat să vorbesc după aceea chiar în fonie prin peretele compartimentului cu cei de lângă mine, cărora le-am domolit setea curiozităţii de a şti ce se petrece cu mine din iulie 1957 până la 1 aprilie 1958, spunându-mi şi ei, la rândul lor, că după dispariţia mea au făcut o grevă a foamei pentru a li se spune unde mă aflu şi după 2-3 zile li s-a comunicat că am fost transportat în spitalul închisorii de la Văcăreşti, unde am murit. Au încetat greva, s-au rugat pentru sufletul meu şi au aşteptat în continuare desfăşurarea evenimentelor.

A doua zi, pe la orele 16, pe o ploaie din acelea de primăvară care turna cu găleata de sus, am sosit şi noi în gara Aiudului. Vagonul nostru a fost desprins de garnitura trenului cu care am venit şi împins undeva pe o linie de triaj, unde am aşteptat până târziu, după ce s-a înserat.

Când întunericul a cuprins şinele de cale ferată care străluceau la lumina felinarelor ca nişte şerpi uriaşi, un freamăt de paşi m-a smuls din toropeala somnului în care căzusem şi am auzit cum uşa vagonului a fost trasă cu putere.

Simţeam cum oamenii începuseră să coboare din vagon pentru a fi transportaţi cu duba închisorii. Trecând pe lângă mine, unul câte unul bătea în mod discret cu degetul în uşa cuşetei mele, semnul salutului şi al dragostei lor, lucru care îmi încălzea inima chinuită de dorul de a-i revedea şi de nerăbdarea de a ajunge acolo, în închisoarea de la Aiud, ca şi când aş fi

ajuns acasă la mine, acolo departe, unde nu ştiam dacă mă mai aşteaptă cineva.

Acel "acasă" de odinioară, pe care-l rosteam doar în visele noastre de noapte, era înlocuit acum de această hidoasă închisoare pe care –paradoxal dar adevărat - o doream şi o iubeam ca pe o adevărată casă a noastră. S-ar fi putut să fie şi aceasta un soi de dedublare şi de deformare generată de prea multa şi îndelungata suferinţă prin care trecusem, încât ca printr-o oglindă magică ne vedeam făcând parte din inventarul întregului ei décor.

N-am ştiut când a trecut ultimul pe lângă mine, că deodată, la comanda unei voci care se afla lângă cuşeta mea, cheia s-a răsucit, uşa s-a deschis şi în faţa mea a apărut col. Coller, însoţit de ajutorul lui, maiorul de securitate Ioaniţescu.

Pe un ton ca acela pe care îl ai atunci când te bucuri de sosirea unui oaspete dorit, mi-a spus bine am venit, la care se înţelege că i-am răspuns pe acelaşi ton calm şi indifernt: "Cât de mică-i lumea aceasta, d-le colonel Coller, că niciodată nu ştie omul cu cine se poate întâlni după primul colţ de stradă !"

Cu firea lui "isteaţă", de om ce făcea parte din lumea celor cu un "al şaselea şimţ", s-a făcut că nu sesizează aluzia mea, dar mai ales insinuarea răspunsului meu. Mi-a spus să cobor că voi lua loc în maşina mică a închisorii, în care împreună cu ei doi voi merge la închisoare. Era o Skodă mică de care se folosea el, în calitatea pe care o avea. El, în faţă lângă şofer, eu în spate lângă maiorul Ioaniţescu.

Drumul scurt, a fost parcurs în câteva minute, timp în care el a ţinut să mă întrebe unde vreau să fiu cazat : în celular sau în zarca de unde plecasem, la care bineînţeles că i-am răspuns că dacă este la alegerea mea, între celular şi zarcă, voi merge acolo unde a hotărât el. N-a înţeles, sau s-a făcut că nu înţelege, fapt este că a tăcut în clipa când poarta principală a închisorii s-a deschis şi am trecut în curtea interioară.

Am coborât şi am fost luat în primire de ofiţerul de serviciu, unul din cadrele vechi ale închisorii, care cunoştea povestea noastră şi mă cunoştea personal şi pe mine. M-a

invitat în camera ofiţerului de serviciu de la poarta întâia, unde am rămas în compania unui sergent major, el făcându-se nevăzut. Am înţeles că trebuia să primească ordinele de rigoare.

După circa un sfert de oră a revenit, m-a rugat să-l urmez spre curtea interioară a închisorii.

Afară era întuneric şi în liniştea acelei nopţi colosul celularului mare se profila pe cerul de plumb, ca un balaur cu sute de ochi acoperiţi de pleoapele grele ale obloanelor căzute peste ferestrele celulelor, care cu un an în urmă se scuturaseră şi ele pentru o clipă, ca un vis urât.

DIN IZOLAREA DE LA GHERLA, ÎN IZOLAREA BECIULUI DE LA AIUD

Pe ceilalţi camarazi ai mei îi înghiţise parcă întunericul nopţii şi în cine ştie ce celule se întâlniseră cu cei rămaşi pe loc sau alţii dintre ei prin cine ştie ce izolări îşi domoleau oboseala atâtor emoţii prin care trecuseră.

Am pornit de la poarta întâia, încadrat între ofiţerul de serviciu şi un gardian care mergea în urmă, spre curtea interioară a închisorii. Spre surprinderea mea însă, am constatat că în loc s-o apucăm spre stânga, pe drumul ştiut spre zarcă, am luat-o la dreapta, spre celularul mare. Mare a fost bucuria mea la gândul că aflându-mă în celular, mă voi simţi şi eu ca într-o familie şi voi scăpa de izolarea în care permanent am fost ţinut. De scurtă durată a fost însă această bucurie, pentru că intrând pe uşa mare de la parter, ofiţerul de serviciu a făcut un semn şefului de schimb de la care a primit o cheie şi în loc să fiu condus spre una din sutele de celule ale celor patru niveluri, am fost luat de braţ şi dirijat spre stânga, unde se afla o uşă pe care acesta a descuiat-o. Înainte de a coborî scările în beciul celularului, dându-mi seama că voi fi băgat într-una din cele patru izolări pe care le cunoşteam, m-am oprit şi l-am întrebat ce înseamnă aceasta.

Ofiţerul de serviciu mi-a spus că are ordin ca până mâine dimineaţă să rămân într-o celulă de izolare de la beci, dar că dimineaţa va veni tot el şi mă va lua de aici spre a mă duce într-o celulă obişnuită.

Mi-am dat seama că colonelul Coller, de teama de a nu greşi, trebuia să ceară dispoziţii superiorilor săi, privind regimul în care trebuia să rămân, lucru care s-a constatat a fi adevărat până la urmă.

Mă aflam singur în tot beciul cu izolările de sub celular şi după aprecierea mea mă găseam chiar sub una dintre primele trei celule ale parterului, de pe latura scurta-vest. De obicei era întuneric tot timpul în acele celule, însă ofiţerul de serviciu mi-a instalat seara un bec.

M-am aşezat pe marginea patului de fier şi priveam mucegaiul de pe pereţi, păianjenii care atârnau din tavan şi şoriceii care intrau şi ieşeau prin spaţiul liber de sub partea de jos a uşii. Am cercetat cu privirile şi am ales locul cel mai potrivit unde ar trebui să încerc mâine dimineaţă să iau legătura cu cei de deasupra. M-am aşezat peste o pătură existentă acolo pe acel pat de fier, mi-am agăţat trăistuţa cu bucata de pâine ce o mai aveam, m-am întins şi am pornit în lunga călătorie a unui somn fulgerat de scurte coşmaruri, din care mă trezeam transpirat. Într-un târziu am renunţat să mă mai culc pe balotul rece al patului de fier şi mă distram privind şoriceii care se apropiau pentru a primi cu lăbuţele lor firmiturile din pâinea pe care le-o aruncam. Aşteptam cu nerăbdare ora 5 dimineaţa, când toacele de fier dădeau deşteptarea şi când întreg celularul mare se trezea din somnul în care căzuse cu 7 ore înainte.

Cu urechea atentă la orice zgomote, în liniştea adâncă a beciului am auzit paşi de bocanci şi mi-am dat seama că exact deasupra mea se afla o celulă în care oamenii se treziseră. Plafonul era jos, încât urcat pe pat puteam bate foarte comod. Din cauza forfotei de dimineaţă, cei de deasupra au recepţionat târziu bătăile mele, mai ales –aşa cum mi-au spus după aceea -, nu mai fusese de mult timp cineva la beci.

Primul cu care am vorbit a fost dr. Zeana, un macedonean pe care-l cunoşteam personal de afară, tatăl său fiind tot medic. Surprinşi şi emoţionaţi de prezenţa mea acolo, ei n-au avut de unde şti că în noaptea aceea cei 113 deportaţi la Gherla, sosiseră înapoi la Aiud. Le-am povestit în mare unde am fost, ce ni s-a întâmplat şi i-am rugat să comunice vestea sosirii noastre (şi că eu mă aflu acolo), pentru a lua cunoştinţă întreg celularul de sosirea noastră înapoi la Aiud.

Dimineaţa, am cerut ofiţerului de servicu să fiu scos la raportul colonelului Coller, pentru a-mi comunica cauzele menţinerii mele în continuare în situaţia de izolare şi mai ales condiţiile de beci. Gardianului care a venit la ora 7 să facă apelul i-am solicitat dorinţa mea, spunându-i că am de comunicat oficial şi confidenţial lucruri extrem de importante (aceasta pentru a stârni curiozitatea şi de a fi mai sigur că vor veni).

Într-adevăr, imediat după terminarea apelului, ofiţerul de serviciu care luase în primire, a venit la beci. Era vechi la Aiud, mă cunoştea şi era un om mai accesibil decât alţii. I-am comunicat dorinţa mea, însoţită în acelaşi timp de hotărârea pe care am luat-o să declar greva foamei până la soluţionarea problemei mele. A trecut dimineaţa, am refuzat masa de prânz şi într-un târziu spre seară am auzit cum se descuie lacătul de la uşa beciului şi în faţa celulei mele a apărut Coller, însoţit de dr. Marinescu, medicul oficial al închisorii.

Coller mi-a spus că m-am grăbit, pentru că măsura izolării mele porneşte de la el şi că a trebuit să raporteze ierarhic situaţia mea, cum de altfel a făcut şi acum, după ce aflase hotărârea pe care am luat-o, mi-a comunicat că avea dispoziţii să fiu consultat de doctorul închisorii, cu care voi pleca chiar acum la spital în acest scop, de unde ofiţerul de serviciu are ordin să mă conducă înapoi la zarca de unde am plecat anul trecut.

Dar înainte de a se întâmpla ceea ce mi-a comunicat, mi-a spus că, aşa pentru poziţia lui de comandant al închisorii, vrea să-i fac plăcerea să mănânc ceva înainte de a pleca de aici

de la beci, adică să încetez greva foamei. Am înţeles că poate vrea să-şi facă un titlu de glorie din faptul că el m-a scos din greva foamei şi i-am dat cuvântul că de îndată ce voi ajunge înapoi în zarcă voi înceta greva. Am plecat însoţit de el la spital, unde mi s-a făcut vizita medicală, după care am fost dus în zarcă, unde –culmea întâmplării -, am fost băgat exact în celula 49 din care plecasem cu un an în urmă, în Săptămâna Mare a Paştilor din 1957.

Şi cu această întâmplare s-a încheiat odiseea unui an de zile, an în care evenimente, oameni, fapte, întâmplări s-au contopit într-un tot care n-ar încăpea nici în zeci de ani din viaţa normal trăită, a unui om.

SFÂRŞITUL UNEI DECADE DE SUFERINŢE, ÎNCEPUTUL UNUI NOU VAL DE ARESTĂRI.

Anul 1958 va marca în memoria istoriei închisorilor comuniste din România sfârşitul unei decade de când, de atunci din 1948, a început perioada marei prigoane cu valul arestărilor şi interminabilelor procese terminate cu condamnări care au costat viaţa atâtor zeci de mii de români, ale căror oase, până şi astăzi, putrezesc în acel vast cimitir de morminte fără de cruci, care este pământul ţării noastre româneşti.

Dar acest tragic sfârşit al unei decade de lacrimi şi moarte, care a lovit majoritatea familiilor din ţara noastră, va coincide cu începutul altui val de nenumărate arestări şi procese căruia i-au căzut victime o mare parte a intelectualilor ţării, care fie că scăpase arestărilor de până atunci, fie că executase câte o condamnare în răstimpul acestei decade, au fost acum din nou arestaţi, judecaţi şi condamnaţi la ani grei de temniţă.

S-au îngroşat din nou rândurile celor ce aveau să populeze puşcăriile, nume mai mult sau mai puţin cunoscute, care au constituit mândria generaţiilor trecute sau prezente de cărturari, ca scriitori, poeţi, filozofi, ziarişti, oameni de cultură

şi artă, a căror crimă a fost aceea de a nu se fi putut “mula”pe patul lui Procust al “realismului socialist”. Nume de teologi, ca acelea ale episcopului Ghiuţă, părintele Sofian, Manta şi alţii, sau de critici literari, scriitori şi poeţi de mare valoare ca un Perpessicius, Voiculescu, Radu Demetrescu-Gyr, Ion Caraion, Valeriu Anania şi mulţi alţii, care împreună cu cei ridicaţi de prin domiciliile obligatorii au format ultimul mare val de arestaţi din trista şi criminala perioadă de guvernare a lui Gheorghiu-Dej.

Odată cu ei, intrau în puşcării ştiri din cele mai contradictorii cu privire la situaţia internaţională, care departe de a aduce încredere şi speranţă într-un viitor apropiat, făcea să fie mai adâncă şi mai confuză incertitudinea şi nesiguranţa, lucru care avea o influenţă nefastă asupra moralului şi rezistenţei vechilor deţinuţi.

Noi, cei 113 zarchişti, după un an de zile de surghiun la Gherla, am găsit aici o situaţie mai apăsătoare şi un regim mai greu chiar decât cel împotriva căruia ne ridicasem cu un an în urmă. Au continuat interminabilele anchete la care am fost chemat împreună cu alţii, Securitatea continuând să ne ameninţe şi să ne timoreze cu formarea unui proces în care să răspundem pentru cele petrecute atunci, scopul principal urmărit de ei fiind însă acela de a ne ţine într-o permanentă stare de nelinişte şi încordare, până când încet-încet totul a rămas undeva departe, pe pagina foii întoarse din calendarul vieţii anului trecut.

UMBRA ZĂRCII

Umbra zărcii se lăsase iarăşi peste viaţa noastră, nădejdea şi visul îngemănate cu tăcerea şi răbdarea fiindu-ne singurele pârghii de rezistenţă în marea de incertitudini pe care pluteam. Şi viaţa noastră se scurgea în ritmul în care poetul Radu-Gyr a redat, cum se poate mai plastic, condiţia sufletească a învinsului, spunând în versurile lui :

……
“Cum minte nădejdea şi visul,
Cum uşile se închid în zăvoare,
Voi n-aveţi cum să ştiţi cum învinsul
Se minte pe sine, urcând povârnişul
În crâncena lui încercare”
…..

Şi iarăşi orologiul acela al vechilor zarchişti de care v-am mai vorbit, va măsura din nou trecerea timpului după tipicul clepsidrelor cu care osândiţii la galere măsurau scurgerea clipelor în aşteptarea acelui sfârşit, care era doar unul singur : nemărginirea adâncurilor.

Mit sau realitate, scurgerea vremii prinsă în împletitura Penelopei, care înfrăţise aşteptarea cu trecerea anilor şi cu puterea dragostei pentru Ulise, a fost pentru noi mult mai mult decât a putut să însemne destinul sorocit de vraja ursitoarelor, în ceasul venirii noastre pe lume.

Aşteptarea este şi ea o mare virtute atunci când e pusă în slujba unui ideal.

A şti să aştepţi este un mare curaj, atunci când în bezna în care trăieşti nu se întrezăreşte nici cea mai mică licărire de speranţă.

Iată, legat de acest lucru, un exemplu despre ce înseamnă aşteptarea ca virtute şi curaj, care împreună cu răbdarea, confruntă veşnicia.

Îmi vine în minte acum un exemplu pe care regretatul profesor George Manu, (profesor de fizică nucleară), mi l-a spus, privind răbdarea cu care trebuie să aştepţi fără să descurajezi sau să capitulezi în faţa vitregiilor sorţii. Exemplul făcea parte dintr-o culegere de mituri nordice şi imagina un cub de granit, cu latura de 1 km., în care clipă de clipă, ani de ani, secole şi milenii de-a rândul o pasăre loveşte cu ciocul, până când reuşeşte ca întreg cubul de granit să dispară…

Aşadar nimic pe lume nu se poate compara cu veşnicia, în faţa căreia nimeni şi nimic nu rezistă; toate au un sfârşit, cum de altfel va avea şi situaţia în care ne aflăm, spunea el.

Exemplul e măreţ ca ideal, ca ideal care poate fi urmat însă numai până acolo unde el se mărgineşte cu puterea noastră de rezistenţă, cu viaţa noastră a cărei limită se termină infinit mai înainte ca pasărea din poveste să tocească întreg cubul de granit, din traista cu mituri a regretatului profesor George Manu.

Cam la fel se petreceau lucrurile şi cu noi, căci în lupta noastră cu timpul n-aveam decât un singur aliat credincios, acela care nu ne-a trădat niciodată şi nicăieri la greu : credinţa noastră în Dumnezeu şi speranţa într-un sfârşit bun al calvarului pe care-l trăiam atunci… şi pe care îl mai trăiesc şi astăzi, când aştern pe hârtie rândurile de faţă.

Acolo şi atunci, am ştiut noi să facem din răbdare şi aşteptare virtuţi aliate credinţei şi speranţei cu care şi astăzi mergem înainte prin nemărginirea imperiului de bezne în care omenirea mai înnoată încă, spre limanul acela de lumină şi adevăr, spre care tinde, de atunci de când această cortină de fier s-a prăbuşit peste viaţa atâtor ţări şi popoare.

ETERNELE DEZILUZII

Anotimpurile se succedau cu viteza amintirilor în care ne refugiam de urâtul cenuşiului vieţii în care vegetam. Zilele semănau atât de mult unele cu altele, încât le puteam deosebi doar după literele ce formau numele lor în scurgerea timpului.

Când spuneam miercuri, ştiam că a mai trecut o săptămână din luna pe care n-am simţit-o când s-a scurs, iar când trecea şi primăvara, mutam jalonul aşteptărilor dincolo de începutul anului viitor.

Odată cu sfârşitul iernii anului 1959, o neplăcere personală începea să se facă simţită pentru sănătatea mea, care

până atunci n-a spus nici "pâs", (cum se zicea în glumă când era vorba să fie luată în serios o problemă importantă ca aceea).

Era vorba de o neplăcere mai veche, provocată de crizele de apendicită, care în ultimele luni se repetau din ce în ce mai des şi cu mai mare acuitate.

Cum la zarcă nu se acorda asistenţă medicală, problema devenea îngrijorătoare în ipoteza unei peritonite provocată de perforarea apendicelui. Eu solicitam în fiecare zi, dimineaţa, când se făcea apelul, scoaterea mea la vizita medicală, lucru care mi se refuza sistematic.

În speranţa intervenţiei unei întâmplări salvatoare, în izolarea în care mă aflam, singura salvare era perforarea apendicelui, singura situaţie când puteam fi internat de urgenţă în vederea operaţiei, aşa cum îmi spusese cândva d-rul Marinescu, care pe atunci însă nu se mai afla la Aiud pentru motivele pe care le voi reda mai jos.

SE SCHIMBĂ CONDUCEREA ÎNCHISORII

În toamna anului 1959 conducerea închisorii Aiud a fost schimbată cu o alta, Coller şi statul său major fiind înlocuiţi de col. de securitate Crăciun, fost şef al Securităţii regiunii Sibiu, cel care condusese personal acţiunile împotriva partizanilor din Munţii Făgăraş. Am luat cunoştinţă cu totul întâmplător de această schimbare luată de col. Crăciun în scopul intimidării deţinuţilor din Aiud, prin trecerea câtorva serii dintre noi prin cele 12 izolări amenajate la parterul secţiei I-a, adevărate cutii de ciment, oarbe şi umede tot timpul.

Într-una din seri, sunt şi eu strigat pe o listă pe care se aflau şi alţii de pe zarcă şi cu toţii suntem scoşi cu zeghile pe cap şi conduşi în aceste celule ale morţii.

Înainte de a ne băga în ele, eram dezbrăcaţi la izmene şi cămaşă, cu boneta şi bocancii în picioare, fără ca cineva să ne aducă la cunoştinţă cauza pentru care şi timpul pe care-l vom rămâne în această situaţie. Zadarnice au fost protestele noastre.

este lesne de imaginat starea sufletească nefericită în care ne aflam, mai ales că timpul rece de toamnă era şi un aliat al măsurii nedrepte şi inumane.

A treia zi, după orele de program am auzit deschizându-se pe rând uşa fiecărui celule, până a sosit şi rândul celulei mele.

Uşa s-a deschis şi în prag a apărut un grup de securişti în uniformă, în mijlocul cărora sta un civil cu mâinile în buzunarele unui trenci gri, pe cap purtând o pălărie de aceeaşi culoare, cu borul coborât peste ochii acoperiţi de nişte ochelari coloraţi, stil Sherlock Holmes. Era noul comandant al închisorii din Aiud, colonelul de securitate Gh. Crăciun, de meserie ceferist în Regionala CFR Cluj –înainte de 1944. În felul acesta înţelesese col. Crăciun să i se facă simţită venirea lui la comanda închisorii din Aiud. Odată cu schimburile survenite în conducerea închisorii, a fost înlocuit şi dr. Marinescu cu un alt medic, venit de la Cluj, dr. Balea, cu specialitatea chirurgie, care împreună cu soţia sa conduceau marele spital al închisorii din Aiud, unde erau aduşi deseori studenţii facultăţii de medicină de la Cluj, care făceau practică în spitalul închisorii.

Spre sfârşitul lunii noiembrie, într-o dimineaţă de toamnă rece, sub un cer de plumb de pe care coborau pe pământ trâmbe de neguri trimise de munţi, a poposit şi în curtea mică a zarcei una din acele maşini-laborator, cum nu mai văzusem până atunci, încadrată cu personal medical şi utilată cu aparatură medicală, în vederea efectuării unui control pe calea radiografiilor care se făceau pe loc. Fiecare din cei aflaţi în zarcă am fost scoşi din celule şi trecuţi pe rând în vederea acestui control, care în ultimă analiză nu era altceva decât o simplă formalitate, deoarece TBC-ul era la el acasă în închisoarea de la Aiud, dar nu am văzut niciodată bolnavi internaţi şi trataţi în consecinţă, iar toate controalele confirmau aceeaşi stare : ITN (imagine toracică normală –deci sănătos).

Vreau să spun că astfel am avut ocazia să-l văd pe noul medic al închisorii, pe dr. Balea, despre care se vorbea –şi faptul era adevărat-, că a fost un eminent student şi asistent al

renumitului profesor dr. Iuliu Haţegan. L-am rugat să mă consulte, spunându-i de necazul meu, de care s-a convins, dar mi-a spus "să mă rog lui Dumnezeu să perforeze apendicele, pentru că numai în situaţii extreme va putea să mă interneze pentru operaţie", deoarece la zarcă suntem omişi de la controlul şi asistenţa medicală.

Am înţeles o dată în plus că prin spital nu poţi trece decât în drum spre cimitirul de la Cinci Plopi, pentru că o internare a cuiva de pe zarcă nu putea fi vorba nici în ruptul capului, fără aprobarea aparatului politic.

Am continuat să mă obişnuiesc cu situaţia de fapt şi ţineam şi eu la respect toanele apendicelui, potolindu-l cu comprese reci, care se recomandă în situaţii anormale. De la un timp însă –în special în iarna 1959-1960-, situaţia se înrăutăţise în aşa măsură încât toate stăruinţele mele, de a obţine internarea în spital, s-au izbit de un zid de tăcere, pentru că până şi gardienii de serviciu nu raportau cererea mea superiorilor lor, de teama de a nu fi suspectaţi de slăbiciune sau de pactizare cu "duşmanii poporului".

CRIZA DE APENDICITĂ

Totul a mers până într-o noapte, când m-am trezit din somn cu nişte dureri insuportabile. Am putut doar să mă rostogolesc din pat, să ajung, târându-mă până la uşă şi să bat din toate puterile cu tocul bocancului în uşa celulei. Ecoul zgomotului în liniştea nopţii, a alarmat gardianul de serviciu care alergând a deschis vizeta, m-a văzut jos, a dat fuga la telefonul ce exista în camera gardianului de la parter şi a alertat ofiţerul de serviciu, căruia i-a raportat cazul. Acesta a sosit, însoţit de alţi doi gardieni care purtau o targă pe care am fost aşezat şi transportat la spital.

Introdus în antecamera sălii de operaţie, am fost lăsat jos şi după 10 minute a apărut dr. Balea, care fusese chemat telefonic la spital, locuinţa lui aflându-se în clădirea

administraţiei, la câţiva zeci de metri de spital. Privindu-mă, mi-a spus că în sfârşit spre norocul meu, a sosit clipa de care mi-a vorbit cândva. M-a încurajat, spunându-mi că imediat mă va opera.

În timp ce, ajutat de cadrele medicale ale spitalului –toţi fiind medici deţinuţi-, pregătea sala de operaţie, dr. Chiriţă Sârbulescu pe care-l cunoşteam de afară (fie-i ţărâna uşoară şi amintirea veşnică), m-a ridicat pe o canapea şi mi-a făcut toaleta premergătoare operaţiei, administrându-mi nişte anestezice încât, atunci când am fost aşezat pe masa de operaţie trăiam o stare de euforie egală cu beţia (beţia rece bineînţeles). Ghiţă Sârbulescu mi-a făcut rahianestezia şi în continuare, împreună cu dr. Balea, m-a operat. M-a transportat după aceea, ajutat de dr. Cosma, tot deţinut politic, de la Cluj, într-un pat, într-una din camerele de spital unde am căzut într-un somn profund. Când m-am trezit, târziu către prânz, la capătul meu erau 3-4 deţinuţi politici, aflaţi acolo, operaţi şi ei sau în curs de a fi operaţi. Printre ei se afla şi Sergiu Popescu, olteanul din Călui, judeţul Romanaţi, cel care a orbit în 1951 la Canal, la capul Midia, de explozia cartuşului de dinamită în care a băgat perforatorul, explozie care i-a împroşcat toată figura şi a rămas orb. Orb aşa cum a rămas în urma acestui tragic accident, a continuat să fie ţinut în regim de celulă până în 1962, când a fost eliberat cu unul din loturile de graţieri date de Gheorghiu-Dej.

Mi-am revenit, m-am simţit bine în compania unor oameni pe care-i doream în singurătatea în care trăisem până atunci, dar după numai 4 zile de la operaţie –nici nu-mi scosese copcile-, apare în cadrul uşii col. Iacob, ofiţerul politic al închisorii, care căutând să "politizeze" cazul meu, îmi spune că "iată nu e adevărat că pe zarcă nu există asistenţă medicală", la care eu i-am răspuns că numai datorită ghinionului norocos al perforării apendicelui am fost transportat la spital, altfel puteam să mor foarte bine în celula 49 din zarca Aiudului.

A tras cozorocul şepcii pe frunte, a plecat şi după o jumătate de oră gardianul de serviciu deschide uşa, îmi strigă

numele şi îmi spune să iau ce am avut cu mine şi să mă îmbrac că plec înapoi la celulă.

N-am ştiut niciodată prin ce miracol, sau cine i-a dat dispoziţii gardianului, dar în loc să fiu dus înapoi la zarcă, am intrat pe celularul mare, am fost predat cu un bilet unui plutonier care era şeful turei de zi. Acesta m-a luat de braţ şi uşor, uşor cu multă greutate am ajuns la etajul 3, în celula 312, situată pe scurta-vest.

Cu fiecare schimbare, chiar de la o celulă la alta, luai viaţa de la capăt, ca şi când ai fi ajuns în altă închisoare, din altă parte a ţării. Celula era goală, în ea se aflau însă patru paturi suprapuse, între ele un coridor de o jumătate de metru prin care ajungeai sub fereastra cu jaluzelele dese, orientate în sus.

Rămas singur, la 3 zile după operaţie, fără nici o asistenţă medicală sau măcar un regim alimentar adecvat situaţiei în care mă găseam, aşa am stat două săptămâni când într-o zi uşa celulei se deschide şi în ea apare dr. Ghiţă Sârbulescu însoţit de un gardian sanitar, care mi-a scos aţele. S-a minunat şi m-a felicitat de puterea de rezistenţă a organismului meu şi mi-a spus că de aici înainte pot mânca normal, chiar regimul de turtoi şi varză acră cu arpacaş, că nu mi se poate întâmpla nimic.

Din ziua aceea nu l-am mai văzut pe Ghiţă Sârbulescu până după 1964, când l-am întâlnit în Bucureşti, după scoaterea noastră din închisoare cu faimoasele decrete de graţiere ale lui Gherghiu-Dej.

Intrasem bine în aprilie şi printre obloanele de la ferestre pătrundea mirosul reavăn al pământului de pe Valea Mureşului şi un vânt de apus aducea cu el doina munţilor care îşi scuturaseră şi ei căciulile de zăpadă, îmbrăcând culoarea verde a codrilor de primăvară.

Am trăit cu adevărat un capitol nou, -scurt dar frumos-, din viaţa mea de celulă când, deşi eram tot izolat, nu simţeam ca la zarcă acea apăsare a singurătăţii specifică numai

mohorâtei, întunecoasei şi apăsătoarei atmosfere în care trăiam acolo.

Noile vecinătăţi pe care le-am descoperit în celulele alăturate, unii cunoscuţi mai de mult şi prieteni de afară, alţii fraţi de suferinţă mai recent, au avut darul să mă facă să uit prezentul apăsător. Printre ei am descoperit chiar alături de mine pe prof. Ionică Făţoiu, fost coleg de liceu la Constanţa şi de captivitate în Uniunea Sovietică de unde venise de la Cercul Polar în 1955, pe Fani Vlădoianu şi Costică Drăgoi, alţi concetăţeni de-ai mei, ca şi pe nenea Gheorghiţă Şerban, chiar consătean de-al meu.

Jos pe verticală, sub celula mea, la etajul I am stabilit legătură în morse cu vechiul meu prieten de bune şi grele prin lagărele sovietice –Victor Clonaru-, ca şi cu părintele Gheorghe Calciu, trecut prin blestemul de la Piteşti, astăzi părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa, care în sfârşit după 16 ani de închisoare - ca şi după alţi 4 făcuţi după 1977 - se află în prezent dincolo, în lumea liberă.

ÎNAPOI LA ZARCĂ

Într-adevăr, după cca. 3-4 săptămâni, când s-a aflat că nu mai ajunsesem înapoi la zarcă, unde normal trebuia să fiu trimis după ieşirea mea din spital, într-o bună zi din frumoasa lună mai a anului 1960, ofiţerul de serviciu a venit şi mi-a comunicat că din ordin trebuie să merg înapoi pe zarcă.

Adio zile frumoase, dar puţine, trăite pe celularul mare, căci am ajuns înapoi în blestemata zarcă, unde vechii zarchişti nu mă mai aşteptau, unii dintre ei considerându-mă chiar printre cei care, plecaţi ca şi mine, nu se mai întorseseră niciodată.

Dar cum “din lacrimi s-a-ntrupat Electra”, din necunoscut am reapărut şi eu şi mi-am ocupat locul într-una din celulele vecine cu vestitul şi mult iubitul de toţi, moş Costică Gane.

Am reînceput să torc firul vremii, înnodându-l acolo de unde îl lăsasem cu două luni în urmă şi să trăiesc durerea pricinuită de vestea dispariţiei câtorva vechi zarchişti, care trecuseră în acest scurt răstimp în lumea celor drepţi. De aici înainte timpul parcă se oprise în loc, încât nici vestea obişnuitelor rotaţii prin izolările de pe secţie nu ne mai impresiona, într-atât ne împietrisem în suferinţa singurătăţii în care trăiam.

SCHIMBĂRILE DE LA ZARCA

Am omis să relatez că în absenţa noastră din Aiud, pe timpul cât am fost deportaţi la Gherla, la zarcă se petrecuseră unele schimbări. La reîntoarcerea noastră nu am mai găsit acolo, la parterul de pe zarcă, nici pe generalii lui Antonescu şi nici ţărăniştii aduşi acolo de la Oradea, când a început revoluţia în Ungaria, în octombrie 1956.

Jos la parter se aflau acum câţiva inşi din lotul lui Lucreţiu Pătrăşcanu, printre care şi câţiva evrei, unul fiind un oarecare Zilberman, de la care am aflat că fusese director de cabinet al lui Pătrăşcanu, în Ministerul Justiţiei. Tot la parter fusese adus ceva mai târziu şi Vasile Luca, partener al troicei "Ana-Luca-Teohari".

Ultimii doi ani înainte de 1964, au fost anii care mi s-a părut că au zburat aşa de repede, încât nu mi-am dat seama (şi nici nu aveam cum să aflu), câte s-au petrecut în acest scurt răstimp de doi ani de zile.

Printre deţinuţii de drept comun care făceau serviciile interioare ale închisorii, am aflat cu uimire că de pe celular fusese eliberat un lot de cca. 2-300 de deţinuţi politici, în virtutea unui decret de graţiere şi că vor urma să plece alte loturi în continuare. Mi s-a spus de asemenea că de pe celularul mare unii au fost scoşi la munci în fabrică, că li s-a dat voie să scrie acasă şi să primească pachete de la familii.

Toate mi se păreau de domeniul fanteziei, până într-o zi însă când din curtea interioară a zarcei ne strigau pe nume unii din camarazii de pe celular, care ne cunoşteau şi care lucrau acum la serviciile interioare în locul deţinuţilor de drept comun.

Un alt indiciu care pleda în favoarea unei schimbări, era faptul că se îmbunătăţise calitatea mâncării în sensul că se mai putea găsi şi câte o bucată de carne, în amestecul acela de arpacaş şi varză, dar mai ales se schimbase oarecum comportarea gardienilor faţă de noi.

Într-una din zilele lunii iulie 1962, mai mult de jumătatea efectivului din zarcă a fost scos din celule şi fără să ni se mai spună ca de obicei să ne punem zeghile pe cap, am fost duşi în curtea interioară a zărcii, unde se afla o mare de deţinuţi politici scoşi de pe celular, sau aduşi din fabrică.

Nu ni s-a interzis, ca de obicei, să luăm contact unii cu alţii, ba chiar ni s-a dat voie să primim ţigări de la cei care lucrau în fabrică şi primeau pachete de la familii.

La un moment dat, pe un podium pe care se afla o masă acoperită cu un cearşaf roşu, a apărut un civil, elegant îmbrăcat, bine întreţinut fizic şi proaspăt bărbierit, însoţit de col. Crăciun care l-a prezentat, spunându-ne că vine de la Cluj pentru a ne vorbi nouă, prezentându-ne situaţia înfloritoare pe care o cunoaşte ţara în aceşti ani ai conducerii socialiste.

Într-adevăr, într-un limbaj statistic necunoscut nouă, ne-a prezentat în cifre şi procente nivelul atins de economia noastră naţională (începând cu economia agrară şi terminând cu cea industrială), în sistemul planificat al centralismului democratic, pentru a trece după aceea în revistă succesele ideologiei marxiste în lume, ţările care de curând eliberate de sub regimul colonialist, deveniseră ţări suverane, libere şi independente, spunându-ne în concluzie că întreaga planetă este în pragul unei profunde transformări de structură, şi că lumea întreagă se orientează spre ideologiile de stânga, reprezentate în lume de către Marea Revoluţie din Octombrie 1917.

A continuat pe acelaşi registru al cifrelor statistice, prezentându-ne volumul construcţiilor industriale şi numărul enorm al blocurilor de locuinţe construite, terminând cu nivelul de trai al oamenilor, care a cunoscut un grad neatins până acum în ţara noastră.

Ceea ce ne interesa pe noi însă, nu era discursul lui propagandistic adresat unor oameni lipsiţi de libertate, care nu aveau de unde şti şi vedea această mult lăudată fericire.

Pentru noi nu era nimic nou, (deşi nu trăisem nici o zi în regimul socialist de afară), în ceea ce spunea civilul acela îmbrăcat în bluzon de vară, care vorbea asemenea unei benzi înregistrată undeva la o şedinţă într-una din unităţile de producţie de către un zelos activist de partid, specialist în umflarea cifrelor raportate ministerelor de resort, pentru a alcătui nelipsitele panouri, de la cine ce laudativă aniversare.

Vedeam în el pe nu ştiu al câtelea politruc pe care-l auzisem în nu mai ştiu care punct din arhipelagul Gulagului sovietic, când pentru a-şi convinge auditoriul format din nefericiţii prizonieri de război, recurgea în ultimă instanţă la argumentul suprem (a se citi minciună !), acela al "oilor cu şapte miei", din Uniunea Sovietică.

Dar nu discursul lui propagandistic mă interesa pe mine în vederea acelui an –1962-, ci faptul că acest eveniment petrecut în curtea zarcei de la Aiud, la care participau sute de deţinuţi politici, era pentru prima dată când nu ni se interzicea să luăm contact personal, -era o stare de fapt care pleda în favoarea tezei că ceea ce se petrecea în închisoarea din Aiud, era preludiul mult aşteptatei eliberări, pe care autorităţile o pregăteau încetul cu încetul. Era real faptul că din Aiud plecaseră până atunci câteva loturi de deţinuţi politici, pentru fiecare lot Consiliul de Stat emiţând câte un decret de graţiere separat.

APOSTAŢII

Nu a mai trecut mult (timpul se condensase pentru noi într-atât, încât lunile valorau doar cât zilele) şi în iarna care a urmat, mai precis pe data de 13 ianuarie 1964, pe un ger năpraznic, am fost scoşi din celulele de pe zarcă cu puţin timp înainte de ora 10 noaptea şi duşi într-una din cele două secţii de lângă celular. Acolo fusesem aduşi special ca să ne convingem şi să asistăm la pregătirea plecării unui lot din care făcea parte printre alţii şi preotul Ion Dumitrescu Borşa, dr. Victor Biriş, Ion Victor Vojen, Costea Iosif ş.a.

Erau îmbrăcaţi civil şi alcătuiau un fel de prezidium, aşezaţi în faţa unei mese de pe podium, asistaţi din umbră de col. Crăciun şi statul său major. Sala era arhiplină, iar pe noi, cei aduşi din zarcă, ne aşezaseră pe nişte bănci în faţă, vis-a-vis de ei la 2-3 metri pentru ca să ne vadă şi să-i putem vedea şi auzi mai bine.

Eram împreună cu Eugen Teodorescu, prinţul Alexandru Ghica, prof. Nicolae Pătraşcu, Radu Mironovici, dr. Uţă, Mircea Nicolau ş.a.

Ce ne-a fost dat să auzim acolo, în noaptea aceea, din gura unor oameni pentru care parcă nimic din viaţa lor nu trebuia să le mai rămână scump, ne-a uimit şi nu voi putea niciodată uita, până voi închide ochii.

Poate doar gestul lui Victor Biriş, care ajuns acasă în Sibiu, după 23 de ani de detenţie, s-a aruncat în faţa unei locomotive ce intra în gara oraşului-, zic, poate doar gestul lui să redea adâncimea zguduitoare a procesului de conştiinţă care s-a vrut gest reparator al actului capitulării din noaptea aceea. Dar noaptea aceea nu era pentru noi decât un moment din lungul lanţ al nenumăratelor zile şi nopţi, din şi mai lungul lanţ al ajungerii lor aici.

Însă, cum am spus atunci şi cum afirm şi astăzi, nici drama trăită de cei care au trecut prin "demascările" de la Piteşti –dramă patronată de spiritul Kremlinului, dirijată de

g-ral Nicolski şi aplicată de urmaşii lui Ţurcanu, care au continuat demenţialele capitulări morale –mai mari sau mai mici-, care s-au petrecut şi în alte lagăre sau închisori şi care se petrec chiar şi astăzi, -toate acestea vor continua mereu, atâta vreme cât opera de anulare a omului va face parte din acest satanic proces al vinderii şi cumpărării conştiinţelor, iar **procesul condamnării şi reabilitării celor lipsiţi de apărare şi libertate, supuşi acestor presiuni morale, n-are dreptul să-l facă nimeni din afara cercului lor, decât ei înşişi, lor înşile.**

Era ora 3 după miezul nopţii când ne-am reîntors în zarca, venind de la "spectacolul" lugubru la care asistasem în noaptea aceea de ianuarie 1964, acolo într-una din sălile reci ale secţiei de sub celularul mare.

Plecasem de acolo îngropând în memorie două amintiri amare şi triste despre ceea ce înseamnă decadenţa morală a individului trăit sub presiunea constrângerilor fizice şi promisiunilor înşelătoare şi, până unde poate fi împinsă degradarea speţei umane în condiţiile anulării ideii de libertate şi înlocuirea ei cu gratiile şi cătuşele roşii.

Noaptea aceea de 13 ianuarie 1964, am comparat-o cu noaptea Vinerii Mari, când cocoşul lui Petru –care s-a lepădat de Cristos-, a cântat de trei ori; tot astfel şi pentru cei pe care i-am auzit atunci, care s-au lepădat de crezul tinereţii lor.

A trebuit să treacă iarăşi zile şi nopţi de singurătate în celulele de la zarcă, pentru a îngropa în uitare spectrul greoi al acelei nopţi când ochii şi urechile mele au fost obligate să asiste şi să audă una din cele mai abominabile erori din câte trăisem şi auzisem până atunci.

VIZITAREA UNOR ZONE ÎN AFARA ÎNCHISORII

Când liniştea se reinstaurase din nou în universul celulei în care trăiam, când mă obişnuisem cu ideea că surprize

dintre cele văzute se puteau repeta oricând, într-o bună zi de sfârşit de aprilie, uşile tuturor celulelor de la zarcă s-au deschis şi într-o mare grabă –nemaiţinându-se seama de nici un fel de reguli de vigilenţă şi izolare-, amestecaţi într-o grămadă de zeghii vărgate, cei 50-60 de inşi care mai rămăseseră în zarcă, am fost coborâţi în mica curte aflată în faţa ei. De acolo, ofiţerul de serviciu însoţit de plt. Rădulescu, ne-au condus în curtea interioară a închisorii, unde ne aştepta col. Crăciun împreună cu Iacob.

Ni s-a spus să urcăm în cele două camioane acoperite cu prelate, că vom merge să vizităm diferite zone din Aiud şi ferma penitenciarului, care se afla undeva la periferia oraşului.

Împreună cu prof. N. Petraşcu, cu Alecu Ghica, cu Radu Mironovici, cu Gabi Bălănescu, cu Mircea Nicolau, cu dr. Uţă ş.a, am pornit-o direct prin mijlocul modestului orăşel Aiud, aşezare îngropată adânc în istoria Ardealului, care parcă îşi stăpânea într-o tăcere demnă dezgustul şi revolta împotriva destinului care l-a hărăzit pe el drept gazdă a celei mai odioase temniţe comuniste din România.

Din timp în timp, în puncte mai puţin frecventate de privirile curioşilor trecători (care ne ocoleau cu prudenţă justificată, ferindu-se de uniformele vărgate ale acestui soi de turişti), ne-am oprit în câteva puncte, unde col. Crăciun, coborând împreună cu noi, ne dădea unele explicaţii pe care le considera el mai importante, neuitând –bineînţeles- să politizeze până şi cele câteva blocuri de locuit ridicate lângă o întreprindere de stat.

Vă puteţi lesne imagina puternicele impresii pe care le trăiau nişte oameni care de peste 15 ani trăiseră după gratiile celulelor, în umbra obloanelor grele şi care dintr-o dată descopereau deasupra capetelor lor albastrul cerului pe care nu se mai săturau privindu-i. Era firesc ca şi aerul, care pentru noi simboliza libertatea şi viaţa să impresioneze mai mult decât zidurile câtorva blocuri ridicate în anii din urmă, cărora nu le puteam desigur nega utilitatea lor materială.

Dintr-odată, în mod cu totul sincer şi spontan, Alexandru Ghica căzând în extaz la vederea unui grup de sălcii plângătoare, care măturau cu podoaba crengilor lor verdele crud al unui colţ de râu, a exclamat câteva cuvinte de admiraţie, arătându-ni-le şi nouă.

Într-adevăr, tabloul constituia singura poezie pe fundalul şters al micului orăşel ruginit de veacuri şi urgisit de istorie iar pentru noi, acest tablou ne transporta într-o lume de basm şi visare, departe de cadrul arid şi trist în care trăisem.

Dintr-odată însă replica rece şi brutală a col. Crăciun ne-a smuls din reveria în care căzusem, căci pe un ton observator ne-a comunicat că el ne-a adus aici să vedem ceva din realizările prezentului "socialist", şi nu să facem poezie împreună cu prinţul Ghica.

Bineînţeles că personal, pe un ton neostentativ i-am răspuns în glumă, că viaţa mai este şi poezie, că de-ar fi altfel omul nu s-ar deosebi cu nimic de animalele care desigur că nu au nevoie de poezie şi visare, ci doar de mâncare şi de jug. S-a trecut uşor peste incident şi continuându-ne drumul afară din oraş, la 3-4 km se afla ferma penitenciarului Aiud.

O fermă model, axată pe legume, zarzavaturi şi fructe – dar având şi o secţie zootehnică care adăpostea câteva vaci de rasă şi mai multe generaţii de porci, începând cu purceii de lapte, până la yorkul alb de 3-400 kg. În timp ce ne aflam acolo a sosit un camion încărcat cu butoaie pline de mâncarea rămasă de la bucătăriile închisorii şi ale fabricii. Atunci, în atmosfera de destindere şi glume creată ad-hoc ne-am permis şi noi să-l întrebăm pe col. Crăciun, cine-s fericiţii ce se înfruptă din toate câte se văd aici, la care el ne-a răspuns că totul este valorificat de gospodăria de partid prin Ministerul de Interne, recte prin administraţia penitenciarului Aiud.

Întoarcerea înapoi în penitenciar s-a făcut pe un alt traseu, aşa încât aproape o jumătate de zi evadasem şi noi din atmosfera închisorii. Ne-am dat seama că se afla pe aproape o zi când şi noi vom fi încadraţi într-un decret stil Gheorghiu-Dej, vizând eliberarea noastră. După chiar 3-4 zile a plecat din

închisoare un lot de cca. 1.200 de deţinuţi, încât mai rămăsesem în Aiud cca. 100-150 de "întârziaţi". Circulau chiar anumite zvonuri referitoare la păstrarea noastră în continuare în închisoare. În lipsa oricăror informaţii, nu puteam şti cu adevărat ce a determinat golirea Aiudului de deţinuţii politici, dar nici noi nu ne mai băteam capul să încadrăm această măsură în cine ştie ce evenimente externe care se petreceau în lume.

În tot cazul, conducerea închisorii şi cei veniţi de la Ministerul de Interne să stea de vorbă cu noi n-a lăsat în nici un fel să se înţeleagă că ar fi vorba de executarea unor obligaţii luate de conducerea de la Bucureşti pe plan internaţional; dimpotrivă totdeauna ne-au lăsat să înţelegem –şi chiar au spus-o - că este vorba de o măsură de clemenţă pe care partidul şi statul o ia pentru deţinuţii politici, pe calea decretelor de graţiere (şi nu de amnistie !), emise de Consiliul de Stat.

Aşa a şi fost, dar cauza adevărată care a generat această măsură nu aveam s-o ştim decât atunci –în toamna anului 1964- când şi noi, ultimul lot de deţinuţi politici, am părăsit Aiudul.

PREGĂTIREA MORALĂ PENTRU ELIBERARE CONTINUĂ

Într-adevăr, la o săptămână de la plecarea penultimului lot, pe la jumătatea lunii aprilie, am fost şi noi scoşi într-o dimineaţă din zarcă, duşi pe secţie într-o încăpere mare, unde col. Crăciun şi statul lui major ne-a spus că a sosit vremea să facă şi cu noi încercarea făcută cu cei care au plecat din Aiud şi că începând de azi vom fi cazaţi în cele câteva celule mari ale secţiei, care nu erau prevăzute cu obloane la ferestre, -şi că după câteva zile de odihnă şi întremare vom fi repartizaţi în fabrică, la munci uşoare, necalificate. Aşa s-a şi întâmplat, dar până atunci fiecare dintre noi am trecut prin ancheta unor securişti veniţi de la Interne, special să discute cu noi. De la

primul contact mi-am dat seama că sunt obişnuitele tatonări de rutină, în cadrul cărora reprezentanţii Securităţii veniseră doar pentru a ne testa moralul şi a ne "ameninţa" cu punerea noastră în libertate.

Mă exprim astfel, pentru că la ameninţarea reală proferată de ei, că vor şti în orice clipă ce gândim după ieşirea din închisoare, mi-am permis să spun şi eu colonelului în civil din Securitate, de la Bucureşti, că oferta ce mi se face cu "ameninţarea de punere în libertate" seamănă cu un paradox, pentru că decât să ies astăzi din închisoare şi mâine să o iau iarăşi de la capăt, prefer să rămân în continuare în universul celulei în care am trăit până acum şi pe care-l cunosc, decât să accept pretinsa idee de libertate condiţionată de cine ştie ce "monedă" pe care eu n-am posedat-o niciodată şi nu o voi poseda. Am făcut acest lucru în mod premeditat, urmărind enervarea adversarului, pentru ca în felul acesta să-l văd cum reacţionează, ca astfel să pot trage o concluzie cât mai aproape de adevăr.

Când, la cererea mea de a mi se da o foaie de hârtie pentru a face o declaraţie în care să afirm că eu accept să rămân în continuare în regimul de detenţie, la aceste spuse, "omul" a ridicat mâinile în sus, a ieşit de la masa la care se afla şi mi-a spus textual: "Domnule, d-ta eşti nebun ? Nu înţelegi că am fost trimişi aici să vă dăm drumul din închisoare la toţi deţinuţii ? De ce este aşa, asta-i altă problemă, pe care o veţi înţelege-o când veţi ajunge la Bucureşti !"

Am încheiat un armistiţiu, discuţia a continuat pe banalităţi, iar eu am înţeles că n-aveam de unde cunoaşte cauzele pentru care Gheorghiu-Dej a golit puşcăriile de deţinuţii politici –atâţia câţi mai supravieţuiseră după 16 ani de regim barbar în care am fost ţinuţi -.

Veţi vedea mai târziu ceva că nu a fost nevoie să ajung chiar până la Bucureşti pentru a cunoaşte cauzele reale care i-a dictat lui Gheorghiu-Dej să ne scoată din închisoare, că acest lucru l-am aflat chiar în vagonul cu care am călătorit în acceleratul de la Teiuş la Bucureşti.

Dar să mă reîntorc acolo unde am rămas, pentru a vă spune ce s-a întâmplat cu noi până în seara zilei de 31 iulie 1964, data când decretul de graţiere nr. 111 al Consiliului de Stat ne-a aruncat şi pe noi afară din închisoare.

Cum spuneam mai sus, după 2-3 săptămâni pe care le-am stat în celulele de pe secţie, într-o dimineaţă am fost conduşi în fabrică şi repartizaţi în munci necalificate, la diferite brigăzi formate tot din deţinuţi politici. Norma alimentară era mai bună aici, dar cel mai de preţ lucru era faptul că puteam sta şi noi acum afară, în vântul şi soarele primăverii. În fabrică lucrau acum deţinuţii de drept comun, cu care noi nu aveam nici un contact, conducerea diferitelor puncte de lucru având-o maiştri civili din oraş cu care de asemenea nu aveam nici un contact, fiind îndeaproape supravegheaţi de gardienii din fabrică.

Nu ni s-au impus nici un fel de norme de muncă, regimul fiind destul de blând în această perioadă –până la 1 august 1964, când am plecat şi noi-, n-am mai avut evenimente semnificative de luat în seamă.

Fiecare zi care trecea era pentru noi un pas spre scadenţa necunoscută la care ne gândeam : eliberarea.

Încercam pentru prima oară un sentiment nou, sentimentul straniu de a mă afla acum faţă în faţă cu omul de dincolo de peretele celulei mele, cu cel cu care am vorbit în morse, sau fonie, luni sau chiar ani fără să-i fi văzut vreodată ochii şi faţa.

Era interesant să-l vezi şi să-l cunoşti acum, pe cel pe care l-ai reconstituit de atâtea ori în închipuire, numai pe baza unor elemente strict subiective ; să-l vezi şi să-l cunoşti acum pe camaradul şi fratele tău despre care spuneai atunci, că dacă zidul despărţitor s-ar dărâma, prietenul şi camaradul tău de tristeţi şi bucurii, ar arăta exact aşa cum ţi-l imaginaseţi.

În timpul zilei nu prea aveam timp de discutat, pentru că eram supravegheaţi la locul de muncă, însă după program şi mai ales nopţile nu ne ajungeau pentru a ne împărtăşi câte trăiserăm împreună, în anii rămaşi în urma noastră.

Cu câteva zile înaintea plecării din Aiud ne-au scos din fabrică, urmând a ni se completa formalităţile de eliberare şi a se remite pachetele cu bagaje de la magazie, -bineînţeles pentru cei cărora le mai rămăseseră ceva acolo, după 16-18-20 şi chiar 23 de ani de detenţie.

Printre decanii de detenţie, dintre cei ce supravieţuiseră din 1941-1942, mai răspundeau la apel acum următorii: Alexandru Ghica, Fani Vlădoianu, părintele Grebenea, dr. Uţă, Ilie Nicolescu, Mircea Nicolau şi alţi câţiva.

Împreună cu câţiva dintre vechii zarchişti, ne-am "autocartiruit" în primele celule de la parterul celularului mare, pentru ultimile 2-3 zile şi nopţi pe care le-am mai stat în penitenciarul Aiud.

Niciodată în îndelungaţii ani de captivitate de război la ruşi, sau de prizonierat de conştiinţă în ţara mea, n-am trăit clipe mai adânci ca acelea încercate în starea de cvasidetenţiune în care mă găseam, deşi mă aflam tot în temniţa Aiudului.

Vi s-a întâmplat vreodată să reîntâlniţi un vechi prieten de care cauze amare v-au despărţit în cursul vieţii, pentru îndelungată vreme ?

Ce-aţi simţit atunci, când regăsindu-l şi privindu-i trăsăturile de acum făceaţi eforturi de imaginaţie pentru a regăsi în portretul de azi, chipul celui de acum câteva decenii ?

Ei bine, pe cei mai mulţi dintre cei amintiţi i-am cunoscut cândva, înainte ca o poartă grea să se fi închis în spatele nostru, pentru a nu-i mai revedea decât acum.

Parcă o uriaşă plasă care ne-a ţinut sub greutatea ei, a căzut acum transformându-se în cenuşă, ca atinsă de aripa timpului căruia nimic şi nimeni nu-i rezistă. Şi de o parte şi de alta a acestei plase, ne aflam şi noi cei de acum, privindu-ne şi studiindu-ne unii pe alţii, ca doar-doar sub cicatricele de azi, să putem desluşi trăsăturile celor de atunci.

O tăcere adâncă şi gravă ne-a acoperit chipurile şi în liniştea ce se lăsase pe feţele noastre căuta împăcarea cu destinul care răbojise cu repere adânci drumurile vieţii noastre.

Niciodată parcă nu am trăit mai deplin şi mai adânc sentimentul acelei ecumenicităţi omeneşti şi creştine care ne-a înfrăţit sufletele şi ne-a unit puterile de-a lungul acestui îndelungat calvar.

….

ULTIMA NOAPTE LA ÎNCHISOARE

Fără prea multe cuvinte ne-am grupat doi câte doi, pentru a pătrunde în câte o celulă goală, unde ne aşteptau paturile de fier pe care se odihniseră cine ştie câte mii de nefericiţi în ultimii 20 de ani.

Şi aşa am trecut noi ultima noapte în temniţa de la Aiud, noapte care a fost şi noaptea de hotar între lunile iulie şi august (31 iulie-1 august 1964).

Prima parte a zilei de 31 iulie a fost sortită formalităţilor de eliberare, obişnuitele date personale (plus iniţiala tatălui!), foi de drum personale sau în grup, după cum era situaţia.

ADIO PUŞCĂRIE

După amiază, către orele serii, câteva camioane au pătruns în curtea închisorii şi încă o dată strigaţi şi verificaţi, ne-am urcat şi ne-am aşezat pe băncile de lemn urcate în acest scop în camioane. Aşa de repede s-au petrecut lucrurile că n-am avut timpul practic să privim pentru ultima oară în urmă, închisoarea Aiudului.

Dar cum spune o vorbă din bătrâni, se zice că pe oriunde a trăit şi a trecut un om, la bine şi la greu, a rămas şi o fărâmă din sufletul lui –şi desprinderea noastră de Aiud, confirma întocmai această înţelepciune. Era ceva care parcă ne trăgea înapoi spre clădirea sură ca un balaur, care măcinase în colţii ei vieţile atâtor suflete.

…Încă o privire spre poarta grea metalică care se închise în urma noastră şi încă o privire spre zidurile cu platforme de tragere pe care se aflau permanent aşezate armele automate ale trupelor de securitate, însărcinate cu paza exterioară a închisorii şi… după primul colţ, vederea dispărea ca acoperită de un nor de pref.

Drumul a continuat afară din oraş, cei câţiva kilometri până la gara Teiuş unde urma să fim îmbarcaţi în acceleratul de Bucureşti.

Debarcaţi din maşini în spatele micuţei gări Teiuş, am fost surprinşi de avalanşa de oameni, bărbaţi şi femei, care se apropiau prudent de grupul nostru.

Ai fi zis că sunt oamenii despre care uneori aparatul politic al închisorii spunea că ne apără de răzbunarea lor, ţinându-ne în închisori ca să nu fim linşaţi. Bineînţeles că nici pentru copii nu erau bune aceste poveşti proaste.

NE ÎNTÂMPINĂ POPULAŢIA

Deodată, gardienii ce ne însoţeau s-au retras într-o parte şi alta, ca jenaţi de scena la care trebuia să asiste. Zeci de locuitori din partea locului, care informaţi prin mijloace numai de ei ştiute, aşteptau debarcarea fiecărui lot care sosea în spatele staţiei Teiuş. Şi, ca la o comandă fiecare scotea din traista de pe umăr, pachetul cu de-ale gurii şi ceva gologani de buzunar, bunătăţi aranjate de gospodine, care le pregătiseră ca pentru parastasul sufletelor celor care nu s-au mai întors.

Printre ei se aflau şi cunoştinţe de-ale noastre, care se eliberaseră cu puţin timp înainte din temniţa Aiudului, unde ispăşiseră ani grei de temniţă.

Timpul scurt pe care l-am stat împreună a zburat ca gândul, punându-i punct zgomotul acceleratului de Bucureşti care-şi făcea intrarea în cocheta staţie a Teiuşului.

Îmbrăţişări, strângeri de mâini, urări de bine toate se contopeau cu strigătul gardienilor care aveau obligaţia să ne conducă la vagoanele la care fuseserăm repartizaţi.

Odată cu intrarea în compartimente toate s-au sfârşit în fluierul prelung al impegatului de mişcare care anunţa liber pentru acceleratul nostru.

Iată-ne deci purtaţi pe şinele căii ferate, în drum spre Bucureşti, de unde parcă ieri plecasem într-un vagon dubă, spre negurile Apusenilor, la Aiud. Atât de grabnic şi de nefiresc s-a consumat totul, încât mult mai târziu a trebuit să realizăm cu adevărat că ceea ce scria pe biletul de eliberare al fiecăruia, era adevărat : conducerea comunistă ne eliberase din închisori.

Dar, ca orice bucurie îndelung aşteptată, mai ales atunci când se consumă în condiţii total nefireşti şi neconforme întru nimic cu legile firii şi dorinţele noastre ca şi cu îndelungata aşteptare care ne obosise, împlinirea unei asemenea bucurii era fructul artificial al unor socoteli care au intrat în calculele conducerii comuniste de la Bucureşti.

IATĂ ŞI CAUZA PUNERII ÎN LIBERTATE

Cauzele determinante a punerii noastre în libertate, ca şi întreg comportamentul autorităţilor l-am aflat numai după o oră de la plecarea din gara Teiuş, când un tânăr inginer care mergea în delegaţie la Bucureşti –şi care şi-a dat seama că venim din închisoarea Aiudului -, întinzând mâna după servieta care se afla în plasa de deasupra şi deschizând-o, mi-a întins revista “Viaţa economică” (o vedeam pentru prima dată) şi mi-a arătat acel articol (semnat de un oarecare Valev), copiat dintr-o revistă economică sovietică, care preconiza o încadrare riguroasă a economiei româneşti în planurile sovietice, lucru care ar fi implicat mari transferuri de tehnologie şi de numeroşi specialişti şi muncitori români, în zonele îndepărtate din fundul Uralilor şi al Siberiei.

După ce am citit acest articol, el ne-a spus şi de măsurile luate de conducerea Comitetului Central şi al Guvernului, care a trimis reprezentanţi în toate marile întreprinderi, pentru a aduce la cunoştinţa muncitorilor faptul că Partidul Comunist Român şi Guvernul protestează şi resping cu vehemenţă aceste planuri.

Toate acestea s-au petrecut pe fundalul unei recente vizite pe care Serghei Nichitovici Hruşciov, şeful Partidului Comunist Sovietic, o efectuase în ţara noastră, cu care ocazie ar fi spus că românii pot mânca şi mămăligă, grâul fiind necesar pentru masele de muncitori sovietici care au ajutat ţara noastră.

Personal –deşi nu cunosc adevărul -, nu mă îndoiesc însă că în concepţia lui Hrusciov nu era neglijată pe atunci nici problema deţinuţilor politici din ţara noastră, care pentru el însemna mână de lucru gratuită, iar pentru noi perspectiva ajungerii în lagărele marelui Gulag sovietic.

Dar toate acestea se petreceau pe vremea când vârfurile Partidului Comunist Român, în frunte cu Gheorghiu-Dej erau mai puţin ameninţate ca altădată, simţindu-se în siguranţă după ce trupele sovietice fuseseră retrase în 1958, lucru care l-a determinat pe Gheorghiu-Dej să găsească curajul pe care nu l-a avut niciodată şi să-şi amintească că învăţase şi el din vocabularul sovietic cuvântul cel mai des uzitat de conducătorii lor : “niet !”.

Acestea au fost sentimentele şi impresiile cu care în dimineaţa zilei de 1 august 1964 am coborât pe peronul Gării de Nord, unde ne-a primit în braţele lui călduroase un soare darnic şi promiţător.

Pun şi eu punct aici cronicii mele de amintiri, cerându-i scuze cititorului pentru oboseala drumului la care l-am angajat şi promiţându-i că dacă resursele de energie îl ajută, îl voi invita la a doua parte a itinerariului şi anume, aceea pe care am trăit-o în interiorul celei mai mari puşcării, necunoscută niciodată în istoria ţării noastre : ţara însăşi, în care voi fi obligat să trăiesc, ţinut permanent la marginea vieţii şi tracasat de obişnuitele şi repetatele chemări din timp în timp, la

interminabile discuţii, care nu se vor sfârşi decât odată cu sfârşitul lor, sau moartea mea.

…

În finalul prezentei cronici, nu mă pot despărţi de izvorul acestor amintiri, de însăşi sufletul lor, amintiri care au luminat paşii memoriei mele –fără a le înălţa un imn de dragoste şi recunoştinţă pe calea acestui scurt EPILOG, cu care de fapt voi încheia efortul peregrinărilor mele.

…

-Scumpe şi dragi amintiri, florile grădinii inimii mele, voi mi-aţi ţinut tânăr sufletul , voi mi-aţi ţinut tare credinţa şi trează conştiinţa, puternic braţul, hotărâtă voinţa şi fermă convingerea în dreptatea cauzei pentru care am luptat.

-La voi m-am întors totdeauna, când furtunile din jurul meu ameninţau să stingă licărul de lumină din candela inimii mele.

-În voi am aflat sprijin şi îmbărbătare în nopţile albe şi-n zilele oarbe din Infernul fără de sfârşit al Cercului Polar.

-Pe voi v-am strigat şi ajutorul vostru l-am chemat, atunci când în clipe de deznădejde paşii mei obosiţi pierduseră calea.

-Cu voi am urcat munţii de suferinţă pe care i-am trecut, împreună cu voi am străbătut pădurea cu fiare sălbatice şi tot cu voi împreună am trecut şi mlaştina deznădejdii, ca să aflu curajul şi încrederea cu care v-am urmat, ca şi speranţa biruinţei cu care voi m-aţi răsplătit.

-Voi aţi fost pâinea şi sarea, apa şi aerul, lumina şi speranţa mântuirii mele.

-Pe voi v-am avut alături la bine şi la greu, cu voi m-am bucurat şi tot cu voi m-am întristat şi am plâns şi numai prin voi m-am înălţat de jos, când am căzut cu fruntea grea în pulberea deznădejdii.

-Voi aţi fost mai tari decât întreaga ură a duşmanilor mei, adunată toată la un loc.

-Voi aţi dovedit –prin însăşi menirea voastră- că nu puteţi uita nimic, pentru că voi sunteţi mărturia adevărului însuşi despre toate pătimirile mele.

-Pentru acest motiv sunteţi şi voi urâte şi prigonite odată cu mine, pentru că ura lor vă urmăreşte şi pe voi în măsura în care mă prigoneşte pe mine.

-Că nu puteţi uita nimic, aţi probat-o prin însăşi faptul că aţi rezistat vremurilor spre a depune mărturie despre adevăr şi dreptate.

-Putea-veţi oare să ştiţi şi-a nu ierta ?

… "Ierta-li-se-vor lor, de 70 de ori câte 7"…

-Noi putem greşi ori păcătui, noi putem ierta chiar, pentru a fi iertaţi, vouă însă nu vă este dat să iertaţi pentru că altfel ar rămâne de-a pururi sfărâmat echilibrul strict prin intervenţia răului în lume.

…-Odihnească-se în pacea Domnului cei care, urcând povârnişul acestei Golgote s-au adăpat de la puterile voastre pentru a ajunge acolo sus, pe piscurile înalte, spre a lumina cu jertfele lor calea celor care mai străbat încă întunericul căzut peste noi acum 4 decenii.

-Nepieritoare glorie vouă, **amintiri scumpe,** izvor pururea de lumină, putere şi balsam pentru cei năpăstuiţi în vremea acestor crunte decenii.

-GLORIE VOUĂ !

Martie 1984 –Martie 1986
Bucureşti

E P I L O G

…

Au trecut acele vremuri crunte…

Flăcăi cu sutele de mii au pierit în lupta pentru redobândirea moşiilor răpite de duşmanul de la răsărit… Alte sute de mii se întoarseră acasă schilodiţi în marea încleştare… Unde mai pui sutele de mii de prinşi de război deveniţi sclavi în temniţele de ghiaţă ale Siberiei.

Pe întinsul imperiului bolşevic, n-a existat lagăr sau temniţă rusească pe a căror pereţi să nu găseşti scrise numele românilor din Basarabia şi Bucovina smulşi din pământul natal.

Sorţii ne-au stat împotrivă. Dumnezeu a vrut astfel…

Nu s-au uscat lacrimile pe obrazul românilor când **amăgitori de meserie** cântând pricezne vechi poporului buimac abia scăpat din crunta teroare, s-au prezentat spre a fi aleşi în fruntea ţării.

…Şi au fost aleşi.

…

Şi Hristos când a fost vândut, trădătorul a încasat 30 de arginţi.

Este adevărat că Iuda căindu-se a aruncat banii la picioarele celor ce îl plătiseră, apoi a mers de s-a spânzurat.

Trădătorii de azi ai neamului românesc ne-au vândut fără nici un câştig şi cu zâmbetul pe buze. Au întrecut şi pe Iuda. Pe feţele lor nu se citesc regrete ci numai zâmbete perfide. În loc de frânghie pentru ispăşire mai au tupeul să-şi dorească iar puterea, cerându-ne iar votul . . .

Gheorghe Andreica

CUPRINS

Cuvânt înainte…….. 1
Capitolul I
Geneza……. 2
Contactul, orientarea, încadrarea……. 3
Oameni, idei, atitudini…….. 4
Destinul unei existenţe……. 5
Epilogul primei părţi…… 8
Consideraţiuni generale…… 8
Din nou spre Soare Răsare…… 13
Valea plângerii……. 14
Căzut prizonier…… 18
Ororile ruşilor…….. 19
Marea cădere…… 21
Inima milostivă a fraţilor…… 23
Amăgire moscovită……. 23
Dosarul unei existenţe…… 28
În sfârşit se dumiriră…… 30
Spre necunoscut…… 30
La destinaţie…… 33
Măsluirile NKVD-ului…… 37
Destinul a vorbit……. 43
Din Gorki spre Kazan…….. 47
Şi totuşi am ajuns la destinaţie…… 52
Sondez atitudinea “nacealnicului”……. 54
Lagăr special de exterminare……. 55
O scurtă retrospectivă…… 59
Ameninţ cu Convenţia de la Haga……. 60
Atac la baionetă……. 61
Replică tăioasă…… 62
La izolare…… 64
Ne scot de la izolare…… 66
Din nou greva foamei…… 68
Replica lui Tiganov……... 69
Am învins…….. 71
Încă o diversiune…… 79

Nouă manevră a politrucilor…… 80
Unitatea noastră învinge…… 82
Plecarea şi …surpriza…… 84
Din nou la drum……. 84
Mână nemţească……. 86
Un plan de evadare……. 87
Cu transsiberianul…… 89
Prima veste din ţară…… 90
De la Kazan la Penza…….. 90
Tablourile celor trei mareşali……. 93
Pornim mai departe…… 94
Un lagăr cât un oraş…… 95
Japonezii……. 96
Descoperim că repatrierea…… 97
Din nou la drum…… 98
Un lagăr "antifascist"…… 99
Tratative cu generalul Antonov…….. 101
Spre Gorki…… 103
Întoarcerea "fiilor rătăcitori"…… 103
Plebiscit în lagăr……. 107
Forţele ofiţerilor români se unesc…… 111
A izbucnit greva foamei……. 113
Vicleniile ruşilor……. 115
Pregătiri pentru o vizită…… 116
Vizita……. 118
Viclenia n-a ţinut…… 122
Victoria se apropie încet…… 123
Marionetele de la Bucureşti…… 126
Înscenarea procesului…….. 127
Contraofensiva noastră……. 130
Am făcut şi eu pe rusul…….. 132
Plecarea la puşcărie…… 133
La închisoare…… 135
Ne menţinem pe poziţia de frondă……. 137
Iată-ne în corpul închisorii……. 138
La procesul înscenat…… 140

Sentinţă bolşevică…… 146
În celula închisorii Gorki…… 148
În tranzit la închisoarea Kirov……. 151
Spre Vorkuta…….. 153
Steaua Nordului…… 155
La început a fost Cuvântul……. 159
Pulsul vieţii la Vorkuta…….. 165
Tot mai adânc în imperiul iadului…….. 175
Din nou un plan de răzvrătire……. 180
Recurg din nou la greva foamei……. 182
Mâna lui Dumnezeu m-a apărat…… 183
Eram bine informaţi…….. 185
Vîşinski e prins cu minciuna…… 188
Veştile mă răscolesc…… 189
Întâlnirea cu cei doi camarazi…….. 191
Plecarea spre sud…… 191
Ajunşi în Ucraina…… 193
Din nou la luptă…….. 196
Moartea unui camarad…… 197
Spre Kiev…… 199
La pomana porcului…… 200
Inspecţia…… 201
Din Kiev la Sighetu-Marmaţiei…… 202

Capitolul II

De la Elba la Vladivostok……. 207
Viaţa de paria…… 218
Problema “L”…… 221
Stabilesc legături……223
Arestări…arestări…… 225
De acum în ilegalitate…….. 230
Căderea……. 231
Şi a fost ziua întâia…… 233
Ziua a doua…… 237
Confruntarea…… 240
Omul Sionului…… 243
Schimbare de domiciliu…… 248

"Bozambo"…… 251
Înapoi la Ministerul de Interne…… 253
Spre Jilava…… 255
Fortul Jilava…… 255
Ante portas…..…… 256
Percheziţia…… 262
La dispoziţia Tribunalului…… 264
Festivalul internaţional al tineretului…… 267
Greva foamei…… 268
Represiunea…… 270
Eram în morgă…… 273
Anchete…… 274
Pedeapsa…… 275
Asasinarea lui L.Pătrăşcanu…… 277
Teroarea sărbătorilor roşii…… 279
Atmosfera de la Tribunal…… 280
Revelion la Jilava…… 283
Greva foamei pentru o coală de hârtie…… 287
Protestez în public la Tribunal…… 288
Vine procurorul…… 289
Anticipez…… 290
Judecarea procesului…… 292
Din beciul Securităţii…… 296
Închisoarea Aiud…… 300
Zarca…… 301
Regimul de la zarca…… 303
Viaţa unei zile la zarcă…… 307
An de organizare în singurătate…… 309
Spiritul "Oranki"…… 314
Sergentul major Alexa…… 319
Americanii respectă tratatele cu ruşii…… 321
Şurubul se strânge…… 322
Toate gândurile pe linia I-a…… 324
Ziua cea mare…… 326
Bătrâna "domnă zarca"…… 328
Un vechi camarad…… 331

…Din morţi cu moartea pre moarte…… 333
La zarca închisorii Gherla……. 339
113 suflete în derivă……. 343
Portretul fizic şi moral al lui Goiciu……. 345
O invenţie diabolică…… 347
Amintiri despre un timp…… 350
O melodie salvatoare…… 357
Alte mici victorii…… 359
Un semn bun…… 360
A răsărit soarele…… 361
Eu am fost declarat mort…… 365
Am ieşit din vizuină……. 366
Întoarcerea plăieşilor…… 368
Din izolarea de la Gherla……. 373
Sfârşitul unei decade de suferinţe…… 376
Umbra zărcii…… 377
Eternele deziluzii…… 379
Se schimbă conducerea închisorii……. 380
Criza de apendicită…… 382
Înapoi la zarcă…… 386
Schimbările de la zarca……. 386
Apostaţii…… 389
Vizitarea unor zone…… 390
Pregătirea morală pentru eliberare…… 393
Ultima noapte la închisoare…… 397
Adio puşcărie……. 397
Ne întâmpină populaţia…… 398
Iată şi cauza punerii în libertate…… 399
Epilog…… 403